

Täysistunto

Tiistai 17.12.2019 klo 9.59—3.54

Täysistunto alkoi klo 09.59. Täysistunto päättyi 18.12.2019 klo 03.54.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (9.59—11.59, 16.15—17.55 ja 18.57—20.54), ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (11.59—13.57, 17.55—18.57, 20.54—21.59 ja 23.58—3.54) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (13.57—16.15 ja 21.59—23.58).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Valtioneuvoston tiedonanto eduskunnalle 10.12.2019 nimitetyn pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmasta

Valtioneuvoston tiedonanto VNT 2/2019 vp

Pöytäkirjan liite Epäluottamusehdotukset 16.12.2019 Liite 2A

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia, valtioneuvoston tiedonanto eduskunnalle 10.12.2019 nimitetyn pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmasta. Keskustelu tiedonannosta päättyi 16.12.2019 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa ovat Arja Juvonen Lulu Ranteen kannattamana ja Petteri Orpo Päivi Räsänen kannattamana tehneet ehdotukset epäluottamuslauseen antamisesta valtioneuvostolle. Ehdotukset on monistettuna jaettu edustajille. (Pöytäkirjan liite 2A)

Selonteko hyväksyttiin.

Puhemies Matti Vanhanen: Ehdotuksista on äänestettävä. Ensin äänestetään Arja Juvosen ehdotuksesta Petteri Orpon ehdotusta vastaan. Lopuksi äänestetään siitä, nauttiiko valtioneuvosto eduskunnan luottamusta.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

1) Petteri Orpon ehdotus ”jaa”, Arja Juvosen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 145, ei 35; poissa 19 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Petteri Orpon ehdotuksen.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

2) Luottamuslause valtioneuvostolle ”jaa”, Petteri Orpon ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 105, ei 80; poissa 14 (äänestys 2).

Eduskunta päätti, että valtioneuvosto nauttii eduskunnan luottamusta. Asian käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020 Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2020 talousarvioesityksen (HE 29/2019 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 29/2019 vp
Hallituksen esitys HE 89/2019 vp
Talousarvioaloite TAA 1-392/2019 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 20/2019 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsitteilyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 20/2019 vp.

Valtion vuoden 2020 talousarviota koskeva menettelytapa hyväksyttiin 13.12.2019 pidetyssä täysistunnossa ja mietintö pantiin pöydälle tämän päivän täysistuntoon. Nyt ryhdytään yleiskeskusteluun.

Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu jatkuu ryhmäpuheenvuoroilla, joiden pituus on enintään 7 minuuttia. Tämän jälkeen valtiovarainministeri käyttää enintään 7 minuutin puheenvuoron. Muut ennakolta varatut puheenvuorot käytetään ryhmäpuheenvuorojärjestyksessä, ja niiden pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Pääloukkakohtaiset yleiskeskustelut käydään edustajille jaetun erillisen aikataulun mukaan. Valtiovarainvaliokunnan jaostojen puheenjohtajat esittelevät mietinnön asianomaisen päaluokan osalta, jonka jälkeen ministereille varataan puheenvuoro ennen debattia.

Keskustelu

10.04 **Johannes Koskinen sd** (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Näinä poliittisen myllerryksen aikoina talousarvioesityksen käsittely eduskunnassa on kuitenkin sujunut määrääjassa ja isommitta ongelmitta. Merkittävää on se, että tämän syksyn aikana talouden näkymät ovat jonkun verran parantuneet siitä, mitä ehdotusta esiteltäessä näytti tulevan. Talousarvioesityksen mukaan talouden ennustettiin kasvavan puolitoista prosenttia vuonna 2019, mistä sen arvioitiin hidastuvan yhteen prosenttiin ensi vuonna.

Talousskasvua ylläpitää muun muassa kotimainen kulutus, jonka on arvioitu pysyvän vakaana, ja taloudelliset tutkimuslaitokset ovat arvioineet kehityksen samansuuntaiseksi. Pari viikkoa sitten julkaistujen Tilastokeskuksen ennakkotietojen perusteella talousskasvu on ollut kuitenkin ennustettua myönteisempää, sillä bruttokansantuote kasvoi heinä—syyskuussa 2,2 prosenttia vuoden 2018 kolmanteen neljännekseen verrattuna. Myös vienti kasvoi yli viisi prosenttia verrattuna vuoden takaiseen. Valtiovarainministeriön uusi talou-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

dellinen ennuste tulee valitettavasti vasta huomenna. Siitä olisi ollut hyvää syykettä tähän keskusteluun.

Talousarvioesityksessä arvioidaan työllisten määrän kasvavan ja työllisyysasteen nousevan 73,4 prosenttiin vuoteen 2021 mennessä. Lokakuussa tänä vuonna työllisyysaste oli jo 72,7 prosenttia ja työttömyysaste 6,7 prosenttia.

Tässä talousarvioesityksessähän esitettiin määrärahoiksi 57,7 miljardia euroa, mikä on noin 2,1 miljardia euroa enemmän kuin viime vuoden varsinaisessa talousarviossa. Menotasa nostavat erityisesti hallitusohjelmaan sisältyvät pysyvät menolisäykset sekä määräaikaiset tulevaisuusinvestoinnit. Myös eräät niin sanotut automaattitekijät, kuten ikäsidonnaisten valtion menojen kasvu, täysimääräiset indeksikorotukset sekä veroperustemuutosten vaikutuksen kompensatio kunnille, näkyvät menojen nousuna tähän vuoteen verrattuna. Toisaalta hyvä työllisyystilanne alentaa työttömyysturvamenoja. Myöskään korkomenot eivät kasva vaan pikemminkin vähenevät.

Verokertymän arvioidaan suhteellisen varovaisesti kasvavan 2,7 prosenttia ensi vuonna. Näillä matematiikan osilla talousarvioesitys jää noin 2,2 miljardia euroa alijäämäiseksi, mikä katetaan ottamalla lisää velkaa. Tämäkin tietysti täytyy suhteuttaa kansainväliseen tilanteeseen ja verrokkiryhmään. Suomi edelleen on vähävelkaisimpien eurotalouksien joukossa.

Valiokunta korostaa toimenpiteitä, joilla talous saadaan asetettujen tavoitteiden mukaisesti tasapainoon viimeistään vuonna 2023. Tämä edellyttää ennen kaikkea työllisyysasteen nostamista vähintään 75 prosenttiin. Lisäksi on jatkettava rakenteellisten uudistusten toimeenpanoa ja parannettava talouden kasvuedellytyksiä vauhdittamalla osaamista ja innovaatioita luovia investointeja. Tästä 1,4 miljardin euron menojen kasvusta koko vaalikaudelle vuoteen 2020 kohdistuu noin 1,1 miljardia euroa, mikä osoitetaan muun muassa sosiaaliturvaan ja sosiaali- ja terveystalouteen, varhaiskasvatukseen, koulutukseen ja tutkimukseen sekä ympäristönsuojeluun ja ilmastopoliittisiin toimiin.

Tällainen sosiaalinen linja on poikkeus, ja sen takia ehkä tässäkin on syytä muistuttaa, mitä kaikkea tuolla rahalla tehdään. Köyhyden ja osattomuuden vähentämiseksi työttömyysturvan aktiivimallin leikkurit ja velvoitteet perutaan ensi vuoden alusta, perusturva korotetaan samoin ensi vuoden alusta noin 20 euroa ja lapsiperheiden toimeentulon turvaamiseksi elatustukea nostetaan, opintorahan huoltajakorotusta korotetaan, neljännen ja viidennen lapsen lapsilisiä korotetaan ja lapsilisän yksinhuoltajakorotusta korotetaan siten, että lapsilisän korotuksesta hyötyvät myös toimeentulotuen varassa olevat perheet, ensi vuoden alusta. Eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi korotetaan pieniä eläkkeitä kansaneläke- ja takuueläkejärjestelmien kautta, ensi vuoden alusta takuueläkettä 50 ja kansaneläkettä pääsääntöisesti 34 euroa kuukaudessa, ja kautta linjan tehdään normaalit indeksitarkistukset. Tämä on merkittävä satsaus ja selvä linjanmuutos aikaisempaan.

Pysyvät menolisäykset katetaan pääosin päätöspäätösteisillä pysyvin lisätuloilla ja uudelleenkorjauksilla, minkä lisäksi rahoitus pohjaa vahvistetaan verotuksen kautta noin 700 miljoonalla eurolla. Verotusta koskevilla ratkaisulla pyritään samalla edistämään ilmastotavoitteita sekä eriarvoisuuden vähenemistä ja tuloerojen pienenemistä. Nämä vaalikauden aikana toteutettavat kertaluontoiset enintään kolmen miljardin euron tulevaisuusinvestoinnit ovat herättäneet keskustelua. Se on uudentyyppinen mekanismi, ja sen puitteissa on päätetty 1,4 miljardin euron investoinneista ja yhteiskunnallisesti tärkeistä kokeiluista vuosina 20—22. Näistä 0,75 miljardia euroa esitetään tässä tapauksessa hyväksyttäväksi vuodelle 2020. Näistä merkittävimmät investoinnit kohdistuvat ammatilliseen koulutukseen,

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

perusopetuksen laadun ja tasa-arvon parantamiseen, luonnonhaittakorvauksiin sekä Business Finlandin avustuksiin yritysvetoista tutkimus-, kehitys- ja investointipakettia varten.

Valiokunta pitää näitä panostuksia perusteltuina ja korostaa, että ne antavat mahdollisuuden investointeihin, jotka lisäävät talouden potentiaalia tai edistävät merkittävien yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamista. Erityisen tarpeellisia ovat toimet, jotka kohdistuvat liikenneverkon, asumisen ja elinvoimaisen Suomen kehittämiseen sekä hiilineutraaliuteen liittyvien tavoitteiden saavuttamiseen. On tärkeää, että hallitus on käynnistänyt työllisyydestä laajamittaisen valmistelutyön, jonka tavoitteena on kevääseen 20 mennessä laatia ehdotukset niistä toimenpiteistä, joilla työllisten määrä kasvaisi ensi vaiheessa 30 000:lla. Valiokunta painottaa toimien monipuolisuutta, sillä mikään yksittäinen uudistus ei kohenna työllisyyttä riittävästi, vaan tarvitaan useita samaan suuntaan vaikuttavia toimenpiteitä. Panostukset tutkimukseen, tieteeseen ja osaamiseen ovat Suomen menestymisen, kilpailukyvyn ja hyvinvoinnin keskeinen edellytys. Valiokunta korostaa siksi hallitusohjelmaan sisältyvän tki-toimintaympäristön parantamista koskevan linjauksen toimeenpanoa.

Kuten edellä viittasin, valiokunta korostaa myös, että hiilineutraaliuden saavuttaminen Suomessa vuoteen 35 mennessä edellyttää mittavia muutoksia kulutus- ja liikkumistapattumuksiin. Tarvitaan poikkihallinnollisia, useille eri hallinnonaloille kuuluvia toimia ja erityisesti kierto- ja biotaloutta edistäviä ratkaisuja. Keskeistä on myös varmistua näiden toimenpiteiden johdonmukaisuudesta ja yhteensopivuudesta. Valiokunta pitää oleellisena myös, että yritystukijärjestelmää kehitetään valtiontalouden kannalta kustannustehokkaammaksi ja ilmastopoliittiset tavoitteet huomioivaksi. [Ben Zyskowitz: Nythän yritystukia lisätään! — Oikealta: Ympäristölle haitallisia! — Ben Zyskowitz: Nimenomaan niitä!]

Kuntatalouden tilanne heikkeni huomattavasti viime vuonna, ja myös kuluva vuosi näyttää huonolta. Tämä aiheutuu erityisesti aiemmin tehdyistä valtionosuuksien leikkauksista, minkä lisäksi kuntien menojen kasvu on ollut alkuvuodesta odotettua nopeampaa ja verotulojen kasvu ennakoitua vaimeampaa. Kuntien menoja ovat kasvattaneet erityisesti sote-menot, kun taas kuntien tuloverokertymä on jäämässä kuluvana vuonna noin 900 miljoonaa euroa alhaisemmaksi kuin keväällä arvioitiin. Valiokunta toteaa, että hallitusohjelman tavoitteen mukaisesti julkinen talous on normaalin kansainvälisen talouden tilanteessa tasapainossa vuonna 23. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää myös kuntatalouden tilanteen kohenemista. Työllisyyden paraneminen ja työllisyysasteen nostaminen 75 prosenttiin on keskeistä myös kuntatalouden kannalta, minkä lisäksi kuntien on toimeenpantava rakenteellisia uudistuksia sekä muita kuntataloutta vahvistavia toimia ja valtion tietysti niitä osaltaan tuettava.

Valtiovarainvaliokunta on lisännyt talousarvion menoja 40 miljoonalla eurolla, mikä kohdistetaan muun muassa liikenneväylien korjausvelan vähentämiseen, osaamisen parantamiseen sekä ulkoilun ja luontomatkailun edistämiseen, ympäristönsuojeluun ja kansalaisjärjestöjen toimintaan. Valiokunta on lisännyt mietintöön myös kahdeksan pontta, joita en tässä lähde toistamaan. Lopuksi vain totean valtiovarainvaliokunnan päätösehdotuksen: eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen ja sitä täydentävään hallituksen esitykseen sisältyvät ehdotukset valtion talousarvioksi vuodelle 2020 näine muutoksineen, hyväksyy ehdotetut kahdeksan lausumaa, hylkää talousarvioaloitteet ja päättää, että vuoden 2020 talousarviota sovelletaan ensi vuoden alusta alkaen. Mietintöön liittyy kolme vastausta oppositiolta.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

10.14 **Tarja Filatov sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Vaikaus, ennustettavuus ja luottamus ovat hyvän yhteiskuntapolitiikan aihioita. Nämä asiat kuulostavat usein itsestäänselviltä, mutta ikävä kyllä politiikkaan on pesiytynyt pikavippi-kulttuuri, joka uhkaa pitkäjänteistä ja harkittua toimintaa. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Tuloksia odotetaan heti. Liian usein on tärkeämpää se, miltä näyttää ja kuinka nopeasti asioita tehdään kuin se, mitä oikeasti tapahtuu. Näin ei saa olla. Suomella on oltava malttia sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäviin ratkaisuihin — talouspolitiikkaan, joka lisää hyvinvointia.

Taloudessa on paljon epävarmuustekijöitä. Kasvun ja työllisyyden paraneminen heikkeni jo edellisen hallituskauden lopulla, ja nyt kansainvälinen talous, brexit ja euroalueen kasvun hiipuminen tuovat lisää haastetta. Työllisten määrän arvioidaan vielä kasvavan, mutta hyvinvointivaltion tulevaisuus edellyttää vähintään 75 prosentin työllisyysastetta. Tämä puolestaan edellyttää lisää työllisyystoimia, ja niitä hallitus parhaillaan valmistele.

Työllisyyden vahvistamisessa on aina kaksi puolta. On luotava suotuisa ympäristö, jotta yritysten on mahdollista kasvaa ja työllistää lisää ihmisiä. Oleellista on investoinnit, osaaminen ja työn tuottavuuden vahvistaminen, jotta pärjäämme kansainvälisesti. Investointeja budjetissa vauhditetaan korottamalla irtaimen käyttöomaisuuden poistot yli 200 miljoonaan euroon. Teknologiaan ja tuotekehitykseen panostetaan merkittävästi aiempaa enemmän. Tki-panos budjetissa on yli 2 miljardia ensi vuonna. Ei mitään pikkusummia. [Hannakaisa Heikkinen: Todella tärkeää!] Ja niillä on varmasti työllisyysvaikutusta.

Työllisyyden vahvistaminen on kuitenkin vuosi vuodelta vaikeampaa, koska tuottavuusvaatteet kasvavat, kansainvälinen kilpailu kiristyy ja työikäiset ikäluokat pienenevät. Osaavan työvoiman saatavuudesta uhkaa muodostua kasvun kapeikko. Siksi on tärkeää puuttua työvoiman saatavuuteen. Kuntakokeilun avulla nivotaan aikaisempaa paremmin yhteen terveys-, sosiaali-, koulutus- ja työvoimapolitiikkaa, nostetaan rakennetyöttömyyden puolelta ihmisiä työelämään. Palkkatuen parantamisella taas kompensoidaan työvoiman tuottavuutta työsuhteen alkuvaiheessa ja rohkaistaan yrityksiä palkkaamaan ihmisiä. Ammatillisella työvoimapolitiikalla ja muuntokoulutuksella taas vahvistetaan nopeasti työvoiman osaavuutta ja sitä, että työpaikkoihin löytyisi osaavia tekijöitä.

Hyvät kuulijat, Suomi ei pärjää massatuotannolla ja työn hintaa halpuuttamalla. Meidän on yksinkertaisesti tehtävä asioita entistä fiksummin. Siksi sosialidemokraateille on erityisen tärkeää, että budjetissa näkyy koulutuksen kunnianpalautus. Osaamiseen ja koulutukseen tulee yhteensä ensi vuonna 350 miljoonaa lisäeuroa, ja ne tulevat tarpeeseen. Osaamisen resurssia parannetaan tutista tohtorinhattuun, ja vahvistetaan perusasioita, kuten esimerkiksi lukutaitoa. Me siirrymme leikkauksista voimavarojen lisäämiseen, ja tästä muutoksesta on syytä olla ylpeä. Koulutus on vahva työllisyysinvestointi nyt ja tulevaisuudessa. Me kuljemme kohti maksutonta toista astetta ja oppivelvollisuuden pidentämistä. Kyse on itse asiassa yhtä tärkeästä uudistuksesta kuin peruskoulun luomisessa aikanaan. Nyky maailmassa yhdeksän vuoden koulutuksella ei pärjää. Tarvitaan yksinkertaisesti enemmän. Kyse on tasa-arvoisesta elämisen alkutaipaleesta. Samaan sarjaan kuuluu myös subjektiivisen varhaiskasvatuksen palauttaminen täysimääräisenä jokaiselle lapselle.

Elämä eriarvoistaa. Siksi on tärkeää, että lasten ja nuorten tasa-arvoisia mahdollisuuksia parannetaan. Tasa-arvoa lisätään myös julkisia palveluita vahvistamalla ja eläkkeiden, perusturvan ja lapsiperheiden etuuksia parantamalla. Hyvinvointivaltion turvaverkot ovat rapistuneet, ja nyt niitä korjataan. Aktiivimallin purkaminen kuuluu tähän samaan kokonaisuuteen. Lisäksi tarvitaan kuitenkin kokonaisvaltainen sosiaaliturvaremontti, joka lisää

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

osallisuutta, poistaa köyhyyttä, kannustaa koulutukseen ja työhön. Kannattaa muistaa, että myös muilla kuin varsinaisilla työllisyystoimilla on vaikutusta työllisyyteen, esimerkkinä budjetissa olevat panostukset mielenterveysstrategiaan ja nuorten ja lasten harrastuksiin. Mielenterveydenhäiriöt ovat nykyisin suurin työkyvyttömyyden syy. Jos lapsella on yksi-kin harrastus, se ennaltaehkäisee syrjäytymisriskiä merkittävästi.

Kaikki se, mitä teemme tai jätämme tekemättä ilmastopolitiikassa nyt, vaikuttaa lasten ja nuorten tulevaisuuteen. Pieni osaava Suomi voi kehittää uutta ilmastoteknologiaa ja ratkaisuja, jotka vahvistavat maamme vientiä ja lisäävät työpaikkoja, ratkaisuja, jotka voivat hyödyntää muiden maiden toimia. Hiilivapaus tulee kuitenkin toteuttaa sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti siten, että koko Suomi pidetään mukana.

Hyvät kollegat, hankaliin haasteisiin ei ole helppoja ratkaisuja. Niitä ei pysty tiivistämään sloganiksi, ei edes 30 sekunnin videoksi. Isot ratkaisut syntyvät monista pienistä asioista. Uskon ja luotan eduskunnan enemmistön malttiin rakentaa sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävää Suomea, ja tähän työhön sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä on valmis ja kannattaa valtiovarainvaliokunnan mietintöä.

10.21 Toimi Kankaanniemi ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pihtiputaanmummo ja jämsänäijä kyselevät ihmeissään, missä viiptyvät 0,7:n hoitajamitoitus, hoitotakuu, 1 000 lääkäriä ja 4 000 hoitajaa. Peruspalveluministeri Kiuru, te lupasitte Ylen aamu-tv:ssä 3.7. tänä vuonna näistä esityksiä tämän syksyn aikana. Onko lupauksillenne käynyt samoin kuin vappusatasellenne ja vasemmistoliiton 101 euron opintorahan korotukselle? Katteettomia lupauksia. [Jukka Gustafsson: Siihen vastattiin jo eilen!] Näiden sijaan hallitus lisää miljoonilla puoluetukia ja jatkaa kaikkien 83 poliittisen avustajansa palkkausta. Niitähän perusteltiin EU-puheenjohtajuudella. Hallitus ei ole huomannut, että puheenjohtajuus päättyy vuodenvaihteessa. [Perussuomalaisen ryhmästä: Juuri näin!] Perussuomalaiset vaatii leikkauksia kaikkiin poliittisen toiminnan määrärahoihin ja poliittisten suojatyöpaikkojen karsimista. Moitimme myös vaalilupauksen pettämistä.

Arvoisa puhemies! Talousarvion voi tiivistää näin: kokonaisveroaste nousee, velka kasvaa ja työttömyys lisääntyy. Suomen Pankki julkisti 20 minuuttia sitten talousennusteensa. Sen mukaan 2021 vuonna talouskasvu on 1,1 prosenttia ja 2022 vuonna 1,3 prosenttia, eli se hidastuu. Suomen Pankki toteaa katsauksessaan: ”Kuluttajien luottamus on heikentynyt jyrkästi.” Ja edelleen: ”Työmarkkinat jäähtyvät, kun talouskasvu hidastuu ja työn kysynnän kasvu heikentyy.”

Ensi syksynä pitäisi olla 30 000 työpaikkaa lisää, mutta talousarvio tuhoaa eduskunnan tietopalvelun mukaan 5 000 työpaikkaa. [Paavo Arhinmäen välihuuto] Julkisen talouden tasapaino pitäisi saavuttaa vuonna 23, mutta talousarvio kasvattaa alijäämää 2,2 miljardilla. Hallituksen kaksi päätavoitetta siis karkaavat saavuttamattomiin. Tämä tietää seuraavalle hallitukselle vaikeita päätöksiä vuoden 2015 kevään tapaan. Silloin olimme katastrofin partaalla. Nykypolitiikalla tämä toistuu vuonna 23.

Hallitus ulkoisti työllisyyspolitiikkansa seitsemälle työryhmälle. Niissä ei ole puoleen vuoteen saatu aikaan muuta kuin kuntakokeilun jatkaminen. Hallitus alistuu etujärjestöjen orjaksi ja saamattomuuteen. Talouden tasapainotus ja työllisyystavoite ovat erittäin tärkeitä, mutta toimenpiteet puuttuvat. Ottakaa vastuu, ministerit. SAK:n pääekonomisti Ilkka Kaukoranta varoitti jo viime keväänä, että hallituksen työllisyystavoite lähes väistämättä johtaa sosiaaliturvan leikkauksiin. Tällä tiellä ollaan. Jo ensi syksynä umpikuja uhkaa.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä varoitetaan, että ”julkiseen talouteen ei synny sel- laista liikkumavaraa, jolla voidaan varautua tuleviin taantumiin ja väestön ikääntymisestä aiheutuviin mittaviin menopaineisiin”. Tämä varoitus on syytä ottaa vakavasti. On huo- lesuttavaa, että hallitus ottaa velkaa ja myy valtion omaisuutta ja käyttää näitä varoja kul- tusmenoihin. Näin tekee vain hullu mies Huittisista ja Marinin—Kulmunin vasemmisto- hallitus: syövät enemmän kuin tienaaavat. [Paavo Arhinmäki: Vaisu puhe!]

Miksi hallitus ei ole puuttunut edes kohtaanto-ongelmaan jo nyt? Esimerkiksi kohtuu- hintaisen vuokra-asuntotuotannon määrä romahtaa ensi vuonna. Muuttotukeen löytyy hy- vin niukasti rahaa. Yritysten poisto-oikeuksia helpotetaan hyvin rajatusti. Tutkimus, kehi- tys ja innovaatiot jäävät riittävää rahoitusta vaille. Hallitus lupaa palkkatukea, mutta se so- pii vain vajaatyökykyisille. Muutoin se on kallis keino ja syrjäyttää aitoja työpaikkoja.

Korot ovat nollassa, mutta siitä huolimatta investoinnit ovat jäissä. Syy on luottamuk- sen puute, joka kohdistuu punavihreään hallitukseen. Se palautuu vain teoilla, ei tyhjillä lu- pauksilla. Perussuomalaiset vaatii pikaisia yritys- ja työllisyystoimenpiteitä. Julkistamme pian oman yli 80 kohdan työllisyystoimenpideohjelman työn ja yrittäjyyden edistämisek- si. Palaamme siihen myöhemmin.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset vaatii realistista ilmastopolitiikkaa. Se pitää suh- teuttaa ongelmaan. Suomen päästöt ovat noin 1,1 promillea globaaleista päästöistä. ”Saas- tuttaja maksaa” on perussuomalaisten linja niin kotimaassa kuin kansainvälisesti. Hallitus panee ilmastopolitiikkansa raskaimmin maaseudun vähävaraisten ihmisten sekä autoilijoi- den ja yrittäjien maksettavaksi. [Välihuutoja oikealta — Maria Guzenina: Heinäsirkat!] Sama intoilu uhkaa johtaa maailman puhtaimman tuotannon siirtymiseen niihin maihin, joissa ei päästöistä välitetä. Hiilitulleja peräänkuulutamme.

Historian rajuin kuntatalouden kriisiytyminen on johtamassa jopa 2—5 prosenttiyksii- kön veroprosentin kiristykseen, velanoton kasvuun, yt-neuvotteluihin, irtisanomisiin ja muun muassa vanhuspalvelujen ja koulupalvelujen heikkenemiseen. Perussuomalaiset vaatii hallitukselta kiireesti kuntien tehtävien uudelleenarviointia, kunta—valtio-suhteen uudistamista ja valtiolta lisärahaa kuntapalveluihin. Myös aluepolitiikkaa on tehostettava. Alueellinen ja sosiaalinen eriarvoistumiskehitys on katkaistava.

Tuemme lisäyksiä koulutukseen, perusturvaan ja eläkkeisiin. Sen sijaan polttonesteiden veron 250 miljoonan euron korotus lyö rajusti päin työllisyyttä, yrittäjyyttä ja oikeudenmu- kaisuutta. Isku on pahin maaseudun vähävaraisille ihmisille. Muistutamme, että hallitus ki- ristää talousarvioehdotuksensa mukaan kokonaisveroastetta ensi vuonna 0,3 prosenttiyksii- köllä. Kuntaveron ja maksujen korotukset tulevat vielä tähän päälle. Pieni- ja keskituloisen palkan- tai eläkkeensaajan käytettävissä oleva rahamäärä ei ensi vuonna kasva. Tämä on kohtuutonta vähävaraisia kohtaan.

Arvoisa puhemies! Esitämme leikkauksia tehottomiin elinkeinotukiin — emme kuiten- kaan maataloustukiin, joita EU rajusti leikkaa. Presidentti Mauno Koivisto totesi aika- naan, että valtio, jonka vaihtotase on negatiivinen ja joka velkaantuu, ei voi antaa vastik- keetonta rahaa ulkomaille. [Antti Kurvisen välihuuto] Kun näin nyt on, esitämme leikkaus- ta näihin määrärahoihin sosiaalidemokraattisen Koiviston neuvon mukaan. [Puhemies ko- puttaa]

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten vastalauseessa on 192 lausumaehdotusta. Ne ja määrärahaesityksemme ovat sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisia ja kansallista etuamme kestävästi edistäviä lisäyksiä ja vähennyksiä sekä toimenpiteitä. [Maria Guzeni- na: 700 miljoonaa!]

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

10.29 **Timo Heinonen kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät ministerit, hyvät edustajakollegat ja muut paikallaolijat! Ihmiset odottavat työtä. Monelle perheelle olisi ollut odotettu joululahja saada työtä isälle tai äidille. Sitä ei näytä tämä joulu tuovan eikä ensi vuosiakaan.

Kokoomus on huolissaan siitä suunnasta, mihin Marinin hallitus on perinnöksi saamallaan ohjelmallaan ja ensi vuoden budjetillaan maamme viemässä. Kokoomuksen välikysymykseen kaatuneen Rinteen hallituksen perintö oli huono ja pesä velkainen. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Sitä ei olisi pitänyt ottaa sellaisenaan uuden hallituksen vastaan. Nyt olisi ollut mahdollista ja olisi pitänyt tehdä myös ulkopuolisten asiantuntijoidenkin vaatimia ja esittämiä korjauksia. Te, arvoisa hallitus, ette tätä halunneet. Meistä ja myös lukuisista asiantuntijoista se olisi ollut välttämätöntä. Teille tarjottiin mahdollisuutta korjata ja tämentää talous- ja työllisyyspolitiikkaanne hallituksen vaihtuessa, mutta te ette tähän tarttuneet.

Arvoisa puhemies! Kokoomus on julkaissut oman vaihtoehkonsa. Se osoittaa, että nykyiselle politiikalle on olemassa vaihtoehto, joka on itse asiassa sosiaalisesti oikeudenmukaisempi, reilumpi ja aidosti kasvua ja työllisyyttä tukeva, Suomelle ja suomalaisille parempi. Kokoomus tekisi suuremmat panostukset koulutukseen ja osaamiseen. Kokoomus ei palkkaisi opettajia vain vuodeksi kerrallaan vaan muuttaisi hallituksen kertaluontoiset panostukset pysyviksi. Ei lisäopettajien tarve rajoitu vain yhteen vuoteen. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Me myös pääomittaisimme yliopistoja ja ammattikorkeakouluja miljardilla eurolla. Ihan kohtuullisellakin tuotto-odotuksella se toisi vuositasolla tästä tulevaisuuteen noin 50 miljoonaa korkeakouluille lisää. Me käyttäisimme valtion omaisuutta siis vastuullisesti, emme parissa vuodessa perintöämme pois tuhlaten.

Arvoisa puhemies! Samaa kokoomuksen vastuullista linjaa osoittaa se, että me rahoittaisimme pääradan ja Turun tunnin junan rakentamista jo ensi vuonna, ja myös itäradan suunnittelu saataisiin liikkeelle. Meillä on näihin isoihin liikennehankkeisiin kestävä kolmen miljardin rahoitus. Niillä vahvistettaisiin talouttamme, torjuttaisiin ilmastonmuutosta sekä helpotettaisiin suomalaisten arjen sujuvuutta.

Arvoisa puhemies! Ihmiset ovat huolissaan huomisesta, eivätkä nämä teidän toimenne, arvoisa hallitus, lisää luottamusta tai vähennä epäluottamusta. Esimerkiksi peruspalveluministeri Krista Kiuru puhuu kauniisti terapiatakuusta ja toistelee tahtotilaa ja huolta. Ongelma on se, että Kiurun ja hallituksen tahtotila ei muutu tarvittavaksi 35 miljoonan euron määrärahaksi, jonka terapiatakuu toteutuakseen vaatisi. Ei nuorten mielenterveyspalveluita saada kuntoon ilman rahaa ja resursseja. Eduskunta pääseekin äänestämään vielä ennen joulua myös terapiatakuusta, ja silloin näemme, ketkä ovat sanojen lisäksi myös teon nuorten ja mielenterveyden puolella.

Vanhustenhoitoakaan ei saada kuntoon pelkillä puheilla. Tarvitaan lisää rahaa ja lisää hoitajia. Hallituksen esittämä 5 miljoonaa euroa hoitajamitoituksen toteutukseen on täysin riittämätön. Kokoomus esittääkin 150 miljoonan euron rahoitusta, jolla saataisiin ensi vuonna tuhat hoitajaa kotipalveluihin, tuhat hoitajaa ympärivuorokautiseen asumiseen, eli oltaisiin vahvasti 0,7:n hoitajamitoituksen tiellä. Eduskunta äänestää myös vanhustenhoiton kuntoon laittamisesta vielä ennen joulua. [Hannakaisa Heikkinen: Mistä ne hoitajat tulee?]

Myös turvallisuuslupauksenne te, arvoisa hallitus, petätte. Kokoomus esittää tarvittavan 55 miljoonan määrärahan siihen, että ensi vuonna voidaan mennä kohti tuota 8 000:ta poliisia, eli tuhat poliisimiestä ja -naista lisää.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Mutta silloin kun te, arvoisa hallitus, teette oikein, kokoomus tukee sitä ja antaa kiitosta. Kokoomus tukee lapsilisien korotuksia, opiskelijoiden aseman vahvistamista ja myös pienimpien eläkkeiden — takuueläkkeen 50 euron ja kansaneläkkeen 34 euron — korotuksia. Ne tulevat enemmän kuin tarpeeseen.

Sen sijaan me emme leikkaisi kotitalousvähennystä vaan parantaisimme sitä ikäihmisille. Emme myöskään korottaisi bensa- ja dieselin hintaa. Meille ei myöskään käy hallituksen linja, jossa lukuisien työssäkäyvien suomalaisten verotuksen annetaan kiristyä. Me keventäisimme kaikkien työssäkäyvien ja eläkeläisten verotusta.

Miten kokoomuksen vaihtoehdossa on varaa näihin suurempiin hyvinvointia ja kasvua lisääviin satsauksiin ja investointeihin? Meillä on siihen asiantuntijoiden vahvistamat keinot ja uudistukset, joilla Suomeen saataisiin 60 000 uutta työpaikkaa. Kokoomuksen lista osoittaa, ettei hallituksella ole pulaa tepsivistä työllisyystoimista vaan rohkeudesta ja kyvystä toteuttaa niitä. [Pia Viitasen välihuuto]

Arvoisa puhemies! Jos ette, arvoisa hallitus, meitä halua kuunnella, pitää kysyä, miksi ette kuuntele Euroopan komissiota ja Kansainvälistä valuuttarahastoa IMF:ää. Molemmat ovat huolissaan teidän toimistanne ja toimimattomuudestanne. IMF on todennut, että teidän toimin ei maamme talous ole tasapainossa vuonna 2023. Mitä tässä tilanteessa tekee keskusta? Keskusta ilmoittaa, että pilkkuakaan ei tarvitse hallitusohjelmassa muuttaa. Ehkä ensimmäistä kertaa historiassa meillä on hallitus, joka esittelee työttömyyttä lisäävän budjetin. Siis hallituksen toimet eivät paranna työllisyyttä vaan asiantuntijoiden arviota mukaan lisäävät maahamme työttömyyttä. Kateeksi ei käy teitä, arvoisa uusi työministeri Haatainen, teidän työnne entisestään vaikeutuu.

Kateeksi ei käy myöskään uutta valtiovarainministeriä, Katri Kulmunia. Saatte perinnöksi Rinteen hallituksen velkaisen pesän, talousarvion, joka lisää velkaa ja laskee työllisyyttä. Tätäkö on se teidän peräänkuuluttamanne uuden sukupolven punamulta? [Välihuutoja] Tätä menoa te, arvoisa valtiovarainministeri Kulmuni, saatte ulkopuolisen pesänselvittäjän, jos ette ota asiantuntijoiden huolia vakavasti.

Me kokoomuksessa emme voi katsoa vierestä, kun maamme talous ja työllisyys menevät huonompaan suuntaan. Olemme esittäneet hallituksen vastuuttomalle politiikalle vastuullisen vaihtoehdon, joka olisi Suomelle ja suomalaisille hallituksen esitystä parempi.

Arvoisa puhemies! Lopuksi teenkin vastalauseen 2 mukaisen epäluottamuslauseen: ”Eduskunta toteaa, että hallitus ei osoita sitoutumistaan hallitusohjelmaan kirjattuihin talouspolitiikan tavoitteisiin. Keskeisiä tavoitteita 75 prosentin työllisyysasteesta sekä julkisen talouden tasapainosta voidaan pitää kannatettavina. Ongelma on, että hallitukselta puuttuvat konkreettiset keinot tavoitteiden saavuttamiseksi. Hallituksen tavoitteena on ottaa vähemmän velkaa ja nostaa työllisyyttä. Ensi vuoden talousarvioon sisältyvät toimet kuitenkin lisäävät velkaa ja laskevat työllisyyttä. Hallituksen toiminta ei herätä luottamusta ja uskoa siihen, että hallitus on tosissaan tavoittelemassa julkisen talouden tasapainoa ja korkeampaa työllisyyttä. Eduskunta katsoo, että hallitus on epäonnistunut eikä nauti eduskunnan luottamusta.”

10.37 Esko Kiviranta kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee nyt politiikkaa, jolla mahdollisimman monelle ihmiselle saadaan töitä ja joka antaa turvaa yhteiskuntamme heikompiosaisille. Nämä ovat sekä keskustan eduskuntaryhmän että uudeleen järjestyneen hallituksen tärkeimmät tavoitteet. Työllistävemmän ja tasa-arvoisemman Suomen rakentaminen on myös valtion ensi vuoden budjetin päälinja.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Arvoisa puhemies! Työpaikat syntyvät myös tulevaisuudessa ennen muuta pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Budjetilla parannetaan osaltaan näiden yritysten toimintaedellytyksiä niin, että ne voivat pärjätä ja kasvaa. Toteutamme esimerkiksi investointien tupla-poistot, vahvistamme Business Finlandin voimavaroja, kokeilemme ensimmäisen työntekijän palkkaamista helpottavaa rekrytointitukea ja lisäämme yritysten neuvontaa työsuhteasioissa. Selvitämme uutta tutkimusyhteistyökannustinta yritysverotukseen. Lisäksi helpotamme pulaa osaavista ammattilaisista lisäämällä opettajia ammatilliseen koulutukseen. Myös muuntokoulutusta lisätään.

Työllistäviä ratkaisuja tarvitaan lisää. Budjettiriihen yhteydessä linjattiin muun muassa, että hallitus valmistele lainsäädännön työttömän yksilöllisen työnhaun tueksi. Työttömyysturvaa ja työttömien palveluja uudistetaan siten, että palvelut ja työnhakuvelvoite perustuvat yksilölliseen työllistymissuunnitelmaan.

Keskustan eduskuntaryhmä tähdentää, että kolmikannalla on ensi keväänä näytön paikka työllisyystoimien aikaansaamisessa. Viime kädessä hallitus ja eduskunta kantavat vastuun tarvittavista ratkaisuista työllisyyden parantamiseksi. Tilastokeskuksen ennakkotietojen perusteella talouskehitys on ollut ennustettua myönteisempää tänä syksynä. Itsestään Suomen talous ei kuitenkaan kasva eikä työllisyys kohene. Vastuunkantoa yhteisen isänmaan puolesta tarvitaan nyt paitsi hallituksessa ja eduskunnassa myös työmarkkinoilla.

Arvoisa puhemies! On ollut tietoinen valinta, että käytämme talouden liikkumavaraa esimerkiksi perusturvan parantamiseen mittavien veronalennusten sijaan. Kaikilla suomalaisilla ei mene hyvin. Lapsiperhe- ja eläkeläisköyhyys ovat yhteiskuntamme vakavimpia ongelmia. Parannamme pienimpiä eläkkeitä. Kansaneläkkeen täyttä määrää korotetaan 34 eurolla ja takuueläkettä 50 eurolla kuukaudessa. [Timo Heinonen: Se on oikein!] Korotukset koskevat yli 600 000:tta eläkeläistä.

Yksinhuoltajien ja monilapsisten perheiden lapsilisät nousevat ensi vuoden alussa, ja myös opiskelevien vanhempien toimeentuloa helpotetaan korottamalla opintotuen huoltajakorotusta. Korotamme pienimpiä vanhempain- ja sairauspäivärahoja. Jatkamme työtä lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi ja ehdotamme, että jatkossa syntyvyyden vähenemisestä koitua laskennallinen säästö lapsilisiin pidetään lapsilisämomentin sisällä ja kohdistetaan lyhentämättömänä lapsilisien korottamiseen.

Maltilliset veronalennukset kohdennamme pieni- ja keskituloisille suomalaisille. Ansiotason nousua ja inflaatiota vastaavat taulukkotarkistukset tehdään kaikkiin tuloluokkiin. Näin kompensoidaan valmisteverojen, kuten polttoaineiden veronkorotusten vaikutuksia. [Toimi Kankaanniemi: Siihen se sitten meneekin!]

Arvoisa puhemies! Oikeisto-opposition esittämien vaihtoehtobudjettien perusteella voi sanoa, että sekä perussuomalaisten että kokoomuksen johdolla politiikka olisi kovin toisenlaista. [Oikealta: Kyllä!] Se olisi kovaa, kylmää ja kahtia jakavaa. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Kokoomuksen arvomaailma kiteytyy ehdotukseen, jonka mukaan työttömien eläkekertymä lakkautettaisiin, jotta kaikista hyvätuloisimmille voitaisiin antaa mojava veronkevennys. [Vasemmalta: Ohhoh!] Tämä on poikkeuksellisen härski ehdotus jopa oikeiston mittapuulla. Perussuomalaisten vaihtoehdolla ei ole taloudellista uskottavuutta, koska sen perusasia eli luvut eivät ole kunnossa.

Arvoisa puhemies! Keskustan linja on aina ollut koko Suomen tasapainoinen kehittäminen. Tämä näkyy myös budjetissa. Teiden, ratojen ja muiden väylien kunnostamiseen ja rakentamiseen tulee lisää rahaa. Poliisien määrää lisätään koko maassa. Maa- ja metsätalouden kannattavuutta parannetaan samalla, kun huolehditaan luonnon monimuotoisuudesta.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Esimerkiksi vapaaehtoinen metsiensuojeluohjelma Metso saa lisää rahaa. Rahoitusta osoitetaan myös luonnonhaitta- ja ympäristökorvauksiin, uusiin luomusitoumuksiin, Makeran pääomittamiseen ja biokaasuun.

Budjetissa tunnustetaan ja tunnustetaan toden teolla ensimmäisen kerran niin sanottujen seutukaupunkien merkitys Suomen pärjäämiselle. [Timo Heinonen: Se on hyvä!] Esimerkiksi kovia viime vuosina kokenut Savonlinna saa tuntuvasti uusia koulutuksen aloituspaikkoja. [Jukka Gustafsson: Erinomaista!]

Hallituksen päätökset vahvistavat kuntataloutta ensi vuonna. Hallitus korvaa ohjelman mukaisesti päätöksistään aiheutuvat rasitukset kunnille täysimääräisesti. Silti kuntien väliset erot ovat yhä kasvussa. Kuntien tulot ja menot eivät ole tasapainossa, ja suurin yksittäinen selittävä tekijä on kasvussa olevat sote-menot. Siksi kenelläkään tässä salissa ei voi olla enää epäselvyyttä siitä, että sote-uudistuksen toteutuminen on välttämätöntä. Sille toivoisin myös opposition tukea. Kannustaisin hallitusta pohtimaan keinoja kuntien talouden vahvistamiseen myös lyhyellä aikavälillä.

Arvoisa puhemies! Viiden hallituspuolueen yhteisenä tavoitteena on eheämpi Suomi. Keskustan eduskuntaryhmä antaa täyden tukensa valtion ensi vuoden budjetille. [Hälinää — Välihuutoja]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Suomalalla on puheenvuoro.

10.44 Iris Suomela vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensi vuonna alkaa uusi vuosikymmen ja sitä myötä uusi aikakausi. Siksi on ollut hienoa nähdä, että Suomi ja pääministeri Marinin hallitus ovat nousseet kansainvälisesti juhlituksi esimerkiksi siitä, mitä uuden aikakauden politiikka voi parhaimmillaan olla. Olennaisinta kuitenkin on, että tämä edelläkävijyys näkyy rohkeutena tarttua käytännön toimiin.

Tasa-arvo ei nimittäin ole pelkkiä juhlapuheita. Tarvitaan myös uskallusta tunnistaa epäkohtia ja puuttua niihin, vaikka se vaatisi erittäin epämiellyttävien asioiden tuomista julki. [Välihuutoja] Joka kolmas suomalaisista naisista on kokenut elämänsä aikana väkivaltaa, ja seksuaalisen häirinnän kohdalla luku on vielä järkyttävämpi: 80 prosenttia. Sukupuolittunut väkivalta onkin yksi Suomen suurimmista ongelmista. Tämän hallituksen tavoite on, että yksikään väkivaltaa kokeva ei jää yksin. Se vaatii niin lakien uudistamista kuin kunnan lisäpanostuksia käytännön työhön, ja niin tämä hallitus tekee jo tästä ensimmäisestä budjetista lähtien. Turvakoteja ja seksuaalirikosten uhreja auttavia tukikeskuksia perustetaan tällä hallituskaudella ennätystahtiin. Auttaviin puhelimiin ja muihin matalan kynnyksen palveluihin panostetaan. [Mika Niikon välihuuto] Yhdenkään ihmisen ei pidä joutua kuuntelemaan varatun numeron piippausta hädän hetkellä. Samalla poliisien määrää lisätään ja kaikkien viranomaisten osaamista yhdenvertaisuus- ja ihmisoikeusasioissa kehitetään. Myös päiväkotien ja koulujen yhdenvertaisuus- ja seksuaalikasvatukseen panostetaan, jotta jatkossa jokainen osaa suojella omia ja muiden rajoja.

Arvoisa puhemies! Yhdenvertaisuus vaatii toimia politiikan jokaisella osa-alueella. Tiedossa on, että juuri tytöt, naiset ja vähemmistöt kärsivät kaikista eniten kriiseistä, oli kyse sitten ilmastokatastrofista tai sodasta. Siksi tasa-arvoa, ilmastotoimia ja rauhaa ei voi erottaa toisistaan.

Juuri vakaan ja turvallisen tulevaisuuden tähden tämän hallituksen tärkein tavoite on rakentaa maailman ensimmäinen hiilineutraali hyvinvointivaltio. Viime viikon surullisen kuuluisaksi käänntynyt Madridin ilmastokokous vain vahvistaa Suomen ja Euroopan mer-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

kitystä ilmastonmuutoksen hidastamisessa. Kun suurvaltojen johto kääntyy kohti itsekästä ja lyhytnäköistä oikeistopopulismia, meidän on noustava entistä vahvemiksi vastavoimaksi puolustamaan maapallon pitämistä elinkelpoisena. Me emme saa antaa tämän maailman bolsonarojen ja trumpien pilata lasten tulevaisuutta. [Välihuutoja]

Aikaa ei ole hukattavaksi. Ilmastonmuutos ei ole jossain hamassa tulevaisuudessa, vaan sen vaikutukset näkyvät jo nyt. [Sari Sarkomaa: Missä ne toimet sitten viiipyvät?] Australiassa roihuavat valtavat maastopalot, Venetsian upeat maailmanperintökohteet uhkaavat hukkaa Välimereen, Lähi-idässä vesi ja viljelymaa loppuvat kesken jo pitkään pahentuneen kuivuuden ja aavikoitumisen tähden, mikä kiihdyttää alueen konflikteja. Tämä näkyy kipeällä tavalla esimerkiksi Syyriassa. Siksi ilmaston elinkelpoisuudesta huolehtimisella on yhä keskeisempi rooli sotien ennaltaehkäisyssä, mikä lienee tämän salin jaettu tavoite. Se on sitä paljon puhuttua paikan päällä auttamista.

Samalla ei pidä unohtaa, että juuri pohjoinen luonto on ilmastonmuutokselle kaikista haavoittuvaisinta. Maapallon keskilämpötilan nousu voi johtaa jopa kolminkertaiseen lämpenemiseen arktisella alueella. Uhattuna on paitsi Lapin ainutlaatuisen kaunis luonto myös matkailu ja kaikki muut säällisestä säästä riippuvaiset elinkeinot. Tämän kehityksen pysäyttämässä on Suomen otettava aktiivinen rooli. Näin toimimme ilmastokokouksissa ja näin toimimme myös kotimaassa. Suomen luontoa ei suojella missään muualla kuin täällä, ja siksi hallitus tekee historiallisen sadan miljoonan panostuksen luonnonsuojeluun. Lisäksi valtiovarainvaliokunta esittää lisäpanostusta luontomatkailuun ja kansallispuistojen kunnossapitoon, jotta yhä useampi pääsee nauttimaan maamme upeista luontokohteista.

Ilmastotoimia tämä hallitus tekee ensi vuonna 2 miljardin euron edestä, kuten budjettimietinnön alussa kuvataan. Me investoimme raiteisiin, pyöriteihin sekä niin kotien kuin yritysten energiaremontteihin. Muutos kohti hiilineutraalia taloutta ei nimittäin tapahdu yhdellä suurella loikalla vaan miljoonin pienin askelein. Siksi on syytä varmistaa, että jokainen eteenpäin astuva saa vanhan tilalle jotain uutta, mielellään jotain parempaa. Muutos ei nimittäin ole sama asia kuin luopuminen. Siksi ilmastotoimet kulkevat käsi kädessä hyvinvointivaltion kehittämisen kanssa. Perusturvaa korotetaan, pienituloisten verotusta kevennetään, sosiaali- ja terveydenhuoltoa kehitetään ja koulutukseen panostetaan. Näin varmistetaan, että kaikki pysyvät mukana muutoksessa.

Hiilineutraalin hyvinvointivaltion rakentaminen on haastavaa mutta ei mitenkään mahdotonta. Maailman parhaiden yhteiskuntamallien rakentamiseen on Suomessa pystytty ennenkin, ja se on tehty nimenomaan vaikeina aikoina. Nykymuotoinen hyvinvointivaltio rakennettiin kahden maailmansodan raunioille. Samalla se kuitenkin rakennettiin myös halvan fossiilisen energian varaan. On täysin selvää, että tämä aika on ohi.

Jopa Yhdysvaltain kovimmat kapitalistit vetävät rahojaan pois fossiilitaloudesta. He eivät tee sitä hyvää hyvyttään, vaan koska helposti hyödynnettävät ja halvat fossiiliset polttoaineet alkavat loppua. Fossiilitalouden riskit ovat yksinkertaisesti liian kovat ainakin institutionaalisille sijoittajille, kuten tahoille, jotka hallinnoivat tuhansien ihmisten eläkevaroja. Samalla esimerkiksi raideinvestoinnit ja uusiutuva energia tarjoavat vakaan ja houkuttelevan sijoituskohteen. Tätä finanssitalouden murrosta ei ole syytä vähätellä. Samalla on kuitenkin selvää, että nykymallinen fossiilikapitalismi ei korjaa itse itseään riittävän perusteellisesti tai nopeasti. Talouden rakenteiden korjaaminen vaatiikin sekä kasvavaa yritysvastuuta että määrätietoista politiikkaa.

Saastuttaminen aiheuttaa suoraa haittaa, jolle on asetettava selkeä hintalappu. Ei voi olla niin, että yhteistä ilmastoa saa pilata ilmaiseksi. Vielä vähemmän hyväksyttävää on saas-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

tuttamisen tukeminen uusia ratkaisuja kehittävien yritysten kustannuksella. Siksi tämä hallitus uudistaa koko verojärjestelmän ja käy läpi etenkin yritystuet tarkalla kammalla. Saastuttamisen sijaan on tuettava uusien ratkaisujen kehittämistä, tutkimusta ja koulutusta. Talouden rakenteita on muutettava, koska ei ole kestävää valaa hyvinvointivaltion pohjaa auttamatta vanhanaikaisille ja saastuttaville toimintatavoille. Kaiken on muututtava, sillä kuolleella planeetalla ei ole sen koommin velkakelloja kuin hyvinvointivaltioitakaan.

Nyt on kiire varmistaa, että maapallo on elinkelpoinen vielä neljänkymmenen vuoden kuluttua, silloin kun tänä syksynä koulunsa aloittaneet lapset yltävät tämän salin keskiikään eli 47 ikävuoteen. Maailman ensimmäisen hiilineutraalin hyvinvointivaltion rakentaminen ei tapahdu helposti, hätäisesti tai ilmaiseksi, mutta silti se on tehtävä. Tämä budjetti on vasta alkua, ja tällä tiellä meidän on jatkettava, jotta 2020-luvusta tehdään se vuosikymmen, kun maailma kääntyy vihdoinkin kestävänsä kehityksen tielle.

10.52 Merja Kyllönen vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viikon päästä Suomi alkaa rauhoittua joulun viettoon ja uusi vuosi lähestyy. Kun parin viikon päästä vuosi vaihtuu, tulee myös tämän hallituksen ensimmäinen budjetti voimaan. Ensimmäinen tammikuuta 2020 alkaen Suomessa muuttuu moni asia. Me lupasimme kevään vaaleissa parantaa suomalaisten arkea ja näin myös teemme.

Lapsilisät, yksinhuoltajakorotus, peruspäiväraha, työmarkkinatuki ja opintotuen huoltajakorotus nousevat kaikki heti vuodenvaihteen jälkeen. [Toimi Kankaanniemi: Entä se opintotuki?] Myös pientä eläkettä saavien eläkkeitä korotetaan. Yhteensä yli 600 000 eläkeläistä saa enemmän eläkettä joka kuukausi. Tämä turvaa eläkkeensaajien toimeentuloa, vähentää köyhyyttä ja osattomuutta. Meidän on yhdessä, askel kerrallaan kyettävä purkamaan ihmisten ja alueiden välistä eriarvoisuutta, rakennettava tasa-arvoista ja yhdenvertaista maata, jossa jokainen ihminen voi kokea olevansa arvokas ja merkityksellinen.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus haluaa rakentaa luottamusta ja tulevaisuudenuskoa myös työllisyyspolitiikallaan. Ihmisiä kyykyttänyt aktiivimalli jää 1. tammikuuta vihdoon historiaan. Pitkäaikaistyöttömyyttä ei vähennetä leikkaamalla pitkäaikaistyöttömiltä, vaan suuntaamalla voimavaroja palveluihin ja koulutukseen. Erityisesti nuorten ja yli 50-vuotiaiden työttömien työllistymisen varmistaminen vaatii meiltä jokaiselta valmiutta palveluiden kehittämiseen ja myös asenneilmaston muutokseen. Niin nuorille, kuin vanhemmillekin työttömille on kyettävä rakentamaan toimivat polut työelämään ja inhimilliseen toimeentuloon. Ketään ei saa, eikä ole myöskään varaa, jättää yhteiskunnan ulkopuolelle.

TE-toimistojen toimintamenoihin varataan ensi vuonna 197 miljoonaa euroa. 25 miljoonalla lisäeurolla voimme parantaa yksilöllisiä palveluita ja yhteistyötä työnantajien kanssa. Lisäksi uudistetaan muun muassa palkkatukijärjestelmä, toteutetaan työkykyohjelma ja kuntakokeilut. Edellisen oikeistohallituksen keppilinja vaihtuu nyt kestävänsä työllisyyspolitiikkaan. Kannusteet ihmisten työllistämiseen voivat olla myöskin positiivisia.

Arvoisa puhemies! Olen todella iloinen ja ylpeä siitä, että tämä hallitus panostaa lapsiin ja nuoriin. Tämä on erityisen tärkeää, kun tilastot osoittavat, että lapsiperheiden köyhyys on kasvanut jo useamman vuoden ajan. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n mukaan jopa 150 000 suomalaislasta elää köyhyydessä. Tämä on 150 000 suomalaislasta liikaa. Panostukset varhaiskasvatukseen ja koulutukseen ovat aivan keskeisiä, jotta voidaan katkaista tämä periytyvän köyhyyden kierre ja taata kaikille suomalaislapsille yhtäläiset mahdollisuudet hyvään elämään. [Ben Zyskowiec: Hyvin sanottu!] Tämä hallitus piene-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

tää ensi vuonna ryhmäkokoja päiväkodeissa. Samalla palautetaan kaikille lapsille oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen riippumatta siitä, mikä on vanhempien työllisyystilanne.

Arvoisa puhemies! Panostukset kasvatukseen ja oppimiseen ovat myös investointeja tulevaisuuteen. [Ben Zyskowicz: Kyllä!] Suomen tärkein kilpailuvaltti on korkea osaamistaso. Tämä tulee korostumaan entisestään, kun teknologia tulevaisuudessa kehittyy nopeammin ja nopeammin. Siksi investoinnit osaamiseen ovat aivan keskeisiä Suomen työllisyyden ja hyvinvoinnin kasvattamiseksi. Koulutusleikkausten jäljiltä töitä riittää. Edellisellä kaudella opetuksesta ja koulutuksesta leikattiin yksinään 940 miljoonaa euroa. Tämä oli todella lyhytnäköistä politiikkaa.

Suomalaisen peruskoulun vahvuutena on pitkään pidetty sitä, että se takaa kaikille, kaikille suomalaisille, tasavertaiset mahdollisuudet taustasta huolimatta. Nyt tuoreimman Pisa-tutkimuksen tulokset osoittavat, että taustan vaikutus lukutaitoon ja oppimistuloksiin näyttää voimistuvan. Siksi on tärkeää, että hallitus käynnistää ensi vuonna varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen laadun ja tasa-arvon kehittämisohjelman. Meidän pitää kaventaa ja ennaltaehkäistä oppilaiden oppimiseroja, vahvistaa oppimisen tukea ja kehittää lukutaitoa.

Ensi vuoden budjetti tuo myös lukioille ja ammattikouluille lisäresursseja. Ammatillinen koulutus saa ensi vuonna 100 miljoonaa euroa uusien opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen. Koulutusleikkausten aika on ohi. Me panostamme kaikkien yhtäläisiin koulutusmahdollisuuksiin ja koulutuksen laatuun. Näin vähennämme eriarvoisuutta ja luomme pohjan hyvinvoinnille Suomelle, jossa elinikäinen oppiminen mahdollistuu muuallakin kuin juhlapuheissa.

Arvoisa puhemies! Viimeisenä muttei vähäisimpänä haluan nostaa esille sen, että Suomen ja suomalaisten hyvinvointi linkittyy tiiviisti yhteen myös luonnon hyvinvoinnin ja monimuotoisuuden turvaamisen kanssa. Siksi luonnonsuojelurahoja korotetaan yhteensä 100 miljoonalla eurolla heti vuoden 2020 alusta. Tulemme muun muassa elvyttämään vaelluskalakantoja, toteutamme vesiensuojeluohjelman, kunnostamme perinneympäristöjä ja vahvistamme myös luontomatkailemisen edellytyksiä.

Ja jotta siellä Korvatunturilla olisi myös jatkossa lunta talvisin, jatkamme ensi vuonna toimintaamme hiilineutraalin Suomen edistämiseksi. Siihen rakentuu moninaisesti niin raaka-aineiden resurssiviisas käyttö kiertotalouden toimintamalleja hyödyntäen kuin uusien liiketoimintamahdollisuuksien ja työpaikkojen luonti. Ilmastonmuutos on Suomelle aito mahdollisuus uudistua, luoda innovaatioita ja varmistaa myös kestävä teollinen, toiminnallinen ja palvelullinen toimintapohja pitkälle tulevaisuuteen esimerkiksi veden, energian, ravinnon ja polttoaineiden ympärillä tapahtuvan kehitystyön parissa. Huoltovarmuuden ympärillä on rajattomasti mahdollisuuksia, jos me suomalaiset uskallamme nähdä asiat laajemmin, emmekä sulje silmiämme ympäröivältä todellisuudelta.

Ainoastaan varmistamalla oikeudenmukainen siirtymä kohti hiilineutraalia hyvinvointivaltiota voidaan taata valoisa tulevaisuus kaikille, ei vain harvoille. Tämä hallitus haluaa myös ilmastopolitiikassa rakentaa yhdessä kestävä ja oikeudenmukaiset ratkaisut, jotka antavat mahdollisuuden jokaiselle selvitä aikakautemme suurimmasta haasteesta, tämän planeetan säilymisestä myös tuleville sukupolville. Näillä ajatuksin vasemmistoliiton eduskuntaryhmä tukee valtiovarainvaliokunnan mietintöä ja haluaa kiittää rakentavasta budjettiprosessista kaikkia toimijoita.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

10.58 **Anders Adlercreutz r** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koko talousarvion, kuten koko hallitusohjelman, johtotähtenä on työllisyystavoite eli työllisyysasteen nosto vähintään 75 prosenttiin vaalikauden loppuun mennessä. Olemme oikealla tiellä. Lokakuussa 2019 työllisyysaste oli 72,7 prosenttia ja työttömyysaste 6,7 prosenttia. Nyt käsiteltävänä olevan talousarvioesityksen mukaan työllisten määrä ja työllisyysaste nousevat 73,4 prosenttiin vuoteen 2021 mennessä. Hallitus tekee kaikkensa saavuttaakseen 75 prosentin tavoitteen siitä kaksi vuotta myöhemmin.

Tämä talousarvio on alijäämäinen, mikä ei koskaan ole hyvä. Tänä vuonna alijäämä on 1,7 miljardia, ensi vuonna 2,2 miljardia. Alijäämän kasvu johtuu osittain suhdanteiden heikkenemisestä mutta pääosin siitä, että luomme edellytyksiä tulevaisuuden kilpailukyvyille. Panostuksilla tasa-arvoon, sosiaalisten erojen kaventamiseen, koulutukseen ja teollisuuden kilpailukykyyn on hintansa.

Ensi vuoden talousarvio parantaa monin tavoin Suomen teollisuuden kilpailukykyä. Kaksinkertaisten poistojen mahdollistaminen auttaa meitä kuromaamme umpeen sitä investointivajetta, joka meillä on kilpailijoihimme verrattuna. Ensi vuonna hallitus esittää myös kannustimia aineettomien investointien edistämiseksi. Energiaverouudistuksen yhteydessä teollisuuden sähköveroa alennetaan kohti eurooppalaista vähimmäistasoa. Se on valtava kädenojennus maamme teollisuudelle, joka tuottaa yhteiskuntamme kannalta elintärkeitä vientituotteita ja lisäarvoa.

Ärade talman! Genom satsningar på vägar och järnvägar sätter vi våra exportleder i skick. Arbetet med elektrifieringen av Hangö—Hyvinge-banan kommer antligen igång och bidrar också till att sänka den finländska industrins koldioxidavtryck. Men exporten kräver mer än forskning, innovationer och vägar. När vi har stora satsningar på forskning och utveckling är det viktigt att vi också gör satsningar i internationaliseringstjänster. Därför höjs anslaget till Finsk-svenska handelskammaren och till andelslaget för exportfrämjande, Viexpo, märkbart.

Ett land som inte är jämställt är inte konkurrenskraftigt. Ett land som inte är jämställt använder inte sina resurser effektivt. Vi kommer under denna regeringsperiod på många sätt att främja jämställdhetsarbetet, och många initiativ har redan startat under minister Blomqvists ledning.

Arvoisa puhemies! Tasa-arvosta puhuttaessa mahdollisuuksien tasa-arvo on aivan keskiössä. Miten voimme tarjota kaikille yhtäläiset mahdollisuudet? Viimeisimmät Pisa-tulokset osoittivat, että koululaitoksemme edelleen pärjää kansainvälisessä vertailussa, mutta se ei ole niin tasavertainen kuin sen pitäisi olla. Koulujen ja oppilaiden väliset erot kasvavat. Tähän ongelmaan tulee puuttua, ja niin me myös teemme. Valtiovarainvaliokunnan konkreettinen panostus lukutaitoon keskittyy yhteen keskeiseen ongelmaan: Lapset eivät lue entiseen tapaan. Varsinkaan pojat eivät lue tarpeeksi. [Arja Juvonen: Eivät ainakaan ruotsia!]

Arvoisa puhemies! Tulevaisuuden talouden rakentaminen on aloitettava perusteista. Se rakennetaan jokaisen rajoittamattomasta oikeudesta varhaiskasvatukseen. Nyt se toteutuu. Se rakennetaan tasa-arvoisesta koulutuksesta. Sen suhteen otamme useita edistysaskelia. Se rakennetaan yritteliäistä ja rohkeista nuorista, jotka ymmärtävät, miten talous toimii, ja jotka saavat kokeilla siipiään. Tässä budjetissa Nuori Yrittäjyys -ohjelma saa lisämäärärahan, jonka avulla se pystyy laajentamaan toimintaansa siten, että se tavoittaa entistä useamman. Se on hieno asia.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Arvoisa puhemies! Työllisyysasteen nostamisen osalta valtiovarainvaliokunta korostaa monipuolisten toimenpiteiden tärkeyttä. Mikään yksittäinen uudistus ei paranna työllisyyttä riittävästi, vaan tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan useita toimenpiteitä. Muun muassa työvoimapolitiikan palvelurakennetta on parannettava, työkykyä edistettävä ja kohtaantongelmaa helpotettava. Lisäksi uudet tutkimukset osoittavat, että työperäisen maahanmuuton lisäämisestä olisi huomattavia hyötyjä Suomen taloudelle. Siksi on äärimmäisen tervetullutta, että työlupien saannille asetetaan kuukauden enimmäisaika. [Leena Meri: Myös Isis-äidit töihin!]

Ärade talman! SFP och svenska riksdagsgruppen betonar de kompetenshöjande insatsernas betydelse och påpekar att den högsta sysselsättningspotentialen finns bland personer över 55 år. Därför utarbetar regeringen konkreta åtgärder för att höja sysselsättningsgraden för 55—64-åringar. Det måste bli mera lockande att ta emot deltidsjobb, vikariat eller att bara hoppa in för några timmar, och vi måste klara av att fördomslöst granska den så kallade pensionsslussen, som är en bidragande orsak till den låga sysselsättningsgraden bland äldre.

Vårt goda regeringsprogram talar för att försökskulturen ska stärkas över förvaltningsgränserna. SFP är öppet för tidsbundna sysselsättningsförsök. Vi kunde till exempel slopa behovsprövningen av arbetskraft i några försöksregioner eller nationellt inom några utvalda branscher där efterfrågan på arbetskraft är som störst.

Arvoisa puhemies! Kaikki nämä toimenpiteet ovat tarpeen, koska maamme huoltosuhte heikkenee tulevina vuosikymmeninä. Tarvitaan sote-uudistus, joka ottaa tämän haasteen vakavasti ja asettaa ihmisen hoitotarpeen keskiöön.

Arvoisa puhemies! Kun tämä budjetti on toteutettu ja tämä hallitusohjelma viety läpi, Suomi on nykyistä tasa-arvoisempi, nykyistä oikeudenmukaisempi, nykyistä turvallisempi, nykyistä ilmastofiksumpi, nykyistä yritysystävällisempi ja parempi paikka elää. Siitä kaikkien tässä salissa tulisi olla tyytyväisiä. [Sebastian Tynkkynen: Voitko kertoa sen pakoruotsikannan? — Välihuutoja]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Laukkasella on puheenvuoro.

11.05 **Antero Laukkanen kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on erikoisessa tilanteessa: [Leena Meri: No on todellakin!] talouden kasvu hidastuu, työllistyminen hidastuu, syntyvyys laskee nopeimmin koko Euroopan alueella, ja samaan aikaan Suomi on myös Euroopan nopeimmin vanheneva kansa. [Ilkka Kanerva: Just näin!] Tähän vielä kun lisäämme sen, että myös lapsiperheköyhyys on hyvin mittavaa, niin meillä on aikamoinen paketti tässä. [Sheikki Laakson välihuuto]

Puhemies! Tässä on viisi vakavaa syytä, joiden pitäisi näkyä tässä talousarviossa keskeisinä toimenpiteiden kohteina. [Vilhelm Junnila: Enemmänkin löytyisi!] Näin ei nyt valitettavasti tapahdu. [Eva Biaudet'n välihuuto] Työllisyys on keskeinen tavoite koko hallituksella ja myös koko eduskunnalla. Ymmärrämme, että korkea työllisyysaste on maamme tulevaisuus. Nopein tapa edistää työllisyyttä on yrittäjyyden voimakas edistäminen — siis voimakas edistäminen. Tämä talousarvio ei tuo siihen riittävästi panoksia, vaikka se on lähtenyt hyvään suuntaan, siitä tunnustus. Yrittäjät eivät ole pyytäneet rahaa, he ovat vain

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

pyytäneet oikeutta päättää omista asioistaan. Tämä liike ei tässä hallituksen esityksessä näy.

Vaaleja ennen vanhustenhoidon surkea tila tuli kaikkien tietoon. Hallituspuolueet, niin kuin muutkin puolueet, lupasivat asiaan nopeaa korjausta, mutta tämä talousarvio ei tuo tämän tilanteen korjaamiseen luvattuja panostuksia. [Ben Zyskowicz: Kyllä, 5 miljoonaa!]

Puhemies! Kristillisdemokraattisen eduskuntaryhmän vaihtoehto pitää sisällään parannuksia erityisesti kolmeen merkittävään asiakokonaisuuteen. Nämä ovat sellaisia teemoja, joihin haluamme kiinnittää erityistä huomiota ja joihin toivomme lisäpanostuksia. Nämä kolme kokonaisuutta liittyvät perheisiin, terveyteen ja hyvinvointiin sekä Suomen elinvoimaisuuteen. Haluamme nostaa nämä kokonaisuudet laajaan keskusteluun, sillä näemme, että näitä ei ole riittävästi huomioitu hallituksen politiikassa ja talousarvioesityksessä.

Kestävä talous on elinehto hyvinvointivaltion tulevaisuudelle. Hallituksen esittämät parannukset eläkkeisiin, perusturvaan, koulutukseen ja varhaiskasvatukseen ovat hyviä ja kannatettavia. Ilman kestävästä taloutta joudumme kuitenkin ennemmin tai myöhemmin tilanteeseen, jossa näitä ja monia muita hyvinvointiyhteiskunnan palveluita joudutaan tarkastelemaan uudelleen. Hallituksen talouspolitiikka lepää sen oletuksen varassa, että talous kasvaa ja työllisyys parantuu. Näin ei tule tapahtumaan itsestään. Näin ei tule tapahtumaan ainakaan, jos hallituksen toimet vievät toiseen suuntaan. Kuten täällä on jo todettu, tässä hallitustenvaihdon ikään kuin keskiössä oli mahdollisuus tarkastella tätä hallitusohjelmaa uudestaan ja huomioida erityisesti työllisyyteen liittyvät asiantuntijoiden lausunnot. Valitettavasti näin ei käynyt.

Arvoisa puhemies! Jos viime vuosikymmenen kehitys jatkuu, meillä ei kohta ole enää tarvetta panostaa varhaiskasvatukseen, kouluun eikä korkeakoulutukseen. Lasten määrä tulee olemaan niin pieni, ettei nykyiselle määrälle päiväkotia, kouluja ja yliopistoja ole enää tarvetta. Meistä tulee vanhusten valtakunta. KD-eduskuntaryhmä peräänkuuluttaa aktiivista perhe- ja väestöpolitiikkaa. Esitämme korotuksia perhe-etuuksiin, kevennyksiä lapsiperheiden verotaakkaan ja kohdennettuja panostuksia koulutukseen.

Ikääntyneiden väestöosuuden kasvaessa vanhustenhoidon tilanne jatkaa heikkenemistään, mikäli tilanteeseen ei puututa välittömästi. Vanhustenhoidossa on tällä hetkellä pahoja puutteita niin laitoksissa kuin kotihoidossa, erityisesti hoitohenkilökunnan liian pienestä määrästä johtuen. Hallituksen päätös hoitajamitoituksesta ei riitä parantamaan tilannetta ilman riittävästi rahoitusta. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä esittää 150 miljoonan euron lisäystä vanhustenhoidon tason parantamiseksi. Lisäksi korottaisimme omaishoidon palkkiota ja parantaisimme lääkekorvauksia.

Kristillisdemokraatit kannustavat työhön ja yrittäjyyteen. Hallituksen toimet eivät riittävästi kannusta. Kotitalousvähennyksen leikkaaminen heikentää kotitalouksien mahdollisuuksia teettää työtä. Se myös lisää harmaata taloutta. Polttoaineveron korotukset syövät niin ikään ihmisten ostovoimaa ja yritysten kannattavuutta. Kristillisdemokraatit peruisivat hallituksen esittämän leikkauksen kotitalousvähennykseen ja polttoaineveron kiristämisen. Panostaisimme myös hallitusta enemmän väyläverkon kehittämiseen.

Arvoisa puhemies! Talouden suurten linjojen lisäksi valtion talousarviossa päätetään monesta pienemmästä kysymyksestä, ja tässä kohtaa haluan muutamana kiitoksen lausua. Kiitän valtiovarainvaliokuntaa erityisesti siitä, että se mietinnössään huomioi ruoka-avun merkityksen. Valtion budjettiin tuli 1,2 miljoonan euron satsaus ruoka-apua järjestäville tahoille. Se on merkittävä — vaikka se on pieni summana, se merkitsee monille suomalaisille sitä, että he saavat ylipäättään ruokaa syödäkseen. Tästä lämmin kiitos. Lisäksi ruoka-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

avulle etsitään valiokunnan tahdon mukaisesti nyt pysyvää ratkaisua. Pidämme hyvänä myös sitä, että valiokunta myönsi 300 000 euron avustuksen juutalaiselle seurakunnalle sen turvallisuuden parantamiseen.

Lopuksi, arvoisa puhemies, teen kristillisdemokraattien vastalauseen 3 mukaisen epäluottamuslause-esityksen: ”Eduskunta toteaa, että hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikka ei ole kestäväällä pohjalla. Pysyvien menojen lisääminen ilman työllisyyttä vahvistavia toimia vaarantaa hyvinvointivaltion kestävyuden pitkällä tähtäimellä. Hallituksen päätökset korottaa asumisen ja liikkumisen kustannuksia lisäävät yhteiskunnallista eriarvoisuutta ja iskee pahiten erityisesti maaseudulla. Tämän johdosta eduskunta toteaa, että hallitus on epäonnistunut eikä nauti eduskunnan luottamusta.” — Pahoitteluni ajan ylityksestä. [Ilkka Kanerva: Sivistynyt puheenvuoro!]

11.13 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ärade talman! Hallitus puhuu tulevaisuusinvestoinneista, koska ei voi nähdä tulevaisuutta. Nyt miljardit ovat vain menoerä budjetissa. Niitä rahoitetaan myymällä valtion omaisuutta. Näin yrittäjänä kiinnostaisi kyllä tietää, millaisen tuoton hallitus on investoinneilleen laskenut ja miten. Sitä tärkeämpi olisi kuitenkin tietää, mitä hallitus aikoo tehdä tilanteessa, jossa työllisyys ei lähdekään nousuun, jos budjettivaje yhtäkkiä onkin useampia miljardeja hallituskauden loppulla, kuten voi käydä näillä suhdanteilla. Hallituksen lupaus budjetin tasapainottamisesta muuttuu yhä vaikeimmaksi, 5 miljardia on tosi iso määrä rahaa. Tuo vaje voidaan kuroa umpeen vain kahdella tavalla: joko leikkaamalla menoja tai korottamalla veroja. Olisi äänestäjien kuluttajansuojan kannalta olennaista, että hallitus kertoo selkeästi, mitä keinoja se aikoo käyttää tuossa tilanteessa. [Ilkka Kanerva: Velkaa!] Jos mitään suunnitelmia ei ole, olen hyvin huolestunut. Toivottavasti joku valtiovarainministeriössä niitä toimia kuitenkin valmistele, jos hallitus ei saa tästäkään asiasta yhteistä päätöstä aikaiseksi.

Seuraavaksi puutun asiaan, joka hankaloittaa kansalaisten mahdollisuutta ymmärtää tehtyjen ratkaisujen taloudellisia vaikutuksia. Nykyinen kirjanpitokäytäntö estää valtiontalouden läpinäkyvyyttä. Se ei kerro kokonaiskuvaa. Se antaa mahdollisuuden peitellä asioiden todellista tilaa, koska tuloja ja menoja voidaan siirrellä valtion omistamiin yrityksiin pois budjetista. Nykyisen mallin sijaan valtion pitäisi tehdä konsernitilinpäätös. Konsernitilinpäätökseen ovat velvoitettuja esimerkiksi kaikki kaupungit. Siihen kirjataan tuloslutut myös niiltä yrityksiltä, joissa kaupungit ovat pääomistajina. Valtion käytössä tällainen konsernitilinpäätös antaisi kaikille mahdollisuuden nähdä, miten ja mihin valtion varat oikeasti liikkuvat.

Arvoisa puhemies! Mitä muuten tulee budjettiin, toistan pari asiaa hallitukselle. Liike Nyt poistaisi työmarkkinajärjestöjen sijoitustuottojen verovapauden. Se on työmarkkinajärjestöjen erityisoikeus, jonka tarkoituksenmukaisuutta on kyseenalaistettu. Varakkaiden liittojen tulee maksaa veroja siinä missä muidenkin. Ovatko ne oikeasti yleishyödyllisiä? Tästä monet puolueet ovat puhuneet ennen vaaleja. Kun tapasin eräässä tapahtumassa ammattiyhdistysliikkeen johtajan, hän sanoi minulle: lopeta tuon puhuminen, meillä on sen verran valtaa, ettet sinä saa tuota läpi koskaan. [Antti Lindtman: Kuka oli? Nimi pöytään!] Kuitenkin yritän.

Toisekseen Liike Nyt karsisi yritystukia. Niistä suurin osa haittaa joko ympäristöä tai kilpailua, ja ne miljardit pitäisi käyttää yritysten toimintaedellytysten parantamiseen. Yksi vaihtoehto on sitoa yrityksen voittojen verotus sen investointeihin. Mikäli investointeja olisi riittävästi esimerkiksi 30—50 prosenttia voitoista, veroa ei tarvitsisi maksaa.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Kolmanneksi Liike Nyt muistuttaa, että uudet työpaikat syntyvät yrityksiin. Siksi yrittäjiä kannattaa kuunnella.

Tässä ideoita hallitukselle työllisyystalkoisiin: yt-laki koskemaan vain yli 50 hengen työpaikkoja ja takaisinottovelvoite pois, pörssiyhtiöiden ja listaamattomien verotus lähemmäksi toisiaan niin, että verotus ei kiristy, ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastus kannattavaksi, eläkeiän korotus 72 vuoteen halukkaille, isot ratahankkeet nopeammin käyntiin, tuki biopoltoaineelle ja kaasulle, ei vain sähköille, apteekkimonopolin purku, kaikilla suomalaisilla toisen asteen tutkinto. Tässä nippu ideoita. Näillä alkuun — tulkaa kysymään, jos tarvitsette lisää. [Naurua]

Mutta haluaisin siis valtiovarainministeri Katri Kulmunilta kysyä: onko yhtään hyvää syytä, miksi konsernitilinpäätöstä ei edistettäisi?

Puhemies Matti Vanhanen: Seuraavaksi ministeri Kulmuni ja hänen puheenvuoronsa aikana voi pyytää V-painiketta painamalla vastauspuheenvuoron, joista käydään kierros sitten ministerin puheenvuoron jälkeen.

11.18 Valtiovarainministeri Katri Kulmuni: Arvoisa puhemies! Aivan ensiksi kiitos hyvästä ja perusteellisesta työstä, jota eduskunta, valiokunnat sekä erityisesti valtiovarainvaliokunta ja sen jaostot ovat tehneet syksyn aikana, ja erityisesti kiitos tietenkin valiokunnan puheenjohtajalle, jolla on ollut vaativa ja tärkeä rooli johtaa tätä työtä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen budjettiesityksen antamisen jälkeen uutiset taloudesta eivät ole dramaattisesti muuttaneet talouden suurta kuvaa. Ensi vuonna talouskasvun ennustetaan olevan jonkin verran tämänvuotista hitaampaa. [Arto Satonen: Alle yhden!] Talouskasvu on viime aikoina kuitenkin ollut odotuksiin nähden positiivista. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan bruttokansantuote kasvoi tämän vuoden heinä—syyskuussa 2,2 prosenttia vuoden 2018 kolmanteen neljännekseen verrattuna. Talouskasvua uhkaavat suurimmat riskit liittyen esimerkiksi kauppasotiin ovat syksyn aikana jonkin verran vähentyneet. Toisaalta riskit ovat monin osin rakenteellisia, joten tilanne voi kääntyä huonommaksi uudestaan. Vuonna 2020 valtion budjettitalouden arvioidaan olevan noin 2,2 miljardia euroa alijäämäinen. Tämä alkusyksystä linjattu finanssipolitiikan viritys on edelleen kohdallaan. Tähän arvioon on päätyttyä myös esimerkiksi IMF. Talouskasvun hidastuminen tämän vuoden 1,5 prosentista ensi vuodelle ennustettuun prosenttiin on normaalia suhdannevaihtelua. Hidastuvan talouskasvun oloissa on kuitenkin perusteltua, että valtion menolisäysten seurauksena julkisen kulutuksen ja investointien merkitys bkt:n kasvussa korostuu.

Hallituksen päätöksillä eriarvoisuus vähenee ja tuloerot pienenevät. Globalisaatio ja teknologinen kehitys altistavat myös meidät tuloerojen kasvulle. Vaikka kannustimet ovat tärkeitä, talouskasvunkaan vuoksi emme tarvitse suuria tuloeroja Suomeen — päinvastoin, jos tuloerojen annetaan kasvaa merkittävästi, niillä on talouskasvua hidastava vaikutus. Hallitus vähentää eriarvoisuutta tässäkin budjetissa sekä pienimpiä etuuksia parantamalla että panostamalla työllisyyteen.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus lähtee siitä, että julkinen talous on tasapainossa vuonna 2023. Silloin on siis tarkoitus päättää vuodesta 2009 alkanut yhtäjaksoinen velaksi elämisen aika. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi on jatkettava rakenteellisten uudistusten toimeenpanoa erityisesti julkisesti rahoitetun palvelutuotannon tuottavuutta parantamalla. Sosiaali- ja terveystalouden sekä muun julkishallinnon tuottavuuskasvua vahvistetaan

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

niin organisatorisin toimin kuin teknologisinkin keinoin, ja jatkon kannalta on ensiarvoisen tärkeää myös saada se kuuluisa sosiaali- ja terveystalouden uudistus maaliin. [Anne-Mari Virolaisen välihuuto] Sote-uudistuksen avulla on pystyttävä hallitusohjelman linjausten mukaisesti hidastamaan menojen kasvuvauhtia. Julkisen talouden tasapainon kannalta kaikkein tärkein tekijä on työllisyysasteen nostaminen vähintään 75 prosenttiin. Hallitus onkin käynnistänyt useita kolmikantaisia työryhmiä, joissa haetaan keinoja työllisyyden edistämiseksi. Lopulta hallitus on kuitenkin vastuussa tavoitteen saavuttamisesta. [Markku Eestilä: Juuri näin!] Hallitus saa tammikuussa 2020 iltakoulussa arvion kolmikantaisten työryhmien työn etenemisestä ja tarkentaa samassa yhteydessä tavoitteellisen valmistelun kohti kehysriittä. Hallitus on täysin sitoutunut 75 prosentin työllisyysasteeseen, ja hallitusohjelman mukaan hallitus ei sulje mitään työllisyyttä parantavaa keinoa tarkastelun ulkopuolelle. [Ben Zyskowicz: Kuulitteko, hallitus?] Uudistukset toteutetaan kuitenkin tavoilla, jotka lisäävät luottamusta ja osallisuutta ja vähentävät ihmisten epävarmuutta työstä ja toimeentulosta koko Suomessa. [Paavo Arhinmäki: Kuulitteko, oppositio?] Hallitus etenee aikataulussa ja asetettujen askelmerkkien mukaan kohti työllisyystavoitteita ja julkisen talouden tasapainoa.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuorokierrokseen.

11.23 **Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun lähdetään tosiaan siitä tilanteesta, missä nyt ollaan, niin ennusteiden mukaan edessä on talouskasvun merkittävä hiipuminen. Aiemmin laskettiin, että vasta lähes 4 prosentin vuotuinen talouskasvu parantaa työllisyyttä. Nyt mennään Suomen Pankin ja OECD:n ennusteiden mukaan ensi vuonna alle 1 prosentin ja seuraavana vuonna noin 1,1:een ja sitten 1,3:een mahdollisesti, ja tarkkuushan tulee sitä epävarmemmaksi, mitä kauemmaksi mennään.

Onko teillä todellakin, ministeri Kulmuni, usko siihen, että vuonna 23 työllisyysaste on 75 ja julkinen talous on tasapainossa? Minä luulen, että kukaan muu ei usko siihen kuin te, mutta uskotteko te todella?

11.24 **Tarja Filatov sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on näkynyt hyvin se ero, mikä opposition ja hallituksen työllisyyspolitiikassa on. Oppositio esimerkiksi kritisoi sosiaaliturvan korotuksia. Ne ovat juuri niitä, jotka laskennallisesti heikentävät [Arto Satonen: Eikä kritisoinut!] työllisyystulosta. Ja tähän laskennalliseen tulokseen te viittaatte.

Mielestäni valtiovarainministeri Kulmunin puheenvuoron lopussa tuli hyvin [Sari Sarkomaa: Mieluummin työtä kuin tukia!] esiin se, millä tavalla hallitus pyrkii vahvistamaan työllisyyttä: siten, että se lisää turvallisuutta mutta mahdollistaa työn tekemisen. Kyse on esimerkiksi siitä, että me parannamme työnvälitystä ja niitä työvoimapalveluita, joiden avulla ihmiset voivat löytää itsellensä työpaikan. Kun taas opposition puolelta, varsinkin kokoomuksen esityksissä, pääpaino tulee siitä, että leikataan nyt työttömänä olevilta, leikataan pitkään työttömänä olleilta ja leikataan näiltä työttömiltä vielä sittenkin, kun he ovat eläkkeellä. [Ben Zyskowicz: Katsotaan ensi keväänä! — Jukka Gustafsson: Kylmää kyytiä!]

11.25 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnan enemmistön luottamuksen menettäneen pääministeri Antti Rinteen jättämä hallitusperintö

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

oli huono ja pesä velkainen. Arvoisa pääministeri Marin, teidän ei olisi pitänyt ottaa sitä muuttamattomana vastaan. Se olisi vaatinut pilkun siirtoakin suurempia korjauksia. Esimerkiksi teiltä puuttuvat kaikki työllisyystoimet tästä ensi vuoden budjetista. [Antti Kurvisen välihuuto]

Arvoisa puhemies! Yrittäjät ovat myös huolissaan. Marinin hallitus heikentää yrittäjien ja yritysten tilannetta. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Yrittäjyyden edellytyksiä heikennetään leikkaamalla kotitalousvähennystä, korottamalla yhdessä yössä polttoaineveroa lähes 7 senttiä. Se näkyy kuljetusyrittäjissä, mutta myös palveluyrittäjissä ja kaikissa palveluissa.

Ihmettelen sitä, että vaikka keskusta yrittää kuinka vakuutella, että te olette nyt yrittäjien puolella, niin kyllä nämä yrittäjät ovat Suomessa huolissaan. [Antti Kurvinen: Yrittäjien verotus pysyy kohtuullisena!] Yrittäjät eivät usko, arvoisa puhemies, tähän vasemmistohallitukseen. [Puhemies koputtaa] He epäilevät, että maa menee [Puhemies: Aika!] huonompaan suuntaan, ja se on totta. [Ben Zyskowicz: He ovat oikeassa!]

11.26 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yrittäjät pitävät verotusta koskevissa kyselyissä kaikkein tärkeimpänä asiana verotuksen ennakoitavuutta. Suomen poliittisessa kulttuurissa verotuksen ennakoitavuutta toteutetaan laatimalla hallitusohjelma, johon kaikki hallituskoalition puolueet sitoutuvat koko vaalikaudeksi.

Pääministeri Marinin hallitus on ohjelmassaan sitoutunut siihen, että yrittämisen, omistamisen ja omistajanvaihdosten verotusta ei kiristetä. Kone- ja laiteinvestointien tuplapoistot edistävät uuden teknologian käyttöönottoa ja tuottavuuden kasvua yrityksissä. Tuotekehitystä edistetään verokannustimella, [Toimi Kankaanniemen välihuuto] joka lisää yritysten ja korkeakoulujen yhteistyömahdollisuuksia tutkimuksessa ja tuotekehityksessä.

Tällaisesta veropolitiikasta kai sentään kokoomuskin ymmärtää kiittää hallitusta. Yrittäjäpuolueena keskusta huolehtii yrittäjyyden edellytysten vahvistamisesta [Timo Heinosen välihuuto] aina ollessaan hallituksessa.

11.27 Iris Suomela vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos nyt lähdetään työllisyydestä ja työllisyysarvioista puhumaan, niin on syytä huomata, että esimerkiksi kokoomuksen vaihtoehtobudjetin työpaikat eivät ole pääosin tietopalvelulaskelmista vaan muista arvioista. Jos lähdetään muiden arvioiden perusteella arvioimaan työpaikkojen määrää, niin varmasti myös hallituksen saldo näyttää erilaiselta. 35 000 työpaikkaahan siellä arvioidaan tulevan muualta, ja kyse on pitkälti sellaisista toimista, joita myös hallitus esittää: työttömyysputken muutokset, perhevapaaudistus, TE-palveluiden kehittäminen ja lisäresurssit, ulosoton suojaisuus. Nämä kaikki löytyvät myös hallitusohjelmasta. Siitä huolimatta, kun hallitus näitä esittää, vaikutus on kokoomuksen mukaan nolla; kun te itse esitätte, vaikutus on 20 000. Siihen päälle vielä esitetään 15 000 paikallisesta sopimisesta, joka perustuu Suomen Yrittäjien arvioon — siis lobbausjärjestön arvioon, ei vertaisarviointuun tutkimukseen. Eli jos lähdetään nyt todella ruotimaan tätä työllisyyspolitiikkaa, niin ihan samanlaisia, vähän vaihtelevien asiantuntijoiden arvioita voidaan kyllä myös käyttää hallituksen politiikan oikeuttamiseksi [Puhemies koputtaa] kuin mitä kokoomus käyttää oman politiikkansa oikeuttamiseksi. [Sari Sarkomaa: Tietopalvelua ette usko enää!]

11.28 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustajat Heinonen ja Kankaanniemi innoittivat käynnistämään runoratsun. Edustaja Heinonen,

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

kuuntele nyt huolella, tämä hallitus on koko Suomen puolella. Pihtiputaanmummo, huoleksi heitä, ei oppositio suunsoitolla jälkiään peitä. Leikkasivat köyhemmiltä ja koulutuksen rahat, täytenä pullottivat vain vuorineuvosten mahat. [Naurua] Nyt kun Marinin hallitus asioita kuntoon laittaa, niin johan se räksytys oppositiossa hyvältä maittaa. Ajan kanssa ajatuksella korjataan sote, perusturva ja ilmastonmuutos, [Arja Juvosen välihuuto] niin ettei kansakuntaamme kohtaa pöhlöpopulismi ja maalaisjärjen käyttöä rajoittava vitamiinipuutos. [Naurua] Ajattelu ja valmisteluun riittävä aika, siinä on kestävän päätöksenteon taika.

Näin joulun lähestyessä rauhaa, voimaa ja viisautta niin hallitukselle kuin myöskin koko eduskunnalle. [Eduskunnasta: Kiitoksia!]

11.29 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ensinnäkin kiitos edustaja Kyllöselle, että toi joulumielen ihan koko saliin.

Hallitusohjelmassa on maininta ulkomaalaisista opiskelijoista. Se on ryhmä, jota meidän tulisi saada tänne paljon enemmän, mutta se on ryhmä, joka meidän pitäisi saada pysymään täällä Suomessa saatuaan täällä koulutuksen. Ohjelmassa on kirjaus, että luotaisiin automaattikka oleskeluluvulle ja työluvulle heti valmistumisen jälkeen. Tämä olisi äärimmäisen tärkeä asia, olisi koko yhteiskunnan hyväksi monella tavalla. Miten tämä työ etenee?

Työllisyyskokeiluista: Aina silloin tällöin puhutaan tarveharkinnasta, sen luopumisesta. Voisiko ajatella, että näitä työllisyyskokeiluja tehtäisiin tarveharkinnasta luopumisen kautta ihan paikallisin kokeiluin, eli tietyssä maakunnassa vaikka kokeiltaisiin, mitä se tarkoittaisi työllisyydelle, työvoiman saatavuudelle, jos siitä luovuttaisiin?

Ärade regering och talman! Jag undrar: I vilket skede är nu arbetet med att ge automatiska uppehållstillstånd för [Puhemies koputtaa] utländska studerande i Finland och kunde man göra lokala försök med behovsprövning?

11.31 **Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vielä muutama kysymys.

Kun linja on se, että myydään omaisuutta, otetaan velkaa ja nostetaan ylemmän keski-
luokan verotusta ja tätä kutsutaan kestäväksi taloudenhoidoksi, niin voisitteko avata, miten olette tällaiseen yhtälöön päätyneet.

Sitten: miten hallitus aikoo lisätä paikallista sopimista, kun kerran koko eduskunnalla yhdessä on se käsitys, että yrittäjyyttä tukemalla syntyy työpaikkoja?

Sitten: onko hallitus valmis harkitsemaan perheverotuksen käyttöön ottamista, [Paavo Arhinmäki: Ei ole!] jotta syntyisi perheille se kuva, että heitä tuetaan aidosti?

Teknolomiteollisuus on tuonut ilmi, että tarvitaan 53 000 uutta osaajaa, jotta kilpailukyky voidaan säilyttää. Teknisen koulutuksen paikkoja on kuitenkin riittämättömästi. Mitä hallitus aikoo tehdä, että näitä koulutuspaikkoja [Puhemies koputtaa] nopeassa tahdissa lisättäisiin?

11.32 **Harry Harkimo liik** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan vielä tähän konsernin tilinpäätökseen. Helsingin kaupunki teki konsernin tilinpäätöksen viime vuonna, mikä antoi 550 miljoonaa voittoa. Viime vuonna valtio myi omia osakkeitaan Vakelle, mikä oli melkein 2 miljardia euroa. Se näkyi positiivisena budjetissa, vaikka mitään rahaa

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

ei liikkunut. Tällöinen epäkohta otettaisiin pois, jos tehtäisiin konsernin tilinpäätös. Siksi kysynkin vielä valtiovarainministeriltä: meinaatteko tehdä konsernin tilinpäätöksen?

11.32 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy sanoa uudelle valtiovarainministerille: paljon voimia, viisautta vastuulliseen tehtävään.

Erittäin hyvä, tasapainoinen puheenvuoro, jossa oli erityisen tärkeä näkökulma se, että pienempi eriarvoisuus yhteiskunnissa tukee myös taloutta eikä päinvastoin. Ja sen takia, kun tämän hallituksen suuri tehtävä on tehdä Suomesta hiilivapaa yhteiskunta ja tehdä se samalla niin, että kaikki pidetään mukana ja työllisyydestä huolehditaan, on tärkeää, että hallitus nyt etupainotteisesti tekee toimia, joilla ihmiset pidetään mukana ja joilla eriarvoisuutta pienennetään. Ja nyt, kun me budjetia käsittelemme, täytyy sanoa, että eihän tämä ole ilman vastustusta mennyt. Moni vastusti pienten eläkkeiden korottamista, [Timo Heinen: Kuka?] nyt nekin, jotka täällä aikaisemmin vastustivat, [Välihuutoja oikealta] antavat tukensa. [Puhemies koputtaa] Perusturvan korotusta tosiasiallisesti kritisoidaan... — Arvoisa puhemies, saanko jatkaa? — ...sen työllisyysvaikutusten kautta: aktiivimalli, yhdenvertainen varhaiskasvatus.

Arvoisa puhemies! Tässä budjetissa nyt tehdään se muutos todeksi, johon tämä hallitus [Puhemies koputtaa] on sitoutunut, ja kaikki tuki sille.

11.34 **Vilhelm Junnila ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kylönön runollaan jatkoi viime viikkojen teatterilinjaa. Saattaa olla, että KOM-teatteri osoittaa jo kiinnostusta. [Jukka Gustafsson: Humanismi voittaa itsekkyyden!]

Mutta kiitos ministeri Kulmunille hyvästä puheenvuorosta. Hallituksen ministereistä olen ollut tyytyväisin valtiovarainministeriin, sekä uuteen että vanhaan. Kuitenkaan kansalaisten ostovoimasta ei täällä juuri puhuta — budjetissahan on monia toimia, jotka heikentävät kansalaisten ostovoimaa. Kysynkin: jatkuuko linja tällaisena myös seuraavassa budjetissa, eli noudatetaanko hallitusohjelmaa pilkulleen, vai tuleeko teiltä uusia kansalaisten ostovoimaa parantavia toimia ennen kuin on liian myöhäistä? Tuossa edustaja Lindtman puhui eriarvoisuudesta ja sen vähentämisestä, niin siihen kyllä pystyttäisiin parhaiten parantamalla kansalaisten ostovoimaa.

11.35 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksella on hyvänä tavoitteena, että julkinen talous on tasapainossa vuonna 23, mutta näyttää siltä, että julkisen talouden alijäämä on silloin 3,6 miljardia tai 5,3 miljardia riippuen, miten lasetaan näitä työeläkerahastoja. Jos te ette oikeasti tuo työllisyystoimia ja uskottavia työllisyystoimia ensi vuoden puolella, niin silloin tämä julkisen talouden tasapaino ei mitenkään voi toteutua.

Mutta, arvoisa puhemies, eilisestä keskustelusta kiinnitän huomiota siihen, jossa pääministeri sanoi, että koko maan asioista pidetään huoli, ja erityisesti keskusta piti huolta alueiden ja vähävaraisten asioista. Nämä ovat hyviä periaatteita, mutta minä en oikein ymmärrä, että miten se on mahdollista, jos te annatte jotakin ja samalla nostatte lämmityspolttoaineveroja, nostatte liikennepolttoaineitten veroja. Eli asumisen ja liikkumisen kustannukset nousevat merkittävästi, ja juuri niillä alueilla, mitkä ovat keskustan ydinkannatusalueita. Sanotteko te siellä tupailloissa, että kävelkää ja pyöräilkää 60 kilometriä töihin?

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

11.36 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sen verran kevennän tätä vakavaa talouspoliittista keskustelua, että draama on kyllä hyvä tapa purkaa erilaisia turhautumia, ja nuorisoseuran lavallakin voi sitä teatteria kokeilla — voisi tehdä oppositiollekin ihan hyvää.

Arvoisa puhemies! Kun nyt kuuntelee näitä kokoomuksen puheenvuoroja, niin tässä unohtuu se, että kyllähän nämä talouden näkymät perustuvat kuitenkin siihen finanssipoliittisen linjan päätökseen, mitä valmisteltiin silloin, kun kokoomuksella oli valtiovarainministerin salkku — edustaja Orpo siellä touhusi, tätä ei saa unohtaa.

Arvoisa puhemies, tämän hallituksen, punamultahallituksen, tavoitteena on lisätä kaikin tavoin ihmisten välistä tasa-arvoa Suomessa, on se tuloerojen vähentämistä, vanhusten yksinäisyyden vähentämistä, nuorten syrjäytymisen vähentämistä tai kaupunkien ja maaseudun välisten erojen vähentämistä, ja se on meiltä arvovalinta. Kuitenkin, kun täällä muun muassa edustaja Eestilä kritisoi sitä, mitä tapahtuu alueilla ja tavallisille ihmisille, niin kysyn nyt vielä valtiovarainministeriltä, että kun tämä budjetti hyväksytään, lisääntyvätkö keskituloisen ja pienituloisen ihmisen [Puhemies koputtaa] tulot vai vähenevätkö? [Timo Heinonen: Vähenevät!] Miten kehittyvä tavallisen ihmisen ja [Puhemies koputtaa] yrittäjien verotus?

11.37 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä useammassa opposition puheenvuorossa kiinnitettiin huomiota tähän Suomen Pankin talousennusteeseen ja väitettiin, että se osoittaa selvästi alenevaa suuntaa. Täytyy muistaa, että Suomen Pankin alkuperäinen ennuste oli ensi vuodelle puolitoista prosenttia kasvua ja tällekin vuodelle hiukan enemmän kuin hallitus omassa talousarvioesityksessään arvioi. Hallituksen pohja oli huomattavasti varovaisempi. Siellä on lähdetty yhden prosentin talouskasvusta ensi vuodelle, ja nyt tämä Suomen Pankin uusi, 0,9 prosenttia, on käytännössä sama, siinä on yhden kymmenyksen ero. Nämä suunnat ovat aika tärkeitä. Tehdään kovin isoja otsikoita siitä, että tosiasiallisesti Suomen Pankki on saman ennusteen tehnyt kuin mihinkä hallituksen budjettiesitys pohjaa.

Tästä lukujen arvioinnista: muutenkin olisi hyvä, että esimerkiksi tätä 5 000:ta, joka on 0,2 prosenttia työvoimasta ja joka on mittavirhe työllisyyden suuntia arvioitaessa, [Puhemies koputtaa] ei kauheasti pidettäisi ikään kuin täytenä totena.

11.38 **Ville Vähämäki ps** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Niin, talouskasvun yleiset näkymät ovat, että kansainvälisen kehityksen takia talouskasvu heikkenee ja meidän vientinäköymämme heikkenevät, mutta toisaalta talous kuitenkin vielä yhä kasvaa ja vientikin voi kääntyä nousuun, jos meidän kustannuskilpailukykyämme säilyy, jos meidän tuottavuuskehityksemme kääntyy positiiviseksi, jos me annamme mahdollisuuden tehdä investointeja sekä yksityisellä että julkisella puolella. Ja näin ollen meidän täytyisi tehdä edelleen panostuksia, että saisimme aineettomia investointeja liikkeelle.

Toisaalta kotitalousten luottamusta täytyisi vahvistaa, koska jos kulutus heikkenee, niin se tuottaa paljon negatiivista yhteiskuntaan. Kuluttajien luottamusta on vahvistettava. Täytyy muistaa, että meillä on 500 000 henkeä ulosotossa vuosittain. Näille täytyisi tehdä jotakin.

Sitten näistä työllisyystoimenpide-ehdotuksista: meillä on tulossa oma 80-kohtainen ohjelma. Ehdotankin sitä, että käydään keväällä ajankohtaiskeskustelu työllisyystoimenpiteistä, [Puhemies koputtaa] kun kaikki saavat ne listansa tehtyä.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

11.39 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kurvisen kannattaisi keskittyä miettimään nyt tulevaa eikä ainakaan mustamaalata sitä tärkeää työtä, mitä tehtiin yhdessä. [Antti Kurvinen: Nimenomaan!] Te puhuitte touhuamisesta. Se, mitä minä siellä touhusin, oli se, että minä pidin kiinni keskustalaisen pääministerin Juha Sipilän hallitusohjelmasta [Timo Heinonen: Ei he tunne enää Sipilää!] ja sen talous- ja työllisyyspolitiikan linjasta, mutta sillä, mitä yhdessä tehtiin ja mitä viime hallitus teki, julkinen talous saatiin kohti tasapainoa, saatiin työtä 140 000 ihmiselle, velkaantuminen saatiin kuriin ja suomalaisen hyvinvoinnin pohja vahvistui. Älkää tätä mollatko, hyvä ihminen. [Hälinää]

Mutta nyt me olemme saaneet tänään Suomen Pankin uudet ennusteet, ja ne nyt kertovat vain sitä varoittavaa kieltään siitä, että talouskasvu notkahtaa ensi vuonna, niin kuin on ennustettu. Siksi tämä huoli on niin suuri siitä, mikä hallituksen talouspolitiikan linja on, koska se johtaa siihen, että julkinen talous lähtee uudelleen epätasapainoon, velkaantuminen lähtee nopeaan kasvuun, työttömyys ei parane [Puhemies koputtaa] ja ihmisten verotaakka kasvaa. Tätä me haluamme teidän korjaavan, ja toivottavasti saadaan siihen nyt reagointia hallitukselta [Puhemies koputtaa] ja valtiovarainministeriltä. Mitä aiotte tehdä?

11.41 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minä en ole mollannut millään tavalla sitä loistavaa työtä, mitä tehtiin viime vaalikaudella, ja se työ jatkuu. Se pitkä Suomen työllisyyden linja jatkuu tällä vaalikaudella. Se, että me voimme lisätä ihmisten välistä tasa-arvoa, mistä puhuin aiemmin, pohjaa vain siihen, että me saamme lisää työpaikkoja Suomeen, arviolta 60 000 me tarvitsemme, ja työllisyysaste tulee nosta 75:een alkuvaiheessa tällä vaalikaudella, jatkossa 80 prosenttiin. Tätä yhteisen työllisyyden linjaa jatketaan, ja meillä on olemassa hallitusohjelmassa niin sanottu meno-ohje, menosääntö siitä, että mikäli työllisyys ei nouse, niin sitten tiettyjä panostuksia ja menonlisäyksiä ei voida tehdä. Keskusta tulee pitämään siitä loppuun asti kiinni. [Ben Zyskowicz: Luuletko, että tuohon vihervasemmisto suostuu?]

Mutta sen sanon, edustaja Orpo, mikä on muuttunut linjassa. Se on muuttunut, että te mietitte vain veronkevennyksiä. Te mietitte vain veronkevennyksiä hyväosaisille. Kokoomuksella ei ole enää mitään muuta talouspoliittista linjaa kuin lisää joululahjoja rikkaille. [Välihuutoja oikealta] Joululahjoja rikkaille on kokoomuksen linja.

11.42 **Emma Kari vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos uudelle valtiovarainministerille budjetin esittelystä ja paljon voimia uuteen, vastuulliseen tehtävään. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Se, mitä tämä budjetti tekee, on se, että se ottaa vakavasti tämän ajan suurimman kysymyksen, ja se kysymys on: miten me voimme yhteensovittaa meidän vastuumme ympäristöstä ihmisten hyvinvointiin? Hallituksen tavoite, että me olemme rakentamassa ensimmäistä fossiilivapaata yhteiskuntaa, on valtava tavoite. Se on todella iso asia. Se ei missään nimessä tapahdu yhdessä hetkessä eikä se missään nimessä tapahdu yhdellä budjetilla, mutta tämä on se budjetti, joka ottaa niitä ensimmäisiä askeleita. Se, että me nostamme ihmisiä köyhyydestä, se, että me vihdoin panostamme koulutukseen, se, että me teemme ilmastoystävällisiä investointeja, ja se, että me suojelemme luontoa — nämä ovat kaikki askeleita ilmastokestävän ja ympäristöystävällisen hyvinvointivaltion rakentamiseen, ja siitä minä haluan lausua kiitokseni valtiovarainministerille ja hallitukselle.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

11.43 **Pia Lohikoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keväällä käynnistyvät työllisyyden kuntakokeilut, joissa kunnat vastaavat työnhakijoiden palveluista. Tarkoituksena on nykyistä paremmin tunnistaa työllistymisen esteet sekä osaamisen kehittämistarpeet. Työllisyyttä edistää myös hyvä asuntopolitiikka. Valtiovarainvaliokunta esittää lausumassaan, että Valtion asuntorahaston korkotukilainavaltuutta nostetaan siten, että hallitusohjelmassa asetettu tavoite valtion tukemasta asuntotuotannosta saadaan täytettyä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimusmenettelyä voidaan jatkaa nykyisen kauden päätyttyä kuluvan vuoden lopussa. MAL-sopimusmenettelyn avulla voidaan lisätä asuntotuotantoa, edistää hiilineutraalien kaupunkiseutujen kehittymistä ja liikkumisen kestäväää kehitystä. Valiokunta esittää, että MAL-sopimusten osalta varmistetaan myös panostukset kaupunkiseutujen ja pääkaupunkiseudun joukkoliikennehankkeisiin sekä kaupunkiseutujen liityntäpysäköinnin kehittämiseen.

Lisäksi esitetään, että Keravan liityntäpysäköinnin asemakeskuksen suunnittelu käynnistetään pikaisesti ja että muutkin pääkaupunkiseudun joukkoliikenteen [Puhemies koputtaa] houkuttelevuutta lisäävät hankkeet saadaan liikkeelle viivytyksettä.

11.44 **Sami Savio ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Koskinen ja moni muukin jo tuossa totesi, Suomen Pankin uunituoreen ennusteen mukaan julkisen talouden näkymät ovat heikentyneet ja talouskasvu hidastuu ensi vuonna alle prosenttiin. Vaikka näiden ennustelaitosten osumatarkkuus ei ole aina järin hyvä, niin suunta on kuitenkin hyvin huolestuttava.

Valitettavasti konkreettiset toimenpiteet talouskasvun ja työllisyyden vahvistamiseksi ovat olleet hallituksen toimesta vähäisiä, ja edes joulukuun hallitusneuvotteluissa ei nähty minkäänlaista suunnanmuutosta. Toiveet lepäävätkin lähinnä työllisyystyöryhmien varassa. Eduskunta odottaa niiltä ja hallitukselta nyt ripeitä ja toteutuskelpoisia ehdotuksia.

Mutta, arvoisa puhemies, menokasvu on sitä vastoin nopeaa. Hallitus aikoo rahoittaa tulevana vuosina eräitä tulevaisuusinvestoinneiksi kutsumiaan kertaluonteisia menoja pääosin omaisuustuloilla. Arvoisa pääministeri Marin, te olette ainakin takavuosina suhtautunut hyvin kriittisesti tuottavan omaisuuden, valtionomaisuuden myyntiin. [Puhemies koputtaa] Voitteko luvata, ettei kansalaisten yhteistä, tuottavaa omaisuutta ajauduta myymään alihintaan hallituksen antamien lupauksen toteuttamiseksi?

11.45 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tosiasia on, että nyt on tapahtumassa suunnanmuutos. [Ben Zyskowicz: Kuulitteko, keskusta?] Eriarvoisuus pienenee, ja tuloerot myös pienenevät. Kokoomus esimerkiksi alentaisi ansiotuloveroja 800 miljoonalla eurolla enemmän kuin hallitus, ja tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että verotus kevenisi hyvätuloisilla. Kokoomuksen veronalennus rahoitettaisiin korottamalla kulutusveroja reilulla 400 miljoonalla eurolla, ja taas köyhät maksaisivat suhteessa enemmän. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Tämän lisäksi kokoomus myös lopettaisi ansiosidonnaisen työttömyysturvan ajalta kertyvän eläkkeen, [Timo Heinosen välihuuto] minkä se väittää vahvistavan julkista taloutta 500 miljoonalla eurolla. Tämän lisäksi kokoomus myös heikentää työttömyysturvaa: ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan tulisi porrastuksen kautta leikkausta, omavastuupäiviä palautettaisiin ja työttömyysputki poistettaisiin. Yleinen asumistuki jäädytettäisiin, mikä heikentäisi ihmisten perusturvaa. [Puhemies koputtaa] Kokoomus puuttuisi myös toimeentulotukeen, mikä heikentäisi kaikkein pienituloisimpien ihmisten tilannetta.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

11.47 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monessa perheessä odotetaan joulua vakavassa tilanteessa: isällä tai äidillä ei ole työtä. Moni perhe odotti tämän hallituksen ensimmäistä budjettia ja toivoi, että sieltä tulisi toimenpiteitä, jotta isä tai äiti tai molemmat vanhemmat saisivat työtä. [Kimmo Kiljunen: Ensimmäinen päivä tammiukuutahan ne vasta tulee!] Monelle on ollut järkytys, kun eduskunnan tietopalvelu on arvioinut Marinin budjetin vaikutukset: [Hälinää — Puhemies koputtaa] työllisyys vähenee, 5 000 ihmistä vähemmän on työssä tämän budjetin vaikutuksesta.

Kysymys on siitä, että te ette ole tehneet toimia, vaikka niitä olisi. Kokoomus on esittänyt ohjelman, jolla saataisiin 60 000 uutta työpaikkaa [Jussi Saramon välihuuto] sillä tavalla, että tuloeroja ei lisättäisi, sosiaalisesti vastuullisesti lisättäisiin työpaikkoja, mutta te ette ota tuota ehdotusta vastaan. Mitä te vastaatte, pääministeri Marin, niille lapsille, jotka ovat huolissaan siitä, kun äidillä ja isällä ei ole työtä?

Rujoja arvovalintoja olette tehneet myös vanhustenhuollon osalta. Te lupasitte vähintään 4 400 uutta hoitajaa [Puhemies koputtaa] ja paljon, tuhansia euroja rahaa vanhustenhoitajien palkkaamiseen, mutta [Puhemies koputtaa] ensi vuoden budjetissa on vain 5 miljoonaa euroa. Kuka hallituksessa vastusti sitä, että [Puhemies koputtaa] vanhustenhoitoon tulisi lisää rahaa? Vain 5 miljoonaa euroa. [Puhemies: Aika täynnä!] Kokoomus esittäisi 150 miljoonaa lisää ensi vuodeksi.

11.48 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun olen kuunnellut tätä keskustelua, niin olen tyytyväisenä pannut merkille, että meitä yhdistää täällä kaksi asiaa: salin laidasta laitaa me haluamme, että julkinen talous on 2023 tasapainossa ja työllisyysaste on 75 prosenttia. Mutta sitten meitä erottaa kyllä kaksi asiaa. Toinen on se reitti, miten me menemme tähän. Menemmekö me sosiaalisesti kestäväällä tavalla, niin kuin hallitus esittää, vai ryskien ja repien? Ja toinen, joka erottaa, on se, että uskommeko me tulevaisuuteen. [Kimmo Kiljunen: Uskotaan!] Hallitus uskoo siihen, että me pääsemme tähän tavoitteeseen [Arto Satonen: Osa uskoo joulupukkiin, osa ei!] ja kestäväällä tavalla ja kestävä reittiä pitkin. Oppositio antaa viestin, että ”mitä se hyövä, että ei me kuitenkaan päästä tähän”. Nyt kannattaisi antaa suomalaisille yrittäjille ja yrityksille viesti, että kannattaa investoida [Jukka Kopra: No miksi ette anna?] ja kannattaa uskoa tulevaisuuteen. Tätä kautta isänmaata rakennetaan, mutta tätä viestiä ei tule edes kokoomukselta. [Jukka Kopra: Eikä teiltä!]

11.49 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kuunnellut tätä keskustelua mielenkiinnolla, ja nyt on kyllä oikaistava tämä väärä väite, joka kokoomuksen toimesta on täällä muutamassa puheenvuorossa esitetty, viimeksi edustaja Sarkomaa toimesta. Eduskunnan tietopalveluhan ei nimenomaisesti ole laskenut tätä 5 000:ta koko budjetin työllisyysvaikutukseksi. Eduskunnan tietopalvelu on nimenomaisesti todennut, että arvio ei kuvaa koko budjetin työllisyysvaikutusta. Kun te täällä niin väitätte, te annatte siinä virheellisen todistuksen. [Ben Zyskowitz: Antakaa ne luvut, jotka kuvaa!]

Mitä tulee hallituksen finanssipolitiikan kokonaislinjaan, hallituksen talouspolitiikan kokonaislinjaan, niin täytyy sanoa, että meidän asentomme on tässä tilanteessa aivan oikea. Koko Eurooppaa, niin Suomea kuin muita Euroopan maita, koskee ennen muuta investointivaje, ja tähän vajeeseen hallitus vastaa. Me investoimme koulutukseen, infrastruktuuriin, ihmisten hyvinvointiin. Tämä on oikea asento, jonka hallitus on ottanut. Me rakennamme tulevaisuutta, me teemme panostuksia, jotta huomenna olisi paremmin kuin tä-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

nään. Minä seison ylpeänä tämän hallituksen budjetin ja esityksen takana, joka parantaa tavallisten suomalaisten ihmisten asemaa ja arkea. [Ben Zyskowicz: Pääministeri, kertokaa oikeat luvut!]

11.51 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on kuvannut, että se tekee politiikkaa, joka pohjautuu tutkittuun tietoon. Tänä aamuna viimeksi Suomen Pankki — jälleen — on varoittanut siitä, että talouskasvu hiipuu ja heikkipä ja että myöskin kansainvälisten arvioiden mukaan Suomessa talouspolitiikan viritys, siis se teidän budjettinne ja talouspolitiikkalinjanne, on väärä. [Paavo Arhinmäki: Näinkö Suomen Pankki sanoi?] Näin ollen me toivoisimme eduskunnassa nöyryyttä ja harkintaa, että Marinin hallitus ottaisi vakavasti nämä asiantuntija-arviot ja korjaisi — mielestäni tuli hukattua hyvä mahdollisuus, kun hallitus vaihtui, siihen, että olisi voinut hallitusohjelmaa tältä osin korjata. Vähintä, mitä voitte tehdä, olisi esittää niitä työllisyystoimia, koska eduskunnan tietopalvelun uskottava laskenta osoittaa sen, että miinus 5 000 työpaikkaa on pakkasella. Se ei muutu mihinkään, vaikka täällä mitä puhutaan.

Ja edustaja Emma Karille, vihreille, haluaisin sanoa sen, että puhutaan paljon ympäristöstä ja ilmastomuutoksen pysäyttämisen tarpeesta, mutta tämä teidän budjettivaihtoehdonne [Puhemies koputtaa] lisää 100 miljoonalla eurolla ympäristölle haitallisia tukia. [Puhemies koputtaa] Miten tämä on linjassa hallituksen ympäristötavoitteiden kanssa?

11.52 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talouskasvu on hiipumassa. Hallituksen hyvienkin lupauksen täyttäminen on kiinni, saavutetaanko työllisyystavoite, muuten jää vaihtoehdoksi valtion omaisuuden myynti tai velanotto. [Petteri Orpo: Tai leikkaukset!] Eli mahtava perintö uudelle sukupolvelle, eikö vain? Mitä konkreettisia esityksiä on tehty työllisyyden saavuttamiseksi hallituksen taholta? [Kimmo Kiljunen: Tuplapoistot!] Voin vastata siihen samantien itekin: Ei oikeastaan mitään. Työryhmiä, kokeiluja on luvassa, mutta niillä ei vielä todellakaan toteuteta lupauksia.

Ilmastokeskustelusta, toimenpiteistä: Älkää, hyvät ihmiset, siis hallitus, ajako Suomea konkurssiin. Aivan ylimitoitettut tavoitteet, meidän kansamme on 5,5-miljoonainen, ajaa hyviä ympäristötekoja tekevän maamme aivan nurkkaan. Ei ole liian myöhäistä hallituksen tutustua perussuomalaisten hyvään varjobudjettiin, josta jo edustaja Kankaanniemi esitti hyviä esityksiä. [Puhemies koputtaa] Siinä maaseutua ja kaupunkeja ei aseteta vastakkain.

11.53 Valtiovarainministeri Katri Kulmuni (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koetan vastata muutamiin kysymyksiin, joita edustajat ovat tässä esittäneet.

Suhdannevaihtelu, joka tänään näkyy vaikkapa siinä Suomen Pankin ennusteessa, joka meillä on ollut tiedossa, se, että se on ollut puolitoista prosenttia tänä vuonna ja tulee noin prosenttiin ensi vuonna, on aivan normaalia suhdannevaihtelua, ja tämä on ollut meidän tiedossamme. Tai se finanssipolitiikan viritys, jota täällä kritisoitiin: IMF on todennut meidän finanssipolitiikan olevan aivan oikealla lailla viritettyä. Tässä suuressa kuvassa ei ole tapahtunut mitään dramaattista muutosta. Ja itse asiassa lyhyellä tähtämellä odotuksiin nähden tilanne on vähän parempi, mutta totta kai pitkällä tähtämellä edelleenkin meillä on niitä isoja rakenteellisia kysymyksiä, joissa meidän täytyy eteenpäin päästä.

Ja kyllä tästä kokoomuksen ahdingosta: kun te ette pysty yrittäjyyttä kritisoimaan, kun yritysten, yrittäjien verotus ei kiristy, niin te kritisoitte kotitalousvähennystä, kotitalousvä-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

hennystä. [Toimi Kankaanniemi: Se vielä puuttuis! — Sari Sarkomaa: Yrittäjät maksavat ansiotuloveroa, ja se kiristyy!] Ja itse asiassa edelleenkin remonttityössä se maksimimäärä nousee. Vähennys on aikaisemmin ollut 5 000 eurosta, jatkossa se on yli 5 800 eurosta, joten se, että te kritisoitte kotitalousvähennystä yrittäjyyden kautta, kyllä kertoo siitä, että teillä ei itse asiassa ole kritisoitavaa yrittäjyyttä kohtaan. [Sanni Grahn-Laasonen: Kritisoimme leikkausta!]

Arvoisa puhemies! Edustaja Kurvinen kysyi täällä siitä, että miten on tulojen suhteen. 70 prosentilla kotitalouksista käteen jäävät tulot kasvavat — 70 prosentilla kotitalouksista käteen jäävät tulot kasvavat. [Välihuutoja] Keskituloinen eläkeläinen, 6 euroa kuussa, keskituloinen palkansaaja, 4 euroa kuussa, etuuskien varassa oleva noin 4 euroa kuussa. 70 prosentilla käteen jäävät tulot kasvavat. [Sari Sarkomaa: Keskituloisen palkansaajan verotus kiristyy, samoin keskituloisen yrittäjän!]

Joten haluan todeta, arvoisa puhemies, vielä lopuksi edustaja Harkimolle, että konsernin tilinpäätökseen ei ole tarkoitus siirtää. [Puhemies koputtaa] Ajatteleminen, että sisältö on muotoa tärkeämpää.

11.56 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtion budjetti heijastaa aina tekijöiden arvovalintoja, tämä on varmasti totta. Siksi onkin niin hienoa, että tämän eduskunnan enemmistö ei leikkaa työttömiltä, vähävaraisilta, koulutuksesta, ympäristöltä, kansainvälisestä yhteistyöstä [Timo Heinonen: Ja lapsilta! — Paavo Arhinmäki: Koulutukseen panostaminen lapsilta leikkaamista? Erikoinen tulkinta!] vaan panostaa koulutukseen, osaamiseen, kulttuuriin, työllisyyskeinoihin, ilmastonmuutoksen torjuntaan ja turvallisuuteen.

On totta, että maailmantalouden epävarmuudet ja erilaiset demokratiaa nakertavat mallit ja tapahtumat luovat haasteita taloudelle, ja eri taloudethan näistä selviävät eri tavoin riippuen siitä, kuinka monipuolinen elinkeinorakenne niillä on ja ovatko ne panostaneet osaamiseen ja aineettomiin investointeihin. Nyt tässä tehdään oikeansuuntaisia ratkaisuja.

Myös kestäviä kulkutapamuotoja lisätään. Kävelyä, pyöräilyä edistetään. Joukkoliikenteen tukea tullaan nostamaan. On aivan ratkaisevaa, miten tuemme kaupunkiseutujen kasvua, kun haluamme ratkaista työllisyystavoitteitamme. [Puhemies koputtaa] Työllisyystavoitteita ratkotaan siellä, missä ihmiset asuvat.

11.57 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Perussuomalaiset tahtovat, että Suomi alkaisi tekemään sinivalkoista työllisyyspolitiikkaa, jossa kotimaan työttömät ja pätkätyöllistetyt saisivat töitä ennen laajamittaista ulkomaalaisen halpatyövoiman maahan tuontia. Työllisyysaste ei nouse, jos yhtä työssäkäyvää maahanmuuttajaa kohden otetaan kaksi työtöntä maahanmuuttajaa. Ettekö voi hallituksessa myöntää — pääministeri poistui, mutta ehkä kenties varapääministeri Kulmuni voisi hallituksessa myöntää — että nykyinen järjestelmä päästää liian helposti maahan sosiaaliturvan varaan ajautuvia ihmisiä. Tämä on Suomen julkiselle taloudelle valtava raskaus tulevana vuosikymmeninä. Se kertautuu ja se uhkaa hyvinvointivaltiota, puhumattakaan Suomen yleisestä turvallisuudesta.

11.58 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Ensinnäkin edustaja Elomaan kommenttiin ilmastotyöstä: Ei ilmastotavoitteita tehdä niin, että pienet maat eivät tee mitään, isot maat tekevät. [Ritva Elomaa: Me tehdään jo paljon!] Eikä tehdä niin,

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

että ne, joiden päästöt per capita ovat pienet, tekevät paljon tai ne, joiden päästöt per capita ovat isot, eivät tee mitään. Jokainen tekee osansa.

Kun pohditaan tämän vuoden vaihtoehtobudjetteja, niin ne menevät kyllä historiaan monella tavalla. Perussuomalaisten vaihtoehtobudjetti sisälsi varmaan isoimmat laskuvirheet ikinä: jopa miljardin reikä. [Leena Meri: Vai niin!] Kokoomuksen vaihtoehto, joka tosin oli mielenkiintoisempi, sisälsi varmaan historian isoimman vivutuksen: 7 miljoonan satsauksella 335 miljoonan säästöt — 50-kertainen. Tähän ei varmaan pysty kukaan, ei tänään, ei tulevaisuudessa. [Jussi Saramo: Varsinkaan kokoomus! — Välihuutoja oikealta] Se menee historiaan.

Mitä tulee investointeihin, yrittäjyyteen, me helpotamme koneinvestointeja, helpotamme aineettomia investointeja. Me helpotamme työperäisen maahanmuuton lisäämistä, [Puhemies: Aika!] mikä on hyvä asia. Me helpotamme opiskelijoiden jäämistä Suomeen. Tämä ei olisi onnistunut toisella hallituspohjalla. Tällä se onnistuu, [Puhemies: Aika!] ja se on koko Suomelle hyväksi.

11.59 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden yli-mielisyys näkyy. Edustaja Elomaa puhui ja esitteli ministeriaitioon vaihtoehtobudjettiamme. [Paavo Arhinmäki: Joka on reikiä täynnä!] Samaan aikaan katsoin ministeri Kulmunia: hän katsoi sivulle ja alkoi naureskelemaan.

Pääministeri Marin ehdotti eilen yhteistyön kättä. Kun sitä tarjotaan, sieltä naureskelemaan. Tässä äskeinen puheenvuoro RKP:ltä osoittaa myös sen, ettei haluta kuunnella, mitä perussuomalaiset ovat sanoneet ympäristöpolitiikasta. Taakanjako EU:ssa: Kuka maksaa eniten? Ne, jotka saastuttavat vähiten. [Paavo Arhinmäki: Miten niin?] Yllätys yllätys. Eikö taakanjakosopimus — Romania, Unkari — pitäisi neuvotella uudestaan? Mitä Suomi sai puheenjohtajakaudella aikaiseksi? Ettekö te näihin tutustu? Ei yhtään mitään saanut aikaiseksi. Madridin kokousta hehkutetaan — täysi nolla. [Merja Kyllönen: Taakanjako oli käsittelyssä teidän hallituskaudella!] Me teemme muiden tehtävät. Te sanoitte, että jokainen tekee osansa. Niin, kun Suomi tekee kaikkien osat. Tästä on kysymys.

12.00 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin valtiovarainministeri Kulmunia muistuttaa siitä, että Eva on tänään julkaissut laskelmia, joissa osoitetaan, että jo peräti 2 600 euron palkkatuloilla verotus kiristyy. Tämä 2 600 euroa on kaikkein yleisin tulo palkansaajilla. [Ben Zyskowicz: Kepun mielestä suurituloisia ja rikkaita!] Sosiaaliturvamaksujen korotus ja myöskin kuntaveron korotus ovat tässä nämä suurimmat tekijät. Kaikkien palkansaajien kulutuksen veroaste nousee. Tämä on Evan tuoreesta laskelmasta. Te olette leikkaamassa kotitalousvähennystä. Te olette nostamassa polttoaineneiteitten ja myöskin lämmitysneiteitten hintaa. Nämä kaikki syövät ne pienet sosiaaliturvakorotukset, joita olette hallituksessa tekemässä. Ettekö ole huolissaan siitä, että juuri nyt, tässä taloustilanteessa, kun kotimainen kulutuskysyntä olisi äärimmäisen tärkeää, teidän politiikallanne itse asiassa kulutuskysyntää tullaan heikentämään? [Puhemies: Aika!] Eikö tämä ole täysin väärä suunta tässä tilanteessa? [Ben Zyskowicz: Kepun mielestä palkansaajat ovat kaikki rikkaita!]

12.02 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minulla on kotona teinejä, ja he tuppavat käyttämään sanaa ”noloa”. Kun kuuntelee opposition, kokoomuksen ja perussuomalaisten puheenvuoroja vuorotellen, ei voi käyttää muuta sanaa

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

kuin ”noloa” — niin pahoin täällä väärinymmärretään ja niin pahasti sitä väärinymmärrystä vielä totena täällä esitetään. [Leena Meri: Kiitos samoin!] Tuntui hyvältä olla Rinteen hallituksessa, ja kyllä tuntuu hyvältä olla Marinin hallituksessa. [Timo Heinonen: Kumpi paremmalta?] Teemme historiallisen panostuksen liikenteeseen. [Leena Meri: Oliko Rintne parempi?] Tämä vuosi 2019 on ollut laiha. Ensi vuonna liikenteeseen käytetään määrärahaa 616 miljoonaa enemmän kuin valtiovarainministeri Orpon hallituksen aikana on käytetty. Parannamme ostovoimaa ja teemme investointien myötä myöskin työpaikkoja. Ensi vuonna suomalaiset huomaavat, että alueilla alkaa tapahtua. 26 hanketta liikenteen parantamiseen yli 105 miljoonalla, ja vielä valtiovarainvaliokunnasta [Puhemies: Aika!] esitettiin 33 uutta hanketta.

12.03 **Eeva Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkuun havainto tämän keskustelun hengestä ja käytettyjen puheenvuorojen sisältöjen yhteistyöhön ilmenneestä asenteesta. [Ben Zyskowicz: Kuulitteko, Kurvinen?] Ihmettelen opposition edustajien puheenvuoroissa sitä, että kategorisesti kieltäydytään yhteistyöstä esimerkiksi suhteessa työmarkkinajärjestöihin. [Oikealta: Ei! — Ben Zyskowicz: Kuka on kieltäytynyt?] Kun puhutaan työllisyystoimien tekemisestä, [Oikealta: Kun te ette tee!] täällä on todettu niin keskustan ryhmäpuheenvuorossa kuin ministerien suulla, että nyt nimenomaan kolmikannalla on ensi keväänä näytön paikka työllisyystoimien aikaansaamisessa [Sari Sarkomaa: Nyt on hallituksen näytön paikka!] mutta viime kädessä vastuu on hallituksella ja eduskunnalla — ilman muuta juuri näin.

Edustaja Orpolle sanoisin vielä, että ilman muuta Sipilän hallitus teki paljon hyviä toimia. Mutta maailma ei tullut valmiiksi eikä Suomi tullut valmiiksi, vaan tämä hallitus jatkaa esimerkiksi yritysten ja yrittäjien toimintaympäristön parantamista, [Sari Sarkomaa: Ja verotuksen kiristämistä!] ja se on erinomaisen tärkeä asia.

12.04 **Juhana Vartiainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on vedottu Suomen Pankin ennusteeseen. Kannattaa katsoa heidän politiikkasuosituksiaan myös, kuten ansioturvan porrastamista ja työttömyysputken rajaamista. Nehän ovat suoraan kuin kokoomuksen ohjelmasta.

Täällä käytti edustaja Filatov aivan käsittämättömän puheenvuoron, jossa halveksittiin tiedettä ja sanottiin näitä laskennallisiksi efekteiksi. Sitä laskentaahan tehdään tieteessä, kun arvioidaan rokotusten toimivuutta. Samalla tavalla ekonomistit arvioivat ekonometrisesti, mitkä toimenpiteet toimivat. Ilmeisesti sitten Suomen Pankissa tai eduskunnan tietopalvelussa on vain kokoomuslaisia, kun he käyttävät tätä normaalia, hyvää taloustieteen valtavirtatutkimusta. Siitä jotain tiedetään.

Mainitsenpa vielä edustaja Lindtmanille, joka korostaa tuloerojen ja kasvun yhteyttä: Jos perehdytte siihen kirjallisuuteen, niin huomaatte, että se keskeinen mekanismi näiden ilmiöiden välillä on siinä, että jos tuloerot kasvavat liikaa, niin vasemmisto pääsee valtaan [Puhemies: Aika!] ja sössii talouden. Se on tämän tutkimuskirjallisuuden yksi keskeinen viesti. Se kannattaa tässä ottaa vakavasti. [Välihuutoja vasemmalta]

12.05 **Tarja Filatov sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Jos vasemmisto pääsee valtaan, niin se sössii talouden” on tieteellistä tutkimusta? Uskallanpa väittää, että edustaja Vartiainen ei tutkimusta löydä, jossa näin sanotaan, niin että se siitä tieteellisyydestä. Mutta edustaja Vartiainen työllisyyspoliittista analyysia itse asiassa usein arvostan,

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

ja me emme ole aina välttämättä niin monesta asiasta eri mieltä kuin uskoisi. Tosiasia on se, että jos otetaan työllisyysarviosta vain yksi palanen ja budjetista vain kaksi elementtiä, sosiaaliturvan korotukset ja verotukset, niin silloin saadaan laskennallisesti lopputulos, jolla on negatiivinen työllisyysvaikutus, koska sosiaaliturvan korotus aiheuttaa negatiivisen työllisyysvaikutuksen. Tällä logiikalla me ajauduimme tilanteeseen, jossa sosiaaliturvan poistaminen kokonaan antaa parhaan työllisyystuloksen. Uskallanpa väittää, että tekään ette loppupeleissä ole sitä mieltä, että näin pitäisi toimia, [Vasemmalla: Ehkä ovat!] koska kulutusksynnällä, myös niiden köyhimpien ja heikoimmassa asemassa olevien kulutusksynnällä, on merkitystä, ja mitä tulee tähän Suomen Pankin tänään julkaistuun selvitykseen, niin tässä sanotaan [Puhemies koputtaa] sanasta sanaan näin: ”Korkeasuhdanne on Suomessa ohi, ja kasvu hidastuu tilapäisesti kansainvälisen talouden [Puhemies: Aika!] heikkenemisen vuoksi. Edellytykset kasvun nopeutumiseksi ovat kuitenkin olemassa, koska ostovoima kasvaa.” [Jukka Gustafsson: Vartiainen meni kanveesiin!]

12.07 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen talouspoliittinen linja on selkeä ja johdonmukainen, se on vastuullinen. Täytyy sanoa, että kyllä kokoomuksenkin talouspoliittinen linja on johdonmukainen ja selkeä. Se on selkeä siinä, että heikommin pärjäävät ihmiset unohdetaan tietoisesti ja hyväosaisille ihmisille tehdään miljardipanostuksia — siis miljardipanostuksia tehdään hyväosaisille ihmisille. [Välihuutoja]

Suomen menestystarina on perustunut siihen, että tällainen pienestä köyhästä maalaiskylästä oleva — samalla tavalla kuin köyhästä lähiöstä oleva — pystyy menestymään samalla tavalla tässä maassa, ja tähän on teidän arvojenne vastaista, [Ben Zyskowitz: Eihän ole! Naurettava väite!] ja se näkyy todella hyvin teidän vaihtoehtobudjetistanne. Nämä vähimmäisetuuskien lisäykset eivät teille käy, yrittäjät eivät saa mitään, ennen kaikkea ne pk-yrittäjät, jotka Suomessa ne uudet työpaikat luovat. Sen sijaan suurituloiset palkansaajat, yhteiskunnan hyväosaiset, saavat teitä miljardin, ja täytyy sanoa, että kaiken huippu on kyllä tämä autoveron poisto, jossa isojen citymaasturien ostajat [Puhemies koputtaa] jälleen kerran hyötyvät sadan miljoonan tulonsiirrosta. [Puhemies: Aika!] Täytyy sanoa, että kyllä tällä oikeudenmukaisuudella ei ole mitään tekemistä teidän vaihtoehtonne kanssa. [Ben Zyskowitz: Toimiikohan tuo edes tupailloissa?]

12.08 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On jotenkin liikuttavaa kuunnella tätä, kuinka keskusta on nyt kasvattanut itselleen sydämen tässä vaalien jälkeen [Välihuutoja] ja tekee vain tulontasauspolitiikkaa nyt uudessa hallituskokoonpanossa ja viime kaudella kaikki tekemisemme olivatkin... [Puhemies koputtaa] — Anteeksi, arvoisa puhemies, on vaikea kuulla edes omaa ääntään tässä. — Ja nyt kaikki viime kaudella tehdyt toimenpiteet olivatkin sitten kokoomuksen ansiota tai syytä.

Arvoisa puhemies! Haluaisin kuitenkin kysyä nyt tarkennusta, kun meille on hieman epäselvää vielä tämä valtiovarainministeri Kulmunin kertoma: millä tavoilla väititte kotitalousvähennyksen paranevan, kun meidän tietojemme mukaan enimmäismäärää ehdotetaan alennettavaksi 2 400 eurosta 2 250 euroon, samoin prosenttiosuutta kustannuksista ehdotetaan alennettavaksi työkorvausten osalta 50 prosentista 40 prosenttiin ja palkkojen osalta 20 prosentista 15 prosenttiin? Mistä nämä tiedot löytyvät siitä, mitä väititte juuri äsken, että kotitalousvähennys joiltain osin paranisi? [Sari Sarkomaa: Ei ainakaan budjettikirjasta!]

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

12.09 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus on viitannut moneen kertaan, sinänsä aivan oikein, tietopalvelun laskemaan 5 000 työpaikan arvioon. Pitää nähdä sen taakse, mihin se arvio perustuu. Se perustuu siihen, että tämä Marinin hallitus, Rinteen hallitus, kasvattaa työttömyyskorvausta. Ja ymmärrän kokoomuksen kritiikin sitä vasten, että kokoomus vaihtoehtobudjetissaan leikkaa työttömyysturvaa, leikkaa toimeentulotukea ja päälle vielä leikkaa työttömien tulevia eläkkeitä. Mutta sitä hämmästyin, kun edustaja Kankaanniemi perussuomalaisten ryhmäpuheenvuorossa tukeutui näihin kokoomuksen lukuihin [Kokoomuksen ryhmästä: Ne on tietopalvelun!] ja kritisoi tätä työttömyysturvan parantamista. Onko todella perussuomalaisten linja se, että suomalaiset, työttömien toimeentulo, unohdetaan ja keskitytään vain ulkomaalaisiin? Teitä ei tunnu suomalaisten työttömien toimeentulo kiinnostavan pätkäkään. Te kritisoitte korotuksia tällä luvulla — korotuksia, joita tehdään työttömyysturvaan. [Ben Zyskowicz: Arhinmäki, mistä saamme oikeat luvut budjetin vaikutuksista?]

12.10 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus, olette puolustaneet budjettia ensi vuodelle ja korostaneet, että... [Hälinää]

Arvoisa herra puhemies! Aloitan nyt alusta tämän puheenvuoroni. Eli hallitus on puolustanut ensi vuoden budjettia sillä, että pieni- ja keskituloisten verotus kevenee, mutta kuinka ollakaan, Elinkeinoelämän valtuuskunta Eva antoi juuri tänään selvityksen, että palkansaajien kokonaisveroaste nousee lähes kaikissa kunnissa yli 2 650 euron kuukausituloilla, ja nämä ovat juuri niitä sairaanhoitajia, niitä vuorotyötä tekeviä sairaanhoitajia, joiden verotus kovenee. Minä kysyisin teiltä, että mitenkä te vastaatte nyt tähän tietoon, mikä tänään on tullut. Minusta tämä on huolestuttavaa. Mielestäni myös hallitus on luovuttanut täysin tämän vanhusten hoitajamitoituksen kanssa. Teidän oma mokanne siinä, että hallitus kaatui, aiheutti sen, että hoitajamitoitus viivästyy. Näin meille sitä perusteltiin. Millä tavalla kuvittelette, että ihmiset tuolla kentällä, vanhukset, heidän hoitajansa tällaisen viestin vastaanottavat?

12.11 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme veroista puhuneet täällä useaan kertaan, ja on tullut ilmi, [Sari Sarkomaa: Tavallisen suomalaisen keskituloisen verotus kiristyy!] että tämän hallituksen toimesta lasketaan tavallisen ihmisen, niin palkansaajan, eläkkeensaajan kuin etuusiensaajan, painottuen pienituloisiin, veroja yhteensä 200 miljoonaa.

Ja, puhemies, se ongelma, mikä tässä hieman on, on tämä viime kaudella tehty kiky-sopimus. Olemme todenneet useasti, että silloin kokoomus toi pöytään pakkolakiuhat. [Timo Heinonen: Ei, se oli Sipilä!] Pakkolakiuhkien jälkeen kävi niin, että tehtiin kiky-sopimus, joka muun muassa näiltä ahkerilta sairaanhoitajilta, siivoojilta, julkisen puolen työntekijöiltä leikkasi lomarahat, [Sari Sarkomaa: Voi tätä käsien pesua!] ja vaikuttavatpa muuten nämä viime kaudella tehdyt päätökset edelleen siihen yhtälöön, [Oikealta: Eikö se pääministeri ollut Sipilä silloin?] mistä me olemme keskustelleet täällä salissa moneen kertaan.

Hallituksen toimin verotusta lasketaan pienituloisilta 200 miljoonaa, ja valtiovarainministeriön laskelmien mukaan [Puhemies koputtaa] ostovoima paranee [Puhemies: Aika!] 70 prosentilla ihmisistä hallituksen toimien seurauksena. [Arja Juvonen: Sairaanhoitajien verotus korottuu!]

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

12.13 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sama ilmiö toistuu: edustaja Viitanen syyttää hallituksen saamattomuudesta edellistä hallitusta. [Välihuutoja vasemmalta] Te olette hallituksessa, teidän ratkaisujenne yhteissumma määrittelee sen, lisääntyvätkö ihmisten tulot vai vähenevätkö. Keskituloisen palkansaajan käteen jää vähemmän rahaa ensi vuonna kuin tänä vuonna, [Oikealta: Kyllä!] ja se on teidän syyne, ei ole meidän, edellisen hallituksen syy. Minusta on aivan käsittämätöntä kääntää sitä meille, koska ne sivukulut nousevat ja te ette kompensoi sitä, niin kuin me teimme joka kerta viimeksi, koska me halusimme, että työnteko kannattaa ja että keskituloiselle ahkeralle suomalaiselle ihmiselle jää enemmän käteen, [Oikealta: Oikein!] kannattaa tehdä lisätöitä, kannattaa ponnistella, jotta jää jotain sen niukkuuden päälle, jotain, millä voi parantaa omaa elämäänsä. Sellaista yhteiskuntaa Suomessa pitäisi rakentaa, sellaista, joka motivoi, sellaista, joka kannustaa, [Puhemies koputtaa] eikä niin, että lyödään keskituloista ihmistä nuijalla päähän.

12.14 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eivät kahden käden sormet riitä niille kerroille, kun valtiovarainministeri Orpo täällä viime kaudella vetosi valtiovarainministeriön virkavastuulla tehtyihin laskelmiin. Nyt korvia huutaa se hiljaisuus, korvia huutaa se hiljaisuus, jolla Orpo yrittää vaieta nyt nämä samat laskelmat. Nimittäin ne samat virkamiehet, jotka edelleen samalla virkavastuulla tekevät työtään, ovat laske-neet, että 70 prosentilla suomalaisista käteenjäävät tulot kasvavat, ostovoima kasvaa [Kimmo Kiljunen: Onko ymmärretty?] ja ainoa ryhmä, jossa ne eivät kasva, ovat ne kaikkein hyvätuloisimmat. — Arvoisa edustaja Orpo, ymmärrän, että se teitä harmittaa, mutta tässä meillä on iso ero, [Välihuutoja oikealta] oikeisto-opposition ja hallituksen kesken meillä on iso ero. Me panostamme, kohdistamme veronkevennykset ja panostukset sinne, missä eniten tarvetta on, emmekä niihin kaikkein rikkaimpiin, niin kuin kokoomus tekisi. [Timo Heinonen: 2 300 euroa!] Tässä se ero on. Jätetään ihmisten arvioitavaksi, kumpi on parempi. [Sari Sarkomaa: 2 300:ko on kaikkein rikkaimmat? — Paavo Arhinmäki: 20 prosenttia!]

12.15 **Arto Pirttilahti kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä keskustalla on lämmin sydän, ja se sykki edellisen hallituksen aikana ja sykkii edelleen tämänkin hallituksen aikana. Hienoa, jos kokoomus on huomannut, että meidän sydämemme sykkii. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Se sykkii vahvasti koko maan tasapainoiselle kehittämiseksi, missä ovat mukana meidän väyläverkostojen kehittäminen, meidän yrittäjyyden kehittäminen ja yrittäjyysedellytysten parantaminen ja myös perheet, lapsiperheet, eläkeläiset — hyvin lämpimästi meidän sydämemme sykkii näille asioille.

Iso asia, mikä tässä on ollut keskustelun alla, on työllisyys. Senkin eteen sydän sykkii. Kuulostelinkin äsken, että salissa on yksimielisyys, miten työllisyyttä kehitetään, ja olin vähällä kiittääkin edustaja Vähämäkeä tästä kädenojennuksesta perussuomalaisten suunnasta, mutta kun kuuntelin Tavion puheenvuoron, niin en ole enää ihan niin varma siitä yhteistyöstä, minkä kanssa voisimme elää ensi keväänä.

Kiitän myös kokoomusta näistä näkemyksistä, mutta unohditte kyllä ryhmäpuheenvuorossanne yrittäjien maininnan täysin. Onneksi olette nyt [Puhemies koputtaa] hieman paikanneet sitä.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Heinonen, sen jälkeen Guzenina ja sitten ministeri Haatainen.

12.16 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SDP, te väitätte olevanne työväenpuolue, mutta te kiristätte jo 2 300 euroa saavalta työntekijältä ensi vuonna veroa, [Paavo Arhinmäki: Luku vaihtuu joka puhujalla! Kuka antaa seuraavan luvun?] eli tarjoilijasta ylöspäin kaikkien työn verotus tulee ensi vuonna kiristymään. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Valtiovarainministeri Kulmuni, tämä Marinin hallituksen budjetti tulee 5 000:lla lisäämään työttömyyttä, mutta jos teillä on laskelmia toimista, jotka nostavat työllisyyttä, me katsoisimme mielellämme niitä. Kertokaa nämä laskelmat meille.

Ja nyt on, arvoisa puhemies, kysyttävä keskustalaisilta: arvoisat keskustalaiset, oletteko te ylpeitä Juha Sipilän perinnöstä vai häpeättekö te Juha Sipilän perintöä vai kysyttekö te, kuka Juha Sipilä oikein on? [Naurua]

12.17 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eilen täällä salissa viime vaalikauden valtiovarainministeri Orpo sanoi aika viisaasti, että perustus pettää, jos se rakennetaan hiekalle. Tästä olen aivan samaa mieltä. Tuota viime vaalikauden hiekalle rakentamista, sen perintöä, tämä Sanna Marinin hallitus joutuu nyt kantamaan eli joutuu tekemään vaativaa työtä sen perinnön pohjalta, jonka kokoomusjohtoinen hallitus [Sari Sarkomaa: Vika on aina kaikissa muissa kuin sosiaalidemokraateissa!] jätti Suomelle vain kahdeksan kuukautta sitten. Yksi tähän perintöön kuuluva, hyvin murheellinen seikka on tämä vanhuspalvelulain henkilöstömitoituksen edelleen — edelleen — ratkaisematon ongelma. Jos tämä olisi jo toissavaalikaudella hoidettu kuntoon, [Oikealta: Miksi ette hoida nyt?] meillä esimerkiksi alan houkuttelevuus olisi aivan eri luokkaa kuin tänä päivänä. Se syy, minkä takia ministeri Kiuru joutuu nyt porrastamaan tämän lain voimaantuloa, [Puhemies koputtaa] johtuu siitä, että alalle ei kertakaikkisesti [Puhemies: Aika!] löydy riittävästi henkilökuntaa [Puhemies: Aika!] johtuen siitä, miten kokoomus on tämän perinnön Suomelle jättänyt. [Välihuutoja oikealta]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Otetaan vielä edustaja Kurvinen ja sitten ministerit.

12.18 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä on monia... [Hälinää — Puhemies koputtaa] — Saan varmaan puhua kohta 5 minuuttia, kun täällä huudetaan.

Herra puhemies! Ihan muutamiin asioihin kiinnitän huomiota. Täällä on kokoomukselta ja kokoomuksen oikeistoapupuolueilta, perussuomalaisilta ja kristillisdemokraateilta, tullut väite, että kuntaverotus kiristyy nyt valtavasti hallituksen takia. Se ei kiristy hallituksen takia, vaan se kiristyy sen vuoksi, että viime vaalikaudella emme pystyneet kokoomuksen kanssa saattamaan sote-uudistusta maaliin, vaan se epäonnistui, [Oikealta: Se oli Sipilän hallitus!] koska niin vahvasti olisi pitänyt markkinoille avata meidän terveydenhuoltoamme. Siksi sote-uudistus epäonnistui. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Tällä vaalikaudella tulemme toteuttamaan demareitten kanssa tämän sote-uudistuksen.

Tulemme myös toteuttamaan toisen uudistuksen, mikä kaatui viime vaalikaudella kokoomuksen takia. Perhevapaa-uudistusta ei saatu maaliin viime kaudella, koska kokoomus

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

halusi rajoittaa perheiden valinnanoikeutta ja kokoomus halusi poistaa kotihoidon tuen, leikata perheiltä. Me toteutamme demareitten kanssa myös [Puhemies koputtaa] perhevapaauudistuksen, [Puhemies: Aika!] joka ei leikkaa. [Kalle Jokinen: On se ihana se vasemmistohallitus!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten ministeri Haatainen, 2 minuuttia.

12.19 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu perusturvan nostamisesta ja sen vaikutuksista työllisyyteen tavallaan osoittaa sen vaikeuden, mikä ylipäättänsäkin on työllisyysvaikutusten arvioinnissa silloin, kun puhutaan politiikkatoimista. Minä toivoisin, että tässä keskustelussa otettaisiin vähän laajempi luuppi sillä tavalla, että katsotaan, että mitä myös pitkällä tähtäimellä saadaan työllisyyspolitiikalla aikaan: [Ben Zyskowicz: Kertokaa oikeat luvut!] voidaan palauttaa ihmisiä työkuntoisiksi, vahvistaa heidän osaamistaan, jotta he ovat paremmin työmarkkinoiden käytettävissä, ja on myös se sosiaalinen puoli, että me pidämme huolen siitä, että ihmiset ylipäättänsä voivat hyvin ja pystyvät myös itse, omaehtoisesti työllistymään.

Toinen asia, jota toivoisin tähän keskusteluun, liittyy siihen, että meidän pitää huolehtia koko ajan siitä, että yrityksillä on mahdollisuudet rekrytoida työntekijöitä ja että heidän kasvuedellytyksensä säilyvät. Silloin puhutaan osaavan työvoiman saannista. Meillä on liikaa yrityksiä, jotka haluaisivat rekrytoida mutta ei ole riittävästi osaajia. [Sari Sarkomaa: Liikaa yrityksiä?] Tästä syystä meidän pitää kiinnittää huomiota myös siihen, miten meillä työllistyvät entistä paremmin jo täällä maassa asuvat maahanmuuttajataustaiset ihmiset ja erityisesti opiskelijat, jotta he tutkinnon saatuaan voisivat työllistyä suomalaisille työmarkkinoille ja heidän osaamisensa olisi yritysten käytettävissä.

Mutta sitten tämä iso työvoimapolitiikka, jota meidän pitää tehdä. Täällä hallitus tarttuu nyt siihen, että me kokoamme yhteen kuntiin — tämän kuntakokeilun kautta, josta on kysely täällä — TE-keskusten ja kuntien osaavat voimat. Eli sosiaali- ja terveystoimi, TE-keskusten palveluosaaminen, koulutuspalvelut saadaan saman kunnan piiriin ja näin pystytään tehostamaan ja vaikuttavuutta parantamaan näissä työllisyyspalveluissa. Se on minusta ihan olennaista. Siitä on hyviä konkreettisia esimerkkejä olemassa, [Puhemies koputtaa] ja tähän käydään nyt käsiksi. Lukuisa liuta muita [Puhemies: Aika!] työvoimapolitiikan keinoja on tulossa. [Sari Sarkomaa: Montako uutta työpaikkaa ensi vuonna, työministeri Haatainen?] Työryhmät valmistelevat näitä, ja ensi vuoden puolella palataan niihin. [Ben Zyskowicz: Kertokaa oikeat luvut!]

12.22 Valtiovarainministeri Katri Kulmuni (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä kritisoiin tulonjakovaikutuksia. Kun otetaan kaikki budjetin toimet huomioon, niin kyllä, 70 prosentilla kotitalouksista kasvavat käteenjäävät tulot [Antti Kurvinen: Kuunnellakaa, kokoomus!] — 70 prosentilla kotitalouksista kasvavat käteenjäävät tulot. Tämä on seurausta siitä, että tehdään esimerkiksi veronkevennyksiä 200 miljoonaa kohdentaa ne pieni- ja keskituloisiin. Tämä tietenkin on ollut yleensä yhteistyössä kokoomuksen kanssa vaikeaa, kun ne täytyy kohdentaa aina kaikkiin tuloluokkiin, myös sinne suurituloisille, ja siitähän teillä on myös omassa vaihtoehtobudjetissanne aivan selkeä esimerkki, jossa te haluaisitte nimenomaan pienituloisille tehdä leikkauksia siten, että ansiosidonnaisen työttömyysturvan eläkekertymä katoaisi heiltä pois. Se olisi leikkaus pienituloisille.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Arvoisa puhemies! Täällä kritisoitiin myös sitä, mistä nämä maksumuutokset johtuvat. Nehän ovat työmarkkinajärjestöjen sopimia sivukuluja, ja tietenkin jos aina automaattisesti kompensoitaisiin kaikki, se johtaisi siihen, että käytännössä tien päässä olisivat tasavero ja eduskunnan budjettivallan pieneneminen — tien päässä olisi tasavero, ja tämän salin budjettivalta pienenisi. [Kalle Jokinen: Eli te hyväksytte, että käteenjäävä tulo vähenee?] Tämä hallitus ei sitä kannata, ja en ole varma, kannattaako kokoomus tasaveroa tai budjettivallan vähentämistä. Epäilen.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä vastata myös tähän kotitalousvähennysasiaan, joka täällä edustaja Multalan osalta nousi esiin. Maksimivähennykseen oikeuttava remonttityö — siis remonttityö — kasvaa, koska ennen maksimivähennyksen sai 5 000 euron remonttikuluilla ja jatkossa sen saa 5 875 euron remonttikuluilla. [Antti Kurvinen: Jauhhot suuhun! — Välihuutoja]

12.24 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllisyysasteen nostaminen ja julkisen talouden tasapainottaminen eivät ole samoja asioita, vaikka täällä niin monessa puheenvuorossa väitetään. Hallitus on kertonut tekevänsä finanssipolitiikkaa, joka reagoi suhdanteisiin, ja sitovansa menolisäyksiä työllisyysasteen nousuun. Mikäli aste ei nouse riittävästi, menoja peruutetaan. Lienee selvää, että tällaisen epäonnistumisen myöntämiseen ei hallitus hevillä suostu. Hallituksella on vahva intressi takertua nimenomaan tuohon yksinkertaiseen lukemaan sen sijaan, että se tarkastelisi oleellisempia työllisyyden osia, kuten tuottavan työn kasvua, bruttotulojen kehittymistä — ylipäättänsä sitä, että palkalla tulee toimeen. Kun hallitus lisää palkkatukea ja tukityöllistämistä veronmaksajan rahalla ja saa riittävän määrän työmarkkinoiden ulkopuolella olevia joka kuukausi muutamaksi tunniksi töihin, se saa työllisyysasteen nousemaan riittävän korkealle. Kysyisin hallitukselta: [Puhemies koputtaa] perustuuko työllisyysasteen nostaminen [Puhemies: Aika!] tällaiseen keinotekoiseen kikkailuun?

12.25 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Vartiaisen puheenvuorossa musta todella muuttui valkoiseksi. Kreikan, Espanjan, Islannin, Irlannin, Portugalin, Italian, kaikkien kriisimaiden johdossa oli oikeisto tekemässä oikeistolaista talouspolitiikkaa, jossa rikkaita ei verotettu ja pankkisektorin annettiin temmeltää. [Toimi Kankaanniemi: Ei pidä paikkaansa!] Samoin kyllä muun muassa Suomessa, kun meillä oli historiallisen suuri lama, niin sehän oli seurausta siitä, kun kokoomus pitkän paitsion jälkeen pääsi hallitukseen ja heti tuhosi talouden. [Naurua] Eli jos katsotaan sitä historiaa, niin kyllä se on niinpäin, että oikeisto on Euroopassa tuhonnut talouden ja vasemmisto on tullut sen korjaamaan. Ja niin on nytkin käynyt, [Naurua] kun Islannissa valtiovarainministeri vasemmistoliiton sisarpuolueesta teki aivan historiallisen hienon korjauksen talouteen, samoin Kreikassa, Portugalissa, niissä maissa, joissa vasemmisto on tullut valtaan, niin nämä oikeiston jäljet on korjattu.

Itse asiassa pyysin puheenvuoron käydäkseni läpi näitä kokoomuksen lukuja, kun täällä lukuja on perätty. Mutta yli puolet te vedätte täysin hatusta itse, niihin ei ole mitään laskelmia, ja loputkin ovat [Puhemies: Aika!] lähes kokonaan sosiaaliturvan heikennyksiä. Myöntäkää se.

12.26 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Budjettiesitys kuvastaa aina hallituksen arvoja, ja tässä budjettiesityksessä vanhukset on täysin unohdettu. Siellä

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

puhutaan kyllä henkilöstömitoituksesta, josta piti tulla laki tämän vuoden puolella. No, ei tullut. Jos olisi tullut, sekin pitkällä siirtymäajalla. Henkilöstömäärää pitäisi lisätä, mutta siihen ei ole riittävästi rahoja opiskelupaikkojen kustantamiseksi, ja myöskin pitäisi johtaa tiedolla, että saataisiin kustannuksille vaikuttavuutta, ja laaturekistereille ei ole annettu rahoja. Kysynkin: Miksi tämä hallitus ei arvosta vanhuksia? Miksi tämä hallitus ei ole valmis antamaan vanhuksille rahaa kuin viisi miljoonaa ensi vuonna? [Paavo Arhinmäki: Eikö eläkkeiden korottaminen ole vanhusten auttamista? Eikö eläkeläinen ole vanhus?] Kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa olemme valmiit antamaan vanhuksille 150 miljoonaa verrattuna hallituksen viiteen miljoonaan. Eikö se ole arvostuskysymys?

12.27 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa, että niiden toimeentuloa parannetaan, jotka ovat yhteiskunnassa kaikista heikoimmassa asemassa. Siksi kaikista köyhimpien eläkeläisten toimeentuloa parannetaan ensi vuoden alusta. Takuueläkkeisiin on luvassa 50 euron korotus ja kansaneläkkeisiin 34 euron korotus kuukaudessa. Näillä toimilla parannetaan yli 600 000 suomalaisen eläkettä. Lisäksi valtiovarainministeriön laskelman mukaan vuoden 2020 budjetti nostaisi käytettävissä olevia tuloja noin 70 prosentilla suomalaisista. Etuuksien korotukset ja veromuutokset lisäävät ostovoimaa selvästi pienituloisilla ja vanhuksilla.

12.28 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä ovat käyneet täysin selväksi nämä linjaerot, mitkä ovat nykyhallituksella ja siellä oikealla. Teitä surettaa se, että kaikki ne veronkevennykset ja etuuksien korotukset kohdennettiin pienituloisiin ihmisiin. Me olemme kaikki ylpeitä siitä asiasta. Tiedän, että olisi tärkeää, että hyväosainen pääsisi lentämään etelään useamman kerran vuodessa — näin te ajattelette — mutta meistä se ei ole niin tärkeää. Meistä on tärkeää, että ruokaan ja lääkkeisiin riittää rahaa, ja se on ihan fundamentti peruskysymys, ja todellakin tämä hallituksen linja on hyvin eheä tässä asiassa.

Sen sijaan ihmettelen, mihin opposition vaihtoehtobudjetit perustuvat. Tuntuu, että siellä on todella paljon höttöä, [Arja Juvonen: Perusasiat kuntoon!] ja molemmilla suurilla oppositiopuolueilla tätä esiintyy. Mielestäni olisi reilua se, että ei käytettäisi tällaisia tuulesta temmattuja lukuja, [Puhemies koputtaa] vaan mentäisiin ihan faktapohjalta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Otetaan vielä viisi vastauspuheenvuoroa ja sen jälkeen siirrytään puhujalistalle.

12.29 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talouden osalta on sellaisia asioita joihin voidaan vaikuttaa täällä kotimaassa, sellaisia joihin voidaan yrittää vaikuttaa kansainvälisellä yhteistyöllä ja sellaisia joihin ei voida vaikuttaa. Voidaan seurata, miten talous kehittyy, mutta tärkeintä ovat ne toimenpiteet. Juuri tähän liittyen Suomen Pankin tiedotteessa todetaan myös se fakta, jonka tiedämme, että viimeisten kymmenen vuoden aikana työn tuottavuuden kehitys valitettavasti on ollut heikkoa, ja tähän on johtanut etenkin se, että innovaatiopolitiikka ja koulutusjärjestelmä eivät ole seuranneet perässä. Täällä todetaan, että Suomessa nuorten aikuisten keskimääräinen koulutustaso alkoi laskea noin 10—15 vuotta sitten. Olisin kysynyt ministereiltä nyt: jotta me saavutamme tämän 75 prosentin työllisyystavoitteen, niin kuinka paljon koulutusinvestointeja se tavoite vaatii, kuinka paljon uusia aloituspaikkoja ja kuinka paljon uutta muuntokoulutusta?

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Tästä voisin tehdä toki kirjallisen kysymyksen myös, mutta olisin kiinnostunut kuulemaan vastauksen ja sitten myös ajatuksia siitä, miten vielä siellä TEMin puolellakin tämä käsitettäisiin vielä paremmin.

12.30 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kalmarille voisin sen verran sanoa, että en minä usko, että kukaan on siitä kateellinen, jos joku väestöryhmä saa rahaa. Meille tärkeintä on se, että me teemme täällä hallituksessa ja eduskunnassa semmoisia päätöksiä, jotka nostavat työllisyysastetta, ja sen työn kautta me pääsemme sitten jakamaan niitä rahoja, koska eihän rahoja voi jakaa, jos niitä ei synny. [Anne Kalmari: Teillä on miljardin veronkevennykset!] Mutta te viittaatte nyt monta kertaa siihen, että joku saa verotuksen kautta käteen jotakin enemmän ja ostovoima nousee tai ei nouse. Miksi te ette ota kokonaisuutta huomioon? Kyllähän teidän pitää tätä vuosikymmentä katsoa, mitä täällä on tapahtunut sähköverolle, mitä on tapahtunut sähkönsiirtomaksuille, mitä on tapahtunut asumisen kustannuksille — nehän nousevat tällä tavalla — ja mitä on tapahtunut autonkäytölle, joka maassa monin paikoin on täysi välttämättömyys. Täytyyhän tätä kokonaisuutta pystyä katsomaan, koska nämä äsken mainitut maksut ovat kaikki veroluonteisia todellisuudessa. Ihmisten on pakko näitä maksuja maksaa tai he eivät muuten voi asua, joten miksi te ette tätä kulurakennetta, mitä ihmisille päätöksillä koko ajan [Puhemies koputtaa] korotetaan, katso samalla tavalla kuin [Puhemies: Aika!] tuota tulorakennetta?

12.31 Tuula Väättäinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tasa-arvoa lisätään julkisia palveluja lisäämällä ja vahvistamalla. Kun eläkkeitä ja perusturvaa nostetaan, turvaverkkoja tiivistetään, varmistetaan yhteiskunnan turvallisuutta ja uskoa tulevaisuuteen sekä mahdollisuuksia siirtyä elämässä eteenpäin. Panostukset nuorten mielenterveyspalveluihin ja jatkossa kokonainen koulupäivä, joka takaisi edes yhden harrastuksen jokaiselle lapselle, ovat niitä panostuksia, joilla yhdenvertaisuutta lisätään. Kiitos hallitukselle siitä, että te olette suhtautuneet eriarvoisuuden suitsimiseen ensimmäisessä budjetissanne hyvin vakavasti.

Arvoisa puhemies! Yhtä vakavaa suhtautumista olisin toivonut kaudella 2015—2019, kun valtiovarainministerin salkku oli kokoomuksella.

12.32 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kotitalousvähennyksen leikkaaminen on selvässä ristiriidassa hallituksen omaan harmaan talouden purkamiseen ja elintärkeään työllisyyden parantamiseen liittyen. Kotitalousvähennys auttaa perheiden arkea ollen elintärkeä myös tuhansille vanhuksille esimerkiksi kodin siivouksen osalta. Tämä muutos tuo sadoille ja taas sadoille siivousta käyttäneille vanhuksille yli 200 euron lisälaskun vuodessa. Leikkaus kohdistuu juuri niihin ihmisryhmiin, ketkä eivät ilman apua pärjää.

12.33 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä kuuntelin erittäin huolella opposition ryhmäpuheenvuorot, ja täällä on paljon päivitelty väestön ikääntymistä, on viitattu tilastoihin passiiviväestöstä ja huoltosuhteen heikkenemisestä, ja kristillisten ryhmäpuheenvuoron pitäjä Laukkanen jopa puhui vanhusten valtakunnasta, joka koittaa täällä Suomessa. Minkä takia meillä ikääntymistä pidetään ongelmana? Minkä takia sitä pidetään ongelmana, että keskimääräinen elinikä on noussut toisen maailman-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

sodan jälkeen 23 vuotta? Se on loistava saavutus. Älkää vähätelkö ikääntyneitä ihmisiä. [Toimi Kankaanniemi: Entäs syntyvyys?] Yli 75-vuotiaista asuu kotona 90 prosenttia. Näistä vain vajaa neljäsosa käyttää mitään säännöllisiä vanhuspalveluja. 5,1 miljardia euroa maksavat yli 65-vuotiaat jatkuvasti veroja. 27 miljardia on työeläkejärjestelmästä olevat työeläkkeet, jotka ovat itse ansaittua tuloa. [Puhemies koputtaa] Yli 100 000 yli 65-vuotiasta on [Puhemies: Aika!] pysyvässä palkkatyössä. Älkää vähätelkö ja tehkö ikäihmisistä taakkaa tähän yhteiskuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja sitten ministeri Kulmuni, 2 minuuttia.

12.34 **Valtiovarainministeri Katri Kulmuni** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmeisesti kun tässä jossain vaiheessa myös siirrytään puhujalistaan, niin haluan myös kiittää tästä hyvästä keskustelusta, mikä meillä täällä on ollut, ja tietenkin ehkä vielä palataan niihin kysymyksiin, joihin en aikaisemmissa puheenvuoroissani ehtinyt vastaamaan, kun täällä on kritisoitu sitä, miltä työllisyysvaikutukset näyttävät. Ja totta tosiaan, me tarvitsemme työllisyystoimia, me tarvitsemme niitä lisää. Ne kaikki eivät suinkaan ole vielä tämän vuoden budjetissa sisällä, joten sikäli tietenkin myös oppositiosta tulleet toiveet työllisyystoimiin ovat aivan asiallisia, ja niitä ehdottomasti tämä hallitus tarvitsee, jotta me pääsemme siihen tavoitteeseen, [Ben Zyskowicz: Kertokaa oikeat luvut budjetin vaikutuksista työllisyyteen!] että talous on tasapainossa vuonna 23.

Mutta kuten täällä on tullut keskustelussa esille, se kritiikki siitä, mitä oppositio esittää kaikkia näitä etuusparannuksia kohtaan, [Kokoomuksen ryhmästä: Ei, ketkä niitä on arvostellut!] ei kyllä myöskään ole perusteltua ja reilua. Ne ovat nyt lähteneet liikkeelle: yksinhuoltajien lapsilisän nostaminen, monilapsisten perheiden lapsilisän nostaminen, [Paa-vo Arhinmäki: Teidän vaihtoehtobudjetissa leikataan työttömyysturvasta!] eläkeläisistä 600 000 saa hieman enemmän eläkettä kuin ennen, perusturva paranee.

Haluan sitten vielä kommentoida, kun täällä tuli aivan suora kysymys edustaja Koposelta liittyen kotitalousvähennykseen: Kyllä se pitää toki paikkansa, että siihen tehdään leikkaus. Se on maltillinen, mutta se on olemassa. Ei siitä pääse mihinkään, mutta siitä, että se heikentäisi yrittäjyyden edellytyksiä siinä määrin mitä on kritisoitu, uskallan olla eri mieltä, koska kotitalousvähennyksellä edelleenkin on erittäin merkittävä rooli työllistämisen, harmaan talouden estämisen kannalta, kuten edustaja Koponen toteaa, ja kun se kotitalousvähennyksen yläraja on ollut se 2 250 euroa, niin keskimäärin vaikkapa pari vuotta sitten vuonna 17 sitä käytettiin 1 040 euroa, joten suurin osa suomalaisista käyttää sitä kuitenkin sen keskimääräisen verran. [Sanni Grahn-Laasonen: Prosentti pienenee!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Siirrytään puhujalistaan.

12.36 **Raimo Piirainen sd:** Arvoisa puhemies! Julkisen talouden työllisyyden hoidon pitää olla pitkäjänteistä, niin kuin täällä on tänään jo useammassa puheenvuoroissa todettu. Marinin hallituksen politiikka on sitä. Kohennetaan työllisyyden kasvun pitkän aikavälin edellytyksiä ja tätä kautta huolehditaan julkisen talouden kestävydestä. Esimerkiksi 350 miljoonan panostukset koulutukseen eivät nosta työllisyyttä heti mutta ovat työllisyysasteen kannalta pitkällä tähtäimellä ensisijaisen tärkeitä.

On tärkeää muistaa, että 40 vuoden aikana on työmarkkinoilta kadonnut yli 620 000 pelkälle peruskoulutukselle rakentuvaa työpaikkaa. Saman 40 vuoden aikana jatkuvassa las-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

kussa olleet sairaseläkkeiden määrät ovat kääntyneet nousuun alle 40-vuotiaiden ikäryhmissä. Mielenterveyden häiriöt ovat suurin työkyvyttömyyden syy. Siksi tarvitaan työvoimapolitiikkaan pitkälle menevät rakenneuudistukset, joissa esimerkiksi kuntakokeilussa haetaan parhaita malleja ja käytäntöjä, jotka kantavat hedelmää vuosikymmeniä eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Siksi vaikeimmin työllistyvien oikeutta työhön tuetaan laajentamalla palkkatuen käyttöä ja laajalla paketilla kauaskantoisesti työllisyyttä kohentavia toimenpiteitä, joilla luodaan hallituskauden aikana 60 000 päätösperäistä työpaikkaa, ja ne ovat valmistelussa. Tässä yhteydessä on hyvä muistuttaa: työ on parasta sosiaaliturvaa.

Arvoisa puhemies! Työllisyyspolitiikassa pitää olla kärsivällisyyttä ja ottaa pidempi aikakulma. Ei pidä hosua lyhytnäköisiä ja pitkällä aikavälillä haitallisia hätäratkaisuja. On järkevämpää rakentaa polkuja takaisin avoimille työmarkkinoille kuin sysätä lisää nuoria ulos koulutusuralta ja ajaa ulos työmarkkinoilta ja lopulta kokonaan työvoiman ulkopuolelle. Suomella ei ole tähän yksinkertaisesti varaa. Siksi koulutukseen panostetaan kaikilla koulutustasoilla.

Eduskunnan tietopalvelun laskelman mukaan hallituksen budjetin negatiiviset työllisyysvaikutukset johtuvat lähinnä sosiaaliturvan parantamisesta. On totta, että kun hallitus hiukkasen parantaa niukkaa perusturvaa, niin laskelmissa sen vaikutukset näkyvät työttömyyden lisääntymisenä. Samalla logiikalla kaikki sosiaaliturva pitäisi lakkauttaa, mutta mitä se tarkoittaisi työttömälle kansalaiselle? [Ben Zyskowitz: Hmm, miten eläkkeet vaikuttaa työllisyyteen?] Kerjuulle lähtöä — arvoisa edustaja Zyskowitz. [Ben Zyskowitz: Arvoisa puhuja, kertokaa oikeat luvut!]

Kokoomuksen varjobudjetissa on 600 miljoonan sosiaaliturvan leikkaus ja lisäksi eläkkeiden 500 miljoonan euron leikkaus. Se on todella kylmää politiikkaa. Miten pitkälle kokoomus haluaisi leikkaus- ja keppilinjansa viedä? Hakisiko kokoomus vuosi vuodelta, budjetti budjetilta samalla tavalla työllisyysvaikutuksia työttömiä ja pienituloisimpia kurjistamalla? Mikä olisi työttömille tarpeeksi vähän tukea ja tarpeeksi kovaa keppiä kokoomuksen mielestä? Aktiivimalli on tämän hallituksen myötä poistettu, ja ensi vuoden alusta korvaukset tulevat täysimääräisinä. Lisäksi kokoomuksen malli ajaisi lisää ihmisiä toimeentulotuelle, joka on kaikkein passivoivin tukimuoto.

Arvoisa puhemies! Myös ilmastotoimiin pitää ottaa pitkäjänteinen näkökulma. Kasvun, valtiontalouden, työllisyyden kannalta varautuminen ilmastonmuutoksiin ja panostukset uuteen teknologiaan luovat työpaikkoja ja mahdollisuuksia. Eilispäivän teknologiaan hirttäytyminen on lyhytnäköistä politiikkaa. Hallituksen lievästi elvyttävä finanssipolitiikka on oikeaoppisesti suhdanteita ennakoiva, tukee kasvua ja sitä kautta pitkällä aikavälillä valtionvelan kehityksen kannalta oikea linja tässä vaiheessa. Tällä pääministeri Sanna Marinin hallituksen linjalla normaalisuhdannetilanteessa julkinen talous on tasapainossa vuonna 2023. Eriarvoisuus on vähentynyt, työllisyysaste on noussut 75 prosenttiin, ja Suomi on saavuttamassa hiilineutraaliutta vuonna 2035. [Jussi Halla-aho: Ilmatkin on paljon paremmat!] Elikkä ensi vuoden budjetilla on suuri merkitys kansakunnan eheyden kannalta. — Kiitoksia.

12.41 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Vuosi sitten ministeri Haavisto piti täällä hyvän puheen. Hän lainasi Leo Tolstoin romaania Anna Karenina seuraavasti: ”Kaikki onnelliset perheet ovat toistensa kaltaisia, jokainen onneton perhe on onneton omalla tavallaan.” Virkkeellä ministeri kuvasi suomalaista arkea. Näissä sanoissa on viisautta. Valitettavasti tämän hallituksen huomio on kääntynyt pois tavallisista lapsista, nuorista, perheis-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

tä, ikäihmisistä; apua tarvitsevista suomalaisista. Kaikki aika on mennyt kulttuuriministerin toimialueeseen eli teatteriin. Näytöksen aiheena on ollut ensin Posti, sitten luottamus ja lopuksi ulkomaalaistaustaisten Isis-äitien ja -lasten kohtalo. Pääosissa ovat esiintyneet ministerit, joiden punavihreälle teatterille ei edes 83 kuiskaajaa näytä riittävän. Tavallisten suomalaisten elämä on jäänyt sivujuoneksi, kun hallituksen toimet ovat muistuttaneet Tolstoin toisesta kirjasta Sota ja Rauha. Siinä todetaan seuraavasti: ”Kaikki tämä synnytti hänen päässään mielikuvitusmaailman, joka tuotti tuolla hetkellä nautintoa.” Tavalliseen elämään kohdistuvat paineet johtuvat hallituksen ilmastososialismista, joka on vaarallista yhdeksälle alimmalle tulodesiilille, aivan erityisesti autoilijalle ja pientaloasujalle. Ruoka, lääkkeet, kaikki, mikä on logistiikan varassa, kallistuu edelleen. Asumiskustannukset ovat kohtuuttomat, sähkön siirtohinnan alentamiseksi hallitus ei ole tehnyt mitään. Ei ihme, että kuluttajien luottamus talouteensa on heikentynyt.

Arvoisa puhemies! Kiitän valtiovarainvaliokuntaa ja sen jaostoja hyvästä yhteistyöilmapiiristä ja asiallisesta, substanssiin perustuvasta dialogista. Uskon monen valiokunnan jäsenen jakavan huolen julkisen talouden kehityksestä. Jos talouskasvu ei toteudu hallituksen arvioimalla tavalla, jos ennustepoikkeama on esimerkiksi puoli prosenttiyksikköä, näyttäytyvät hallituksen tekemät pysyvät menolisäykset erityisen vaarallisessa valossa. Jos hallitus noudattaa omaa ohjelmaansa pilkulleen, kuten keskusta on luvannut, ja panostaa 3 miljardia euroa kertaluontoisiin panostuksiin tämän kauden aikana, tarkoittaa tämä kolmessa vuodessa 1,6 miljardin euron lisäpainetta.

Budjetin pohja perustuu julkisen talouden suunnitelmaan, jonka selkäranka on työllisyysasteen nostaminen 75 prosenttiin. Hallituksen toimista valtaosa perustuukin palkkatukeen. Se tarkoittaa, että palkkausta subventoidaan määräaikaisesti valtion taholta. Hallituksen linja ei siis ole puuttua siihen, ettei palkalla tule toimeen, vaan käyttää tempputyöllistämistä tilastojen kaunistamisessa. Tämä ei kuulosta duunarimyönteiseltä linjalta. Samassa yhteydessä on viitattava eduskunnan tietopalvelun laskelmiin, että tempuista huolimatta hallituksen työllisyyslaitokset itse asiassa lisäävät työttömyyttä. Onkin onniteltava ministeri Harakkaa, ettei hän ole enää se, joka joutuu näitä julkisuudessa selittämään. Puheet siitä, että tarvitsemme valtavasti ulkomaista työvoimaa, liittyvät samaan asiaan: porvarit-hot ovat väläytelleet, että valtion pitäisi maksaa palkkatukea peräti 70 prosenttia.

Suurin haaste veronmaksajalle syntyy kuitenkin unelmasta toteuttaa hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä. Emme voi kuitenkaan käpertyä sosialistiseen ilmastoveromalliin ja huudella impivaaralaisia ilmastologaneita globaalien ilmiön edessä. Julistuksilla ja lisäveroilla saadaan tovereille mukavampi mieli, mutta kaiken maksaa tavallinen suomalainen työmies ja -nainen.

Budjetin lähetekeskustelussa vasemmistoliitto esitti sukupuolitietoista budjetointia. Olen ymmärtänyt, että budjetin laadinta perustuu tulo- ja menoarvioon, se tehdään substanssidataan kuten laskentatoimen analyysiin ja talouden tunnuslukuihin tukeutuen. Sukupuolet tulee huomioida osana tunnuslukuja ja käsittääkseni näin jo tehdään, mutta on kesämätöntä, että budjetti perustuisi siihen, mitä kultakin löytyy jalkovälistä. Toisaalta keskustan piiristä on esitetty jopa feminististä aluepolitiikkaa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen budjetilla on muitakin yhtymäkohtia Sota ja rauha -teokseen. Tolstoi nimittäin lainasi teoksen nimen anarkisti Proudhonilta. Teoksessa on oiva vihje hallitukselle, joka menee seuraavasti: [Puhemies: Aika!] ”Jos teet jotakin, tee se hyvin. Jos taas et osaa tai et halua tehdä työtäsi hyvin, on parempi, ettet tee sitä ollenkaan.”

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Arvoisa herra puhemies! Teen vastalauseen 1 mukaisen epäluottamuslause-ehdotuksen: ”Eduskunta toteaa, että hallitus ei tämän johdosta nauti eduskunnan luottamusta.”

12.47 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Aivan aluksi on todettava, että jo äskeinen keskustelu sai minut huolestumaan siitä, yrittikö valtiovarainministeri Kulmuni myydä meille hallituksen suunnitteleman kotitalousvähennyksen leikkauksen parannuksena, sillä hänhän väitti, että remonttikustannusten maksimivähennysmäärä olisi nousemassa. Mutta hänhän siis viittasi siihen, kun hallituksen suunnitelmissa on vähentää kotitalousvähennyksen työn vähennettävää osuutta, niin totta kai on teetettävä enemmän remonttityötä, jotta tämän vähennyksen määrä ikään kuin saadaan täysimääräisesti käyttöön. Eli kyseessä on, niin kuin hän itsekin tuossa totesi, leikkaus. Mutta on aika väärin mielestäni yrittää antaa eduskunnalle toisenlaista kuvaa siitä, mitä hallitus on tekemässä.

Arvoisa puhemies! Hallituksesta on kritisoitu eduskunnan tietopalveluiden työllisyysvaikutusten arviointia kapea-alaiseksi, ja toki on tietysti niin, että niissä huomioidaan vain osa talousarviosta ja vaihtoehtobudjeteista. Jos koko talousarvio huomioitaisiin, olisi ero hallituksen talousarvion ja kokoomuksen vaihtoehdon välillä vielä suurempi. Yritin kaikin keinoin etsiä, mistä löytäisin valtiovarainministeriön tai muun hallituksen hyväksymän tahon arvion hallituksen talousarvion työllisyysvaikutuksista: en löytänyt. [Ben Zyskowicz: Ei kukaan muukaan!] Arvoisa hallitus ja hallituspuolueiden kansanedustajat, kertokaa meille, mistä me ne löydämme. Me mielellämme perehdymme niihin, niin ei tarvitse esiintyä täällä ikään kuin teidän mielestänne väärin luvuin.

Miksi se työllisyysasteen ja työllisten määrän kasvu on niin tärkeää? Vain hallituksen tavoittelemalla 75 prosentin työllisyysasteella ja siitä tulevilla verotuloilla voidaan maksaa hyvinvointiyhteiskunnan palvelut ja tulonsiirrot. Tämän hallituksenkin on ohjelmassaan todennut. Jos työllisyysaste ja suomalaisten hyvinvoinnin rahoitus olisi hallitukselle niin tärkeä kuin sanotte, olisimme varmasti nähneet joitakin konkreettisia toimia työllisyyden edistämiseksi jo tässä talousarviossa. Edelleen jäämme siis odottamaan ensi vuotta.

Arvoisa puhemies! Me kokoomuksessa haluamme varmistaa, että voimme parantaa varhaiskasvatuksen, peruskoulun, lukion ja ammatillisen koulutuksen laatua ja lisätä korkeakoulutuksen resursseja pysyvin määrärahoihin. Haluamme varmistaa vanhusten laadukkaan hoidon ja terveyskeskusten palvelut. Haluamme, että kaikkeen tähän tärkeään on rahoitus myös tulevaisuudessa. Siksi olemme esittäneet konkreettiset toimet työllisyysasteen nostamiseksi. Arvoisa puhemies ja arvoisa hallitus, niitä saa käyttää. Perukaa kotitalousvähennyksen leikkaus, edistäkää paikallista sopimista, alentakaa varhaiskasvatusmaksuja, laskekaa työn verotusta ja panostakaa oikeisiin tulevaisuusinvestointeihin, kuten nopeisiin rai-deyhteyksiin tai korkeakoulutuen pääomittamiseen.

Arvoisa puhemies! Olen erittäin iloinen siitä, että koulutukseen on ensi vuoden talousarviossa panostettu jotain jokaiselle koulutusasteelle. Kaikki hallituksen tekemät pysyvät panostukset ovat hyviä, ja niitä tuemme. Huolissani olen kuitenkin siitä, että merkittävä osa koulutuksen panostuksista aiotaan tehdä määräaikaisin menolisäyksiin. Mitä sanotaan niille ammatillisen koulutuksen opettajille, joiden työt loppuvat, kun rahat loppuvat? Entä opiskelijoille? Miksi ei tehdä todellisia tulevaisuusinvestointeja ja pääomiteta korkeakouluja?

Olen myös huolissani siitä, että yhteinen tavoitteemme tutkimus- ja tuotekehitysmenoista ei ole toteutumassa. Sipilän hallitus teki kuluvan vuoden budjettiin 112 miljoonan euron pysyvät panostukset, joilla edetään määrätietoisesti kohti 4 prosentin tavoitetta bruttokan-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

santuotteesta. Valtiovarainvaliokunnan mietinnössäkin todetaan, että ensi vuoden talousarvioesityksen resurssilisäykset eivät ole riittäviä tavoitteen saavuttamiseksi. Hallituksen esitys laskee Suomen Akatemian myöntövaltuuksia ensi vuonna. Nämä eurot ovat pois nimenomaan siitä laadukkaasta vertaisarvioidusta huippututkimuksesta ja korkean osaamisen vahvistamisesta, jota me ehdottomasti Suomessa tarvitsisimme, myös pitkäaikaisen kasvun varmistamiseksi.

Arvoisa puhemies! Lopuksi on vielä pakko ääneen ihmetellä: missä ovat ne hallitusohjelmassakin tavoitellut ilmastotoimet? Ilmastotoimien vaikuttavuutta ei mitata niihin käytetyllä rahamäärällä. Ilmastotoimien tehokkuus mitataan päästöjen vähenemisellä. Tehokkaimmat ilmastotoimet ovat nimenomaan sellaisia, jotka suhteessa käytettyyn rahamäärään vähentävät päästöjä eniten. Ympäristölle haitallisten yritystukien karsiminen olisi tehokas tapa. Nyt yritystukiin käytettävä määräraha kasvaa ensi vuoden talousarviossa.

Lopuksi kannatan edustaja Heinosen tekemää kokoomuksen vastalauseetta.

12.52 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tänään alkanut vuoden 2020 — uuden vuosikymmenen, 2020-luvun, ensimmäisen — Suomen valtion talousarvion palauttekeskustelu on sillä lailla erittäin merkittävä myös historiallisesti, että minun elämäni aikana pitkistä, pitkistä aikaa valtion talousarviossa on keskustalaisen valtiovarainministerin nimi alla — olin ihan vaippaikäinen silloin viimeksi, kun on ollut. Tarkistin sen vielä tuossa juuri, se oli myös punamultahallitus muuten silloin, ja Esko Ollila toimi tämän punamultahallituksen valtiovarainministerinä. [Ben Zyskowicz: No eihän siihen aikaan muita ollutkaan!] Sen jälkeen siellä on ollut sitten muiden urheiluseurojen henkilöitä valtiovarainministereinä esittelemässä. Haluankin tässä kohtaa kiittää erityisesti uutta elinkeinoministeriä, edustaja Mika Lintilää, joka tämän valmisti, ja nyt sitten on kapula siirtynyt puolueemme puheenjohtajalle, uudelle valtiovarainministerille Katri Kulmunille. Mutta tähän on Lintilän budjetti, ja täytyy myös tässä kiitoksia antaa. Myös historian siipien haviina tässä tällä hetkellä on.

Arvoisa puhemies! Tämä budjetti ilmentää uuden punamullan, uuden sukupolven punamullan, punamulta 2.0:n politiikkaa — sen punamullan, joka neuvoteltiin nyt puhemiehenä toimivan edustaja Rinteen johdolla viime keväänä ja jota nyt sitten jatkaa Marinin hallitus. Uuden punamullan tavoitteena on kaikin tavoin lisätä suomalaisten välistä tasa-arvoa. Tavoitteena on vähentää tuloeroja, vähentää syrjäytymistä, vähentää ikäihmisten yksinäisyyttä, vähentää erilaisia jännitteitä suomalaisessa yhteiskunnassa. Tavoitteena on myös erittäin merkittävästi vähentää alueiden välistä eriytymistä, sitä, että suomalaiset kunnat ja seutukunnat jakautuvat voittajiin ja häviäjiin. Tähän liittyen talousarvioesitys sisältääkin runsaasti panostuksia erilaisiin tasa-arvotoimenpiteisiin. Esimerkiksi otan tässä lapsilisien korotukset, otan esimerkiksi opiskelevien ihmisten opintotuen korottamisen, alimpien Kelan päivärahojen korottamisen ja pienimpien eläkkeiden korottamisen. Nämä ovat oikeudenmukaisuustekoja ja ilmentävät sitä keskustan ja vasemmiston yhteistä ajatusta, että pidetään kaikki suomalaiset samassa veneessä ja pidetään Suomi ehyenä.

Mutta ei ole mahdollista, että lisätään tasa-arvoa ja lisätään menoja, jos ei myöskin tienata enemmän. Ja miten tienataan enemmän? Uuden punamullan, punamulta 2.0:n talouspolitiikka perustuu siihen, että entistä useampi työikäinen suomalainen on töissä. Tavoitteemme on se, että Suomen työllisyysaste nostetaan 75 prosenttiin, mikä vaatii 60 000:ta uutta työpaikkaa tällä vaalikaudella. Tämä on, hyvä eduskunta, Juha Sipilän hallituksen

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

linjan jatkamista. Silloin saatiin Juha Sipilän hallituksen linjalla nostettua työllisyyttä 72:een, ja nyt se nostetaan 75:een uuden punamullan vedolla.

Puhemies! Katson, että kaikki keinot työllisyysasteen nostamiseksi pitää tällä vaalikaudella ottaa käyttöön — niin sanotut pehmeät paketit, kun joulun alla ollaan, mutta myöskin ne kovat paketit. Mitään ei saa jättää huomiotta. Haluan nyt nostaa erityisesti esille sen, että kyllä pienimpiin yrityksiin me tarvitsemme joustavuutta työehtojen sopimiseen. Paikallista sopimista pitää lisätä yhteiskunnassa työelämässä, mutta korostan, että sen tulee olla paikallista sopimista, ei paikallista sanelua. Se vaatii sitä, että työntekijätkin voivat osallistua oikealla tavalla. Mutta kyllä tarvitaan joustavuutta pienille työpaikoille.

Muutenkin on erittäin tärkeää, että tämä budjetti huolehtii todella hyvin pk-yrityksistä, pienistä ja keskikokoisista yrityksistä. Oikeastaan viimeisten parinkymmenen vuoden ajan Suomessa uudet työpaikat ovat syntyneet pieniin ja keskikokoisiin yrityksiin, eivät suuryhtiöihin. Yrittäjyyden osalta tärkeää on se, että yrittäjien verotus ei kiristy. Olemme onnistuneet paremmin kuin oikeisto-oppositio huolehtimaan nimenomaan omistajayrittäjien, suomalaisten sinivalkeisten yrittäjien asioista. Ennustettavuutta on verotuksessa. Lisäksi uskon voimakkaasti, että tuplapoistot koneisiin ja laitteisiin kannustavat investoimaan. Meillä on Suomessa ja vähän maailmallakin tällaista vähän niin kuin investointilamaa.

Puhemies! Myös aluepolitiikka näkyy tässä talousarviossa. Liikenneinfraan satsataan voimakkaasti, ja seutukaupunkeihin, näihin niin sanottuihin maakunnan kakkos- ja kolmoskaupunkeihin, tulee panostuksia. En voi olla mainitsematta, että myös kotikaupunkini Kauhava kuuluu näihin niin sanottuihin seutukaupunkeihin.

Puhemies! Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on rakennettu punamultayhteistyöllä. Sen rakensivat sellaiset arvokkaat herrasmiehet kuin Kalevi Sorsa ja Johannes Virolainen hyvin voimakkaasti, [Puhemies koputtaa] ja nyt dynaaminen naisduo Sanna Marin ja Katri Kulmuni uudistaa sen. [Sheikki Laakso: Unohdit Väyrysen!]

12.57 Juho Kautto vas: Arvoisa puhemies! Keskeisenä hyvinvointivaltion periaatteena on ollut, että pidämme huolen ensi sijassa heistä, jotka eivät syystä tai toisesta sitä itse kykene tekemään. Kovan oikeistolaiskauden aikana tämä periaate on ollut koetuksilla, mutta onneksi nykyisen hallituksen ensi vuoden budjetti antaa jälleen toivoa paremmasta ja tämän periaatteen palauttamisesta.

Hallituksen ensi vuoden budjetti vastaa osaltaan pienituloisimpien hätään. Olemme tehneet eduskunnassa jo lopullisia päätöksiä, missä perusturvaa, kuten peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea, nostetaan 20 euroa kuukaudessa vuoden alusta. Se ei ole kellekään meistä täällä salissa suuri raha, mutta ennestään olemattomilla tuloilla kituuttaville sillä on oikeasti merkitystä. Olemme myös lupaustemme mukaisesti lakkauttamassa järjettömän ja minun oikeustajuuni huonosti istuvan aktiivimallin leikkurin.

Valtaisa eläkeläisköyhyys on Suomen häpeäpilkku. On kestänyt, että vuosikymmeniä hyvinvointimme eteen tehneitä pakotetaan leipäjonoihin. Ensi vuoden budjetti antaa hallitusohjelman lupausten mukaisesti myös pientä, vaikkakin vielä riittämätöntä, parannusta heidän elämäänsä. Pienimpiä eläkkeitä korotetaan 34—50 euroa kuukaudessa. Tämä on hyvä alku sille, että haluamme poistaa eläkeläisköyhyyden Suomesta.

Arvoisa puhemies! Vaikka täällä puhutaan hallituksen budjetista, on ehkä hyvä sanoa muutama sana opposition vaihtoehdoista. Perussuomalaisten vaihtoehtobudjettiin en mene sen tarkemmin, sillä siellä ei ole mitään konkretiaa, on vain kevyesti heitettyjä summia ja tavoitteita, ja kaikki maailman talousongelmat poistuisivat, mikäli maahanmuutto loppui-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

si. Kokoomuksen vaihtoehtobudjetti sitä vastoin jatkaa totutulla oikeistolinjalla. Niin sa-
nottuja kannustinloukkuja poistetaan tunnetulla tavalla. Kokoomuksen vaihtoehdossa tut-
tuun tapaan leikataan työttömyysturvasta ja toimeentulotuesta satoja miljoonia euroja. Ko-
koomus siis haluaisi jatkaa edelleen ansiosidonnaisen työttömyysturvan leikkausta, ja tällä
kertaa haluttaisiin puuttua jopa sen eläkekertymään. Samaan aikaan on kuitenkin halua an-
taa miljardin euron veronkevennykset hyvätuloisille. Voi sanoa, että Suomen pienituloiset
ja eritoten työttömät kiittävät, että pääministeri Marinin hallitus jatkaa entisellä kokoonpa-
nolla — niin kylmää kyyti olisi, jos kokoomus olisi kuskin tai edes apukuskin paikalla hal-
lituksessa.

Tämä hallitus on palauttamassa koulutuksen jälleen sille kuuluvaan arvoonsa. Olemme
panostamassa satoja miljoonia kaikille koulutusasteille ja varhaiskasvatukseen, jotta saam-
me turvattua lastemme tulevaisuuden ja hyvinvointivaltiomme rahoituksen pitkälle tule-
vaisuuteen. Eduskunta on jo muun muassa päättänyt jokaisen lapsen oikeudesta osallistua
varhaiskasvatukseen. Nämä ovat niitä oikeita koulutuslupauksia, joita ennen vaaleja anneti-
tiin ja jotka myös pidettiin. Itselleni on ensiarvoista, että jokainen lapsi ja nuori saa tasa-
vertaiset, yhteiskunnan tarjoamat lähtökohdat elämäänsä.

Arvoisa puhemies! Erityisen tyytyväinen olen panostuksista maakuntien elinvoimaisuu-
teen. Ensi vuonna annetaan ennätysmäärä varoja tie- ja rautatieverkkoon, minkä avulla
saamme valtaisa korjausvelkaa käännettyä hieman laskuun. Hallitusohjelmassa on lisäksi
sovittu pysyvä 300 miljoonan euron lisäys inframme korjausvelan pienentämiseen, mikä
on erittäin tervetullut ja välttämätön panostus.

Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen budjetilla on hyvä toivottaa kaikille suomalaisille
hyvää joulua ja toivorikasta uuttavuotta. Budjetti on askel oikeudenmukaisempaan Suo-
meen. Teemme yhdessä suomalaisten tulevaisuudesta entistä parempaa ensi vuonna, ja
hallituksen budjetin takana on erittäin helppo seisoa. — Kiitos.

13.02 **Sandra Bergqvist r:** Ärade talman! I en tid där samhället förändras och det råder
osäkerhet kring ekonomisk stabilitet och global utveckling är det viktigt att skapa framtids-
tro. Det gör den här regeringen. Budgetpropositionen för år 2020 innehåller betydande
framtidsinvesteringar i utbildning, en framgångsfaktor för både sysselsättning och tillväxt.
En hög utbildningsnivå och digert kunnande bidrar till Finlands framgång både lokalt och
globalt. För tillfället handlar det också i allra högsta grad om att stå emot krafter som bara
är ute efter att förstöra, sprida desinformation och förvränga sanningen.

Regeringen satsar på hela utbildningsstigen från småbarnspedagogiken till universite-
ten. Att hela utbildningskedjan fungerar är en förutsättning för att regeringens sysselsätt-
ningsmål ska uppnås. Satsningarna på utbildning kostar, men det är en nyttig och nödvän-
dig investering för framtiden.

Tämä hallitus toteuttaa täysipäiväisen subjektiivisen päivähoito-oikeuden. Lisäksi kaksi-
vuotinen esikoulu pilotoidaan ja yli 3-vuotiaiden ryhmäkokoja pienennetään. Hallitus ha-
luu myös laatia laatukriteerit varhaiskasvatukselle. Tämä on erittäin tervetullutta, sillä las-
tentarhanopettajista on huutava pula ympäri maata.

Perusopetuksen osalta hallitus lisää oppilashuollon ja opinto-ohjauksen varoja. Hyvin-
vointi edistää oppimista. Islannin malli antaa lapsillemme yhdenvertaiset mahdollisuudet
harrastuksille ja mahdollistaa perheille iltaisin enemmän aikaa yhdessäoloon. Hallitus nos-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

taa ammatillisen koulutuksen rahoitustasoa. Tavoitteena on laadun parantaminen ja paremman lähiopetuksen varmistaminen.

Universitetens finansiering har varit pressad under en längre tid. De ökade anslagen för såväl högskolor som universitet är av stor betydelse. Universitetens basfinansiering höjs med 40 miljoner euro och yrkeshögskolornas med 20 miljoner euro från och med 2020. Förhoppningsvis kan det här ge utrymme att utveckla utbildningen i stället för att koncentrera sig på vad pengarna räcker till. Regeringen skapar en långsiktig finansieringsmodell och ökat anslag för forskning, något som samhällsdebatten i dag bevisar att vi har alltför lite av. Det är också mycket välkommet att regeringen riktar resurser till ökat forskningssamarbete företag och högskolor emellan. Det här kan vara nyckeln till arbetslivet för många studerande.

Osaaminen ja yritysten kehitys kulkevat käsi kädessä. Tiedämme, että koko maassa on ongelmia rekrytoida työntekijöitä, joilla on riittävä ja sopiva koulutus. Työmarkkinoiden muuttuessa meidän on tarkistettava koulutusjärjestelmät ja niiden edellytykset vastata työmarkkinoiden alueellisiin tarpeisiin. Esimerkiksi Turun telakkateollisuudessa ja matkailualalla tämä tarve on suuri. Tässäkin hallitus haluaa parantaa tilannetta ja lyhentää muista maista tulevien työntekijöiden työlupa-asioiden käsittelyaikoja.

Hallitus edistää ja turvaa yritysten toimintaedellytyksiä. Tämä koskee erityisesti pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Tämä hallitus rohkaisee yksinyrittäjiä ja mikroyrittäjiä palkkaamaan työntekijöitä. Kestävä rahoituspohja luodaan onnistuneesti, kun ihmisillä on työpaikat.

Ärade talman! För att kunna utveckla den välfärd vi har måste vi använda våra resurser rätt. Det här är en viktig och utmanande balansgång. Men en budget handlar inte bara om euro och cent. Det handlar också om värderingar och om prioriteringar. Den här budgeten visar på en stark framtidstro. Ett jämlikt samhälle och nya möjligheter — det är så vi kan föra Finland framåt.

13.06 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Kannatan edustaja Laukkasen esittämää kristillisdemokraattien vastalauseen 3 mukaista epäluottamuslause-esitystä, jossa erityisesti kiinnitetään huomiota siihen, että hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikka ei ole kestävällä pohjalla.

Tässä tulevan vuoden budjetissa on kyllä monia kannatettavia esityksiä, joita olemme täällä jo useita kertoja maininneetkin, mutta ongelmana on se, että jos hallitus ei saavuta talous- ja työllisyystavoitteitaan, silloin pohja putoaa näiltä hyviltäkin esityksiltä pois. Pysyvien menojen lisääminen ilman työllisyyttä vahvistavia toimia vaarantaa hyvinvointivaltion kestävyyspöytäkirjan tähtäimellä.

On myös todettava, että hallituksen päätökset korottaa asumisen ja liikkumisen kustannuksia lisäävät yhteiskunnallista eriarvoisuutta ja iskevät pahiten erityisesti maaseudulle. Olenkin mielenkiinnolla ja hiukan hämmästyneenäkin seurannut sitä, miten varauksetta ja voimakkaasti nyt nimenomaan keskustan eduskuntaryhmän edustajat tukevat tätä budjettiesitystä, vaikka vielä jokunen aika sitten siihen suhtauduttiin melko kriittisesti, nostettiin myös niitä kriittisiä huomioita esiin. Mutta ilmeisesti tämä hallituksen uusi, aika jännittei-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

nen tilanne edellyttää nyt sellaista luottamuksen vahvistamista, että ei oikein uskalleta ottaa näitä kriittisiä huomioita esiin.

Nostan toisen kriittisen huomion, joka liittyy perhepolitiikkaan ja lapsipolitiikkaan. Sitäkin täällä hallituspuolueiden edustajat ovat aivan varauksetta kehuneet, mutta jos ajatellaan sitä syntyvyyden rajun laskun tilannetta, jossa nyt elämme, ei näillä toimenpiteillä, joita nyt on esitetty, ratkaista tätä ongelmaa. Hallitus esittää 10 euron korotusta perheen neljännelle ja viidennelle lapselle. Tämä on tietysti erittäin hyvä ja kannatettava, mutta ei se valitettavasti vaikuta tähän väestöongelmaan. Nimittäin näitä suuria perheitä Suomessa on niin vähän, että tämä korotus merkitsee vain 0,4:ää prosenttia koko lapsilisämomentista. Erityisesti tässä syntyvyyden romahduksessa on tapahtunut ilmiö, että ensimmäisten lasten määrä on vähentynyt, ja sen vuoksi me kristillisdemokraatit vaihtoehtobudjetissamme esitämme, että lapsilisän korotus ulotettaisiin kaikkia perheitä, kaikkia lapsia koskevaksi. Jokainen lapsi on yhtä arvokas ja tervetullut. Uudistamme myös aiemman ehdotuksemme 1 000 euron kertaluonteisesta vauvarahasta ja esitämme lisäksi tuloverotuksen lapsivähennyksen palauttamista. Sehän saatiin aikaan silloin, kun kristillisdemokraatit olivat hallituksessa ja olimme voimakkaasti sitä ajamassa, mutta valitettavasti se on poistettu.

Sitten kiinnitän huomiota vielä tässä nuoria ja opiskelijoita koskevassa politiikassa siihen, että ennen vaaleja lähes kaikki hallituspuolueet lupasivat opintorahaan merkittäviä korotuksia. Vasemmistoliitto lupasi korottaa 100 eurolla kuukaudessa, SDP 86 eurolla, vihreät 83 eurolla ja RKP:kin 86 eurolla — siis tasokorotus opintorahaan. Nämä lupaukset ovat nyt kuihtuneet noin kahdeksi euroksi. Me ehdotamme opintorahan korotukseen 40 miljoonan euron vuosittaista panostusta ja lisäksi korottaisimme opiskelijaperheiden huoltajalisää 150 euroon kuukaudessa.

Sitten vielä, arvoisa puhemies, olen erityisen huolestunut siitä, että vanhustenhoidosta ei ole tänäkään syksynä tulossa niitä luvattuja pykäläiä, rahoista puhumattakaan.

13.12 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen ensimmäinen budjetti luo kestäväen kasvun ja työllisyyden pitkän tähtäimen edellytyksiä. Maailmantalouden epävarmuuden tilanteessa hallituksen valitsema maltillisesti ennakoiva suhdanepolitiikka on tehokkainta. Hallitus maksaa myös edellisen hallituksen oikeudenmukaisuusvelkaa. Tämä budjetti parantaa 70 prosentilla suomalaisista ostovoimaa ja kaventaa tuloeroja. Kansaneläkkeen täyttä määrää korotetaan 34 eurolla ja takuueläkkeen täyttä määrää 50 eurolla kuukaudessa. Samalla tehdään tarvittavat muutokset, jotta korotukset eivät vähennä henkilön mahdollisesti saamaa eläkkeensaajan asumistukea. Korotus kohdistuu yli kuuteensaataantuhanteen eläkkeensaajaan, joiden kokonaiseläke on alle 1 200—1 300 euroa kuukaudessa.

Arvoisa puhemies! Suomi pärjää vain osaamisella, korkeatasoisella edelläkävijäosaamisella. Hallitus panostaakin vahvasti suomalaisten tulevaisuuteen investoimalla koulutukseen ja tutkimukseen. Hallitus käynnistää varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen laadun ja tasa-arvon kehittämishankkeet, joiden tavoitteena on parantaa lasten ja nuorten oppimistuloksia ja vähentää eriarvoistumista. Koulutusta pitää tietenkin vahvistaa jo koulutuspolun alusta alkaen, varhaiskasvatuksesta, niin kuin hallitus tekee. Laadukas varhaiskasvatus pystyy tehokkaasti pysäyttämään huono-osaisuuden kierteen ja parantaa lapsen oppimismahdollisuuksia koulutiellä. On hyvä, että hallitus palauttaa lasten tasa-arvoisen oikeuden varhaiskasvatukseen, pienentää lapsiryhmiä sekä jatkaa viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilua.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Arvoisa puhemies! Ensi vuonna jokaisen lapsen oikeus varhaiskasvatukseen palautuu Sipilän hallituksen heikennysten jäljiltä. Tämä on erittäin tärkeää, sillä varhaiskasvatus parantaa tasa-arvoa ja oppimistuloksia ja ehkäisee syrjäytymistä. OECD:n mukaan euron sijoitus varhaiskasvatukseen tuottaa jopa 7 euroa enemmän kuin mikään muu koulutusinvestointi. Tutkimusten perusteella tiedetään, että rajattu varhaiskasvatusoikeus on tuonut päiväkotiryhmiin lasten vaihtuvuutta sekä kasvattanut lapsiryhmien kokoja. Viime hallituskaudella tehdyt lainsäädännön muutokset ja kuntien erilaiset ratkaisut ovat lisänneet eriarvoistumista sekä varhaiskasvatuksen laadun vaihtelua kuntien ja varhaiskasvatusyksiköiden välillä. Kokoaikaisen varhaiskasvatusoikeuden palauttaminen ennalleen lisää lasten keskinäistä yhdenvertaisuutta, tämä on valtavan tärkeä asia.

Arvoisa puhemies! Viimeisen 30 vuoden aikana Suomesta on kadonnut yli puoli miljoonaa työpaikkaa, joihin pelkkä perusasteen koulutus on riittänyt. Samaan aikaan vaille vähintään toisen asteen tutkintoa jää 16 prosenttia ikäluokasta, vaikka muuttuneessa työelämässä ilman sitä on vaikea työllistyä. Lukion ja toisen asteen ammatilliset kustannukset ovat tällä hetkellä monille nuorille ja heidän perheilleen myös kohtuuttoman kalliita. Jokainen nuori ansaitsee hyvät eväät elämään. 2020-luvun Suomessa tämä tarkoittaa vähintäänkin toisen asteen koulutusta. Hallitus onkin ottanut suuren askeleen nuorten tulevaisuudennäkymien parantamiseksi päättämällä, että oppivelvollisuus pitenee toiselle asteelle 18 ikävuoteen saakka.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan nostaa esille valtiovarainvaliokunnan talousarvion tekemän 1,4 miljoonan euron lisäysehdotuksen, jolla edistetään luku- ja kirjoitustaitoa. Tällä lisämäärärahalla viime vaalikaudella alkanutta Lukuliike-toimintaa vahvistetaan ja sen suuntaviivojen pohjalta Suomeen laaditaan kansallinen lukutaitostrategia. Nämä eduskunnan panostukset luku- ja kirjoitustaidon parantamiseksi tulevat juuri oikeaan aikaan. Pari viikkoa sitten julkaistuissa uusissa Pisa-tutkimuksissa tuli esiin, että vaikka suomalaisnuorten lukutaito on edelleen OECD-maiden parhaimmista, on erittäin huolestuttavaa, että heikkojen lukijoiden osuus on kasvanut 2009-vuoden 8,1 prosentista 2018-vuoden 13,5 prosenttiin. Syytä huoleen antaa myös se, että suomalaisten tyttöjen ja poikien erot lukutaidossa ovat OECD-maiden suurimmat. Yli 60 prosenttia tutkimukseen osallistuneista pojista kertoo lukevansa vain, jos on pakko. Sujuva lukutaito on kuitenkin edelleen edellytys kaikelle muulle oppimiselle, ajattelulle ja muutenkin täysipainoiselle osallistumiselle yhteiskuntaan.

Erityisen merkittävänä pidän sitä, että Suomeen laaditaan näillä eduskunnan lisämäärärahoilla ensi vuonna kansallinen lukutaitostrategia. Siinä tulee käydä läpi kaikki ne toimet ja määrittää niille tavoitteet, joilla voimme parantaa lukutaitoa alkaen varhaisesta lukemisesta pienille lapsille aina tarvittaviin toimiin opettajien ja lastentarhanopettajien koulutukseen, lukutaidon opetukseen ja kehittämiseen eri koulutusasteilla sekä lukuharrastuksen lisäämiseen ja sen edellytysten kehittämiseen. Ei pidä unohtaa myöskään niitä jo aikuisiässä olevia reilua pariasataatuhatta, joilla on heikko lukutaito, joka on samalla este jatkuvalle oppimiselle. Lukutaito on paitsi pohja kaikelle osaamiselle ja oppimiselle myös edellytys ihmisten tasavertaisuudelle. Vaikka vanhempien merkitys lapselle lukemisessa ja kannustamisessa lukemiseen on tärkeä, ei sitä voida jättää yksin perheiden vastuulle, sillä silloin seurauksena on lasten eriarvoistuminen. [Puhemies koputtaa] Lukutaito on asia, josta yhteiskunnan ja koulun tulee ottaa päävastuu. [Puhemies: Aika!] Jäämme innolla odottamaan talousarvion toteutumista.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

13.17 **Lulu Ranne ps:** Arvoisa puhemies! Käsillä olevassa talousarviossa on kiitettävästi tunnistettu yhteiskuntamme ongelmia. Valitettavasti valitut korjauskeinot pääasiassa pahentavat sekä julkisen että yksityisen talouden kestävyysvajetta ja siten heikentävät Suomen mahdollisuuksia vastata kasvaviin haasteisiin. Lisää velkaa, lisää veroja, lisää alijäämää, lisää työttömiä. Nostan näistä haasteista esiin kaksi asiaa: työelämän — ja sen historiallisen murroksen — sekä jatkuvan oppimisen.

Työurat pitenevät ja sisältävät jatkossa mahdollisesti useitakin uudelleen kouluttamistarpeita. Ainoa aikaa kestävä taito on kyky oppia uutta. Maamme keskeinen kestävyysvajeeen kattamiseen liittyvä haaste onkin paitsi kasvattaa ja kouluttaa mahdollisimman moni suomalainen työelämään myös pitää heidät siellä pidentyvien työurien loppuun asti, hyvinvoinvina ja oppivina. Kyse on siis sellaisen mittaluokan kasvatuksen, opetuksen ja ennen kaikkea oppimisen haasteista, joihin nykyinen lapsiperhepolitiikka tai koulutus tai kouluttautumusrakenteet eivät selvästikään kykene vastaamaan. Perinteisillä koulutusmalleilla ja rakenteilla mikään määrä resursseja, erityisesti opettajia tai seiniä, ei tule riittämään. Talous-, perhe- ja koulutuspolitiikkaa on muutettava rivakasti, jotta meillä olisi tulevaisuudessa riittävästi hyvinvointia suomalaisia rakentajia.

Alku — eli vauva- ja lapsiperheiden tuki, varhaiskasvatus ja peruskoulu — tarvitsee nykyistä merkittävästi suuremman osuuden henkilöstöresursseista. Tarvitaan vakaata perusrahoitusta — ei hankkeita ja kokeiluja — pienempiä ryhmiä, erityisluokkia, varhaista tukea ja rauhallisia, terveellisiä ja turvallisia oppimisympäristöjä. Ennen kaikkea meidän on turvattava opettajien korkeatasoinen ja nykyaikainen koulutus ja käytännön taitavuus. Vain niin kyetään antamaan lapsille ja nuorille ne eväät, joiden turvin heistä on peruskoulusta eteenpäin siirtyessä kasvanut mahdollisimman hyvinvointia ja itsenäisiä oppijoita, uuden tiedon tuottajia ja Suomen rakentajia. Tänäpäin ei voida opettaa ylihuomenna tarvittavia tietoja, koska niitä ei ole vielä olemassa. Niin nuorten kuin aikuistenkin on haettava ja tuotettava jatkossa niitä tietoja itse, moderneissa oppimisympäristöissä ja verkostoissa.

Arvoisa puhemies! Suomessa on noin 60 000 syrjäytyneitä nuorta, jotka vain osin sisältyvät 169 000 työttömään. Nuorten ongelmat eivät kuitenkaan rajoitu vain virallisesti syrjäytyneisiin. Perheiden vaikeudet koulutuksessa, elintasossa ja terveydessä ennustavat tutkitusti nuorillekin vaikeuksia. Viidennes nuorista ikäluokista on psykiatrisen diagnoosin puitteissa. Ammattiin valmistavasta koulutuksesta ja yritysten rajapinnasta saatava tieto kertoo laajoista koulunkäyntiin, työelämävalmiuksiin ja elämänhallintaan liittyvistä ongelmista. Ne eivät ole opettajien tai yritysten keinoin korjattavissa. Siten näitä ongelmia ei todellakaan ratkaista tämän hallituksen havittelemilla ammattikoulujen pätkäopettajilla ja suunnitellulla oppivelvollisuuden jatkamisella.

Ainoa kestävä keino puuttua edellä kuvattuihin nuorten ongelmiin on puuttua juurisyihin painottamalla henkilöresurssit vauva- ja lapsiperheiden varhaisiin vuosiin ennen koulua, varhaiskasvatukseen, perusopetukseen, Suomen hyvän tulevaisuuden tähden. Tie on pitkä ja hidas kulkea, ja siksi sille on lähdettävä heti. Talousarvion irralliset, yksittäiset kohennukset eivät riitä alkuunkaan.

Arvoisa puhemies! Suomella on nyt peiliin katsomisen paikka. Tuotammeko me lapsille, nuorille, perhettä suunnitteleville suomalaisille pelkoa, ahdistusta ja toivottomuutta vai sellaisia merkityksiä, jotka rohkaisevat opiskelemaan, yrittämään ja perustamaan perheitä, tekemään työtä Suomen ja sen kansan eteen? Nyt käsillä oleva talousarvio ei niitä merkityksiä valitettavasti tuota, vaan lisää velkaa ja lisää huolia ennestäänkin vaikeuksissa oleville suomalaisille perheille, nuorille.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Kannatan edustaja Junnilan tekemää epäluottamusesitystä.

13.22 Sanni Grahn-Laasonen kok: Arvoisa puhemies! Toin eilisessä tiedonantokeskustelussa esiin sen, että hallituksella on pitkä matka palauttaa politiikan luottamus ja arvostus kansalaisten silmissä. Hallitus on luvannut ohjelmassaan pohjata tekemänsä politiikan tietoon, ja siitä syystä on tarpeen muistuttaa niistä huomioista, joita olemme saaneet ulkopuolisilta arvioitsijoilta niin kansainvälisesti kuin kotimaassakin Suomen hallituksen talouspoliittisesta linjasta. IMF, Euroopan komissio, suomalaisista arvioitsijatahoista muun muassa Suomen Pankki tänäänkin ja talouspolitiikan arviointineuvosto ovat huomauttaneet siitä, että hallituksen talouspoliittinen linja ei ole kaikilta osin kestäväällä pohjalla. Sen vastuun kantamisen ja kestäväen talouspoliittisen linjan eteen hallituksen olisi ollut viisasta korjata kurssia nyt, kun tapahtuivat nämä viimeisten viikkojen ja päivien hämmäntävät henkilövaihdokset, tapahtumat ja luottamuksen menetykset. Siinä yhteydessä olisi ollut mahdollisuus hallitusohjelman tarkasteluun, mutta hallitus valitsi sen tien, ettei muuteta pilkkuakaan, ja mielestäni se ei ollut loppuun saakka harkittu ratkaisu.

Mutta sitten tarkemmin tästä budjettiesityksestä joitain huomioita.

Ensinnäkin ihmettelin tuoreen valtiovaltiovarainministerin Katri Kulmunin tämän päivän puheenvuoroja kotitalousvähennyksestä. Nimittäin kun olemme valiokunnassa kuulleet asiantuntijoita, sieltä ei ymmärrystä ole löytynyt sille linjaukselle, että heikennetään tässä tilanteessa kotitalousvähennystä, ja nyt tänään ikään kuin annettiin ymmärtää eduskunnalle, että kotitalousvähennystä ei oltaisi heikentämässä vaan että siihen sisältyisi joitain parannuksia. Tämä ei kyllä ole oikea mielikuva välittää suomalaisille eduskunnan arvokkaasta salista, vaan tosiasia on se, että ensi vuonna kotitalousvähennystä heikennetään, mikä ei mielestäni sovi yhteen sen tavoitteen kanssa, joka meillä on yhteinen, että Suomessa työllisyyttä pitäisi pystyä vahvistamaan. Eli kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa esitetään kotitalousvähennyksen leikkauksen perumista ja kotitalousvähennyksen merkittävää laajentamista parantamaan ikäihmisten palveluja ja hyvää elämänlaatua, mahdollisuutta asua kotona mahdollisimman pitkään. Toivon, että hallitus harkitsee tätä vielä kerran ennen äänestyksiä.

Kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa on aitoja tulevaisuustekoja.

60 000 työpaikan verran esitämme keinoja, joita hallitus voisi halutessaan ottaa käyttöön, jos se haluaisi. Niissä on myös monia sellaisia keinoja, jotka ovat tärkeitä suomalaisille yrittäjille, jotka kuitenkin tässä maassa ovat se työllistävä voima, esimerkkinä vaikkapa paikallisen sopimisen edistäminen. Hallitus on jotain siitä maininnut ohjelmassaan ja puhunut, mutta tekoja emme ole nähneet. Tämän perään kysynkin nyt välittömästi, missä asia viipyy. Samoin osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen on yrittäjille tärkeää ja koko Suomea kantava voima.

Polttoaineveron korotusta emme hyväksy emmekä ymmärrä. Siitä esimerkiksi kuljetusalan yrittäjät ovat olleet erittäin huolissaan, ja ihmettelen, että esimerkiksi keskustapuolue tätä tukee ja aikoo sen puolesta äänestää. En voi ymmärtää ja toivon, että keskustapuolueen edustajat voivat ottaa tähän kantaa, miksi näin, miksei kuulla yrittäjien ääntä, miksei kuulla maaseudulla asuvien ihmisten ääntä. Nämä tarvitsevat autoa liikkuaan ja käydäkseen töissä ja harrastuksissa ja elääkseen laadukasta, hyvää elämää.

Kokoomus on huolissaan nuorten syrjäytymisestä ja mielenterveysongelmien kasvusta, ja sen takia kannatamme sitä, että lisäämme painopistettä varhaiseen tukeen ja ennaltaehkäiseviin palveluihin, nopeaan hoitoonpääsyyn. Sen takia kokoomus kannattaa kansalais-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

aloitteen mukaista terapiatakuuta Suomeen, ja se voitaisiin toteuttaa jo heti ensi vuoden budjetissa. Tämä hallituksen esityksestä valitettavasti puuttuu, ja toivon, että tätäkin vielä harkitsette.

Tutkimusmäärärahoista varmaan pääsemme opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan kohdalla keskustelemaan vielä lisääkin, mutta samoin ihmettelemme sitä, miksi kaikkein korkeimmasta, laadukkaimmasta tieteellisestä tutkimuksesta hallitus haluaa ensi vuonna leikata. Suomen Akatemian määrärahasoikeus heikkenee. Tämä on hyvin hallituspuolueiden kansanedustajien ja valtiovarainvaliokunnan edustajien tiedossa, ja siitä huolimatta näin on. Kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa esitetään kaikkiaan 140 miljoonaa euroa lisää tutkimukseen kattaen erilaiset tutkimuksen momentit ihan sieltä Suomen Akatemian tieteellisestä tutkimuksesta esimerkiksi lääketieteen kliiniseen tutkimukseen ja Business Finlandin soveltavampaan, yritysälähtöisempään tutkimukseen.

Sen lisäksi vielä viimeisenä huomiona nostan esiin hoitajien määrän lisäämisen. [Puhemies koputtaa] Hallituksen budjetista ne toimet puuttuvat. Meidän vaihtoehtobudjetissamme [Puhemies: Aika!] on 150 miljoonaa hoitajien määrän lisäämiseen, jotta päästään laadukkaampaan vanhustenhoivaan. — Kiitos.

13.27 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! On tosi, että Suomen Pankin tuoreet talousennusteet tältä päivältä haastavat kyllä hallitusta. Voi sanoa niin, että kun kasvu hiiptää, niin näitten suurten taloustavoitteiden — työllisyysaste 75 prosenttiin, julkinen talous tasapainossa vuonna 2023 — saavuttamiseksi meillä ei ole samanlaista myötätuulta kuin edellisellä hallituskaudella. Ja kun pyrimme aina korkeampaan ja korkeampaan työllisyysasteeseen, tämä työ muuttuu yhä vaativammaksi. Mutta välttämätöntä se on. Pelkästään meidän ikäluokkiemme pienentyessä on aivan selvää, että me tarvitsemme tekeviä käsiä enemmän ja yhä useampi työikäinen pitää saada työnsyrjästä kiinni. Tämä on aivan selvästi hallituksen yksi tärkeimmistä tavoitteista, ja on selvää, että tulevan puolen vuoden aikana myös hallitus tulee antamaan ja tuomaan eduskuntaan konkreettisia tekoja sen eteen.

Kun tässä käsittelyssä on hallituksen esitys tulevan vuoden talousarvioksi, keskustelussa on paljon sivuttu oppositiopuolueitten varjjobudjetteja. Minusta on hyvin arvokasta, että oppositiopuolueet ovat näitä laatineet, niissä on paljon hyviä elementtejä. Esimerkiksi lapsiperheiden tukeminen perussuomalaisten varjjobudjetissa on minusta erittäin hyvä asia. Mutta se, mikä tuli ilmi silloin, kun niitä käytiin erityisesti täällä salissa läpi, on se — mikä hieman hämmästyttää — että ne on tehty kuitenkin siinä määrin löperöiksi, että sieltä paljastui perussuomalaisten budjetista erityisesti jopa miljardin euron aukko. Siis sellaisia lukuja, jotka eivät pitäneet paikkaansa, oli miljardin euron edestä. Ja kun tiedän, että teidän joukoissanne on oppineita ja fiksuja henkilöitä, jotka kyllä osaavat laskea ja numeroita käyttää, niin toivoisin ja kysyisin puheenjohtaja Halla-aholta: koska te tuotte siihen miljardiin ne katteet tietoon, jotta pystyisimme paremmin arvioimaan niitä? Kun sitä lukee, niin tulee mieleen Runebergin Vänrikki Stoolin tarinat, jossa von Döbeln ratsasti aukkoja katsellen: niitä näkyy siellä täällä.

Samana näkyy muuten kokoomuksenkin varjjobudjetissa. Siellä on kotitalousvähennys, josta edellä edustaja Grahn-Laasonen puhui: he esittävät yli 75-vuotiaille ekstravähennystä, kotitalousvähennystä hoivamenoihin, ja esittävät, että tällä saataisiin 330 miljoonaa säästöä sosiaali- ja terveystalouteen. Sitä, joka tätä mallia on tutkinut, toteaa itse, että se pystyttäisiin toteuttamaan kustannusneutraalisti, mutta yhtäkkiä sieltä on löytynyt kokoomukselle 330 miljoonaa säästöä.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Toinen juttu, mikä tulee tähän kotitalousvähennykseen: On selvää, että se on tärkeä instrumentti, se on tärkeä paitsi yrittäjyyden edistämiseksi, mutta se on tärkeä erityisesti harmaan talouden torjunnassa. Sinänsä on harmi, että sitä pikkuisen leikataan, mutta luvut jäävät edelleen sille tasolle, että asiantuntijoiden mukaan tällä ei ole merkitystä harmaaseen talouteen. Jos henkilö pystyy kuitenkin vähentämään yrityksen laskusta 40 prosenttia, niin onhan se niin merkittävä vähennys, että ei sitä kannata pimeänä teettää. Ja hyvänä näin, tämä pitää säilyttääkin, ja se on tärkeä väline paitsi kotitalouksille kannustamaan työn teettämistä, mutta kuten äsken totesin, erityisesti harmaan talouden ehkäisyssä. Se jos joku on todella tärkeää, että me pystymme pitämään veropohjan laajana ja kaikki verotulot keräämään valtion kiristuun, jotta meille riittää hyvinvointiin ja hyvinvointipalveluihin rahaa.

Lopussa haluan todeta, arvoisa puhemies, että se, mikä erottaa ehkä eniten hallituksen linjaa ja opposition linjaa, on se, mitä debatissa toistin. En ehkä sano nyt kaikkia oppositiopuolueita, mutta ehkä kokoomuksen ja perussuomalaisten puolelta ei ole kauhean paljoa uskoa siihen, että me pystymme neljän vuoden aikana toteuttamaan näitä tavoitteita. Hallituksella riittää toistaiseksi uskoa. Mutta toivoisin, että vaikka usko on ehkä vähissä siihen, että työllisyysaste saadaan täyteen, niin jaksaisitte tuoda niitä omia esityksiä. Siellä voi olla uusia hyviä avauksia, jotka minusta pitää ennakkoluulottomasti käsitellä täällä, [Puhemies koputtaa] ja siinä mielessä erimielisistäkin asioista ja näkökulmista riippumatta [Puhemies: Aika!] on hyvä harjoittaa yhteistyötä täällä salissa.

13.33 Veronica Rehn-Kivi r: Arvoisa puhemies, värderade talman! De förebyggande åtgärderna och reformer som ökar på jämlik behandling och jämställdhet står i fokus då vi läser igenom statsrådets budgetförslag för år 2020. Att satsa på tidigt ingripande och på att förhindra att sjukdomar eller omständigheter eskalerar och blir betungande både för individen och samhället är vettigt och ansvarsfull politik.

Arbetet med den stora social- och hälsovårdsreformen har också kommit igång. Tyngdpunkten inom social- och hälsovården finns i tjänsterna på basnivå, på en vårdgaranti och på flera läkartjänster. Tjänsterna ska vara samordnade, vårdkedjorna ska vara smidiga och alla ska få skraddarsydd och verkningfull service vid rätt tidpunkt. Vi vill ha ett samhälle som är socialt rättvist och vi vill se att våra barn och de äldre får en trygg, kvalitativ och mänsklig vård.

Det är också viktigt att medborgarna får vård och service på sitt eget modersmål. Därför välkomnar jag varmt de tilläggsanslag som nu reserveras för språkkurser på svenska för dem som jobbar inom vården. Att Vasa centralsjukhus får fulljour är ett konkret exempel på förbättringar med tyngdpunkt på den svenska servicen, men minst lika viktigt är också att Käypä hoito -suositukset, de så kallade God medicinsk praxis-rekommendationerna, nu översätts till svenska.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuoltoon esitetään nyt merkittäviä parannuksia. Eläkeläisten ja lapsiperheiden köyhyyttä ja köyhtymistä vähennetään kehittämällä samanaikaisesti sekä etuuksia että palveluita. Konkreettisia toimenpiteitä esitetään niin eläkeläisten taloustilanteen parantamiseen kuin vanhuspalveluiden kehittämiseen. Ensi vuoden talousarvioehdotuksen mukaan lapsiperheiden asemaa parannetaan nostamalla muun muassa lapsilisän yksinhuoltajakorotusta ja monilapsisten perheiden lapsilisää.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Esitämme myös tärkeitä ja välttämättömiä investointeja mielenterveydenhoitoon, hoitotakuuseen ja vanhuspalveluiden hoitajamitoitukseen. Terveyskeskusten jonojen lyhentämiseksi lisätään lääkäreiden määrää.

Värderade talman! Genom förebyggande verksamhet kan vi tackla våra problem i ett tidigt skede och undvika att problemen hopar sig i framtiden. Av de preventiva åtgärderna vill jag speciellt nämna det nationella vaccinationsprogrammet som nu utvidgas genom att vaccin mot TBE, det vill säga fästingvaccinet, i fortsättningen kan fås i flera områden än tidigare och genom att även pojkar i fortsättningen kan få HPV-vaccinet.

Jag är också glad över att vi för första gången föreslår anslag till den internationella vaccinalliansen Gavi som en del av biståndsbudgeten. Alla nordiska länder förutom Finland har tidigare gett bidrag till vaccinalliansen och det är fint att se att vi nu följer deras exempel och stöder utvecklingen i de länder som behöver mest hjälp.

Arvoisa puhemies! Myös subjektiivinen päivähoito-oikeus kuuluu ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin. Pitäisi olla itsestäänselvää, että tasavertaiset mahdollisuudet osallistua varhaiskasvatukseen annetaan jokaiselle lapselle. Osallistuminen varhaiskasvatukseen edistää muun muassa lapsen sosiaalisia taitoja, joita tarvitaan koulussa ja myöhemmin työelämässä.

Lasten ja nuorten lukutaito on viimeisten vuosien aikana huonontunut nopeasti. Siksi olen erityisen iloinen siitä, että budjetissa esitetään puolitoista miljoonaa euroa lisämäärärahaa erilaisiin lasten lukuintoa edistäviin projekteihin. Lukutaito avaa ovia itsetuntemukselle, se auttaa lapsia löytämään omat vahvuutensa ja edistää myös luovuutta ja kekseliäisyyttä.

Olen erityisen iloinen siitä, että hallitusohjelmassa nyt selkeästi panostetaan ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin. Tämä maksaa yhteiskunnalle alussa, mutta tulevaisuudessa joka ikinen yhteiskuntamme jäsen tulee hyötymään siitä. Kun riskitekijät huomataan aikaisessa vaiheessa, vältymme ongelmien kasaantumiselta tulevaisuudessa. Tämä on kaikin puolin kustannustehokasta ja oikeudenmukaista politiikkaa.

Valtiovarainvaliokunnan mietintö sisältää perinteiseen tapaan myös rahoitusta kohteisiin, jotka eivät sisältyneet alkuperäiseen, jo sellaisenaan hyvään, budjettiesitykseen. On hienoa, että niin kutsutuilla joululahjarahoilla voimme rahoittaa tärkeitä hankkeita eri puolilla Suomea.

Arvoisa puhemies! Jouluaattoon on tasan viikko aikaa. Juuri nyt ja juuri tässä hallitusohjelman tavoitteita ja talousarvioesityksen toimenpiteitä kerratessa tuntuu vahvasti siltä, että saamme tänä vuonna viettää vähän paremman joulun.

13.38 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Talouden kasvu hidastuu, työllistyminen hidastuu, syntyvytemme laskee nopeimmin koko Euroopan alueella, ja samaan aikaan Suomi on Euroopan nopeimmin vanheneva kansa. Tässä on neljä vakavaa syytä, joiden pitäisi näkyä tässä talousarviossa keskeisinä toimenpiteiden kohteina. — Näin totesi kollegani, kansanedustaja Antero Laukkanen KD:n ryhmäpuheenvuorossa.

Arvoisa puhemies! Silti hallituksella näköjään riittää usko. Toimin 90-luvun kriisin alla yrittäjänä ja voin kokemuksella sanoa, että pelkkä usko ei riitä, kun talous kriisiytyy. Teknologiateollisuus on Suomen suurin elinkeino ja vastaa yli 50 prosentista koko viennistämme. Elinkeino tuo Suomeen 18 miljardia verotuloina vuosittain, ja alan työllisyysvaikutus

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

on suoraan lähes 320 000 ja taas välilliset vaikutukset mukaan lukien 675 000 ihmistä. Kaksi kolmasosaa alan teollisuusyrityksistä on syksyllä raportoinut, että ne ovat saaneet loppukesän ja alkusyksyn aikana vähemmän tilauksia kuin edellisellä kvartaalilla.

Arvoisa puhemies! Onko syytä huoleen? Aivan varmasti on. Varsinkin kun ottaa huomioon, että työmarkkinajärjestelmämme ei ole viime aikoina toiminut optimaalisella tavalla. Kolmikannan osapuolilla ei ole ollut riittävää ratkaisuhakuisuutta vaikeiden kysymysten käsittelyssä. Osaltaan tämä on johtunut siitä, että liittotason rooli on korostunut työmarkkinajärjestöjen toiminnassa eikä toimialakohtaisilla liitoilla ole ollut yhdensuuntaisia näkemyksiä järjestelmän kehittämisestä.

Arvoisa puhemies! Elinvoimainen Suomi edellyttää, että kannustetaan työhön ja yrittäjyyteen. Olen monien valtiontalouden asiantuntijoiden tapaan ollut huolissani siitä, että pääministeri Marinin hallituksen ohjelman taluspohja on rakennettu oletukselle talouskasvun säilymisestä ja työllisyyden lisääntymisestä, vaikka asiantuntija-arviot osoittivat jo viime kesänä, että tilanne on haasteellinen.

Hallituksen talouslaskelmat on nyt tehty sen varaan, että työllisyysaste saadaan nostettua 75 prosenttiin. Hallituksen toimet ovat kuitenkin ristiriidassa tämän tavoitteen kanssa. Työttömyyden taso on jäänyt Suomessa melko korkealle tasolle esimerkiksi Pohjoismaihin ja eräisiin Keski-Euroopan maihin verrattuna. Työvoiman kohtaantoa vaikeuttavat pitkät maantieteelliset etäisyydet ja kielimuuri ulkomaisen työvoiman osalta. Työllisyysasteen nousua rajoittavat nykyisellään työvoiman saatavuus ja ongelmat työvoiman kohtaamisessa. Jotta hallitus saavuttaisi työllisyystavoitteen, tarvitaan paljon erilaisia keinoja. Samaa aikaan meillä ovat työmarkkinat kaaoksessa. Tämä heikentää talouden näkymiä entisestään. Kaaosta on seurannut, kun kansanrintamahallitus on työmarkkinaratkaisuihin puuttumalla antanut henkisen ja välillisen tukensa vaatimuksille, jotka ovat työllisyyden, viennin kilpailukyyn ja suomalaisten hyvinvoinnin kannalta tuhoisia.

Arvoisa puhemies! Nyt on aika ryhdistäytyä. Suomeen tarvitaan jäykän työmarkkinajärjestelmän sijaan enemmän paikallista sopimista ja joustoja. Tarvitaan kristillisdemokraattisen mallin mukainen kannustava perusturvamalli ja sitä kautta enemmän työtä Suomeen. Vain niin me saamme Suomen nousuun.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Laukkasen tekemää epäluottamuslausetta.

13.43 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Elämme kummallisia aikoja: toisaalta saamme positiivisia uutisia yritysten panoksista kasvuun ja kehitykseen, toisaalta tietoja irtisanomisista. Menetettyjen työpaikkojen tilalle saamme onneksi tietoa myös uusista työpaikoista. Uusimman tiedon mukaan talouskasvu hidastuu, mutta talouden taantumaa ei varmuudella voi ennustaa. Toki taloudellinen epävakaus ja epävarmuus tuntuvat kasvavan. Tähän vaikuttavat monet asiat, joihin meillä ei Suomessa ole suoranaista mahdollisuutta vaikuttaa: pitkittynyt brexit, maailmanpolitiikan epävakaus ja maailman talousjätien vaikeudet.

Edellä mainittujen asioiden vaikutukset heijastelevat kuitenkin Suomeen. Suomella on toki myös omat haasteensa, jotka eivät ole ihan helppoja ratkaistavia nekään. Huoltosuhteemme on heikentynyt, lapsia syntyy vähemmän kuin koskaan ja työttömyys on edelleen ongelma työikäistemme keskuudessa. Työmarkkinoille kohdistuvat murrokset ja paineet luovat nekin haasteita työllisyystavoitteiden saavuttamiseksi. Koko maapalloa taas koettelee alati kiihtyvä ilmastonmuutos, joka uhkaa tuhota miljardien ihmisten elämän perusedellytykset, jollei siihen löydetä kestäviä ratkaisuja pian.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Nyt olisi helppo ajatella niin, että näistä vaikeuksista selvittää julkisista palveluista ja hyvinvoinnista leikkaamalla ja säilyttämällä vain kaikkein välttämättömin. Näin ei kuitenkaan ole. Leikkausten sijaan tämä hallitus toteuttaa vastasyklisiä finanssipolitiikkaa, jolla tuetaan työllisyyden kehitystä ja tehdään merkittäviä tulevaisuusinvestointeja. Uuden hallituksen talouspolitiikka kääntyy siis edellisen hallituksen leikkauslinjalta tulevaisuuteen katsovalle uudistuslinjalle. Hallitus tekee budjettiaan täysin tietoisena siitä, että teemme täällä päätöksiä ennen kaikkea lastemme ja heidän tulevaisuutensa eteen. Jätämmekö lapsillemme perinnöksi hyvinvointiyhteiskunnan rauniot vai päätämmekö panostaa heidän tulevaisuuteensa? Mielestäni tulevaisuuteen, sillä jos lapsillamme ei ole näköalaa tulevaisuuteen, niin silloin meillä ei maana ole mitään.

Nähtäväksi jää, mihin näillä tulevaisuusinvestoinneilla yllämme. Tällaista on kuitenkin puhuttu politiikassa jo vuosia, jos ei jopa vuosikymmeniä, ja mielenkiintoista on nyt se, että vihdoinkin ja viimein politiikkaa myöskin toteutetaan tavalla, josta yleensä puhumme. Hallitus panostaa esityksessään hyvinvointia ja talouskasvua vahvistaviin tekijöihin, kuten koulutukseen, johon lisätään ensi vuoden budjetissa kaiken kaikkiaan noin 350 miljoonaa euroa. Parannamme pienituloisimpien eläkeläisten toimeentuloa: pienimmät eläkkeet nousevat ensi vuonna takuueläkettä saaville 50 eurolla kuukaudessa ja kansaneläkettä saaville 34 euroa kuukaudessa. Lisäksi perusturvaan tehdään 20 euron tasakorotus. Ansiotuloerotusta kevennetään kaikkein pienituloisimpien ja pienten ja keskusuurten eläkkeensaajien keskuudessa, millä on ostovoimaa kohentava vaikutus. Nämä kaikki toimet tukevat hallituksen yhteistä tavoitetta siitä, että eriarvoisuuden kasvu pysäytetään.

Työllisyyspolitiikassa tapahtuu myös käänös kohti inhimillisempää ja aidosti työllistävää suuntaa. Hallitus on sitoutunut työllisyysasteen nostoon 75 prosenttiin oikeudenmukaisella ja reilulla tavalla. Siispä epäoikeudenmukainen ja tehoton aktiivimalli puretaan ja työttömien heitteillejätön sijasta hallitus selvittää palkkatuen käyttöönoton lisäämistä, jotta hankalasti työllistyvät pitkäaikaistyöttömät saataisiin osaksi työmarkkinoita. Myös osatyökykyisten työllistäminen on hallituksen tärkeä tavoite. On arvioitu, että jos Suomessa ikääntyvien työllisyysaste olisi sama kuin Ruotsissa, meillä olisi 91 000 ihmistä enemmän työelämässä — 91 000 ihmistä enemmän työelämässä. Tämä on tärkeä tavoite. Kepin sijan muissa Pohjoismaissa onkin panostettu porkkanaan, ja niissä työllisyyttä on paremmalla tasolla tuettu palkkatuen ja työllisyyspalveluiden osalta. Työllisyystavoitteeseen pääsyä tuetaan myös mittavilla investointipanoksilla. Esimerkiksi perusväylänpitoon panostetaan 300 miljoonaa euroa vuodessa. Suoran työllisyysvaikutuksen lisäksi panokset liikenneverkkoon ja infraan laajentavat työssäkäyntialueita mutta tukevat myös tasapainoista aluekehitystä. Tämä on tärkeää.

Arvoisa puhemies! Kannatan hallituksen ja valtiovarainvaliokunnan esitystä ensi vuoden budjetiksi. Tulevaisuustekojen aika on nyt eikä vasta huomenna.

13.49 Riikka Slunga-Poutsalo ps: Arvoisa puhemies! Tässä salissa on pitkin syksyä käyty keskustelua niin hallitusohjelmasta kuin ensi vuoden budjetistakin. Usein näissä keskusteluissa on nostettu esiin edellisen hallituksen, siis Sipilän hallituksen, päätökset ja leikkaukset. Paha hallitus leikkasi, mutta nyt on lompakko levällään, ja kaikille päinvastoin annetaan.

Viime kaudella alkanut talouden koheneminen ei ole ollut niin mittavaa, että nyt voisimme elää kuin viimeistä päivää. Menoja tulisi priorisoida ja tuottoja lisätä myös muuten kuin

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

veropohjaa laajentamalla eli kansalaisten kukkarolla käymällä. Vaikka toisin halutaan antaa ymmärtää, hallituksen esitykset leikkaavat tavallisen ihmisen tulotasoa sekä suoraan että välillisesti, ja näillä rahoilla ei edes pyritä kohentamaan näiden esimerkiksi tavallisten veronmaksajien arjessa pärjäämistä, saati että niillä jaettaisiin oikeudenmukaisuutta, vaan niillä parannetaan maailmaa.

Arvoisa puhemies! Budjettia linjaavassa hallitusohjelmassa todetaan korulausein, että elinvoimaa ja toimintakykyä vaalitaan koko Suomessa ja hallitus huolehtii elämisen edellytyksistä kaikkialla maassamme monimuotoisesti. Keskustan ryhmäpuheenjohtaja Kurvinen taisi aikaisemmassa puheenvuorossaan jo linjata, että tämä koskee vain seutukaupunkeja. Käydessäni viime viikonloppuna kotiseudullani Lapissa miltei jokainen kohtaamani ihminen oli huolissaan — huolissaan siitä, miten ihmeessä eläminen jatkossa siellä onnistuu ja millä ihmeellä taloudellisesti tulee pärjäämään. Bensan verotusta kiristetään nyt niin, että korotuksen arvioidaan olevan yli 6 senttiä litralle. Joo, joo, edellinen hallitus korotti bensan hintaa noin 2 senttiä litralta arvonlisäveron korotuksen sijasta. Samalla valmistaudutaan lämmityspolttoaineiden verojen kiristämiseen, joka kohdentuisi miltei kahteensataantuhanteen pientaloon. Näistä omakotiasujista puolet ovat ikääntyneitä, joilta jo nyt pienistä tuloista menee yli puolet asumismenoihin. Se toinen puolisko on niitä nuoria perheitä, joilla ei myöskään ole varaa, ei ostaa sähköautoa saati edes suunnitella velkaisen omakotitalonsa öljylämmityksen remonttia. Asumisen ja elämisen kustannukset tulevat nousemaan, jotta Suomi voisi kiillotella kilpeään maailmalla globaalien ongelmien maksajana. En voi ymmärtää sitä, miten maaseudun puolueena aikaisemmin profiloitunut keskusta voi olla näissä päätöksissä mukana. Ei tässä ainakaan oikeudenmukaisuutta jaeta. Maaseudun asukkaat ajetaan kaupunkiin — sekö on sitä tasa-arvoa?

Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä olevan budjetin tavoitteeksi on kirjattu, että normaalin kansainvälisen talouden tilanteessa julkinen talous olisi tasapainossa vuonna 23 ja että julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen alenisi. Jo pitkään ilmassa olleet ennusmerkit talouskasvun hidastumisesta on sentään tunnustettu. Tämän talouskasvun hidastumisen taakse tulee nykyinen hallitus menemään, kun sen työllisyystavoitteet eivät täyty. Arvelen, että kaikki muukin mukava jää samalla verukkeella toteuttamatta tai se toteutetaan niin, että toimeenpano ja rahoituksen etsiminen jätetään seuraavalle hallitukselle. Voimme vain arvailla, kuka jatkossa maksaa toisen asteen koulutuksen maksuttomuuden, oppivelvollisuuden pidentämisen ja niin edelleen, joiden kulujen korvaaminen jää tällä hallituksen budjetilla tilapäiseksi ja vajaaksi ja jatkossa varmaan kuntien päätettäväksi.

Tämä meno on holtitonta ja vastuutonta. Tällä tyylillä käsissämme on kolmen ja puolen vuoden päästä omaisuutensa myynyt, vientiteollisuutensa ulkomaille vienyt velkainen valtio, joka on lisännyt asumisen ja elämisen menoja ja verotusta niin, ettei normaalilakaan palkalla tule enää toimeen, eikä maailma ole silti pelastunut globaalin ilmastomuutoksen kynsistä. — Kiitos.

13.54 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Ensi vuoden alussa, 1. tammikuuta 2020 alkaen Suomessa muuttuu moni asia: Lapsilisät, yksinhuoltajakorotus, peruspäiväraha, työmarkkinatuki ja opintotuen huoltajakorotus nousevat heti vuodenvaihteen jälkeen. Myös pientä eläkettä saavien eläkkeitä korotetaan, yhteensä yli 600 000 eläkeläistä saa enemmän eläkettä joka kuukausi. Samoin epäonnistunut ja nöyryyttävä aktiivimalli leikkureineen puretaan 1.1.2020 alkaen.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Me lupasimme kevään vaaleissa parantaa suomalaisten arkea ja me myös teemme niin. Hallituksen talouspolitiikka lisää hyvinvointia sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla, ja vuoden 2020 talousarvio pienentää tuloeroja.

Arvoisa puhemies! Suomalaisen hyvinvointivaltion kulmakivi on koulu, joka takaa kaikille taustaan katsomatta yhdenvertaisen mahdollisuuden oppia tarvitsemansa tiedot ja taidot. Investoinnit koulutukseen ja osaamiseen ovat aivan keskeisiä Suomen työllisyyden ja hyvinvoinnin kasvattamiseksi. Hallituksen tavoitteena on nostaa Suomen koulutus- ja osaamistasoa, kaventaa oppimiseroja sekä lisätä koulutuksellista tasa-arvoa. Myös lasten oikeus tasa-arvoiseen kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen palautetaan. Jo ensi vuoden budjetissa tulee lisärahoitusta kaikille koulutusasteille yhteensä noin 400 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Me haluamme auttaa ihmisiä löytämään itselleen työn, jolla elää, ei rangaista siitä, että töitä ei ole. Siksi äänestimme aktiivimallin leikkureiden historian roskakoriin. TE-toimistojen toimintamenoihin varataan ensi vuonna 197 miljoonaa euroa, joka on 25 miljoonaa euroa enemmän kuin kuluvan vuoden talousarviossa. Näin voimme parantaa yksilöllisiä palveluja ja yhteistyötä työnantajien kanssa. Lisäksi uudistetaan muun muassa palkkatukijärjestelmää, toteutetaan työkykyohjelma ja kuntakokeilut. Keskeistä on, että hallitus investoi koulutukseen ja osaamiseen. Tavoitteena on nostaa osaamistasoa koko yhteiskunnan laajuisesti ja luoda edellytykset työllisyysasteen kestäväälle kasvulle.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä esitämme yhteensä 40 miljoonan euron lisäyksiä hallituksen ensi vuoden budjettiin. Olen erityisen iloinen siitä, että nuorten mahdollisuuksia tutustua taiteeseen ja kokea lukemisen intoa nyt parannetaan. Valiokuntamme esittää koululaisten tasa-arvoisten taidevierailujen toteuttamiseen 1,4 miljoonaa euroa Taidetestaajat-hankkeelle. Valiokuntamme esittää myös luku- ja kirjoitustaidon edistämiseen 1,5 miljoonan euron lisäpanostuksia, jotka kohdentuvat muun muassa luku- ja kirjoitustaitostrategiaan, Lukeva kunta -ohjelmaan ja alueellisiin Lukuliike-tapahtumiin.

Nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisyn toimiin lisätään puolestaan 250 000 euroa, joka on tarkoitettu Gutsy Go -menetelmän valmisteluun ja valtakunnallistamiseen. Gutsy Go nostaa 14-vuotiaat yläkoululaiset muutosagenteiksi omissa kotikaupungeissaan ja edistää nuorten yhteiskunnallista osallisuutta ja itsetuntoa. Lisäksi valiokuntamme osoittaa lisää resursseja myös jatkuvan oppimisen tukemiseen ja maahanmuuttajien koulutuksen tukemiseen.

Arvoisa puhemies! Talousarvioesityksessä edistetään hiilineutraalisuuteen liittyviä tavoitteita yhteensä 2 miljardilla eurolla. Valtiovarainvaliokunnan esittämät lisäpanostukset myös luonnonsuojeluun sekä retkeilyyn ovat merkittäviä. Esimerkiksi Espoossa sijaitsevalle Nuuksion kansallispuistolle ja siellä sijaitsevalle luontokeskus Haltialle esitetään 200 000 euron lisäresurssia. Tämä on pieni mutta tärkeä satsaus, sillä Uudellamaalla elää 1,7 miljoonaa suomalaista ja alueen kansallispuistot ovat henkireikä meistä monille ja erityisesti lapsiperheille ne ovat tärkeitä retkeilypaikkoja.

Lopuksi mainitsen, että olen todella iloinen myös 400 000 euron lisäpanostuksista naisjärjestöille ja 400 000 eurosta lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn sekä esimerkiksi Women in Film & Television Finland, WIFT Finland, ry:n toiminnan tukemisesta 100 000 eurolla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Yleiskeskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Tätä yleiskeskustelua jatketaan tänään päiväjärjestyksen muiden, aikataulutettujen asioiden käsittelyn jälkeen.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Keskustelu keskeytettiin kello 13.59.

Keskustelua jatkettiin kello 19.19.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä budjetin yleiskeskustelua.

19.19 Anders Norrback r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Budgeten för år 2020 kommer att bli en logisk följd av det regeringsprogram som ligger som grund för regeringen. Här finns många saker att glädjas över. Speciellt vill jag ändå lyfta upp några satsningar.

Vi har en stor reparationsskuld på vårt vägnät. I denna budget gör regeringen nu ett trendbrott via de ökade satsningarna. Satsningarna på riksväg 8 i Vörå känns för en österbottning extra glädjande.

Som jag redan sade i gårdagens debatt om regeringsprogrammet är jag orolig för utvecklingen vi haft inom utbildningssektorn de senaste åren. Att nu satsningar görs på alla stadier är inte bara glädjande utan en grundförutsättning för att utveckla vårt framtida kunskapssamhälle och den vägen bevara vår välfärd. Speciellt vill jag lyfta upp satsningarna som görs inom andra stadiets yrkesutbildning. Yrkesutbildningen har tappat 30 procent av sin finansiering under de tio senaste åren trots att man utbildat ungefär samma antal studerande. Nu sker också här ett trendbrott, och yrkesutbildningen är i en central position när arbetet med att höja sysselsättningsgraden fortsätter.

Arvoisa puhemies! Toimivat työmarkkinat, joissa kysyntä ja tarjonta kohtaavat, ovat edellytys hyvälle talous- ja työllisyyskehitykselle. Hallitus panostaa työllisyyttä parantaviin toimiin, joiden suurin kohderyhmä ovat jo maassa asuvat. Tämä ei kuitenkaan riitä. Työntajien lisääntyneen työvoiman tarpeen tyydyttämiseksi hallitus edistää ulkomaisten osaajien rekrytointia monin tavoin, muun muassa uudistamalla ja nopeuttamalla lupakäytäntöjä. Nämä panostukset ovat erittäin tervetulleita. Työvoimapula on yksi suurimpia haasteitamme hyvinvointivaltion kestävyuden kannalta, ja panostukset työvoiman saataavuuden parantamiseksi ovat välttämättömiä.

Värderade talman! Klimatförändringen ställer stora utmaningar på den globala livsmedelsproduktionen. Stora områden kan bli obrukbara för livsmedelsproduktion. Jord- och skogsbruk är ju den enda näring som kan bidra till en ökad kolsänkning och kollagring. Det är av yttersta vikt att vi säkerställer en fungerande livsmedelsproduktion i vårt land. Att vi nu bland anslagen hittar medel för att motverka de aviserade nedskärningarna inom miljö- och LFA-ersättningarna är en avgörande första hjälp för många företag. Att nya avtal för ekologisk produktion igen kan tecknas är också ett svar på konsumenternas vilja till ändrade konsumtionsvanor.

Att vi säkerställer resurserna till lantbruksrådgivningen är bra. När vi utvecklar nya, mera klimtvänliga produktionsmetoder ökar behovet av rådgivning till producenterna. Vi äter i dag cirka 13 kilogram fisk per person och år, men bara knappt 4 kilogram är inhemsk fisk. Medlen som anslås för yrkesfisket är mer än behövliga då vi vill öka andelen inhemsk

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

fisk på vårt matbord, men här krävs också andra åtgärder som inte är direkt bundna till budgeten. De förluster som skarven och sälen förorsakar för yrkesfisket i dag minskar på fiskbestånden.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman sekä budjetin tavoitteena on hiilineutraali Suomi. Ensi vuoden budjetin eri momenttien alta löytyy rahoitusta biokaasun edistämiseksi. Biokaasulla on monia hyötyjä, ja se voidaan nähdä yhtenä tulevaisuuden energianlähteenä. Biokaasutuotannolla voidaan muun muassa vähentää eläintilojen tarvetta raivata uutta peltoa lannan levitykseen. Toivottavasti biokaasu näiden panostusten myötä vakiinnuttaa asemansa yhtenä tulevaisuuden energianlähteenä monien muiden joukossa.

Värderade talman! Den här budgeten är en framtidsorienterad budget. Den beaktar hela Finland, alla finländare. Den ger framtidstro. Den målar inte hotbilder utan gör att hela Finland kan utvecklas positivt.

19.23 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Kotitalouksien ja yritysten luottamus tulevaan talouskehitykseen horjuu. Julkista taloutta painavat työikäisen väestön määrän väheneminen ja väestön ikääntyminen ja näistä johtuvat taloudelliset haasteet. Täällä tänään kysyttiin, minkä takia ikääntyminen nostetaan aina kuin ongelmaksi. Perussuomalaiset eivät näin ole koskaan halunneet tehdä, [Kimmo Kiljunen: Juuri äsken teitte!] mutta se, että muun muassa kestävyysvajetta perustellaan aina sillä, että väestö ikääntyy, on se tapa, millä täällä eduskunnassa keskustellaan. Me haluamme nähdä, että ikääntyminen on mahdollisuus, ja meidän tulee kunnioittaa ikäihmisiä Suomessa ja turvata heille hyvä ikääntyminen, hyvä vanhuus, hyvä eläketurva ja hyvä vanhustenhoito.

Arvoisa herra puhemies! Hallitus on puolustanut ensi vuoden budjettia ja korostanut sitä, että ensi vuonna pieni- ja keskituloisten verotus kevenee. Kuitenkin tänään Elinkeinoelämän valtuuskunta Eva antoi selvityksen: ”Palkansaajien kokonaisveroaste kohoaa lähes kaikissa kunnissa yli 2 650 euron kuukausituloilla. Palkkatulojen verotusta kiristävät merkittävimmin vakuutetun sosiaalivakuutusmenojen korotukset. Kaikkien palkansaajien kulituksen veroaste nousee.” Tämä ilmenee Evan verokoneesta, joka on nyt päivitetty vuoden 2020 luvuilla. Evan mukaan kunnallinen tuloverotus kiristyy 0,1 prosenttiyksikköä 19,9 prosenttiin. Nämä ovat huolestuttavia lukuja.

Siinä missä hallituksen ja meidän kaikkien tulee tähdätä siihen, että saamme työllisyysasteen nousuun, hämmästyttää se keskustelu, mitä täällä tänään käytiin liittyen ulkomaalaisen työvoiman saamiseen ja tuontiin Suomeen. Syksyllä yrittäjäbarometri nimittään haastatteli yrittäjiä, ja kysymys oli, onko yrityksenne kiinnostunut palkkaamaan ulkomaalaista työvoimaa, ja vain 33 prosenttia pääkaupunkiseudun yrittäjistä ja 24 prosenttia koko maan yrittäjistä olisi kiinnostunut tästä. Eli se tarkoittaa sitä, että pääkaupunkiseudulla yli puolet, 66 prosenttia, vastusti ajatusta ja koko maassa 75 prosenttia vastusti. [Välihuutoja] Se on ihmeellistä, mutta eivät halua. Lukekaa se yrittäjäbarometri: ei ole kiinnostunut palkkaamaan — on kiinnostunut palkkaamaan. [Välihuutoja] Se on erittäin tärkeää. Minä ihmettelen, että täällä ei ole tähän asiaan, yrittäjäbarometriin, kiinnitetty huomiota.

Arvoisa herra puhemies! Myös Kansainvälinen valuuttarahasto IMF varoitti marraskuun puolivälissä, että hallituksen tavoite saada velkaantumisen kuriin 2033 tuskin toteutuu, eli on meillä täällä vaaranmerkkejä ilmassa, joita tulisi kuunnella.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaisten vaihtoehtobudjetti kulkee nimellä ”Perusasiat kuntoon, perusasiat ensin”. Meille on ensiarvoisen tärkeää, että Suomessa on hyvä elää, asua ja olla. Haluamme turvata hyvän vanhustenhoidon ja haluamme, että hoitajamitoitus saatetaan lakiin. Olemme harmistuneita ja pettyneitä siitä, että johtuen hallituksen kaatumisesta myös hoitajamitoituslaki pysähtyi ja tulee sitten joskus, jos on tullakseen — viimeistään vuonna 23, jolloin ovat jo seuraavat eduskuntavaalit, eli siirretään seuraavalle hallitukselle vastuuta. Arvostan kyllä pääministerin puheenvuoroa siitä, että on tärkeää tehdä hyvää lainsäädäntöä, ja on tärkeää, että lailla on vaikuttavuutta ja että siitä saadaan ihmisille hyvä. Se on hyvä asia, ja tehdään kaikki osamme sen eteen, että me saamme hyvän lakiesityksen ja että ne numerot siellä oikeasti pitävät.

Arvoisa herra puhemies! Suomessa nuorten aikuisten keskimääräinen koulutustaso alkoi laskea 10—15 vuotta sitten, ja kehitys on kansainvälisesti poikkeava ja Suomen kannalta huolestuttava. Näin sanoi Suomen Pankin pääjohtaja Olli Rehn myös tänään. On erittäin tärkeää, että meillä turvataan koulutus, niin että meillä säilyy koulutuspaikkoja esimerkiksi hoitoalalla ja meillä turvataan se, että nuoret voivat lähteä lukioon, pääsevät yliopistoihin opiskelemaan ja saavat itselleen ammatin, mutta työpaikkojen turvaaminen on erittäin tärkeää.

Meidän hyvään ja toimivaan vaihtoehtobudjettiin vedoten ja hyviin puheenvuoroihin täällä ja omaan kantaamme vedoten kannatan ryhmämme tekemää epäluottamuslausetta.

19.28 Janne Heikkinen kok: Arvoisa herra puhemies! En voi välttää kiusausta, kun tässä edustaja al-Tae välihuudossaan muistutti monopolirahasta. Kiinnostaisi tietää, jokohan hallitus on budjettiin löytännyt ne SDP:n lupaamat 200 miljoonaa, jotka tulevat harmaan talouden kitkemisestä sillä 20 miljoonan euron panostuksella. En niitä tästä keltaisesta kirjasta vielä kiusaksenikaan löytänyt, vaikka vielä viime vuonna niitä SDP lupasi kyllä valtion sampoona tuoda.

Mutta sitten itse aiheeseen, arvoisa puhemies. Ennustuksia laativien laitosten konsensuksen mukaan talouskasvu hiipuu dramaattisesti tämän vaalikauden loppuun mennessä. Julkisen talouden suunnitelman perusskenaarion mukaan julkisyhteisöiden velkaantumista suhteessa BKT:hen ei saada merkittävästi taitettua vaalikauden aikana. Parhaimmillaankin se saadaan pidettyä suurin piirtein vakiona. Tämä kaikki siitäkin huolimatta, että maailmantalouden yllä on sakea pilvi erilaisia riskiskenaarioita brexististä kauppasotiin, euroalueen pankkien riskinkantokyvystä valtiontalouksien kestävyys. Kiina voi alkaa saka-ta tai esimerkiksi Persianlahden alue tai Lähi-itä kriisiytyä. Mikäli maailmantalous alkaa yskimään, niin Suomi kärsii vientivetoisena kansantaloutena ensimmäisenä. Maailmanlaajuisen taantuman tilanteessa Suomen julkisen talouden suunnitelmaan jätetty pelivara voi olla liiankin ohut. IMF ja EU-komissio ovatkin jo nuhdelleet Suomea julkisten menojemme paisumisesta. Suomi on putoamassa EU:n mallimaiden joukosta samaan mutasarjaan, jossa ovat Etelä-Euroopan holtittomat maat.

Arvoisa puhemies! Marinin hallituksen koko budjetin uskottavuus lepää työllisyystoimien ja tavoitellun 75 prosentin työllisyysasteen varassa. Tähän nähden on vastuutonta, että hallitus lisää menoja etupainotteisesti, vaikka työllisyystoimia ei ole esitetty konkreettisella tasolla ensimmäistäkään. Itse asiassa eduskunnan tietopalvelun mukaan hallituksen vuoden 2020 budjetin työllisyysvaikutus on 5 000 työpaikkaa negatiivinen. Hallitus lähtee siis takamatkalta kohti maaliaan noin 60 000 uuden työpaikan tavoittelemiseksi. Silmiin-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

pistävää on, että työministeri Harakka laitettiin jo puolen vuoden jälkeen ministerikierrätykseen, ja on sen takia syytä kysyä, kävikö tehtävä liian haastavaksi hallituksessa, joka selvittelee ja laatii tiekarttoja mutta ei tahdo eikä toteuta päättäväisesti. Mikäli työllisyystavoitteita ei saavuteta, on hallitus luvannut arvioida uudelleen aiemmin päätettyjä menonlisäyksiä. Mutta kuinka realistisena kukaan voi pitää sitä, että tämä vasemmistohallitus uskaltaa leikata yhtäkään sen eturyhmille jakamaa saavutettua etua sellaisessa tilanteessa? Äänestäjien lahjominen heidän omilla rahoillaan on ollut vasemmiston ikiaikainen keino saavuttaa valtaa, vaikka se vie kansakuntaamme yhä syvemmälle vaikeuksien suohon. Tämä ei ole vastuullista, ja myös taloustieteessä on konsensus siitä, ettei elvyttävää budjettia pitäisi laatia taloussyklin huipulla, kuten hallitus on nyt tekemässä. Tämä Rinteen—Marinin talouslinja on tiedevastainen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen investointiohjelma tai — kuten se asian itse ilmaisee — tulevaisuusinvestoinnit ovat todellisuudessa omaisuudenmyyntituotoilla rahoitettuja tavallisia käyttömenoja. Säätytalolla haluttiin venyttää todellisuutta, kun hallituspuolueet jakoivat veronmaksajien rahaa härskisti omille eturyhmilleen. Tämä omaisuudenhoidon strategia on ennenkuulumaton ja vertautuu Kalevalan sammon ryöstöön. [Hannakaisa Heikkinen: Olitteko paikalla?] Erikoisinta tässä politiikassa on se, että kaikista puolueista juuri vasemmistoliitto on valmis tällaiseen ideologiseen yksityistämiseen hallituspuolueena.

Arvoisa puhemies! Kokoomus ei halua tuhlat kansallisvarallisuuttamme käyttömenoihin vaan tehdä aitoja tulevaisuusinvestointeja, jotka tuottavat hyvää vielä vuosikymmentenkin päästä. Me käyttäisimme kansallisuusomaisuutta siten, että pääomittaisimme raidehankkeita sekä suomalaisia korkeakouluja. Esimerkiksi miljardin euron osakepotin siirtäminen korkeakoulujen taseisiin vahvistaisi niiden autonomiaa ja itsenäistä rahoitusta osinkovirtojen kautta.

Arvoisa puhemies! Vaikuttaa siltä, että vasemmistohallitus on väistelemässä vastuuta ja jakamassa eturyhmilleen rahaa isänmaan kokonaisedun sijaan. Tämän vuoksi tämä budjettiesitys ei nauti luottamustani. Välimerellinen, vastuuton taloudenhoito ei saa pesiytyä Suomeen, muutoin olemme tilanteessa, jossa seuraava hallitus joutuu siivoamaan sosialistien aiheuttamat sotkut.

Ja loppuun todettakoon, että yhdyn kaikkiin kokoomusedustajien esittämiin lausumaehdotuksiin sekä epäluottamuslauseisiin.

19.34 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä ensi vuoden talousarviossa on paljon asioita, joita on ilo nostaa esille. Tämä budjetti tulee tasaamaan hyvinvointia, se lisää mahdollisuuksia erityisesti heikoimmassa asemassa oleville ja vahvistaa esimerkiksi perusturvaa. On nimittäin arvovalinta, että perusturvaa parannetaan esimerkiksi mittavien rikkaille suunnattujen veronkevennysten sijasta. Monet ikääntyneet eläkkeellä elävät ovat huolissaan tulevaisuudestaan ja tulojensa riittävydestä, minkä vuoksi on oikeudenmukaista, että pienimpiä eläkkeitä nostetaan, myös vanhustenhoidon laadussa on tehtävää, ja näiden korjaamista hallitus kiirehtii. Ihmisarvoinen ja inhimillinen elämä kuuluu ikään tai asumistapaan katsomatta jokaiselle.

Arvoisa puhemies! Suomen hyvinvoinnin pohjan rakentavat ahkerat ja työteliäät yrittäjät, jotka ottamalla riskin luovat työtä ja toimeentuloa suoraan monille ja verotulojen kautta koko Suomelle. Työpaikat syntyvät, paitsi jo nyt, myös tulevaisuudessa pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Yrittäjyyden edellytysten on oltava Suomessa kunnossa. Suomen tulee olla toimintaympäristönä sellainen, että yritysten kannattaa täällä toimia ja että niiden

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

kannattaa investoida ja uskaltaa ottaa riskiä — tätä hallitus edistää. Laite- ja koneinvestoinneista saa jatkossa tuplapoistot kaikilla toimialoilla, ja yrityslainoja taataan jatkossa aiempaa suuremmalla osuudella. Myös tehdyt koulutussatsaukset helpottavat yritysten osaajapulaa. Kaikkien yritysten toimintaedellytykset on turvattava. Mutta olen erityisen iloinen, että kotimaisen ruuan tuotantoedellytyksiä tuetaan esimerkiksi luonnonhaittakorvauksen vajeen paikkaamisella vuonna 2020 ja että raskasta työtä tekevien maanviljelijöiden jaksamisesta huolehditaan Väliä viljelijästä -hankkeen rahoituksen jatkolla vuosina 21—22 ja että maanviljelijää ei unohdeta myöskään eläkemuutosten yhteydessä vaan maatalousyrittäjän luopumistukien täydennysosia korotetaan kansaneläkkeen korotusta vastaavasti.

Arvoisa herra puhemies! Talouskasvumme Suomessa näyttää maailmantalouden mukana hidastuvan. Bruttokansantuotteen kasvuennusteet ovat laskeneet viime kesästä, ja suuressa kuvassa näyttää siltä, että kasvu hidastuu vähitellen. Ensi vuonna kuitenkin työllisyysasteen odotetaan nousevan 73 prosenttiin ja työttömyysasteen laskevan 6,3 prosenttiin. Ilman työtä ja toimeentuloa ei ole hyvinvointia, ja valittu talouspolitiikka tukee kasvua ja työllisyyttä. Tämä budjettiesitys kaventaa tuloeroja.

Keskustan ja myös koko hallituksen tavoitteena on 60 000 ihmisen työllistäminen tällä vaalikaudella, jotta tavoiteltuun 75 prosentin työllisyysasteeseen päästään. Edelleen tulee huolehtia kustannuskilpailukyvn ylläpidosta, edistää paikallista sopimista esimerkiksi lainsäädäntöesteitä purkamalla, vastata tehokkaasti kohtaanto-ongelmaan, parantaa nuorten ja osatyökykyisten työllisyyttä, helpottaa osaavan ulkomaisen työvoiman saatavuutta, tehdä satsauksia koulutukseen ja tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan sekä purkaa investointien esteitä. Sovittujen työllisyystoimien valmistelu on jatkunut hallitusohjelmassa sovitun mukaisesti. Työtä on kuitenkin paljon tehtävänä, mutta tätä työtä tämä hallitus ei pelkää, ja siitä tämä käsittelyssä oleva budjetti on myös osoitus.

Arvoisa puhemies! Haluan lopuksi todeta, että täällä on muutamissa puheenvuoroissa tuotu esille tulevaisuusinvestointi. Investointihan ei aina välttämättä ole rahan allokointia toisaalle, vaan tulevaisuusinvestointi on myös arvovalinta. Sitä tarkoitan täällä, että se, että pidämme huolta mielenterveyskysymyksistä, terveyden tasaisemmasta jakaantumisesta ja tunteesta, että pysyy elämässä kiinni, on ehkä tärkeimpiä tulevaisuusinvestointeja monille meidän nuorillemme.

Senkin haluan todeta, että noin neljä vuotta sitten juuri kukaan, edes talousviisaista, ei uskonut Sipilän hallituksen tavoitteeseen sadastatuhannesta työpaikasta. Mikä oli lopputulos? 140 000 työpaikkaa. Tuo tavoite ylitettiin. Ja siitähän se on tässäkin kiinni, uskotaanko hyvään hallitusohjelmaan ja halutaanko toteuttaa sitä. Keskusta haluaa.

19.39 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Talousarvio ja arvio ja arvot. Siinä on varmasti keskeinen viesti tämän hallituksen talousarviokäsittelyssä. Olemme arvojen äärellä. Tässä talousarviossa kiteytyy juuri se, että nyt olemme muuttamassa arvoja siihen suuntaan, että me olemmekin ihmisiä lähellä emmekä vain rahaa lähellä. Tällä talousarviollla pystytään keskittymään juuri siihen, mikä on kaikkein tärkeintä: ihminen.

Vaikka media ja oppositio ovat haukkuneet tämän hallituksen ja hallitusohjelman kyvyttömäksi, mitääntekemättömäksi jo ennen kuin on yhtään siivua toteutettu, niin uskon, että kun mennään kesään, niin voimme nähdä, kuinka meillä tapahtuu se, mikä on arvoissa kaikkein erityisintä ollut, ja se on se juuri, että me olemme tehneet ohjelmaa yhdessä ja tämä hallitusohjelma on rakennettu siten, että meillä ei niiden työttömien osalta, jotka eivät kykenekään töihin, ole leikkureita sinne, missä ei leikkureita tarvita. Olemme äänestä-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

neet tässä juuri viime viikolla niiden asioiden puolesta, että ansiosidonnaiseen päivärahaan ei ole tehty niitä väkivaltaisia ja eriarvoistavia leikkureita, joita viime hallituskaudella tehtiin. Hyvää tahtoa siellä varmasti oli ja ajateltiin, että mitä enemmän aktivoidaan, sitä parempaa jälkeä saadaan tulemaan. Mutta joka tapauksessa: peruspäiväraha, työmarkkinatuki, opintotuen huoltajakorotus, subjektiivinen perhepäiväoikeus kaikille. Uskon, että ei meistä kukaan täällä tosissaan voisi väittää, etteivätkö nämä olisi juuri niitä asioita, joita pitää edistää.

Ja mitä ollaan siitä mieltä, että kuinka talous kasvaa? Tuskin koskaan tukeudun pankkien arvioihin, mutta kyllä nyt näyttää, tänäkin päivänä Nordean uutiset, ettei nyt Suomen talouskasvu ja -kehitys olekaan niin huonolla mallilla eikä ainakaan tämä hallitusohjelma ole sitä tyrehdyttämässä.

Arvoisa puhemies! On vähän murheellista kuulla niitä puheenvuoroja, jotka vain torpeoivat kaiken sen, mitä tässä hallitusohjelmassa ollaan tekemässä sen pienen ihmisen, keskituloisen osalta. En voi olla palaamatta siihen, että meillä tällä hetkellä on työmarkkina-kiistoja tuolla, ja yksi osa on se kiky ja kiky-tunnit. Niitä tehtiin sen hallitusohjelman puitteissa, mikä viime kaudella oli, ja niitä toteutettiin, mutta vasemmistolaisena kansanedustajana on pakko todeta, että me emme niitä hyväksyneet. Nyt kokoomuksen taholta erityisesti tuodaan esille sitä, että keskituloisten, ahkerien, työntekijöiden osalta — no, toivottavasti sanotte palkansaajien, koska he ovat niitä — verotus kiristyy.

Meillä täällä hallituspuolueissa ei ole niin paljon lankaa, että ne rikki kulutetut sukat voisimme parsia niin, että se reikä saada ihan nopeasti umpeen. Mutta kaiken me teemme, ja uskon, että tämän hallituskauden jälkeen erittäin moni suomalainen pienituloisen, keskituloisen palkansaaja [Kimmo Kiljunen: Ahkera!] — enemmän kuin ahkera — jokainen työntekijä, joka kantaa oman vastuunsa verotuloillaan niiden kaikkien puolesta, jotka haluavat kantaa vastuuta, on tyytyväisempi.

19.44 **Mikko Ollikainen r:** Ärade talman, arvoisa puhemies! Regeringen Marins första budget för år 2020, som traditionsenligt har paketerats i en sådan här gul tegelsten som finns här på många bord, innehåller många fina satsningar. Bland annat då det gäller utbildningen finns många tilläggsatsningar allt från förskola till universitet, och vi ska komma ihåg att just utbildning är Finlands starkaste konkurrenskraft, allt från för att få bättre, kunnigare arbetskraft till vårt välmående. Här finns också andra satsningar på de allra svagaste gällande utkomst, välmående, vård, infrastruktur och vår fina natur.

Budgeten blickar i många avseenden framåt, och en stor del av de här sakerna har kommit upp redan under diskussionen här tidigare i dag och nu ganska nyligen. Jag vill ändå lyfta fram den kommunala ekonomin, som är väldigt ansträngd just nu. Det gäller såväl stora städer som små kommuner. Regeringen utökar kommunernas statsandelar med 1,1 miljarder euro. Det är mycket välkomna pengar. Det vet också de av er som är kommunalt förtroendevalda. Trots tilläggsatsningar är det kärvt i kommunerna, och det är bra att regeringen sagt att den står för de kostnader som uppstår om och då lagändringar ges. Och visst, sysselsättningen är mycket viktig för att skattebasen lokalt ska fungera i kommunerna, och det är den allra viktigaste inkomstkällan.

Arvoisa puhemies! Kuntien talous on nyt todella tiukilla. Tämä koskee sekä suuria kaupunkeja että pieniä kuntia. Hallitus tekee valtionosuuksien tasokorotuksen 1,1 miljardilla eurolla. Tämä on todella tervetullutta. Myös hyvä työllisyysaste on todella tärkeä tulonlähde

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

kunnille, kaikkein suurin ja tärkein tulonlähde. Toki tässä voi olla joitakin kuntien välisiä eroja, mutta kaikkein tärkein on kyllä kuntavero. Hallituksen työllisyystavoite on 75 prosenttia — kunnianhimoinen tavoite ja hyvä tavoite. Tämä on tärkeää yksittäisten suomalaisten hyvinvoinnin kannalta mutta myös kuntien ja valtion kannalta.

Vientirannikollamme Pohjanmaalla meillä on yli 75 prosentin työllisyysaste. Meillä on suuri työvoimapula sekä julkisella puolella että teollisuudessa. Osaajia, käsiä tarvitaan, ja tiedän, että aika monellakin työpaikalla tarvitaan myös työperäistä maahanmuuttoa. Edustaja Adlercreutz puhui tässä aikaisemmin, että voisiko olla tällaisia alueellisia kokeiluja, ja uskoisin, että Pohjanmaa on vapaaehtoisesti tässä mukana.

Ärade talman! Kring nästa års budget vill jag lyfta fram satsningar kring infrastruktur, och det ges ju en ökning med hela 616 miljoner euro nästa år. Av det här går över hälften till förbättringen av basvägnätet och basunderhållet också på räls. Det är en synnerligen viktig investering för trafiksäkerheten att hålla hela landet och regionerna levande, och vi vet ju att reparationsskulden är mycket stor. I budgetökningen ingår också mera pengar för cykelvägar och kollektivtrafik, men speciellt glädjande tycker jag är höjningen av medlen för vintervägunderhållet på 20 miljoner euro.

I går läste jag upp vad österbottniska landsbygdsbarn hade för hälsningar till oss ledamöter: ”Vi vill ha sandade och plogade vägar.” Det handlar alltså om säkerhet och trygghet. Av enskilda infrastrukturprojekt vill jag lyfta fram omkörningsfilerna och vilttunneln på sträckan Vassor—Ölis på riksväg 8. Det här projektet har varit aktuellt i 30 år. Det blir antligen av och är otroligt viktigt för Kust-Österbotten, och riksväg 8 är ju vår livsnerv.

Kring julklappspengarna vill jag ännu nämna om några saker. Då det gäller Pisa-resultaten så vet vi att läskunnigheten för de allra svagaste har gått neråt. Här finns satsningar för 1,5 miljon på läskunnighet. Vi har för Konsttestarna mycket viktiga pengar som vi får ge, 1,4 miljoner för att elever på årskurs åtta kan satsa på att få en ny konstupplevelse.

En annan sak som är otroligt viktig är satsningar på Ung Företagssamhet. Det här gör att många mår mycket bättre. Sedan har vi också satsningar på undervisning på svenskakurser för vårdare och ökade statsandelar för exportbefrämjande åtgärder, till exempel till andelslaget Viexpo. Det är ett bra budgetförslag.

19.50 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Otan tässä puheenvuorossani kantaa ensi vuoden talousarvioon lähinnä tulevaisuusvaliokunnassa käymiemme keskustelujen pohjalta, eli näkökulmani on laajahko.

Erityisen hyvä asia tässä talousarviossa on kestävä kehityksen näkyväksi tekeminen valtion talousarviossa ja se, että se on jälleen edistynyt ja kehittynyt edellisestä vuodesta. Suomessahan on jo vuodesta 2018 lähtien sisällytetty kestävä kehitys talousarvioon kaikkia hallinnonaloja leikkaavana politiikkateemana. Kestävä kehityksen sisällyttäminen valtion talousarvioon on saanut osakseen paljon kansainvälistäkin huomiota. Voidaan todeta, että kyseessä on kansainvälisesti merkittävä avaus kestävä kehityksen valtavirtaistamiseksi kaikkeen päätöksentekoon ja hallinnon pääprosesseihin. Tämä on hyvä esimerkki politiikkajohdonmukaisuuden kehittymisestä. Toivottavasti kestävä kehityksen politiikkajohdonmukaisuus siirtyy vähitellen kaikkeen lainsäädännön valmistelutyöhön.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointitalous on yksi Suomen EU-puheenjohtajuuskauden pääteemoista. Tavoitteena on luoda EU-päätöksentekoon laajempi ymmärrys siitä, että ihmisten hyvinvointi on edellytys sekä talouskasvulle että yhteiskunnan ja talouden vakaudelle.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

OECD:n määritelmän mukaan hyvinvointitalouden avainulottuvuudet ovat koulutus, tasa-arvo, terveys sekä sosiaaliturva ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Näistä kertovien mittareiden avulla saadaan tietoa niiden kehittymisestä ja tilasta Suomessa. Tässä talousarvioesityksessä näihin neljään ulottuvuuteen löytyy seurantatietoa eri hallintoalojen perusteissa.

Tulevaisuusvaliokunta on korostanut useaan otteeseen jo viime hallituskaudella bruttokansantuotetta täydentävien hyvinvointimittareiden käytön lisäämistä hallituksen päätöksenteossa. Hyvinvointimittarit tulisi saada tehokkaammin päätöksentekijöiden käyttöön ja osaksi päätöksentekoprosessia. Tämä hallitus on sitoutunut hyödyntämään perinteisten taloudellisten mittarien tukena mittareita, jotka kuvaavat taloudellista, ekologista ja sosiaalista hyvinvointia. Vaihtoehtoisia tai rinnakkaisia hyvinvoinnin indikaattoreita on olemassa jo paljon, ja niitä myös käytetään, mutta haasteena on tiedon hajanaisuus ja se, kuinka paljon tietoa mahtuu jo muutenkin mittavaan budjettikirjaan. Iloitsen erityisesti siitä, että bruttokansantuotetta täydentävien mittareiden tarve ja merkitys on lopultakin ymmärretty. Vaihtoehtoisia mittareita on paljon, ja niitä on hyödynnetty monessa eri hallinnonvaiheessa. Jatkossa haasteena on kuitenkin oikeiden mittareiden valinta, ja esimerkiksi sen puutteen korjaaminen, että tässä käsittelyssä olevasta talousarviosta ei hahmotu riittävän selkeästi, mitä mittareita on käytetty ja miten nämä mittarit ovat vaikuttaneet talousarvioon. Jatkossa — ja toivottavasti jo seuraavassa talousarviossa — bruttokansantuotetta täydentävien mittareiden käyttö tulee esittää systemaattisemmin ja niiden käytön vaikutus tuoda esityksiin yksityiskohtaisemmin. Erityisen tärkeää olisi, että jatkossa talousarviossa esitetään vaihtoehtoiskustannusten laskelmat eri tulevaisuusinvestoinneille, jotta ne voidaan merkitykseltään erottaa juoksevista kuluista. Vaihtoehtoiskustannusten laskentaa ei vielä riittävästi osata.

Hyvinvointitaloudessa on varmasti vielä opettelemista lainsäädäntötyössä ja talousarvioon laadinnassa, mutta tärkeintä on kuitenkin todeta, että suunta on muuttunut. Nyt hallitus uskaltaa tehdä hyvinvointitalouteen kuuluvia hyvinvointi-investointeja. Lapsiin, nuoriin, varhaiskasvatukseen, koulutukseen, terveyteen ja hyvinvointiin sekä sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen panostaminen ovat tärkeitä tulevaisuusinvestointeja, ja näitä investointeja on ensi vuoden talousarviossa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi aivan toisenlaiseen teemaan. Täällä nimittäin mainittiin tänä iltana harmaa talous. Harmaan talouden torjunta on tuottavaa työtä, ja siksi olen huolissani resurssien niukkuudesta Verohallinnossa, poliisissa ja Tullissa, eli onko siellä mahdollista jatkossa kehittää tätä tuottavaa työtä. Tarkastusvaliokunnassa kuulumme kaikkien näiden tahojen edustajia, ja resurssipuutteet voivat estää harmaan talouden torjunnan toimintamallien kehittämisen. Jos resursseja ei saada parannettua, voivat perinnän ja rikoshyödyn takaisinsaantia koskevat tulokset jopa tippua nykyisestä kasvattaen verovelkojen ja samalla kokonaisverovajeen määrää. Kysymyshän ei ole mistään pienistä summista, sillä esimerkiksi poliisi sai vuonna 2018 rikoshyötyjä pois 27,4 miljoonaa euroa ja tänä vuonna syyskuun loppuun mennessä jo yli 20 miljoonaa euroa. Tullin talousrikoskorjunta tuotti vuosina 2012—2018 yli 195 miljoonaa euroa. Kun mietimme valtiontalouden haasteita, on harmaan talouden torjuntaan syytä varata riittävästi resursseja, sillä nämä panokset maksavat itsensä moninkertaisesti takaisin. — Kiitos.

19.55 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Käymme keskustelua hallituksen ensi vuoden budjetista vakavien talousuutisten varjossa. Viime hallituskaudella virinnyt ja

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

kovillakin päätöksillä synnytetty talouskasvu on hidastumassa. Valtiovarainministeriön arvion mukaan ensi vuonna kansantaloutemme kasvaa prosenttia, ja vaalikauden lopulla 2023 ylletään enää 0,7 prosentin kasvuun. Samaan aikaan kansainvälisen talouskehityksen yllä lepää monia tummia pilviä väistämättömältä tuntuvasta brexitistä globaaliin kauppasotaan saakka.

Vastuullisen päättäjän johtopäätös tästä kaikesta pitäisi olla se, että vallitsevassa tilanteessa meidän pitäisi tehdä kaikkemme julkisen talouden vahvistamiseksi. Syy tähän on ilmeinen. Vain vahva julkinen talous mahdollistaa meidän ylläpitää nykyistä hyvinvointiyhteiskuntaa palveluineen myös tuleville sukupolville. Valitettavasti hallituksen toimet vievät Suomea tässä suhteessa toiseen suuntaan. Päätetyt toimet pikemminkin heikentävät kuin vahvistavat Suomen julkista taloutta. Marinin hallituksen ohjelmassa mainittu julkisen talouden tasapainotavoite vuoteen 23 mennessä onkin karkaamassa. Tuoreimpien laskelmien mukaan julkinen tase heikkenee 20 miljardilla eurolla hallituskauden aikana, kun niissä huomioidaan myös hallitusohjelmassa mainitut omaisuusmyynnit.

Arvoisa puhemies! Rinteen ja nyt siis Marinin hallituksen ohjelmassa todetaan oikein, että kestävä talouskasvu nojaa paitsi työllisyysasteen nostamiseen myös työn tuottavuuden vahvistamiseen. Ikävä kyllä ensi vuoden budjetissa eväät näihin jäävät puuttumaan, ja hallituksen itselleen asettama 75 prosentin työllisyysastetavoite karkaa yhä kauemmaksi. Kyse ei ole kuitenkaan siitä, etteikö hallituksella olisi käytettävissään työllisyyttä parantavia keinoja, vaan pikemminkin siitä, että poliittinen rohkeus niiden hyödyntämiseen uupuu. Esimerkiksi Suomen Pankki on neuvonut hallitusta porrastamaan ansiosidonnaista työttömyysturvaa ja poistamaan työttömyysturvan lisäpäivät sekä toteuttamaan kunnianhimoisen perhevapaaudistuksen tavoitteisiin pääsemiseksi. Hallitukselle nämä neuvot eivät ole kuitenkaan kelvanneet. Ja vaikkapa edustaja Heikkisen mainitsema paikallisen sopimisen lisääminen on toistaiseksi jäänyt vain pakolliseksi korulauseeksi. Ennemminkin, arvoisa puhemies, hallitus tekee toimia, joilla pahennetaan työttömyyttä. Siitä kuuluu kiitos hallituksen päätöksille muun muassa leikata kotitalousvähennystä ja nostaa bensan ja dieselin hintaa. Tätä voidaan pitää kovana arvovalintana.

Arvoisa puhemies! Kokouksen vaihtoehtoon sisältyvällä työllisyyspaketilla tähän maahan olisi mahdollisuus saada ne hallituksen kaipaamat 60 000 uutta työpaikkaa. Sillä olisi, hallitusta paremmin, mahdollista turvata meidän hyvinvointipalveluidemme rahoitus. Parempi työllisyys mahdollistaisi sen, että viime hallituskaudella aloitettu työn verotuksen keventäminen voisi jatkua. Lähdemme siitä, että sen ylimääräisen tunnin teko Suomessa on aina kannattavaa ja että eläkkeet riittävät enempään. Siksi esitämme miljardin tuloveroalennusta ja yli 75-vuotiaille korotusta kotitalousvähennykseen. Kolmanneksi me panostaisimme hallitusta enemmän todellisiin tulevaisuusinvestointeihin eli koulutukseen ja infraan: toisin kuin hallitus, joka ripottelee 3 miljardin euron omaisuuden myyntitulot lukuisiin kohteisiin, me pääomittaisimme korkeakouluja miljardilla ja antaisimme 2 miljardia tulevaisuuden kannalta tärkeiden raideinvestointien toteutukseen heti, tässä ja nyt.

Arvoisa puhemies! Hallituksen velkaa ja työttömyyttä lisäävälle talouslinjalle on siis onneksi vaihtoehtoja. Siksi kannatan edustaja Heinosen tekemää epäluottamuslausetta.

19.59 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Ensi vuoden valtion talousarvio sisältää useita oikeansuuntaisia toimia ja määrärahan kohdennuksia eläkkeisiin ja sosiaaliturvaan sekä etenkin varhaiskasvatus- ja koulutuspalveluihin. Työllisyyttä kohentavia ainek-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

siakin on, mutta työvoimapolitiikassa keppi on edelleen koholla aktiivimallin leikkurin kumoamisesta huolimatta. Pelkäänkin, että se — tuo keppi — odottaa ensi kevättä. Hieman tuota keppiä on jo nyt jouduttu maistamaan: Eläkeputken leikkaus on kiistatta työttömyysturvan heikennys. Lisäksi työttömyysturvan karenssipäätökset, nuo 100 prosentin työttömyysturvavaleikkurit, ovat olleet kasvussa.

Julkisen talouden tasapainon kytkeminen tähän 75 prosentin työllisyystavoitteeseen saattaa osoittautua ongelmaksi. Julkisen talouden tasapaino voitaisiin saavuttaa myös suurin toimin. Suomessa on viimeisen kymmenen vuoden ajan päästetty omistajat ja työnantajat varsin vähillä, ja alati vähenevillä, yhteiskunnallisilla vastuilla. Talkoot on tehty josain aivan muualla. Ensinnäkin yritysten yhteisöveroa on alennettu reilusti kuluneen vuosikymmenen aikana, ensin 26 prosentista 24,5:een vuonna 2012 ja sitten 20 prosenttiin vuonna 2014. Yhteisöveron alentaminen kuudella prosenttiyksiköllä tuo noin 1,2 miljardin edun yrityksille vuosittain. Kaikkiaan kymmenen vuoden jaksolla etu on ollut 7,7 miljardia euroa. Työnantajien Kela-maksun poistaminen vuonna 2010 on tuonut vuositasolla 0,7 miljardin euron hyödyn työnantajille. Tähän mennessä hyötyä on kertynyt 7 miljardia. Kilpailukyky sopimuksen työnantajien sosiaalivakuutusmaksujen alennus ja siirto työntekijöiden maksettavaksi sekä 24 tunnin työajan pidennys ovat tuoneet työnantajille kolmen vuoden aikana noin 7 miljardin hyödyn. Yritykset ovat saaneet siis 2010-luvun aikana kaikkiaan lähes 22 miljardin euron hyödyn näistä edellä mainituista toimituksista. Nämä ovat merkinneet myös vähemmän verotuloja valtiolle. Yritysten reaaliset voitot ovat 2010-luvulla kasvaneet 30 prosenttia. Samaan aikaan palkansaajien reaaliensiot eivät ole kasvaneet käytännössä lainkaan.

Arvoisa puhemies! Kansantalouden tilinpidon mukaan yritysten osingot ovat nousseet vuoden 2014 16,5 miljardista vuoden 2018 melkein 23 miljardiin euroon viisivuotisjaksolla. Ja esimerkiksi 60 suurimman pörssiyrityksen osingoissa on erityisesti kiky-vuosina ollut nähtävissä voimakas kasvu. Vuodesta 2017 vuoteen 2019 kasvua oli 2 miljardia euroa yli 13,5 miljardiin euroon.

Suomessa on siis paljon, ja kasvavia, pääomia, joita voitaisiin verottaa, ja siten tasapainottaa julkistaloutta, vähentää velkaantumista, kohdentaa rahaa eläkkeisiin, sosiaaliturvaan, palveluihin, koulutukseen, tutkimukseen ja julkisiin investointeihin. Näin kohennettaisiin ihmisten ostovoimaa ja työllisyyttä, luotaisiin kansantalouteen kasvua ja yhteiskuntaan hyvinvointia. Hallituksen ohjelmassa, eikä ilmeisesti hallituksen pöydässä muutenkaan, tätä mahdollisuutta haluta käyttää. Näyttää siltä, että minkäänlaista tai ainakaan sanottavaa suunnanmuutosta ei veropolitiikassa ole havaittavissa edeltäviin vaalikausiin, edeltäviin hallituksiin.

Tiettävästi lähimmäs tätä mahdollisesti oraalla olevaa veropolitiikan suunnanmuutosta hallituksen pöydässä on päästy alkusyksystä, kun hallitus arvioi yritystukia. Työ- ja elinkeinoministeriön yritystukiselvityksessähän on nostettu esiin ja keskusteluun listaamattomien yhtiöiden kevennetty osinkoverotus yhtenä esimerkkinä kansantalouden kannalta tarpeettomista ja haitallisista verotuista. Tämän verotuen määrän on arvioitu olevan 405 miljoonaa euroa vuonna 2023.

Arvoisa puhemies! Pidän selvänä, että pääomien nykyistä kireämpi verotus on otettava hallituksenkin talouspolitiikan keinovalikoimaan. Muuten ihmisten sosiaaliturvan ja palveluiden korjaaminen ja parantaminen, hyvinvoinnin lisääminen, lupauksen lunastaminen, osoittautuu mahdottomaksi. — Kiitos, puhemies.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

20.05 **Maria Guzenina sd:** Arvoisa puhemies! Korjausvelka ei ole hyvä asia. Se on sitä, että vuosi toisensa jälkeen jätetään esimerkiksi rakennuksen peruserän nyrkkipätkä tekemättä, annetaan nurkkien repsahtaa, koska kuvitellaan, että se säästää rahaa. Sitten, kun vuosi toisensa jälkeen laiminlyöty rakennus on niin huonossa kunnossa, että sitä aletaan kutsua jopa sairaaksi, joudutaan huomaamaan, että sen remontoiminen maksaa huomattavasti enemmän kuin sen purkaminen.

Jos Suomi, arvoisa puhemies, olisi jatkanut kokoomuksen veroalen tiellä, olisi korjausvelka kasvanut Suomessa kasvamistaan, hyvinvointiyhteiskunta olisi rapistunut rapistumistaan, ja ennen pitkää olisi edessä ollut pakkopurkaminen ja -myyminen yksityisille yrityksille. Siitähän oli kyse viime vaalikauden sote-runnomisessa, jossa koko sote-sektori haluttiin kokoomuksen toimesta myydä voitontavoittelun välineeksi kansalaisten hyvinvoinnin kustannuksella. Sanna Marinin hallitus tekee nyt kreivin aikaan sen peruserännustuksen, korjausvelan maksamisen, minkä enemmistö suomalaisista haluaa tehtävän. Sanna Marinin hallitus on nyt ottanut hyvin vaativan tehtävän vastaan: hyvinvointiyhteiskunnan pelastamisen.

Arvoisa puhemies! Jo tässä vaiheessa on syytä iloita valtavan monesta jo näin nopeasti toteutuvasta ihmisten arkea parantavasta pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmaan kirjatusta päätöksestä. Nyt jo on tehty päätökset siitä, että pienimmät eläkkeet nousevat, perusturvan korotukset tulevat voimaan, koulutuksen rahoitus kasvaa kaikilla koulutusasteilla, subjektiivinen päivähoidon oikeus varhaiskasvatukseen palautetaan, varhaiskasvatuksen ryhmäkoot pienenevät ja aktiivimalli poistuu. Ja nämä kaikki siis jo ensi vuonna. Sanna Marinin hallituksen teot ovat oikeudenmukaisia ja kestäviä. Uskon, että myös ainakin osassa oppositiosta iloitaan näistä muutoksista — kovasti toki iloa pidätellään, mutta ainakin sisäisesti iloitaan. Kyllä se sieltä silmistä loistaa.

Arvoisa puhemies! Vaikka pääministeri Sanna Marina on verrattu kansainvälisessä lehdistössä jopa Wonder Womaniin, Ihmenaiseen, opposition vaatimukset hallitusohjelman kaikkien kirjausten toteuttamisesta heti ja nyt ovat ylimitoitettuja. Tämä vaalikausi on vasta aluillaan, ja on paljon sellaisia asioita, joiden huolellinen valmistelu on tärkeää, jotta ne etenisivät kestäväällä tavalla sitten varsinaiseen toteutukseen. Eihän tulevaisuutta rakenneta yhdessä yössä eikä edes kuudessa päivässä. Myöskään lyhytnäköinen kvartaalipolitiikka ei kanna tässä muuttuvassa maailmassa, tarvitaan huolellisesti valmisteltuja rakenteellisia uudistuksia.

Yksi tällainen iso kokonaisuus on vanhuspalveluiden korjaaminen ja tähän liittyvä riittävän henkilöstön turvaaminen. Kyllä näin täytyy sanoa, että jos henkilöstömitoitus olisi saatu jo toissa vaalikaudella kirjattua lakiin, emme joutuisi nyt tässä ajassa lukemaan lehdistä murheellisia otsikoita tähän liittyen. Hoitoalan houkuttelevuus olisi tänä päivänä aivan toista luokkaa kuin se on nyt, jos tämä olisi hoidettu kuntoon jo toissa vaalikaudella tai edes viime vaalikaudella. Nyt tämä henkilöstömitoituksen nostaminen on vaikeutunut päivä päivältä jo pelkästään siksi, että Suomessa ei ole riittävästi alalle hakeutuvia hoitajia. Tämän vuoksi ministeri Kiuru joutuu porrastamaan tämän lakikokonaisuuden etenemisen, ja uskon, että oppositiokin tämän ymmärtää, vaikka puheissaan yksinkertaistaa asian ikään kuin sormien napsautuksella hoidettavaksi asiaksi.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Marinin puheenvuoro, jossa hän kutsui oppositiota yhteistyöhön, oli viisas. Onhan se niin, että hyvinvointiyhteiskunnan rakennustelineillä on yhteistyöllä saavutettu aina enemmän kuin toinen toista kamppailamalla ja vaikeita kokonaisuksia yksinkertaistamalla. Noin kahdeksan kuukautta sitten Suomen kansa antoi vahvan

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

mandaatin nykyisille hallituspuolueille hoitaa Suomen asioita. Kaikki nyt hallituksessa istuvat puolueet ottavat tämän mandaatin vakavasti ja ovat tekemässä ihmisille hyvää politiikkaa. — Kiitos, arvoisa puhemies!

20.10 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Kuten moneen kertaan on käynyt selväksi, kaikki tässä salissa ovat samaa mieltä siitä, että Suomen työllisyyden on vahvistuttava. Pelkkään lukemaan, olipa se sitten 75 tai jotain muuta, keskittyminen ei kuitenkaan ole järkevää.

Hallitus on kertonut tekevänsä finanssipolitiikkaa, joka reagoi suhdanteisiin, sekä sitovansa menolisäyksiään työllisyysasteen nousuun. Mikäli työllisyysaste ei nouse riittävästi, menoja voidaan peruuttaa. Tällaisen epäonnistumisen myöntämiseen en usko hallituksen hevillä suostuvan. Työllisyysasteen nostossa onkin paljon pelissä, ja osin onnistuminen on symbolista. Hallituksella on vahva intressi tarrautua tuohon yksinkertaiseen lukemaan sen sijaan, että se välttämättä tarkastelisi oleellisempia työllisyyden osia.

On erittäin merkittävää, millaisissa töissä ihmiset käyvät, kuinka usein, keitä ihmiset ovat ja tulevatko he palkallaan toimeen. Kun hallitus lisää palkkatukea ja tukityöllistämistä ja saa riittävän määrän työmarkkinoiden ulkopuolella olevia joka kuukausi muutamaksi tunniksi töihin, se saa työllisyysasteen nousemaan riittävän korkealle. Julkinen talous ei tällaisesta työllisyydestä kuitenkaan hyödy.

Hallituksen alueellisten työllistämiskokeilujen kohderyhmään kuuluvat ensinnäkin työnhakijat, jotka eivät ole oikeutettuja ansiopäivärahaan. He ovat yleensä pitkäaikaistyöttömiä, kouluttamattomia tai vähän koulutettuja. Toisekseen kohderyhmään kuuluvat alle 30-vuotiaat työnhakijat. Kolmanneksi ryhmään kuuluvat kaikki työttömät tai työvoimapalveluissa olevat maahanmuuttajat.

Tiedämme tilastojen perusteella, että erityisesti tietyissä maahanmuuttajaryhmissä työllisyys on hyvin alhaista ja työttömyys korkeaa. On selvää, että näitä ryhmiä tukityöllistämällä tai kouluttamalla työllisyysaste nousee. Tämä on sosiaalipolitiikkaa, ei kestävä työllisyystoimi, eikä sitä pitäisi sekoittaa julkisen talouden tasapainottamiseksi vaadittaviin toimiin. Ylipäänsä sellaisen väestön määrän lisääminen, joka ei tule itsenäisesti työllistymään, ei ole järkevää.

Arvoisa puhemies! Palkkatuetusta työstä hyvin harvoin työllistytään avoimille markkinoille. Kuntakokeilut maksavat, eikä niistä välttämättä ole muuta hyötyä kuin juuri se, mihin aluksi viittasin: työllisyysastetta saadaan nostettua. Asiassa on tietysti inhimillinen puolensa. Mikäli ihminen saa mielekkyyttä ja toimivan yhteisön elämäänsä, hyvä, mutta liian usein kuulee aivan päinvastaista. Kursseja ja työllistämistoimia, jotka ovat pakkopulaa, joista ei ole mitään hyötyä, jotka ovat naurettavia, alentavia, byrokraattisia ja jopa kiusantekoa.

Olen saanut kuulla varsin paljon kansalaisten kokemuksia erilaisista työllistämistoimista ja kursseista ympäri Suomen. Erityisesti yksityisten toimijoiden järjestämästä toiminnasta — usein muuten samojen, jotka osallistuvat myös kotouttamiseen — kuulee joskus melko uskomattomiakin asioita. Vai mitä sanotte siitä, että ihmisen pitää kirjoittaa vaito-olovelvollisuus, jotta hän ei kertoisi kenellekään, miten huono kurssi on ollut. Entä siitä, että ihan hyvältä kuulostavalla kurssilla ei ollutkaan lainkaan ohjaajia, mutta pöydällä oli kuplamuovia, jota kuulemma saisi paukutella siinä päivän kulumista odotellessa. Ei, tällaisessa niin sanotussa työllistämisessä tai kurssituksessa ei ole mitään järkeä kenellekään muulle kuin mahdollisesti sille firmalle, joka näistä nettoa.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Arvoisa puhemies! En haluaisi olla pessimistinen. Toivon todella, että hallitus ymmärtää, että työllisyysastetta kannattaa ensisijaisesti nostaa huolehtimalla siitä, että yrityksillä on mahdollisuuksia kasvaa ja tuottaa, investoida ja palkata. Näin synnytetään tuottavaa työtä, josta saatavalla palkalla ihminen tulee toimeen ja maksaa veroja. Toisaalta työpaiikat, joihin ei vaadita koulutusta, vähenevät hurjaa vauhtia. Rakennemuutosta kiihdyttävät digitalisaatio ja automatisaatio. Kun kyse on verorahoin toteutettavista työllistämistoimista, vähin, mitä meidän pitää vaatia, on, että hallitus tutkii kuntakokeilujen ja palkkatuen kustannus—hyöty-vaikutukset, selvät konkreettiset seuraukset, vertaa näitä ryhmiin, jotka eivät ole osallistuneet toimiin, ja määrittää toimien mahdolliset syrjäytymistä ehkäisevät vaikutukset myös euromääräisesti eikä vain kyselytutkimuksin.

20.15 Pasi Kivisaari kesk: Kunnioitettu puhemies! Me keskustalaiset puhumme mielellämme köyhän asiasta. Viime vuosina, erityisesti edellisen eduskuntakauden aikana, valtiontalous on ollut heikossa kunnossa. Monet leikkaukset ovat kohdistuneet tuolloin myös pienituloisiin. Nämä leikkaukset eivät olleet meille helppoja, mutta katsoimme ne kuitenkin välttämättömiksi, jotta Suomen suunta saatiin käännettyä. Tämän vuoksi onkin erityisen hienoa, että nyt, kun kivijalka on saatu vankemmaksi, hallituksen budjetti vuodelle 2020 tuo paljon hyvää, erityisesti pienituloisille.

Toinen mieluisa puheenaihe on aluepolitiikka. Keskusta haluaa, että koko maa pidetään kehityksessä mukana. Edustaja Kiviranta nosti keskustan ryhmäpuheessa esiin sen, että budjetissa tunnustetaan ja tunnustetaan toden teolla ensimmäisen kerran niin sanottujen seutukaupunkien merkitys Suomen pärjäämiselle. Se on osoitus siitä, että hallitus näkee koko Suomen läpi.

Monessa maakuntakeskuksessa on myös asetettu suuria odotuksia hallituksen toimille, niin myös Etelä-Pohjanmaalla. Etelä-Pohjanmaalla luotetaan, että hallitus kohdistaa katseensa niin perusväylänpitoon, valtateihin, päärataan kuin alueelliseen korkeakoulupolitiikkaan sillä asennolla, että Etelä-Pohjanmaa kiittää. Vuoden 2020 budjetissa onkin monia alueellisia ilonaiheita, jotka ovat osoitus siitä, että me olemme kokonainen Suomi, kaikkien suomalaisten Suomi.

Hallitusohjelman tavoitteena on vahvistaa kuntataloutta. Hallitusohjelmaan on ennen kaikkea kirjattu lupaus korvata täysimääräisesti uusista velvoitteista aiheutuvat rasitukset kunnille. Olen ilolla laittanut merkille, että myös kuntatalouden suurin murheenkryyni, sote-uudistus, on uskallettu nostaa esiin. Sotesta puhumalla tuskin on enää irtopisteitä saatavissa, mutta emme pääse pakoon sitä tosiasiaa, että nykyisellä tiellä sote-kulut kasvavat hallitsemattomasti.

Arvoisa puhemies! Suomen talouden suunnanmuutos ja parantuneet työllisyysluvut näkyvät myös siinä, että koulutus ja osaaminen on nostettu jalustalle, ja se tehdäänkin kovalla rytinällä. Tämä hallitus on sivistyshallitus. Opiskelijoiden asemaa parannetaan, koulutuksen ja kasvatuksen perustuksia vahvistetaan aina varhaiskasvatuksesta huippututkimukseen. Koulutus on parasta investointia tulevaisuuteen. Juuri se on tämän hallituksen suuri oivallus. Emme voi kuitenkaan jäädä vain odottelemaan näiden investointien hyötyjä. Työllisyyttä on parannettava ja valtiontalous on saatava tasapainoon. Tämä vaatii jatkuvaa keskustelua ja rivakoita toimia. Näitä toimia tulee tehdä kaikella tarmolla ja kaikella viisaudella.

Arvoisa puhemies! Olen täällä salissa tänään huomannut, että myös räväkkä ja räiskyvä keskustelu vie asioita eteenpäin. Kansanedustajan työhön kuuluu niin väittely kuin yhteis-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

työn tekeminen. Oleellisinta eivät ole kuitenkaan puheet vaan teot. Sillä tiellä tämä hallitus nyt on, tekemässä tekoja. Hyvin tässä käy.

20.19 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Tämä hallitus vie Suomen uudelle vuosikymmenelle kaventamalla tuloeroja, tukemalla työttömiä työllistymään, parantamalla perusturvaa ja tekemällä pitkälle katsovia koulutusjärjestelmän uudistuksia. Nämä ovat ensi vuoden budjetista löytyviä konkreettisia tekoja ja panostuksia ihmisten arkeen. Ne kertovat siitä, että hallitus on oikeudenmukainen, solidaarinen, ihmisiin luottava ja tulevaisuuteen katsova. Ensi vuoden budjetti siis kaventaa tuloeroja. Veroihin ja etuisuuksiin tehtävät muutokset lisäävät käteenjäävää tuloa eniten pienituloisilla, mikä on oikein ja oikeudenmukaista. Kuitenkin peräti 70 prosentilla suomalaisista tilanne on se, että käytettävissä olevat tulot nousevat.

Suuri muutos on näkyvillä myös työllisyyspolitiikassa. Tämä hallitus ei usko keppiin vaan työllisyyden tukemiseen. Yksi vasemmistoliiton kynnyksysymyksistä hallitukseen osallistumiselle oli työttömiä kyykyttävän ja epäreilun aktiivimallin purkaminen. Aktiivimalli onkin historiaa heti ensi vuoden alusta lähtien, ja sitä ei kyllä tule ikävä. Työttömien elämäntilanteet ja syyt työttömyyteen ovat hyvin moninaisia, joten niihin voi puuttua vain yksilöllisillä ratkaisuilla. Tämän hallituksen työllisyyspolitiikan kulmakiviä ovatkin muun muassa nykyistä yksilöllisemmät palvelut ja palkkatuen käytön lisääminen. Meidän tavoitteenamme on, että yhä useampi osatyökykyinen ja pitkäaikaistyötön saa työpaikan tai pääsee osallistumaan koulutukseen. Osallisuuden edistäminen on parasta työllisyyspolitiikkaa, ei keppipolitiikka.

Arvoisa puhemies! Ensi vuoden budjetissa minua erityisesti ilahduttaa perusturvan ja pienimpien eläkkeiden parantaminen. Takuueläke nousee 50 euroa kuukaudessa ja kansaneläke 34 euroa kuukaudessa, ja perusturvaan tehdään 20 euron tasakorotus. On merkittävä käänne politiikassa, että 4 vuoden tauon jälkeen etuuksiin tehdään indeksikorotukset. Tästä on mustaa valkoisella, konkreettisia lukuja siitä, kuinka ihmisten taloudellista tilannetta parannetaan ympäripyöreiden lupauksen sijasta. Me toimimme, emme vain puhu.

Me tiedämme tutkimuksista, että erityisesti köyhyysvaarassa ovat yksinhuoltajaperheet ja monilapsiset perheet. Sen takia hallitus korottaakin juuri lapsilisän yksinhuoltajakorotusta, sekä neljännessä ja viidennessä lapsesta saatavaa lapsilisää. Me siis kuuntelemme todella, mitä tutkijat ja muut asiantuntijat meille näistä asioista kertovat, ja toimimme sen mukaan. Näin tehdään järkevää ja oikeudenmukaista politiikkaa ja huomioidaan päätösten lapsivaikutukset.

Siitä, että lapsivaikutusten arviointi ei ole tälle hallitukselle pelkkää sanahelinää, kertoo myös moni koulutuspolitiikan päätös. Ensi elokuussa palautetaan subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus, mikä on merkittävää lasten yhdenvertaisuuden kannalta. Tämä hallitus on jo ensi vuoden budjetissaan huomionnut tutkijoiden ja vasemmiston pitkäaikaisen huolen siitä, että lasten taustan vaikutus oppimistuloksiin on alkanut taas kasvaa. Me panostamme varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen laatua ja tasa-arvoa parantaviin hankkeisiin. Koulutuksellinen tasa-arvo on tämän hallituksen koulutuspolitiikan punainen lanka.

Arvoisa puhemies! Raahesta tulevana kansanedustajana koen konkreettisesti sen, että Suomi on pitkien välimatkojen maa. Olen iloinen siitä, että hallitus lupaa perusväylänpitoon korotuksen. Tämä on tärkeää paitsi liikkumisen myös liikenneturvallisuuden kannalta. Lisäksi ilmastomuutoksen torjumiseksi panostukset joukkoliikenteeseen koko maassa ovat tärkeä kysymys. Hallitus panostaa vähäpäästöiseen liikenteeseen ja edistää suuria ra-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

tahankkeita. Myös tässä on näkyvissä se, että hallitus panostaa pitkälle tulevaisuuteen lyhytnäköisten leikkausten sijasta.

Ensi vuoden budjetti on kansanrintamahallituksen ensimmäinen budjetti. Se katsoo tulevaisuuteen, se uskoo suomalaiseen osaamiseen ja Suomen mahdollisuuksiin. Tämä hallitus on käärynnyt hihat ja ryhtynyt toimeen. Nyt toteutetaan perhevapaaudistus, sote ja sosiaaliturvan kokonaisuudistus ja laaditaan kansallinen lapsistrategia.

Tälle hallitukselle on tärkeää, että uudistusten keskiössä on ihminen — se tavallinen kansalainen eikä voittoa tavoittelevat pörssiyritykset. Tälle hallitukselle on tärkeää, että koko Suomi pidetään elinvoimaisena ja elämisen mahdollisuudet ja palvelut turvataan myös harvaan asutulla maaseudulla. Kiitoksia Sanna Marinin hallitukselle.

20.25 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käymme juuri läpi talousarviota ja sen hyviä ja myös semmoisia huonompiakin puolia. Tässä kirjassa on tosi mainioita asioita, tosin on siellä puutteitakin. Suurin puute on se, että suomalaiset ja Suomi eivät ole aina etusijalla. Hoitajamitoituksen toteuttaminen ontuu, hallitus keikahti. Samaan aikaan hoitajamitoitusta ei noin vain tullutkaan. Valitettavasti näyttää siltä, että luvatut asiat vähän jauhavat paikallaan. Tarvitaan terveydenhuollon koulutuspaikkoja. Omaishoito ja vanhustenhoito tarvitsevat rahaa. Olisin toki toivonut, että nyt pikana muodostettu uusi Marinin hallitus olisi tehnyt omaishoidon palkkiosta kokonaan verotonta. Eläkkeitä kyllä vähän korotetaan, totta kai se on hyvä asia, mutta paljon puhutusta satasen korotuksesta ei ole tietoaakaan. Tosin samaan aikaan hallitus näyttää ottavan eläkeläisiltä, jopa kotitalousvähennystä peukaloidaan. Se on valitettavaa, sillä eläkeläiset ja vanhukset ovat tätä kovasti hyödynneet — he ihan tavalliset ihmiset. Polttoaineverojen korotus tuntuu ihan tavallisten ihmisten arjessa. Kuljetuskustannuksiin se vaikuttaa, se on selvää.

Huolestuttavaa on myös hallituksen ukaasi, että jos nämä esimerkiksi työllisyyteen suunnitellut jutut eivät toteudukaan, niin sitten tarkastellaan ja taas leikataan. Jos hallitus ei siis itse saa tehtyä, mitä lupaa, ottaa se kansalta. Epäonnistuminen siirrettäisiin kansan maksettavaksi. Tähän mennessä ei näytä hirveän lupaavalle, koska jo EU on tähän hallituksen taloudenhoitoon puuttanut, eikä siltä ole tainnut kehuja hallitukselle tulla, päinvastoin.

Ilmastoasioissa kyllä ajetaan satasta viidenkymppin alueella. Tuntuu sille, että ei nähdä kokonaisuutta. On hiukan eriskummallista ja perin oudoksuttavaakin, että me suomalaiset maksamme kallista hintaa ja maat, joista tulee runsaasti päästöjä, voivat olla melkoisia vapaamatkustajia. Suomalaisia kuritetaan. Olisi parempi ymmärtää se, että meidän maamme on pitkien etäisyyksien maa ja meillä on oikeasti haasteelliset sääolosuhteet. Olen huolestunut siitä, kuinka tavallinen kansalainen joutuu maksamaan pitkien matkojen, kylmien talvien aiheuttamien kustannusten lisäksi vielä kunnianhimoisuudesta ilmastoasioissa.

Juuri tullut Suomen Pankin ennustus on myös huolestuttavaa kuultavaa. Suomen Pankki ennakoiki ensi vuodesta, että talouskasvu hidastuu. Talouskasvun vaimentuminen on myös Suomen Pankin ennustama, kuten myös se, että luottamus tulevaisuuden talouteen horjuu, ja pahasti horjuukin. Suomen kilpailukyky, yrittäjäjyys ja suomalaiset ovat tämän hallituksen tekemän budjetin maksajina.

Hyvä uudistunut hallitus, voisitte poistaa edes polttoaineverojen korotukset, se auttaisi koko Suomea. Tämä budjettikirja kuitenkin tuntuu olevan hiukan höttöisellä pohjalla. Pitäisi olla selvä hinta asioille ja tietää, millä mikäkin aiotaan rahoittaa. Nyt jää liian paljon auki kysymyksiä.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

20.29 **Anna-Kaisa Ikonen kok:** Arvoisa puhemies! Hallituksen talouslinja on kestävä. Tavoitteeksi on, aivan oikein, asetettu työllisyysasteen nostaminen 75 prosenttiin ja julkisen talouden tasapaino, mutta miksi ihmeessä hallitus ei tartu heti jämäkästi tekoihin näiden tavoitteiden saavuttamiseksi? Päinvastoin, ensi vuoden budjetti merkitsee sitä, että otetaan lisää velkaa ja jopa vähennetään työpaikkojen määrää 5 000:lla. Tämä on käsittämätöntä tilanteessa, jossa Suomen Pankki juuri tänään kertoi julkisen talouden näkymien heikentyneen. Työllisyysasteen nostaminen on kriittisen tärkeää hyvinvoinnin ylläpitämiseksi, sen me kaikki tiedämme. Työryhmiin on kuitenkin vedottu jo kuukausia. Jos hallitus ei saa aikaiseksi vaikuttavia työllisyystoimia, niin olemme jo aiemmin tarjonneet käyttöön kokoomuksen työllisyystoimien listaa. Meillä on valmiina keinoja noin 60 000 työpaikan luomiseksi. Olennaista on ymmärtää, että yksi tai kaksi temppeä ei riitä vaan tarvitaan laaja-alaisia toimia, ja siksi toivoisin kaikilta avointa suhtautumista ratkaisuihin ja eri toimien harkintaa avoimelta ja puhtaalta pöydältä.

Hallituksen budjettia leimaa laajemminkin tällainen ristiriita lupausten ja tekojen välillä.

Vanhustenhoitoon on luvattu mitoituksia, mutta missä ovat tarvittavat hoitajat ja miksi rahat uupuvat budjetista? Kokoomus esitti vaihtoehtobudjetissaan välittömiä lisäyksiä niin ympärivuorokautiseen hoitoon kuin kotihoitoonkin.

Samoin ilmastonmuutos, aikamme keskeisin tulevaisuuden haaste, on kirjattu komeasti hallitusohjelmaan ensimmäiseksi sanaksi, mutta missä ovat konkreettiset, vaikuttavat toimet?

Koulutuksen puolelle olisin toivonut ensi vuoden budjettiin enemmän pysyväisluonteisia ratkaisuja. Hallituksen koulutuspanostukset ovat määräaikaista, eivät pysyviä. Rahoituksen pysyvyyden ohella tarvitsisimme oikea-aikaista tukea koko koulupolulle varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle.

Myöskin tulevaisuusinvestoinneista on puhuttu kauniisti, mutta niihin varatut rahat valuvat käyttötalouden pysyvien menojen paikkaamiseen. Miksei panosteta rohkeasti Suomen tulevaisuuden edellytyksiä vahvistaviin kohteisiin? Kokoomus tekisi aitoja tulevaisuusinvestointeja sijoittamalla kyseiset tulevaisuusinvestointeihin varatut 3 miljardia korkeakoulujen pääomitukseseen ja nopeisiin liikenneyhteyksiin.

Tässä vain muutama esimerkki.

Suuri ristiriita on siinä, että hallitukselta puuttuvat keinot sinänsä hyvien tavoitteiden saavuttamiseksi. Arvoisa hallitus, budjetti on keskeinen välineenne ohjata toimintaa tavoitteiden suuntaan ja varmistaa tavoitteiden saavuttaminen. Käyttäkää sitä, pyydämme tekoja.

Lopuksi nostan esiin pari ilonaihetta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta:

Lukutaito muodostaa perustan kaikelle muulle oppimiselle, ja erityisesti poikien osalta huolena on ollut lukutaidon kehittyminen tänä päivänä. Siksi olen erityisen iloinen, että meidän pirkanmaalaisten kansanedustajien yhteinen talousarvioaloite Lastenkirjainstituutin rahoituksesta on otettu mukaan tänne pohjaan ja että hallituksen talousarvioon on muutenkin tehty lisäyksiä lukutaidon edistämiseen. Pidän sitä hyvin tärkeänä tämän kasvavan ikäluokan tulevaisuuden kannalta.

Pirkanmaan ja teatteripääkaupunki Tampereen osalta olen iloinen paitsi teattereiden rahoituksesta myöskin siitä, että Tampereen Oopperalle ollaan osoittamassa pientä lisärahoitusta. Kulttuuri on keskeinen vetovoima- ja hyvinvointitekijä, ja siihen kannattaa panostaa. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

20.33 **Heidi Viljanen sd:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva Sanna Marinin hallituksen talousarvioesitys luo kestävän kasvun ja työllisyyden pitkän tähtäimen edellytyksiä. Vuosia jatkuneiden leikkausten tieltä on siirrytty uudistuslinjalle. Talousarvioesitys kuvastaa ennen kaikkea poliittisen suunnan muutosta. Lyhytnäköinen politiikka ei kannata alati muuttuvassa maailmassa, vaan tarvitsemme huolellisesti valmisteltuja rakenteellisia uudistuksia. Talousarvio perustuu hyvinvoinnin lisäämiseen tähtäävään talouspolitiikkaan, sisältää merkittäviä tulevaisuusinvestointeja ja — mikä tärkeintä — investointeja ihmiseen. Ilman hyvinvoivia ihmisiä ei Suomi voi menestyä. Satsaukset ihmisiin tuovat tulevaisuudessa monin kerroin hyvää takaisin. Hallitus rakentaa talousarviossaan sosiaalisesti oikeudenmukaisempaa yhteiskuntaa. Tästä kertovat monet satsaukset, joilla kavennetaan tuloeroja ja vähennetään eriarvoisuutta.

Niin työllisyyden hoidon kuin julkisesta taloudesta huolehtimisen tulee olla pitkäjänteistä. Tämän hallituksen politiikka on sitä. Viimeisimpien, marraskuun lopussa julkaistujen Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan talouskasvu on ollut ennustettua myönteisempää, vaikka aiemmin arvioitiin jo toisin. Bruttokansantuote on kasvanut heinä—syyskuussa 2,2 prosenttia vuoden 2018 vastaavaan verrattuna. Myös vienti, tuonti, yksityinen kulutus ja investoinnit olivat kasvussa vuoden takaiseen verrattuna. Tiedossa on, että talouskasvun on ennustettu hidastuvan, ja se pitää ottaa vakavasti. Hallituksen maltillinen elvyttävä budjetti on tähän suhdannetilanteeseen juuri oikea. Se tukee kasvua ja työllisyyttä. Hallituksen tavoite 75 prosentin työllisyysasteesta on haastava ja vaatii isoja satsauksia työllisyyspalveluihin. Pelkkä työllisyyspalvelujen parantaminen ei tosin riitä, vaan hallituksen toimet ovatkin laajoja ja pitkäjänteisiä. Työllisyyden edistäminen koostuu monista asioista. Se toteutuu muun muassa koulutuksen, osaamisen ja infrastruktuurin kautta. Esimerkiksi perusväylänpitoon satsataan 300 miljoonaa euroa vuodessa. Se lienee tämän salin yhteinen tahto. Kuntakokeilujen kautta mennään kohti Pohjoismaista työvoimapalvelujen mallia.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus tekee aktiivista työllisyyspolitiikkaa, jonka kulmakiviä ovat nykyistä yksilöllisemmät palvelut, palkkatuen käytön lisääminen, kuntien vastuun kasvattaminen, työperäinen maahanmuutto ja osaajien tarjonta. Työllisyystavoitteen pääsemiseksi yhä useamman osatyökykyisen tulee saada työtä. Työllisyyden arvioidaan talousarvioesityksessä nousevan 73,4 prosenttiin vuoteen 2021 mennessä.

Hallituksellamme on rohkeutta investoida. Kasvu luodaan hyvinvoinnin ja osaamisen kautta. 350 miljoonan euron panostus koulutukseen on merkittävä satsaus tulevaisuuteen, työllisyyteen ja osaamiseen. Suomi ei pärjää työtä halpuuttamalla. Matka kohti oikeudenmukaisempaa yhteiskuntaa on alkanut. Epäoikeudenmukaiseksi todettu työttömien aktiivimallin leikkuri poistetaan, pieni- ja keskituloisten verotusta kevennetään, pienimpiä eläkkeitä korotetaan ja perusturvaan tehdään korotukset. Myös indeksikorotukset tehdään etuuksiin ja palveluiden rahoittamiseen normaalisti — neljän vuoden tauon jälkeen. Voisiko sanoa, että jo oli aikakin?

Hallituksen talousarvion toimilla 70 prosentilla suomalaisista ostovoima kasvaa, eniten kuitenkin pienituloisilla — heillä, joilla tälle suurin tarve on. Olen tehnyt pitkään sosiaalityötä kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten kanssa. Viimeiset vuodet ja politiikka eivät ole olleet näiden ihmisten tukena. Pahoinvointi on kasvanut, ja se todella työsäni on näkynyt. Näiden ihmisten puolesta olen luvannut tässä talossa tehdä töitä. Voinkin ylpeydellä nyt sanoa olevani tekemässä Marinin hallituksen mukaista politiikkaa, ihmisen

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

näköisiä ja inhimillisiä tekoja — tekoja, jotka konkretisoituvat monien elämässä jo ensi vuonna. Matkaa on vielä pitkälti, mutta voisin sanoa, että alku ainakin on hyvä.

20.38 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Osaaminen on Suomen tärkein voimavara kansainvälisessä kilpailussa. Näin ollen koulutukseen ja jokaisen yksilön, eritoten lasten, hyvinvoinnin tukemiseen panostaminen on pohja kaikkien muiden toimialojen tehokkuudelle ja tuottavuudelle. Koulutukseen panostaminen on aina sijoitus tulevaisuuteen ja siten erittäin kannatettavaa, mutta tällä hetkellä sinne ohjattavat lisäresurssit nojaavat liikaa määräaikaisten hankeavustusten varaan etenkin ammatillisen koulutuksen ja perusopetuksen osalta. Määräaikainen lisärahoitus on ongelmallista, sillä se ei mahdollista pitkäaikaista ja suunnitelmallista toiminnan kehittämistä.

Hallituskauden merkittävin rakenneuudistus on oppivelvollisuuden nosto 18 vuoteen. Oppivelvollisuuden laajentamisen vaikutuksia ja kustannuksia on tutkittava äärimmäisen tarkasti. Tästä yksi tärkeimmistä on varmasti perusopetuksen vahvistaminen, sillä jos lapsilla ja nuorilla ei ole valmiutta oppia tai heiltä vaaditut perustaidot eivät ole tarvittavalla tasolla, on selvää, ettei oppivelvollisuuden noston halutuista hyvistä vaikutuksista päästä nauttimaan. Perustaitojen varmistaminen jokaiselle peruskoulun jättävälle nuorelle ei nykyisellään toteudu. Heikot perustaidot omaavien oppilaiden osuus on kasvanut ja osaamiserot sukupuolten ja sosioekonomisten ryhmien välillä ovat ilmeiset, kuten uusin Pisa-tutkimus osoittaa. On siis vahvat perusteet sanoa, ettei nykyinen tukemme riitä esimerkiksi laskevien oppimistulosten kääntämiseksi.

Ehdotettu kertaluontoinen 5 miljoonan euron lisäpanostus maksuttomien harrastusmahdollisuuksien edistämiseen koulupäivän yhteydessä on tutkitun tiedon valossa erittäin kannatettava ennalta ehkäisevä investointi. Ottaen kuitenkin huomioon, että vuonna 2018 peruskoulun oppilasmäärä oli 560 500 oppilasta, on osoitettu määräraha — vajaat 9 euroa vuodessa oppilasta kohden — täysin riittämätön, jos vertaamme asiaa vaikkapa Islantiin, missä asian hoitoon on vuodesta 2017 asti panostettu noin 400 euroa oppilasta kohden. Maksuttoman harrastustoiminnan edistäminen kouluissa edellyttää esitettyä kertaluontoista lisäpanostusta järeämpiä toimenpiteitä.

Valtion liikuntaneuvoston julkaiseman tutkimuksen mukaan kaksi kolmesta lapsesta liikkuu suosituksiin nähden liian vähän. Vähäisen liikunnan aiheuttamat kustannukset yhteiskunnalle ovat vuonna 2018 julkaistun suomalaisen tutkimuksen mukaan noin 3 miljardia euroa, kuten edustaja Kivisaari täällä aiemmin tänään totesi. Tässäkin ennaltaehkäisy olisi paljon halvempaa kuin jo syntyneiden ongelmien korjaaminen.

20.41 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Maan asioiden hoidossa on vihdoin palattava normaaliin päiväjärjestykseen. Suomi tarvitsee tästä ensi vuoden talousarviosta päätöksiä, joilla mahdollisimman monelle ihmiselle saadaan töitä ja jotka antavat turvaa sitä tarvitseville suomalaisille. Työllistävemmän ja tasa-arvoisemman Suomen rakentaminen on valtion ensi vuoden budjetin päälinja ja siitä olen varsin onnellinen.

Arvoisa herra puhemies! Tänä vuonna minulle on tullut yllätyksenä tässä talossa se, kuinka vähän oppositio yrittää vaikuttaa asioihin etukäteen ja kuinka paljon hyviäkin esityksiä ammutaan tässä salissa alas. Miksi emme voisi yhteen ääneen todeta, niin kuin monet hyvät kollegat ovat tänäänkin sanoneet, että esimerkiksi panostukset lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaan, koulutukseen, tiestöön ja huoltovarmuuteen, kuten lähiruuan ja metsien tukemiseen, ovat Suomelle kriittisiä? Ja sitten perään todeta, että meillä on tääl-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

lä hallituksesta tai oppositiosta riippumatta yhteisiä haasteita, kuten matala syntyvyys ja kuntien velkaantuminen, haasteita, kuten ääri-ilmiöt ja suurvaltojen konfliktit. Toivoisin tältä talolta eteenpäin katsovaa asennetta ja innostusta etsiä näitä ratkaisuja yhdessä, ja tämä onkin siihen oivallinen paikka. Niin kuin edustaja Zyskowicz totesi medialle minun mennessäni ekaluokalle vuonna 1995: on paljon kiinni myös siitä, millaista psykologista viestiä tästä eduskunnasta suomalaisille välitetään. Sillä on suhde siihen, miten Suomella taloudessa menee.

Olen vakuuttunut, että tämä talousarvio vahvistaa kuntataloutta ensi vuonna ja jatkaa edellisen hallituksen päätöksiä siitä, että jos uusia tehtäviä tulee, niin ne korvataan täysimääräisesti. Tässä talousarviossa esimerkiksi varhaisen tuen puolelle tulevat investoinnit korvataan täysimääräisesti. Olen siitä iloinen ja valiokuntakin sen pisti merkille. Silti kuntien väliset erot ovat yhä kasvussa. Kuntien tulot ja menot eivät ole tasapainossa, ja suurin yksittäinen tekijä siinä on kasvussa olevat sote-menot. Siksi kenelläkään tässä salissa ei voi olla enää epäselvyyttä siitä, miksi tähänkin talousarvioon on varattu resursseja sote-uudistuksen eteenpäin viemiseksi. Me voimme ratkaista tämän asian kovalla rytinällä, ja toivon todella, että meidän tahtotilamme soten eteenpäin viemiseksi on yhdenmukainen. Sote on jo aivan liian pitkään sumuttanut kuntien taloushuolia. Kannustaisin eduskuntaa pohtimaan lisää keinoja kuntien talouden vahvistamiseen myös lyhyellä aikavälillä, sillä tämä hallitus ei ole selvästikään irtaantunut kuntatalouden arjesta ja ahdingosta.

Olen myös vakuuttunut siitä, että tämän uuden sukupolven punamullan avulla me korjaamme Suomen perustaa niin, että kaikki pääsevät tähän talouskasvuun mukaan. On ollut tietoinen valinta, että käytämme talouden liikkumavaraa esimerkiksi perusturvan parantamiseen ja koulutukseen mittavien veronalennusten sijaan. Kaikilla suomalaisilla ei mene hyvin. Lapsiperhe- ja eläkeläisköyhyys ovat yhteiskuntamme vakavimpia ongelmia ja yrittäjät tarvitsevat edelleen lisää osaajia. Tästä viesti meille kansanedustajille on varmasti yhtenäinen läpi koko Suomen.

Parannamme pienimpiä eläkkeitä. Korotukset koskevat yli 600 000:tta eläkeläistä Suomessa. Yksinhuoltajien ja monilapsisten perheiden lapsilisät nousevat ensi vuoden alusta ja opiskelevien vanhempien toimeentuloa helpotetaan korottamalla opintotuen huoltajakorotusta 25 eurolla. Korotamme pienimpiä vanhempain- ja sairauspäivärahoja, jatkamme työtä lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi ja laajennamme muun muassa subjektiivista varhaiskasvatusoikeutta. Se tarkoittaa sitä, että joka ikinen lapsi pääsee täysipäiväiseen varhaiskasvatukseen, jos se on lapsen edun mukaista. Tälle maalle siemenperuna on se lapsi, joka saa elämän alulle riittävän ravinnon, opin ja turvan ja pääsee töihin sekä elämään kiinni.

Maltilliset veronalennukset kohdennamme pieni- ja keskituloisille suomalaisille. Ansio-
tason nousua ja inflaatiota vastaavat taulukkotarkastukset tehdään kaikkiin tuloluokkiin. Näin kompensoidaan valmisteverojen, kuten polttoaineiden veronkorotusten, vaikutuksia.

Olen erittäin ylpeä siitä, hyvät ystävät, että tämä talousarvio ottaa huomioon köyhän asian ja aluepolitiikan sekä näkee ympäristön merkityksen suomalaisille.

20.46 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa herra puhemies! Tapasin tänään tuossa Eduskuntatalon edessä nuoren helsinkiläisen äidin ja hänen vajaan vuoden ikäisen lapsensa. Juttelimme muista asioista, mutta huomasin sen, että sekä äiti että lapsi näyttivät hyvin tyytyväisiltä ja hyvinvoivilta. Lapsen katse kertoi luottamuksesta. Tätä meidän on yhteiskun-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

nassamme edelleen vahvistettava, että kaikkien lasten katseessa voisi näkyä luottamus tähän hetkeen ja tulevaisuuteen.

Valtion talousarvioesitys, jota nyt käsittelemme, on kirjana väriltään keltainen. Keltainen on ilon, toivon ja valon väri. Keskustalle on erittäin tärkeää, että teemme myönteistä, toivoa vahvistavaa politiikkaa. Perheiden kannalta tämä talousarvioesitys on erittäin rohkaiseva. Lapsiperheissä meillä on nykyisyys ja myös tulevaisuus. Lasten, nuorten ja perheiden kannalta talousarvioesitys on hyvin toivoa luova. Hallituksen viesti on vahva: kannattaa perustaa perhe, kannattaa käydä koulua ja opiskella, kannattaa tehdä työtä. Hallituksen viesti on ihmisyyden viesti: heikoimmassa asemassa olevista pidetään huolta. Me vahvistamme monin tavoin huolenpitoa. Me myös rohkaisemme nousemaan ja rakentamaan omaa elämää.

Arvoisa puhemies! Lapsiperheköyhyys on maamme vakavimpia ongelmia. Nyt hallitus tarttuu siihen. Nostamme yksinhuoltajien ja monilapsisten perheiden lapsilisiä. Korotamme Sipilän hallituksen käyttöön ottaman opintotuen huoltajakorotusta sekä pienimpiä vanhempainpäivärahoja. Tärkeää on myös se, että perheet voivat nyt huokaista helpotuksesta, kun hallitus on päättänyt, että perhevapaaudistus tehdään perheiden näkökulmasta. Tämä tarkoittaa sitä, että kotihoidon tukea ei heikennetä. Perheet saavat vapaasti valita lastensa hoitomuodon. Samalla päiväkotien ryhmäkokoja pienennetään. Tämä kirjamme kertoo sen, että hallitus on pienten ihmisten asialla ja tekee konkreettisia, vaikuttavia toimenpiteitä sen hyväksi. Budjetti vahvistaa toivoa.

Arvoisa puhemies! Lapsi on itsessään arvokas ja ainutlaatuinen, eikä kenenkään ihmisen arvoa voi missään tapauksessa eikä missään tilanteissa mitata rahassa. Kuitenkin on huomattava se, että lapsi ja lapsiperhe ovat yhteiskunnalle erittäin tuottoisa sijoitus. Lapsiperheistä meille varttuu uusia työntekijöitä, isänmaan rakentajia. Lapset ovat yhteiskuntamme aurinko, joka antaa elämäämme valoa ja toivoa. Lapsiperheisiin kannattaa sijoittaa. Siksi on erityisen arvokasta, että hallitus jatkaa lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa, jonka yhtenä tavoitteena on vahvistaa lapsiperheiden konkreettista arjen tukea kotipalvelun muodossa.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeriön laskelman mukaan hallituksen budjetti kasvattaa ensi vuonna enemmistön suomalaisista käteenjääviä tuloja. Tässä vaiheessa voimme todeta, että toivoa on, valoa on, iloa on. Pidetään toisistamme huolta. — Hyvää joulua.

20.51 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Omassa puheenvuorossani olisin oikeastaan keskittynyt en niinkään tähän budjettiin vaan siihen tapaan, miten me käsittelemme budjettia, miten me käsittelemme näiden yhteisten asioiden päätöksentekoa täällä. Poliittisen järjestelmän uskottavuuden kannalta on eduksi se, että pyritään ikään kuin katsomaan asiat asioina eikä rakenneta vääriä mielikuvia, tarkoitushakuisesti tehdä johtopäätöksiä, jotka eivät pidä paikkaansa, tai käytetä ylipäätään totuutta säästeliäästi.

Täällä on jännä, mielenkiintoinen päivä tänään, täällä on isoja asioita ollut esillä. Ihan ensimmäiseksi tänä päivänä hyväksyimme uuden hallituksen, Sanna Marinin hallituksen, hallitusohjelman, ja nyt me käsittelemme budjettiesitystä, joka pohjautuu suoraan tuohon hallitusohjelmaan. On mielenkiintoista katsoa opposition antamien epäluottamuslauseiden sisältöjä suhteessa tähän budjettiesitykseen, jolloin näkyy tämä merkillinen epäsuhta asioiden tarkastelukulmassa.

Kokoomuksen ja kristillisdemokraattien tekemässä epäluottamuslause-esityksessä tuohon hallitusohjelmaan todetaan näin: ”Tämä hallitusohjelma”, siis Sanna Marinin hallituk-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

sen ohjelma, ”ei kannusta suomalaisia ahkeruuteen ja itsensä kehittämiseen, minkä vuoksi hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.” Näin järeä toteamus ”ei nauti eduskunnan luottamusta”, koska hallitusohjelma ja nyt tämä budjettiesitys, joka tässä meillä on käsillä ja joka tietysti sitä realisoi, niin ”ei kannusta suomalaisia ahkeruuteen ja itsensä kehittämiseen” — hallitusohjelma, joka kautta linjan, kaikilla koulutusasteilla, kasvattaa rahoitusta voimakkaasti ja nimenomaan kaikilla koulutusasteilla. Tämä johtopäätös siitä, että ”ei kannusta itsensä kehittämiseen”, tuntuu ilmaan ampumiselta ja siinä mielessä heikentää poliittista uskottavuutta.

Sama koskee tätä perussuomalaisten vastaavaa epäluottamuslausetta, ja siellä todetaan näin: ”Hallitusohjelma ei vastaa sosiaali- ja terveyspalveluita tarvitsevien kansalaistemme tarpeisiin eikä paranna useimpien kansalaisten arkea.” Tältä pohjalta epäluottamuslause. Tämä poliittinen retoriikka, poliittinen tapa argumentoida, tuntuu ilmaan ampumiselta tilanteessa, jossa ei kuulemma vastata sote- ja terveyspalveluita tarvitsevien kansalaistemme tarpeisiin — vaikka tämä hallitusohjelma painottaa vahvasti pienimpiä eläkkeitä, perusturvaan tehdään merkittäviä korotuksia, indeksikorotukset vihdoin ja viimein toteutetaan kaikilla osa-alueilla täysimääräisesti, opintotukea kehitetään, lapsilisiin sijoitetaan enemmän ja tätä kautta selkeästi parannetaan sosiaali- ja terveyspalveluista riippuvaisten ihmisten arkea. Täällä todetaan myöskin, että ”ei paranna useimpien kansalaisten arkea” — näin täällä todetaan tilanteessa, jossa valtiovarainministeriön omat laskelmat kertovat, että käytettävissä olevat tulot 70 prosentilla suomalaisista kohenevat, ostovoima heillä kaikilla kohenee, ja tässä on vielä linjana se, että pyritään selkeästi pienituloisimpien ja keskituloisten elintasoja nostamaan.

Epäluottamusta annetaan hallitukselle selkeästi huitaisemalla ilmaan. Kuinka poliittisen järjestelmän uskottavuus paranee tästä? Haluaisin nyt pelkästään tähän kiinnittää huomiota ja toivoisin, että oppositioista otettaisiin linja, jossa aidosti katsottaisiin vakavasti näitä sisältöpuolen asioita juuri noilla termeillä, mitä noissa epäluottamuslauseissa tuodaan esille. Silloin on syytä antaa kiitosta, kun kiitoksella on paikka, ja on syytä kritisoida, kun sille kritisoinnille on tilaa.

20.55 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! On todella harmi, että meillä ei ole täällä ministereitä paikalla kuulemassa. Tietysti tämä käytäntö on mennyt sellaiseksi nykyisin, että ollaan vain se hetki, mikä on varattu. Olen aikaisemminkin siitä puhunut viime kaudella, ymmärrän sen oikein hyvin, mutta kun — kuten aikaisemmin istunnossa — ministerit olisivat paikalla, niin silloin pystyisi keskustelemaan ja evästäämään ministereitä. Mutta niin kuin tiedämme, niin nykyään käytäntö on toinen. Harmittavaa vain oli tietysti äsken se, että kun meillä oli ministerit paikalla, niin debattia ei ollut kuin 35 minuuttia ja kaksi ministeriä. Yleensä niissä on aina 2 tunnin aika kahdelle ministerille, ja se käytetään debattiin. Siitä aion huomenna puhemiesneuvostossa kyllä hyvin vakavan keskustelun käydä. [Kimmo Kiljunen: Erittäin hyvä huomio!] Näin ei voi jatkua, ei kerta kaikkiaan.

Mutta oma puheenvuoroni koskee oppivelvollisuusiän nostoa.

Tästä ollaan tietysti montaa mieltä, mutta mielestäni se ei ole oikea ratkaisu. Mielestäni oppivelvollisuuden iän nosto ei todellakaan ratkaise niitä ongelmia, mitä meillä tällä hetkellä on. Suomalainen koulutusjärjestelmä on mahdollottoman hyvä sinänsä. Meillä on kuitenkin siellä ongelmia. Siellä on nivelvaiheessa ongelmia, siellä on myöskin koulupudokkaita, toisella asteella yksi viidesosa. Meillä on myöskin monia tuhansia, siis noin 6 000 nuorta, jotka päättävät peruskoulun ilman riittäviä kirjallisia ja matemaattisia valmiuksia.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Ja sitten meillä on vielä ongelmia, mielenterveysongelmia ynnä muita. Ja niistä aion nyt tässä puhua siitä syystä, että katsoisin, että jos rahaa on käytettävissä noin 100 miljoonaa, se tulisi laittaa sinne varhaisempaan vaiheeseen ja korjata niitä ongelmia, mitä meillä tällä hetkellä on.

Elikkä tietysti toivomme, että hallitus ryhtyisi aitoihin ja tutkitusti vaikuttaviin toimenpiteisiin nuorten syrjäytymisen ja koulupudokkuuden ennaltaehkäisemiseksi. Hallituspuolethan ovat sitoutuneet oppivelvollisuuden pidentämiseen 18 ikävuoteen sekä maksuttomaan toisen asteen toteuttamiseen. Koulutuksen lisäresurssit heitetään mielestäni hukkaan, jos ongelmiin ei kuitenkaan puututa ajoissa. Olemme tästä perussuomalaisten sivistysvaliokunnan jäsenten kanssa ottaneet myöskin ihan kannanoton. Joka vuosi jopa 6 000 nuorta päättää peruskoulun ilman riittäviä kirjallisia ja matemaattisia valmiuksia. Tuhannet nuoret ovat joka vuosi vaarassa jäädä yhteiskunnasta syrjään. Taustalla on usein myös muita ongelmia. Monet oppilaat kärsivät esimerkiksi keskittymishäiriöistä, lukihäiriöistä, erilaisista oppimisvaikeuksista ja myöskin mielenterveysongelmia meillä on.

Opettajana en kannata ajatusta oppivelvollisuusiän pidentämisestä. Kyseinen toimenpide ei nimittäin korjaa niitä ongelmia, joita sillä pyritään korjaamaan. Jos peruskoulussa olevia ongelmia katsotaan läpi sormien, ongelmat kasautuvat toiselle asteelle, erityisesti sinne ammatilliseen koulutukseen. Myöskin lukiokoulutuksessa on tällä hetkellä joillain opiskelijoilla ongelmia. Itse kun olen toiminut tuolla ammatillisen koulutuksen opettajana, niin pidän sitä erittäin vakavana asiana, jos ammatilliseen koulutukseen lähdetään heikoilla perustaidoilla. Kyllä perusopetuksen, peruskoulutuksen tulee antaa lukutaidon, laske- mistaidon ja myöskin kirjoitustaidon.

Tarvitsemme oikea-aikaista tukea sekä panostusta varhaisiin vuosiin ja peruskouluun. Oppivelvollisuusiän pidentäminen on mekaaninen toimenpide, jolla ei itsestään varmisteta sitä, että opiskelijat saavuttavat koulutuksen aikana riittävän osaamisen myöhempää koulutuspolkua ja työelämää varten. Tarvitsemme panostuksia nuorten hyvinvointiin, matalan kynnyksen mielenterveyspalveluihin, oppilas- ja opiskelijahuoltoon ja erityiseen tukeen.

Pisa-tutkimukset, jotka juuri tulivat tässä, olivat sinänsä hyviä. Ja oli hieno asia huomata jälleen kerran se, että Suomi on maa, jossa nimenomaan se hyvinvointi ja tällainen tyytyväisyys elämään ja ne oppimistulokset korreloivat keskenään. Siitä syystä, kun on tällainen tieto, meidän kannattaa satsata siihen hyvinvointiin. Se lisää niitä oppimistuloksia.

Tarvitsemme panostuksia tosiaan monipuolisesti hyvinvointiin. Ja tällä hetkellä valitettavasti nyt näistä rahoista kohdennetaan sinne oppivelvollisuusiän pidentämiseen, ja se ei välttämättä ole järkevää. Asiantuntijankemyksenkin mukaan oppivelvollisuusiän pidentäminen ei ole vaikuttava tapa puuttua lasten ja nuorten syrjäytymiseen ja koulupudokkuuteen. Siihen varatut resurssit ovat myös niin pienet, että uhkana on koulutuksen laadun heikkeneminen. [Puhemies koputtaa] Sen sijaan, että panostettaisiin opetukseen ja oppimisen tukeen, maksetaan koulukirjat myös varakkaille lapsille. Nämä ovat sellaisia asioita, jotka ovat mielestäni tällaisia arvovalintoja. Mielestäni pitäisi satsata [Puhemies koputtaa] nimenomaan toisella asteellakin näihin köyhimpiin perheisiin. — Kiitos.

21.01 **Hanna Huttunen kesk:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on nyt tämän hallituksen ensimmäinen budjettiesitys, joka pohjautuu keväällä yhdessä tehtyyn hallitusohjelmaamme. Viime aikojen myllerrykset hallituksen vaihtumisineen ja al-Holin tilanteineen ovat

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

jättäneet varjoonsa sen, että meillä on maassa edelleenkin hyvä hallitusohjelma, joka parantaa monen tavallisen ihmisen arkea.

Muutoksia nykyiseen tilanteeseen kaipaa kipeästi myös kuntatalous. Suurin, odotetuin ja eniten kuntatalouteen vaikuttava uudistus on sote-uudistus. Suurin osa meistä täällä salissa istuvista päättäjistä on myös kuntapäättäjiä. Tiedän edelliseltä vaalikaudelta, kuinka turhauttavaa oli seurata tv:n välityksellä kotona, kuinka asiat eivät täällä talossa kerta kaikkiaan edenneet. Nyt tilanne on kriisiytynyt kunnissa tästä edelleen eteenpäin. Voin kuvitella, miltä tämän eduskunnan, hallituksen ja opposition välinen, mesoaminen näyttää niin kuntapäättäjien kuin kuntien palveluita tarvitsevien kuntalaistenkin silmissä. Varmaan tänäänkin katsottiin silmät suurina tätä keskustelua täällä salissa.

Hallitusohjelmassa on paljon muitakin ihmisten perusarkeen vaikuttavia asioita. Kaikkein heikoimmassa asemassa olevien tilanne paranee suhteessa eniten. Keskusta lupasi viime vaalikaudella laittaa talouden kuntoon ja sen jälkeen parantaa kansalaisten asemaa pelkkien leikkausten sijaan. Näin nyt tullaan tekemään.

Hallitus nostaa yksinhuoltajien ja monilapsisten perheiden lapsilisiä ja helpottaa opiskelevien vanhempien toimeentuloa sekä korottaa pienimpiä vanhempain- ja sairauspäivärahoja. Ei pidä unohtaa sitäkään, että perusturvan parantaminen lisää myös kansalaisten ostovoimaa ja vaikuttaa näin positiivisesti yritysten liiketoimintaan. Tämä puolestaan tuo lisää palveluja kasvaville markkinoille tai mahdollistaa edes nykyisten palveluiden säilymisen kunnassa.

Yritysten kasvua ja kansainvälistymistä tuetaan esimerkiksi lisäämällä Business Finlandin rahoitusta, mahdollistamalla tuplapoistojen tekeminen laite- ja koneinvestoinneista kaikilla toimialoilla sekä takaamalla valtion toimesta yksityisten lainoja aiempia suuremmalla osuudella.

Työntekijäpulaa ja kohtaanto-ongelmaa helpotetaan monin eri tavoin. Osaavien ammattilaisten pulaa helpotetaan esimerkiksi lisäämällä opettajia ammatilliseen koulutukseen, ja korkeakoulujen perusrahoitusta lisätään koko Suomessa.

Arvoisa puhemies! Olen erittäin iloinen, että hallitus panostaa liikenneinfrahankeisiin ja samalla tätä kautta aluekehitykseen koko maassa. 300 miljoonaa euroa lisää perusväylänpitoon on merkittävä summa rahaa. Myös 20 miljoonan euron yksityistiepotti on merkittävä parannus vanhaan. Liikennehankkeet pitävät tiet liikkumiskelpoisina ja työllistävät myös paikallisia rakentajia niitä toteutettaessa.

Hallituksen tärkeänä tavoitteena on vähentää työttömyyttä edelleen. 60 000 työtöntä vähemmän on hallituksen tavoite, ja keskusta perää toimia työllisyyden parantamiseksi. Samalla me varmistamme, että kaikille näille hyvälle uudistuksille tulee löytymään rahoitus. Yhtenä tärkeänä keinona tähän on paikallisen sopimisen lisääminen. Toivonkin, että myös työmarkkinajärjestöt lähtevät vakavissaan mukaan sopimaan Suomea nostavia ratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Mielestäni tämä ensimmäinen talousarvioesitys on arvovalinnaltaan tasapuolinen, tasapainoinen ja oikeudenmukainen.

21.05 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Näinä aikoina, kun talous näyttää heikolta eivätkä ennusteetkaan lupaavilta, on helppo sortua ajattelemaan, että talouskuri on ainoa tie ulos. Näin ei kuitenkaan ole. Jos tulevaisuudelta viedään mahdollisuudet kehittyä ja kasvaa, niin mitä on odotettavissa? Hyvinvointiyhteiskunta tarvitsee nyt puolustajiansa kovemmin kuin koskaan, ja siihen työhön tämä hallitus on valmis panostamaan.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Edessämme on tänään hallituksen talousarvioesitys vuodelle 2020. Budjetti tukee pääministeri Marinin tulevaisuuteen katsovaa ja kunnianhimoista hallitusohjelmaa. Taloudellisesti haastavina aikoina oikeudenmukaisuutta tarvitaan niin sosiaalisesti kuin taloudellisesti. Ihmisille on löydettävä työtä, ja jokaisella tulee olla oikeus tulla toimeen. Meillä ei ole varaa menettää yhtä ainuttakaan ihmistä tai ikäpolvea ja syrjäyttää heitä yhteiskunnasta. Siksi hallitus on purkanut aktiivimallin leikkurit, jotka käytännössä heikensivät työttömien työttömyysturvaa aitojen työllisyysvaikutusten sijaan. Nyt tulevan vuoden budjetissa epäonnistuneen aktiivimallin tilalle hallitus on budjetoitunut palkkatuen lisäämiseksi 10 miljoonaa euroa ja lisännyt TE-toimistojen resursseja kolmelle vuodelle 33 miljoonaa euroa. Tämä on kuitenkin vasta alkua, sillä vielä paljon on tehtävää työllisyysasteen parantamiseksi. Hallitus valmistele parhaillaan työllisyyspakettia, jonka tavoitteena on luoda hallituskauden aikana 60 000 työpaikkaa.

Hallitus haluaa, että niiden toimeentuloa parannetaan, jotka ovat yhteiskunnassa kaikista heikoimmassa asemassa. Siksi kaikista köyhimpien eläkeläisten toimeentuloa parannetaan ensi vuoden alusta. Takuueläkkeisiin on luvassa 50 euron korotus ja kansaneläkkeisiin 34 euron korotus kuukaudessa. Näillä toimilla parannetaan yli kuudensadantuhannen suomalaisen eläkettä. Lisäksi valtiovarainministeriön laskelman mukaan vuoden 2020 budjetti nostaisi käytettävissä olevia tuloja noin 70 prosentilla suomalaisista. Etuuksien korotukset ja veromuutokset lisäävät ostovoimaa selvästi, eniten pienituloisilla.

Tämä hallitus on vahvasti sitoutunut myös koulutuksen kunnianpalautukseen. Hallitus palauttaa subjektiivisen päivähoito-oikeuden ensi vuoden elokuusta alkaen. Lisäksi työopivertaisuuden laajentamisen eteen ja aidosti maksuttoman toisen asteen koulutuksen mahdollistamisen eteen on alkanut. Opiskelijoiden toimeentuloa parannetaan sitomalla opintoraha takaisin indeksiin ja perheellisiä opiskelijoita tuetaan korottamalla opintorahan huoltajakorotusta nostamalla sitä 75 eurosta 100 euroon. Nämä ovat tekoja, joilla aidosti lisätään tasa-arvoa ja vähennetään eriarvoisuutta. Panostukset koulutukseen eivät nosta työllisyyttä lyhyessä ajassa, mutta pitkällä tähtäimellä ne ovat ratkaisevassa asemassa työllisyyden kannalta.

Ensi vuoden budjetilla on myös käänteentekevä vaikutus ympäristön kannalta. Hallituksen tavoitteena on ohjata Suomi maailman ensimmäiseksi fossiilivapaaksi hyvinvointiyhteiskunnaksi. Hallitusohjelman ilmastotavoitteet ja rakenteelliset muutokset, joilla edistetään vähähiilistä kierto- ja biotaloutta ja puhtaita ratkaisuja, luovat kestävä kasvua ja hyvinvointia edistäen myös suomalaisen osaamisen vientimahdollisuuksia. Siksi tutkimus- ja kehitysrahoituksen menoja kasvatetaan ja tukia suunnataan ekologisesti kestävään elinkeinopolitiikkaan. Merkittävää budjetissa on myös, että hallitus on esittänyt luonnonsuojeluun 100 miljoonan euron lisäystä. Luonnonsuojeluun panostaminen on välttämätöntä, jotta ilmastotavoitteisiin päästäisiin. Ympäristöstä on huolehdittava nyt eikä vasta myöhemmin, jotta myös tulevat sukupolvet saavat elää turvallisessa yhteiskunnassa terveinä ja hyvinvoivina. Suomalaista luontoa ei voi suojella kukaan muu kuin suomalainen.

On todettua, että hallitusohjelma on jopa historiallisen kunnianhimoinen, mutta niin sen kuuluukin olla. Tarvitsemme nyt tulevaisuudentoivoa ja rohkeita ratkaisuja paremman huomisen eteen. Uskon, että tällä hallitusohjelmalla ja tällä budjettiesityksellä jatkamalla pystymme ratkaisut löytämään yhdessä.

21.10 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa herra puhemies! Hyvät kollegat! Ajattelin tulla ihan tänne puhujapöytäntöön asti, koska on kuitenkin merkittävä hallituksen ensimmäinen budjet-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

ti. Tällä viikolla on keskusteltu tiedonannosta, välikysymyksestä ja nyt sitten tästä budjetista, ja täytyy todeta, että minkäänlaista kuhertelukuukautta tai tällaista leppoisaa aloitusta Marinin hallitus ei missään nimessä ole saanut eikä varmaan tule myöskään saamaan. Ehkä kuitenkin kuvaavaa on se, että kun hallitus aloitti, niin tuolta Viron suunnalta perussuomalaisen sisarpuolue Ekren puheenjohtaja arvosteli Suomen hallitusta, kun ”myyjätöistä on tullut pääministeri”. Ei ollut kauan, kun tuossa joulukuun 10. päivä Pohjanmaan Kokoomusnaiset tiedotti, miten ”härkälaumasta on siirrytty huulipunahallitukseen”. Ehkä tämä kertoo kuitenkin siitä, että kun ohjelmasta ei pilkkuakaan muutettu, niin ainoa keino on hyökätä henkilöitä kohtaan. Onhan nyt kyseessä kuitenkin jo Suomessakin kolmas naispääministeri, ja muistan, kun samanlaista keskustelua käytiin esimerkiksi pääministeri Kiviniemen kohdalla.

Kun käsitelimme tätä budjettia, ja jo aikaisemmin tiedonantokeskustelussa, oli mielenkiintoista kuunnella oppositiota, kun esimerkiksi kokoomuksen puheenjohtaja Orpo ryhmäpuheenvuoronsa alussa halusi antaa Marinin hallitukselle mahdollisuuden mutta päätti puheenvuoronsa esittämällä hallitukselle epäluottamusta. Samanlainen logiikan puute näkyi myöskin tämän budjetin käsittelyssä debatissa, kun useassa puheenvuorossa kehuaan hallituksen asettamia tavoitteita, myöskin panostuksia eri aloille, mutta sitten kuitenkin ollaan valmiita — tietysti — esittämään jälleen kerran epäluottamusta. Jotenkin toivoisi myös oppositiolta kuitenkin sellaisia vaihtoehtoja ja sellaista keskustelua, jossa todella haettaisiin myöskin oppositiosta käsin esityksiä, joilla Suomen suunta saataisiin entistä paremmaksi. Me olemme niitä esityksiä tehneet, ja nyt se budjettikirja teillä kaikilla siellä pöydällä on.

Keskustan osalta täytyy todeta se — tai uskon, että tämä koskee myös muitakin hallituspuolueita — että suurin tavoite tietysti meillä on se, että työllisyysaste saadaan nostettua. Kaikki kivet on käännettävä työllisyysasteen edelleen parantamiseksi. Uskon, että tämä keskustelu ja näiden ratkaisujen hakeminen, mikä on koko ajan käynnissä, varmasti heti vuodenvaihteen jälkeen sen kuin yltyy ja niitä esityksiä myöskin saadaan sitten kevään mittaan tänne eduskuntaan. Se, että työllisyysaste saadaan nousuun, takaa myös sen, että pystymme jatkossakin panostamaan niin koulutukseen, perusturvaan kuin eläkeläisten arkeen.

Meitä on kritisoitu siitä, että ne lupaukset, mitä kevään vaalikentillä on annettu, on rikkottu, mutta varmasti tiedämme, että tämä kompromissi, mitä tämä hallitusohjelma on saavuttanut, on erittäin kunnianhimoinen ja ne tavoitteet ovat erittäin korkealla. Kaikkia niitä vaalilupauksia, mitä jotkut puolueet ovat esittäneet, ei pystytä vielä toteuttamaan, mutta kuitenkin suunta on myöskin valittu.

Toivon, että kun ensi vuoteen kuljetaan ja tätä budjettikirjaa sitten tuolla käytännössä sovelletaan, niin myös opposition riveistä muistettaisiin välillä kiitos. Näin ennen joulua on hyvä kiittää vuoden tapahtumista, ja toivon, että myös oppositio muistaa ensi vuonnakin ne hyvät tavoitteet ja ne hyvät asiat, mitä budjettikirjaan on laitettu. Välillähän eduskunnassa poliittinen muisti saattaa olla hyvinkin lyhyt eikä aina muisteta niitä hyviä asioita, mutta toivon todella — nyt täällä on muutama opposition edustajakin vielä paikalla — että ensi vuonna teemme yhdessä näitä hommia ja katsomme, että hallitus pääsee tavoitteeseensa ja te tietysti oppositiosta myöskin osaltanne kiritätte meitä siinä tavoitteessa, mutta myöskin, että pystymme näille, niin naapurimaan Ekren puheenjohtajalle kuin tuonne Pohjanmaan Kokoomusnaisille, osoittamaan, että tämä hallitus todella tekee ja toimii ja tämä hallitus todella tulee pääsemään niihin tavoitteisiin, joita se on itselleen asettanut.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

21.15 **Kim Berg sd:** Arvoisa puhemies! Muutos alkaa nyt. Hallituksen talousarvioesitys ensi vuodelle osoittaa selkeästi, että nyt panostetaan koulutukseen, hoivaan ja huolenpitoon sekä työn ja kasvun edellytyksiin. Tämä talousarvioesitys vahvistaa sosiaaliturvan kokonaisuutta, joka rakentuu palveluista sekä riittävän toimeentulon turvasta. Täysimääräiset tarkistukset kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin, aktiivimallin purkaminen sekä pienituloisiin kohdistuvat etuuksien korotukset vähentävät ihmisten eriarvoisuutta ja viimesijaisen toimeentulotuen tarvetta. Marinin hallituksen talousarvioesityksessä korostuu nyt selkeästi sosiaalinen oikeudenmukaisuus, mikä kertoo siitä, että tämä hallitus on päättänyt investoida ihmisiin.

Arvoisa puhemies! Vanhustenhoidon kriisi iski jokaisen suomalaisen tajuntaan viimeistään keväällä, ja hätähuutoja oli kuulunut jo kauan ennen sitä. On siis selvää, että lakiin tarvitaan viimeistään nyt sitova hoitajamitoitus. On todella hienoa, että tähän ratkaisuun ovat nyt kaikki puolueet sitoutuneet, sillä jokaiselle ikäihmiselle on taattava ihmisarvoinen hoiva ja huolenpito ja henkilökunnalle on taattava inhimilliset työolot. Hallituksen esitykset julkissektorivetoisen sote-uudistuksen ja seitsemän päivän hoitotakuun toteuttamisesta sekä mielenterveyspalvelujen saatavuuden ja laadun parantamisesta vastaavat myös kansalaisten syviin tarpeisiin.

Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen budjetissa toteutuu nyt koulutuksen ja tieteen kunnianpalautus, kun hallitus panostaa talousarvioesityksessä osaamiseen ja koulutukseen kaikille koulutusasteille ulottuvalla noin 350 miljoonan euron kokonaisuudella. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta korotetaan heti ensi vuonna yhteensä 60 miljoonalla eurolla. Tämän lisäksi yliopisto- ja ammattikorkeakouluindeksi palautetaan, mikä lisää edelleen korkeakoulujen rahoitusta 67 miljoonalla eurolla. Myös ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen sekä opetuksen ja ohjauksen tukitoimiin esitetään kaivattua 80 miljoonan euron lisämäärärahaa.

Syrjäytymisen ehkäisemisen ja tasa-arvon kannalta on tärkeää, että myös oppivelvollisuuden laajentaminen sekä Suomen Islannin mallin rakentaminen käynnistyvät ja että subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajausta poistetaan ja ryhmäkokoja pienennetään. Näillä tulevaisuusinvestoinneilla nostetaan suomalaisten osaamistasoa, parannetaan koulutuksen laatua ja tasa-arvoa sekä panostetaan lasten ja nuorten hyvinvointiin.

Arvoisa puhemies! Hallitus on sitoutunut tarvittaviin toimiin 60 000 työpaikan luomiseksi ja 75 prosentin työllisyystavoitteeseen. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi hallitus toteuttaa työllisyystoimia, jotka lyhentävät työttömyysjaksoja, helpottavat työnhakijan ja työnantajan kohtaamista sekä osaavan työvoiman saantia yrityksiin.

Hallitus panostaa ensi vuonna merkittävästi palkkatuen lisäämiseen. Palkkatuen käyttöä edistetään yksinkertaistamalla ja nopeuttamalla palkkatukiprosessia, vähentämällä työnantajiin kohdistuvaa byrokratiaa sekä kytkemällä palkkatukeen tiiviimmin myös muita palveluita.

Yritysten työvoimapulaan vastaamiseksi hallitus investoi muun muassa koulutukseen ja osaamiseen eri koulutusasteilla. Ulkomaisten osaajien rekrytointia helpotetaan muun muassa uudistamalla lupakäytäntöjä sekä luomalla kansainvälisen rekrytoinnin malli, jonka kautta rekrytointiprosessit ovat tuloksellisempia ja ottavat myös huomioon reilun työelämän pelisäännöt. Työttömyysturvaa ja työttömien palveluja uudistetaan siten, että palvelut ja työnhakuvelvoite perustuvat jatkossa yksilölliseen työllistämissuunnitelmaan. Aktiivimalli puretaan ja karensijärjestelmää uudistetaan työntekijöitä yhdenvertaisemmin

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

kohtelevaksi ja inhimillisemmäksi. Näillä toimilla hallitus tavoittelee aktivointiasteen kasvattamista ja ottaa suuntaa kohti pohjoismaista työllisyydenhoidon tasoa.

Arvoisa puhemies! Sanna Marinin hallitus huolehtii nyt myös niistä, jotka eniten apua elämässään tarvitsevat. Mikä tärkeintä, tämä hallitus ei rahoita näitä uudistuksia eläkekeritymiä leikkaamalla ja sosiaaliturvaa heikentämällä, kuten kokoomus vaihtoehtobudjetissaan esittää. Kysymys on arvovalinnoista, ja meillä on totta tosiaan nyt eri suunta.

21.20 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Marinin hallituksen talousarvioesitys vuodelle 2020 lähtee toteuttamaan hyvin niitä tavoitteita, mitä hallitusohjelma linjaa: osaava, osallistava Suomi — sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Suomen suunta on muuttumassa oikeudenmukaisempaan, tasa-arvoisempaan ja inhimillisempään suuntaan suomalaisen työn ja osaamisen kasvun pohjaa rakentaen.

Hallituksen talouspolitiikan linja, maltillisen elvytyksen ja kasvun tie, on tähän talous-tilanteeseen juuri oikea. Se tukee kasvua ja sitä työllisyystavoitetta, minkä hallitus on asettanut. Elvytykseen ja kasvuun liittyy myös viime kevään merkittävät infrapanostukset ympäri Suomea, joilla saatiin työllisyyttä ja elinkeinoelämän edellytyksiä tukevia hankkeita liikkeelle ympäri Suomea. Siltarumpupolitiikka on myös hyvää aluepolitiikkaa. Tärkeää on myös, että budjetti pitää sisällään toimia, joilla 70 prosentilla suomalaisista ostovoima lisääntyy — puhuttiinpa tässä salissa sitten mitä tahansa — ja tuloerot kääntyvät kasvun tieltä oikeudenmukaisempaan suuntaan. Lisäksi suhdannepoliittisesti hallitus on varautunut noin 1 miljardin lisärahoitukseen tällä hallituskaudella tarvittaessa. Tämä onkin suuri suunnanmuutos talouspolitiikassa edellisen hallituksen keppi- ja leikkauslinjaan.

Erityisen iloinen pitää olla niistä panostuksista, millä rakennamme tulevaisuutta: yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen lisärahoitukset kaikkiaan 140 miljoonaa euroa; subjektiivisen päivähoito-oikeuden palauttaminen, opetusryhmien pienentäminen ja iltapäivä- ja harrastustoiminnan mallin rakentaminen vähävaraisempienkin lasten ja perheiden ulottuville. Koulutuksen ja kasvun perusjalkaa ei enää sahata. Kaikkiaan koulutuksen lisäykset ovat 350 miljoonaa euroa eli panostuksia meidän lapsiin ja nuoriin. Erityisen iloinen olen myös siitä, että toisen asteen ammatillisen koulutuksen rajat leikkaukset nyt sitten paikataan ja tällä budjetilla lisätään yli tuhat ammatillisen koulutuksen opettajaa.

Savokarjalaisena kansanedustajana olen erittäin tyytyväinen, että sana ”aluepolitiikka” näkyy konkreettisesti hallitusohjelmassa. Saavutettavuuden parantaminen ja liikennepolitiikka ovat tärkeä osa sitä: perusväylänpidon rahoituksen nosto yli 300 miljoonaa euroa ensi vuonna ja parlamentaarisen liikennetyöryhmän työn käynnistyminen, jolla on tavoitteena pitää koko Suomi elinvoimaisena ja saavutettavana. Toivotaan, että keväällä pääsemme myös itäisen ratayhteyden ja liikenneyhteyksien osalta jopa suunnittelupöydälle. Myös maakunnan kehittämisrahan palauttaminen maakuntien kehittämisen työkaluksi sekä alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman rahoituksen jatkuminen kaupunkiseudulla vahvistavat edelleen alueiden vahvaa osaamista, hyvänä esimerkkinä Joensuun vahva metsäosaaminen.

Hallituksen työllisyystavoitetta tuetaan 25-kohtaisella työllisyysohjelmalla, jossa kuntakokeilut ja palkkatuki otetaan käyttöön jo ensi vuonna. Keskeinen keino työllisyystavoitteen saavuttamiseksi on yritysten toimintaedellytysten turvaaminen ja niiden kasvun sekä kansainvälistymisen edistäminen. Hallituksen budjetissa on toimenpiteitä, joilla madalletaan yksinyrittäjien ja mikroyrittäjien lisätyövoiman palkkaamisen mahdollisuutta ja ris-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

kiä. On hienoa myös, että tki-rahoituksen askelkartan rakentaminen kohti 4 prosentin tki-tavoitetta on käynnistynyt.

Arvoisa puhemies! Budjetissa näkyy erityisesti Marinin hallituksen linja, jolla tuetaan eläkeläisiä, pienituloisia perheitä, rintamamiesveteraaneja, työttömiä, niitä, jotka tällä hetkellä tarvitsevat eniten apua suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa. Suomen suunta on muuttumassa.

21.25 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies! Liikkumattomuus on yksi Suomen suurimmista tulevaisuudenkysymyksistä. Liikkumattomuus maksaa yhteiskunnalle jopa 7 miljardia euroa. Panostukset etenkin lasten ja nuorten liikkumiseen ovat äärimmäisen tärkeitä. Etenkin panostukset Liikkuvaan kouluun tekevät minut hyvin tyytyväiseksi.

Toinen suuri huoleni on Kaakkois-Suomea vaivaava poismuutto. Näkymät nuorilla eivät ole riittävän hyvät, ja juuri Lappeenrannan teknillisellä yliopistolla on suuri merkitys vetovoimaan ja pitovoimaan alueellamme. Vetoankin hallitukseen, että myötävaikutatte näiden nuorten huoleen ja suuntaatte panostuksia ja tarmoa juuri LUTin aloituspaikkojen lisäämiseen.

Arvoisa puhemies! Sitten niihin isoihin tosiasioihin. Kokoomus on tarjonnut teille vaihtoehtoja, mutta ne eivät ole hallitukselle kelvanneet. Nostan muutaman pääpointin esiin hallituksen budjetista: Työllisyystoimet puuttuvat, ja itse asiassa hallituksen budjetti vaikeuttaa työllistymistä. [Tuomas Kettunen: Ei pidä paikkaansa!] — Pitää. — Tämä vääjäämättä tulee tarkoittamaan sitä, että velkaa otetaan lisää, velkaa, joka kaatuu lapsiemme niskaan. Kauniit puheet ympäristöystävällisyydestä tarkoittavat todellisuudessa 100 miljoonan euron lisäystä ympäristölle haitallisiin yritystukiin. — Ei tullut välihuutoja siihen enää. [Naurua] — Ja kaiken tämän huipuksi Eva kertoi tänään, että palkansaaajien kokonaisveroaste kohoaa lähes kaikissa kunnissa yli 2 650 euroa kuukaudessa tienaaavilla. — Ei välihuutoja. Olen siis asian ytimessä. [Naurua — Jari Myllykoski: Kyllä!]

Arvoisa puhemies! Yhteenvetona: velkaa, puhetta ilman tekoja ja työtätekevien ihmisten kuritusta. Ei kiitos.

21.28 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Talousarvioesityksessä arvioidaan työllisten määrän kasvavan, työllisyysasteen nousevan 73,4 prosenttiin vuoteen 2021 mennessä. Työllisyystoimien ja aktiivisen työllisyyspolitiikan tarve on ilmeinen, ja onnistuminen on niin hallituksen kuin koko yhteiskunnan yhteinen haaste.

Hallituksen työllisyyspaketin pyrkimys on nopeuttaa työllistymistä ja tarjota työnhakijoiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaavaa palvelua. Tavoitteena on, että yhä useampi osatyökykyinen ja pitkäaikaistyötön pääsee osalliseksi yhteiskuntaan työpaikan, koulutuksen tai räätälöidyn palvelun kautta. Osaamista parantavia toimia lisätään ja vastausta yritysten työvoimapulaan haetaan myös jatkuvan oppimisen keinoin. Työllisyyspotentiaalia on useissa väestöryhmissä, eniten yli 55 vuotta täyttäneissä. Toimenpiteitä tarvitaan lisäksi erityisesti niiden nuorten työllistämiseksi, jotka ovat jääneet kokonaan koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle. Maahanmuuttajien työllistymiseen voidaan hyviä keinoja löytää myös käynnistyvien kuntakokeilujen kautta. Toisaalta työperäisen maahanmuuton prosesseja sujuvoitetaan ja pyritään näinkin varmistamaan osaavan työvoiman tarjonta.

Kestävä ja kunnianhimoinen energia- ja ilmastopolitiikka tukee teollisuuden uudistumista vähäpäästöiseksi ja avaa samalla uusia vientimahdollisuuksia. On tärkeää lisätä mahdollisuuksia viedä myös isompia palveluratkaisuja ja kokonaisuuksia muun muassa kehittä-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

tyvien markkinoiden mittaviin tarpeisiin. Yritysten tekemä yhteistyö on tässä avainasemassa.

Verokertymän arvioidaan kasvavan 2,7 prosenttia, mutta talousarvio jää silti alijäämäiseksi ja lainanottoa joudutaan lisäämään. Hallituksen talouspolitiikan päämääränä on hyvinvoinnin lisääntyminen. Tällä tarkoitetaan ekologisesti ja sosiaalisesti kestävästä talouskasvusta, korkeaa työllisyyttä ja kestävästä julkisesta taloudesta.

Väestön ikääntymisestä ja terveydenhoitomenojen kasvusta aiheutuu talouteemme tulevinakin vuosina suuri paine. Samalla työikäisen väestön osuus vähenee. Sote-uudistus ei todennäköisesti tulle ensimmäisiin 5–10 vuoteen tuomaan rakenteellisia säästöjä. Tarve turvata vanhustenhoidon hyvä laatu on suuri, ja sen takaaminen maksaa lähes välttämättä. Erikoissairaanhoidon hoitokeinot kehittyvät, ja myös tämä tuo lisäkuluja. Nopeampi pääsy terveydenhoidon piiriin saattaisi vähentää kalliimpien hoitojen kuluja.

Näiden paineiden rinnalla on äärimmäisen tärkeää säilyttää taloutemme ja hyvinvointimme edellytykset kehittämällä laadukasta koulutusta. Aiempien hallituskausien säästölinja koulutuksen osalta saadaan tässä talousarvioesityksessä katkeamaan. Kuntien tiukka taloustilanne luo kuitenkin suuren paineen perus- ja lukio-opetuksen laadun säilymiselle. Hallitus on luvannutkin vahvistaa kuntatalouksia ja muun muassa rahoittaa kaikkien kuntien tulevien uusien tehtävien kulut. Kasvavien sote-menopaineiden alla ja tehtyjen sitovien henkilömitoitusten ja säätelyn rinnalla meidän tulee tarkasti seurata, säilyykö koulutuksen laatu ilman vastaavia lakisääteisiä mitoituksia. Hallituksella on vahva tahtotila koulutuksen laadun kehittämiseen ja hyvät ministerit työtä vahtimassa.

Vielä muutamia tärkeitä ihmisoikeusperustaisia nostoja talousarviosta: Turvapaikanhakijoiden oikeusturvaan ehdotetaan hallintotuomioistuimelle ja oikeusavulle 1,8 miljoonan euron lisäystä kuluvan vuoden tasoon verrattuna. Turvapaikkahakemukset käsitellään ilman aiheettomia viivästyksiä yksilöllisessä ja oikeusturvan takaavassa menettelyssä. Tavoitteena on, että keskimääräinen käsittelyaika on hallinto-oikeuksissa alle kuusi kuukautta. Sovimme myös, että Pakolaisneuvonnan resurssit turvataan, jotta jokaisella tarvitsevalla on mahdollisuus saada riittävä oikeudellinen apu. Meidän on varmistettava, että virheellisiä, toisen ihmisen hengenvaaraan asettavia päätöksiä emme Suomessa enää ikinä tee. Migrin turvapaikkahakemusten käsittelyssä uudet hakemukset pystytään käsittelemään säädettyssä aikataulussa. Resurssi ei valitettavasti silti vieläkään riitä purkamaan vuonna 2015 syntyneitä ruuhkia. On inhimillisesti oikein, että valiokunta linjaa, että tätä joukkoa koskien valmistellaan ensi vuoden aikana kestävä ratkaisu.

21.33 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Tätä edellisen hallituksen laatimaa ja Sanna Marinin hallituksen nyt eteenpäin viemää ensi vuoden talousarviota voi luonnehtia hyvää tarkoittavaksi mutta samalla vastuuttomaksi ja näköalattomaksi. Rahaa käytetään sinänsä hyviin asioihin mutta taloudellisesti epäterveellä tavalla varallisuutta uhraten, velkaa ottaen ja veroja kiristäen. Usea ministerikin on ääneen todennut, että työpaikkojen määrän lisääminen on kaiken perusta. On pakko kysyä, miksi hallitus ei sitten niitä lisää. Puheita ja lupauksia riittää, mutta ne ovat katteettomia.

Eduskunnan tietopalvelun tekemän puolueettoman analyysin mukaan tämän käsitteillä olevan talousarvion toteuttaminen vie maasta pois 5 000 työpaikkaa. Keskuskauppakamarin laskelmien mukaan työpaikkojen vähennys voi olla jopa 12 000. Ja tämä siis Sanna Marinin hallituksen toimista johtuen. En ole tällaista työllisyys- ja talouspolitiikkaa nähnyt

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

koskaan. Moni onkin oikeutetusti pyytänyt hallitusta olemaan tekemättä mitään, jotteivät olot työpaikoilla ja yrityksissä vaikeutuisi.

Keinoja työllisyyden parantamiseksi on kirjoitettu pilvin pimein. Miksi ihmeessä ne eivät kelpaa? Vai kelpaako punavihreälle hallitukselle, joka keskustan tuella pysyy pystyssä, vain julkiselle sektorille syntyvät verovaroista maksetut päätösperäiset työpaikat? Koko talousarvio ja itse asiassa hallitusohjelmakin lepäävät naiivin oletuksen varassa, että työllisyys paranee ja talous kasvaa ikään kuin itsestään. Erityisesti voi ihmetellä punavihreän hallituksen tukipuolueen keskustan ulostuloja yrittäjyyden kehittämiseksi. Eilen ja tänään oli mahdollista kuulla, kuinka keskustan edustajat kouristuksenomaisesti julistivat, kuinka hyviä toimia hallitus muka tekee yrittäjyyden hyväksi. [Tuomas Kettunen: Niinhän se tekee!]

Arvoisa keskusta, jos nämä hallituksen näköalattomat yrittäjyystoimet ovat todellakin teidän käsityksenne siitä, mitä parhaimmillaan voi olla, on suomalaisilla syytä olla todella huolissaan. Puna-aate on vallannut ennen työnteon ja yrittäjyyden puolesta aina toimineen keskustan. [Tuomas Kettunen: Ei pidä paikkaansa!] Kaikkeen tekin ministeriauton takapenkille päästäksenne suostutte. Keskusta rakensi viime kaudella aktiivimallin, ja kannattite työnhakijoiden aktivointia. Nyt olette sen purkaneet, ettekä enää halua edistää omaaloitteisuutta. On kiinnostavaa nähdä, mihin suuntaan keskusta poukkoaa seuraavaksi.

Keinoja maamme vastuulliseen kehittämiseen on runsaasti, ja niitä kokoomus on tuonut esiin.

Esitämme, että koulutukseen ja osaamiseen panostetaan enemmän. Ei palkata opettajia vain vuodeksi kerrallaan, vaan tehdään hallituksen kertaluonteisista panostuksista kestäviä. Korkeakouluja ja yliopistoja tulee pääomittaa miljardilla eurolla, minkä tuotoilla nämä opinahjut voisivat rahoittaa toimintaansa nykyistä paremmin.

Kokoomus voisi esittää rahoitusta ensi vuonna peräti 3 miljardin liikennehankkeisiin. Jos ne toteutettaisiin, talous vahvistuu. Ilmastonmuutokseen voidaan vaikuttaa, ja voidaan sujuvoittaa kansalaisten jokapäiväistä elämää.

Nuorten mielenterveysongelmat ovat vakava haaste, ja siksi terapiatakuuseen on panostettava enemmän. Vanhustenhoitoon ja hoitajamitoitukseen on panostettava enemmän ja esitämmekin 550 miljoonaa euroa lisää, millä saataisiin tuhat hoitajaa kotipalveluihin ja tuhat hoitajaa ympärivuorokautiseen asumiseen. Kannattaa perehtyä kokoomuksen vaihtoehtobudjettiin.

Turvallisuudesta on myös pidettävä huolta. Esitämme poliisille 55 miljoonaa euroa enemmän, jolla saataisiin poliisien määrään noin tuhannen poliisin lisäys ja päästäisiin yli 8 000 poliisiin. Heitä tarvitaan.

Hallituksen esityksessä on kyllä hyvääkin. Tuemme muun muassa lapsilisien korotuksia, opiskelijoiden aseman vahvistamista ja pienimpien eläkkeiden — takueläkkeen 50 euron ja kansaneläkkeen 34 euron — tasokorotuksia.

Kotitalousvähennystä ei kuitenkaan tule leikata, vaan sitä pitää kehittää edelleen erityisesti ikäihmisiä silmällä pitäen. Polttoaineiden hintaa ei saa korottaa. Työssäkäyvien suomalaisten verotus ei saa kiristyä, mutta niin tulee keskituloisille ensi vuonna käymään punavihreän hallituksen toimien johdosta. Kokoomus haluaa keventää kaikkien työssäkäyvien ja eläkeläisten verotusta.

Kokoomuksen vaihtoehdossa esimerkiksi 75-vuotias eläkeläinen, joka saa keskimääräistä eläkettä ja käyttää silloin tällöin kotitalousvähennystä, saa 568 euroa enemmän vuodessa käyttöönsä. Kokoomuslainen vaihtoehto on reilumpi, sosiaalisesti oikeudenmukai-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

sempi, työllisyyttä lisäävä ja kasvua aikaansaavempi kuin hallituksen esitys. On pakko kysyä, mikseivät kokoomuksen ehdotukset hallitukselle kelpaa.

Hallituksen talouspolitiikka on heikko ja lannistava. Se ohjaa talouttamme laskuun, eikä näköpiirissäkään ole mitään muutosta. [Puhemies koputtaa] Keskituloisten verotus kiristyy, ja työllisyys heikkenee ensi vuonna hallituksen toimien seurauksena. [Tuomas Kettunen: Ei pidä paikkaansa! — Puhemies: Aika!] Sanna Marinin hallitus haluaa pitää työtömät työttöminä ja köyhät köyhinä. Tämä on väärä suunta.

21.39 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Tästä on hyvä jatkaa. Marinin hallitus on ottanut tavoitteekseen Rinteen hallituksen pohjalta työllisyysasteen nostamisen 75 prosenttiin. Se on hyvä ja kova tavoite samalla, kun maailmantalouden näkymät ovat muuttuneet epävakaisiksi. Kokoomuksen sydän sykkii kyllä lämpöisesti tämän tavoitteen puolesta.

Hallitus on tehnyt budjettikirjaan päätöksiä uusista menolisäyksistä. Monet kohteet ovat epäilemättä tärkeitä ja parantavat monien vähäosaisten suomalaistenkin elämää. Menolisäysten rahoitus perustuu kymmenientuhansien uusien työllisten varaan, ja siinä on se kysymys. Ongelma on, että hallitus ei ole tehnyt vielä ainoatakaan työllisyystavoitetta edistävää päätöstä. Hyvää runoilua ollaan tänään täällä kuultu. Sitä hallituspuolueitten edustajkin hienosti osaavat, mutta ne eivät työllisyysasioissa riitä.

Arvoisa puhemies! Yrittäjäjärjestöt ovat tosin huokaisseet helpotuksesta, kun hallitus ei ole pistänyt vielä lupauksiaan yrittäjien ja yritysten maksettavaksi. Siitä on siis kysymys. Toistaiseksi asia onkin näin, ja hyvä niin. Yrittäjät eivät kuitenkaan voi tyytyä pelkkään helpotuksen tunteeseen siitä, että omaa toimintaa ei hallituksen toimesta ole yritetty erityisesti vaikeuttaa. Tyytymisen sijaan yrittäjillä on oikeus odottaa myös yrittäjyyttä tukevia toimia. Varsinkin keskustan edustajat ovat tänään salissa tuoneet esille hallituksen erinomaiset toimet yrittäjien puolesta. [Tuomas Kettunen: Niitä on paljon!] Yrittäjät eivät itse näitä tunnista.

Arvoisa puhemies! Paras joululahja yrittäjille olisi kova paketti tekoja yrittäjyyden hyväksi. Näitä olisivat esimerkiksi luottamusta parantavan paikallisen sopimisen edistäminen, osaavan työvoiman saatavuuden edistäminen ja yrittäjän sosiaaliturvan parantaminen. [Hilkka Kempin välihuuto] Minun mielestäni nämä ovat kohtuullisen yksinkertaisia asioita, joiden esteenä ei taida olla ideologiaa kummempat syyt.

Pienyrittäjien arkea ei myöskään helpota kaavailtu kotitalousvähennyksen heikennys. Jostain kummallisesta syystä tänään keskustelussa valtiovarainministeri Kulmuni väitti, että tämä kyseinen kotitalousvähennys paranee. Loppujen lopuksi hän keskustelun aikana kyllä sitten kertoi, että ei tainnutkaan parantua. Mikähän on oikea tilanne? Ehkä keskustan edustajat täällä salissa — esimerkiksi edustaja Ovaska, joka on sinänsä yritteliäs edustaja — kertovat, mitenkä tämä asia oikein on.

Nyt hallituksen olisi syytä saada aikaan vauhtia työllisyyteen, vauhtia kasvuun ja vauhtia kauppaan. Kysynkin hallitukselta: eikö toimien aika olisi nyt eikä vasta huomenna?

21.43 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Meillä täällä eduskunnassa on varsin harvoin mahdollisuus keskustella Euroopan unionista, Euroopan rahaliitosta ja siitä politiikasta, jota siellä harjoitetaan. Näin on siitä huolimatta, että siellä päätetään valtavan paljon meidän asioistamme, ihan pienistä asioista valtavan isoihin asioihin asti.

Meidän järjestelmämme luotiin silloin 25 vuotta sitten niin, että suuri valiokunta tekee eduskunnan puolesta kaikki unionia koskevat varsinaiset juoksevat asiapäätökset, jotka

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

sen kautta sitovat koko eduskuntaa. Järjestelmä sinänsä on toimiva ja malli monelle muulekin jäsenmaalle, mutta samalla se merkitsee sitä, että avoin keskustelu Euroopan unionissa harjoitettavasta politiikasta ei ole meillä kaikilta osin mahdollista, tai ainakaan sitä ei tapahdu, koska valiokuntien kokoukset ovat suljettuja. Tämän johdosta toivoisin, että hallitus aina silloin tällöin toisi EU-poliittisen katsauksen eduskunnalle ja käytäisiin eduskunnassa, ihan täällä koko kansan kuullen salissa, televisiokameroiden pyöriessä, keskustelua siitä politiikasta, jota Euroopan unionissa harjoitetaan ja siitä, mikä on Suomen linja siellä.

Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut koko tämän 25 vuoden aikana, ja tässä toivoisin muu-
tosta. [Jari Myllykoski: Kyllä tämä netissä on nähtävissä!] Olin 1991—94 valtioneuvoston jäsen, ja tuona aikana käytiin jäsenyysneuvottelut. Sain olla siinä kuuden ministerin ryhmässä, joka kaikki asiakirjat kävi läpi ja hyväksyi. Itse en tietysti kaikkia hyväksynyt, jätin eräviä mielipiteitä ja sitten lopulta äänestin jäsenyyttä vastaan, mutta se on oma lukunsa. [Keskustan ryhmästä: Enkä ole katunut!] Silloin olin sitä mieltä, ja olen edelleen, että Suomi teki väärän valinnan. Suomen olisi kannattanut rakentaa pohjoismainen yhteistyö tiiviiksi, sellaiseksi, jota nyt esimerkiksi puolustuksen osalta viisaasti rakennetaan Ruotsin kanssa.

Suomi, Ruotsi, Norja ja Islanti olisivat olleet todella vahva pohjoismainen hyvinvointiyhteiskuntamallin pohjalle rakennettu kokonaisuus, jossa itsenäisten valtioiden tiivis yhteistyö olisi tuonut erinomaiset hedelmät näille kansoille. Meillä tämä protestanttinen pohja, joka perustuu ahkeruuteen, tasa-arvoon, keskinäiseen kunnioitukseen, laillisuusperiaatteeseen ja oikeusvaltioperiaatteeseen, olisi toteutunut ja säilynyt. Väitän nimittäin, että Euroopan unionissa se ei ole säilynyt lähellekään niin hyvin kuin se olisi voitu säilyttää toisenlaisessa mallissa.

No, näin kävi, että Suomi liittyi unioniin pitkien taistelujen jälkeen, ja kehitys on ollut sellainen, että olemme pala palalta joutuneet murtamaan omaa päätösvaltaamme, siirtämään sen sinne Brysselin komissiolle, komission virkamiehille vielä valtavan suurelta osin — parlamentilla siellä on hyvin pieni osuus kokonaisuuteen nähden.

Ja me olemme maksajia. Ehkä kolmea vuotta lukuun ottamatta Suomi on ollut nettomaksaja. Niinä kolmena vuonna on käynyt niin, että on ollut yleensä sen seitsenvuotisen rahoituskauden viimeinen vuosi, jolloin on tullut niitä palautuksia enemmän kuin muina vuosina, ja siksi Suomi on ollut saamassa hieman enemmän. Eli tosiasiaassa olemme maksaneet valtavan paljon.

No, tietysti on kysymys, olemmeko hyötyneet sitten vastaavasti. Minun arvioni on, että emme ole hyötyneet, varsinkaan, jos olisimme tehneet tuon äsken mainitsemani toisen valinnan tässä suhteessa.

Nyt olemme siinä pisteessä, että unioni on aivan erilainen kuin se oli 25 vuotta sitten, kun siihen liitettiin, ja siksi olisi ihan tämmöinen perusteellinen keskustelun paikka: missä olemme ja mihin olemme menossa? Brexit luo sille hyvän mahdollisuuden. Unioni on nyt alkanut purkautua, [Puhemies koputtaa] ja siksi tässä olisi paikka tarkastella tätä hyvinkin.

Arvoisa puhemies! Olisin toivonut, että olisin voinut käydä myös Euroopan rahaliittoa ja EKP:n politiikkaa vähän läpi tässä, mutta kun aikataulu ei anna myöden, niin jää toiseen kertaan. — Kiitos.

21.48 Marko Kilpi kok: Arvoisa herra puhemies! Ihminen on järjellinen olento, joka lähestyy omaa ihanteellista ja lajilleen tyypillistä olemustaan hankkiessaan teoreettista, tieteellistä tietoa maailmasta ja käytännöllistä, moraalista tietoa oikeasta ja väärästä. Jokai-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

sen toimivan olennon korkein hyvä on hänen mahdolluuksiensa täysi kehittyminen järjestellisenä olentona. Ihmiselämän päämäärä on siis toteuttaa lajilleen ominaisia toimia. Kun ihminen toimii, kuten hänen lajilleen on ominaista, hän toimii auttamatta oikein ja elää hyvää elämää. Nämä ajatukset ovat peräisin suuren filosofin Aristoteleen sulkakynästä, ja hänen johtopäätöksensä mukaan ihmisen ihanne on olla homo politicus eli yhteisöllinen ihminen. Aristoteleen mukaan ihmiselämän päätavoite on yksinkertaisesti yhteisölliseen toimintaan osallistuminen.

Millaista yhteisölliseen toimintaan osallistumisemme on oikein ollutkaan? Puolen vuoden ajan ollaan saatu kuulla, kuinka Suomen suunta nyt muuttuu. Muutos on johtanut tähän mennessä yhden hallituksen kaatumiseen. EU on ilmaissut huolensa Suomen velkaantumisesta, Kansainvälinen valuuttarahasto IMF on yhtä lailla ilmaissut huolensa Suomen taloudenpidosta ja todennut, että Suomi ei tule saamaan talouttaan tasapainoon vuoteen 23 mennessä. Työttömiä on tällä hetkellä 161 000, avoimia työpaikkoja 65 000. Eduskunnan tietopalvelun mukaan hallituksen työllisyystoimien ansiosta työllisten määrä tulee vähentymään 5 000:lla. Työllisyysaste ei tule nousemaan 75:een, eikä talous tule olemaan tasapainossa vuoteen 23 mennessä, ja ne ovat hallituksen kulmakivet, joiden varaan koko ohjelma rakennetaan. Tämä paljon kehuttu suunnanmuutos on sanalla sanoen pelottava.

Pohjoismaisessa vertailussa Suomessa on helpointa jäädä työttömäksi. Meillä on selvästi korkein työttömyysaste. Hallitus haluaa samoja työllistämistoimia kuin muissa Pohjoismaissa mutta moittii kokoomuksen työllistämistoimia keppilinjaksi. Millä tavalla ne eroavat muissa Pohjoismaissa käytössä olevista keinoista? Hallituksen työllistämistoimien kovinta kärkeä edustaa palkkatuki, mutta palkkatuki lisää julkisia menoja, ja se heikentää entisestään kestävyyttä.

Arvoisa puhemies! Olo on jossain määrin pettynyt ja petetty. Tosiasioita vääristellään ja historia suorastaan kiistetään. Missä tilanteessa oli Suomi Sipilän hallituksen aloittaessa? Rotkon reunalla, konkurssin partaalla — mutta mitä tapahtui? Suomi revittiin ylös syvältä suonsilmästä neljässä vuodessa. [Keskustan ryhmästä: Kiitos keskustan!] Keskustapuolue oli viime kaudella pääministeripuolue ja oli vastuussa hallitusohjelmasta. Nyt keskustakin syyttää kaikesta mahdollisesta kokoomusta, [Keskustan ryhmästä: Ei syytä!] joka kuuliaisesti noudatti keskustan ja Sipilän hallitusohjelmaa, ja sen ansiosta maa pelastettiin. On ymmärrettävä, että se on ainoa syy, miksi nykyinen vasemmistohallitus pystyy jakamaan rahaa avokätisesti joka suuntaan ja pystyy sillä kehumaan tekevänsä sen muutoksen.

Hallituspuolueet julistavat, että ne ovat vähäosaisten puolella. Niin on kokoomuskin. Yhtä lailla mekin haluamme pitää huolta kaikista. Merkittävänä erona on se, että me haluamme pitää huolen, että on olemassa myös rahoitus kaikkien huolehtimiseen. [Eduskunnasta: Leikkaamalla työttömiltä!] Muutoin hukka meidät kaikki perii.

Arvoisa puhemies! Yksittäisen ihmisen onnistuminen hyvässä elämässä on arvokasta, mutta kokonaisen kansan tai valtion onnistuminen siinä on parempaa ja jumalallisempaa. Se on myöskin Aristoteleen oivalluksia, ja meillä on vielä kosolti tekemistä, mikäli aiomme onnistua kansana ja valtiona.

21.53 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Meidän tärkein tehtävämme on samanaikaisesti torjua ympäristökriisiä ja vähentää eriarvoisuutta. Me haluamme nyt viedä suomalaisen hyvinvointivaltion 2020-luvulle eli tehdä siitä ilmastokestävän ja luoda hyvinvointia, joka tunnistaa uuden vuosikymmenen haasteet.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Meillä on nyt budjettiesitys, joka kokonaisuutena kaventaa tuloeroja. Valtiovarainministeriön laskelmat näyttävät, että esitys kasvattaa käytettävissä olevia tuloja noin 70 prosentilla suomalaisista, eniten pienituloisilla. Tämä on pelkästään oikein.

Tällä budjetilla edistämme hiilineutraalisuustavoitetta 2 miljardilla eurolla. Suurimmat satsaukset tehdään luonnonsuojeluun, maatalouteen, kiertotalouden edistämiseen ja kestävästä liikenneverkon kehittämiseen. Esimerkiksi ympäristöministeriön hallinnonalalle esitetään 77 miljoonaa euroa enemmän kuin nyt päättymässä olevan vuoden budjetissa.

Politiikan suunnanmuutos on siis varsin konkreettinen. Me haluamme kohdentaa rahaa ilmasto- ja ympäristötoimiin huomattavasti edellistä hallitusta enemmän. Arvojärjestys on toinen.

Olen valtavan iloinen siitä, että luonnonsuojelun rahat kasvavat nyt kaikkiaan 100 miljoonalla eurolla vuositasolla. Tällä ennätyksellisen suurella rahalla voimme kamppailla Suomen luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä vastaan ja myös tukea hiilineutraalisuustavoitetta. Suojelemme uhanalaisia lajeja ja luontotyyppejä tehokkaammin, etsimme ilmastokestäviä suojeluratkaisuja ja käymme läpi luonnonsuojelulainsäädännön uudistamistarpeita. Uudella Helmi-ohjelmalla huolehdimme luonnon monimuotoisuuden kannalta mittaamattoman arvokkaista elinympäristöistä: suojelemme ja ennallistamme soita, mikä on aivan välttämätöntä — suoala on mahdollisimman tehokkaasti palautettava luonnontilaan ojittamisen, turpeennoston ja pellonraivauksen jäljiltä — sekä kunnostamme lintuvesiä ja -kosteikkoja ja hoidamme perinneympäristöjä ja metsiä.

Arvoisa puhemies! Niin hyviä kuin monet hallituksen toimet ovatkin, näillä toimilla ja mittaluokilla ei hiilineutraalisuustavoitetta vuonna 2035 vielä olla saavuttamassa. Ilmastomuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen haasteet ovat mittaluokaltaan niin valtavia, että niihin vastaaminen edellyttää huomattavasti järeämpiä toimia ja laaja-alaista rakenteiden uusiksi laittamista. Viime viikolla Tilastokeskuksen julkaisemat hälyttävät luvut Suomen hiilinielujen kehityksestä osoittavat, että juuri nyt on tarvetta kunnianhimoiselle ja konkreettiselle maankäyttösektorin ilmasto-ohjelmalle. Onneksi sellainen onkin nyt valmisteilla. Päästövähennystoimia on nopeutettava ja hiilinieluja on vahvistettava paljon paljon enemmän. Siirtyminen vähähiiliseen kiertotalouteen on välttämätöntä, ja se on tehtävä pian. Muuta vaihtoehtoa ei ole. Tämä tarkoittaa sitä, että myös kipeitä ratkaisuja on uskallettava tehdä ripeästi. Esimerkiksi ekologinen verouudistus, mukaan lukien turpeen verokannan uudelleenmäärittely ja haitallisten yritystukien poisto, on toteutettava aikailematta. Näihin realiteetteihin pureudutaan alkuvuodesta, kun hallitus päättää tarkemmin ilmastopolitiikan lisätoimenpiteistä. Me vasemmistossa olemme tähän työhön ja oikeudenmukaisen siirtymän toteuttamiseen erittäin valmiita.

Arvoisa puhemies! Tarvittavista ilmastomuutoksen torjunnan lisätoimista huolimatta hallituksen politiikka lisää jo nyt hyvinvointia sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla. Ensi vuoden alusta moni asia muuttuu. Viime vuosien leikkaukset ovat osuneet suomalaisiin kipeästi, ja niitä on vastustettu kovaa, mutta nyt ei enää leikata vaan panostetaan luonnonsuojeluun, koulutukseen, tasa-arvoon ja hyvinvointiin. Ensi vuoden alussa moni asia muuttuu. Vasemmistoliitolle erittäin keskeistä on, että pidämme keväällä antamamme lupauksen. Me sanoimme, että me haluamme parantaa suomalaisten arkea, ja niin me nyt myös teemme. Esimerkiksi lapsilisät, yksinhuoltajakorotus, peruspäiväraha, työmarkkinatuki ja opintotuen huoltajakorotus nousevat kaikki nyt heti vuodenvaihteen jälkeen. Samoin yhteensä yli 600 000 eläkeläisen eläke nousee.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Nyt siis kun vuosi on vaihtumassa, tämän budjetin kanssa voi todellakin toivottaa kaikille hyvää uutta vuotta.

21.59 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Tässä salissa on yksimielisyys siitä, että Suomen tulee pyrkiä sellaiseen kehitykseen, että meidän työllisyysaste nousee. Selvä tavoite on se, että sen tulisi tällä kaudella nousta siihen 75:een ja sen jälkeen mahdollisesti seuraavalla kaudella tai ainakin pian alkavalla vuosikymmenellä 80:een.

Arvoisa puhemies! Rinteen hallitus kirjoitti hallitusohjelmaan, että hallitus on valmis vastaanottamaan kaikkia sellaisia toimia, jotka nostavat työllisyyttä ja arvioimaan niitä. Toivottavasti myöskin Marinin hallitus sitoutuu tähän. Esitimme kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa työllisyyttä nostavia toimia, muun muassa seuraavat: porrastetaan ansiosidonnainen työttömyysturva, jatketaan varhaiskasvatusmaksujen alentamista, hillitään asumistukimenoja ja helpotetaan kannustinloukkuja, korotetaan ulosoton suojaosuutta, palautetaan toimeentulotuen asumiskustannusten omavastuu, joka on siis 7 prosenttia ollut aikanaan, toteutetaan työllisyyttä ja tasa-arvoa vahvistava perhevapaaudistus, uudistetaan sosiaaliturva ja mahdollistetaan paikallinen sopiminen kaikissa yrityksissä. Myöskin jatkuvan oppimisen malli ja osaamisen tason nosto tarvitsevat toimenpiteitä.

Mutta se ei pelkästään riitä, että nostamme työllisyysastetta, koska valtiovarainministeriön ennusteen mukaan työllisten määrä ei tällä VM:n ennustetulla perusuralla käytännössä kasva tästä vuodesta vuoteen 2023, vaan työllisten määrä vähenee noin 23 000 hengellä. Tämä tarkoittaa sitä, että työllisyysaste nousisi näin ollen ennusteen mukaan 73,3 prosenttiin, vaikka työllisten määrä ei käytännössä kasvaisi tästä hetkestä ollenkaan. Mitä tämä tarkoittaa siis suomeksi? Sitä, että vaikka työllisyysaste nousisi tästä sinne reiluun 73:een, meidän taloustilanteemme ei kuitenkaan paranisi, koska työllisiä ei tulisi yhtään enempää. Ja missä tämä, arvoisa puhemies, näkyy kaikkein vakavimmin? Se näkyy kuntatalouden haasteissa. Vaikka työllisyyskasvu on ollut viime hallituskaudellakin noin 4 prosenttiyksikköä, 140 000 uutta työpaikkaa, meidän kuntatalouden tulokasvu ei ole ollut sellaista, jota työllisyysasteen nousun perusteella olisi pitänyt olla. Kuntatalous on siis vaikeuksissa. Painetta luovat muun muassa väestön ikääntyminen, nimenomaan tämä työllisten määrän väheneminen ja tietenkin paineet sosiaali- ja terveyspalveluiden kasvusta.

Otetaan esimerkki tuolta pohjoisesta: Oulun kaupunki, kotikaupunkini. Väestöltään Suomen nuorin kaupunki. Keski-ikä on alle 40 vuotta, mutta nyt tällä alkavalla vuosikymmenellä pelkästään yli 75-vuotiaiden elikkä senioreiden sote-menojen kasvu on ensi vuodelle 5 miljoonaa euroa. Vaikka tehtäisiin työllisyyspuolella, investointipuolella ja elinkeinoelämällä isoja ratkaisuja ja saataisiin kuntatalouden tulopuolta kohenemaan, kasvun täytyisi tulopuolella olla huomattavaa, jotta se pystyisi kattamaan myöskin tämän sosiaali- ja terveyspalvelujen kasvun.

Eikä kuntataloutta yhtään helpota se, että hallitus aikoo säätää nopeutetulla aikataululla oppivelvollisuuden noston. Miksi sillä valmistelulla on niin mahdoton kiire? Miksi nuorten syrjäytymistä ei voitaisi ehkäistä räätälöidyillä toimenpiteillä? Ajatellaan, että räätälöitäisiin toimenpiteitä nimenomaan heille, jotka eivät ole päässeet toisen asteen koulutukseen, tai heille, jotka jättävät toisen asteen koulutuksen kesken. Mitkä ovat kaksi keskeistä tekijää, kun toisen asteen koulutus jää kesken? Ne ovat: se, että oppilas ei pärjää tai tunne pärjäävänsä koulutuksessa, tai sitten on väärä alan valinta. Nyt tämä uusi ammatillinen koulutus, jossa on joustava, jatkuva haku, eli oppilas voi hakeutua koulutukseen ajankohdasta riippumatta eikä tarvitse hakea enää keväällä yhteishaussa, vastaa tähän väärän alan

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

valintaan, kun pystyy hakemaan uudelleen koulutukseen kesken vuoden. [Puhemies koputtaa] Toivottavasti opetus- ja kulttuuriministeriö vielä arvioi oppivelvollisuusiän nostoa eikä se tulisi voimaan vuoden 2021 alusta, niin kuin on nyt kaavailtu, vaan se tulisi aikaisintaan voimaan syksyllä 21. — Kiitos.

22.04 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Lisää veroja työssäkäyville ja yrittäville suomalaisille, kalliimpi arki kaikille, ja enemmän velkaa lastemme maksettavaksi. Näin voi tiivistää uusvanhan sukupolven, Rinteen—Marinin hallituksen ensimmäisen talousarvion keskeiset vaikutukset suomalaisille. Rinteen—Marinin hallitusohjelma tavoittelee sosiaalisesti oikeudenmukaista Suomea. Hallituspuolueilla näyttää olevan perin erikoinen näkemys sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta, kun katsotaan tätä ensimmäistä talousarvioesitystä. Hallitus on tehnyt suorastaan epäoikeudenmukaisen valinnan. Hallitus rankaisee sitä ahkeraa työnaista ja -miestä, joka nousee joka aamu töihin, mutta palkitsee sitä, joka ei nouse aamulla töihin. Kaiken lisäksi hallitus vie eduskunnan tietopalvelun laskelman mukaan työn viideltätuhannelta suomalaiselta. Eikö tämä ole sosiaalisesti mitä epäoikeudenmukaisinta politiikkaa? Miksi hallitus ei kannusta ahkerien Suomea vaan lannistaa Suomesta köllöttely-yhteiskunnan?

Arvoisa puhemies! Pääministeri Marinin CV:stä on nostettu esille negatiivisessa sävyssä kassatyö. Se on kyllä erittäin outoa. Meidän kaikkien päättäjien olisi hyvä ollut tehdä rehellistä duunarin työtä tai ylipäätään jotain muuta työtä kuin tätä politiikkaa. Se antaa ymmärrystä siitä, että kaikki työ on arvokasta ja ahkeruudesta pitää palkita. Itse työskentelin lukioaikana viikonloppuja sekä kaikki loma-ajat apteekin kassalla — kassatyö todella kunniaan! Kaikkia tulisi palkita omasta työstä. Jokainen kassatyöntekijä, varastomies, hoitaja, virkamies ja asiantuntija on nettopalkkansa ansainnut. Eikö työväenpuolueeksi aikoinaan itseään kutsuneiden demareiden pitäisi ymmärtää nimenomaan tämä? Toivoni heräsi, kun pääministeri tviittasi toissa päivänä, että hän arvostaa jokaisen työntekijän, ammatinharjoittajan ja yrittäjän työtä korkealle. Hyvin puhuttu, arvoisa pääministeri. Tekoina nämä puheet eivät kuitenkaan valitettavasti näy, eivät sinnepäinkään. Päinvastoin, tämä hallitus antaa valtiovarainvaliokunnan mukaan myös kassatyöntekijän verotuksen nousta. Lähes kaikkien suomalaisten, myös pieni- ja keskitulosten, verotus kiristyy. Työn verotus kiristyy valtiovarainvaliokunnan mukaan kokonaisuutena katsottuna kaikilla noin alle 14 300 euroa sekä yli 24 000 euroa vuodessa ansaitsevilla. Evan uusi arvio tukee tätä käsitystä: verotus nousee ainakin yleisimmästä palkkatasosta, 2 600 euroa kuukaudessa ylöspäin, ensi vuonna. Ja sitten vielä tämä historiallinen polttoaineveron kertakorotus, joka rankaisee ihan jokaista autostaan riippuvaista työssäkäyvää ja yrittävää suomalaista, kotitalousvähennyksen leikkaus siihen vielä päälle on suorastaan pohjanoteeraus. Arvoisat hallituspuolueiden edustajat, kuinka te kehtaatte toistella täällä kerta toisensa jälkeen, että verotus kevenee, kun se tosiasiaa kiristyy? Lopettakaa rehellisyydestä säästäminen, se on väärä säästökohde. Kun kerran kiristätte verotusta, niin kiristäkää edes rehellisesti.

Hallituspuolueet, muun muassa RKP:n edustaja Adlercreutz täällä aiemmin on kehumut, miten hallitusohjelma näkyy suomalaisten arjessa. No, katsotaan, miten se näkyy suomalaisten lompakossa. Katsotaan uusmaalaisen, sanotaan, kirkkonummelaisen, perheen tilanetta: Tämän kirkkonummelaisen perheen kaksi keskituloista vanhempaa käyvät töissä omalla autollaan pääkaupunkiseudulla. He ajavat keskimääräistä enemmän kilometrejä. He elävät kaikkiaan aktiivista elämää, pitävät huolta asioistaan, kускаavat lapsia harrastuksiin, he panostavat arkeensa, käyttävät tavanomaisen kotitalousvähennyksen. Hintalap-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

pu tälle kirkkonummelaiselle perheelle on jo tässä vaiheessa vaalikautta noin 800 euroa vuodessa. Tämä on ihmisten rahaa, se on oikeaa rahaa, jonka Marinin hallitus hallituksen päätösten perusteella vie. Ovatko nämä niitä parannuksia, joista te, hyvät hallituspuolueiden [Puhemies koputtaa] edustajat, olette ylpeitä? Onko RKP:llä ja keskustalla nykyisin sama asenne kuin punavihreillä [Puhemies koputtaa] hallituskumppaneilla: työmiehen ja -naisen euro sinne, satku tänne. Toivottavasti ei.

22.10 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Ensi vuoden talousarvio on tehty Rinteen hallitusohjelman mukaisesti, ja nyt pääministeri Marinin hallitus on ottanut sen nimiinsä. Hallitusohjelmassa on monia erittäin hyviä tavoitteita, niistä monet allekirjoitamme. Esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjunta, hiilineutraalisuustavoite, luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen kääntäminen laskuun ja panostukset koulutukseen ovat sellaisia, joita kannatamme. Ongelmana kuitenkin on se, että näiltä kannatettavilta tavoitteilta puuttuvat konkreettiset keinot tavoitteisiin pääsemiseksi.

Kun olin 15 vuotta ammatikseni urheilija, opin, että tavoitteet ilman konkreettisia toimenpiteitä niihin pääsemiseksi ovat unelmia. Unelmista tulee tavoitteita silloin, kun niihin pääsemiseksi on konkreettiset toimenpiteet ja välitavoitteet.

Ilmastotavoitteitten saavuttaminen vaatii sitä, että päästövähennyksiä tehdään joka vuosi. Jos niitä ei tehdä tänä vuonna, niitä joudutaan tekemään, päästöjä vähentämään, ensi vuonna enemmän. Sen vuoksi onkin erittäin huolestuttavaa, että tämän vuoden talousarviossa ilmastotavoitteet tai -toimenpiteet ovat hyvin minimaalisia. Ympäristövaliokunnan kuulemisessa tämä kävi harvinaisen selväksi. Ilmastotoimien vaikuttavuutta ei mitata niihin käytettävällä rahamäärällä, vaan tehokkuus mitataan sillä, kuinka paljon päästöt vähenvät. Tehokkaimmat toimet ovat nimenomaan sellaisia, jotka suhteessa käytettyyn rahamäärään vähentävät päästöjä eniten. Ympäristölle haitallisten tukien karsiminen olisi tehokas tapa. Nyt yritystukiin käytettävää määrärahaa kasvatetaan ensi vuoden talousarviossa 100 miljoonalla eurolla, ja vaikuttavat ilmastotoimet loistavat poissaolollaan.

Toki on hyvä, että tehdään investointeja muun muassa raiteisiin. Kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa olisimme käyttäneet valtion omaisuuden myyntitulot aidosti vaikuttaviin tulevaisuusinvestointeihin ja pääomittaneet muun muassa raideyhtiöitä 27 miljardilla eurolla. Toinen tulevaisuusinvestointi olisi ollut korkeakoulujen pääomittaminen. Se olisi todellinen investointi korkeakoulutukseen pitkällä aikavälillä. Se vahvistaisi korkeakoulujen, yliopistojen autonomiaa ja loisi toimintaedellytyksiä pitkälle tulevaisuuteen.

Asia, josta olen huolissani, on kuntien talous. Tänä vuonna vain yksi kunta Suomessa tekee positiivisen tuloksen, ja se on pääkaupunkimme Helsinki. Ikäihmisten määrän kasvassa hoivan ja palveluiden tarve tulee kasvamaan. Ammattitaitoisen ja osaavan henkilökunnan tarve ikäihmisten palveluissa kasvaa jatkuvasti. Samanaikaisesti meillä on jatkuva pula myös varhaiskasvatuksen henkilökunnasta niin pääkaupunkiseudulla kuin muissa kasvukeskuksissa. Tänään yritin täällä salissa aiemmin kysyä kulttuuri- ja tiedeministeri Kososelta, miten tähän pulaan pyritään vastaamaan, miten aloituspaikkoja näillä koulutustarvealoilla lisätään. Ihan täyttä vastausta en saanut — ymmärsin niin, että nyt tulevissa yliopistojen ja korkeakoulujen rahoitusneuvotteluissa pyritään siis löytämään rahoitusta ikään kuin nykyrahoituksen sisällä. Sivistysvaliokunnan kuulemisessa kuitenkin kävi hyvin selväksi se, että jos näin toimitaan — pyritään lisäämään 8 000 aloituspaikkaa vuoteen 2030 mennessä — se tarkoittaa käytännössä koulutuksen laadun heikkenemistä. Todella

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

toivonkin, että ensi vuoden talousarvio ei ole ennuste siitä, mitä hallitus tekee tällä rintamalla seuraavien vuosien talousarvioissa.

Kuntataloudesta vielä, lyhyesti. Kun nyt hallitus on luvannut, kuten edellinenkin hallitus, korvata kunnille täysimääräisesti, rahallisesti, kaikki ne tehtävät, joita se aikoo kunnille säätää, onko nyt siis niin, että laki hoitajamitoituksesta ei ole tulossa voimaan vielä ensi vuoden aikana, sillä siihen on varattu valtion talousarviossa vain 5 miljoonaa euroa?

22.15 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Keskustan tavoitteena on parantaa suomalaisten arkea ja vahvistaa ihmisten luottamusta tulevaisuuteen. Tavoitteenamme on vahvistaa työllisyyttä ja parantaa valtiontaloutta sekä saada tätä kautta lisää jaettavaa apua eniten tarvitseville — köyhän asiaa.

Ensi vuoden budjetti on laadittu se huomioon ottaen, että voimme nyt jakaa enemmän kuin viime vuosina. Samalla on kuitenkin pidettävä huoli valtiontaloudesta. Hallitusohjelmassa esiteltiin keinoja työllisyyden parantamiseksi, ja keskusta on esittänyt tukun lisää. Myös oppositio on esittänyt omia keinojaan ja tarjonnut tervettä kritiikkiä hallituksen suuntaan — kiitoksia siitä — tässäkin salissa tänäänkin. Työllisyyden nostamiseen ja valtiontalouden tasapainottamiseen on nyt ryhdyttävä määrätietoisesti. Muutoin emme jatkossa pysty tekemään näin hyviä, oikeudenmukaisia ja tulevaisuuteen katsovia budjetteja kuin tämä nyt käsittelyssä oleva.

Arvoisa puhemies! Erityisen hyvänä esimerkkinä pidän mahdollisuutta tuplapoistojen tekemiseen laite- ja koneinvestoinneista kaikilla toimialoilla. Tästä hyötyvät monet yrittäjät. Myös yritysten lainoista aiempaa suurempaan osuuteen on saatavissa valtiontakausta. Pienellä viiveellä yritykset tulevat hyötymään myös panostuksista ammatilliseen koulutukseen. Erityisesti opettajien lisääminen on tervetullutta.

Teiden, ratojen ja muiden väylien kunnostamiseen ja rakentamiseen tulee lisää rahaa. Tämä on juuri sellaista aluepolitiikkaa, joka on lähellä keskustan sydäntä. Koko Suomen elinvoiman turvaaminen vaatii hyvät yhteydet, ja kun minä lähdän Kuhmosta kohti Helsinkiä, ehdin matkalla nähdä monta hienoa saavutusta mutta myös monta vielä ilman panostusta jäänyttä kohdetta.

Arvoisa puhemies! Tämä budjetti mahdollistaa ja velvoittaa, että käymme työhön ja vahvistamme ihmisten luottamusta tulevaisuuteen. Ja, arvoisa puhemies, taidan mennä tuonne omalle paikalle ja otan toisen puheenvuoron ja rupean vastailemaan näihin opposition esittämiin kysymyksiin, nimittäin tulee semmoinen mielikuva, että tämä hallitus olisi yrittäjävastainen. Menen siis omalle paikalleni.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tehkää se. — Edustaja Myllykoski. — Edustaja Myllykoski tulee tänne teiltä vapautuneelle paikalle.

22.18 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! En tiedä, sainko sen lopun kaksi minuuttia tuosta edellisestä puheenvuorosta, mutta koetan pitäytyä nyt suosituksen mukaisessa viidessä minuutissa.

Vasemmistoliitto on tässä hallituksessa juuri sen takia, että me haluamme panostuksia kasvatukseen ja oppimiseen. Me tiedämme kaikki, että tärkein suomalainen kilpailuvaltti on korkea ja korkean osaamisen taso. Meidän on pakko aloittaa se siitä, että me jo nuorella iällä lapsille subjektiivisesta perhepäiväoikeudesta, esiopetuksesta alkaen olemme vastuussa siitä, että se vähenevä suomalainen nuori, suomalainen lapsi saa kaiken sen, minkä

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

tarvitsee kantaakseen vastuuta tulevasta yhteiskunnasta. Emme voi siis sulkea silmiämme sille välihuudolle, mitä täältä kokoomuksen puolelta on tullut, että te varastatte meidän lapsiltamme. Me emme varasta lapsilta, vaan tässä koulutuspoliittisessa ohjelmassa me haluamme nimenomaan varmistaa sen, että niillä tulevilla sukupolvilla on mahdollisuudet tässä maassa kantaa se vastuu kyvykkäinä osajina, tuottaa sitä lisäarvoa, vaikka sillä velkarahalla, jotta meidän lapsemme ja lapsenlapsemme voisivat saada hyvää osaamista niin erilaisista lähtökohdista olevina kuin ovatkin.

Me olemme toki nähneet — ja ehkä hyvänä esimerkkinä siitä, arvoisa puhemies, kuinka naapurimaastamme on arvosteltu sitä — kun joku on kaupan kassalta tullut pääministeriksi. Tästä on kysymys, että meillä mahdollistetaan tässä 5 miljoonan kansassa se, että jokaisella omasta varallisuudesta riippumatta on mahdollisuus nousta kantamaan vastuuta, tuomaan lisäarvoa tähän yhteiskuntaan, ja siitä me pidämme kiinni. Ja olen varma siitä, että kukaan tässä salissa ei ole eri mieltä, etteikö näin olisi.

Edustaja Sankelolle, joka täältä nyt lähti pois, sanottakoon, että paikallisen sopimisen lisääminen ei onneksi ole vain tässä salissa tehtävää päätöksentekoa. Meille on tärkeää, että työmarkkinajärjestöt sopivat niistä pelisäännöistä, ja me täällä yhtenä kolmikantaisena osapuolena olemme mahdollistamassa sitä lainsäädäntöä, että paikallista sopimista voidaan oikein mitoitettuna ja oikein viedä eteenpäin, jolloin se palvelee sekä yritystoimintaa että työntekijöitä.

Edustaja Kilpi oikein nosti esille, että keppiä vai porkkanaa, tai jotenkin sinne päin, mutta sanoisin, että ei meillä tarvitse täällä Suomessa pohtia sitä, jos toisaalla naapurimaissa kepitetään. Meidän pitää omia rakenteita rakentaa suomalaista yhteiskuntaa palvelevaan suuntaan. Ei meidän pidä kaikessa ottaa mallia naapureista, vaan meidän pitää suomalaista yhteiskuntaa ja sen malleja rakentaa niin, että meillä on toimivia järjestelmiä niin, että jokainen, joka on työtä vailla, voi olla mahdollinen työllistytvä henkilö. Sen takia on hyvä, että meillä tehdään järjestelmiä, jotka mahdollistavat niidenkin pitkäaikaistyöttömien tekemisen niin houkutteleviksi henkilöiksi, että yritykset ovat niitä vastaanottamassa. Vain sitä kautta me voimme saavuttaa sen 75 prosentin työllisyystavoitteen. Me tarvitsemme kaikkia meitä — yritystoimintaa, yhteiskuntaa ja jokaisen aktiivisuutta.

Arvoisa puhemies! Me tarvitsemme meitä kaikkia. Ilman yritystoimintaa me emme tästä selviä. Me emme selviä, eivätkä yritykset selviä ilman, ellei meillä ole osaavaa henkilökuntaa näihin yrityksiin, ja tämä hallitus ja tämä hallitusohjelma palvelee juuri sitä varten.

22.23 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Tässä salissa on usein tälläkin viikolla toistettu sitä tosiasiaa, että ilmastonmuutos on aikamme suurin uhka ja on kriittisen tärkeää tarttua toimeen ilmastokriisiin ratkaisemiseksi. On selvää, että nykyisen järjestelmän, jossa kasvihuonepäästöjä on saanut päästää lähes mielin määrin ilmakehään, on muututtava. On tärkeää, että saastuttavaa toimintaa tukeva rahoitus siirtyy ympäristöystävällisen toiminnan tukemiseen. Tässä budjetissa onkin hyvä alku kohti reilua muutosta hiilineutraaliksi yhteiskunnaksi. Hallituksen budjetti puuttuu moniin keskeisiin kohtiin Suomen päästöjen vähentämisessä.

Rakennettu ympäristö pelkästään tuottaa lähes 40 prosenttia kaikista Suomen taakanjakosektoripäästöistä eli päästöistä, jotka eivät ole EU:n päästökaupan piirissä. Tästä noin 17 prosenttia on liikenteen päästöjä, ja itse rakentamisen osuus on noin 4 prosenttia. Suurin osa päästöistä tuleekin rakennusten lämmittämisestä.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Liikenteessä ollaan ottamassa merkittäviä askeleita kohti kestäviä kulkutapoja. Tämä hallitus panostaa ennätysellisen paljon pyöräilyn edistämiseen. Myös yhä enemmän asuntoja tullaan rakentamaan hyvien joukkoliikenneyhteyksien varaan. Tässä budjetissa on panostuksia raiteisiin ympäri Suomen ja muun muassa sähköautoilun latausinfraan merkittäviä tukia.

Olen iloinen siitä, että hallituksen esityksestä ensi vuoden budjetiksi löytyy merkittäviä panostuksia energiaremontteihin rakennuksissa. Asuinrakennusten lämmityksen muuttaminen energiatehokkaaksi on yksi keskeinen osa päästöjen vähentämistä. Remonttiin annettavat tuet ovat teknologianeutraaleja mutta perustuvat toteutuviin, osoitettaviin päästövähennyksiin. Tie on siis auki monenlaisille energiatehokkuusratkaisuille, mutta rahat suunnataan nimenomaan tehokkaasti toimiviin ratkaisuihin.

Energiaremonttien lisäksi ollaan panostamassa puurakentamiseen, jonka tukemiseen on varattu määrärahoja jo ensi vuodelle. Rakennusten osalta on aivan selvää, että meidän on muutettava tapamme rakentaa. Lyhytikäisten kertakäyttörakennusten tuotanto on kerta kaikkiaan lopetettava. Uusia rakentamisen tapoja tulee tutkia, ja samalla vanhoja toimivia on elvytettävä. Puurakentamisen edistäminen yksi askel vähäpäästöisyyteen, sillä rakennusmateriaalina puu on sekä uusiutuva että merkittävästi vähäpäästöisempi verrattuna esimerkiksi betonirakenteisiin. Puurakennukset toimivat myös hiilivarastona.

Ilmastonmuutoksen torjunta vaatii meiltä paljon, mutta mitkään panostukset eivät ole verrattavissa siihen, mikä on tekemättömyyden ja odottelun hinta. Kuten tässä salissa on usein todettu, ilmastonmuutoksen torjunnan kannalta tienraivaajalle on tarjolla myös paljon etuja. Päästövähennyksiä toteuttavat uudet teknologiat ja liiketoimintamallit ovat asioita, joita kaipaavat kaikki muutkin maailmassa. Vahvat sisämarkkinat luovat vientimahdollisuuksia suomalaisille yrityksille. Luopumalla fossiilisista polttoaineista luomme markkinat energiatehokkuudelle ja puhtaan energian ratkaisuille. Mahdollisuuksia on myös puupohjaisilla korkean jalostusasteen tuotteilla ja puurakentamisen tuotteilla sekä osaamisella.

Ilmaston lämpenemisellä ja luonnon hyvinvoinnilla on myös suuri kohtalonyhteys. Ilmastonmuutos kiihdyttää elinympäristöjen tuhoutumista, pilaantumista ja yksipuolistumista. Luonnon monimuotoisuuden kapeneminen ja vaikkapa metsäkato kiihdyttävät puolestaan ilmastonmuutosta. Monimutkaisten ekosysteemien takaisinkytkentöjen muuttuminen on yksi keskeinen kohtalonkysymys, joka voi kallistaa koko ilmaston lämpenemisen lopullisesti kohtalokkaalle uralle. Siksi onkin erinomaista, että hallituksen budjetissa tehdään todella merkittävät panostukset luonnonsuojeluun. Tämä hallitus panostaa suomalaisen luonnon suojeluun täysin ennennäkemättömällä tavalla, 100 miljoonaa euroa. Se on suuri summa rahaa, joka ei tule hetkeäkään liian aikaisin.

Viime aikoina on puhuttu paljon myös siitä, että politiikan täytyy herättää luottamusta ja tuoda toivoa. Tämä budjetti tekee sitä. Se on hyvä alku sillä tiellä, joka on tämänkin hallituksen tärkein tehtävä ja tavoite — ilmastonmuutoksen torjunnassa ja globaalin ilmastokriisin pysäyttämisessä. En tiedä, mikä paremmin loisi toivoa tässä ajassa kuin se, että osoitamme, että otamme aikamme haasteet vakavasti. Suomi kantaa vastuunsa ympäristöstä ja näyttää esimerkkiä siitä, että aikamme suurin uhka voidaan torjua.

22.29 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Ympäristöön ja luonnonsuojeluun osoitetut lisärahat ovat yksi ensi vuoden talousarvion suurista ilonaiheista. 100 miljoonaa on suuri raha suomalaiselle luonnolle. Jo ensi vuonna kunnostamme, hoidamme ja suojelemme kymmenillä miljoonilla euroilla luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita elinympäristöjä:

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

soita, lintuvesiä, kosteikkoja, perinneympäristöjä ja arvokasta metsäluontoa. Tämä tapahtuu juuri käynnistetyin kymmenvuotisen Helmi-elinympäristöohjelman puitteissa.

Hallitus panostaa edeltäjiään merkittävästi enemmän myös kansallispuistojen ja luonnonsuojelualueiden kehittämiseen. Kävijämäärät niissä ovat kasvaneet viime vuosina nopeasti, mikä on hieno asia. Alueiden kestävä käyttö ja luontoarvojen turvaaminen edellyttävät kuitenkin, että kävijöiden ohjaaminen ja retkeilyä palvelevat rakenteet ovat kunnossa. Korjausvelka on päässyt edellisten hallitusten aikana kasvamaan, nyt sitä kurotaan umpeen.

Olen iloinen että Nuuksion kansallispuisto ja siellä sijaitseva luontokeskus Haltia saavat 200 000 euron lisärahoituksen, se tulee todella tarpeeseen. Nuuksioon pääsee HSL:n bussilla, ja se palvelee koko pääkaupunkiseudun retkeilijöitä. Erämaiseen metsään päästämiseen ei täällä tarvita omaa autoa. Nuuksio on helposti myös turistien saavutettavissa.

Tärkeää on myös se, että panostamme ensi vuonna kymmeniä miljoonia euroja Itämeren suojeluun ja vesiensuojeluun. Toimenpiteillä vähennetään rehevöitymistä ja haitallisten aineiden päästöjä sekä edistetään pohjavesien sekä vesi- ja meriluonnon monimuotoisuuden suojelua.

Arvoisa puhemies! Luonnonsuojelun edistysaskelista iloitessa on muistettava, että ilmastokriisin torjunta ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttäminen edellyttävät suuria rakenteellisia uudistuksia ja toimivaa poikkihallinnollista yhteistyötä. Metsien monimuotoisuutta ja hiilinielua on vaalittava myös talousmetsissä. Energiantuotanto ja liikenne on muutettava nopealla tahdilla päästöttömäksi. Ympäristölle haitallisen yrityksen ja muun toiminnan tukemisesta on siirryttävä ohjaamaan kaikkea toimintaa ekologisesti kestäväksi. Ympäristöministeriöllä on tässä työssä kokoaan suurempi koordinoiva rooli.

Kaiken kaikkiaan talousarviossa edistetään hiilineutraaliuteen liittyviä tavoitteita yli 2 miljardilla eurolla. Se on paljon, mutta se on vasta hyvä alku. Suomen hallitus tekee maailman mittakaavassa esimerkillisen kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa. Meillä on tarvittava osaaminen ja resurssit rakentaa hyvät toimintamallit, joista muut maat voivat ottaa esimerkkiä. Tämä hallitus panostaa kiertotalouteen ja haluaa rakentaa siitä pohjan Suomen uudelle taloudelle. Hallituskaudella toteutetaan poikkihallinnollinen strateginen kiertotalouden edistämishjelma mittareineen.

On myös hienoa, että kaupungit ja kunnat ovat niin Suomessa kuin maailmalla ottaneet kestävä kehityksen ja ilmastokriisin torjumisen tosissaan. Tätä työtä meidän kannattaa tukea. Hallitus vauhdittaa kuntien ja alueiden ilmastotyötä miljoonalla eurolla vuosina 20—21. Vielä haluan mainita tärkeinä lisäyksinä viime vuoteen verrattuna Ilmastopaneelin rahoituksen kaksinkertaistamisen 0,75 miljoonaan euroon, Luontopaneelin työn vahvistamisen myöhemmin varmistuvalla summalla sekä järjestöjen rahoituksen nostamisen 300 000 eurolla verrattuna kuluvaan vuoteen.

Arvoisa puhemies! Ensi vuoden talousarviossa hallitus tekee merkittäviä panostuksia myös kestäväan asuntopolitiikkaan. Hallitus edistää kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa ja parantaa eri väestöryhmien asunto-oloja sekä edistää rakennuskannan energiatehokkuutta ja hiilineutraaliutta. Energiatehokkuusremontteja tuetaan ensi vuonna 20 miljoonalla eurolla.

Kaupungeissa tärkeä työkalu ovat MAL-sopimukset. Kuuden suurimman kaupungin kanssa tehdyt sopimukset päättyvät vuodenvaihteessa. Nyt on tärkeää varmistaa, että uudet sopimukset saadaan pian neuvoteltua ja voimaan. Pidän tärkeänä valtiovarainvaliokunnan lausumaehdotusta, jossa edellytetään, että MAL-sopimusten osalta varmistetaan pa-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

nostukset kaupunkiseutujen ja pääkaupunkiseudun joukkoliikennehankkeisiin, kävelyyn ja pyöräilyyn sekä kaupunkiseutujen liityntäpysäköinnin kehittämiseen. Pallo on tämän osalta nyt liikenne- ja viestintäministeriöllä.

Ja vielä lopuksi totean, että kunnille ja kuntaryhmille osoitetaan 3 miljoonaa asunnottomuuden poistamistyöhön. Tämä on tärkeää, että asunnottomuus saadaan puolitettua tämän hallituskauden aikana, kuten hallitusohjelmaan tavoitteeksi kirjasimme.

22.34 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Ison kuvan jälkeen jatkan vielä tätä talousarvioon liittyvää puheenvuoroani koulutuksen ja ympäristön osalta, josta on tänään erityisesti puhuttu.

Vastavalmistunut lahtelainen ammatillisen koulutuksen opiskelija ihmetteli vuosi sitten Ylellä peruuntuneita oppituntejaan ja viidesti kuukaudessa tapahtuvaa suihkulähteen tuijottelua oppitunnilla. Se ei johtunut opettajista vaan resursseista. Tähän vakavaan viestiin tulee tässä talousarviossa muutosta. Minusta on erikoista, että oikeisto-oppositio ei näe koulutukseen satsattavia miljardeja Suomen budjetissa työllisyyttä ja sitä kautta Suomea vahvistavana tekijänä. Ammatillisen koulutuksen vahvistaminen jos joku tulisi tunnistaa investointina ja työllisyyttä parantavana tekona. Tämä budjetti lisää 80 miljoonaa euroa ammatillisen koulutuksen lähiopetuksen parantamiseksi. Se on lupaus myös yrittäjille osaavan työvoiman saatavuudesta, jota Suomi totisesti kipeästi tarvitsee.

Korkeakouluopetuksen ja tutkimuksen rahoitus nousee ensi vuonna yhteensä 144 miljoonaa euroa, mikä on merkittävä asia kansallisesti mutta myös alueellisesti. Hyvä tämä investointi on esimerkiksi juuri laajentuneen Lahden ja Lappeenrannan yliopiston käynnistymisen kannalta, ja olen siitä itse varsin onnellinen. Toivon myönteistä suhtautumista ministeriltä myös tämän korkeakoulun korkeampiin tutkintokattotavoitteisiin tässä kohtaa, kun monivuotista sopimusta vihdoinkin tehdään. Talousarvio palauttaa vihdoinkin korkeakoulujen indeksikorotukset ja lisää perusrahoitusta yliopistoille 40 miljoonaa euroa ja ammattikorkeakouluille 20 miljoonaa euroa. Yhteensä koulutukseen sijoitetaan 250 miljoonaa euroa lisää painottaen ammatillista osaamista, josta meillä on huutava pula kautta maan. Se on tältä hallitukselta selvästi selkeä satsaus osaamiseen.

Arvoisa herra puhemies! Luontomatkailusta Hämeen ammattikorkeakoulusta valmistuneena olen suunnattoman iloinen, että hallitus ymmärtää luonnon merkityksen ja näkee matkailun ja luonnon kestävästä suhteesta. Luontomatkailuun esitetyt tasokorotukset ja kansallispuistorahat ovat todellakin iloinen asia tässä talousarviossa. Panostuksilla Metsähallituksen infraan on myös merkitystä luontomatkailun kehittämisessä samoin kuin Unesco-hankkeiden tukemisella. Millä tavalla hallitus voisi tukea myös nousevia Unesco-hankkeita, kuten Salpausselkä Unesco Geopark -hanketta, jota on jo pitkään tehty yhdessä?

Meillä on myös puurakentamisen edistämishjelma, mutta miten saamme sen voimalliseksi? Kohteet ovat vähentyneet, minkä vuoksi on toimittava nyt erityisen kunnianhimoisesti. Sen tulee näkyä voimakkaasti ohjauksessa, että puurakentamista todella arvostetaan. On hyvä asia, että ministeri tänään painotti puurakentamisen taloudellisia kannusteita täällä eduskunnassa puhuessaan.

Linjan tulee olla koko Suomen tasapainoinen kehittäminen. Tämä näkyy myös tässä budjetissa nähdäkseni. Teiden, ratojen ja muiden väylien kunnostamiseen ja rakentamiseen tulee lisää rahaa. Poliisien määrää lisätään koko maassa. Maa- ja metsätalouden kannattavuutta parannetaan samalla, kun huolehditaan luonnon monimuotoisuudesta. Rahoitusta osoitetaan luonnonhaittakorvauksiin, uusiin luomusitoumuksiin, Makeran pääomitta-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

miseen ja biokaasuun sekä kiertotalouteen. Nämä jos jotkut ovat aluepoliittisia investointeja.

Arvoisa herra puhemies! Muutama iloinen nosto vielä lopuksi minun kotiseuduiltani: Hollolan Rantatie sai rahaa vihdoin. Se on varsin suosittu pyöräily- ja ulkoilureitti Hollolan perinnemaiseman johdosta, ja tämä investointi välillä Pyhäniemi—Hollola tulee taastusti parantamaan paitsi ihmisten jokapäiväistä arkea myös matkailukokemuksia. Olen kiittollinen siitä, että kevyen liikenteen väylien arvo tunnustetaan keskustojen ulkopuolellakin. Toiseksi kiittäisin Humppilaan valtatie 2:n kohdalle kohdennetuista euroista. Koen, että nämä erityisesti parantavat elinkeinoelämän kilpailukykyä tällä alueella, ja toivon, että valtateiden kunnostamiseen kiinnitetään huomiota jatkossakin. Esimerkiksi Hartolan kohdalla on vastaavia tarpeita toisessa päässä Hämettä.

Karjalan kielestä ja kulttuurista [Puhemies koputtaa] voimme varmasti puhua vielä moheen kertaan, mutta kiitän myös niistä investoinneista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Spassibo ylen äijä!

22.39 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on meiltä keskustalaisilta kysytty, että mitä me ajattelemme Sipilän hallituksen toimista ja viitattu useamman kerran noihin aikoihin. Mitäkö ajattelemme? En ole koskaan moittinut Sipilän hallituksen tuloksia, vaan päinvastoin, kehunut niitä. Kaikessa ei toki onnistuttu, mutta paljon tehtiin oikein, ja yksi suurin ja merkittävin tulos oli juuri se, että me saimme maamme työllisyyttä aivan historiallisella tavalla parannettua koko maassa ja se näkyi ja näkyy edelleen myönteisellä tavalla koko Suomessa.

Nyt me katsomme eteenpäin. Sipilän johdolla me saimme työllisyyden 72 prosenttiin ja nyt Sanna Marinin johdolla jatkamme kohti 75:tä prosenttia. Tämä on vankka ja selkeä tavoitteemme. Työ jatkuu.

Arvoisa puhemies! Ihmettelen, että jotkut sanovat, että hallitus ei ole tehnyt mitään työllisyyden parantamiseksi. Eihän se pidä paikkaansa. Edustaja Kiviranta kertoi heti aluksi keskustan ryhmäpuheenvuorossa, että ensi vuoden budjetin myötä muun muassa toteutamme investointien tuplapoistot, mitä monet yrittäjät ovat kiitelleet rohkaisevaksi toimeksi. Uudet työpaikat syntyvät pääosin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Me myös vahvistamme, niin kuin edustaja Kiviranta kertoi, Business Finlandin voimavaroja, kokeilemme ensimmäisen työntekijän palkkaamista helpottavaa rekrytointitukea, jolta myös odotamme hyvää, myönteistä tulosta. Me lisäämme yritysten neuvontaa työsuhteasioissa.

Arvoisa puhemies! Työllisyyden kannalta on erinomaista, että hallitus vahvistaa budjetissa koulutusta. Meidän on koulutuksen kautta saatava lisää osaavaa työvoimaa. Me tarvitsemme täydennyskoulutusta, mutta myös peruskoulutuksen vahvistamista. Erityisesti meidän lapsissa ja nuorissa on meidän maamme tulevaisuus.

Arvoisa puhemies! Vierailin täällä eduskunnassa kesällä ekaluokkalaisten poikani kanssa. En tiedä, vaikuttuiko hän tästä salista vai eduskunnan käytävällä näkemistään potkulau-doista vai mistä, mutta hän sanoi, että hän isona ryhtyy kansanedustajaksi. On arvokasta, että hallitus budjetillaan vahvistaa meidän lasten ja nuorten mahdollisuuksia, sitä, että Suomi on todella jatkossakin maa, jossa lapselle annetaan mahdollisuudet rakentaa elämänsä ja niin, että meillä Suomessa jokaisessa kolkassa perheen tulotasosta tai asuinpaikasta riippumatta lapselle ja nuorelle tarjotaan mahdollisuudet käydä koulua ja edetä elämässään, rakentaa omaa elämänsä.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Arvoisa puhemies! Edustaja Kilpi siteerasi viisasta Aristotelesta. On varmaan hyvä kuulla myös, mitä sanoo Aristoteleen opettaja, arvostettu filosofi Platon, josta opin, missäpä muualla kuin suomalaisessa yliopistossa. Platon sanoi, että kaikessa tekemisessä alku on tärkein. Kaikessa tekemisessä alku on tärkein. Tämä valtion talousarvio, budjetti, on erinomainen alku meidän uudelle hallitukselle. Tämä on hyvä, tärkeä alku. Ei muuta kuin eteenpäin. Kannatan lämpimästi tätä erinomaista talousarviota, joka ei toki ole täydellinen, mutta suunta on hyvä ja oikea.

22.44 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Risikko toi hyvin aikaisemmassa puheenvuorossaan esille maksuttomat oppimateriaalit toiselle asteelle. Onko se todella asia, mihin haluamme sijoittaa valtion varoja, mitkä eivät ole loputtomia? Uppoaako iso osa koulutuksen lisärahoista ilmaisiin oppimateriaaleihin, mitkä kuitenkin isolla osalla olisi mahdollisuus hankkia? Toki apua tarvitsevia pitäisi tässäkin tilanteessa auttaa, mutta uskon, että se on pienempi ryhmä.

22.44 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja Kilvälle Aristoteleen ajatuksista, joihin liittyy yhdessä tekeminen. Aristoteles on sanonut myös näin: ”Älykkyys ei ainoastaan pidä sisällään tietämystä, vaan myös kykyä soveltaa tietämys käytäntöön.” Nyt on budjetin ja hallitusohjelman täytäntöön ja käytäntöön laittamisen aika.

Tässä budjettikeskustelussa olemme kuulleet kommentteja historiaan liittyen. Moni ei uskonut, että Suomi nousisi niin nopeasti köyhästä kehitysmaasta maailman kehittyneimpien ja onnellisimpien maiden joukkoon, kun kaikilla oli mahdollisuus käydä koulua ja kehittää itseään niin pitkälle kuin rahkeet riittävät. Aivan kuten edustaja Heikkinen ja myös edustaja Kilpi sanoivat, moni ei uskonut, että Sipilän hallitus nostaa Suomen konkurssin partaalta ja työllisyys lähtee nousuun. Tavoitteena oli 100 000 uutta työpaikkaa, mutta tavoitteet ylitettiin, niitä syntyi 140 000. Moni isä ja äiti sai työtä ja monen perheen hyvinvointi parani. Sen eteen jouduttiin kuitenkin tekemään myös kipeitä päätöksiä, joista on mouruttu täällä salissa syksyn mittaan. Kaikki eivät tunnu nytkään uskovan hallituksen pitkäjänteiseen tavoitteeseen jatkaa tätä myönteistä työllisyyskehitystä. Näin historia toistaa itseään. Saatetaan jäädä kiinni hallituksen tietoisiiin etupainotteisiin toimiin, joilla laitetaan perusturva ja koulutusta kuntoon, joilla katsotaan kauemmaksi, joilla luodaan hyvinvointia. Kysynkin, elämmekö suomalaisina kyynisyyden ja kielteisyyden kehässä? Talouden iso kuva on myönteisempi kuin kyynikot ovat arvioineet. Toivon, että edustaja Kyllösen mainio tänään lausuttu jouluruno kääntää asennettamme myönteisen ajattelun suuntaan.

Edustaja Sankelo sanoi, että mitään ei ole vielä tehty, ja edustaja Aittakumpu tuossa kertasi näitä työllisyystoimia. Esimerkiksi jatkuvan oppimisen uudistuksen ryhmässä pohditaan kovastikin sitä, miten koulutus ja työelämä saadaan kohtaamaan ja saadaan uusia osajia töihin. Täällä on nostettu esille myöskin yrittäjän sosiaalietuuksien parantaminen. Minusta se on hyvä ehdotus ja kannattaa käydä läpi viimeistään osana sosiaaliturvan uudistusta. Hallitus edistää paikallista sopimista, halutaan auttaa osatyökykyiset koko-aikaiseen työhön, ikääntyvien työntekijöiden kokemus halutaan ottaa käyttöön, täsmä- ja muun- tokoulutuksella saadaan osaavaa joukkoa yrityksiin eri puolille maata, edistetään työperäistä maahanmuuttoa, edistetään yrittäjyyttä esimerkiksi ensimmäisen työntekijän rekrytointia helpottamalla, on myös kannustin poistojen muodossa ja tuetaan myös yritysten ja tutkimuslaitosten yhteistyötä. Tavoitteena on koko maan tasapainoinen kehittäminen, ja tämä näkyy monella tapaa budjetissamme: teiden, ratojen ja muiden väylien kunnostami-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

seen ja rakentamiseen tulee lisää rahaa pitkästä ajasta, poliisien määrää kentällä koko maassa lisätään, maa- ja metsätalouden kannattavuutta parannetaan samalla kun huolehditaan luonnon monimuotoisuudesta, perheitä tuetaan, koulutukseen satsataan voimakkaasti.

Arvoisa puhemies! Edustaja Vähämäki ehdotti täällä tänään ajankohtaiskeskustelua työllisyydestä. Minusta se on erittäin hyvä ajatus. [Puhemies koputtaa] Nyt tarvitaan jokaisen puolueen keinot käyttöön. Tehdään yhdessä.

22.50 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Vielä muutama huomio ulkoministeriön hallinnonalasta. Suomi kantaa globaalia vastuuta, kehitysyhteistyön määrärahat kasvavat. Kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun ja kansainvälisen ilmatorahoituksen kautta Suomi on mukana ratkaisemassa tärkeitä globaaleja ongelmia. Tarpeet ovat suuret ja edellyttävät kiireisiä toimia ja hallitusohjelman mukaisia panostuksia myös tulevina vuosina. Määrärahan lisäyksiä suunnataan nyt erityisesti naisten ja tyttöjen oikeuksien ja aseman vahvistamiseen, ilmastonmuutoksen vastaiseen työhön, humanitaariseen apuun, demokratian ja oikeusvaltion vahvistamiseen sekä oppimisen kriisiin vastaamiseen. Tulevina vuosina haluamme suomalaisten paremmin ymmärtävän maailman globaaleja haasteita, ja siksi nyt linjasimme globaali- ja viestintäkasvatustuen palauttamisesta edellisen hallituksen leikkauksia edeltäneelle tasolle. Satsaamme aiempaa enemmän myös siviilikriisinhallintaan ja rauhan rakentamiseen. Rauha on tärkeimpiä edellytyksiä kehitykselle. Vakaus muussa maailmassa on myös suomalaisten etu.

22.51 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Aittakumpu jo ansiokkaasti vastasi niihin väitteisiin, joita kokoomuksen suunnasta esitettiin, ja korjasi myöskin niitä väitteitä, jotka liittyvät niin yrittäjyyteen kuin uusien työpaikkojen luomiseen. Kuten varmasti kävi ilmi, meillähän tämä 25 kohdan lista on hyväksytty ja lisää toimia on tulossa. Mutta jos katsoo laajemmin jo sitä, kun Rinteen hallitus aloitti, ja jos lainaisin erästä kokonutta keskustan kansanedustajaa, joka täällä keskustelussa jo aikoinaan muistutti — ja se sama sopii nyt myöskin tähän Marinin hallitukseen, kun kokoomuksen suunnasta meitä koko ajan, erityisesti keskustaa, yritetään iskeä sillä, että me olemme vasemmistolaisessa hallituksessa — no, sanotaan, että me olemme olleet punamultahallituksessa ennenkin, reilut kymmenen vuotta sitten, ja silloin punamultahallitus poisti varallisuusveron, teki yritysverouudistuksen, otti sukupolvenvaihdoksiin 60 prosentin huojennuksen. Ja mitä teki vastaavasti sinipunahallitus, joka vielä joitakin vuosia sitten oli vallassa? Osinkoverotusta kiristettiin kovalla kädellä, perintöveron alinta luokkaa nostettiin 13:sta 20:een prosenttiin ja pääomaveron oli tuon kauden jäljiltä korkeimmillaan 33 prosenttia. Eli jos mietitään niitä tekoja, mitä punamultahallitus on tehnyt, suhteessa niihin tekoihin, mitä sinipunahallitus on tehnyt, niin uskon, että tämä punamultahallitus — tai opposition ivallisesti kutsuma vihervasemmistolainen hallitus tai mikä lie onkaan — näillä meriiteillä, mitä aikaisemmin on saavutettu, ja nyt tällä ohjelmalla ja tällä budjetilla tulee saavuttamaan merkittäviä, merkittäviä päätöksiä, ja niiden kautta entistä useampi suomalainen, entistä useampi yrittäjä tulee voimaan entistä paremmin.

22.53 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Suomi on saavuttanut kyseenalaista mainetta jo vuosien ajan voittamalla yhä uudelleen ja uudelleen Euroopan eniten holhoavan maan ykköspaikan. Holhoamista mittaava eurooppalainen tutkimus Nanny State Index katsoi holhouksen hieman vähentyneen maassamme viime kauden alkoholilainsäädän-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

nön uudistamisen myötä. Siitä huolimatta Suomi kontrolloi kansalaisiaan edelleen Euroopan ankarimmin. Olen syvästi pettynyt siihen, että hallitus on nostanut kädet pystyyn ylitsevuotavan byrokratian, sääntelyn ja kieltojen edessä. Suomen kansa on valistunutta ja viisasta kansaa, joka ei ansaitse tällaista holhoamista.

Kokoomus sen sijaan lähtee vaihtoehtobudjetissaan siitä, että luotamme enemmän yksilön omaan vapauteen ja vastuuseen. Siksi ehdotamme, että viinien myynti vapautettaisiin ruokakauppoihin, ja tämän vastineeksi kokoomus korottaisi viinien vahvuisten alkoholi-juomien verotusta niin, että valtion verotulot samalla kasvaisivat 100 miljoonalla eurolla. Ihmettelen, miten Marinin hallituksella voi olla varaa olla puuttumatta tähän selkeään epäkohtaan, jonka muuttamista kannatetaan runsaasti yli puolue-, hallitus- ja oppositiorajojen.

22.55 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Puhuin äsken siitä, kuinka sosiaalisesti epäoikeudenmukainen tämä Marinin hallituksen ensimmäinen budjettiesitys on, kun lähes jokaisen palkansaajan verotusta lisätään ensi vuonna, kaikkien arki kallistuu ensi vuonna. Nyt haluan kiinnittää huomiota siihen, että tämän lisäksi lisää verotaakkaa on tulevaisuudessa tiedossa. Tämä Marinin velkahallitushan siirtää lisävelalla verotusta myös tulevien työtätekevien ja yrittävien sukupolvien niskaan. Tämä ensimmäinen budjettiesitys on jo 2 miljardia euroa alijäämäinen, ja hallituksen oman julkisen talouden suunnitelman mukaan alijäämä on kasvanut vaalikauden lopussa yli 5 miljardiin euroon — siis hallituksen oman julkisen talouden suunnitelman mukaan. Ja kuka tämän vajeen lopulta maksaa? Jonkunhan se on maksettava. Kuka tämän maksaa? Nuoret, työssäkäyvät sukupolvet.

Riippumattomat asiantuntijat ovat kiinnittäneet huomiota tähän vastuuttomaan finanssipolitiikan linjaan. Otetaan esimerkiksi talouspolitiikan arviointineuvoston lausunto, jossa todetaan: ”Hallituksen finanssipolitiikan linjaa voidaan pitää elvyttävänä. Hallitus ei perustele elvyttävää finanssipolitiikkaa suhdannetilanteella, eikä käsitys tämänhetkisestä suhdannetilanteesta anna perusteita elvytykselle.” Suomeksi sanottuna todella tämä hallitus elvyttää, kun se ei ole perusteltua, eikä itse asiassa osaa tätä itsekään itsellensä edes perustella.

Tällainen vastuuton velanotto ei ole todellakaan mitään uuden sukupolven politiikkaa. [Eduskunnasta: Eikö?] — Ei, tämä on sosiaalisesti jyrkän epäoikeudenmukaista sukupolvien välillä. [Mari-Leena Talvitien välihuuto] — Se on nimenomaan menneen sukupolven politiikkaa. Arvoisat vihreät, ettekö te ole huolissanne tästä, että tulevien sukupolvien niskaan sälytetään tällaista velkataakkaa maksettavaksi? Kun te olette peräänkuuluttaneet erityisesti sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta politiikanteossa, niin miten tämä massiivinen velanotto teidän mielestänne edustaa tällaista sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta?

22.57 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies! Itse uskon ilmastonmuutosta vastaan taistelun antavan loistavia mahdollisuuksia suomalaisille innovatiivisille ihmisille ja yrityksille. Voi kun meillä olisi hallitus, joka kannustaisi ihmisiä ahkeruuteen ja työn tekemiseen eikä vain kurittaisi. Kunnianhimoiseksi itseään tituleeraava hallitus ei ole vielääkään vastannut minulle, miten on mahdollista, että hallituksen budjetti kasvattaa ympäristölle haitallisia yritystykä 100 miljoonalla eurolla.

22.58 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Täällä päivällä pidin puhetta talousarviosta ja otin esille sen, kuinka eduskunnan tietopalvelun mukaan hallituksen talousarvio laskee

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

työllisyyttä 5 000 työllisellä, ja sen, kuinka hallituspuolueiden riveistä on kritisoitu sitä, että eduskunnan tietopalvelu antaa kapean kuvan talousarviosta. Toki näin onkin, siinä ei ole mukana kaikki se, mitä talousarviossa esitetään.

Kysyin myös, että kun toivotaan, että perustaisimme käsityksemme johonkin muuhun laskelmaan kuin tietopalvelun arvioon, niin kertoisitte, mistä löydämme esimerkiksi valtiovarainministeriön arvion hallituksen ensi vuoden talousarviosta, josta voisimme katsoa sitten sellaiset laskelmat, jotka tekin allekirjoitatte. Kysynkin siis: tietääkö täällä joku hallituspuolueiden kansanedustajista, mitkä ovat hallituksen ensi vuoden talousarvion työllisyysvaikutukset? En nimittäin ole kuullut vastausta siihen kysymykseen vielä.

Täällä kovasti vakuutetaan, että työllisyystoimia on tulossa, ja ”kyllä ei kannata olla huolissaan, on listoja ja niin edelleen”, mutta jos listoja on, niille on varmasti laskettu työllisyysvaikutukset. Me olemme moneen kertaan kuulleet täällä muun muassa entisen valtiovarainministeri Lintilän ja nyt myös valtiovarainministeri Kulmunin suulla, kuinka hallituksen talouspolitiikka perustuu siihen, että talous on tasapainossa, valtiontalous on tasapainossa, tai julkinen talous on tasapainossa 2023. Se siis käytännössä tarkoittaa sitä, että pitäisi vähintään se 60 000 uutta työllistä saada tähän maahan, ja ensi vuonna kuulemma 30 000 päätösperäistä työpaikkaa Rinteen sanojen mukaan, mikä tarkoittaisi siis sitä, että valtiovarainministeriön arvioiden mukaan 30 000 uutta työpaikkaa pitäisi syntyä tähän maahan. Kuinka monta päätösperäistä työpaikkaa hallituksen ensi vuoden talousarvio synnyttää, tai jolle se luo edellytykset? Tähän toivon, että saan vielä ehkä tänään vastauksen, kun jään hetkeksi kuuntelemaan hallituspuolueiden kansanedustajien vastauksia.

Sen sijaan, jos otetaan vielä esiin nämä eduskunnan tietopalvelun laskelmat, jos otettaisiin mukaan koko talousarvion työllisyysvaikutukset, ero esimerkiksi kokoomuksen vaihtoehtobudjetin työllisyysvaikutukseen olisi vielä suurempi, sillä meillä kaikki hallituksen tekemät panostukset koulutukseen ovat sisällä, ja sen lisäksi me tekisimme ne pysyvillä määrärahoilla, emme määrärajoilla. Tämän lisäksi emme leikkaisi tutkimuksesta emmekä Suomen Akatemian myöntövaltuuksista, ja pääomittaisimme korkeakouluja miljardilla eurolla.

23.01 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Nyt tosiaan opposition suunnalta tehdään tämmöistä mielikuvaa, että tämä hallitus olisi yrittäjävastainen. Näinhän ei ole. Hallitusohjelmahan on jo yrittäjien ja yritysten kannalta ennustettavuudessaan ja vakaudessaan varsin hyvä.

Nyt muutamia huomioita, mitä tuossa pöntössä jo toin esille: Elikkä jos ajatellaan ensi vuoden budjettia, hallitus parantaa yritysten toimintaedellytyksiä monin eri tavoin. Toin nämä tuplapoistot esille. Hallitus toteuttaa myös listaamattomien kasvuyritysten henkilöstön palkitsemista koskevan uudistuksen, parantaa Finnveran takausjärjestelmää, vahvistaa Business Finlandin resursseja, kokeilee ensimmäisen työntekijän palkkaamista helpottavaa rekrytointitukea, helpottaa palkkatuen käyttöä yrityksissä ja selvittää mahdollisuutta rajata investointien lupamenettelyissä viranomaisten enimmäisaikaa yhteen vuoteen. Tässä muutamia nostoja.

Täytyy myös muistaa se, että nyt kuljetustukeenkin on tulossa lisäsatsumuksia. Kuljetustuki on äärimmäisen tärkeä tuki pohjoisen alueen yrityksille, varsinkin semmoisille yrityksille, jotka perustuvat vientiteollisuuteen. Ja tähän nostaa ja tuo kansantalouteen lisää tuloja ja luo sitä vakautta ja niitä toimintamahdollisuuksia yrittäjille, että työllisyystavoitteet saadaan saavutettua.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Tuossa edustaja Vestman käytti ansiokkaan puheenvuoron. Käytitte puheenvuoron, että kaikki työ on arvokasta. Näin se on. Viime kesäkuussa viimeksi ajoin ajoneuvoyhdistelmää. Lähdin Kuhmosta lankkukuorman kanssa Kotkan satamaan, Lappeenrannasta sellukuorman kanssa takaisin tuonne pohjoiseen Suomeen. Meillä on tällä hetkellä työvoimapula. Me tarvitsemme osaavia tekijöitä. Ja totta kai jokainen työtätekevä ansaitsee palkki- onsa, ja vielä täytyy, puhemies, tuoda esille se, kun täällä puhutaan ansiotuloverotukseen liittyviä asioita, että ansiotuloverotukseen tehdään ansiotason nousua vastaava indeksitarkistus — indeksitarkistus — jolla estetään verotuksen kiristyminen palkkojen yleisesti noustessa. Täytyy vielä muistuttaa oppositiolle, kun väitätte, että hallitus kiristää työn verotusta — te väitätte, että hallitus kiristää työn verotusta — että tosiasiasahan hallitusohjelmassa sovitun mukaisesti ansiotuloverotusta kevennetään 200 miljoonalla eurolla hallituksen toimesta. Ja kevennys kohdistuu pieni- ja keskituloisille palkansaajille, eläketulon- saajille sekä etuustulonsaajille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edellisessä puheenvuorossa mainittiin Kotkan lisäksi Lappeenranta, joten edustaja Kopra.

23.04 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa puhemies! Edustaja Ovaska tuossa maalaili äsken nimityksiä, että millä nimellä tätä hallitusta tulisi kutsua. Keskustapuolueessahan mielellään puhutaan tässä tilanteessa punamultahallituksesta, joka on keskustalaisessa perinteessä ollut merkittävä hallitusmuoto. Ikäväkseni minun on todettava, että yleisen määritelmän mukaan tämä hallitus ei täytä tämän nimityksen ehtoja. Perinteinen punamultahallitus nimittäin on sellainen, missä hallituksen rungon muodostavat vain ja ainoastaan SDP ja keskustapuolue.

Kyllä tällekin kokoonpanolle löytyy sitten perimätiedossa oma nimityksensä ja se on kansanrintama. Silloin kun SKDL on mukana hallituksessa, ja voimmme ajatella näin, että vasemmistoliitto kantaa SKDL:n perinnettä tässä poliittisessa hetkessä, jossa me nyt elämme, niin kyse on itse asiassa kansanrintamahallituksesta. Mutta jos edelleen kehitellään nyt tätä nimitystä eteenpäin: silloin, kun nämä nimitykset syntyivät, vihreätä puoluetta ei tietysti ollut olemassa, mutta nythän se on mukana tässä hallituskokoonpanossa — eli onko nyt sitten kyseessä vihreä kansanrintamahallitus? Tätä nimitystä me ainakin olemme valmiita käyttämään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja annetaan vihreille vastausmahdollisuus.

23.06 **Jenni Pitko vihr:** Arvoisa puhemies! Edustaja Vestman sanoi tätä budjettia menneen sukupolven politiikaksi. Olen täysin eri mieltä. Tämä hallitus nimenomaan muuttaa suunnan kohti tulevaisuutta. [Heikki Vestman: Miten?] Edellisen hallituksen toimien jälkeen muun muassa koulutuksen tasa-arvo on heikentynyt, oppimistulokset ovat laskeneet, nuorten mielenterveyshäiriöt ovat lisääntyneet, köyhät ovat köyhtyneet entisestään, vähemmistöt kokevat yhä useammin Suomessa syrjintää ja ympäristön suojeleminen on jätetty heitteille.

Mutta tämä budjetti, Sanna Marinin hallituksen budjetti, on tulevaisuusbudjetti. Tämä budjetti vahvistaa hyvinvointivaltiota niin, että lapsilla ja nuorilla on mahdollisuuksia tavoitella unelmiaan tässä maassa, vaikka ei olisi rikkaasta taustasta. Tässä budjetissa panostetaan koulutukseen, panostetaan peruspalveluihin, perusturvaan, ilmastonmuutoksen tor-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

jumiseen ja luonnonsuojeluun. Tämä budjetti kaventaa tuloeroja, se auttaa kaikkein köyhimpiä, se sijoittaa lasten ja nuorten hyvinvointiin.

Tällä budjetilla nimenomaan paikataan niitä hyvinvointivaltion vuotavia reikiä, joita ovat tätä hallitusta ja tätä vaalikautta edeltäneet päättäjät saaneet aikaan. Käytettävissä olevat tulot kasvavat 70 prosentilla suomalaisista, suhteessa eniten pienituloisilla. Koulutukseen panostamalla, yritystukia uudistamalla ja reilun muutoksen kautta syntyy työpaikkoja uusille aloille ja yhä uusille ihmisille. Mielenterveyteen ja terveydenhuoltoon panostamalla pidetään ihmiset mukana työelämässä.

Näiden toimien vuoksi usko tulevaisuuteen voi vahvistua monella suomalaisella, jota edellisten hallitusten leikkaukset ovat jopa moninkertaisesti kurittaneet. Ihmettelen tätä kokoomuksen puhetta, sillä tämä hallitus panostaa juuri lasten ja nuorten tulevaisuuteen. Olen yllätynyt, että se ei ole kaikkien tahto ja näkymä tulevaisuuteen. Tämä budjetti luo aitoja mahdollisuuksia lapsille ja nuorille, tämä luo toivoa kaikille suomalaisille.

23.08 Anna-Kaisa Ikonen kok: Arvoisa puhemies! Kulunut vuosi on ollut poikkeuksellisen vaikea kuntataloudessa, ja näkymät ovat edelleenkin synkät. Paitsi että kuntien rooli on auki sote-uudistuksen ollessa auki, niin erityisesti tämä taloudellinen puoli on kunnilla erittäin haastava. Kunnallisveroprosentti nousee ensi vuonna 53 kunnassa, ja keskimääräinen tuloveroprosentti on sen jälkeen 19,97 prosenttia. 196 kunnalla veroprosentti on ensi vuonna 21 tai enemmän, mikä on kriisikunnan raja-arvo, ja siinä mielessä voidaan pitää sitä varsin hälyttävänä tilanteena.

Jos ajatellaan kuntien tehtäviä, niin kuntien tehtävänä on järjestää palveluita asukkaille, ja nämä tehtävät perustuvat hyvin pitkälti näihin lainsäädännön velvoitteisiin. Eli voidaan ajatella, että kunnat itse asiassa pitkälti toimeenpanevat näitä hallituksen tekemiä lupauksia omalla tahollaan. Hallituksen tulisi tässä tilanteessa paremminkin pyrkiä karsimaan kuntien tehtäviä, keventämään velvoitteita, jotta kunnat voivat selvitä niistä. Ja mikäli uusia velvoitteita säädetään, niin niiden kompensoinnista täysimääräisesti tulisi huolehtia. Tämä on sanallisesti luvattu, mutta kun katsotaan niitä tehtäviä, mitä kunnille ollaan säätämässä, niin ihan vakava huoli herää muutamien palveluiden osalta. Esimerkiksi ensi vuoden talousarviossa tuntuu, että on kovin kevyesti huomioitu esimerkiksi mitoituksen korottaminen vanhusten palveluissa, hoitotakuuta ei, varhaiskasvatuksen subjektiivisen oikeuden laajentaminen. Sinällään hyviä asioita. Mutta, jos katsotaan ihan, vaikka kokoomuksen varjobudjettia, niin me teimme siinä yli kymmenkertaisen lisäsesityksen verrattuna hallituksen budjettiin vanhusten palveluissa. Tai vastaavasti varhaiskasvatuksessa, jos hallituksen esittäessä määräaikaista rahoitusta, me hakisimme pysyvää rahoitusta.

Mitä tällä puheenvuorolla haluan sanoa, niin ennen kaikkea haluan korostaa sitä, että julkista taloutta tulisi katsoa yhtenä isona kokonaisuutena ja hakea sitä talouden tasapainoa myöskin sillä tasolla. Se on ainoa tie, jotta me voimme tätä hyvinvointia tässä yhteiskunnassa ylläpitää, jotta meidän julkinen talous sekä valtion että kuntien tasolla pysyy niin, että kykenemme hyvinvoinnista huolehtimaan. Jos katsomme isoja kaupunkeja — niiden myöskin elinvoimaroolia, sitä, että ne kykenevät toimimaan kasvumootoreina koko laajemmalle alueelle — niin millä tavalla siihen resurssit riittävät, tämä on vakava kysymys koko Suomen kehitykselle.

23.11 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos edustaja Ovaskalle tuosta äskeisestä katsauksesta tuonne taaksepäin. Koska se toisaalta myöskin todisti sen,

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

että kun keskusta aina syyttää, että kokoomus on rikkaiden asialla, niin se emme olekaan me, jotka olemme tehneet niitä päätöksiä.

Mutta sitten edustaja Kinnunen muistutti siitä, että omassa puheenvuorossa jäi sana sanomatta: kannustus. Ja myöskin kiitos edustaja Vähämäelle siitä, että hän otti päivällä tässä salissa esiin sen, että kävisimme ensi keväänä ajankohtaiskeskustelun näistä työllisyystoimista, joita eri puolueilla on. Se olisi minusta paikallaan, kun — niin kuin sanoin aikaisemmissakin puheissa — se yhteinen tavoite tässä salissa on, että saisimme lisää työpaikkoja ja lisää työllisiä.

Viime hallituskaudella niitä työpaikkoja syntyi se 140 000, ja työllisyysaste nousi 68:sta reiluun 72:een. [Keskustan ryhmästä: Kiitos!] Myöskin viime kaudella panostettiin työn ja koulutuksen ulkopuolella oleviin nuoriin, toisin kuin isoissa otsikoissa siitä olisi juuri mitään kirjoitettu tai yleensäkin kiitosta sanottu vastuussa oleville ministereille. Mutta NEET-nuorten määrä — elikkä sellaiset nuoret, jotka ovat työn ja koulutuksen ulkopuolella ja ovat ikäluokkaa 20—24 vuotta — heidän osuus oli 15 prosenttia vuonna 2015 ja tänä vuonna alkuvuodesta heidän osuus oli vajaa 12 prosenttia. Toki heitä on edelleen 60 000, ja se 60 000 on liikaa, mutta 2015 heitä oli lähes 70 000. Siinä mielessä, toisin kuin julkisuudessa yleensä sanotaan, Sipilän hallitus myöskin panosti siihen viime kaudella, että pystyttiin auttamaan nuoria, jotka olivat vailla työtä ja koulutusta. Yksi osuus sillä oli toki sitten loppukaudesta myöskin se, että ammatilliseen koulutukseen tuli tämä jatkuva haku.

23.13 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Täytyy sanoa, että on hienoa, että keskustapuolueesta on tänne tullut niin sanotusti uusia voimia, joilla on ratin jälki kädessä, mikä todistaa sitä, että nyt ovat ohjat hyvin hallussa, meillä on ammattikuljettaja. Samalla haluan sanoa edustaja Ovaskalle: keskustapuolueen ei tarvitse katsella taaksepäin, vaan olla ylpeänä siitä, että te olette olleet kykeneviä ottamaan vastuuta tämän maan eteenpäin viemisestä, ja näin vasemmistolaisena voin sanoa, että on se sitten kuinka hyvänsä, kansanrintama taikka punamulta, niin kyllä, arvostan sitä, että vastuunkantajia löytyy eri puolueista, ja kun tähän maahan on saatu tällainen hallitus, pidän kyllä tätä kombinaatiota erittäin hyvänä. Nyt on otettu se vastuu, mikä tarvitaan edellisen hallituksen jäljiltä, ja se ei ollut vain negatiivista, vaan on ollut hyviä asioita, mutta nyt me teemme niitä päätöksiä, kun vähän oli kuppi jossakin kohtaa rikki. Olkoon vaikka aktiivimalli yhtenä esimerkkinä.

Edustaja Vestman: Velkaa, velkaa, velkaa. Vieläkin haluan muistuttaa sen, että jos emme nyt vaikkapa velkarahalla mahdollistaisi meidän lapsien ja lastenlasten mahdollisuuksia kouluttautua, niin olisimme umpisokeita. Meidän pitää antaa sukupolvelle, joka ottaa vastuun tästä maasta, mahdollisuus kouluttautua ja kantaa vastuu tästä maasta. Me emme voi ummistaa silmiämme siltä, etteikö kaikilla ole mahdollisuus — pääministeri tässä hyvänä esimerkkinä, vaikka negatiivisessa mielessä tuo naapurivaltion sisäministeri on sen piikkinä antanut, mitä on nyt sitten presidentin voimin anteeksi pyydetty.

Me tarvitsemme tässä eduskunnassa keskustelua työllisyydestä, mutta me tarvitsemme myös tähän saliin teollisuuspoliittisen keskustelun. Sitä koetettiin viritellä, ja se käytiin sitä edellisen ja sitä edellisen hallituksen ja sitäkin edellisen hallituksen toimesta, ja me olimme kaikki sitä mieltä, että tässä maassa tarvitaan teollisuuspoliittinen ohjelma. Minä olen erittäin intohimoisesti työnantajien edistämisen kannalla, ja tämä hallitus — mitä nyt en lähde toistamaan, koska edustaja Kettunen toi sen niin hyvin esille... Me tarvitsemme työnantajia, jotta työntekijöillä ja meidän lastemme ja lastenlastemme perheillä voi olla tässä

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

maassa hyvin. [Puhemies koputtaa] Me tarvitsemme keskustelua teollisuuspoliittisen ohjelman tiimoilta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, siellä muutamankin teistä nimet mainittiin, ja reagoin, kun huomasin, että te nousette siellä pystyyn, mutta mennään tätä puhujalistaa nyt läpi. Tämä menee nopeatahtisesti tässä, niin ei mennä debattiin.

23.16 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Muutamaan opposition puolelta nostettuun yksityiskohtaan haluaisin hieman lisäselvennystä.

Edustaja Janne Heikkinen otti esille Suomen sijoittumisen tällaisessa niin sanotussa Nanny State Indexissä. Tätä en pidä kovin asiallisena argumentointina. Tätä Nanny State Indexiä nimittäin julkaisee tällainen brittiläinen taho nimeltä Institute of Economic Affairs, joka esiintyy tutkimuslaitoksena, mutta käytännössä se on varsin tällainen laitaiokeistolainen lobbausjärjestö. Se ei julkista rahoittajiaan, mutta on kuitenkin pystytty dokumentoimaan, että se saa rahoitustaan alkoholi- ja tupakkateollisuudelta, makeisteollisuudelta ja ainakin öljy-yhtiö BP:ltä, ja niinpä se on markkinoinut mahdollisimman vapaata tupakan, alkoholin ja roskaruuan myyntiä ja myöskin sitä, että ilmastonmuutos ei olisi ihmisten aiheuttama. Että toivoisin kovasti vähän asiallisempaa argumentointia opposition puolelta.

Edustaja Ville Kaunisto otti esille sen, että on laskettu, että ensi vuoden budjetissa ympäristölle haitalliset tuet kasvavat 100 miljoonalla. No, suurin osa tästä johtuu ensinnäkin siitä, että Maatilatalouden Kehittämisrahasto Makeran pääomaa nostetaan 32 miljoonalla eurolla ja maatalouden luonnonhaittakorvausta nostetaan 42 miljoonalla eurolla. Jokainen meistä voi sitten tykönäen miettiä, ovatko nämä väärinä valintoja vai eivät. Toisaalta sitten rinnastaisin tämän siihen, mitä edustaja Suomelakin aikaisemmin tänä päivänä budjettikeskustelussa otti esille, että kun hallitus esittää bensiiniveron nostamista elinkustannusindeksin verran eli toisin sanoen sen verran, että bensiinin suhteellinen hinta pysyy entisellään eikä laske, mikä nyt ympäristön ja ilmaston kannalta on vähintäänkin, mitä voi tehdä, niin tähän kokoomus on ollut kovasti tyytymätön. Samoin siihen, että poistetaan yksi verotuki fossiiliselta polttoaineelta, nimittäin tämä niin sanottu parafiinisen dieselin verotuki poistetaan.

23.19 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Hallitus vastasi työllisyyspolitiikkaa koskevaan välikysymykseen jokin aika sitten, ja silloin hallitus totesi, että se linjaa ensi kevään kehysriihessä työllisyystoimien suuntaviivat ja että ensi vuoden syksyllä hallituksella on valtiovarainministeriön todentamana päätösperäisesti 30 000 hengellä työllisyyttä kasvattavat toimenpiteet. Hallitus on tarttunut toimeen, ja niin kuin tuossa kuulimme, meillä jo tässä ensi vuoden talousarviossa on monia työllisyyttä lisääviä toimia. Hallitus myös ilmoitti tuossa välikysymysvastauksessaan, että työllisyyden kehitystä seurataan jatkuvasti ja jos näyttää siltä, että tavoitetta ei saavuteta, hallitus toimii määrätietoisesti tavoitteen eteen. Toimia on tulossa, ja kyllä me keskustassa ja myös muissa hallituspuolueissa pidämme tätä työllisyyspolitiikkaa ja sen seurantaa ja kehittämistä ehdottoman tärkeänä.

Arvoisa puhemies! Edellinen alkoholilain uudistus oli ainakin siltä osin epäonnistunut, että se toi vahvempia alkoholijuomia kaappoihin. Haittojen mahdollista lisääntymistä voi arvioida tilastojen perusteella vasta myöhemmin, mutta nyt suunta näyttää ikävältä. Eilen kuulimme surullisen uutisen Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselta, kun se kertoi, että vuonna 2018 alkoholikuolemien määrä kasvoi ensi kertaa vuoden 2006 jälkeen. Lisäys oli

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

125 henkeä. Olen erittäin tyytyväinen siihen, että hallitus ei nyt aio tehdä terveydelle tai jopa hengelle vaarallista alkoholipolitiikkaa vaan hallitus on sen sijaan sitoutunut vähentämään pähteiden käytöstä ja riippuvuuksista aiheutuvia haittoja. Tämä on oikea ja hyvä linja.

23.21 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Tässä arvostamani edustaja Hassi kiinnitti huomiota tähän Nanny State Indexiin, jonka nostin viinikeskusteluun liittyen esiin. Voimme tietysti käydä kiistelyä siitä, millä mittareilla me pisteytämme holhoamista eri tasoilla, mutta emme kai pääse kuitenkaan siitä tosiasista eroon, millä tavalla me eri maissa kohtelemme kansalaisia holhouksen näkökulmasta, on kyseessä sitten tupakkalainsäädäntö, viinit tai vastaavat holhouksen alaiset tuotteet markkinoilla. Minulle sinällään ei tule ihan suurena yllätyksenä se, että Hassi tätä kritisoi, koska vihreän ideologian ytimestä, joka on päältä vihreä, löytyy sisältä kuitenkin kova, punaisena hehkuva holhouksen halu. Tätä taustaa vasten ei ole mitenkään yllättävää, että hän tätä tutkimusta sitten näin jyrkkäsanaisesti lähtee kyseenalaistamaan. [Satu Hassin välihuuto]

Tässä kollegat Kopra ja Ovaska kävivät keskustelua hallituksen nimestä. Kummastelen sitä aika usein, että kansanedustajia nimitetään poliisikansanedustajiksi tai sitten lääkärikansanedustajiksi. Minä itse olen henkilökohtaisesti ylpeä politologikansanedustaja ja haluaisin tähän nimikeskusteluun nyt sen verran huomauttaa veljille, että hallitusten nimet hän tyypillisesti ovat olleet joko leikkittelynimiä, haukkumanimiä tai sitten jonkinlaisia lempinimiä. Eihän aina puhe nappulaliigastakaan ollut välttämättä hirveän kunnioittavaa aikanaan. Jos tämän hallituksen nimeä lähdetään akateemisesti tarkastelemaan, niin lienee selvää se, että sen talouspolitiikan linjan viritys ei ole oikeistolainen, jolloinka lienee aika loogista sanoa, että se on vasemmistolainen. [Tuomas Kettunen: Punamultahallitus! — Puhemies koputtaa] Tämä hallitus ei myöskään ole kovinkaan liberaali, koska se lisää veroja ja lisää holhoamista ja lisää sääntelyä, jolloinka se ei ole ainakaan liberaali hallitus. Joten näin ollen lienee yksinkertaisinta sanoa, että tämä hallitus on vasemmistohallitus, Marinin vasemmistohallitus.

23.24 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Myllykoski tuossa esitti, että velkahallitus olisi jollain tavalla nyt sosiaalisesti oikeudenmukainen tai lisäisi sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta. Mutta kokoomus on esittänyt vaihtoehdon, joka on sosiaalisesti Marinin budjettiesitystä oikeudenmukaisempi ja myös sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden kannalta parempi vaihtoehto, koska siinä otetaan vähemmän velkaa.

Nyt voin nostaa muutaman asian täältä meidän vaihtoehtobudjetista, jossa siis kaikkien työn verotusta kevennetään, kaikkiaan miljardilla eurolla. Kaikille työtätekeville suomalaisille jää enemmän käteen oman työnsä hedelmistä. 2 500 euron kuukausipalkalla jää 185 euroa enemmän käteen hoitajalle tai varastomiehelle, ja keskipalkalla 3 500 euroa kuukaudessa jää 260 euroa vuodessa enemmän käteen.

Sen lisäksi nämä yrittäjävastaiset polttoaineveron korotus ja kotitalousvähennyksen leikkaus perutaan tässä meidän vaihtoehtobudjetissa. Se on sillä tavalla myöskin yrittäjämyönteisempi.

Yli 60 000 suomalaista saa työn, mikä on maailman parasta sosiaaliturvaa. [Tuomas Kettunen: Kyllä!] — Kyllä, tässä meidän vaihtoehtobudjetissa yli 60 000 uutta suomalaista saa työn. Teidän budjettiesityksessä 5 000 suomalaista jää työnsyrjän ulkopuolelle. [Eduskunnasta: Tuo ei ole totta!]

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Palveluihin panostetaan järkevästi tässä meidän vaihtoehtobudjetissa kohdennetusti enemmän. Muutama esimerkki: Koulutukseen panostetaan 320 miljoonaa euroa enemmän pysyvää rahaa kuin Marinin hallituksen budjettiesityksessä, korkeakouluja pääomitetaan miljardilla eurolla kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa, vanhuspalveluihin satsataan 150 miljoonaa euroa enemmän rahaa kuin Marinin budjettiesityksessä. Ja todella turvallisuutta lisätään merkittävästi enemmän, yli tuhat uutta poliisia. Ja tämän kaiken lisäksi velkaa otetaan puolitoista miljardia euroa vähemmän kuin Marinin hallituksen budjettiesityksessä.

Ennen kaikkea kokoomuksen vaihtoehtobudjetti lisää onnellisuutta. Ihmiset ovat onnellisempia kokoomuksen vaihtoehtobudjetin perusteella. [Inka Hopsu: Miten rupeatte mitaamaan?] — Miten se mitataan? Minäpä kerron: Enemmän rahaa käteen tarkoittaa enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa oman elämän suuntaan. Enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa oman elämän suuntaan lisää onnellisuutta. [Jari Myllykosken välihuuto] Sellaisia ovat ihmiset. Kun on mahdollisuuksia vaikuttaa, ihminen tapaa olla onnellisempi.

Kokoomuksen vaihtoehto on ahkerien ja onnellisten ihmisten vaihtoehto. Se on todellinen vaihtoehto tälle hallituksen budjettiesitykselle, [Puhemies koputtaa] joka on onnettoman köllöttely-yhteiskunnan budjetti. [Naurua]

23.27 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Iltaa kohti näköjään jutut paranevat täällä — mihinkä tämä ilta tai yö vielä päättyykään.

Pakko on sen verran tähän nimikeskusteluun sanoa, että eikös se sananlasku ole, että ei nimi miestä pahenna, ja kyllä nyt täytyy sanoa, että ei kyllä nimi hallitustakaan pahenna. Minulle on itse asiassa aivan sama, miksi oppositio kutsuu tätä hallitusta. Meille tämä on Marinin hallitus. En tiedä sitten, onko tarkoituksena lähteä väentelemään näitä asioita, että meille tulisi paha mieli tai jotakin, mutta me olemme tulleet tekemään tänne töitä suomalaisten eteen, ja itse asiassa aivan sama, miksi meitä kutsutte. Olemme Marinin hallitus.

Tähän työllisyysasiaan: Täällä on perätty hallituksen työllisyysvaikutuksista ja on aika paljon keskustallekin heitetty palloa siinä. Voin itse sanoa, että olen ollut 25 vuotta itse yrittäjänä — olen ollut rautakauppiaana ja puutavarakauppiaana ja tehnyt arjen tasolla työtä — ja olen itse tiedostanut koko ajan sen, että yritys on niin hyvä kuin mitä se on työyhteisönä. Yrittäjä on siellä vain yksi osa sitä työyhteisöä, ja se työyhteisö kokonaisuudessaan ratkaisee, pärjääkö se yritys vai eikö se pärjää. Minulle tämä vastakkainasettelu työnantajien ja työntekijöitten välillä on ollut koko ajan erittäin vieras. Olen sanonutkin, että aina kun palkitaan vuoden yrittäjä, siinä samalla pitäisi palkita vuoden työyhteisö. Siinä voisi olla tulevaisuusnäköymää.

Keskusta on sitoutunut vahvasti tähän hallitusohjelmaan, ja me uskomme, että tämän hallitusohjelman kautta tulee niitä uusia työpaikkoja. Täällä lueteltiin jo monta kertaa niitä asioita, mihin me olemme sitoutuneet, eli siellä on palkkatuen käytön uudistaminen, työvoimapalveluiden kuntakokeilut, rekrytointikokeilut, osatyökykyisille suunnattu työkykyohjelma, työttömien eläkeputkiuudistuksia, ulkomaisten tutkijoiden ja opiskelijoiden maahanjäämisen helpottaminen ja monia muita asioita.

Sen lisäksi meillä keskustassa myös vahvasti tiedostetaan, että se 60 000 työpaikkaa on haaste kaikille hallituksille. Olemme ajatelleetkin näin, että toki kannatamme kaikkia näitä toimenpiteitä ja olemme vahvasti sitoutuneita, mutta koko ajan olemme valmiita myös miettimään uusia vaihtoehtoja. Mehän olemme nostaneetkin jo uusiakin vaihtoehtoja keskustelupöytään. Meillä on muun muassa paikallinen sopiminen, mikä on meille erittäin tärkeä. Olemme valmiit sitä edistämään. Osatyökykyisten työllisyyttä olemme edelleen val-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

miita edistämään, ja tähän liittyenhan onkin jo riihessä tullut ensimmäisiä päätöksiä. Keskuksen eduskuntaryhmä on myös valmis helpottamaan EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevan työvoiman saatavuutta. Täällä on monta kertaa todettu, että meiltä puuttuu tekeviä käsiä. Yksinkertaisesti me tarvitsemme sinne marjatiloilille ja metalliyrityksille ulkomaista työvoimaa. Me olemme valmiita panostamaan koulutukseen, tuotekehitykseen ja tutkimukseen sekä poistamaan kaikkia investointien esteitä. Meille tulee ne uudet työpaikat, odottakaa vain. Ihan sama, minkä niminen hallitus, me teemme ne.

23.30 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies! Arvoisa edustaja Hassi, ympäristölle haitallisista verotuista haluan vain todeta, että siellä on 3,6 miljardia euroa vaihtoehtoja. En sen tarkemmin lähde erittelemään. Ihmettelin tässä vain sitä suuntaa, minkä hallitus on valinnut. [Satu Hassi: Ensi kesän budjettiriiheen valmistellaan uudistus!] — Hienoa. Hienoa, että toimet ovat käynnissä. Sitä tässä itse vain toivoin.

Edustaja Myllykoski korosti täällä velan hyvyttä, ja kokoomus nimenomaan antoi vaihtoehdon. Edustaja Vestman kertoi aika kattavasti, joten en lähde toistamaan hänen mielipiteitään.

Edustaja Heikkinen kuvaili hyvin, miksi ja miten nykyistä hallitusta kuuluu kutsua, joten mennään sosialistihallituksella tästä eteenpäin.

Suomen Pankin pääjohtaja Olli Rehn kertoi tänään Ylen uutisissa tehokkaista työllisyyskeinoista: ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastaminen, eläkeputken poistaminen, perhevapaaudistus, työperäisen maahanmuuton edistäminen. Kun hallitukselle eivät nämä keinot kelpaa kokoomuksen kertomana, niin toivottavasti voisitte nyt uskoa tässä asiassa sitten vaikka herra Rehniä. — Kiitos.

23.31 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Täällä on vakuuteltu, että työllisyystoimia on tulossa ja sitä todella, todella toivomme. Mutta emme kuitenkaan vielä ole saaneet vastausta siihen, että kun tässä tuli paljon luetteloita niistä toimenpiteistä, mitä nyt on jo päätetty ja joita on tulossa, niin mitkä niiden työllisyysvaikutusten arviot ovat. Mikä on hallituksen ensi vuoden talousarvion työllisyysvaikutus valtiovarainministeriön arvioimana, jos se on se taho, jota te tässä referenssinä haluatte käyttää, kun eduskunnan tietopalvelut eivät teille kelvanneet?

Täällä toivottiin myös laadukkaampaa argumentointia. Sitä mekin viime kaudella kovasti täällä hallituksessa toivomme, että tässä nyt tietoenkin voidaan jo itse kukin aina välillä katsoa peiliin. Toki on totta, että tutkittuun tietoon kannattaa aina nojata argumenttinsa, ja tietysti aina puhujalla on ihan hyvä olla tieto siitä, millaisiin tutkimuksiin viittaa.

Siitä ei kuitenkaan voi olla eri mieltä, että niiden arvioiden valossa, joita ainakin minulla on ollut tähän asti käytettävissä ja mitä me olemme voineet tästä hallituksen tämän vuoden talousarviosta käsiimme saada, vaikuttaa siltä, että se ei ainakaan kasvata työllisyyttä. Kun hallitus on itse todennut, että koko tämä hallituksen talouspolitiikan linja lepää sen varassa, että työllisyysaste nousee sinne 75 prosenttiin ja tulevina vuosina eli tämän hallituksen kauden jälkeen vielä korkeammalle tasolle, niin jäämme todella odottamaan niitä työllisyystoimenpiteitä, joita meille ensi vuoden aikana viimeistään on sitten luvattu.

On erittäin hyvä, on erittäin hyvä, toistan edelleen, erittäin hyvä, että esimerkiksi koulutukseen panostetaan, mutta se, mikä tässä ehkä hiukan on kuitenkin huolestuttavaa, on se, että koska työllisyystoimet tällä hetkellä puuttuvat, on monet koulutukseen tehtävät panostukset jouduttu nyt tekemään valtion omaisuutta myymällä. Kokoomuksen vaihtoehtobud-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

jetissa olemme siirtäneet kaikki nämä väliaikaiset panostukset pysyviin määrärahoihin, koska olemme tehneet vastaavasti myös toimenpiteitä työllisyyden nostamiseksi — tai tekisimme niitä, jos saisimme itse päättää. Tässä onkin se haaste. Koulutukseen tulee panostaa, mutta koska ne ovat sellaisia määrärahoja, joiden tulisi olla pysyviä panostuksia, kuten esimerkiksi panostus ammatillisen koulutuksen opettajiin, niin silloin niille pitäisi löytää myös pysyvät rahoituskeinot. Ja kaikki asiantuntijat, kuten hallituskin, ovat sitä mieltä, että se pysyvä rahoituskeino on riittävän korkea työllisyysaste. [Jari Myllykoski: Tämä oli uutta, että nyt on jo myyty!]

23.34 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Täytyy ensinnäkin kiittää edustaja Myllykoskea rohkaisevasta puheenvuorosta. Kertoo, että edustajalla on valtiopäiviä takana paljon. Edustaja Myllykoski toi tuossa esille teollisuuspoliittisen ohjelman laadintaa, ja voisin jopa sitä tukeakin. Nimittäin maallammehan on oltava malttia vaurastua, ja tämä punamultahallitus tekee tälle vaurastumiselle pohjia.

Nyt kun, arvoisa puhemies, oppositio maalaillee tällaisia synkkiä kuvia ja synkkää tulevaisuutta maallemme, niin täytyy nyt tuoda vielä hieman näitä tulevia toimenpiteitä, millä työllisyysvaikutuksia saadaan positiiviseksi. Elikkä julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin on tulossa tämän budjetin mukaisesti 273 miljoonaa euroa, joka on 29 miljoonaa euroa enemmän kuin tämän vuoden varsinaisessa talousarviossa. TE-toimistojen toimintamenoihin on tulossa 196 miljoonaa euroa vuonna 2020, missä on lisäystä 24,8 miljoonaa euroa tähän vuoteen verrattuna. Tarkoitus on lisätä työttömien henkilökohtaista palvelua, turvata erilaisten ja yksilöllisten palvelujen tarjoamista. Ja nyt tulee semmoinen tärkeä asia, arvon oppositio: Hallitusohjelman mukaan kuntien asemaa työllisyyspalveluiden järjestäjänä vahvistetaan. Hallituksen tavoitteena on käynnistää keväällä 2020 työllisyyden kuntakokeilut, joissa jatketaan ja laajennetaan vuoden 18 lopussa päättyneiden alueellisten työllisyyskokeilujen toimintamallia ja joissa kunnan on tarkoitus vastata työntekijöiden palveluprosessista ja työllisyyttä edistävien palvelujen tarjoamisesta. Ilokseni kainuulaisena voin todeta, että Kainuun kunnat ovat yhdessä jättäneet tähän kuntakokeiluun hakemuksen ja se on hyväksytty. [Puhemies koputtaa] — Arvon puhemies, vielä on hieman aikaa. — Tulen tosiaan Kuhmosta, ja 2013 aloitin siellä valtuutettuna. Kuhmossa työttömyysprosentti oli silloin 28. Tänä päivänä se on alta 11 prosenttia. Nämä toimet, mitä hallitus nytkin ohjaa budjetillaan, ovat niitä toimia, joilla työllisyysvaikutukset ovat, edustaja Multala, positiivisia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisa edustaja, kyllä huomasin, että teillä aikaa oli, mutta tämä nuijan kopautus tarkoitti lähinnä tuota takariviä tuolla, että olkaapa vähän tystempää.

23.37 Jukka Kopra kok: Arvoisa puhemies! Tässä kuulimme juuri edellisessä puheenvuorossa edustaja Kettuselta, kuinka hallitus panee kymmeniä, satoja miljoonia ”työpaikkojen lisäämiseen”, [Tuomas Kettunen: Verotuloina tulee takaisin!] mutta tosiasiaassa te lisäätte hallintoa, te lisäätte byrokratiaa, virkamiehille enemmän töitä. Yhtään uutta työpaikkaa ei noilla toimilla tule, mitä te äsken luettelitte. Ei yhtään tule noilla. Hallintohumppa lisääntyy, mutta siitä te olette valmiita maksamaan satoja miljoonia. Varmasti edustaja Hutunen yrittäjänä tietää, ettei tällä tavoin oikeita työpaikkoja synny. Me tarvitsemme sellai-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

sia työpaikkoja, jotka ovat yksityisissä yrityksissä, ja noista keinoista, mitä te luettelitte, ei sinne sektorille auta yksikään. [Tuomas Kettunen: Kyllä tulee!]

Katsokaa, mitä keskustapuolueen vahva vaikuttaja Olli Rehn, Suomen Pankin pääjohtaja, tänään on sanonut. Edustaja Kaunisto sen toi jo esiin, mutta kertauksen vuoksi, kun ei tainnut mennä perille: tehokkaita työllisyyskeinoja ovat ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastaminen, eläkeputken poistaminen, perhevapaaudistus ja työperäisen maahanmuuton edistäminen. Siltä sektorilta löytyy toimia, joilla saadaan uusia työpaikkoja. Kyllä te sen itsekin tiedätte, mutta kun te olette tämän vasemmistohallituksen panttivanki, niin te toistatte sen lauluja, jotta pidätte edustaja Myllykosken tuolla tyytyväisenä.

Sen sijaan edustaja Myllykoskelle haluaisin sanoa, että tervehdin ilolla tätä ehdotustanne tästä teollisuuskeskustelusta, ja jos sellainen saataisiin täällä aikaiseksi, niin olen siinä ilolla mukana. [Tuomas Kettunen: Löysimme yhteisen linjan!]

23.39 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! Joku tutkimus on paljastanut, että rikas saattaa olla usein onneton. En sinänsä sano, etteikö rikkautta pitäisi tavoitella, mutta kun edustaja Vestman veti täällä niin mutkat suoriksi. On toki niin, että varmasti menestys ja arvostus vaikuttavat onnellisuuteen, mutta kyllä itse ajattelen niin, että kyllä se muodostuu hyvästä elämästä. Mitä enemmän annat, sitä enemmän saat.

Tässä edustaja Talvitie kun kantoi huolta siitä, olenko ollut vähän liikaa tai onko keskusta nyt ollut... Kokoomus ei ole ainoa, joka on hyvätuloisten puolella. Kyllä minä mielelläni olen yrittäjien puolella ja myös hyvätuloisten yrittäjien ja myös vähän köyhempien yrittäjien puolella. Oma tavoitteeni on tietysti se, että yrittäjä sieltä köyhyydestä tai pienemmistä tuloista pääsee nousemaan suuremmille tuloille ja myöskin että koko maassa saadaan kasvatettua kansankapitalismia ja omistajuutta ja sitä kautta saadaan lisää tuloja Suomeen. En tiedä, edustanko sitten keskustaoikeistolaista ajattelua tässä hallituksessa. Voin sen myöntää, ja oma tavoitteeni on myöskin jonakin päivänä vielä päästä eroon perintö- ja lahjaverosta, mutta tiedän, että tällä hallituksella se ei ehkä tule toteutumaan, mutta ehkä joinain tulevana vuosina. [Välihuutoja oikealta]

23.40 Anna-Kaisa Ikonen kok: Arvoisa puhemies! Tartun myöskin edustaja Myllykosken esitykseen teollisuusohjelmasta. Olen itsekin teollisuuspaikkakunnan kasvatti ja ajattelen, että sillä on kyllä merkitystä. Olisi ihan paikallaan kyllä käydä tällaista yhteistä keskustelua teollisuuden toimintaedellytyksistä ja toimintaympäristöstä, jossa on mahdollisuus menestyä tulevaisuudessa. Tähän varmaan voitaisiin löytää kyllä ihan parlamentaaristakin yhteistyötä, kyllä hakea siihen. Ajattelen, että Suomen menestys ja työpaikat ovat yhteinen asia, ja siinä mielessä tämä oli oikein tervetullut näkökulma, mitä toitte täällä esiin, että vastakkainasettelusta voitaisiin siirtyä samaan veneeseen tämänkaltaisissa asioissa. Se oli oikein hyvä asia.

Mitä tulee tähän poliittiseen vastakkainasetteluun, niin täällä on tänään toistuvasti esitetty, että kokoomus olisi vain rikkaitten puolella. Kyllä omalta osaltani haluan sanoa, että ei pidä paikkaansa, että en ainakaan itse koe näin ja olen ainakin itse ollut aina puhumassa eriarvoisuuden vähentämisen puolesta ihan koko työurani ja toiminut sentyyppisissä tehtävissä, ja ne, jotka tuntevat tekemisiäni aikaisemmin, eivät ainakaan missään yhteydessä tunnusta, että olisin tietoisesti ollut sitä lisäämässä. Koen, että meillä puolueena on ihan tavoitteena pitää kaikki mukana ja lisätä ihmisten osallisuutta, ja sitä kautta esimerkiksi niitä työpaikkoja luomalla me haluamme saada ihmisiä vahvemmin mukaan yhteiskuntaan ja

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

uskomme, että sitä kautta on mahdollista lisätä kaikkien ihmisten ja koko yhteiskunnan yhteistä hyvinvointia. Me emme kukaan voita siinä, jos joku tippuu turvaverkon ulkopuolelle. Ehkä nyt ihan esimerkkinä kokoomuksen toiminnasta tänä syksynä: jos katsotaan vaikka meidän vaihtoehtobudjettiamme, niin se pienentää tuloeroja, kun huomioidaan työllisyysvaikutukset. Se esimerkiksi on yksi tällainen konkreettinen esimerkki. Että kyllä on hyvä, että tunnemme kaikki sosiaalista vastuuta tässä salissa.

23.42 **Janne Heikkinen kok:** Arvoisa puheenjohtaja! Jatketaan nyt vielä kuitenkin tästä nimiasiaista alkuun. Politologin ammattiyhteisö ei anna tässä nyt myöten. Edustaja Kettunen varmasti haikailee semmoisen punamultahallituksen perään, mutta jos me kunnioitamme politologian valtavirtaa, on kuitenkin niin, että punamultahallitus oli esimerkiksi Matti Vanhasen ensimmäinen hallitus, jossa ei ollut vasemmistoliittoa mukana, mutta semmoisia hallituksia, joissa vasemmistoliitto on ollut teidän kanssanne, kutsutaan kansanrintamahallituksiksi, aivan kuten edustaja Kopra täällä jo aikaisemmin nuorempaa valtiopäivämiestä yritti opettaa.

Oli täällä sitten vakavampaakin asiaa minulla: Aihe, mistä tässä budjetin yhteydessä on aivan liian vähän keskusteltu, on tämä niin sanottu epäsolidaarisuusvero. Ehkä osa teistä saattoi huomata, että Lundin yliopiston tutkija Jakob Lundberg julkaisi pari vuotta sitten tutkimuksen, jonka mukaan Suomen korkeimmat marginaaliveroasteet sijaitsevat niin sanotun Lafferin käyrän väärällä puolella, joka tarkoittaa siis verotuotot maksimoivaa lakipistettä. Tämä tarkoittaa siis käytännössä sitä, että työn korkeiden sivukulujen sekä korkean verotuksen vuoksi erityisesti korkeimmilla tuloportailla — nyt kun täällä rikkaista välttämättä halutaan puhua — verotuotot jopa laskevat veroprosenttia korotettaessa. Tällaisen simulaatiotutkimuksen mukaan Suomessa korkeimmilla veroasteilla laskennallinen pienen veronalennuksen itserahoitusaste on 123 prosenttia, eli käytännössä solidaarisuusveron laskeminen staattisessa laskelmassa 10 miljoonalla eurolla toisi dynaamisten vaikutusten jälkeen 12,3 miljoonaa euroa lisää verotuloja. Eli verotusta laskemalla voitaisiin itse asiassa kasvattaa verotuloja. Jätimme edustaja Vestmanin kanssa epäsolidaarisuusveron jatkamisesta kirjallisen kysymyksen hallituksen vastattavaksi 29. päivä marraskuuta, ja on ikävä huomata, että hallitus ei ole reagoimassa kiireellisesti tähän epäkohtaan ensi vuoden budjetissa, vaikka se lisäisi valtion verotuloja.

23.44 **Lulu Ranne ps:** Arvoisa puhemies! On ollut todella mielenkiintoista kuunnella tätä keskustelua täällä yön pimeinä tunteina. Talousarvio sisältää paljon hyvää, esimerkiksi koulutussatsaukset, kaikkihan me olemme siitä samaa mieltä, mutta hallitus jakaa olematonta hyvää ja velaksi. Se ei tule parantamaan taloudellista huoltosuhdetta tai tuottavuutta tai korjaamaan kestävyysvajetta. Se ei tule synnyttämään uusia yksityisen sektorin työpaikkoja — niitä, joita me kipeästi tarvitsemme. Tällä talousarviolla ja sitten hallitusohjelman linjauksilla hallitus tulee kasvattamaan julkisen sektorin menoja, veroja, velkaa, verokiilaa ja heikentämään ostovoimaa, aivan selvästi. Toimenpiteet työllisyysasteen nostamiseksi, joita täällä on kauheasti kehuskeltu, koostuvat siis palkkatuesta, nykyisten kaltaisten julkisen sektorin henkilöstöresurssien lisäämisestä, samantyyppisten toimenpiteitten jatkamisesta. Paisutetaan myöskin siellä sitä julkista sektoria. Meillä tulee olemaan rinnakkaisia organisaatioita. Siellä ei kyetä parantamaan niitä prosesseja niin kuin pitäisi. Kunnilla ja valtiolla tullaan jopa lisäämään henkilöstöresursseja, ja mitkä tulevat olemaan tulokset? No ei niillä keinoilla saa niitä yksityisiä uusia työpaikkoja, ei missään nimessä. Me

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

kierrätämme verorahoja tyhjän vuoksi. Ei tämä tule toimimaan. Eli te ette saa julkista ta-
loutta tasapainoon tällä systeemillä. Sehän on aivan mahdoton tehtävä. Te ette pienennä
sitä verokiilaa vaan kasvatatte sitä. No, kun tämä totuus sitten valkenee hallitukselle, jou-
dutte syömään lisää lupauksia.

23.46 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Pakko lainata tässä nyt minulle hy-
vinkin läheiseksi jo muutaman puheenvuoron aikana tullutta edustaja Kettusta. Hän luet-
teli ne listat, mitkä tarkoittavat yksityisen puolen työpaikkojen kasvua. Emme voi ummis-
taa silmiämme siltä, että telakoilla, mihinkä nyt isolta määrin Finnveran vakuudet ja niiden
kasvattaminen... En usko, että edustaja Kopra voisi olla tästä kanssani eri mieltä ainakaan,
etteikö niin ole, ettemmekö voisi valtiovaltana edistää sitä, että meillä teollisuuden tuotan-
non vientiä edistetään niin, että valtiovalta ottaa osaltaan sellaista takuuvastuuta, joka edis-
tää yksityisten työpaikkojen syntymistä.

Kaiken kaikkiaan täytyy sanoa, että olen kovin ilahtunut. En tiedä, kuinka se parlamen-
tissa on mahdollista — ehkä varapuhemies tai puhemieskokemusta omaava edustaja Risik-
ko voisi vähän meitä neuvoa — että voisimme tehdä keskustelualoitteen niin, ettei minun
taas tarvitse kerätä yli sata nimeä, niin kuin vuoden 2011 jälkeen, halutakseni, että tässä sa-
lissa käydään teollisuuspoliittisesta ohjelmasta keskustelua niin, että se ei personoidu puo-
lueeseen tai edustajaan henkilönä vaan että voisimme yhdessä tehdä sen, että me keskus-
telisimme. Tässä hallitusohjelmassa on paljon elementtejä, jotka edistävät: meillä on Bu-
siness Finlandiin lisäsatsausta, meillä on Finnveraan lisäsatsauksia. Meillä on erilaisia ele-
menttejä tässä yhteiskunnassa, Teollisuussijoitusta, ja meillä on ehkäpä nyt sitten edellisen
hallituksen jäljiltä eräs ei niin rakastamani elementti, joka luotiin 2 miljardin pääomitus-
sella. Mutta joka tapauksessa me tarvitsemme avointa keskustelua siitä, että me tarvitsem-
me tähän elementtejä, jotka edistävät teollisuutta tässä maassa.

Minun lapseni ovat saaneet paidan päälleen ja ruokaa pöytään, kun minä olen ollut teh-
dastyöläinen, ja minulle on tärkeää, että tässä maassa on teollisuutta. Meidän ei toki pidä
väheksyä palvelusektoreita eikä teollisuuden kautta olevia jälkimarkkinoita, jotka ovat pal-
jon palvelu yrityksiä, koska ne tuottavat vielä paremmin yhteiskunnalle rahaa kuin ehkä sen
nappulan tekeminen. Sen nappulan huoltaminen ja korjaaminen ovat edessäpäin, ja sitä me
tarvitsemme.

Me palaamme tähän. Minulla on nimet täällä — tehdään se yhdessä.

23.49 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Rakkaalla lapsella on monta ni-
meä, sanotaan, ja on mukava kuulua hallituspuolueen kansanedustajana tähän joukkoon,
joka on aivan kuin opposition lemmikki.

Täällä edustaja Vestman puhui onnellisuudesta. Tutkijoiden mukaan kaikkein onnelli-
simpia ovat sellaiset ihmiset, joilla on selkeät tavoitteet elämässään, jotka ovat paljon lä-
heistensä kanssa eli elävät yhteisöllisesti, jotka auttavat toisia eivätkä elä vain itselleen ja
jotka ovat kiitollisia siitä, mitä heillä on, eli raha ei ratkaise kaikkea. Toki on tärkeää, että
huolehdimme perustoimeentulosta.

Sitten tästä perhevapaa uudistuksesta: Sehän ei ole tähän mennessä onnistunut, mutta nyt
se on tulossa. Se on nupullaan. Odottakaa vain, sieltä tulee tosi hieno uudistus, joka myös-
kin tuo joustavuutta työelämään. Eipä kerrota enempää. [Naurua]

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

23.51 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Kateus vie kalatkin vedestä — suomalainen sananlasku pätee myös verotukseen. Edustaja Heikkinen otti esiin tuossa tuon Lundin yliopiston tutkimuksen, jossa on tosiaan todettu, että ylempien tuloluokkien epäsolidaarisuusveron alentaminen lisäisi verotuottoja, kun otetaan nämä dynaamiset vaikutukset huomioon. Tämä epäsolidaarisuusverohan oli aikoinaan väliaikaiseksi tarkoitettu vero, joka todella kohdistuu ylempiin tuloluokkiin, ja eihän Suomessa ole mitään niin pysyvää kuin väliaikaiseksi tarkoitettu vero. [Jari Myllykoski: Se on totta!] Meillä on nyt siis tutkittua ahkeruuden matematiikkaa tässä Lundin yliopistosta. Se osoittaa, että hävyttömän korkea työn verotus lannistaa ja latistaa ja että sitä alentamalla ihmiset ahkeroinvat enemmän ja verotuotot kasvavat.

Tässä vastikään julkaistiin Akavan kyselytutkimus, jonka mukaan akavalaisista yli puolet totesi, että he eivät ole osittain tai lainkaan kiinnostuneita nykyistä vastuullisemmista työtehtävistä sen takia, että verotuksen vuoksi ansiot eivät riittävästi kasva, kun vastuut ja työtaakka lisääntyvät. Tämä on siis myös ihmisten kokemus.

No, hallitusohjelman mukaanhan tämä Marinin hallitus on sitoutunut tietopohjaiseen päätöksentekoon. Tässä taloustieteen tutkimuksen mukaan tietopohjainen päätöksenteko edellyttäisi sitä, että hallitus todella ryhtyisi toimiin nyt tämän epäsolidaarisuusveron laskemiseksi. Jos te ette usko tätä tutkittua tietoa, niin pyydän kääntämään katseet Ruotsiin, jossa sosiaalidemokraattien johtama hallitus on päättänyt poistaa sikäläisen epäsolidaarisuusveron eli värnskattin. Perustelu tämän veron poistamiselle — sosiaalidemokraattien johtaman hallituksen perustelu tämän veron poistamiselle — on se, että pitkällä aikajänteellä tämän veron poistaminen ei vähennä verotuottoja. Näin fiksuja siis Ruotsissa ovat myös sosiaalidemokraatit.

23.53 **Ville Kaunisto kok:** Arvoisa puhemies! Nyt kun hallituksen budjettiesitys on todettu aika heikoksi tässä yhdessä, niin ajattelin ottaa vähän pehmeämmät keinot käyttöön ja jopa vähän kehua teitä.

Liikkumattomuus on yksi Suomen suurimmista kysymyksistä tulevaisuudessa, ja liikkumattomuus maksaa yhteiskunnalle jopa 7 miljardia euroa. Panostukset etenkin lasten ja nuorten liikkumiseen ovat äärimmäisen tärkeitä, ja kiitän hallitusta etenkin panostuksesta Liikkuvaan kouluun. Luonnollisesti kokoomus omassa vaihtoehdossaan teki tämänkin vastuullisesti, mutta siitä huolimatta kiitoksia.

Toinen suuri huolenaiheeni on oma vaalipiirini ja Kaakkois-Suomea vaivaava nuorten poismuutto. Tulevaisuudennäkymät nuorille eivät ole missään nimessä riittävät. Suuri merkitys alueellemme on juuri Lappeenrannan teknillisellä yliopistolla, ja vetoankin hallitukseen, että myötävaikutatte näiden nuorten huoleen ja suuntaatte panostuksia ja tarmoa LUTin aloituspaikkojen lisäämiseen ja Kaakkois-Suomen vireyteen. — Kiitos.

23.54 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Marinin hallituksen vihreän raidan nimissä täytyy nostaa keskusteluun myös ympäristöministeriön hallinnonalan toimia. Kuten joku on tänään jo maininnut, ilmastonmuutoksen torjuminen on tämän hallituksen tärkeimpiä tehtäviä. Ympäristöministeriön hallinnonalalla tähän tähtääviä toimia ovat muun muassa avustukset asuinrakennusten sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen ja energiatehokkuusremonttien tukeminen yli 20 miljoonalla eurolla.

Ilmaston lämpeneminen aiheuttaa monia haitallisia ilmiöitä, kuten luonnon monimuotoisuuden vähenemistä. Koko ekosysteemimme on vaarassa romahtaa. Ilmastonmuutok-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

sen ja siihen liittyvän luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen torjunta ovat kirjaimellisesti elämän ja kuoleman kysymyksiä. Hallituksen tahtotila on ilmeinen. Kohdistamme yli 100 miljoonaa lisäeuroa ympäristön- ja luonnonsuojelun menoihin. Hallitus käynnistää luonnon monimuotoisuuden kadon torjumiseksi kymmenvuotisen elinympäristöjen parantamisohjelman, niin kutsutun Helmi-ohjelman. Ohjelma keskittyy vuonna 2020 erityisesti soiden suojeluun ja ennallistamiseen, lintuvesien ja kosteikkojen kunnostamiseen sekä perinneympäristöjen ja metsäisten elinympäristöjen hoitoon. Vesistöjen ja Itämeren suojelu ovat tärkeitä kokonaisuuksia. Lähes 7 miljoonaa euroa kohdistetaan Itämeren ja vesien suojelun edistämiseen, jolla pyritään vähentämään vesistöjen rehevöitymistä ja edistämään meriluonnon monimuotoisuutta. Vesien huono kunto näkyy meillä aina kesäisin sinilevälauttoina. Meriluontoon kohdistuvia ympäristövahinkoja torjutaan 3 miljoonalla, jotka kohdistetaan hylkyjen öljyntyhjentämiseen.

Hallitus haluaa myös tukea kansalaisyhteiskuntaa ja sen järjestöjä. Esimerkiksi luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille esitetään 2,1 miljoonaa euroa, jolla tuetaan muun muassa saariston ja tunturialueiden jätehuoltoa, kestäväää kehitystä ja kulttuuriympäristön vaalimista. Järjestöt tekevät tärkeää työtä yhteistyössä viranomaisten kanssa. Rahoituksen lisääminen on myös luottamuksenosoitus näille tärkeille toimijoille.

Ympäristöministeriössä toteutetaan myös sosiaalipolitiikkaa asumisen toimenpiteiden muodossa. Erilaisten arvioiden mukaan Suomessa elää tällä hetkellä noin 5 000 asunnottomia. Asunnottomia voi olla kuka tahansa. Ikä, sosioekonominen tausta tai sukupuoli eivät välttämättä määrittele asunnottomuutta. Myös tältä osin hallitus haluaa parantaa tavallisten ihmisten asemaa käynnistämällä asunnottomuuden puolittamiseen tähtäävän kehittämisohjelman seuraavalle kahdelle vuodelle.

Yleisesti ottaen tämä talousarvio ottaa huomioon Suomen kunnianhimoisen tavoitteen olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Näitä tavoitteita edistetään yhteensä 2 miljardilla eurolla, jotka kohdentuvat niin luonnonsuojeluun ja maatalouden muutoksiin kuin esimerkiksi raideliikenneverkon kehittämiseen.

Vielä lyhyesti joulun hengessä: Onnellisuuskeskustelu ilahduttaa. Vihreät ovat jo kauan esittäneet bruttokansantulon rinnalle muitakin mittareita. Onnellisuus voisi olla näistä yksi.

23.58 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Haluan vielä näihin työllisyyspalveluihin ja työllisyysvaikutuksiin puuttua. Nimittäin opposition suunnalta nytten sanottiin näin, että työllisyyspalveluihin ja yrityspalveluihin satsaaminen vain kasvattaisi hallintoa ja lisäisi julkisen puolen menoja. Mutta, hyvät opposition edustajat, niin kuin tuossa jo toin Kuhmon esimerkin, niin Kuhmossa on satsattu jo vuodesta 2013 työllisyyspalveluihin, kaupunki on satsannut siihen rahallisesti ja tehnyt hankkeita, ja sitä kautta pitkäaikaistyöttömiä on työllistetty, ja he ovat työllistyneet sinne yksityisellekin puolelle.

Jos tällaisia hyviä malleja olisi mahdollisuus nyt vielä monistaa tähän yhteiskuntaan... Tämä maan hallitus on tekemässä juuri sitä. Työllisyyden kuntakokeilut alkavat 2020, ja niin kuin tässä totesin iloisena, Kainuussakin tällainen kokeilu sitten suoritetaan koko maakunnan alueelle pois lukien Puolanka, joka sitten lähtee toisen kunnan kanssa Pohjois-Pohjanmaan suunnalla tähän kokeiluun.

Hyvät opposition edustajat, te olette tässä tuoneet esille sitä, että tämän maan hallitusohjelma ja budjettikin ovat sosiaalisesti epäoikeudenmukaiset, mutta tähän tuo sitä sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Ei pelkästään se raha ole se asia, vaan se, että se pitkäaikaistyöttömiä pääsee töihin ja pääsee työllistymään. [Sari Multala: Kyllä!] Nämä ovat niitä

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

työllisyysvaikutuksia, jotka ovat, edustaja Multala, positiivisia. Ei pelkästään, puheenjohtaja, rahassa vaan myös näissä ihmishengissä.

0.00 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Olemme kuulleet tämän päivän aikana jo lukuisia kertoja hallituspuolueiden toimesta siitä, miten he ovat nyt tehneet niin sanotun koulutuksen kunnianpalautuksen. Tavoite on näin sivistyneen oikeistolaisen näkökulmasta sinänsä kannatettava ja hyvä, ja sen merkityksen pitkällä aikavälillä kansakuntamme hyvinvoinnin takeena varmasti kaikki ymmärtävät. Olen kuitenkin huolissani siitä, että hallituksen koulutuspanokset ovat suurelta osin määräaikaista eivätkä pysyviä.

Eräs edullinen ja nopeasti opiskelijoiden hyvinvointia lisäävä teko olisi ottaa koppi koomuksen vaihtoehtobudjetissa esitetystä opintotuen tulojen korotuksesta 50 prosentilla. Esitetyn kaltainen korotus nostaisi vuosituloja 6 000 eurolla nykyisestä. Tämä olisi oikeudenmukaista, koska nykyinen opintotukijärjestelmä haittaa opiskelijaa hankkimasta lisätuloa ja sakottaa liiasta ahkeruudesta. Parhaimmassa skenaariossa se voisi myös vähentää massiivista tukien takaisinperintää, jota on suoritettu lähes 40 000 opiskelijan osalta tänä vuonna. Palkansaajien tutkimuslaitoksen raportin mukaan tulojen 50 prosentin nosto lisäisi julkisyhteisöjen nettotuloja arviolta noin 6 miljoonalla eurolla vuodessa, ja hämmästelinkin, miten Marinin hallituksella on varaa jättää nämä lisämiljoonat huomiotta tilanteessa, jossa valtion kirstua täytetään velkarahalla.

0.02 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Ensin edustaja Kettuselle: Kertokaa nyt toki, mikä on näiden hallituksen työllisyystoimien vaikutus, siis kuinka monta uutta työllistä ne tuovat. Kun meillä on eduskunnan riippumattoman tietopalvelun laskelma, jonka mukaan Marinin hallituksen budjettiesitys tuottaa Suomeen 5 000 uutta työtöntä, siis ei ainnuttakaan uutta työllistä lisää, niin jos teillä on joku riippumattoman tahon laskelma näiden toimien, joita esitte, työllisyysvaikutuksista, niin kuulemme sen todella mielellämme, koska niitä on täällä todella odotettu.

Jatkan tuosta, mihin edustaja Heikkinen jäi, siis siitä, miltä tämä budjettiesitys näyttää opiskelijan kannalta. Mitä tämä Marinin uuden sukupolven hallituksen budjettiesitys tuo opiskelijalle? Se ei tuo ainakaan parempaa toimeentuloa, vaan enemmän velkaa niskaan. Haluan muistuttaa hallituspuolueita ankarasti rikotuista toimeentulolupauksista opiskelijoille. Hallituspuolueethan keskustaa lukuun ottamatta lupasivat ennen vaaleja opintotuen merkittäviä korotuksia. Puolueiden lupaukset opintorahan määrästä olivat seuraavat: Vasemmistoliitto 351 euroa, SDP 336 euroa, RKP 336 euroa ja vihreät 333 euroa, eli yli 80—100 euron korotuslupauksia nykytilanteeseen nähden. No, opintorahaan on siis nyt tulossa noin 2,50 euron korotus siksi, että opintorahan määrä sidotaan kansaneläkeindeksiin. Siis voiko todella olla nyt niin, arvoisat vihreät edustajat, että tästä yli 80 euron korotuslupauksesta tulikin vain 2,50 euroa? Tiedättekö, montako nuudelipussia sillä saa? Edustajat Forsgrén ja Hyrkkö ehkä muistavat — minä ainakin muistan itse vielä — että sillä saa noin viisi nuudelipussia. Siis viisi nuudelipussia.

No se, mitä opiskelijan hyvinvoinnin eteen pitää nyt tehdä, on korottaa näitä opintotuen tuloja juuri niin kuin edustaja Heikkinen tässä esitti. Olen itse jättänyt lakialoitteen opintotuen tulojen korottamisesta Palkansaajien tutkimuslaitoksen selvityksen mukaisesti, joka tarkoittaisi siis yhdeksällä tukikuukaudella sitä, että jatkossa saisi tienata tämän noin 12 000 euron sijaan 18 000 euroa vuodessa. Tämä opintotuen tulojen nostaminen paitsi lisäisi nyt opiskelijoiden onnellisuutta ja hyvinvointia, lisäisi myös julkisyhteisöjen

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

tuloja 6 miljoonalla eurolla, ja siis kaikki voittaisivat. Tätä me kokoomuksessa haluamme. Me haluamme palkita ahkeraa opiskelijaa, ja sen takia opintotuen tuloajan korottaminen on kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa. [Puhemies koputtaa] Mitä hallituksella on tarjota opiskelijalle?

0.05 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Heikkinen, jospa minä olen sitten se sivistymätön vasemmistolainen, jos oppiarvoihin halutaan tässä keskustelussa mennä, mutta olen kyllä Heikkisen kanssa vähän samoilla linjoilla, että meillä pitäisi olla mahdollisuus ansaita verotuksen kautta enemmän, mutta sen pitää olla kohdennettua kyllä silti. Tämä on tasapainoilua, että pitenevätkö sitten opiskeluajat ja sitä kautta tuovat sitten taas kustannuksia lisää yhteiskunnalle.

Ja meidän pitäisi pystyä myöskin määrittelemään se, mistä olemme puhuneet tässä, että missä on työpaikkoja, siellä pitäisi olla koulutusta. Itse olen vähän tämmöinen ehkä sivistymätön, mutta haluaisin nähdä enemmän niin, että meillä korkeakouluopinnot olisivat paremmin sijoittuneet sinne, missä meillä olisi työpaikkoja, jotka olisivat heti valmiita ottamaan opiskelijoita työharjoitteluun. Ei meillä Satakunnassa valmistu metallurgiaan, ei elintarviketeollisuuteen eikä metsäteollisuuteen yhtään diplomi-insinööriä, vaikka meillä olisi heti työpaikkoja ottamassa vastaan niitä opiskelijoita, jotka ovat valmistumassa diplomi-insinööreiksi. Meidän yliopistokeskukset pitävät niin tarkasti huolta siitä, mihinkä ne antavat näille filiaaleille mahdollisuuksia, että meillä korkeakouluopintoja voidaan suorittaa niin, että meillä elinkeinoelämä ja opiskelu kohtaavat paremmin. Mutta tuo on hyvä ehdotus, ja olen erittäin positiivinen katsomaan sen suuntaan, jos se tarkoittaa sitä, että meillä ei myöskään opinnot viivästy, vaan se tarkoittaa sitä, että sinulla on työpaikka, jossa voit opintojen kannalta tehdä juuri sitä oikeaa työtä, mikä edistää sinun opintojasi ja valmistumistasi, että sinusta tulee se ammattilainen sille sektorille.

Edustaja Vestman, te puhuitte tuossa verotuksen rajoista, kuinka ne alenevat. Haluan muistuttaa, että meillä on hyvin paljon palkansaajia, jotka ansaitsevat työehtosopimuksen mukaisen palkan alle 2 500 euroa kuukaudessa. Te unohdatte puheenvuoroissa sen, kun puhutaan pienituloisista. Pienituloisuus ei tarkoita sitä, että on 2 500, ja sekin on pieni, varsinkin jos ollaan pääkaupunkiseudulla. — Nyt, arvoisa puhemies, jatkan hetken pöntöstä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Ilahduttavaa nähdä teidät siellä ja päästä yllättämään teidät. — On erittäin tärkeää, että tässä hallitusohjelmassa ollaan otettu kantaa siihen... Nyt ehkä olen vähän varastamassa pääluokan 29 keskustelua, mutta palaan juuri tuohon, mitä esimerkiksi edustaja Kaunisto toi täällä esille, mikä on jo vähän sitä seuraavan pääluokan keskustelua, mutta minun mielestäni on erityisen tärkeää nähdä tämä kokonaisuus, kun puhutaan opinnoista, koulutuksesta, valmistumisesta, että meillä pystyttäisiin vielä määrätietoisemmin todellakin määrittelemään niin, että meillä koulutus palvelisi elinkeinoelämää. Se voi tuntua vähän vasemmistolaisen suusta kummalliselle, että mennään vain elinkeinoelämän kriteereillä, mutta toden totta meillä ei ole varaa pienenä kansana kouluttaa niin sanotusti turhaa. Me emme saa unohtaa luovia aloja, jotka ovat kaiken rikkaus, koska monesti luovilta aloilta siirrytään myös muille sektoreille antamaan lisähedelmää tuotekehittelylle ja muulle. Sen takia meillä pitää olla monimuotoinen koulutusjärjestelmä.

Toivon todellakin, että kun pääluokan 29 osalta käydään keskustelua, palataan myös siihen, että mitä minä olen, että meillä kaikilla on mahdollisuus oppia ja meidät kaikki pidetään mukana. Näin vielä — olen sen muutaman kerran sanonut — [Puhemies koputtaa] lu-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

kihäiriöisenä kansanedustajana pidän mahdottoman tärkeänä, että jokainen suomalainen pidetään mahdollisimman paljon tuottamassa meille itsellemme hyvää ja rakentamassa yhteiskuntaa. — Kiitos.

0.10 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Otin vielä yhden puheenvuoron, koska jäi esiin nostamatta erittäin tärkeä asia, jonka aiemmin täällä päivällä otin kyllä esiin.

Hallitus tekee paljon sen mukaisesti, mitä viime kaudella hallitus ja oppositio yhdessä linjasivat liikunnan edistämiseksi liikuntapoliittisesta selonteosta tehdyssä mietinnössä. Se tosiaan oli kaikkien eduskuntaryhmien yhteinen mietintö, ja olimme siitä kaikesta samaa mieltä. Nyt hallitus on myös omassa ohjelmassaan linjannut, että liikunnan edistämiseen käytettävien määrärahojen ei tulisi laskea sen myötä, kun veikkausvoittovarot väkisinkin tulevana vuosina laskevat. Hallitusohjelmassa on kompensatiokirjaus, että kompensoidaan tämä veikkausvoittovarojen lasku liikunnalle ja urheilulle.

Nyt kuitenkin on käynyt niin, että alkuperäisessä Rinteen hallituksen talousarvioesityksessä liikuntajärjestöiltä oltiin vähentämässä 2,4 miljoonaa euroa tämän veikkausvoittovarojen laskun seurauksena. Täydentävässä talousarvioesityksessä ministeri Kosonen siirsi tämän leikkauksen liikuntapaikkarakentamiseen. Tämä on tietenkin todella valitettavaa, koska liikuntapaikkarakentamisella eli pääosin kunnilla ei täällä eduskunnassa juokse delegaatioita puolustamassa liikuntapaikkarakentamista, ja näin ollen tämä leikkaus jäi myös eduskunnan budjettikäsittelyn jälkeen voimaan.

Liikuntapaikkarakentaminen on kuitenkin juuri se tapa, jolla voimme mahdollistaa ihan kaikille lapsesta ihan sinne vanhuksiin asti kuntien kautta edullisen tavan liikua. Esimerkiksi uimahalleja rahoitetaan tällä rahalla. Sen vuoksi toivonkin todella, että hallitus ottaa käyttöön sen kirjauksen, joka hallitusohjelmaan on kirjattu, että kun veikkausvoittovarot vähenevät jo nykyisten toimenpiteiden seurauksena ja todennäköisesti tulevana vuosina vielä enemmän, niin liikuntapaikkarakentamiseen ja ylipäätään liikunnan ja urheilun edistämiseen löytyisivät sitten rahat budjetin puolelta. Siellä on sellaisia erä kuin valtionosuudet tai vaikkapa juuri nämä kuntien liikuntapaikkoihin tarkoitetut avustukset, jotka voitaisiin aivan hyvin, samoin kuten kulttuurin puolella on jo toimittu, siirtää pysyvän budjettirahoituksen piiriin. Liikunnan edistäminen on mitä parhaita terveyden edistämistä ja sairauksien ennaltaehkäisyä, ja sen vuoksi siihen tulisi myös valtion panostaa.

0.13 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Olisi vielä paljon asiaa, mutta ehkä käytän nyt viimeisen puheenvuoron tähän asiaan. Haluan vielä näistä työllisyystoimista ja -vaikutuksista käydä hieman lävitse ajatuksia ja niitä esityksiä, mitä tähän budjettiin on tulossa.

Arvoisa puhemies! Hallitus panostaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan, kansainvälistymiseen, ja tässä Business Finland on käynyt monesti esillä. Tämä on työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla keskeinen toimija yritysten uudistumisen, kasvun ja kansainvälistymisen polulla. Tästä syystä onkin hyvä, että Business Finland saa avustusmuotoista rahoitusta kuluvan vuoden talousarvioon verrattuna 70 miljoonalla eurolla. Näin me käänämme tämän tutkimus- ja kehitysrahoituksen suunnan nousevaksi ja kurssin kohti 4 prosentin bruttokansantuotetavoitetta.

Vuoden 2020 talousarviossa panostetaan vähähiilisyyteen ja kiertotalouteen. Kivihiilen käytöstä luopumiseen kannustetaan tulevien kolmen vuoden aikana runsaasti, ja tästä ensimmäinen 30 miljoonaa sisältyy vuoden 20 budjettiin. Lisäkannusteilla tuetaan kivihiilen

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

käytön korvaavia investointeja, jotka mahdollistavat kivihielestä luopumisen ennen vuotta 25. Ja tämä, arvoisa puhemies, tuo myös lisää työpaikkoja.

Vuoden 20 talousarvioon sisältyy kiertotalouden innovaatio- ja investointiohjelma, jonka toimeenpanoon ohjataan rahoitusta useammalta momentilta. Kokonaisuuteen esitetään 25 miljoonan euron lisämääräraha ensi vuodelle.

Haluan vielä, puhemies, tuoda esille sen, että tämä hallitus tekee oikeudenmukaista aluepolitiikkaa. Hallitus vahvistaa sopimuksellisuutta alue- ja kaupunkikehittämisessä. Sopimalla ja yhdessä tekemällä me saavutamme toiminnalla aiempaa parempaa vaikuttavuutta. Haluan tähän oikeudenmukaiseen aluepolitiikkaan tuoda esille vielä tämän, että kuljetustuki jatkuu ja siihen varataan se 6 miljoonaa euroa vuodelle 20. Tämä kuljetustuki on todella tärkeä elinkeino- ja aluepolitiikan työkalu. Jatkossa kuljetustukea on tarpeen kehittää, ja sillä voitaisiin sitten hakea aiempaa paremmin kasvua ja positiivista työllisyyskehitystä erityisesti niillä alueilla, jotka ovat kauempana keskeisistä markkinoista.

0.16 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Vestman ei malttanut odottaa vastausta kysymyksiinsä, mutta se täytyy sanoa, että onhan se hieman paksua, että kokoomus, joka viime hallituskaudella leikkasi muistaakseni 86 euroa opintotuesta, täällä esiintyy nyt opiskelijoiden puolustajana. Mitä tulee nuudelipusseihin, niin se taitaa tarkoittaa yli 150:tä nuudelipussia, toki merkistä riippuen.

Opintotuen tulo rajojen tarkastelu, josta edustaja Vestman puhui, on ihan hyvä tavoite, mutta täytyy muistaa, että se on myös arvovalinta siitä, mihin rahaa käytetään. Se on valinta kohdistaa lisää rahaa niille, jotka pärjäävät niin hyvin, että pystyvät tekemään töitä opintojen ohessa, sen sijaan että sitä kohdennettaisiin eniten tarvitseville. Itse ajattelen, että mahdollinen hallituskauden kuluessa ilmenevä liikkumavara tulisi kohdentaa nimenomaan opintorahan tasokorotukseen. Opintotuen sitominen indeksiin on edustaja Vestmanin vähättelystä huolimatta tärkeä asia, joka varmistaa, että opintotuen tasoa ei entisestään nakerreta. Se on hyvä asia, ja hyvä on myös se, että tässä hallituksessa kokoomus ei pääse käymään opiskelijan kukkarolla.

Opiskelijoille tämä hallitus on muutenkin hyvä. Tiedän, että moni on pitkään odottanut, että koulutusleikkausten tieltä käännyttäen koulutukseen panostamisen tielle, ja sen tämä hallitus tekee. Lisäksi opiskelijoiden toimeentulon näkökulmasta myöskin kohtuuhintaisen asumisen edistäminen on valtavan tärkeä tavoite.

0.17 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Myllykoski ei ole valitettavasti nyt paikalla, kun olisin häntä kehunut, kun hän täällä pohti näitä työllisyysasioita ja kertoi siitä, miten on tärkeää, että kaikki voivat osallistua. Tähän viitaten, kun pohditaan niitä työllisyystoimia — joita toden totta Suomessa tarvitaan, sillä työ on parasta sosiaaliturvaa ja meidän elinvoiman ja selviämisen ja pärjäämisen ehto, niin yksilötasolla kuin tämän yhteiskunnan — haluaisin muistuttaa siitä, että meillä on paljon osatyökykyisiä henkilöitä, jotka tarvitsisivat työtä, mutta heitä ei noteerata, koska heillä on jotain työkyvyssä, joka ei ihan ole sitä 150:tä prosenttia. Meillä on hyvin paljon esimerkiksi vammaisia henkilöitä, jotka pystyvät työskentelemään aivan normaalisti esimerkiksi pyörätuolista käsin tai sitten erilaisilla apuvälineillä. Meidän pitäisi nämä henkilöt ottaa huomioon.

Samoin Helsingin Sanomat julkaisi tässä hiljattain artikkelin eläkeläisten työllisyydestä ja kehui, miten Ruotsi pitää huolta myös eläkeläisten työllistymisestä. Kun ottaa huomioon, että meillä eläkeikä on noin 63—65 ja kuitenkin sitten se raihnaisuus, jos ajatellaan

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

tällaista biologista raihnaisuutta, pakkaa tulla siellä vasta 85-vuotiaana, eli siinä on 20 vuotta aikaa, niin miksi me emme hyödynnä sitä senioriteettia? Itse pitäisin hyvin tärkeänä, että pohtisimme myös ikäihmisten... En tarkoita sitä, että jos kokee itsensä, että ei enää ja tämä oli nyt tässä, ja haluaa jäädä sitten eläkkeelle — se on ihan ok — mutta meillä on paljon sellaisia virkeitä eläkeläisiä, jotka haluaisivat vielä työskennellä. Meillä olisi kyllä varmasti heille työtä, jos pohdittaisiin hyviä ratkaisuja. Se voisi olla osa-aikaista tai sitten tällaista heille soveltuvaa. Jotkut haluavat tehdä ihan täysipäiväistä.

Näillä saatesanoilla tässä varmasti alkaa olla hiljalleen sellainen illansuu, että siirrytään jo sitten toiseen asiaan. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

3.1. Pääluokka 29 Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt aloitetaan talousarvion pääluokkien käsittely.

Esitellään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 29.

Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään tunti. — Jaoston puheenjohtaja, edustaja Kiviranta.

Keskustelu

17.00 **Esko Kiviranta kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen nyt valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaoston puheenjohtajana OKM:n hallinnonalan osuuden budjettimietinnöstä. Mielelläni esittelisin kokonaisuudessaan ministerien Andersson ja Kosonen erinomaisen esityksen, jonka riemumielin täällä hyväksymme, mutta kuitenkin esitykseni rajautuu näihin promilleluokkaa oleviin lisäyksiin, jotka eduskunta tekee. OKM:n loppusummahan on 6 837 miljoonaa euroa, ja valtiovarainvaliokunta on lisäämässä 11 miljoonaa euroa. Esittelen nämä jopa hiukan naiivin yksityiskohtaisesti, koska näillä on monellakin jonkun hallituspuolueen kansanedustajan kasvot, joillakin jopa useampia tai jopa koko maakunnan kansanedustajien kasvot.

Valiokunta on noin puolentoista miljoonan euron määrärahalisäyksellä halunnut kiinnittää huomiota siihen, että hyvä ja monipuolinen luku- ja kirjoitustaito on kaiken perusta niin opiskelussa kuin työelämässä. Viime vuosina on herännyt huolta lasten ja nuorten luku- ja kirjoitustaidon heikkenemisestä sekä lukemisharrastuksen vähenemisestä. Tutkimusten mukaan suomalaisten 15-vuotiaiden nuorten lukutaito on heikentynyt. Tyttöjen ja poikien väliset erot sekä alueelliset erot ovat kasvaneet. Valiokunta on myös lisännyt 0,5 miljoonaa euroa ilmastoasioita ja kestävästä kehityksestä sekä seksuaali- ja tasa-arvokasvatusta koskevaan opettajien täydennyskoulutukseen. Opettajilla ei aina ole ajantasaista osaamista näissä asioissa.

Karjalan kielen elvytysohjelmaan valiokunta lisäsi 200 000 euroa. Helsingin juutalaisen seurakunnan turvallisuuden parantamiseen ohjataan jälleen 300 000 euroa, koska uhat eivät ole pienentyneet. Vapaa-ajattelijain liitto ry saa 30 000 euroa.

Erityistä huomiota valiokunta on kiinnittänyt maahanmuuttajataustaisten henkilöiden jatkuvan oppimisen kehittämiseen. Toimenpiteisiin, joilla tuetaan maahanmuuttajien pääsyä korkeakoulutukseen, ohjataan 0,5 miljoonan euron lisäys. Valiokunta myös lisäsi miljoona euroa suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetuksen kehittämiseen varhaiskasvatukses-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

sa sekä maahanmuuttajataustaisten oppilaiden tukemiseen koulutuksen eri nivelvaiheissa. Vapaan sivistystyön oppilaitosten yleisiin käyttökustannuksiin suunnataan lisää valtionavustusta 2,5 miljoonaa euroa. Tämäkin määräraha on tarkoitettu jatkuvan oppimisen edistämiseen. Valiokunta kiinnittää huomiota myös kesäyliopistojen pitkään jatkuneeseen rahoitusvajeeseen. Saadun selvityksen mukaan valtion rahoitus kattaa enää noin puolet kustannuksista. Vaarana on kurssimaksujen tuntuva nousu.

Järjestöjen valtionavustuksiin lisätään 1 230 000 euroa. Lisää rahaa saavat naisjärjestöt, kotitalousneuvontajärjestöt, kuten Maa- ja kotitalousnaisten Keskus, Marttaliitto ja Finlands svenska Marthaförbund, Karjalan Liitto, joka saa rahoituksen korotettuna juhlavuotensa kunniaksi, Kriittinen korkeakoulu, Suomi-koulujen tuki ja Kansanvalistusseuran ylläpitämät Etäkoulu Kulkuri ja Nomadskolan.

Turun yliopiston TROSSI-sisäilmayksikön toimintaan ja sisäilmasairauksiin liittyvään tutkimushankkeeseen lisättiin 300 000 euroa. TROSSI on Turun yliopistosta johdettu valtakunnallinen tutkimushanke.

Valiokunta pitää tärkeänä, että taiteilijaeläkkeiden lukumäärää pyritään nostamaan, sillä tarve on suuri. Tätä ei voitu tehdä niin sanotuista joululahjarahoista.

E-kirjaston kehittämiseen valiokunta ohjasi 250 000 euroa. Koululaisten tasa-arvoisten taidevierailujen toteuttamiseen eli niin sanotun Taidetestaajat-hankkeen jatkamiseen osoitetaan 1,4 miljoonaa euroa. Nuori Yrittäjyys -hankkeeseen suunnataan 250 000 euroa ja nuorten syrjäytymistä ehkäisevän niin sanotun drop in -hankkeen käynnistämiseen 100 000 euroa. Viimemainitussa on kysymys Liikkuva koulu -ohjelman ja harrastustakuun yhdistämisestä.

Yhteensä 945 000 euroa valiokunta ohjasi seuraaviin hankkeisiin ja tahoihin: DocPoint-festivaalin 20-vuotisjuhlaan sekä lasten ja nuorten dokumenttielokuvakiertueen kehityshankkeeseen, Sodankylän elokuvafestivaalin 35-vuotisjuhlaan, Women in Film & Television Finland ry:n toimintaan, Uudenkaupungin Crusell-viikkojen puupuhallinkilpailuun, saamelaiskäräjille saamelaisen taiteen ja kulttuurin edistämiseen, sotakorvausalue Vegan kunnostukseen, Sastamalan Keikyän puisen riippusillan kunnostamiseen, [Hannakaisa Heikkinen: Mahtava juttu!] Tampereen Oopperaan, Lapin karvalakkilähetystöstä kertovaan oopperaan Rovaniemellä, Vekarateatterin 30-vuotisjuhlaan, Suomen Kalakirjastoon Muoniossa, museona toimivan Olkijoen Rauhanpirtin kunnostamiseen Raahessa ja Yläneen Luontokapinetin näyttelyn kehittämiseen.

Monen kansanedustajan kasvot ovat väikkyneet varmaan mielessänne, kun olette kuunnelleet tätä. [Naurua]

17.06 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Aloitan omalta osaltani kiittämällä niin valtiovainvaliokuntaa kuin sivistysvaliokuntaa siitä työstä, mitä te olette tehneet tämän talousarviokäsittelyn yhteydessä suomalaisen moninaisen sivistyksen ja koulutuksen eteen.

Tämän hallituksen hallitusohjelma ja myöskin tämän hallituksen esitys ensi vuoden talousarvioksi on saanut paljon kiitosta eri puolilla siitä, että nyt vihdoinkin toteutetaan se koulutuksen ja sivistyksen kunnianpalautus, jota erittäin monet tahot tässä maassa liian pitkään ovat peräänkuuluttaneet. [Timo Heinonen: Vaatimattomaksi jää!] Tämän talousarvioesityksen myötä voimme vihdoinkin liian pitkään jatkuneiden koulutusleikkausten jälkeen tuoda hyviä uutisia niin opettajille, oppilaille, opiskelijoille, vanhemmille kuin kaikille muillekin, jotka tekevät töitä suomalaisen koulutuksen, sivistyksen, kulttuurin parissa.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Nämä nyt tehtävät panostukset suomalaiseen osaamiseen ja koulutukseen ovat tärkeitä myöskin siksi, että riippumatta siitä, mistä yhteiskunnallisesta tärkeästä tavoitteesta me puhumme — työllisyysasteen nostamisesta, hyvinvoinnin edistämisestä, nuorten syrjäytymisen ehkäisystä tai talouskasvun vauhdittamisesta — oikeastaan kaikki nämä kysymykset palautuvat aina siihen, kuinka hyvin meidän suomalainen koulutusjärjestelmämme toimii ja kuinka hyvin ne ihmiset, jotka opetuksen ja koulutuksen parissa työskentelevät, pystyvät omista työtehtävistään suoriutumaan.

Ensi vuoden talousarviossa näkyvät myöskin ne isot painopisteet, mitä tämä hallitus on määritellyt kaikelle sivistys- ja koulutuspolitiikalle. Yksi niistä on koulutuksellisen tasa-arvon vahvistaminen — se, että oppimiserojen kasvu saadaan käännettyä, ja se, että saadaan vahvistettua koulutuksellista tasa-arvoa kaikilla koulutusasteilla. Joulukuun alussa julkaistuissa, tuoreimmissa Pisa-tuloksissa, kuten olen todennut tälle salille jo aikaisemmin, oli sekä ilon aiheita että murheen aiheita meille. Ilon aiheena oli tietenkin se, että Suomi edelleen kuuluu maailman kärkimaihin, mitä tulee niin lukutaitoon kuin koulutukseen, mutta erityisen huolestuttavaa oli se, että myöskin näissä tuloksissa näkyi, että tämä huolestuttava trendi kohti kasvavia eroja oppimistulosten osalta edelleen Suomessa jatkuu. Erityisen huolissamme olemme siitä, että oppilaiden kotitausta vaikuttaa oppimistuloksiin aiempaa enemmän. Siksi hallitus on päättänyt käynnistää nämä isot Oikeus oppia -hankkeet laadun ja tasa-arvon vahvistamiseksi varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Molemmat käynnistyvät ensi vuonna. Tässä varhaiskasvatushankkeessa, johon on ohjattu 125 miljoonaa kolmen vuoden aikana, kehitetään muun muassa kolmiportaisen tuen malli, pilotoidaan kaksivuotista esiopetusta, laajennetaan 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilua. Ensi vuonna myös käynnistämme varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa sekä alkuopetuksessa tällaisen laajan lukutaidon ja lukuilon edistämishankkeen, ja olin äärimmäisen iloinen siitä, että myöskin valtiovarainvaliokunta tähän lukutaidon edistämiseen kiinnitti huomiota. Ensi vuonna palautuu myöskin kokopäiväinen varhaiskasvatusoikeus yhdenvertaisena kaikille suomalaisille lapsille kuuluvana oikeutena koko maahan ja ryhmäkokoja pienennetään yli 3-vuotiaiden osalta. Tässä perusopetushankkeessa, johon on ohjattu 180 miljoonaa kolmen vuoden aikana, on tarkoitus puuttua oppimistulosten eriytymiseen, vahvistaa oppimisen tukea, koulutuksen laatua sekä myöskin tukea joustavia ja yksilöllisiä siirtymiä erityisesti varhaisten vuosien aikana.

Toinen hallituksen tärkeä tavoite on suomalaisen koulutustason nostaminen. Se ei onnistu, elleimme me pysty huolehtimaan siitä, että kaikki suomalaiset nuoret jatkossa suorittavat tutkinnon vähintään toiselta asteelta. Jotta me onnistumme siinä tavoitteessa, on tietenkin äärimmäisen tärkeätä, että niin lukiokoulutus kuin ammatillinen koulutus on laadukasta, että nuoret saavat riittävästi opetusta. Hallitus ensi vuonna ohjaa nyt 80 miljoonaa ammatillisten opettajien ja ohjaajien lisäpalkkaamiseen, jotta me voimme vahvistaa ammatillisen koulutuksen laatua ja huolehtia siitä, että lähiopetus erityisesti nuorille lisääntyy. Samassa yhteydessä [Puhemies koputtaa] myöskin lukiokoulutuksen rahoitusta vahvistetaan 18 miljoonalla.

17.11 Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen: Arvoisa puhemies! Kiitos omalta osaltani sivistysvaliokunnalle ja valtiovarainvaliokunnalle perusteellisesta perehtymisestä ensi vuoden talousarvioesitykseen ja tekemistänne huomioista ja lisäyksistä, joista edusta- ja Kivirannan puheesta saimmekin moninaisen otteen.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Hallituksen tavoite on ihmisten, luonnon ja talouden kannalta kestävä yhteiskunta. Sen saavuttaminen ei onnistu ilman osaavia ihmisiä, jotka uteliaasti tutkivat maailmaa ja luovat uutta. Suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuus nojaa tänään ja 2020-luvulla laadukkaaseen koulutukseen, maailmanluokan tutkimukseen ja osaavaan väestöön.

Hyvinvointi ja sydämen sivistys eivät kuitenkaan synny pelkästään koulunpenkkiä kulluttamalla. Ihminen tarvitsee loistaakseen myös muunlaista henkistä pääomaa, kokemuksia ja haastamista. Tähän tarjoavat mahdollisuuden erilaiset kulttuuripalvelut, urheilu sekä kentällä että yleisössä ja muut harrastusmahdollisuudet, joita tässä tuhansien yhdistysten maassa on valtava määrä.

Arvoisa puhemies! Talousarvioehdotukseen sisältyy useita korkeakouluihin, tieteseen, kulttuuriin, taiteeseen, urheiluun, liikuntaan, nuorisotyöhön sekä opintotukeen liittyviä lisäyksiä. Haluamme nostaa suomalaisten osaamista ja tukea luovaa työtä ja tuotantoa sekä niiden tasa-arvoista saatavuutta.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus nousee vuonna 2020 yhteensä 144 miljoonalla eurolla. Palautamme korkeakoulujen indeksikorotukset ja lisäämme perusrahoitusta yliopistoille 40 miljoonaa euroa ja ammattikorkeakouluille 20 miljoonaa euroa. Tiedeministerinä olen erittäin tyytyväinen siitä, että hallitus vahvistaa näin edellytyksiä laadukkaalle koulutukselle ja tutkimukselle.

Koulutuksen on pystyttävä tarjoamaan eväitä työelämään aina kunkin ajan vaatimuksista käsin. Korkeakoulutuksen sisältöjä ja digitaalista palveluympäristöä kehitetään yhteiskunnan ja työelämän muuttuvia tarpeita vastaaviksi. Korkeakoulutetun työvoiman määrää kasvatetaan korkeakoulutuksen tarjontaa lisäämällä, joustavia opiskelumahdollisuuksia kehittämällä sekä huolehtimalla, että opiskelijoita tuetaan valmistumaan ajoissa. Haluamme, että Suomi on houkutteleva maa tutkimukselle ja tutkijoille. Tutkimus- ja tiedeyhteisön kansainvälistä kilpailukykyä ja vetovoimaa tuetaan panostamalla tutkimusympäristöihin ja tutkimusinfrastruktuureihin. Suomi varautuu isännöimään ja rahoittamaan yhtä eurooppalaisen suurteholaskennan EuroHPC-yhteisyrityksen supertietokonetta.

Arvoisa puhemies! Pidän erinomaisena, että edistämme tutkimusaineistojen, tutkimustulosten ja osaamisen laajaa hyödyntämistä ja avoimuutta. Datalähtöisen tutkimuksen kehittämishjelmaa jatketaan, aineistojen digitointiin osoitetaan kehyskaudella vuosittain puolitoista miljoonaa euroa. Opintotukeen ehdotetaan 31 miljoonan euron korotusta. Lisäyksestä suurin osa aiheutuu opintolainahyvitysmenojen kasvusta. Perheellisten opiskelijoiden arki helpottuu, kun hallitusohjelman mukaisesti opintorahan huoltajakorotusta nostetaan 25 eurolla. Tämä hallitus nostaa perheellisten opiskelijoiden opintotuen korotuksen kaikkiaan 100 euroon. Lisäksi opintoraha sidotaan kansaneläkeindeksiin.

Arvoisa puhemies! Olen myös erittäin tyytyväinen, että taiteen ja kulttuurin määräraha-taso kasvaa 32 miljoonalla eurolla. Haluamme, että kaikilla on mahdollisuus taiteen harrastamiseen lompakon paksuudesta ja postinumerosta riippumatta. Taiteen ja kulttuurin toimintaedellytysten parantamiseksi otetaan käyttöön uusi museoiden rahoitusjärjestelmä ja uudistetaan esittävän taiteen vapaan kentän rahoitusta. Tämä nostaa yhteensä 10,2 miljoonalla eurolla ensi vuonna määrärahoja. Taiteilija-apurahoja nostetaan, Kansallisteatteri peruskorjataan.

Arvoisa puhemies! Liikuntaan satsataan myös reilusti. Liikuntapoliittinen selonteko valmistui viime kaudella. Toimenpide-ehdotuksiin lisätään 4,8 miljoonaa euroa ensi vuonna ja poikkihallinnolliseen liikkumisohjelmaan 6 miljoonaa euroa. Huippu-urheilukin saa lisää rahaa. [Ilkka Kanerva: Oikein!]

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Lisäksi pyrimme varmistamaan kulttuurin ja taiteen, liikunnan harrastuksen jokaiselle nuorelle ja lapselle Suomen Islannin-mallia suunniteltaessa.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt 15 minuutin vastauspuheenvuorokierros.

17.16 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos oikein paljon myös jaoston edustajalle ja jaoston puheenjohtajalle näistä esittelyistä ja myöskin ministereille.

On todella hienoa tietysti se, että koulutuksen sektorille ollaan saamassa hieman lisää rahaa. Viime kausina, siis vuodesta 2014 — eli lähes kaikki puolueet ovat olleet mukana siinä — on jouduttu näitä supistamaan. Indeksikorjauspäätöshän tehtiin jo Sipilän hallituksen aikana, mutta nyt sitten on saatu vähän lisärahoitusta.

Mutta nyt kysyisin ihan kysymyksiä. Aloituspaiikat, niihin ei ole rahaa. Erityisesti minua kiinnostaa lastentarhanopettajien koulutus ja siinä se, että onko mahdollista järjestää muuntokoulutuksia, joita esimerkiksi yliopistokeskukset ja kasvatustieteellinen tiedekunta täällä Helsingissä ovat nyt järjestäneet, että saataisiin muuntokoulutusta. Miten kaiken kaikkiaan aloituspaiikkojen rahat? Kun hoitohenkilöstöstä on nyt puhuttu, että 0,7 tulee siihen ympärivuorokautiseen hoitoon, ja kun siinä tarvitaan aika monia henkilöstöryhmiä, niin kerrotteko sen suunnitelman, että mikä se on ja miten se rahoitetaan? Myöskin opettajien määrärahoista, ne ovat sieltä tulevaisuusmäärärahoista: [Puhemies koputtaa] miten aiotaan varmistaa, että ne voivat olla kauemminkin, samoin lukion rahoitusmallin kohdalla? — Kiitos.

17.18 Marko Asell sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Marinin hallitus panostaa tulevaisuusinvestointeihin, joihin myöskin koulutus kuuluu: koulutuspanokset yhteensä 350 miljoonaa euroa, suunta on nyt hyvä. Erityisellä tyytyväisyydellä totean, että myöskin tämä drop in -hanke on päässyt listoille niin, että siihen on 100 000 euroa hyväksytty. Toivottavasti se siemenrahaksi riittää niin että saadaan sitä hanketta eteenpäin. Tässähän on tarkoitus saada tätä tähän drop out -liikkeeseen, mikä nyt tapahtuu. Drop out tarkoittaa siis sitä, että tuossa yläkouluiässä aika monet lapset lopettavat urheilun tai liikunnan, ja tässä on siihen sitten hanketta, jolla voidaan sitä ja syrjäytymistä estää.

Mutta kysymys tuosta Veikkauksesta oikeastaan, kun huolestuttaa tuo urheilun ja liikunnan rahoitus tulevaisuudessa: Veikkauksen tilanne tiedetään ja ongelmat siinä, tulot putoavat. Mitenkä tätä pystytään jatkossa torppaamaan niin että liikunnan ja urheilun rahoitus pystytään turvamaan?

17.19 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen suula on useaan otteeseen painotettu, miten kunnille lankeavien tehtävien rahoitus tullaan turvamaan, mutta itse epäilen vahvasti, ettei se tule toteutumaan. Valtionosuudet eivät riitä kattamaan todellisia kustannuksia, ja kertaluontoisella hankerahoituksella on ikävä seuraus: kun hanke päättyy, samalla rahoitus loppuu. On huomattava myös se tosiasia, että esimerkiksi toisen asteen maksuttomuus ja subjektiivinen päivähoito-oikeus tulevat aiheuttamaan kunnille investointipaineita useilla miljoonilla. Miten te aiotte tosiasiasa tämän kaiken kompensoida kunnille?

Tunnetaitojen merkitys näkyy oppimisessa ja koulutyössä päivittäin. Opettajat ja rehtorit kertovat haastavista tunne- ja vuorovaikutustilanteista. Hyvinvoinnin kysymykset ja

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

haasteet nousevat jatkuvasti keskeisiksi ongelmiksi, joita koulu ei enää yksin pysty ratkaisemaan. Opiskeluhuollossa ja moniammatillisessa työssä joudutaan resurssien puitteissa keskittymään pääasiallisesti jo olemassa oleviin pulmiin ennalta ehkäisevän työn sijasta, joka kuitenkin mainitaan vahvana Opetushallituksen tavoitteissa. Miten hallitus tulee panostamaan tunnetaitojen viemiseen koulumaailmaan?

17.20 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ihminen oppii koko ajan, ja maailma muuttuu ympärillä. Ammatteja häviää ja uusia syntyy, ja siksi on tärkeää oppia tulevaisuustaitoja. Meidän tulee osata ratkaista ongelmia ja tehdä aloitteita — tarvitaan sitä edustaja Koposen mainitsemaa tunneälyä — ja meidän tulee osata johtaa omaa toimintaamme. Täytyy olla luova, oma-aloitteinen ja innostunut, osata tehdä yhdessä, palvella toisia. Täytyy olla vuorovaikutus-, viestintä- ja kommunikointitaitoja.

On hienoa, että nyt on varattu rahaa varttimiljoona Nuori Yrittäjyys -ohjelmalle, jossa nuoret pääsevät perustamaan yrityksen, pyörittävät sitä vuoden ja oppivat käytännön kautta yrittäjyystaitoja, ja ne ovat hyvin lähellä näitä äsken kertomiani tulevaisuustaitoja. Samoin saman verran rahaa tuli myöskin tälle 4H-järjestölle, [Puhemies koputtaa] joka myöskin yrittäjyyttä edistää.

Miten muuten edistämme näiden tulevaisuustaitojen oppimista koulupolulla? Tällainen kysymys ministerille.

17.21 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että niin koulutukseen kuin kulttuuriinkin satsataan. Etumerkit ovat reilusti positiivisia, ja olen erityisen iloinen tästä, että nyt on tapahtunut koulutuksen kunnianpalautus ja täyskäännös tässä.

Puhemies! Haluaisin sanoa, että eivät nämä lisäykset ihan vähäpätöisiä ole, mitä me jaostossa ja valiokunnassa olemme tehneet. Nimittäin tässä on aivan tarkoituksella esimerkiksi 1,5 miljoonaa eduskunta lisännyt lukutaidon edistämiseen erilaisten pienien hankkeiden kautta, ja koko lukutaitostrategiakin tullaan tekemään nyt Opetushallituksen toimesta. Tänä päivänä tiedämme, että osaamisen valtti on se, että jokainen lapsi tasa-arvoisesti oppii hyväksi lukijaksi, ja siksi nämä panostukset — 1,5 miljoonaa — lukutaidon edistämiseen eivät ole ollenkaan vähäpätöiset, päinvastoin. Samoin olen hyvin iloinen siitä, että lasten ja kulttuurin yhteistä taivalta edistetään lisäämällä määrärahoja Taidetestaajiin ja siihen, että kaikki lapset pääsevät osallisiksi kulttuurista tätäkin kautta.

17.22 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oppiminen on tärkeä asia, jotta tulevaisuudessa työllistyisi, ja koulutus — oppia ikä kaikki — on tärkeitä. Päijät-Hämeessä on suuri työttömyys — Lahdessa varsinkin, suurten kaupunkien suurin työttömyys. Päijät-Hämeessä on alhainen oppimistaso, koulutustaso. Nyt vihdoinkin viimein Lahteen on saatu yliopisto. Tiedustelisinkin ministeriltä, että kun näitä tutkintokattoja aiotaan tammikuussa taas lisätä, niin onko Lahden LUT-yliopisto saamassa maisteritutkintoihin ja diplomi-insinööritutkintoihin korotuksia, että sinne pääsisi enemmän opiskelijoita, jotka sitten voisivat jäädä Lahteen työskentelemään ja nostaa meidän koulutustasoa Lahdessa, mikä taas nostaisi työllisyysastetta. Nythän Lahdessa, vaikka se on yliopiston saanut, tutkintokatto on ollut niin matalalla, että se on pikkasen estänyt. Tiedustelin ministeriltä nyt: kun tammikuussa vissiin taas näitä päätetään, onko Lahdella toivoa?

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

17.24 **Sanni Grahn-Laasonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myöskin minä haluan lausua ministereille kiitokset sitkeästä työstä. Uskon, että eduskunnassa löytyy paljon yksituumaisuutta niistä päätavoitteista, joita lueteltiin koulutuksellisen tasa-arvon vahvistamisesta koulutus- ja osaamistason nostamiseen. Ihan pari huomiota kuitenkin haluan nostaa.

Ensinnäkin, kun hallitus on tehnyt myöskin myönteisiä, plusmerkkisiä päätöksiä, joita eduskunnassa on tuettu myöskin oppositiosta käsin, haluan kuitenkin kysyä: Minkälainen arvovalinta teidän mielestänne on se, että Suomen Akatemian myöntövaltuus kuitenkin laskee eli leikataan Suomen kaikkein korkeimman tason tieteellisestä tutkimuksesta? Millä tavalla tämä valinta tukee tavoitetta 4 prosentin bkt-osuudesta tki-toiminnassa? Minkälaista tiekarttaa voidaan rakentaa, että tämä tavoite olisi realistista saavuttaa?

Lisäksi olisin kysynyt aloituspaikkojen rahoituksesta, kun siihen ei ole kohdennettu rahoitusta, mikä on herättänyt korkeakoulukentällä huomattavasti kysymyksiä.

Ja viimeisenä asiana kysyisin tasa-arvoa edistävästä toimista. Lueteltiin monta hyvää, mutta olisin kysynyt: minkä takia valittiin tehdä ne määräaikaisena hankerahoituksella eikä esimerkiksi pysyvällä ratkaisulla, vaikkapa esiopetuksen tekemisellä kaksivuotiseksi?

17.25 **Hilkka Kemppi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministereille kattavasta pohjustuksesta.

On erittäin hyvä, että tämä hallitus tunnistaa koulutuksen merkityksen ja nimenomaan varhaisen tuen vahvistamisen merkityksen, ja näen sen myös näiden eurojen myötä, joita tänne on sijoitettu, merkittävänä — yli 200 miljoonaa euroa, ja reippaasti yli meneekin.

Kun edustaja Koponen tuossa totesi, että hän on sitä mieltä, että näitä rahoja ei kunnille ole riittävällä tavalla korvattu näihin lisäyksiin — varmasti hän viittasi erityisesti varhaiskasvatuksen puoleen — niin olisin vielä ministereiltä kysynyt vahvistuksen sille, missä uskossa itse olen, että nämä resurssit on nimenomaan korvattu kunnille täysimääräisesti.

Koulutuksen tasa-arvorahojen puolelta haluaisin kysyä, sekä varhaiskasvatuksen että peruskoulun puolelta: Millä tavalla tätä tunnetaitotyötä, johon selkeästi meillä on Suomessa kova tarve, tai empatiakasvatusta ja tunteiden käsittelyä voisi vahvistaa koulutuksen tasa-arvorahoista? Miten Lapen jatkuminen opetus- ja kulttuuriministeriön puolella [Puhemies koputtaa] näkyy näissä rahoissa?

17.26 **Katja Hänninen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin yhdyn niihin kiitoksiin, joita edustajilta täältä satelee ministereille ja tälle koko hallitukselle ja valtiovarainvaliokunnalle. On äärimmäisen tärkeää, että me panostamme tulevaisuuteen elikkä lapsiin ja nuoriin aina sieltä varhaiskasvatuksesta perusopetukseen, korkeakouluun, ja nyt erityisesti myös ammatilliseen osaamiseen. Siitä leikattiin viime kaudella hurjasti, historiallisesti, mutta nyt kunnianpalautus tehdään, ja se tehdään upeasti ja hienolla tavalla. Nimittäin on tulossa historiallinen uudistus, oppivelvollisuuden pidentäminen 18 vuoteen, mikä tarkoittaa sitä, että kaikille nuorille on tulevaisuudessa oikeasti ja aidosti maksuton toisen asteen koulutus, ja tämä on äärimmäisen tärkeää.

Toinen kiitos, jonka haluan antaa erityisesti edustaja Kivirannalle, koskee Olkijoen Rauhanpirttiä, jolla on merkittävä rooli Suomen historiassa, siellä on aseleposopimus aikoinaan Suomen sodan osalta tehty. Kiitoksia siitä, että valtiovarainvaliokunta näki tarpeelliseksi osoittaa pienen summan sen korjaamiseksi. [Timo Heinonen: Totta kai!]

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

17.27 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään aamulla keskustelimme Suomen Pankin tuoreesta ennusteesta, ja ehkä enemmän kiinnitettiin silloin huomiota kasvuennusteeseen, mutta Olli Rehn totesi tuossa samassa yhteydessä, että äärimmäisen tärkeää on tätä tuottavuuden kasvua nimenomaan koulutuksen tason kautta nostaa, ja siinä mielessä toki täältä oppositioistakin iloitaan niistä panostuksista, mitä tehdään koulutukseen. Erityisen tärkeää on varhaiskasvatuksen henkilöstömitoituksen palauttaminen, jota oppositiossa yhdessä olimme viime kaudella ajamassa, ja kritisoimme silloista hallitusta. Tässä tehdään korjausliike.

Mutta olisin kysynyt siitä, että kun tämä oppivelvollisuuden laajentaminen on nyt sitten hallituksella ohjelmassa, niin onko jo linjattu, mitä tehdään tulevaisuudessa asumiskustannusten kanssa, mitä tehdään matkakustannusten kanssa. Jos oppivelvollisuus laajenee, niin silloinhan myöskin näiden kustannusten tulisi olla sellaisia, että tasavertaisesti eri puolilla Suomea asuvat opiskelijat huomioidaan. Ollaanko näitä [Puhemies koputtaa] lukuja vielä selvitetty? Ja millä tavalla taloudellisesti tullaan sitten näistä kasvavista kustannuksista selviämään?

Puhemies Matti Vanhanen: Annan vielä vastauspuheenvuorot edustajille Eloranta, Juvenen, Multala ja Kivisaari ja sen jälkeen molemmille ministereille 2 minuuttia.

17.29 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suunta on nyt muuttunut. Tulevaisuusinvestointeja koulutukseen ja tutkimukseen tehdään jo tällä hallituksen ensimmäisellä talousarviolla useita. Ammatilliseen koulutukseen tulee rahoitusta lisää 80 miljoonaa, ammattikorkeakouluille 20, yliopistoille 40, indeksikorotukset päälle. Oppivelvollisuuden laajentaminen on käynnistetty, jotta mahdollistetaan jokaiselle nuorelle riittävät elämänevät tulevaisuudelle. Varhaiskasvatusoikeuden rajauskin poistetaan, ja ryhmäkoot pienenevät. Kun viime hallitus leikkasi koulutuksesta jopa miljardin, nyt tehdään täyskäännös.

Pari viikkoa sitten julkaistuissa uusissa Pisa-tuloksissa tuli esiin, että heikkojen lukijoiden osuus on yhdeksässä vuodessa kasvanut huolestuttavasti 8 prosentista 13,5 prosenttiin ja tyttöjen ja poikien erot ovat entisestään kasvaneet. Valtiovarainvaliokunta tekikin täällä, niin kuin jo aiemmin pariinkin otteeseen mainittiin, 1,4 miljoonan euron lisäyksen talousarvioon erilaisiin lukutaitoa edistäviin toimiin, muun muassa lukutaitostrategian laatimiseen. Tämä tulikin varmaan juuri oikeaan aikaan. Kysyisinkin ministeriltä: kerrotteko vielä tarkemmin, mitä toimia hallituksella on nyt tekeillä perustaitojen vahvistamiseksi ihan jo jatkuvan [Puhemies koputtaa] oppimisen edellytystenkin näkökulmasta?

17.30 **Arja Juvenen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus on linjannut, että ruotsin kieli tulee pakolliseksi ylioppilaskirjoituksissa kirjoittaa, ja toivoisin kuulevani vastauksen, millä tavalla tämä asia etenee, oletteko jo valmistelleet lakiesitystä siellä ministeriössä.

Helsingin lukioiden rehtorithan 3.6.2019 sanoivat, että tämä tuli puskiasta. Samoin myös nuoret ihmiset ovat olleet yhteydessä ja sanoneet, että he eivät suostu lähtemään lukioon, ”me emme suostu siihen”. Kysyisin teiltä, ministeri: ettekö luota suomalaisiin ihmisiin, siihen, että kun se ruotsin kieli tulee vastaan vaikkapa työelämässä, vaikkapa hoitoalalla, niin kyllä henkilö, ihminen sen opiskelee? Sen voi opiskella myös aikuisiällä myöhemmin, silloin kun lähtee sellaiseen työhön, missä kieltä tarvitsee.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Olli Rehn linjasi tänään, että Suomessa nuorten aikuisten keskimääräinen koulutustaso alkoi laskea 10—15 vuotta sitten. Ettekö ole huolissanne, että muun muassa tämä pakko-ruotsi voi säikäyttää opiskelijoita?

Hoitajista haluan kysyä sen verran, että millä tavalla turvaatte sen, että koulutuspaikkoja riittää. Perussuomalaiset ovat linjanneet omassa vaihtoehdossaan lisärahoitusta niihin näin: lähihoitajat, sairaanhoitajat, [Puhemies koputtaa] geronomit, sosionomit.

17.31 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hieno asia, että talousarvioesitys sisältää määrärahoja lisää koulutukseen, varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen, toiselle asteelle ja korkeakouluille. Tätä on odotettu, ja se on hyvä asia. Kuitenkin olen huolissani siitä, että suuri osa näistä määrärahoista on määräaikaisia. Haluankin kysyä muutamia kysymyksiä:

Mitä tapahtuu esimerkiksi niille ammatillisen koulutuksen opettajille, jotka nyt määräaikaisilla varoilla palkataan, kun rahoitus päättyy?

Onko hallitus edelleen sitoutunut siihen, että tutkimus- ja tuotekehityksen olisivat 4 prosenttia bkt:stä vuonna 2030? Nyt tämä talousarvioesitys ei sillä polulla meitä pidä.

Miksi lukiokoulutuksen rahoitusta ei uudistettu kokonaisuutena, vaikka sitä varten oli asetettu työryhmä? Määrärahakorotus on sen sijaan todella tervetullut.

Sitten vielä yksi kysymys liikuntapaikkarakentamisesta. Hallitusohjelmassa on kirjaus, että veikkausvoittovaroilla kompensoidaan menetys liikuntaan ja muihinkin kohteisiin. Nyt kuitenkin liikuntapaikkarahoitus [Puhemies koputtaa] on 2,4 miljoonaa edellistä vuotta alhaisemmalla tasolla. Miksi hallitusohjelmaa ei ole tässä noudatettu?

17.32 **Pasi Kivisaari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä hallitus on todellinen sivistyshallitus, joka on tehnyt tietoisien arvoalinnan panostaa koulutukseen, kasvatukseen, opetukseen, ylipäätään sivistykseen aina sieltä varhaiskasvatuksesta huippututkimukseen asti. Kannan iloa myös siitä, että oppivelvollisuusiän noston ohella hallitus vankistaa sekä varhaiskasvatusta, perusopetusta että korkeakoulupolitiikkaansa.

Puhemies! Liikunta ja huippu-urheilu ovat kansalliselta merkitykseltään suuria. Kuitenkin yhteiskunnassa vaivaavat liikkumattomuuden inhimilliset ja taloudelliset ongelmat. Liikkumattomuuden hinnan yhteiskunnalle arvioidaan olevan noin 3—6 miljardia euroa. Kysymys kuuluu: mitä hallitus aikoo tehdä, että kansakunnan väkeä, liikkumattomuuden hintaa, onnistuttaisiin saamaan paremmalle tolalle?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Andersson, 2 minuuttia.

17.34 **Opetusministeri Li Andersson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos lähdetään liikkeelle kuntien rahoituksesta, niin tämä hallitus on antanut selkeän lupauksen kunnille siitä, että jos annetaan uusia tehtäviä, niin niiden rahoitus myöskin katetaan valtion rahoituksen osalta. Tämä toteutuu kyllä näiden varhaiskasvatukseen tehtävien muutosten osalta, eli ensi vuonna näkyy valtionosuuden korotuksena 7,1 ja 6,7 miljoonaa, joka kasvaa sitten seuraavana vuotena 17 ja 16 miljoonaan. Tästä on kyllä sovittu hyvässä yhteisymmärryksessä myöskin kuntapuolen edustajien kanssa.

Mitä tulee ruotsin kielen palauttamiseen pakolliseksi ylioppilastutkintoon, niin meillä ei ole mitään lakiesitystä valmisteilla vielä. Olen sanonut aikaisemminkin tässä salissa, että minun mielestäni siitä asiasta pitää ensin tehdä aika perusteellinen selvitys, jossa myöskin

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

arvioidaan yhtäältä, miten se saattaisi parantaa toisen kotimaisen osaamista kenties, mutta myöskin sitä, miten se vaikuttaa koulutukselliseen tasa-arvoon, miten se vaikuttaa kaksois-tutkinnon suorittaneiden asemaan, huomioiden ne muutokset, mitä on tehty ylioppilastutkintoon jo viime kaudella, jotka lisäsivät tutkinnon suorittamisen vaativuutta. Kun tämä selvitystyö on valmis, niin sitten voidaan tehdä koko hallituksen kanssa yhdessä johtopäätöksiä siitä, miten edetään.

Mitä tulee tasa-arvon edistämiseksi tehtäviin toimenpiteisiin, niin on totta, että nämä kehittämishankkeet ovat väliaikaisia. Siinä ei ole mitään uutta opetus- ja sivistyssektorilla, vaan päinvastoin on ollut tapana kehittää koulutuksen laatua, myöskin koulutuksen sisältöjä, tämmöisen väliaikaisen rahoituksen turvin. Mutta minä pidän äärimmäisen tärkeänä, että silloin, kun puhutaan koulutuksellisesta tasa-arvosta, pitää pyrkiä löytämään sellaisia rakenteellisia ratkaisuja, jotka ovat pysyviä ja jotka vaikuttavat pysyvästi. Siksi tulemme tarkastelemaan lainsäädännön muutostarpeita, mitä tulee esimerkiksi oppimisen tukeen, ja tullaan myöskin arvioimaan sitä, onko mahdollista tuoda nämä tasa-arvorahoituksen kriteerit osaksi meidän valtiosuusjärjestelmää.

Kaksivuotisen esiopetuksen osalta on järkevää edetä ensin kokeilun kautta. Tullaan myöskin tekemään se tarvittava selvitystyö, mitä joka tapauksessa pitää tehdä ensin, ennen kuin olisi mahdollista Suomessa siirtyä kaksivuotiseen esiopetukseen, jos päättäjät näin haluavat. Se edellyttää paljon enemmän valmistelutyötä kuin ehkä julkisuudessa [Puhemies koputtaa] on ollut esillä. Muun muassa pitää luoda kaksivuotisen esiopetuksen ope-tussuunnitelman perusteet, huolehtia siitä, että osaavaa, pätevää henkilöstöä on riittävästi koko maassa ja niin edespäin.

17.37 Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minäkin iloitsen edustaja Viitasen lailla tästä Taidetestaajien saamasta 1,4 miljoonan lisäyksestä, minkä valtiovarainvaliokunnassa hyvin teitte, kiitos siitä. Se on esimerkillistä, hyvää toimintaa, jolla on syytä olla jatkoa.

Tässä tuli useampia kysymyksiä korkeakoulujen sopimusneuvotteluihin liittyen. Tämä liittyy muun muassa varhaiskasvatuksen opettajiin ja myös Lappeenrannan teknillisen yliopiston ja myös LAB-ammattikorkeakoulun koulutuspaikkoihin. Meillä on sopimusneuvottelut tällä hetkellä käynnissä, ja ne todella tuossa alkuvuodesta ovat selvillä. Kaikkia toiveita pyritään kuuntelemaan, niitä on eri puolilta Suomea tullut kovin paljon. Näihin tarpeisiin pyritään vastaamaan aloilla ja alueilla, missä meillä osaajapulatarpeita on.

Varhaiskasvatuksen opettajiinhan satsataan — on satsattu osaltaan jo 2018 ja 2019 — tämän neljän vuoden jakson ajan, joka jatkuu vielä ensi vuonna ja seuraavana vuonna, yhteensä 28 miljoonaa euroa, jolla tulee tuhat uutta aloituspaikkaa. Se on yksi keino saada lisää varhaiskasvatuksen opettajia, sopimusneuvottelut on se toinen, ja sitten kolmantena etsimme muitakin reittejä sille, että saamme tämän varhaiskasvatustilan täytäntöön sitten 2030 mennessä sen edellyttämällä tavalla.

Voisin sitten vielä valita, kun aika loppuu tässä, että vielä nopeasti vastaan tuohon liik-kumattomuuden haasteeseen — edustaja Kivisaari siitä kysyi. Pyöräilyreitteihin tulee lisää, virkistyskäyttöstrategialle tulee lisäpanoksia, myös muun muassa harrastamiseen, Liikkuva koulu -laajennukseen, seuratukeen tulee lisärahoitus. Näillä keinoilla esimerkiksi pyrimme [Puhemies koputtaa] liikkumattomuushaastetta taklaamaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

17.39 **Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Ensi vuoden budjetti osoittaa konkreettisesti sen, että hallitus näkee oppimisen kaikkien oikeutena ja haluaa puuttua niihin huolestuttaviin merkkeihin, mitä koulutuksen eriarvoistumisesta olemme saaneet viime vuosina kuulla niin tutkimuksesta kuin muiltakin koulutuspolitiikan asiantuntijoilta. Tutkijataustaisena poliitikkona olen onnellinen siitä, että hallitus haluaa tehdä tutkimusperusteista politiikkaa ja ottaa tutkijoiden viestin vakavasti.

Tuoreimmat Pisa-tulokset, joiden pääalueena on lukutaito, kertoivat sekä hyviä että huolestuttavia uutisia. Suomalaisten oppimistulokset ovat edelleen hyvällä tasolla, ja 15-vuotiaiden lukutaito on OECD-maiden kärkeä. Huolestuttavaa sen sijaan on, että heikosti lukevien osuus kasvaa, ja tässä oppilaiden taustalla on kasvava merkitys. Myös oppilaiden suhde lukemiseen on heikentynyt, ja yhä useampi oppilas suhtautuu kielteisesti siihen. Heikosti lukevien joukossa on erityisen paljon poikia, joiden vanhemmilla on vain perusasteen koulutus.

Poikahuolipuheella on koulutuspolitiikassa pitkät perinteet. Tähän rinnalle olisi saatava enemmän puhetta poikien moninaisuudesta. Kun tartutaan poikien heikkenevään lukutaitoon, asiaa on siis tarkasteltava sekä sukupuoli- että luokkakysymyksenä. Tarvitsemme lukutaidon vahvistamisessa sukupuolisensitiivistä kasvatusta, joka purkaa sukupuolistereotypioita ja rohkaisee poikia lukemaan. Meillä on myös jo olemassa useita rohkaisevia hankkeita, joissa poikia on rohkaistu lukemaan onnistuneesti monin eri keinoin. Yhteistä näissä on, että pojat eivät ole pelkkiä huolen kohteita vaan itse aktiivisia toimijoita, joiden ääntä kuullaan. Esimerkin voima on kasvatuksessa monesti vahva, ja kaikki sukupuolet kaipaavat lukevia esikuvia, jotka heijastavat sukupuolen moninaisuutta, eivät stereotypioita. Heikkenevät asenteet lukemista kohtaan ja lukuaktiivisuuden lasku eivät ole vain koulutuspolitiikan asia vaan vaativat laajempaa yhteiskunnallista ponnistusta. Onneksi meillä on puitteet kunnossa, kuten maksuton maan kattava kirjastolaitos.

Arvoisa puhemies! Selvää kuitenkin on, että emme voi pitää lukutaitoa Suomessa enää itsestäänselvyytenä, vaikka moni lapsi lukeekin jo ennen kouluikää. Lukutaidon ongelmiin on pikaisesti puututtava, sillä lukutaito on sivistyksellinen perusoikeus ja muun oppimisen ja hyvinvoinnin perusta. Lukutaidon näkökulmasta hallituksen koulutuspolitiikan panostukset varhaiskasvatukseen ovat merkittävässä asemassa, sillä laadukas varhaiskasvatus on olennaista myös lukutaidon ja muun myöhemmän oppimisen tukemisessa. Lukutaidon vaatimukset muuttuvat ajassa, ja voidaan hyvin sanoa, että lukutaidolta vaaditaan nykyään paljon. Arjessa on pystyttävä aikaisempaa enemmän ymmärtämään yhä monimuotoisempia tekstejä, ja tieto on myös hyvin pirstaleista. Sosiaalinen media ja muut nopeasti muuttuvat viestinnän kanavat aiheuttavat myös sen, että ihmisen on päivitettävä lukutaitoaan kiihtyvässä tahdissa. Meillä on joka päivä esimerkkejä siitä, miten tärkeää kriittinen lukutaito on. Se on tärkeää, jotta vaihtoehtoisten faktojen maailma ei saa valloitettua lisää alaa. Tämä tarkoittaa sitä, että lukutaito ei ole vain peruskoulun ja oppivelvollisuuden kehittämisen asia vaan se asettaa omat vaatimuksensa myös elinikäiselle oppimiselle, jotta saamme kaikki pysymään mukana lukutaidon päivittämisessä.

17.43 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Suomalainen osaaminen pohjaa koulutuksen korkeaan laatuun, mahdollisuuksien tasa-arvoon ja maailman parhaisiin opettajiin. Siitä meidän pitää pitää kiinni. Kokoomus haluaa turvata tasa-arvoiset mahdollisuudet koulutautua ja oppia läpi elämän aina varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle saakka.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Hallituksen budjettiesitys koulutuksen ja opetuksen suhteen sisältää merkittävän ongelman, kun siellä on paljon määrärahoja esitetty tilapäisluontoisiksi. Sen takia kokoomus esittääkin koulutuspanoksia pysyviksi panostuksiksi. Kyllä me tarvitsemme koulutusta jatkossakin. On erittäin erikoista, että saamme rahoitusta opettajille esimerkiksi vain muutamaksi vuodeksi. Tässä asetamme koulut ja kunnat erikoiseen asemaan, koska rahoitusta on vain tilapäisesti. Voidaanko nämä opettajat palkata vain tilapäisiin työsuhteisiin? Myös silloin ollaan vähän erikoisessa asemassa, kun ihmisille pitäisi tarjota pysyvää työtä, jos sitä tarvetta kuitenkin jatkossakin on. Tämä hallituksen tempoileva koulutuspolitiikka johtaa määräaikaisten opettajien palkkaamiseen, tutkimusrahoituksen leikkaamiseen ja valitettavasti koulutuksen laadun heikkenemiseen.

Varhaiskasvatuksen osalta on tärkeää panostaa varhaisiin vuosiin, samoin esiopetukseen ja peruskouluun. Meillä on peruskoulussa yhä enemmän integroitua opetusta, ja se monin paikoin puoltaakin paikkaansa. Mutta kun meillä on integroitua opetusta, niin pitää myös varmistaa, että jokainen lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi ja saa riittävän tuen opetuksessa. On varmasti niin, että erityisryhmiäkin edelleen tarvitaan — niitä tarvitaan sen takia, että lapsi saa riittävän rauhallisen ympäristön, häiriöttömän ympäristön, ja toisaalta myöskin sen takia, että muu luokka pystyy työskentelemään.

Toisen asteen osalta hallitus on tehnyt ratkaisun, että se pidentää oppivelvollisuusiän. Kokoomuksessa olemme sitä mieltä, että oppivelvollisuusiän nostolla ei ratkaista niitä ongelmia, mitä sillä pyritään nyt ratkaisemaan. On tärkeää, että jokainen nuori saa koulutuksen, että jokainen nuori saa toisen asteen koulutuspaikan. Siihen pitää jokaisella nuorella olla oikeus. Mutta jos ne rahat laitetaan vain mekaaniseen oppivelvollisuusiän pidentämiseen ja taso on riittämätön, niin mitä siitä tulee seuraamaan? Siitä tulee seuraamaan opetuksen laadun laskua, ja me emme pysty silloin takaamaan riittävän laadukasta opetusta. Ja kun [Jari Myllykoski: Siihen on peruskoulu!] pitäisi katse laittaa nimenomaan siihen tukeen peruskoulussa, että kaikki pysyvät matkassa mukana, niin nyt ne rahat kohdennetaan oppivelvollisuusiän mekaaniseen nostamiseen. Mitä sitten, kun nuorelle tarjotaan jotain paikkaa ja se ei kiinnosta häntä — mitä sitten? — eikä välttämättä ole tarjota toista paikkaa? Miten koulukuljetukset, matkat — kuka ne korvaa, maksetaanko ne yhteiskunnan varoista? Tämä on merkittävä asia myös maaseudulla. Asiantuntijankemysten mukaan myöskään oppivelvollisuusiän pidentäminen ei ole vaikuttava tapa puuttua lasten ja nuorten syrjäytymiseen ja koulupudokkuuteen. Lukiokoulutuksen osalta siinä on myös vaaransa. Todennäköisesti esimerkiksi lukiokoulutuksen valintatarjotin tulee pienenemään, koska ei ole enää varoja käyttää monipuoliseen koulutukseen lukiossa.

Korkeakoulutuksen suhteen me tarvitsemme lisää paikkoja. Me tarvitsemme lisää korkeakoulupaikkoja koko maahan, mutta me tarvitsemme niitä myös Uudellemaalle, joka on jäänyt jälkeen niissä paikoissa. Ongelma tässäkin on se, että ei ole riittävästi rahoja koulutuspaikkamäärien lisäämiseen, ei sitä, mikä tarve olisi. Opiskelijoiden osalta olisi järkevää nostaa opintotuen tuloarajaa, niin että voisi tehdä töitä samalla, jos opiskelut eivät siitä häiriinny.

17.49 Antero Laukkanen kd: Arvoisa puhemies! Kiitos tiede- ja sivistysjaostolle, sen puheenjohtajalle ja koko valtiovarainvaliokunnalle hyvästä esityksen käsittelystä. Meillä oli rakentava ja kunnioittava keskustelu, ja teimme myös merkittäviä, hyviä lisäyksiä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle tehdyt panostukset ovat oikeansuuntaiset. Tutkimuksen ja tieteen rahoitus pohjaa vahvistetaan, lukutaitoa edistetään, koulutus-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

paikkoja lisätään, varhaiskasvatusta resursoidaan. Kokonaisuutena tämä esitys korjaa edellisen hallituksen leikkaamia määrärahoja ja kääntää nyt suuntaa oikeaan suuntaan. Vain kouluttautumalla Suomi tulee pärjäämään tulevaisuudessa. Ja meidän on koulutuksen osalta vielä oltava piirun verran parempia kuin kaikkien muiden, jotta pienenä maana saamme asiamme kuuluviin ja pystymme luomaan niitä menestystekijöitä.

Jaosto teki Helsingin juutalaisen seurakunnan turvallisuuden takaamiseksi 300 000 euron lisäyksen. Olimme kaikki yksimielisiä siitä, että lisääntyneessä antisemitistisessä ilmiössä ei ole näkyvissä, että turvallisuustilanne olisi jotenkin parantunut, vaan se on pikemminkin heikentynyt. Euroopan neuvosto teki 6.12. päätöksen, jossa se kehottaa jäsenvaltioita turvaamaan juutalaisten yhteisöjen turvallisuustilanteen sellaisella tavalla, että he voivat toimia. Suomi on tässä nyt sitten etunojassa ja toimii juuri niin kuin pitääkin, ja se on hienoa. Jaosto teki myös kirjauksen, että tämän määrärahan ei tulisi olla vuosittainen ponnistus vaan sen pitäisi olla pysyvä, joka arvioidaan talousarvion suunnittelun yhteydessä kunakin vuonna vallitsevan turvallisuustilanteen mukaan, ja tämä oli kyllä ehdottomasti oikein.

Arvoisa puhemies! Ulkosuomalaistoiminnan, -koulutuksen rahoitus on edelleen riittämätön. Jostakin kumman syystä vuodesta toiseen tämä raha säilyy samansuuruisena, vaikka toiminta ulkomailla lisääntyy. Ulkosuomalaisparlamentti on vuodesta toiseen tuonut tämän viestin kaikille eduskuntaryhmille, kansanedustajille, mutta aina tämä raha vain pysyy samana. Oikeastaan kysynkin, kun ymmärrän, että olette, hyvät ministerit, myös varmaan tästä tietoisia: onko tähän tulossa jotakin oikeaa, todellista tarkistusta? Olisi vähintäänkin kohtuullista jollakin tavalla puuttua siihen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on valinnut itselleen tavoitteeksi tälle hallituskaudelle koulutuksen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen niin koulutuksen osalta kuin alueellisuudenkin osalta. Tämä esitys ei kuitenkaan tässä täysin onnistu, eikä se pyri poistamaan opetuksen epätasa-arvoa kotikuntakorvauksen osalta. Se on edelleen eriarvoinen niin oppilaiden kuin opettajien osalta. Kotikuntakorvaus on julkiselle opetuksen järjestäjälle 100 prosenttia ja yksityiskoululle opetuksen järjestäjänä vain 94 prosenttia — siis kaksi samaa tehtävää ja eri raha, mistä kärsijänä ovat oppilaat ja opettajat. Tämä perustelu, että niillä olisi erilaiset tehtävät, ei ole mitenkään kestävä. Se asia on moneen kertaan jo puitu, eli se ei tähän käy vastaukseksi. Tästä epäkohdasta on sivistysvaliokunta kahdesti lausunut, että asiantila on korjattava. OAJ on lausunut samoin, että tälle asialle pitää tehdä jotain ja se pitää korjata. Samoin Yksityiskoulujen Liitto on myös vaatinut asian korjaamista. Lisäksi professori Tuori on opetuksen tilan arvioinnissaan kiinnittänyt tähän asiaan erityistä huomiota. Ihmetykseni siitä on aika suuri, että tämä asia ei juurikaan merkitse ministerille eikä ministeriölle mitään, vaan jaoston kuulemisissa todettiin, että ei ole mitään syytä muuttaa tätä asiaa. [Puhemies koputtaa] Minusta tässä on aika monta syytä. Eikä ministerillä eikä ministeriöllä ole sitä luksusta, että voi eduskunnan tahdon yli kävellä. Tähän toivoisin vastauksia ja lupauksia.

17.54 Sanni Grahn-Laasonen kok: Arvoisa puhemies! Suomalaisen koulutusjärjestelmän yksi ihailtu vahvuus on se, että meillä koulutuspolitiikkaa tehdään pitkäjänteisesti, ja kiitänkin hallitusta siitä, että se toimeenpanee omissa ohjelmassaan viime hallituskaudella tehtyjä isoja koulutuksen uudistuksia, kuten ammatillisen koulutuksen reformia, lukiolaikia, uutta varhaiskasvatustilaa, jatkaa Lukuliikettä ja on myöskin ottanut ohjelmaansa viime hallituskaudella jo sovitun korkeakouluvision tavoitteet.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Esitän muutamia kysymyksiä, jotka vielä jäivät ehkä epäselviksi tässä keskustelussa, joista ensimmäinen ja tärkein liittyy nimenomaan tutkimusmäärärahoihin. Tässä korkeakouluvissiossa ja hallituksen ohjelmassakin tavoitellaan 4 prosentin bkt-osuutta tki-toiminnassa, eli esitän kysymyksen tutkimuksen, innovaatioiden ja kehittämistoiminnan rahoituksesta. Hallituksen omassa budjettikirjassa todetaan, että tki-intensiteetti säilyy ensi vuonna nykytasolla, siis aiemmalla tasolla, emmekä vielä ole saaneet nähdä sellaista tiekarttaa, joka tätä asiantilaa muuttaisi. Toivoisinkin, että hallitus ottaisi kannan siihen, mikä takia Suomen Akatemialta ensi vuoden budjetissa leikataan, kun se on nimenomaan sitä kaikkein korkeatasoisinta tutkimusrahoitusta. Viime hallituskaudella meillä oli erittäin vaikea taloudellinen tilanne, kuten edelliselläkin hallituksella oli, ja siitä huolimatta Akatemian määrärahat aina turvattiin, ja itse asiassa myöntövaltuus kasvoi. Toivoisinkin kuulevani perustelun sille, miksi tämä linja on muuttunut.

Se on tärkeä asia, että hallitus kiinnittää huomiota Pisa-tulostenkin jälkeen peruskoulun tasa-arvotyöhön ja jatkaa myöskin tasa-arvorahoitusta. Pitäisin kuitenkin perusteltuna sitä, että nyt kun taloudellinen tilanne hallituksen silmin näyttää mahdollistavan lisäyksiä, niin nämä lisäykset tehtäisiin sillä tavalla pysyvästi, että ne eivät olisi vuosittaista hankerahoitusta.

Peruskoulu Suomessa onnistui tasaamaan kotitaustaeroja ja toteuttamaan tasa-arvon tärkeää ihannetta oppimistuloksissa ennen paremmin kuin nyt, ja tutkimustieto kasvavasti meille sen vahvistaa, että panostuksia tarvitaan ennen kaikkea sinne varhaisiin vuosiin. Meillä on Suomessa yksi OECD-maiden matalimmista varhaiskasvatuksen osallistumisasteista, ja sen takia ehdottaisinkin, että hallitus vielä harkitsisi omat prioriteettinsa kertaalleen niin, että kun hallitus valmistelee nyt isona hankkeena oppivelvollisuuden pidentämistä, niin se toteutettaisiin, niin kuin tutkimustieto meille kertoo, vaikuttavammin panostamalla nimenomaan varhaisiin vuosiin, lapsuusvuosiin: laajennettaisiin varhaiskasvatusta kattamaan koko ikäluokka ja toteutettaisiin kaksivuotinen esiopetus. Nähdäksemme tämä rahoitus, joka käytetään, noin 100 miljoonaa euroa tulevina vuosina, oppivelvollisuuden pidentämiseen, olisi siis paremmassa käytössä, jos se kohdennettaisiin päiväkotii-ikäisiin, sinne lapsuusvuosiin, ja sitä kautta varmistettaisiin, että jokaisella lapsella on hyvä alku opintielle ja elämänsä polulle. Näin ollen pystyisimme vaikuttamaan positiivisesti myöskin toisen asteen läpäisyyn ja kauttaaltaan oppimisen polkuun. Ongelmahan on nimenomaan siinä, että toisen asteen koulutus jää kesken, koska perusopetuksen jälkeen kaikilla ei ole esimerkiksi sellaista monipuolista lukutaitoa, joka vaadittaisiin, että voisi pärjätä vaativammassa opinnoissa.

Kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa on paitsi otettu sisään ja nähty hyväksi ja myönteiseksi nämä hallituksen tekemät budjettiratkaisut koulutuksessa, sen lisäksi myöskin tehty niiden päälle lisämäärärahaehdotuksia, joita hallituspuolueiden vielä olisi mahdollista halutessaan tukea. Näitä ovat muun muassa varhaiskasvatusmaksujen alentaminen merkittävästi. Se toisi kaivattua positiivista myöskin lapsiperheiden talouteen mutta ennen kaikkea mahdollistaisi yhä useamman lapsen osallistumisen tärkeään varhaiskasvatukseen.

Lisäksi meillä on peräti miljardin pääomitus korkeakouluille, mikä lisäisi korkeakoulujen taloudellista autonomiaa, ja tätä ehdottomasti suosittelen harkitsemaan. Se olisi mahdollista toteuttaa omaisuuden myyntituloista kestävästi. 140 miljoonaa euroa lisäystä tutkimukseen niin, että siinä huomioidaan sekä Suomen Akademia, Business Finland että esimerkiksi lääketieteen kliininen tutkimus.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Vielä viimeisenä asiana tasa-arvorahoitus ja ammatillisten opettajien rahoitus. Se olisi mahdollista toteuttaa pysyvänä rahoituksena, jolloin ei tarvitsisi käydä tähän vaikeaan kysymykseen siitä, mitä tapahtuu ammatillisen koulutuksen opettajille määräaikaisten työsuhteiden päättymisen jälkeen, kun tiedossa on, jaostossakin tuodun mukaan, ettei se ole edes mikään määräaikaisuuden peruste, että hankerahoitus on määräaikaista. Eli tämä on erittäin ongelmallista käytännön [Puhemies koputtaa] toteutuksessa arjessa ammatillisen koulutuksen oppilaitoksissa.

Mutta kiitos monista hyvistä asioista.

18.00 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monet puheenvuorot käsittelivät oppivelvollisuuden pidentämistä, ja se lainsäädännön valmistelutyö on parhaillaan käynnissä, ja sen valmistelun puitteissa tullaan myöskin tekemään ne käytännön rajaukset, jotka liittyvät näihin kysymyksiin, jotka tässä on nostettu esille esimerkiksi koulukuljetuksiin ja vastaaviin liittyen, eli se tulee selkeytymään tämän lainvalmistelun yhteydessä, ja samassa yhteydessä käydään luonnollisesti myöskin läpi kustannusarvioita yhteistyössä muun muassa Kuntaliiton kanssa.

Sitten mitä tulee ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen, niin täytyy ensinnäkin todeta, että minun korviini on koulutuksenjärjestäjiltä kantautunut paljon kiitoksia siitä, että hallitus on valmis tällaisia panostuksia tekemään. Siellä on huutava tarve opetuksen henkilöstön lisäämiseen edellisen kauden suurten leikkausten jälkeen. Ja se linjaus, minkä hallitus on tehnyt, on sellainen, joka itse asiassa jättää aika paljon vapautta myöskin koulutuksenjärjestäjille sen suhteen, miten ne tämän määrärahan käyttävät. Eli se mahdollistaa jo palkkalistoilla olevien tuntiopettajien tuntien lisäämistä, se mahdollistaa toki myöskin uuden opetushenkilöstön palkkaamista jopa viideksi vuodeksi tai sitten sellaisen muun henkilöstön palkkaamista, joka vapauttaa jo palkkalistoilla olevien opettajien ja ohjaajien voimavaroja siihen varsinaiseen opetustyöhön. Eli tässä ollaan haluttu jättää koulutuksenjärjestäjille myöskin liikkumavaraa.

Mitä tulee yksityisten koulujen kotikuntakorvausjärjestelmään, niin tämä nykyinen prosenttihan on ollut voimassa vuodesta 2015. Tulkinta on ollut se, että kunnilla on laajempi järjestämisvelvollisuus kuin mitä yksityisillä koulutuksenjärjestäjillä on. Se on ollut se perustelu sille, että tämä nykyinen prosentti vuodesta 2015 [Puhemies koputtaa] on ollut voimassa, ja meidän kehyksissä ei ole tämän asian korjaamiseksi nyt [Puhemies: Aika!] lisärahoitusta osoitettu.

18.02 Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Rahapelitoiminnan tuoton kasvu on taittumassa, kuten kaikki tiedämme, ja yhtiöstä on esitetty näkemyksiä, että tuo tuotto tulee pienenevän. Meillä on tästä budjettiriihen kirjaus, jonka ansiosta me selvitämme keinoja, kuinka voimme näitä tuoton alenemisiä sitten korvata mahdollisesti budjetin varoilla. Tämä työ on käynnissä hallituksen sisällä.

Kysymyksiä tuli tästä tutkimusrahoituksesta, ja täällä oli myös aika paljonkin virheellistä tietoa siitä, että tutkimusrahoitus olisi vähenemässä. Se ei todellakaan ole vähenemässä, vaan nyt todella tutkimusrahoituksenkin suunta on nousussa. [Sanni Grahn-Laasonen: Akatemiarahoitus!] Olen jo useampaan kertaan täällä kertonut, minkä takia tämä Suomen Akatemian momentti on ensi vuonna 21 miljoonaa alhaisempi kuin tänä vuonna, eli yksi syy on se, että tämä supertietokone, EuroHPC, tulee toiselta momentilta — Suomen Aka-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

temiahan usein rahoittaakin myös tällaisia infrastruktuurihankkeita. Se on yhteensä 48 miljoonan euron hanke, ja yhteensä vastinraha on 152 miljoonaa euroa, eli erittäin kannatettava hanke siellä Kajaanissa. [Sanni Grahn-Laasosen välihuuto] Sitten lippulaivo-ohjelmat jatkuvat. Ne ovat kahdeksanvuotisia, mutta niille rahoitushan oli viime kaudella vain määrääkäsiksi vuosille 18—19. Mutta Business Finlandilla esimerkiksi lisääntyy 38,5 miljoonaa euroa rahoitus, ja tähän on myös tutkimuspanoksia sitten tulossa. Meillä on tämä 4 prosentin tiekarttatyö käynnissä, se valmistuu alkuvuodesta, ja totuus on se, että yksityinen rahoitus on se, [Puhemies koputtaa] jolla me sen 4 prosentin tavoitteen 2030 vuonna voimme sitten saavuttaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Sitä jatketaan myöhemmin tässä istunnossa.

Keskustelu keskeytettiin kello 18.04.

Keskustelua jatkettiin kello 3.12.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä yleiskeskustelua opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokasta 29.

3.13 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Ilta on myöhäinen, mutta opetus- ja kulttuuriministeriön budjetti ja toiminnanala on tärkeä, siksi siitä vielä jaksan puhua.

Koulutukseen lisätään ensi vuonna kaikille koulutusasteille yhteensä noin 350 miljoonaa euroa. Investoinneilla nostetaan suomalaisten osaamistasoa, parannetaan koulutuksen laatua ja tasa-arvoa ja panostetaan lasten ja nuorten hyvinvointiin. Subjektiiivinen oikeus varhaiskasvatukseen palaa kaikille lapsille, ryhmäkokoja pienennetään. Pelkkä oikeuden palautus ei riitä, vaan on turvattava varhaiskasvatuksen hyvä laatu. Aloitammekin varhaiskasvatuksen ja peruskoulun laatua sekä tasa-arvoa parantavat hankkeet, joihin käytetään 125 ja 180 miljoonaa euroa. Hankemuotoisuus laadun kehittämisessä on henkilöstölle usein raskasta, ja toivonkin, että valmistelussa huomioidaan jatkuvuuden turvaaminen mahdollisimman hyvin ja haku- ja raportointiprosesseista luodaan ennemminkin työtä vahvistavia ja kehittäviä kuin kuormittavia elementtejä.

Koulutusjärjestelmä, joka kykenee tasaamaan perhetaustasta johtuvia eroja oppimistuloksissa, on tasa-arvon ja toimivan hyvinvointivaltion vahva perusta. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusta lisätään pysyvästi. Perusrahoitusta korotetaan 60 miljoonalla heti vuodesta 20 alkaen. Tämän lisäksi yliopisto- ja ammattikorkeakouluindeksi palautetaan täysimääräisenä useiden vuosien tauon jälkeen, mikä lisää korkeakoulujen rahoitusta edelleen 67 miljoonalla eurolla. Lisäksi koulutuksen indeksikorotukset maksetaan täysimääräisinä useiden vuosien tauon jälkeen. Tämä ei ratkaise kaikkia koulutukseen kohdistuvia paineita mutta on hyvä alku. Osaamistason nostaminen vaatii yliopistojen aloituspaikkamäärän nostoa, ja tähän tarvitaan lisäresursseja vielä nyt osoitetun rahoituksen päälle. Aloituspaikkojen soisi syntyvän sinne, missä ylioppilaita kirjoittaa eniten ja jonot opiskelupaikkoihin ovat pisimmät.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Toisen asteen ammatillinen koulutus oli edellisen hallituskauden suurin kärsijä, etenkin lähiopetuksen määrän vähetessä kriittisen paljon. Nyt tilannetta paikataan lisäämällä tänne merkittävästi opettajaresursseja.

Myös lukiokoulutuksen tasoon tehdään nosto. Lukiokoulutuksen rahoituksen vahvistamiseksi opiskelijakohtaisiin yksikköhintoihin tehdään yhteensä 18 miljoonan euron lisäys, josta 7,5 miljoonaa euroa on valtion rahoitusosuutta. Aiempina vuosina tehtyjen leikkauksien jäljiltä lukiokoulutuksen rahoitustaso on laskenut vuositasolla 100—120 miljoonaa euroa. Käytännössä kunnat osallistuvat yhä enemmän lukiorahoitukseen, minkä lisäksi oppilasryhmät ovat kasvaneet jopa 50—100 opiskelijan ryhmäkokoihin. Moni lukio on joutunut karsimaan valinnaisista kursseista. Tarvitaan siis toimia. Hallitusohjelma sisältää tärkeän tavoitteen vahvistaa lukiokoulutuksen laatua. Tämä edellyttää myös laatua koskevien kriteerien määrittelyä sekä panostuksia opettajien osaamisen kehittämiseen, muun muassa digitaitoihin ja uuden opetussuunnitelman toimeenpanon vahvistamiseen.

Hyvä ja monipuolinen luku- ja kirjoitustaito on kaiken oppimisen ja yhteiskunnassa pärjäämisen perusta — jo edellinen keskustelukin tätä osoitti — ja keskeinen taito niin opiskelussa kuin työelämässä. Viime vuosina nuorten lukutaito on alkanut jakaantua ja lukuinto on heikentynyt. Heikkojen lukijoiden osuus on kasvanut, mikä lisää riskiä syrjäytyä. Myös perheen sosioekonominen tausta näkyy oppimistuloksien erojen taustalla aiempaa enemmän. Jo viime vaalikaudella perustettiin kansallinen lukutaitofoorumi ja sen käynnistämä Lukuliike-toiminta nuorten lukemista lisäämään. Toiminnan jatkumisen rahoitus turvataan nyt. Tämän tärkeän työn pitkäjänteinen edistäminen tulee turvata jatkossakin eri toimijoiden, kuten koulujen ja kirjastojen, yhteistyö mahdollistaen.

3.17 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! On tärkeää, että kaikilla suomalaisilla on tasa-arvoiset mahdollisuudet kouluttautua läpi elämän. Siksi katselenkin huolissani hallituksen esityksiä koulutuspanostuksiksi, sillä ne ovat hyvin suurelta osin määräaikaaisia eivätkä pysyviä. Tämän vuoksi kokoomus esittää, että ensi vuoden budjettiin tehdään aitoja ja ennen kaikkea pysyviä sivistyspanostuksia. Panostaisimme 140 miljoonaa euroa pysyviä määrärahoja tutkimukseen, alentaissimme 50 miljoonalla varhaiskasvatusmaksuja sekä varaisimme 10 miljoonaa aloituspaikkoihin. Nämä esitykset siksi, että Suomessa jatkossakin kuka tahansa voisi päästä mihin tahansa varallisuudestaan riippumatta, mikäli kykyjä ja motivaatiota löytyy. Kokoomus arvostaa sitä, että panostukset ovat pysyviä, eivät tuulen viemää muutaman vuoden päästä.

Arvoisa puhemies! Itselleni tärkeä kokoomuksen esitys on opintotuen tulo-rajoiden nostaminen 50 prosentilla. On tärkeää, että yhteiskunta lähettää nuorille ihmisille sellaisen signaalin, ettei ahkeruudesta rangaista vaan sitä tuetaan. Yhdeksän kuukauden opintotuen vuositulo-rajana tulee nostaa 12 000 eurosta 18 000 euroon. Pelkkä indeksiin sitominen on vain pikkunäppärää kikkailua. Meidän eli kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa esitetty vastuullinen rahoituspohja takaa, etteivät sivistyspanostukset jää hetken huumaksi.

3.19 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Lyhyesti sen verran, että kiitoksia edustaja Hopsulle, te olitte niitä ensimmäisiä kansanedustajia, keiden kuulen täällä toteavan tämän lukiokoulutuksen ongelmatiikan juuri siitä rahoitusjärjestelmästä elikkä juuri sen, että me saimme nyt sinne sen 18 miljoonaa, mikä on hyvä asia, mutta siitä on vain 7,5 miljoonaa sitä valtion rahaa ja 11,5 miljoonaa tulee kunnilta, ja kun kunnat maksavat siitä nyt jo sen

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

neljä viidesosaa, niin se on kestävä ratkaisu. Me tarvitsemme siihen sen uuden rahoitusjärjestelmän.

Sitten se, että nyt tätä maksutonta varhaiskasvatusta olisin ajamassa tulevaisuudessa: Se on hienoa, että siinä on otettu jo vähän askeleita, mutta kyllä se tulevaisuudessa varmasti olisi ihan järkevää, että meillä olisi ihan maksuton varhaiskasvatus. Että sillä periaatteella.

Sitten minä olen täällä käyttänyt jo tänä iltana sen puheenvuoron, etten missään nimessä ymmärrä tuota oppivelvollisuuden nostamista tällaisessa tilanteessa, kun sitä rahaa ei ole riittävästi. No, me emme tiedä vielä, mihin sitä rahaa nyt sitten tarvitaan, mutta jokainen meistä nyt ymmärtää sen, että jos kirjat ja matkat ja opetuksen maksaa, niin siihen ei se 107 miljoonaa riitä. Ja pidän todella hämmästyttävänä sitä, että laitetaan sinne loppupäähän, kun meidän pitäisi laittaa niihin alkupään puutteisiin.

Tässä esimerkiksi edustaja Hopsu, jolla on erinomaisen hyvä kokemus näistä asioista ja joka on asiantuntija, sanoi tästä, kun lähiopetusta on nyt vähennetty. Kyllä, ammatillisessa koulutuksessa jos lähiopetusta vähennetään, niin se kyllä näkyy niissä taidoissa, tai jos se opettaja ei pysty menemään sinne käytännön kentälle, niin se kyllä näkyy niissä taidoissa. Se alkaa sitten näkyä siinä osaamisessa, ja meidän pitäisi kuitenkin satsata nimenomaan osaamiseen.

Mutta kaiken kaikkiaan olen ylpeä suomalaisesta koulutusjärjestelmästä. Pisa-tutkimuksen tulokset, jotka tässä hiljattain tulivat, korostivat sitä, että oppilaan hyvinvointi ja osaaminen korreloivat toisiinsa, ja siitä syystä kannattaa satsata myös hyvinvointiin. — Kiitos.

3.21 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tuosta opetuksen lisärahoituksesta ja tästä opetuksen osiosta sen verran, että kun lukiokoulutuksesta puhutaan, niin ottakaa nyt siellä hallituksessa vähän kriittisesti se asia, että aletaanko Suomeen tuomaan pakkoruotsia. Se ei ole kovin kestävä ajatus nyt, kun oppilaille on tullut jo kuusi kirjoitettavaa ainetta, niin että on useampi valittava — oliko se niin, että pakollisten kirjoitettavien määrä nousi neljästä viiteen. Jos sinne nyt vielä ruotsi tuodaan pakolla mukaan, niin se varmasti aiheuttaa vain turhaa viivytystä, niin ettei saada ylioppilastutkintoa, ja sitä myötä jatko-opiskelut siirtyvät. Tämän haluaisin sanoa.

Se on loistava asia, jos toisen asteen ammatilliseen opetukseen saadaan kohdistettua niitä rahoja. Siellä on valitettavasti myös sellainen tilanne, että kun opettajat ovat tulleet jo 15 vuotta sitten sinne töihin, niin heillä on ollut tietty palkka, ja sitten kun aika on kulunut tai on tullut kaikkia palkankorotuksia, niin aina on vähennetty tuota opettajien tuntimäärää. Mielestäni se ei oikein hyvin valmenna ammattiin, että tuntimäärät viikossa alkavat olla noin 20:tä tuntia tai 22:tä tuntia. Jos sieltä halutaan ammattilaisia kouluttaa työelämään, niin siellä on pakko lisätä sitä lähiopetustuntien määrää sillä tavalla, että se alkaa vastamaan normaalia työviikkoa. Tämän halusin näin evästyksenä sanoa.

3.24 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Jatkan edellisestä ensin Risikolle, että olen maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilujen laajentamisesta, joka hallitusohjelmassa kirjattiin, varsin samaa mieltä, että se on kannatettava toimenpide.

Tärkeä lisäys tässä budjetissa tehdään opettajien täydennyskoulutukseen koskien opettajien osaamisen kehittämistä erityisesti ilmastonmuutoksen ja kestävä kehityksen käsittelyssä. Nuoret janoavat tästä ajantasaista tietoa, ja toisaalta suuri huoli painaa heitä, ja opettajat tarvitsevat asian käsittelyyn taitoja.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Opetus- ja kulttuuriministeriön alle kuuluvat myös kirkolliset avustukset. Tällaisena polarisaation aikana on tärkeää, että tukea annetaan uskontojen vuoropuhelun edistämiseen. Maahanmuuttajataustaisten, jopa toisen polven maahanmuuttajien, integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan ei etene yhtä hyvin kuin muissa Euroopan maissa. Oppimistuloksien ero kantasuomalaisiin on Euroopan suurin. Hallitusohjelman mukaan tavoitteena on vahvistaa suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetusta jo varhaiskasvatuksesta alkaen ja tehdä siitä velvoittavaa ja panostaa maahanmuuttajataustaisten oppilaiden tukemiseen erityisesti koulutuksen nivelvaiheissa, ja tähän työhön lisätään nyt rahaa.

Hallitus on asettanut kunnianhimoiset tavoitteet lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Vakavassa ylisukupolvisessa syrjäytymisriskissä arvioidaan olevan 20 000 lasta ja nuorta. Yksi toimenpide on mielekkään harrastuksen takaaminen jokaiselle lapselle ja nuorelle. Osa harrastustoiminnasta pyritään tuomaan koulujen iltapäiviin, jotta pienten lasten perheille jäisi myös vapaita yhteisiä iltoja. Osana tämän tavoitteen toteuttamista koulujen kerhotoimintaan lisätään 2,9 miljoonaa euroa, minkä lisäksi esitykseen sisältyy 5 miljoonan euron määräraha koulupäivien yhteydessä järjestettävään harrastustoimintaan. Aamu- ja iltapäivätoiminta tavoittavat näin toivottavasti yhä useamman toisen vuosiluokan oppilaan sekä erityistä tukea tarvitsevia oppilaita.

Myös nuorisotyön tavoitteena on tukea nuorten osallisuutta ja elämänhallintaa sekä tasavertaisia harrastusmahdollisuuksia. Nuorisotyöhön osoitetaan miljoona euroa enemmän kuin tänä vuonna. Myös työpajatoiminnan resursseja lisätään.

Korostan ennalta ehkäiseviä ja matalan kynnyksen toimia, joilla voidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tarjota kokonaisvaltaisia yksilöllisiä palveluita. Syrjäytymisen ehkäisyyn tulee kiinnittää huomiota jo neuvoloista ja varhaiskasvatuksesta lähtien. Valtiovarainvaliokunta lisää momentille nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn Gutsy Go -toimintaan 250 000, ja toiminnan valtakunnallistaminen on tavoitteena. Kyseessä on yläkoululaisille tarkoitettu syrjäytymistä ehkäisevä hanke, jonka kohteena on koko 14-vuotiaiden ikäluokka. Tarkoituksena on lisätä nuorten yhteiskunnallista osallisuutta ja toiveikkautta elämästä ja tulevaisuudesta.

Vapaa sivistystyö kantaa laajaa vastuuta maahanmuuttajien aktiivisesta kotoutumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan ja osasta kieliopintoja. Opinnot vahvistavat myös opiskelijoiden yhteiskunta- ja työelämäorientaatiota. Tähän toimintaan myönnetään 5 miljoonan euron kertaluonteinen valtionavustus. Tavoitteena on ollut, että maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen tulisi valtion sataprosenttinen rahoitus, joka kattaisi sekä koulutuksen valtionosuuden että opiskelijamaksun osuuden. Näin tämä ei vähentäisi sitten muuta tarjontaa, jota vapaassa sivistystyössä on. Pidän todella tärkeänä, että kotoutumiskoulutuksen rahoitus turvataan.

Myös taiteen ja kulttuurin määrärahoja lisätään. Olen itse Oopperan hallintoneuvostossa jäsenenä, ja siellä tämmöinen Taidetestaajat-hanke on tullut tutuksi. Tutkimuksen mukaan taiteella ja kulttuurilla on myönteisiä vaikutuksia myös väestön terveyteen ja hyvinvointiin. Nyt mahdollistetaan Taidetestaajat-hankkeen jatko. Demokratiakasvatuksen hengessä voisi pohtia, että Helsinkiin suuntautuvia Taidetestaajat-vierailuja olisi myös täällä Eduskuntatalossa.

Valtiovarainvaliokunta pitää tärkeänä, että hallitusohjelman mukaisesti kulttuurin ja taiteen määrärahojen osuutta valtion budjetissa pyritään pitkällä aikavälillä kasvattamaan siihen 1 prosenttiin.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Vielä viimeisenä: Saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoimintaan ehdotetaan yhteensä 1,2 miljoonan euron rahoitusta, jolla järjestetään toimintaa sekä [Puhemies koputtaa] saamelaisten kotiseutualueen kunnissa että myös sen ulkopuolella. Rahoitus riittää nykyisen toiminnan turvaamiseen. Lisärahoitustarvetta tulee arvioida, jotta toiminnan laajentaminen olisi mahdollista.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

3.2. Pääluokka 35 Ympäristöministeriön hallinnonala

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Esitellään ympäristöministeriön hallinnon-alaa koskeva pääluokka 35. Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia.

Keskustelu

18.04 **Anneli Kiljunen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin, kiitos asunto- ja ympäristöjaostolle erittäin hyvästä yhteistyöstä.

Tämä budjettiesitys vuodelle 2020 on saanut paljon positiivista palautetta jaostossa. Se sisältää merkittäviä panostuksia ja toimia ilmastonmuutoksen torjuntaan ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen Suomessa. Useat tavoitteet, kuten esimerkiksi hiilineutraalisuuden saavuttaminen vuoteen 2035 mennessä, ovat luonteeltaan poikkihallinnollisia, joten niihin pääseminen edellyttää monia toimia useilta eri hallinnonaloilta. Näin ympäristöministeriöllä on kokoaan merkittävämpi rooli erityisesti toimenpiteiden koordinoinnissa, jolla varmistetaan johdonmukainen toiminta ja päästövähennystoimien toteuttaminen sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti.

Arvoisa puhemies! Päätöksenteon ja tehokkaampien toimien valitsemisen tueksi tarvitaan korkealaatuista ja riittävää tietopohjaa. Valiokunta korostaa erityisesti selvitys- ja tutkimustoiminnan tarpeellisuutta. Niin ikään ilmastopaneelin lisärahoitus tulee vahvistamaan tietopohjaa. Vuonna 2020 panostetaan myös laajasti kiertotalouden edistämiseen, tavoitteena vahvistaa Suomea kiertotalouden edelläkävijänä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kansalaisjärjestöjen rahoitus vahvistuu. Kansalaisjärjestöillä on tärkeä rooli ja merkitys muun muassa ympäristötietoisuuden lisäämisessä sekä erilaisten toimien tekemisessä. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä luonnonsuojelun lisärahoitusta ja on näin tyytyväinen, kun määrärahat kasvavat kaiken kaikkiaan 88,8 miljoonaa euroa. Näin pystytään aiempaa paremmin pysäyttämään Suomen luonnon monimuotoisuuden heikentyminen ja tavoittelemaan hiilineutraalisuutta vuoteen 2035. Tähän pyritään muun muassa tehostamalla toimia uhanalaisten lajien ja luontotyypin suojelemiseksi, selvittämällä ilmastoviisaita suojeluratkaisuja ja arvioimalla luonnonsuojelulainsäädännön uudistamistarpeita. Lisäksi käynnistetään uusi kymmenvuotinen Helmi-elinympäristöohjelma, jossa kunnostetaan ja suojellaan luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita elinympäristöjä.

Arvoisa puhemies! Hallitus on sitoutunut myös sellaiseen ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaan, jossa tavallinen ihminen pidetään mukana. Tästä on esimerkkinä Metsähallituksen

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

luontopalveluille osoitettava lisärahoitus, jolla retkeilypaikkoja kunnostetaan niin, että luonnonelämykset ja terveysvaikutukset olisivat yhä helpommin saatavilla.

Arvoisa puhemies! Tähän ympäristöluokkaan kuuluu myös asuminen. Asuminen ja rakentaminen aiheuttavat 30—40 prosenttia Suomen ilmastopäästöistä. On tärkeää keskittyä päästöjen vähentämiseen ja kiertotalouden edistämiseen myös rakennetun ympäristön osalta. Kestävä kaupunkikehitys ja puurakentaminen sekä lähiöt saavat esityksessä myös tukea. Valiokunta on kuitenkin huolissaan siitä, että Suomi on jakautunut vahvasti elinvoimaisiin ja taantuviin alueisiin, ja tämä näkyy muun muassa asuntojen arvon laskuna eräillä alueilla ja samaan aikaan nopeana nousuna toisilla alueilla. Tilanne ei edistä työllisyystavoitetta tai kannusta muuttamaan työn perässä. Tarvitaan samaan aikaan lisää kohtuuhintaisia asuntoja kaupunkikeskuksiin sekä räätälöityjä työkaluja ja tukea alueille, joilla asuntoa ei välttämättä saada myytyä tai edes lainaa asunnon korjauksiin. Keskeistä on saada käyntiin 8-vuotinen asuntopoliittinen kehittämisohjelma ja selvittää laaja-alaisesti, kuinka taantuvien alueiden asumisen ongelmia voidaan ennaltaehkäistä ja huolehtia siitä, että asuinolot parantuvat tasapuolisesti koko maassa.

Arvoisa puhemies! Tärkeää on edelleen turvata jokaiselle ihmiselle koti. Erityisryhmien asumisen turvaaminen ja kehittäminen ovat myös tulevaisuuden painopisteinä. Kehitysvammaisten asuntojen investointiavustukselle on edelleen suuri tarve. Ikääntyneiden asumisen erilaisia asumisratkaisuja kehitetään ja lisätään. Hallitus on myös sitoutunut puoltamaan asunnottomuuden vaalikauden aikana. Asunnottomien asumisen painopiste siirtyy hajautettuun asumiseen ja tavallisen asuntokannan käyttämiseen. Tärkeää on lisätä kohtuuhintaista asuntotuotantoa. Hallitusohjelmassa on tähän kunnianhimoiseen tavoitteeseen tarkoitus saada 10 000 korkotuettua vuokra-asuntoa ja asumisoikeusasuntoa, mutta esitetty valtuus ei tähän määrään nyt riitä. Valiokunta esittääkin tästä syystä lausumaa: ”Eduskunta edellyttää, että Valtion asuntorahaston korkotukilainavaltuutta nostetaan siten, että hallitusohjelmassa asetettu tavoite valtion tukemasta asuntotuotannosta saadaan täytettyä.” Valiokunta pitää niin ikään tärkeänä, että maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimusmenettelyä voidaan jatkaa Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun kaupunkiseuduilla, sillä sopimusmenettely on osoittautunut erittäin toimivaksi. Näin saadaan lisättyä asuntotuotantoa, edistää hiilineutraalien kaupunkiseutujen kehittymistä ja liikkumisen kestävä kehitystä ja voidaan puuttua myös segregatiokehitykseen. Menettelyä on tärkeä laajentaa myös [Puhemies: Aika!] käynnissä olevien selvitysten mukaisesti uusille kaupunkialueille.

18.10 Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen: Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma ja myös valtiovarainvaliokunta mietinnössään tunnistaa hyvin aikamme vakavimpiin kuuluvat ongelmat: ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuskadon. On tärkeää, että hallituksella on vahvat puitteet työlle ympäristön, luonnon ja ilmaston parhaaksi. Esimerkiksi luonnonsuojelun rahoituksen 100 miljoonan euron lisäys, vesiensuojelun tehostamisohjelman vahva rahoitus ja asuntuopuolella energiaremonttituki ovat askeleita oikeaan suuntaan. Myös valiokunta on tunnistanut muun muassa nämä tärkeät hankkeet mietinnössään.

Luonnon monimuotoisuuden vahvistamisessa otetaan nyt iso loikka. Uhanalaisia luontotyyppisiä suojellaan aiempaa enemmän, ja paljon resursseja suunnataan myös elinympäristöjen ennallistamiseen. Ennallistamisen ja kunnostus- ja hoitotyön kohteena tulevat olemaan kaikkein uhanalaisimmat luontotyyppimme, kuten suot, lintukosteikot, perinneym-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

päristöt ja ranta- sekä vesiluonto. Satsauksilla luonnonsuojeluun hallituksen tavoite ei ole enempää eikä vähempää kuin pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikentyminen vuoteen 2030 mennessä.

Ennallistamis- ja kunnostustöitä tehdään aiempaa enemmän ja joka puolella Suomea paljolti nimenomaan harvaan asutuilla alueilla. Tämä synnyttää uusia työpaikkoja ja työmahdollisuuksia kaikkiin maakuntiin. Jaan vahvasti valiokunnan tärkeän huomion selvitys- ja tutkimustoiminnan vahvistamisesta. Tutkittuun tietoon perustuva päätöksenteko on kirjattu myös hallitusohjelmaan, ja sen on oltava kaiken päätöksenteon lähtökohta. Hutkimalla ei hyvää jälkeä synny. Luontopaneelin toimintaedellytyksiä tullaan vahvistamaan huomattavasti. Luontopaneelin rahoitus tulee ympäristöministeriön sisäisistä määrärahoista, tarkka summa saataneen alkuvuodesta.

Arvoisa puhemies! Luonnonsuojelualueiden lisäämisellä ja luonnon ennallistamisella on myös tärkeä rooli niin ilmastonmuutoksen hillinnässä kuin siihen sopeutumisessakin. Esimerkiksi metsien ja soiden suojelu vahvistaa myös niiden merkittäviä hiilivarastoja ja nieluja.

40 kansallispuistoamme ovat suomalaisille erityisen rakkaita ja ylpeyden aihe. Kunnostamme kansallispuistojen reittejä ja kuromme Metsähallituksen luontopalveluiden korjausvelkaa umpeen. Monin paikoin huonoon kuntoon päässeitä pitkospuita, nuotiopaikkoja ja muita retkeilyrakenteita laitetaan toden teolla kuntoon tällä hallituskaudella. Kansallispuistoverkkoa vahvistetaan, ja joissain nykyisissä kansallispuistoissa voidaan tehdä alueen laajennuksia yhtenäisemmän kokonaisuuden saavuttamiseksi. Uuden tai uusien kansallispuistojen perustamista päästään pohtimaan tarkemmin jo ensi vuonna.

Tuntuva 15 miljoonan euron rahoitus on myös vesiensuojelun tehostamisohjelmalle. Kyseessä on iso ja laaja-alainen vesiensuojeluohjelma, joka on käynnistynyt tänä vuonna. Ensi vuonna parannetaan muun muassa Saaristomeren tilaa tukemalla peltojen kipsikäsitelyä meren valuma-alueella Varsinais-Suomessa. Kipsi sitoo peltojen ravinteita ja estää niiden kulkeutumista vesistöön.

Hallituksen ilmastotyötä johdetaan ja koordinoidaan ympäristöministeriöstä. Ympäristö- ja ilmastoministerinä toimin ilmasto- ja energiapoliittisen ILPO-ministerityöryhmän puheenjohtajana. Ministeriryhmässä yhdistetään useiden ministeriöiden voimat ilmastotyön tukemiseksi, on sitten kyse energiasta, liikenteestä, maataloudesta tai metsistä. Ympäristöministeriön johdolla tehtäviä ilmastotoimia ovat esimerkiksi energiatehokkuusremonttien tukeminen 20 miljoonalla eurolla ensi vuonna ja sähköautojen latausinfrastruktuurin tuleva 5,5 miljoonaa, jolloin tuki yli kolminkertaistuu. Pidän valiokunnan tapaan myös myönteisenä, että keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma KAISUun on varattu 1 miljoona euroa vauhdittamaan kuntien ja alueiden ilmastotyötä.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi muutama sana asuntopolitiikasta. Asuntomarkkinat ja asuntotilanne ovat maan sisällä voimakkaasti polarisoituneet, kun muuttoliike suuntautuu muutamaankasvukeskukseen ja samalla syrjäisemmällä seuduilla väki vähenee. Hallitus on käynnistänyt 8-vuotisen asuntopolitiittisen ohjelman valmistelun, jolla pyritään löytämään ratkaisuja sekä kasvavien kaupunkiseutujen asumisen korkeaan hintaan että väestöään menettävien alueiden ongelmiin.

Jo ensi vuonna hallitus toteuttaa toimia, joilla tuetaan väestöään menettävien alueiden asuntopolitiikkaa. Niistä voi mainita esimerkiksi tuen, jolla asuntoja muutetaan ikääntyville sopiviksi ja purkuavustusten korottamisen. Toisaalta hallitus tukee myös kasvavia kaupunkiseutuja ja niiden asuntotuotantoa erityisesti MAL-sopimusten kautta. Hallitus on

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

asettanut tavoitteeksi asunnottomuuden puolittamisen tällä hallituskaudella. Tähän pureutuva asunnottomuuden [Puhemies: Aika!] yhteistyöohjelma käynnistetään ensi vuoden alkupuolella.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt on sitten mahdollisuus 10 minuutin debattiin. Avataan tämä v-painike tuomaan se sitä kautta näin.

18.15 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos esittelystä ja myötämielisestä suhtautumisesta erityisesti kansallispuistoihin ja luonnonsuojelualueisiin, se lämmittää mieltä.

Ministeri kertoi, että reitteihin ja pitkospuihin ja muihin rakenteisiin kiinnitetään erityistä huomiota ja korjausvelkaa vähennetään. Esitän tässä yhteydessä toivomuksen, että myös meidän aivan ainutlaatuinen autiotupaverkostomme saa huomiota. Kahtena edellisenä vuotena valtiovarainvaliokunta on lisännyt ensin 100 000 ja toisena vuonna 200 000 nimenomaan korvamerkattuna tähän tarpeeseen. Se on aivan ainutlaatuinen, ja sillä on kultuurihistoriallista arvoa ja retkeilyyn ja luonnon kestävään käyttöön liittyviä piirteitä.

Kansallispuistoverkoston alueellisesta laajentamisesta — oikein hyvä — ja mahdollisen uuden perustamisesta mainitsitte. Esitän tässä yhteydessä harkittavaksi sitä, että suurtureiden alue Käsivarressa olisi siellä tarkastuslistalla. Ministerinä ollessaan Niinistö teki siitä selvityksen, ja siinä vaiheessa tällainen paikallinen hyväksyttävyyys ei ollut kovin hyvä, mutta uskoisin, että tässä suhteessa on kehitystä tapahtumassa, ja alue voisi kyllä olla kansallispuiston väärti.

18.17 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ympäristöministeriön alalla on budjetissa monia hyviä asioita, oikeastaan jakaantuen ympäristöasioihin ja asuntopolitiikkaan. Nostan muutamia esille.

Esimerkiksi vesiensuojelun tehostamisohjelma on erittäin hyvä asia, että saadaan Itämerelle ja myöskin sisävesille parannusta aikaan. Kansallispuistojen ja retkeilypaikkojen kunnostamiseen osoitetut rahat ovat erittäin hyvä asia, luonnonsuojelun määrärahat ovat hyvä asia, ja itse myöskin nostaisin nämä Metso-rahats. Se on hyvä asia, että vapaaehtoisuuden pohjalta saadaan Metso-ohjelmaa vietyä eteenpäin.

Sitten asuntorakentamiseen haluaisin kiinnittää huomiota. Puurakentamisen edistäminen on tärkeä asia. Viimeiset tiedot ovat kuitenkin tosiasia, että puurakentamisen aloituskohteet ovat vähentyneet. Toivon, että sinne saadaan lisää pontta. [Puhemies koputtaa] Asunnottomuuden puolittaminen [Puhemies koputtaa] on tavoitteena hyvä asia, [Puhemies: Aika!] ja MAL-sopimukset ovat erittäin hyvä — toivon, että niitä voitaisiin laajentaa jatkossa myöskin muihin kaupunkeihin.

18.18 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Madridin ilmastokokous karahti karille viime viikonloppuna. Odotukset olivat kovat, ja paikalle saavuttiin yksityislentokoneilla ja lisäksi myös purjeveneellä. Suurimmat saastuttajat, Kiina ja Intia, eivät kuitenkaan vielä halua muuttaa tapojaan ja jatkavat saastuttamista ja sen lisäämistä vielä 2030-luvulle asti. Kuitenkin he haluavat, että muut leikkaavat sitten päästöjään ja rahoittavat myös köyhien maiden päästöleikkauksia. 100 miljardin dollarin kansainvälinen ilmatorahoituksen lupaus ei ole toteutunut, ja siellä on monia muitakin isoja maita, mitkä eivät halua oikein tehdä mitään.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

No, SDP ja hallitus ovat todenneet, että Suomi haluaa olla kokoansa suurempi maailmalla. Toivoisinkin nyttien ja kysyn hallitukselta, ministeriltä: ei kai Suomi ala nyt tekemään entistä enemmän muuttien osuutta ilmastopäästötavoitteista [Puhemies koputtaa] ja rahoittaa entistä enemmän?

18.19 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että hallitusohjelma tavoittelee kylliksi kohtuuhintaisia vuokratoteja ihmisille. Ja oli tärkeä havainto tässä, että mikäli kysyntää syntyy, ja toivon syntyvän — hallitushan parantaa näitä ehtoja, jotta tuista tulisi kiinnostavia — niin täällä sitten vielä valiokunta toteaa, että valtuuden luonnollisesti on oltava näihin riittävä. Pidän myös tärkeänä, että näitä käynnistysavustuksia on päätetty ulottaa myös pääkaupunkiseudun ulkopuolisille maa-alueille. Muun muassa Tampereella ollaan kovasti iloisia tästä asiasta, niin kuin monella muullakin paikkakunnalla varsinkin sitten, kun varmasti vielä laajennetaan näitä käytäntöjä.

Mutta, puhemies, yksi asia minua askarruttaa. Se oli hyvä, että hallitusohjelma yksioikoisesti linjaa sen, että Valtion asuntorahasto jatkossakin rahoittaa kohtuuhintaista asumista, ja tämä sama linjaushan oli yksimielinen eduskunnan viime kaudella. Nyt kokoomus omassa vaihtoehtobudjetissaan on [Puhemies: Aika!] ryöstämässä ARAn eli siirtämässä siitä miljardin pois [Puhemies: Aika!] kohtuuhintaiseen asumiseen tarkoitettua rahaa.

18.21 **Tiina Elo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä budjetista tosiaan näkyy, että hallitus on vihreän ympäristö- ja ilmastoministeri Mikkosen johdolla lähtenyt ripeästi toimeenpanemaan hallituksen historiallisia panostuksia luonnonsuojeluun. Tässä valtiovainvaliokunnan mietinnössäkkin todetaan, että useat tavoitteet ovat poikkihallinnollisia, esimerkiksi hiilineutraali Suomi 2035, ja edellyttävät toimia useilla eri hallinnonaloilla, mutta kuitenkin niin, että ympäristöministeriöllä on tässä kokoaan suurempi koordinoiva rooli. Edelleen tässä mietinnössä ja myös ympäristövaliokunnan lausunnossa kiinnitettiin huomiota ministerien ja ely-keskusten resurssien ja henkilöstön riittävyteen näissä vaativissa tehtävissä. Tähän toivottavasti kiinnitetään nyt sitten jatkossa huomiota.

Hienoa, että kansallispuistoihin panostetaan. Tässä nostan esiin myös sen toiveen, että Porkkalan alue Kirkkonummella on pitkään ollut valmiina kansallispuistoksi, ja toivon, että se pysyy tiivistä harkinnoissa mukana, kun uutta kansallispuistoa lähdetään pohtimaan. —Kiitos.

18.22 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ympäristöministeriön hallinnonalalla on todellakin tärkeitä panostuksia vesistöjen suojeluun. Myöskin tätä Metso-ohjelman 25 miljoonan panostusta voi pitää erittäin merkittävänä, ja muistan tuossa viime vaalikampanjoitten aikana, että monet puolueet olivat tämän kirjanneet, myös kristillisdemokraatit, tavoitteisiinsa.

Myöskin luonnonsuojelualueelle tehtävät panostukset ovat tärkeitä, koska yhä useammilla ihmisillä on silloin mahdollisuus myös oman luontosuhteen rakentamiseen. Ilolla pistän merkille esimerkiksi Savo-Karjalan vaalipiirin Kolin kansallispuiston ympäristöön tehtävät ratkaisut, joissa yritetään pysäköintialuetta saada sellaiseen paikkaan, joka ei sitä puistoa riko, mutta kuitenkin ihmiset pääsisivät alueelle. Tämä on todella tärkeää.

Myöskin kolmannen sektorin yhteistyöstä kertoo hyvää Metsästäjäliitolle annettu 100 000 euron lisäys, jossa kosteikkojen suojelussa nähdään sitten se heidän panostuksensa. Ja tämän rakennetun ympäristön digitaalisen rekisterialustan luominen [Puhemies ko-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

puttaa] on äärimmäisen tärkeää. Tällaiset asiat ovat esimerkiksi naapurimaassamme Virossa jo paljon pidemmällä, ja [Puhemies: Kiitos! — Aika!] tämä on hyvä, että Suomi seuraa perässä.

18.23 Mai Kivelä vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Budjetin lähetekeskustelussa itse toivoin sitä, että tässä eduskuntakäsittelyn aikana pystyisimme ohjaamaan kansalaisjärjestöille lisää rahaa, ja nyt hallitukselle suuri kiitos siitä, että se täydensi esitystä siltä osin. Meillä on nyt yhteensä 300 000 euroa enemmän, ja tällä rahalla voidaan tukea erittäin vaikuttavaa työtä, jota kansalaisjärjestöt tekevät ja myös esimerkiksi ympäristökasvatushankkeita.

Kaikista suurin ilo on kuitenkin tämä historiallinen määrärahanostus luonnonsuojeluun, joka käytännössä tarkoittaa sitä, että luonnonsuojelurahat yli tuplaantuvat verrattuna edellisvuoteen. Tässä on tosi tärkeää muistaa se, että ilmastokriisin ohella me pidämme luonnon monimuotoisuuden hupenemista yhtä lailla esillä. Helposti se jää vaille sen ansaitsemaa huomiota. Täälläkin perussuomalaiset ovat kysyneet, että pitääkö niin paljon antaa. Vastaus on se, että kyllä pitää antaa. [Puhemies koputtaa] Pitäisi antaa vielä enemmän, [Puhemies: Aika!] ja samalla myös torjutaan ilmastomuutosta näillä rahoilla.

18.24 Mikko Ollikainen r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Nuvarande regering satsar på ekologisk hållbarhet och vårt klimat bland annat genom att minska utsläppen. Det är en rejäl ökning i nästa års budget för detta ändamål, och det är viktigt att vi ger korrekt information i klimatdebatten i fortsättningen.

Luonto ja meidän saaristomme ovat todella tärkeitä meille suomalaisille ja monelle ulkomaalaisellekin. He ihailevat meidän hienoa luontoamme. Kuten mainittiin tässä, niin luonnonsuojelurahoitus kasvaa merkittävästi ensi vuonna. Millä tavalla hallitus aikoo parantaa luontomatkoja myös maailmanperintöalueilla?

Ja vielä sellainen asia, että merimetso on paikallisesti suuri ongelma rannikolla muun muassa kotimaisen rannikkokalastuksen kannalta. Millaisia määrärahoja hallitus on varannut merimetsojen aiheuttamille vahingoille?

18.25 Hilikka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen iloinen, että tämä hallitus aikoo painaa kaasua maakuntien suuntaan. Hallitus aikoo muun muassa ministeri Mikkosen johdolla vauhdittaa asuntotuotantoa ja liikennehankkeita kauden suurimman kaupungin lisäksi yhä laajemmin Suomessa, niin kuin saimme alustuksissa kuulla. Uusina kaupunkina MAL-menettelyssä on ainakin Lahti, Jyväskylä ja Kuopio tässä vaiheessa. MAL-sopimusmenettelyn laajentaminen ja sen piiriin pääsy on nähdäkseen selkeä viesti siitä, että kasvavia kaupunkiseutuja on kaikkialla Suomessa. Kun sopimuksia uusille kaupunkiseuduille solmitaan, tulisi sopimuksia myös uudistaa kattamaan laajemmin kaupunkien kestävä kasvua, näin nähdäkseen.

Tästä löytyy hyviä esimerkkejä esimerkiksi Lahdesta, Suomen ympäristökaupungista, Euroopan ympäristökaupungista vuodelta 2021, joka on jo nyt luopunut kivihiilestä, tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 25 mennessä ja on kokeillut erilaisia ympäristötekoja muun muassa vesiosaamisen saralla. [Puhemies: Aika!]

Toivoisin, että ministeri Mikkonen kuvaisi hiukan, miten pääsemme eteenpäin näissä MAL-sopimusten laajentamisissa ja millä aikataululla saamme ne laajennettua.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

18.26 **Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Luontomatkailuun ja luonnonsuojeluun tehtävät panostukset ovat ehdottomasti tämän budjetin valopilkkuja ja antavat signaalin, että luontoa ja sen moninaisuutta arvostetaan. Luontomatkailusta täällä on useammassa puheenvuorossa jo kysytty ja siitä puhuttu.

Luontomatkailun lisääntyessä täytyy olla varautuneita siihen, että kansallispuistojemme ja luontokohteidemme kulkureitit, kuten pitkospuut ja taukotuvat — tai autiotuvat, kuten niitä voidaan myös kutsua — ovat kunnossa.

Esitetyt tasokorotukset ovat hyvä alku, mutta ne eivät suinkaan riitä, saati sitten riitä tähän korjausvelan kokonaisuhoitoon, joka olisi tärkeä myös hoitaa. Olisinkin kysynyt, että onko tähän tarkempi suunnitelma olemassa ja kysyisin myös tarkempia panostuksia luontomatkailuun, mikäli hallituksella sellaisia on.

18.27 **Mari-Leena Talvitie kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitosta ympäristöministeriön budjetissa saavat tosiaan muun muassa rahoitukset vesien suojeluun, kansallispuistoihin ja Metsähallituksen luontopalveluihin, kuten myös MAL-sopimusten laajennus.

Mutta kasvua ja varsinkin kestäväää kasvua voi syntyä myös päästöjä vähentämällä. Kokoomus kytkisi talouden kasvun irti nimenomaan siitä päästöjen kasvusta. Karsittaisiin ympäristölle haitallisia tukia, mutta mitä tekee hallituksen esitys: haitalliset tuet kasvavat 100 miljoonalla eurolla kaikista lupauksista huolimatta. Keskustan valtiosuhteeri Jari Partasen työryhmän mietinnössä oli yritystukileikkauksia, joita myös kokoomus otti vaihtoehtobudjettiin. Miksi hallitus ei hyödyntänyt näitä omassa valmistelussaan?

Arvoisa puhemies! Sitten toiseen asiaan. Kentällä on epäselvyyttä siitä, mitä muutoksia hallitus on kaavailemassa jätehuoltojärjestelmään. Voisiko ministeri Mikkonen selvittää, onko edelleen tulevina vuosina kotitalouksilla tulevaisuudessakin mahdollisuus ostaa jätehuoltokuljetus itsenäisesti.

18.28 **Katja Taimela sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen ilmasto- ja energiapolitiikka on varsin kunnianhimoinen, mutta ilman kunnianhimoa tavoitteet ja teot eivät myöskään täyty. Ilmastopolitiikan onnistuminen tarkoittaa käytännössä niin lyhyen tähtäimen kuin pidemmälle tähtäävien tekojen suunnittelua ja ratkaisuja. Mielestäni kenelläkään meistä tässä salissa ei ole mahdollista ajatella, etteikö toimisi sen puolesta, että Suomi on hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen.

Ensi vuonna ilmastopaneelirahoitus kaksinkertaistuu, luonnonsuojelumäärärahat saavat merkittävän lisäyksen, vaelluskalakantojen elvyttämiseen satsataan, ympäristöjärjestöt saavat tärkeään valistustyöhön enemmän voimavaroja kuin tänä vuonna. Listaa voisi jatkaa vaikka miten.

Mutta kysymys ministerille asuntopolitiikasta. Asuntopolitiikan pitkäjänteinen kehittäminen ei onnistu vaalikausittain. Nyt kun on onneksi päätetty laatia tämä kahdeksan vuoden asuntopolitiikan kehittämisohjelma, jota ministeri avasi jonkun verran omassa ensimmäisessä puheenvuorossaan, niin toivon, että avaatte eduskunnalle vielä näitä suunnitelmia, joita ensi vuonna ollaan toivottavasti tekemässä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt on sitten vielä yksi vastauspuheenvuoro. — Edustaja Reijonen Minna.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

18.29 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä äsken oli keskustelua perussuomalaisten arvoista. Kyllä me perussuomalaiset arvostamme ympäristöä, mutta meille on tärkeätä, että se tehdään hyvin järkevällä tavalla. Minun mielestäni on hyvin tärkeätä panostaa tähän metsäjuttuunkin sillä tavalla, että kyllä sen metsänomistajankin pitää itse saada sanoa sanansa siitä, mitä sille metsälleen tekee.

Toinen asia, mikä tässä on noussut esille, oli tämä ilmastonmuutoskeskustelu. Siinäkin on huomioitava ihan nämä Suomen olosuhteet, kotitalouksien lämmitykset ja muut sillä tavalla, että ettei tule hirveän hankalaksi ihmisten asua ja elää ja olla täällä kylmässä pohjoisessa. Ei pidä semmoisia asioita unohtaa, että sillä tavalla järki kädessä on pidettävä naisäkin asioissa.

Mitä muuten hallitus aikoo tehdä susipolitiikalle? Se keskusteluttaa ihmisiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, minuutin vastauspuheenvuoro. Sen jälkeen mennään puhujalistaan.

18.30 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Joo, kiitos! Tässä tuli tosi paljon kysymyksiä, koetan nopeasti vastata siihen, mihin ehdin.

Paljon tuli kysymystä Metsähallituksen luontopalveluista ja näistä infrakorjauksista. Kaiken kaikkiaan siihen tulee reilu 9 miljoonaa ensi vuonna, ja tarkoitus on jatkaa näitä panostuksia seuraavana vuonna niin, että korjausvelka saataisiin kurottua umpeen. Ja siellä on suunnitelmat, jotka Metsähallituksen luontopalvelut on itse tehnyt. Siellä listoissa on myös autioituvat mukana.

Sitten nousi esiin puurakentaminen. Siihen meillä on oma edistämishjelma. Sen lisäksi nyt MAL näistä käynnistysavustuksista saa 20 prosentin korotuksen, jos kerrostalo tehdään puusta, ja tämän me uskomme olevan merkittävä satsaus, ja siitä saa vauhtia tähän puurakentamiseen.

Ely-keskusten resursseista kysyttiin. Valvontaresursseihin tarvitaan lisää, se on totta. Nyt kun tämä uusi Helmi-ohjelma alkaa, niin siihen tulee myös resursseja henkilökuntaan sekä Metsähallitukseen että ely-keskukselle, jotta nämä toimet saadaan mahdollisimman nopeasti etenemään.

18.31 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa herra puhemies! Ympäristöministeriön määrärahat ovat kasvaneet hitusen, ja se on erittäin hyvä. Painopiste on ilmastonmuutoksen torjunnassa ja päästöjen vähentämisessä, luonnonsuojelussa ja kestävässä rakentamisessa — kaikki hyviä painopisteitä.

Euroopan osuus maailmanlaajuisista päästöistä on noin 10 prosenttia ja Suomen osuus noin 0,15 prosenttia. Eli käytännössä, vaikka Eurooppa olisi täysin päästötön, ei se pysäyttäisi ilmastonmuutoksen kehitystä, koska samaan aikaan muiden maiden osuus päästöistä kasvaa. Tämä on siis niin sanottu toimintaympäristöanalyysi. Tämä ei tarkoita sitä, ettei meidän tulisi tehdä kaikkea, mihin pystymme, mutta se tarkoittaa sitä, että ilmastonmuutoksen torjunnan on oltava kansantaloudellisesti kestäväällä pohjalla — tasapainoista toimintaa, joka ei aja kansantalouttamme miinukselle. Onko muuten kenelläkään tiedossa, että joku olisi laskenut, mitä se tarkoittaa kansantaloudelle, jos kaikki ilmastonmuutoksen kannalta haitallinen kuluttaminen lopetetaan välittömästi? Mitä se tarkoittaisi käytännössä? En muuten vielääkään jaksa uskoa, että Mansikki on ilmastonmuutoksen suurin uhka. Pidän Mansikkia oikein mukavana tapauksena. Puhemies, se, mitä haluan sanoa, on se, että

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

tämän kaiken on oltava hallittua. Sen on oltava määrätietoista ja pitkäjänteistä, jotta se tuottaisi tulosta ja kansantalous ei siitä kaatuisi.

Eräeseen asiaan tässä erityisesti kiinnitän huomiota, ja se on nämä MAL-tukisopimukset, joiden painoarvo on aika suuri tässä esityksessä. Kun pääkaupunkiseutu solmi näitä MAL-sopimuksia, niin ajateltiin, että sitä kautta syntyisi kohtuuhintaista asumista. No, näin ei ainakaan pääkaupunkiseudulla ole vielä todistettu tapahtuneen. Olen pyytänyt, että jos joku semmoiset dokumentit löytää, niin haluaisin ne mielelläni itselleni. Ainakin Espoossa jokainen MAL-sopimuksen seurauksena syntynyt asunto on ollut kalliimpi kuin edellinen asunto. Rakentaminen kallistuu koko ajan. MAL-sopimukset eivät ole tuottaneet sitä, mitä on odotettu. Tämä vain nyt kokemuksena tästä asiasta. Eli MAL-sopimukseen pitäisi saada sellaisia konkreettisia vaatimuksia sisään, jotka pakottaisivat rakentamaan kohtuuhintaisia asuntoja. Nyt niitä ei ole. Se on vain maankäyttöön, liikenteeseen ja asumiseen sidottu yleissopimus, jolla käytännössä kunnat saavat tie- ja ratahankkeisiinsa lisää rahaa mutta yhtään kohtuuhintaista asuntoa ei synny. Minusta tähän tosiasiaan pitäisi suhtautua vakavasti.

Toinen asia: Korjausavustukset ovat erittäin keskeinen työllisyyttä edistävä toimi. Niihin kannattaa panostaa, ne synnyttävät aidosti työpaikkoja. Jostain syystä ARAn toiminnassa on ilmeisiä ongelmia, kun sen määrärahoja jää jatkuvasti käyttämättä ja samaan aikaan he haluavat lisää rahaa. Tässä nyt hieman katson uuteen ministeriin, että tässä on myös mielenkiintoinen asia todella pohtia, miksi ARAn rahat jäävät koko ajan käyttämättä ja niitä ei saada menemään. Ne siirtyvät seuraavalle vuodelle, mutta se ei vaikuta kovin tehokkaalta.

Viime kaudella täällä eduskunnassa hyväksyimme korjaustoiminnan osaksi kirjauksen vanhojen hissien korjaamisesta esteettömiksi. Se on ollut erittäin hyvä kirjaus, mutta sen toteutuminen niin ikään ARAssa on ontunut kovasti. Olisinkin toivonut, että tässä talousarvioesityksessä olisi tästä erikseen ollut oma kohtansa, että näitä hissien korjausrahoja voi käyttää myös vanhan hissien korjaamiseen esteettömäksi. Tämä käytännössä tarkoittaa sitä, että kun näissä 60—70-luvulla rakennetuissa taloissa on hissikuilut valmiina ja ne hissikuilut ovat kaksi kolme kertaa suurempia kuin se hissi, niin tällaiseen vanhaan hissikuiluun, kun uusitaan se hissikori esteettömäksi, mahtuu sitten ne mummo ja pappa sen rollaattorinsa kanssa sisälle, ja se mahdollistaa tämän pitkäaikaisen kotona asumisen, [Puhemies: Aika!] mikä on keskeinen tavoite ministeriölle. — Kiitoksia.

18.37 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Kiitokset ensin edustaja Anneli Kiljuselle — joka poistui — kun hän tuurasi meidän jaostomme puheenjohtaja Järvistä ja esiteli jaoston työn tuloksen. Meillä oli jos nyt en sanoisi hauskaa, mutta ainakin hyvin miellyttävää koko syksy käsitellä tätä ympäristöministeriön pääluokkaa. Kiitos myös ministerille, joka siellä kävi meille vastailemassa kysymyksiimme.

Arvoisa puhemies! Muutama huomio lyhyesti ja sitten vähän pitempään yhtein:

Pilaantuneiden alueiden kunnostukseen olisin toivonut vielä suurempaa panostusta, ja esitinkin tietystä kohdasta siirtoa sinne, mutta sitä emme sinne jaostossa kuitenkaan saaneet. Ilmastopolitiikan osuus tässä ympäristöministeriön pääluokassa on kuitenkin euromääräisesti erittäin pieni. No ymmärrämme, että se on poikkihallinnollista pääosin ja sieltä muualta sitten voi löytyä jotakin toimenpiteitä, mutta siihen nähden, miten paljon siitä puhutaan, nämä panostukset, kolme määrärahaa, jotka täällä ovat — miljoona euroa tähän KAISUun kuntien ja alueiden ilmastotyön vauhdittamiseen, sitten ilmastopolitiikan val-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

misteluun ja toimeenpanoon 160 000 euroa ja ilmastopaneelin työhön 750 000 euroa, eli alle 2 miljoonaa — ovat vaatimaton summa, mutta ehkäpä sitä ilmastotyötä tehdään sitten muulla tavalla. Sellainen vapaaehtoinen ihmisten kannustaminen ilmastomuutosta vastaan ihan normaalissa elämässä on tavattoman tärkeää, ja se on mielestäni paljon tuloksellisempaa kuin se pelottelu ja ahdistaminen, mikä meillä on yleisenä mielialana tällä hetkellä tässä maassa.

Arvoisa puhemies! Myönteisesti myös nostan esille Etelä-Konneveden ja Leivonmäen kansallispuistojen pienet rahasummat, jotka näistä niin sanotuista joululahjarahoista tänne jaostossa lisättiin.

Sitten isompi kysymys on asuntopoliitiikka:

Jaostossa kirjoitimme asuntopoliitiikan osalta ainoan lausuman, ja siinä edellytetään, että Valtion asuntorahaston korkotukilainavaltuutta nostetaan. Toivonkin, että ministeri vähän arvioi tässä tämän lausuman merkitystä jatkoa varten. Hallitusohjelman mukaan tavoitteena on 10 000 uutta korkotuettua vuokra- ja omistusasuntoa vuosittain. Tänä vuonna päästään 7 500:een ja tällä summalla ensi vuonna päästään ilmeisesti samaan suuruusluokkaan, eli jäädään erittäin kauas hallitusohjelman tavoitteesta. Mitä aiotte tehdä, että tämä korjaantuisi? Tämä on työllisyyden kannalta tärkeää, mutta ennen kaikkea esimerkiksi kohtaanto-ongelman ratkaisemiseksi, joka on erittäin iso työmarkkinoilla oleva ongelma tänä päivänä, kun työttömät ja työnantajat eivät kohtaa. Eli tavattoman tärkeää olisi, että tuota valtuutta voitaisiin lisätä, niin kuin valiokunta edellyttää. Kysynkin: miksi tätä valtuutta ei ole nostettu tavoitteen mukaiselle tasolle?

Arvoisa puhemies! Sitten myös nämä purkuavustukset ja akordit ovat erittäin tärkeitä. Meillä on vakava asuntopoliittinen ongelma kasvamassa juuri tästä, mitä edustaja Kiljunenkin totesi, eli maaseudun, haja-asutusalueiden, syrjäseutujen tilanne kärjistyy, kun asuntojen hinnat romahtavat, ja taas sitten täällä Helsingissä ja kasvukeskuksissa hinnat nousevat pilviin. Tämä on sairas tilanne ja johtaa tällaisiin ongelmiin, mitä näillä avustuksilla voidaan hieman helpottaa.

Sitten MAL-sopimuksista totean, että olen tietysti erittäin tyytyväinen, että Jyväskylä pääsee MAL-sopimuksen piiriin, ja toivon, että MAL-sopimuksia kehitetään. Nythän niistä tulee tämmöinen ilmeisesti pitempiaikainen ja rullaavampi ja sillä lailla hyvä, mutta toivoisin, että otettaisiin myös tarpeellisilta osilta palvelut ja elinkeinot tähän järjestelmään sopivasti mukaan maankäytön, asumisen ja liikenteen lisäksi, [Puhemies: Aika!] jolloin tällainen kokonaisvaltainen kehittäminen voisi tapahtua, ja sitten, että rahoitus tälle uusien kaupunkiseutujen osalta myös turvataan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt tehdään sillä tavalla, että ministeri Mikkonen, 3 minuuttia, ja sen jälkeen siirrytään seuraavaan asiaan.

18.42 Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen: Arvoisa puhemies! Vastan näihin kysymyksiin. Tuli paljon MAL-sopimuksesta kyselyjä. Todellakin on tarkoitus, että tämän vuoden aikana tehdään selvitykset näiden uusien kaupunkien osalta ja sitten ne tulevat seuraavana vuonna mukaan, ja nyt näiden vanhojen kaupunkien kanssa, jotka jo ovat mukana, sopimukset pyritään saamaan mahdollisimman pian tehtyä, ja niistä todella tulee nyt jatkossa tämmöisiä rullaavia ja pidempiaikaisia.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Sitten kysyttiin tästä asuntotuotannosta ja korkotukivaltuuden korottamisesta. Hallitus on valmis tarkastelemaan tätä. Jos tarvetta on, niin katsomme, tulisiko lisäbudjetissa siihen sitten palata niin kuin valiokunnan lausumakin toteaa.

Äsken jäi vastaamatta tähän luontomatkailukysymykseen, jonka useampikin edustaja nosti esiin. Se on erittäin tärkeä, ja myös näillä panostuksilla Metsähallituksen luontopalveluihin, erilaisiin infroihiin, on tärkeä merkitys siinä, että voimme luontomatkailua parantaa ja kehittää. Myös nämä Unescon perintökohteet ovat yksi alue, jossa on paljon matkailupotentiaalia, ja me haluamme parantaa myös niitä ja niiden rakenteita.

Asuntopolitiikan kahdeksanvuotinen ohjelma tulee tosiaan eduskunnan käsittelyyn. Eduskunta tekee siitä selonteon. Ajatuksena on, että asuntopolitiikkaa pystyttäisiin jatkossa tekemään pitkäjänteisemmin, koska se jos mikä on hyvin pitkäjänteistä politiikkaa. Samalla tavalla kuin viime hallituskaudella liikennepolitiikka haluttiin pitkäjänteisemmäksi ja tehdä tämmöinen 12 vuoden pitkä ohjelma, jonka eduskunta linjaa, samalla tavalla nyt halutaan edetä asuntopolitiikan kanssa.

Sitten tuli kysymyksiä liittyen ilmastotoimiin. Aivan kuten edustaja Kankaanniemi sanoi, ympäristöministeriön kohdalla sinänsä ei ole niin paljon niitä toimia. Tosin nyt tästä teidän listastanne puuttui tämä sähkölatausinfra, energiaremonttiavustukset, joilla on merkittävä rooli, ja sitten tietysti puurakentamisen edistäminen ja nämä korotetut puurakentamisavustukset, ja myös luonnonsuojelun puolella esimerkiksi ennallistamistoimilla on kyllä merkittävä ilmastovaikutus myös hiilinielujen varastojen kasvattamisessa. Mutta toki siis jos mietitään maa- ja metsätalousministeriön roolia, liikenteen roolia, energian roolia, tki-avustusten roolia ja sitä kautta esimerkiksi tällaisten vähäenergisten ratkaisujen kehittämistä, niin siellä on huomattavasti suuremmat taloudelliset panostukset näiden toimien edistämiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan myöhemmin tässä täysistunnossa.

Keskustelu keskeytettiin kello 18.45.

Keskustelua jatkettiin kello 03.29.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä yleiskeskustelua ympäristöministeriön pääluokasta.

3.30 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Paljon puheita, vähän tekoja — näin voidaan kuvailla hallituksen ilmasto-ohjelman kunnianhimon tasoa. Muun muassa Sitra, WWF ja VTT ovat arvostelleet hallitusta aitojen ilmastotekojen puuttumisesta. Erityisen tärkeää ja markkinatalousystävällistä olisi karsia ympäristölle haitallisia yritystukia mahdollisimman nopeasti. Turpeen veroetu ja satojen miljoonien eurojen edestä muita ympäristölle haitallisia verotukia jää edelleen voimaan. Kokoomus karsisi näitä tukia lähes 0,5 miljardin euron edestä. Tärkeää ympäristön kannalta on, että energiaverotusta uudistetaan mahdollisimman kunnianhimoisesti, nopeat raidehankkeet saadaan liikkeelle sekä uuden

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

sukupolven ydinenergian tuotantomuotoja saadaan hyödynnettyä ja kehitettyä käyttövalmiiksi.

Arvoisa puhemies! Kiitän hallitusta siitä, että se on kalastus- ja vesienhoitoasioissa saanut hyvät kirjaukset hallitusohjelmaan sekä osin myös budjettiin. Uhanalaisia vaelluskalankantoja tulee suojella, mutta valitettavasti valtion omistajaohjauksen epäselvä linja padon rakentamisesta Sierilään on vastuuton. Toivon, että hallituksen ohjelma vesilain osalta muuttuisi sanasta lihaksi, jotta luonnonvaraiset kalakannat saisivat elinkelpoisemmän elinympäristön. Lisäksi toivon, että eduskunta hyväksyisi kokoomuksen talousarvioaloitteen kansallispuistojen korjausvelan purkamisesta.

3.31 Petri Huru ps: Arvoisa herra puhemies! Vuonna 2018 päivitetty rakennusten energiatehokkuusdirektiivi Energy Performance of Buildings Directive EPBD sisältää vaatimuksen, että sähköautojen latauspaikoille asennetaan kansalliset kiinteäkohtaiset minimimäärät. Näihin liittyen EU:n jäsenmailta edellytetään kansallisia säädöksiä 10.3.20 mennessä. Latauspaikkojen on oltava asennettuina 1.1.25 mennessä. EU:n sähköautojen latauspistevelvoite pakottaa rakentamaan latauspisteitä koko maahan tasaisesti, eli myös niille alueille, joilla niille ei ole tarvetta. Voimakas kaupungistuminen puoltaa latausinfraan rakentamista alueellisiin tarpeisiin perustuen, ei alueita yhteneväisesti kohtelevan säädösohjauksen kautta.

Maaliskuun 2019 lopussa kaikista noin 3 000:sta Manner-Suomeen rekisteröidystä täyssähköautosta 44 prosenttia oli rekisteröity pääkaupunkiseudun kuntiin. Kun mukaan lisätään vielä Tampereelle ja Turkuun rekisteröidyt autot, päästään suhteellisessa määrässä 52 prosenttiin kaikista Suomen täyssähköautoista.

Direktiivin vaatiman minimimäärän ylittävien latauspisteiden rakennuttamisvelvoite johtaa turhiin investointeihin kasvukeskusten ulkopuolisissa kaupoissa ja heikentää niiden kannattavuutta. Riskinä on, että tämä karsii kasvukeskusten ulkopuolista palveluverkosta entisestään. Jos lausunnolla ollut ehdotus vietäisiin sellaisenaan lainsäädäntöön, niin kolme suurta kauppaliikettä joutuisivat yhteensä rakentamaan yli 13 700 uutta latauspistettä. Tällä hetkellä kyseessä olevilla yrityksillä on markkinaehtoisesti rakennettuna yhteensä hieman yli 670 latauspistettä.

Esimerkki: Nimeltä mainitsematon ruotsalainen sisustustavaratalo on jo rakentanut markkinaehtoisesti viiteen tavarataloonsa Suomessa 28 latauspistettä. Hallituksen esitys pakottaisi yrityksen rakentamaan viiteen tavarataloonsa yhteensä 691 uutta latauspistettä, kun direktiivin perustaso ei vaatisi rakentamaan yhtään uutta latauspistettä. Olemassa olevilla 28 latauspisteellä on ollut käyttöä vain Helsingissä, Vantaalla ja Espoossa. Kuopiossa ja Raisiossa latauspisteet seisovat käytännössä tyhjän panttina.

Lisäksi direktiivissä esitetty latauspistoke on mallia Type 2, jolla pystyy lataamaan autoa vartin aikana noin neljän kilometrin ajomatkan verran. Keskimääräinen asiointiaika päivittäistavarakaupassa on noin 15–20 minuuttia, eli asiakas saa ladattua autonsa akkuun käyttövoimaa alle viiden kilometrin ajomatkan verran kaupassakäynnin aikana.

Vähittäiskaupalla on edessään noin 800 miljoonan euron kustannukset, kun elintarvikkeita myyvien kauppojen kylmälaitokset ja -laitteet on muutettava vuoteen 2030 mennessä uusien EU-määräysten mukaisiksi. Kun tähän lisätään hallituksen esityksessä oleva direktiivin minimin ylittävä latauspistokkeiden määrä, nousevat kaupan alan kulut miljardiluokkaan.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Ministeri ei ole paikalla, mutta esittäisin ympäristöministerin pohdittavaksi: Ovatko direktiivin perustason ylittävät vaatimukset ristiriidassa perustuslaissa suojatun omaisuuden suojan kanssa, kun kiinteistöjen omistajat joutuvat pakotettuina tekemään kalliita investointeja, vaikka mitään lupaprosessia ei asiasta ole käynnissä? Voisivatko esimerkiksi ilmastotavoitteet olla riittäviä omaisuuden suojan syrjäyttämiseksi? — Kiitos.

3.36 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Ennen vaaleja punavihreät lupailivat, että leikkaavat sadoilla miljoonilla euroilla ympäristölle haitallisia yritystukia. Kuinka kävi? Marinin hallituksen ensi vuoden budjettiesityksessä ympäristölle ja ilmastolle haitallisten yritystukien määrä ei suinkaan vähene, vaan se kasvaa 100 miljoonalla eurolla. Käsittämätöntä.

Keskustan valtiosihteeri Partasen johtama syksyn yritystukityöryhmä sai kasaan yritystukileikkauslistan. Hyvin perusteellista työtä työryhmä teki, mutta hallitus kelpuutti sieltä listalta ainoastaan yhden ympäristölle ja ilmastolle haitallisen yritystuen, eli tämän parafiinisen dieselin verotuen poistamisen. Mutta tähän ei edes ole ympäristölle haitallinen verotuki, vaan kysymys on siis puhtaammasta diesel-laadusta, jonka verotuen poistaminen tarkoittaa sitä, että tämän puhtaamman dieselin kilpailuedellytykset suhteessa muihin diesel-laatuihin heikkenevät. Noin 30 prosenttia tästä parafiinisestä dieselistä on vieläpä uusiutuvaa dieseliä, ja Neste on todennut, että Nesteen MY-dieselin osalta, joka on tätä uusiutuvaa dieseliä, he joutuvat vyöryttämään tätä verotuen poistamista edelleen kuluttajahintoihin, mikä käytännössä näkyy sitten pumpulla sillä tavalla, että entistä harvempi kuluttaja pystyy valitsemaan tämän ympäristön kannalta ja ilmaston kannalta kestävämmän vaihtoehdon sen takia, että sen hinta kallistuu. Tämä on siis nyt se merkittävä ympäristölle ja ilmastolle haitallisen yritystuen leikkaus, jonka Marinin hallitus sai lupauksista huolimatta aikaan, siis sellaisen tuen leikkaus, joka itse asiassa tukena on ympäristölle ja ilmastolle hyödyllinen.

Kokoomus vaihtoehtobudjetissaan on esittänyt, miten ilmastolle ja ympäristölle haitallisia yritystukia voitaisiin lähes puolella miljardilla eurolla leikata ja tämän liikkumavaran avulla sitten vastaavasti toteuttaa ensi vuonna energiaverouudistus, joka olisi ilmaston kannalta järkevä ratkaisu. Eli teollisuuden sähköistymistä edistettäisiin ja päästöjen vähentymistä edistettäisiin luopumalla energiaintensiivisen teollisuuden energiaveron palautusjärjestelmästä ja vastaavasti sitten alentamalla teollisuuden sähköveroluokka 2 EU:n sallimalle minimitasolle, ja tämän teollisuuden sähköistymisen kautta saataisiin puhdasta tuotantoa edistettyä.

3.39 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Keskustapuolue on vuosikausia puhunut, että pidetään koko Suomi asuttuna, ja kyllä minä niin ihmettelen sitä, että he ovat mukana tällaisessa hallituksessa, joka lähtee korottamaan polttoaineen hintoja juuri näillä ratkaisuilta, mitä tuossa edellinen edustaja kertoi, eli Nesteen biopolttoaineen verotusta raskaimmalla.

Toinen asia, mitä minä en voi ymmärtää, on se, että meillä on tällainen punavihervasemistohallitus, jossa keskusta on tukijalkana ja jolla tuntuu olevan vettä polvessa, kun he ovat hyväksyneet hallitusohjelmaan soiden ennallistamisen. Ajattelevatko he todellakin, että semmoisia soita, jotka on ojitettu vuosikymmeniä sitten, että niitä aletaan sitten tukkiin niitä oja? Kun siitä ojan vierestä avataan se penkka, joka sinne on maastoutunut vuosikausien aikana, ja sitä kun ruvetaan lapioimaan sinne ojaan, niin aina vain sieltä irtoaa

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

enemmän sitä turvetta vesistöön ja sitten se kaivuujälki alkaa myös käymään siinä ja sieltä vapautuu metaania. Nämä ovat erikoisia ympäristötekoja tällaiset ojien ennallistamiset. Ehkä voisi pikkasen maalaisjärkeä käyttää näissäkin asioissa.

3.41 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Huru nosti minusta aivan aiheellisesti esiin näihin latauspaikkoihin liittyvät ongelmat. Minuun otti yhteyttä eräs oululainen yrittäjä, jolla on mittavan kokoinen liikuntasaliyrittys, jossa on 330 asiakaspaikkaa. Tämä lausuntokierrokselle lähtenyt latauspaikka-asia lähti siitä näkökulmasta, että yksittäinen latauspaikka voi maksaa jopa 3 000 euroa per latauspaikka. Tämä tarkoittaisi lyhyellä matkalla sitä, että tälle liikuntasaliyrittäjälle aiheutuisi jopa 100 000 euron kustannukset siitä kauhuskenaariosta, että tämä lausuntokierrokselle lähtenyt latauspaikkanormi tulisi sellaisenaan voimaan. Ja eihän sellaista voida missään tapauksessa hyväksyä, koska eihän sähkölatauspaikat sinänsä tuo yritykselle liiketoiminnallista voittoa tai liiketoiminnan kasvua. Sellaisenaan yrittäjä on väärä taho maksamaan tämän sinänsä kannatettavankin edistyksen siihen, että siirrymme kohti sähköautoja. Mutta yrittäjän kukkarosta sitä ei tule kyllä maksaa.

3.43 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Marinin hallitus haluaa olla edelläkävijä päästövähennystavoitteiden määrässä, mutta kun oleellista ilmaston kannalta on se, että pitäisi saada aikaan myös niitä ratkaisuja ja olla edelläkävijä siinä puhtaassa teknologiassa.

Usein kuulen vihreiltä, punavihreiltä, sellaista ajattelua, että ikään kuin ilmaston kannalta parempi on se, että löydetään mahdollisimman kallis keino vähentää päästöjä, mutta näinhän se ei suinkaan ole. Päinvastoin, useat tehokkaat ilmastotoimet itse asiassa ovat kustannustehokkaita ja voivat tuoda kuluttajille, suomalaisille, jopa säästöjä.

Ja otan erityisesti nyt esille tässä kaukolämmöntuotannon päästöt, joka on tällainen matalalla roikkuva hedelmä niin sanotusti — paikka, jossa päästöjä voidaan kustannustehokkaasti vähentää ilman, että suomalaisten tarvitsee omaa elämäntapaansa muuttaa, ilman, että kurjistetaan ihmisten arkea. Yksi erittäin varteenotettava keino leikata näitä kaukolämmöntuotannon päästöjä on ottaa käyttöön pienydinvoimaa, jota parhaillaan maailmalla kehitetään ja aletaan valmistaa.

Suomalaisethan ovat poikkeuksellisen ydinvoimamyönteinen kansa, eli tuoreen tutkimuksen mukaan lähes puolet suomalaisista on sitä mieltä, että ydinvoima on kestävä ratkaisu ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Vahvinta ydinvoiman kannatus on nimenomaan nuorten parissa, jossa yli puolet kannattaa ydinvoimaa nimenomaan ilmastosyistä. Itse asiassa tämä meidän Suomen eduskuntakin on poikkeuksellisen ydinvoimamyönteinen — saattaa olla jopa yksi maailman ydinvoimamyönteisimmistä parlamenteista — ja toivoo sopii, että nyt Marinin hallituskin olisi ydinvoimamyönteinen.

Nythän, kun hallitusohjelmaa hallituspuolueet uudelleen neuvottelivat, niin tässähän olisi ollut oiva mahdollisuus lisätä sinne hallitusohjelmaan tällaisia uusia, ydinvoimamyönteisiä kirjauksia. Nythän sieltä löytyy ydinvoimaa koskeva kirjaus ainoastaan siltä osin, että näiden jo olemassa olevien lupien osalta jatkoluvat turvataan. Mutta juurikin tämän pienydinvoiman edistäminen olisi ehdottomasti pitänyt sinne hallitusohjelmaan kirjata, jos hallitus kerran haluaa vakavasti ottaa sellaiset järkiratkaisut, joilla päästöjä saadaan vähennettyä ilman kohtuuttomia kustannuksia suomalaisille.

Ja kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa me olemme esittäneet, että kivihiiltä korvaavien investointien tehostaman energiatuen lakkauttaminen, mikä on 30 miljoonaa euroa ensi

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

vuonna, niin tästä potista irrotetaan sitten pienydinvoiman t&k-panostuksiin 6 miljoonaa euroa, ja sillä tavalla saadaan kehitettyä myös kotimaista pienydinvoimaa. Lappeenrannan yliopistossa muun muassa on käynnissä hanke, joka johtaisi tällaiseen kotimaiseen kaukolämmön tuotantoon soveltuvan pienreaktorin valmistamiseen.

3.46 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Sen verran palaan tähän vielä nyt kun nousivat keskustelussa esiin latauspaikat sähköautoja varten, että sain hiukan evästystä semmoiselta henkilöltä, jolla on pikkasen enemmän noita kiinteistöjä. Hän toi sen siinä valossa esille, että hänellä on osakkeita mielestään kohtuuhyväkuntoisissa kerrostaloissa, ja heillä olisi tarkoitus ollut, että he tekevät sinne mittavan peruskorjauksen, ja nyt hallitusohjelmaan on kirjattu, että mittavan peruskorjauksen yhteydessä sinne pitää tietty määrä laittaa sähköautoille latauspaikkoja, ja hän näki tämän asian niin, että heillä ei ole varaa lähteä tekemään tällaista peruskorjausta tälle talolle enää. Ei tämä ole mitään kestävää kehitystä. Jos ajatellaan, että meillä on tällainen vihreä hallitus ja vihreät mukana siinä, niin pitäisi yrittää ajatella, että Suomi toimii ekologisesti ja myös lainsäädännön tulisi olla sellaista, että se suosii kestävää kehitystä. Valitettavasti tämäkin näyttää, että se, mikä nyt heidän mielestään mukavalta kuulostaa, että saadaan paljon latauspaikkoja, kääntyy heidän omaa politiikkaansa vastaan, ja kestävä kehitys rappeutuu tälläkin lailla.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

3.3. Pääluokka 21 Eduskunta

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Esitellään eduskuntaa koskeva pääluokka 21.

Yleiskeskustelua ei syntynyt.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

3.4. Pääluokka 22 Tasavallan presidentti

Eduskunta hyväksyi pääluokan 22 mietinnön mukaisena.

3.5. Pääluokka 23 Valtioneuvoston kanslia

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Esitellään valtioneuvoston kansliaa koskeva pääluokka 23.

Keskustelu

18.47 **Kristiina Salonen sd:** Arvoisa puhemies! Tämä pääluokka on herättänyt viime aikoina paljon keskustelua. Erityisesti keskustelua on käyty esimerkiksi puoluetukien nostosta. Varmasti on niin, että kukaan poliitikoista ei halua suorastaan puolustaa puoluetukea, koska yleisesti jotenkin tuntuu olevan sellainen käsitys kansalaisten keskuudessa, että

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

se nähdään jotenkin jollain tavalla huonona tai negatiivisena asiana. Minulle puoluetuessa on kysymys demokratian toteuttamisesta ja sen hinnasta. Erityisesti julkisen puoluerahoituksen tarkoituksena on turvata puoluekentän moniäänisyys ja estää yksityisiä intressejä vaikuttamasta liiaksi poliittiseen päätöksentekoon. Ilman julkista puoluetukea puolueet olisivat täysin riippuvaisia yksittäisestä rahoituksesta, ja se lisäisi rahoittajien intressin vaikutusvaltaa. Puolueet ovat tärkeä osa demokratiaa ja poliittista päätöksentekoa, ja vaihtoehtona puoluetuelle meillä olisi täysin autoritaarinen johtamismalli. Sellaiseen en ole valmis.

Lisäksi haluaisin huomauttaa, että tästäkin huolimatta, että teemme budjetissa puoluetuen korotuksen, tuki tulee ja nousee vuosien 2008—2014 tasolle. Tuki oli jopa hieman korkeampi vielä sitä ennen, eli olemme maltillisesti puoluetukea nyt kasvattamassa.

18.48 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Tähän pääluokkaan 23 kuuluu muun muassa EU-puheenjohtajuuskausi ja Terveet tilat 2028 -asiat, jotka viime kaudella laitettiin eteenpäin. Kun nyt on mahdollisuus näistä asioista kysyä, niin kysyisin pääministeriltä EU-puheenjohtajuuskauteen liittyen: kun nimenomaan tiedetään, että se ei mene enää ensi vuodelle vaan sen tulokset ovat nähtävissä jo tällä hetkellä, niin mitkä ovat niitä keskeisiä EU-puheenjohtajuuskauteen liittyviä asioita, tavallaan tavoitteita, joita me olemme saavuttaneet?

Arvoisa puhemies! Sitten se pääkysymys, jonka takia otin puheenvuoron, liittyy tähän Terveet tilat 2028 -ohjelmaan. Me tiedämme, miten paljon sekä kuntapuolella että meidän valtion puolella — itse tiedän enemmän tästä turvallisuuspuolesta, Rajan, Tullin, puolustusministeriön puolesta — sitä kustannuspainetta on näissä sisäilmaongelmissa. Tästä olisin nyt kysynyt: miten niihin liittyviä asioita pystyttäisiin ratkomaan ensi vuonna kokonaistaloudellisesti kustannustehokkaasti?

18.50 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Todellakin nämä ministerien avustajat aiheuttavat aika paljon keskustelua kansan keskuudessa ja toisaalta niitten perustelut, kun nyt viime kesäkuun hallituksen muodostamisen jälkeen avustajamäärä kohosi erittäin reippaasti ja yksi peruste sille oli, että loppuvuosi on EU-puheenjohtajuusaikaa. Ymmärrämme, että silloin on ministereillä hieman normaaliaikaa enemmän tarvetta avustajiin, mutta kun nyt käsittelemme ensi vuoden talousarviota ja näyttää siltä, että taisi tulla uusi avustaja vielä — oliko se nyt sitten 84. — [Maria Guzenina: Sekö ratkaisee Suomen tilanteen? Ihan aidosti, sekö ratkaisee?] niin kysyn pääministeriltä: miten nyt perustelette, että ensi vuonna, kun puheenjohtajuuskausi päättyy, ministerit tarvitsevat näin paljon avustajia? Kuitenkin esimerkiksi nämä viime aikain tapahtumat — on tapahtunut esimerkiksi asiakirjojen vuotoja aika paljon. Oletteko tutkinut, selvittänyt, että kun avustajamäärä on valtavan suuri, niin siellä säilyy julkiseen hallintoon — joka on sinänsä avointa ja julkista — liittyvä salassapito kuitenkin? Vai mistä johtuu, että valtioneuvoston puitteissa on tapahtunut tällaista, mitä on tapahtunut?

Arvoisa puhemies! Toinen kysymys, joka täällä valtioneuvoston kanslian kohdalla on, on omistajaohjaus. Me tiedämme, että se ei ollut tässä kuluneena syksynä ja ehkä jo vähän pitempäänkään aikaan aivan kunnossa. Siltä osin, arvoisa pääministeri, vaikka te nyt ette ole omistajaohjausministeri, kuitenkin kysyisin näkemystä siihen, että miten te aiotte ja millä aikataululla omistajaohjauksen panna sellaiseen kuntoon, että voimme luottaa, että tältä osin yhteinen etu toteutuu ja myös valtion omaisuutta, jota näissä yhtiöissä on, huo-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

lellisesti hoidetaan ja esimerkiksi henkilöstöpolitiikka pidetään sillä tasolla, mitä julkisen työnantajan esikuvallinen toiminta edellyttää.

18.52 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tietysti tässä pääluokassa valtioneuvoston kanslian yhteydessä voisi puhua useammastakin asiasta, vaikkapa omistajaohjauksesta, mistä äsken kuultiin jo, tai oikeuskanslerin viraston asioista tai EU-puheenjohtajuudesta, tai kuten edustaja Salonen toi hyvin nimenomaan puoluetöiminnan tukemiseen liittyvät asiat.

Mutta itse haluaisin kiinnittää huomiota, kuten edustaja Talvitie, tähän todella tärkeään asiaan: Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelma. Siihenhän nyt osoitetaan jonkin verran lisäystä tähän vuoteen nähden. Se on omasta mielestäni erittäin tärkeä asia, sillä toimenpideohjelman tavoitteena on julkisten rakennusten tervehdyttäminen sekä sisäilmasta oireilevien hoidon ja kuntoutuksen tehostaminen. Tämä on sikäli iso asia, että tämä on useaa ministeriötä koskeva asia. Se ei ole pelkästään valtioneuvoston kanslian asia, se on eri ministeriöitten asia, se koskee erittäin laajalti julkisia rakennuksia, miksei myöskin yksityisiä rakennuksia, monia kouluja, Senaatti-kiinteistöjä erittäin laajasti. Itse toivon, että tähän asiaan kiinnitetään erityisen paljon huomiota. Tätä hanketta on viime kaudella laitettu alulle, ja on toivottu, että se etenee määrätietoisesti myöskin eteenpäin.

Oikeastaan kysymys kuuluu, voisinko esittää sen, arvoisa pääministeri: kuinka tätä hanketta todella konkreettisesti viedään eteenpäin? Itse toivon, että siihen kiinnitetään huomiota ja myöskin koulutukseen panostetaan, jotta on myöskin nimenomaan ammattiosajia rakentamaan terveellisiä rakennuksia tulevaisuudessa. Se on meille elintärkeää, meidän nuorisolle ja miksei kaikille meidän kansalaisille.

18.54 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston kanslia on itse asiassa hyvin tärkeä pääluokka, jolla on vastuu monesta erittäin tärkeästä asiasta, kuten esimerkiksi Suomen EU-politiikan johtamisesta ja toisaalta myös hallitusohjelman toimeenpanosta.

Tähän hallitusohjelman toimeenpanoon liittyen kysynkin nyt — kun pääministerikin sattuu täällä olemaan paikalla — sitä, kun olemme tänään esimerkiksi keskustelleet täällä ympäristöpolitiikasta ja hallitusohjelman tavoitteet ympäristö- ja ilmastopolitiikan suhteen ovat äärimmäisen kunnianhimoiset, kuten oli myös Suomen tavoite EU-politiikan suhteen nyt Suomen puheenjohtajuuskaudella: Miten, pääministeri, arvioitte, kuinka Suomi tässä tavoitteessa onnistui? Saimme lukea nyt kuluneella viikolla, että kaikkiin tavoitteisiin valitettavasti ei nyt ole päästy. Miten arvioitte, kun esimerkiksi Puola nyt irtisanoutui tavoitteiden toimeenpanosta, millä aikataululla mahdollisesti tämäkin maa voitaisiin näihin tavoitteisiin saada sitoutettua?

Toisekseen kysyisin vielä näistä Suomen omista ilmastopolitiikan tavoitteista, kun tänään valitettavasti oli hyvin vähän aikaa kysellä ilmasto- ja ympäristöministeri Mikkoselta näistä asioista. Kunnianhimoiset ovat tavoitteet, mutta toimenpiteet, kuten valiokunnassa kuulimme, ovat hyvin pitkälti jääneet vielä puuttumaan, ja päästöjen vähennykset ensi vuoden osalta jäävät hyvin pieniksi verrattuna siihen, mitä siihen meidän päästötavoitteenemme pääsemiseen tarvittaisiin. Millä aikataululla pääministeri arvioi, että hallitusohjelmaa näiltä osin toimeenpannaan?

18.56 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit tällä momentilla tuo esille sen, että täällä ministereitten ja heidän valtiosihteeriensä ja erityisavustajiensa palk-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

kauksesta tulisi vähentää 5 miljoonaa euroa, koska tätä runsasta määrään on perusteltu sillä, että Suomen EU-puheenjohtajuuskausi on vaatinut suuremman avustajakunnan, ja nyt sitten toivotaankin, että kun puheenjohtajuuskausi lakkaa, niin todellakin kriittisesti sitten tarkastellaan sitä avustajien määrää, jossa esimerkiksi viime hallitukseen nähden lisäykset olivat hulppeita, ja tietysti vielä sitten palkankorotukset tällä samalla momentilla.

Toinen asia, mitä tässä luokassa käsitellään, on omistajaohjauspolitiikka, ja siinä toki odotamme, että valtioneuvostolta tulee nyt sitten näitä periaatelinjauksia. Nämä ovat tärkeitä, kun ajatellaan, että kuitenkin tässä hallitusohjelmassa niin suuri osa hallitusohjelman tulopuolesta perustuu sille, että valtionomaisuutta ollaan myymässä, ja siinä mielessä näitten myyntien kyllä tulee tapahtua tavalla, joka on avointa ja läpinäkyvää, ja vastaaventyypisiä sotkuja kuin Postin omistajaohjauksessa ei kyllä kaivata valtionyhtiöihin muilta osin.

Senaatti-kiinteistöt sisältyy myöskin tähän, ja tämä on sellainen, joka kansalaisia jatkuvasti puhututtaa, koska Senaatti-kiinteistöjen tuottovaatimukset ovat kohtuullisen kovia verrattuna siihen, mitä on kiinteistömarkkinoilla yleensä, ja se aiheuttaa sen, että teimme tähän sitten mille tahansa momentille täällä määrärahalisäyksiä, niin jos nämä eri toimijat ovat Senaatti-kiinteistöjen omistamissa tiloissa, monet määrärahalisäykset valuvat sitten kasvaneisiin kiinteistökuluihin, joten pitäisi kyllä nyt saada jonkinlainen roti tähän Senaatti-kiinteistöjen toimintaan. Sitten vielä se, että esimerkiksi Puolustusvoimien puolelta kuulee, että siellä on erittäin huonossa kunnossa tiloja runsaasti, siis sisäilmaongelmaisia, ja siinä mielessä tässä momentilla käsitellään myöskin näitä sisäilmaohjelmia, Terveet tilat -ohjelmaa. Täytyy toivoa, että yhdenkään nuoren varusmiehen varusmiespalvelus ei päättyisi sen tähden, että tilat ovat niin huonossa kunnossa nimenomaan sisäilmanlaadun takia ja että nuoret eivät pysty sitten suorittamaan sitä haluttua varusmiespalvelustaan vaan se keskeytyy terveydellisiin syihin.

Tässä yhteydessä vielä tuohon EU-puheenjohtajuuskauteen liittyvä kysymys: nyt kun näyttää siltä, että maatalouden rahat tulevat leikkaantumaan rahoituskehysneuvotteluitten yhteydessä, niin onhan se nyt sitten varmaa, että kansallisesti kompensoidaan se, mikä tuolla EU-pöydissä näytetään häviävän? Toivoisin, että pääministeri tähän asiaan nyt sanoisi sanansa.

18.59 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Valtioneuvoston kanslia seuraa muun muassa hallitusohjelman toteutumista ja huolehtii osaltaan hallitusohjelmassa mainittujen tavoitteiden toteutumisesta. Tiedustelin teiltä, hyvä pääministeri, myös lakihankkeiden etenemisestä ja siitä, että saamme Suomessa hyvää lainsäädäntöä. Viime kaudella oli nämä kuuluisat sote-lait, jotka kaatuivat itse mahdottomuuteensa. Toki siinä oli myös hallituspuolueiden välistä skismaa keskenään. Mutta nyt esimerkiksi tämä hoitajamitoituslakiesitys, joka on pysähtynyt: lupasitte, että se tuodaan vuoden loppuun mennessä, mutta joutuin tästä hallituskuvion uudelleenasettelusta, tämä esitys on myöhässä. Millä tavalla turvaatte, että kansalaiset voivat luottaa siihen, että lakiesitykset oikeasti etenevät? Sillä teidän tehtävänä on myös arvojen ja asenteiden muutoksen ja yleisen suhtautumisen — miten ihmiset suhtautuvat tähän politiikkaan — ylläpitäminen. Se voi heikentää sitä asennetta, jos lakiesitykset eivät etene, vaan ne torppautuvat jotenkin kummallisesti.

19.00 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Rakentamisen laatuun liittyvät ongelmat nousevat toistuvasti esiin sekä julkisessa rakentamisessa että uudisrakentamis-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

sa. Myös tarkastusvaliokunta on seurannut kannanotoin tilannetta jo vuosien ajan, ja vuonna 2018 aloitettu laaja ja poikkihallinnollinen Terveet tilat 2028 on tärkeä hanke eduskunnan kannanottojen toteuttamisessa.

Vuoden 2020 talousarvioesityksessä Terveet tilat -hankkeeseen on ehdotettu puolentoista miljoonan euron määrärahaa, ja julkisen talouden suunnitelmissa hankkeeseen on varattu seuraaville vuosillekin puolitoista miljoonaa vuosittain. Tarkastusvaliokunnassa kuulumme tästä asiasta asiantuntijoita, ja kaikki asiantuntijat olivat huolissaan resurssien riittävydestä ja siitä, että talousarvioon varattu määräraha ei mahdollista riittävästi hankkeen tuloksellista toteutusta. Hankkeen tavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi lisää osaavaa henkilöstöä ja taloudellisia kannustimia erityisesti sinne kuntasektorille. Enemmän resursseja tarvittaisiin myös terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen osa-alueelle, ja nyt näyttää siltä, että jo hankkeen alkuvaiheessa esimerkiksi kaikkia terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen osahankkeita ei ole voitu toteuttaa suunnitellusti näiden resurssien vähäisyyden takia.

Me kaikki tiedämme, että kuntien mahdollisuudet korjata ja uudistaa vanhaa rakennuskantaa vaihtelevat kovasti ja taloudellisten resurssien lisäksi kunnissa tarvitaan paljon tukea sisäilma-asioiden hallintaan liittyvissä asioissa, muun muassa rakennusterveysosaamisessa, terveydellisten riskien arvioinnissa, hyvien käytäntöjen omaksumisessa, rakennuskannan ylläpidossa, korjauskohteiden priorisoinnissa, eri toimijoiden yhteistyössä ja viestinnässä, ja ilman taloudellista ja muuta tukea kuntien on hyvin vaikea edetä tässä asiassa.

No, sen lisäksi sisäilmakysymysten osaamista ja koulutusta tulisi lisätä ja parantaa, jotta alan asiantuntijoita olisi riittävästi, koska tämä puute alan asiantuntijoista näkyy minun käsittääkseni myös esimerkiksi ympäristöministeriössä sillä tavalla, että siellä ei ole ollut ajoittain yhtään sisäilmaongelmiin erikoistunutta asiantuntijaa, vaikka kuvittelisi, että siellä nimenomaan tätä tietoa tarvitaan, ja pätevän asiantuntijan löytämisessä on ollut todella vaikeuksia. Tähän on onneksi tulossa sitten korjausta, eli Terveet tilat 2028 -ohjelmassa on tarkoitus käynnistää selvitys nykyisen kiinteistö- ja rakennusalan koulutuksen tuottamasta sisäilmaosaamisesta. Mutta minua nyt todella kiinnostaisi kuulla, miten tätä tärkeää hanketta on tarkoitus viedä tuloksellisesti eteenpäin.

Puhemies Matti Vanhanen: Vaikka pääministeri vastaa hallitusohjelman seurannasta ja toteutumisesta, niin pyydän, että koitetaan keskittyä valtioneuvoston kanslian määrärahoihin. Meillä tämän jälkeen yleiskeskustelu jatkuu budjetista, mikä antaa mahdollisuuden kaikkien budjetissa olevien teemojen käsittelyyn.

19.04 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Täällä Valtioneuvoston kanslia -pääluokassa todella on tämä Terveet tilat -toimenpideohjelma ja rahoituksen osoittaminen siihen. Toki se koskee hankintoja ja selvityksiä, joita sitten valtioneuvoston kanslia tekee, mutta kuten täälläkin todetaan, niin sama määräraha on opetus- ja kulttuuriministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä ympäristöministeriön pääluokissa — tai ei sama määräraha, mutta tämä määrärahakokonaisuus.

Minusta on tärkeä keskustelu, minkä edustaja Talvitie ja sitten edustajat Torniainen ja Mäkisalo-Ropponen ja muut aloittivat, ja haluan itse asiassa vielä nostaa esille sen — ja tämä jos mikä kuuluu minusta mielestäni myöskin kokonaisuuteen — että tässä meillä on myöskin kyseessä kohde, joka voisi tuottaa säästöä budjettiin. Yleensä me aina esitämme

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

määrärahalisäyksiä ja toiveita jostain lisää, mutta kun tämän me hoitaisimme hyvin, niin siinä voisi olla jopa säästökohdetta.

Otan esimerkkinä sen, että nämä Terveet tilat liittyvät esimerkiksi kuntien talouteen. Me tiedämme nyt jo, että yksi syy kuntien tiukkaan taloustilanteeseen on näitten rakennusten heikko kunto ja siihen tarvittavat investoinnit, mutta myöskin se, että esimerkiksi valtion maksamat investointiavustukset voivat mennä täysin hukkaan sillä, että tehdään sellaista jälkeä, joka ei poista näitä kosteusongelmia, ja tila on remontin jälkeenkin joidenkin vuosien päästä käyttökelvoton, rakennuttajat ovat häpyneet ja valtio perii takaisin maksamiaan investointiavustuksia, jolloin kunnat jäävät tässä ikään kuin täysin yksin. Toinen asia on se, että ihmiset sairastuvat. Ne kustannukset tulevat suoraan sosiaali- ja terveystalouteen, puhumattakaan lainkaan tietenkään niistä inhimillisistä kustannuksista, joita ne ihmisille tuovat.

Eli ehkä toivoisin, että kun tämän toimenpideohjelman kokonaisrahoitus on nyt niin monen eri sektorin alla, niin valtioneuvoston kanslian kauttakkin otettaisiin kokonaisvastuu tästä, koska tässä meillä on todella tärkeä asia huolehdittavana — ja mahdollinen säästökohde.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivisaari ja sen jälkeen pääministeri.

19.06 Pasi Kivisaari kesk: Puhemies! Täällä on monessa puheenvuorossa tuotu esille tämä keskustelu Terveet tilat 2028 -ohjelmasta, johon tulee siis 1,5 miljoonan euron rahoitus, joka on siis lisäystä vuodelle 19, mikä on tietenkin hyvä asia. Näitten julkisten rakennusten tervehdyttäminen ja sisäilmasta oirehtivien hoidon ja kuntoutuksen tukeminen on totta kai äärimmäisen tärkeä asia. Suomessa näitten sisäilmaongelmien kustannukset mitataan miljardeissa, ja monet kunnat — niin kuin täällä on todettu — kriisiytyvät sairaiden rakennusten kanssa. Tähän keskusteluun myöskin lisähaastetta tuo tuore Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kansallinen sisäilmakartoitus, joka myös toteaa lukuisia asiaan liittyviä haasteita ja murheita.

Ymmärrän toki, että pääministerin isossa kokonaisuudessa tämä ei välttämättä ole aivan sitä ydinluokkaa, mutta en malta silti olla kysymättä, millä keinoilla pääministeri näkee — tämän Terveet tilat -ohjelman lisäksi — hallituksen kykenevän vastaamaan tähän ihmisen terveyteen, inhimilliseen tragediaan ja myös taloudellisia resursseja vaativaan ongelmaan.

19.08 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Vastaan tässä välissä, joudun sen jälkeen valitettavasti poistumaan. Täällä varmasti keskustelu jatkuu vielä. Valtioneuvoston kanslian pääluokkahan on pienimpiä pääluokkia. Sen menot muodostuvat lähinnä kanslian ja oikeuskanslerinviraston toimintamenoista, poliittisen toiminnan tukemisesta, valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnasta sekä EU-politiikan kansallisesta valmistelusta.

Valtiovarainvaliokunta on esittänyt valtioneuvoston kanslian määrärahoihin noin 50 miljoonan euron vähennystä tähän vuoteen verrattuna, ja tämä tietenkin johtuu pääosin siitä, että EU-puheenjohtajuuskauden jälkeen näille määrärahoille ei enää tässä määrin ole tarvetta. Lisäksi pientä vähennystä aiheutuu eräiden valtioneuvoston yhteisten tietojärjestelmien kehittämishankkeista ja rahoituksen päättymisestä.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Edustaja Talvitie kysyi, mitkä ovat EU-puheenjohtajuuskauden niitä keskeisiä onnistumisia ja tuloksia, mitä me olemme saaneet aikaiseksi. Näitä on useita, mutta nostan kolme, mielestäni kolme keskeisintä ja tärkeintä, joita olemme pitäneet myös esillä.

Ensinnäkin pidän isona onnistumisena sitä, että saimme viime viikolla sovittua EU:n yhteisestä tavoitteesta, siitä, että EU on hiilineutraali vuonna 2050. Tämä on hyvä saavutus. Se ei kuitenkaan ole riittävä. Meillä on vielä paljon työtä tehtävänä tässä kokonaisuudessa.

Mitä tulee Puolaan, niin Puolan osaltahan tilanne on se, että vielä tässä vaiheessa he eivät ole sitoutuneet — vaikkakin he ovat sitoutuneet tähän tavoitteeseen, tähän yhteiseen eurooppalaiseen tavoitteeseen — niin eivät vielä sen toimeenpanoon. Tähän tullaan palaamaan keväällä, ja toivottavasti kesäkuuhun mennessä myös Puolan osalta tämä toimeenpanokysymys on ratkaistu. Tähän liittyy olennaisena osana tietenkin kysymys rahoituksesta, ja varmasti yhtenä asiana hiersi se, että monivuotisesta rahoituskehystä ei vielä tässä vaiheessa ole kokonaisuudessaan sovittu.

Tästä tuleekin tämä toinen asia, missä mielestäni olemme onnistuneet: siinä, että olemme nyt saaneet luovutettua tämän monivuotisen rahoituskehysten kokonaisuuden Eurooppa-neuvoston puheenjohtajalle, eli siirrymme siihen seuraavaan vaiheeseen, jossa sitten konkreettisesti pääsemme myös tästä asiasta päättämään. Tämä oli toinen onnistuminen. Teimme sen työn, mitä meiltä odotettiin ja edellytettiin, ja nyt olemme siirtäneet viestikapulan seuraavaan vaiheeseen ja pääsemme tästä toivottavasti ensi vuoden alkupuoliskolla sitten myös päättämään.

Ja kolmantena onnistumisena on se, että tämä oikeusvaltioperiaate on nyt sidottu kiinteäksi osaksi budjettiprosessia. Tämä on iso saavutus.

Määrärahalisäyksiä esitetään valtioneuvoston kanslian osalta myös ilmastopolitiikan pyöreän pöydän työhön, Terveet tilat -ohjelmaan, josta täällä on paljon puhuttu. On hyvä, että siihen tulee määrärahalisäystä, ja pidän sitä tärkeänä, kuten täällä puheenvuoroissa on esitetty. Lisäksi tulee määrärahalisäystä myös Leo Mechelin -historiahankkeen aloittamiseen ja Euroopan hybridituhkien osaamiskeskuksen Suomen maksusuuteen. Lisäksi aiempien kertaluonteisten leikkausten päätyminen nostaa määrärahatasoa useilla momenteilla.

Arvoisa puhemies! Sopiiko, että jatkan? [Puhemies: Kyllä!] Eniten huomiota valtioneuvoston kanslian pääluokassa on saanut ministerien ja heidän avustajiensa ja valtiosihteerien määrä. Tämän johdosta momentin 23.1.02 määrärahaan on esitetty 5 miljoonan euron lisäystä. Samalla puoluetoinnin tukeen on esitetty 6 miljoonan lisäystä. Tämänkin lisäyksen jälkeen puoluetoinnin tuki on kuitenkin alemmalla tasolla kuin se oli ennen siihen kohdistuneita leikkauksia vuonna 2012, ja tämäkin on hyvä pistää merkille.

Sitten täällä tuli vielä kysymyksiä yleisesti ottaen hallituksen ilmastopolitiikasta, edustaja Multala kysyi tästä. Meillähän hallituksella on kunnianhimoinen tavoite siitä, että Suomi on hiilineutraali vuonna 2035, ja mikäli olen ymmärtänyt oikein, niin kokoomus myös tätä yleistä tavoitetta tukee, sitä, että tavoittelemme hiilineutraaliutta.

Pitää tässä kokonaisuudessa muistaa se, että me emme ole sitoutuneet siihen, että Suomi on hiilineutraali 4 vuodessa, eli kaikkia toimia tällä hallituskaudella ei pystytä tekemään. Olemme sitoutuneet siihen, että Suomi on hiilineutraali vuonna 2035. Meidän tärkeä tehtävämme on nyt saattaa Suomen politiikka siihen asentoon, että tämä tavoite tuolloin saavutetaan. Tämä on meidän tehtävämme, ja tietenkin tämän hallituksen pitää pystyä tekemään niitä päätöksiä, jotka varmistavat sen, että tässä tavoitteessa onnistutaan.

Edustaja Essayah kysyi maatalouspolitiikasta ja siitä, miten varmistetaan se, että Suomessa on tulevaisuudessa ruoantuotantoa ja elinvoimainen maatalous. Kokonaisuudes-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

saan pidän myös tätä tärkeänä kysymyksenä, ja olemme sitoutuneet siihen, että näitä tukien mahdollisia menetyksiä kompensoidaan.

Edustaja Juvonen kysyi hoitajamitoituksesta ja ylipäätänsä lakien valmistelusta. Taisi olla eilen, kun tästä asiasta viimeksi keskustelimme pääministerin tiedonannon yhteydessä, ja tuolloin vastasin, että tärkeämpänä kuin sitä, tuleeko se huomenna vai tuleeko se sitten tammikuun alussa, pidän sitä, että tämä lakikokonaisuus on kestävä niin, että se myös sitten on käytännössä toimiva ihmisten arjessa. Me emme osanneet ennakoida hallituskriisiä, joka tuli meidän eteemme. Siitä on seurannut viivästyksiä myös tämän lain valmistelun osalta, ja tämä on tilanne, johon emme olleet varautuneet, ja nyt elämme sen jälkeistä aikaa.

Itse tavoite tästä hoitajamitoituksesta on kyllä yhteinen. Me pidämme erittäin tärkeänä sitä, että suomalaiset ikäihmiset saavat laadukasta vanhustenhoivaa ympärivuorokautisessa hoivassa ja että toteutetaan hoitajamitoitus. Tähän hallitus on sitoutunut, ja tämän pyrimme kokonaisuudessaan myös ratkaisemaan. Uskon, että tästäkin salista löytyy erittäin laaja tuki sille, että meidän vanhustenhoivamme kriisiin, joka on todellinen, löydetään ratkaisuja. Voitte olla vakuuttuneita siitä, että tämä on meille sydämenasia.

19.14 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Nostaisin tästä keskustelusta yhden asian esille eli tämän puoluetuki-huomion. Tämähän on vuonna 1966 käyttöön otettu järjestelmä Suomessa, ja sitä puoluetukeahan saavat kaikki eduskunnassa edustetut puolueet, ja sen lisäksi sitä voivat saada sellaiset puolueet, jotka ovat vaaleissa saaneet 2 prosentin kannatuksen. Tämä on siis kansainvälinen käytäntö, muissakin maissa näitä puoluetukia on, ja on tärkeitä, että tähän myöskin Suomi panostaa.

Perussuomalaiset ovat tyypillisesti populistisena puolueena tarttuneet tähän — kun tämä kansalaisten silmissä ja suissa ei maistu hyvältä — että mielellään tätä puoluetukea supistettaisiin, niin kuin he nytkin esittävät sitä samaa asiaa. Silloin kun he olivat hallituksessa, he eivät kuitenkaan vaatineet sen puoluetuen poistamista. Eli tässäkin on tämä sopivuus silloin, kun se poliittisesti tuntuu hyvältä, silloin asiaan vedotaan.

Haluan muistuttaa, arvoisa puhemies, siitä, että puoluetuella pyritään vahvistamaan suomalaista poliittista järjestelmää, puoluejärjestelmää, jonka puolueet ovat suomalaisessa edustuksellisessa demokratiassa tämän kansanvallan ydintä. Ja siinä mielessä minusta on väärin, että vähättelemme sitä merkitystä, mikä puolueilla on. Me tiedämme sen hyvin, että jos puoluetuki on nolla, niin silloin puolueet joutuvat hankkimaan rahoitusta muista lähteistä, ja se on paljon kyseenalaisempaa, että kuinka legitimiä ja hyödyllistä ja mielekästä on sitoa puolueita joihinkin muihin intresseihin kuin siihen oman poliittisen toimintansa edesauttamiseen.

Arvoisa puhemies! Minulla on myöskin kokemuksia maista, joissa ei ole puolueita, Euroopastakin. Olen juuri pari viikkoa sitten tullut Valko-Venäjältä seuraamasta sikäläisiä parlamenttivaaleja, ja voin kertoa perussuomalaisille, jos he ihailevat sellaisia järjestelmiä, joissa eivät puolueet toimi — jos ikään kuin lähtökohtana on, että puolueita pitäisi tukea, kun se näyttää olevan aihe, joka näin nostetaan — että Valko-Venäjällä vaan parlamenttivaaleissa käytännössä ei ollut puolueita. Valtaosa valituista kansanedustajista, 90 prosenttia, oli itsenäisiä — he eivät olleet tosiasiansa itsenäisiä vaan sidoksissa tietysti presidenttivaltaiseen järjestelmään. Tämähän on hyvin tyypillistä, että maissa, jotka ovat yksivaltaisia, puolueet ovat heikkoja. Maissa, jotka ovat kansanvaltaisia ja joissa edustuksellinen demokratia todella toimii tehokkaasti, myöskin puolueilla on keskeinen rooli, ja sii-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

hen minä, arvoisa puhemies, vetoan, kun totean, että kansanvallan perusrakenne näissä järjestelmissä, missä me toimimme — jotka ovat siis edustuksellisia demokratioita — on sellainen, että puolueilla on keskeinen rooli, ja kunnioitetaan sitä ja annetaan sille kunnon tila, ja on järkevää myöskin, että puoluetuki pidetään riittävällä tasolla.

19.17 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Minäkin haluan vielä nostaa esiin tämän Terveet tilat -hankkeen ja kiitan kaikkia edustajia, jotka sen täällä esiin nostivat. Tosiaan hallitusohjelmaanhan kirjassimme, että tämä hanke on hyvä, mutta sen kunnianhimon tasoa on nostettava. Siinä mielessä hyvä, että lisärahaa nyt on osoitettu.

Täällä on paljon puhuttu rakennusten korjaamisesta, ja siihen tosiaan tarvitaan lisää osaamista ja resursseja. Samoin rakentamisen laatuun on kiinnitettävä huomiota. Mutta on todella tärkeätä, että nyt puututaan ja löydetään keinot myös näiden jo sairastuneiden ihmisten auttamiseen. Sisäilmasta sairastuneet odottavat viimein apua hankaliin elämäntilanteisiinsa.

Tätä kokonaisuutta viedään nyt eteenpäin valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan kautta erillisenä VN TEAS -hankkeella. Tämän hankkeen nimenä on Sisäilmaongelmista kärsivien auttaminen ja tukeminen. Selvitysten on määrä valmistua toukokuuhun 21 mennessä, mutta haluan korostaa sitä, että apua tarvitaan ja odotetaan kipeästi jo nyt ja on todella tärkeää, että tämä hanke ei jää erilliseksi saarekkeeksi valtioneuvoston kansliaan, vaan siihen integroidaan nyt vahvasti sosiaali- ja terveysministeriö ja muut relevantit tahot mukaan etsimään niitä käytännön ratkaisuja. Hallitusohjelmaan tehtiin hyvät kirjaukset, ja nyt hallitukselta tosiaan odotetaan viimein toimia.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ja niitä jatketaan myöhemmin tässä täysistunnossa.

Keskustelu keskeytettiin kello 19.09.

Keskustelua jatkettiin kello 03.48.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä yleiskeskustelua pääluokasta 23.

3.48 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Hallitus lisää omia ministeri-, valtiosihteerin- ja erityisavustajamäärärahojaan pöyristyttävät 77 prosenttia verrattuna kuluvan vuoden 2019 varsinaiseen budjettiin. Nousua selittävät myös palkankorotukset. Valtiosihteerien määrä kasvaa neljästä valtiosihteeristä 15 valtiosihteeriin ja erityisavustajien määrä 42 erityisavustajasta 70 erityisavustajaan. Lisäksi ministerien määrää on lisätty kahdella. Myös ministeriöissä ja niiden pääluokkien alla olevien politrukkien määrärahoja lisätään.

Hallituksen perustelut tälle massiiviselle korotukselle ontuvat. Avustajien määrän kaksinkertaistamisen perusteet eivät ole selitettävissä tavan kansalaisille hyvällä omallatunolla, suoraan silmiin katsoen.

Arvoisa puhemies! Valmisteluresurssien massiivista lisäämistä on vaikea selittää myöskään lainsäädäntötyön laadun parantamisella. Kun katsoo hallituksen sekoiluja, on todet-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

tava, että lusikkojen lisääminen ei ole parantanut sopan makua. Sen sijaan heikko kommunikaatio ja ministerien omilla tonteillaan sooloilu ja koheltaminen ovat kyllä lisääntyneet.

Kokoomus haluaa kohtuullistaa näitä mittavia politrukkiläänityksiä ja suojaotyöpaikkojen luontia ja esittää siksi leikattavaksi puolta lisäresurssista. Näemme, että tämä on vain oikeus ja kohtuus.

3.50 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Minäkin kyllä hämmästelen, suorastaan pöyristyn Marinin hallituksen avustajien palkkakuluista. Siis kokonaisuudessaan palkkakulut nousevat tosiaan 77 prosenttia verrattuna Sipilän hallituksen palkkakuluihin, ja avustajamenot paisuvat 4,5 miljoonasta eurosta noin 8 miljoonaan euroon vuodessa, kun avustajien määrä todella lähes kaksinkertaistui verrattuna Sipilän hallitukseen. Kun katsotaan koko kauden tasolla, Marinin hallituksen avustajien palkkoihin menee 32 miljoonaa euroa, ja jos verrataan nyt sitten hallituksen panostuksiin esimerkiksi vanhuspalveluihin, niin puhutaan samoista suuruusluokista kuin tämä vuosittainen lisäys näihin palkkamenoihin. Tämä on kyllä perin erikoinen arvovalinta.

3.51 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tämä edesmenneen hallituksen ja tämän Marinin hallituksen avustajien määrä on täysin — voisi jopa sanoa, että on kuvottavaa, että näin rankka lisäys on tehty tänne. Ministerien määrä on kasvanut ja erityisavustajien määrä on kasvanut, siellä on taustajoukoissa henkilökunta tuplaantunut. Itse arvelen, että se johtuu lähinnä siitä, että tiettyjen puolueiden, kuten esimerkiksi keskustan, kannatus oli vaaleissa niin heikko, että heillä jäi monta edustajaa ulos. Tai ehkä puoluetoimistolla joudutaan irtisanomaan jotain väkeä, kun puoluetuki pienenee niin paljon, niin heille sitten löydettiin tämmöinen turvasatama täältä hallituksen taustajoukoista. Näin saadaan pidettyä heidät remmissä mukana ja edelleen seuraaviin vaaleihin ehdokkaiksi. Minun mielestäni tämä on vähän semmoinen tilanne, että tällä ostetaan demokratian kannatusta. Tätä ei voi hyväksyä millään tavoin. Pitää sanoa, että tuo Vestman puhui äsken asiaa tuossa puheenvuorossaan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Päätöksen käsittely keskeytettiin.

4. Välikysymys al-Holin leirillä olevien Suomen kansalaisten tai Suomesta sinne päätyneiden Isis-perheiden kotiuttamisesta ja toimien asianmukaisuudesta

Välikysymys VK 3/2019 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt annetaan vastaus Jussi Halla-ahon ja lukuisten muiden edustajien välikysymykseen al-Holin leirillä olevien Suomen kansalaisten tai Suomesta sinne päätyneiden Isis-perheiden kotiuttamisesta ja toimien asianmukaisuudesta. Ulkoministeri Pekka Haaviston vastauksen, johon annan 10 minuuttia, ja Jussi Halla-ahon puheenvuoron, myös 10 minuuttia, jälkeen välikysymyskeskustelu käydään nopeatahtisena siten, että ryhmäpuheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Muut ennakoitavat varatut puheenvuorot käy-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

tään ryhmäpuheenvuorojärjestyksessä, ja niiden pituus on enintään myös se 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään sen 5 minuuttia. Myönnän lisäksi harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja eli debattia.

Keskustelua asiasta käydään tässä vaiheessa kello 17:ään saakka, ja keskustelua jatketaan sitten myöhemmin tässä täysistunnossa talousarvion yleiskeskustelun päätyttyä.

Keskustelu

14.00 Ulkoministeri Pekka Haavisto (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio on jättänyt hallitukselle välikysymyksen siitä, ollaanko suomalaisia kotiuttamassa al-Holin leiriltä, onko ulkoministeri antanut asiasta oikeaa tietoa eduskunnalle ja onko virkamiestä tai virkamiehiä painostettu toimimaan vastoin lakia. Välikysymyksessä on lukuisia kysymyksiä. Hallituksen vastauksessa keskitytään nyt niistä keskeisimpiin.

Aloitan terrorismin uhasta, joka maailmalla on todellinen. Isis kykeni ottamaan haltuunsa alueita Syyriasta ja Irakista, alueita, joille sen tukijoita muutti kymmenistä eri maista, myös Suomesta. Isisin toiminta viime vuosina on herättänyt laajaa turvattomuuden tunnetta. Se on terroristinen liike ja ääriliike, joka on syyllistynyt äärimmäisen vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin ja sotarikoksiin.

Suomen pitkäaikainen linja on kaikin keinoin varautua terrorismin uhkaan ja tukea terrorismin torjuntaa. Suomi on osallistunut Yhdysvaltain johtamaan kansainväliseen Isisin vastaiseen koalitioon vuodesta 2014 lähtien. Osallistumme myös koalition sotilaallisen operaation koulutus- ja neuvonantotoimintaan Irakissa, tavoitteena kehittää Irakin, mukaan lukien Irakin Kurdistanin, turvallisuusjoukkojen omaa kykyä torjua Isis sekä tukea turvallisuuden ja vakauden palauttamista. Suomi liittyi viime kuussa myös Isisin vastaisen koalition ydinryhmään Washingtonissa. Tätä Suomen pitkää linjaa ovat olleet toteuttamassa kaikki eduskuntapuolueet. Otamme Isis-liikkeen uusien pesäkkeiden synnyn vakavasti. Isis nostaa jo nyt päätään Afganistanissa sekä Pohjois- ja Länsi-Afrikassa. Kansainvälisen yhteisön työ terrorismin kitkemiseksi ei siis ole päättynyt.

Arvoisa puhemies! Al-Holin vartioitu leiri on seuraus siitä, että Isis on Syyriassa menettänyt alueensa. Kesällä 2019 leirille oli koottu yli 70 000 ihmistä. Leirin asukkaista noin 90 prosenttia on naisia ja lapsia. Asukkaista noin 11 000 on ulkomaalaisia Isis-taistelijoiden perheenjäseniä. Leirin ulkomaalaisten joukossa on myös noin kymmenen suomalaista naista ja heidän noin 30 lastaan, joista valtaosa on alle 5-vuotiaita.

Al-Holin leiriä hallinnoivat kurdien SDF-joukot. Syyrian hallituksella ei ole kontrollia alueella. Sen vuoksi suomalaisten lasten tilanteen osalta yhteistyötaho on tämän leirin kurdihallinto. Suomen hallitus on pyrkinyt edistämään suomalaisten lasten hyvinvointia leirillä. Tämä on tehty muun muassa kansainvälisten järjestöjen ja Punaisen Ristin kautta. Samalla on pyritty selvittämään ehtoja, joita kurdihallinnolla on lasten päästämiseksi pois vahingollisista leiriolosuhteista. Näissä keskusteluissa on selvinnyt, että kurdihallinto ei ole halukas erottamaan äitejä ja lapsia toisistaan ilman huoltajan suostumusta.

Alun perin lapsensa alueelle vieneet äidit ovat toimineet Suomen viranomaisten antamia neuvoja ja ulkoministeriön matkustusohjeita vastaan viedessään lapsia kriisi- ja sota-toimialueelle. Lapset eivät ole voineet vaikuttaa omaan tilanteeseensa. Turvallisuuskysymykset sekä viranomaisten, kuten suojelupoliisin, tekemät uhka-arviot on viranomaisten ja

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

hallituksen otettava vahvana tekijänä huomioon. Aikuiset ovat rikosoikeudellisesti vastuussa mahdollisista rikoksistaan.

Arvoisa puhemies! Leiristä saatujen tietojen mukaan suomalaislasten oikeus henkiin jäämiseen ja kehittymiseen on vakavasti vaarantunut. Maailman terveysjärjestö WHO julkaisi syyskuussa 2019 raportin, jonka mukaan 313 alle 5-vuotiaasta lasta oli kuollut leirillä joulukuun 2018 ja tämän vuoden elokuun välisenä aikana — 313 lasta. Tilanne leirillä heikkenee koko ajan. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti Suomella on velvollisuus toimia lasten pelastamiseksi. [Sebastian Tynkkynen: Entä äidit?]

Al-Holin leirin sisäinen ilmapiiri on erittäin Isis-myönteinen. Siinä on suuri vaara, kun suomalaislapset joutuvat kasvamaan tällaisessa ympäristössä — käytännössä terroristijärjestön aivopesun uhreina. Suomen valtio ei voi hyväksyä tällaista suomalaisten lasten kaltoinkohtelua. Siten hallitus ei voi myöskään hyväksyä sellaista opposition piiristä esitettyä toimintalinjaa, jossa lapset jätettäisiin leirille. Sen vuoksi myös tämän hallituksen välittömänä tavoitteena on pyrkiä saamaan suomalaislapset pois al-Holin leiriltä ja kriisialueelta. [Sari Sarkomaa: Lapsia pitää auttaa!]

Suomen viranomaiset ovat pitkin syksyä valmistautuneet erilaisia mahdollisia tapahtumaketjuja varten. Kun Turkin sotilastoimet 9.10. Syyriassa alkoivat, oli mahdollista, että al-Holin leirin vartiointi sekä ruoka- ja lääkehuolto olisivat luhistuneet ja suuri joukko leiriläisiä — myös suomalaiset — olisivat lähteneet vaeltamaan kohti Irakin rajaa. Tällaista tapahtumakulkua varten oli varauduttava. Samoin kotimaassa on kehitetty viranomaisyhteistyössä valmiutta erilaisiin skenaarioihin varautumiseen.

Al-Holin leirin viimeaikaisiin tapahtumiin liittyy myös erilaisia väitteitä ihmiskaupasta. On epäilty, että leiriltä voisi ostaa pois naisia ja lapsia ja heidän kulkureittinsä olisi sitten kulkenut erittäin vaarallisten alueiden kautta Länsi-Syyriasta ulkomaille. Tällaista ihmiskauppaa tai kauppaa hädänalaisten tilanteella ei Suomen hallitus hyväksy.

Arvoisa puhemies! Tilanne on monella tapaa vaikea. Hallituksen tehtävä on kantaa sellaisissakin tilanteissa vastuuta. Sellainen ratkaisu, ettei tehdä mitään, on mahdoton. Pääministeri Marinin hallituksen ulkopoliittikka on ihmisoikeusperustaista. Aiomme täyttää kansainvälisten sopimusten ja perustuslain meille asettamat juridiset ja moraaliset velvoitteet emmekä voi hyväksyä silmien ummistamista ja suomalaisten lasten jättämistä hengenvaaraan.

Viranomaisten toiminta lähtee aina lainsäädännöstä. Tässä poliittisesti herkässä kysymyksessä viranomaisten toiminnan oikeudellista pohjaa edelleen selkeytti oikeuskanslerin 9.10. ministerien aiemmista toimista tehtyihin kanteluihin antama ratkaisu. Oikeuskanslerin ratkaisu ei itsessään velvoita viranomaisia toimimaan, mutta se kuvaa perustuslaista ja kansainvälisistä sopimuksista tulevia velvoitteita, jotka edellyttävät toimia ainakin lasten kotiuttamiseksi.

Asiaa on lähdetty sittemmin ratkaisemaan viranomaisen tekemän tapauskohtaisen harkinnan pohjalta. Tätä varten ulkoministeriössä asetettiin ulkoministerin erityisedustaja toimimaan 23.10. alkaen, ja hänen toimintaohjeensa esiteltiin iltakoulun yhteydessä edelliselle hallitukselle 31.10. Erityisedustajan tehtävänä on ollut varmistaa Syyriassa leirillä pidettyjen suomalaisten lasten henkilökohtaisen turvallisuuden ja perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen perustuslain ja Suomen ratifioimien kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

Tämän jatkoksi hallitusryhmät ovat eilen tehneet yhteisymmärryksessä linjauksen, jonka pohjalta laaditaan valtioneuvoston periaatepäätös. Linjaus on julkaistu eilen, ja sen kes-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

keisenä ajatuksena on kotiuttaa suomalaiset lapset niin pian kuin mahdollista. Kotiuttaminen tapahtuu viranomaisen tekemän tapauskohtaisen harkinnan perusteella lainsäädäntöömme sekä kansainväliseen oikeuteen nojautuen. Toimivaltainen viranomainen on ulkoministeriö ja ulkoministerin väliaikainen erityisedustaja, joka johtaa viranomaisten yhteistyötä. Osana tapauskohtaista yksilöllistä harkintaa toimivaltainen viranomainen pyrkii kaikkiin käytössä oleviin tietoihin ja toimiin varmistamaan, ettei Suomessa asuville henkilöille koidu turvallisuusriskkejä. [Leena Meri: No miten?] Hallitus arvioi myös tarpeet lainsäädännön muutoksiin liittyen terroristiseen toimintaan sekä tekee tarvittavat korjaukset lainsäädäntöön.

Arvoisa puhemies! Opposition välikysymys kysyy myös eduskunnalle annetusta tiedosta. Edellisen kerran asia on ollut esillä eduskunnan ulkoasiainvaliokunnassa 3. joulukuuta. Tuon kokouksen päätteeksi valiokunta päätti, että on saanut tarvitsemansa tiedot. Myös uuden hallituksen aikana olen ulkoministerinä aina valiokunnan käytettävissä tässäkin asiassa. Mikäli al-Holin leirillä olevia suomalaisia lapsia koskevia ratkaisuja voidaan tehdä, näistä informoidaan aina myös ulkoasiainvaliokuntaa asianmukaisesti.

Ulkoministeriössä al-Holiin liittyviä asioita on valmisteltu virkavastuulla, ja ulkoministeriö toimii tässä asiassa myös muita ministeriöitä koordinoivana ministeriönä. Hallituksella ei ole tiedossa, että ulkoministeriön tässä työssä olisi tapahtunut mitään lainvastaista. Saman on osaltaan todennut myös ulkoministeriön ylin virkamiesjohto. Yksilöitä sekä heidän terveys- ja turvallisuustietojaan koskevat asiat ovat luottamuksellisia salassapitosääntösten vuoksi. Luottamuksellisuus on myös edellytys sille, että lasten kotiutuminen leiriolosuhteista Suomeen onnistuu ja tapahtuu turvallisesti. Viranomaiset eivät avaa — eikä heidän kuulu avata — julkisuudessa tällaista toimintaa ja siihen liittyvää varautumista. Suomen ylimpänä laillisuusvalvojana oikeuskansleri arvioi kanteluita ja ilmoituksia ja antaa ratkaisunsa aikanaan.

Arvoisa puhemies! Uskomme, että niin hallitus kuin oppositiokin ovat kiinnostuneita ratkaisusta, joilla turvataan lapsen oikeuksien sopimuksen velvoittamalla tavalla suomalaislasten oikeus henkiin jäämiseen ja kehittymiseen. [Sebastian Tynkkynen: Huostaanottoon!] Haluamme poistaa kasvualustan terrorismilta Suomessa ja muualla maailmassa. [Sebastian Tynkkynen: Miksi tuotte sitten? — Puhemies koputtaa] Al-Holin leirillä olevien lasten auttaminen normaaliin, turvalliseen elämään ja päiväkotiin tai koulunpenkille on mielestämme tärkeä osa radikalisaation vastaista työtä.

14.10 Jussi Halla-aho ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Välikysymyksessä esitettiin ministerin vastattavaksi pitkä lista epäselväksi jääneitä kysymyksiä. Ensimmäkin on substanssi: Onko hallituksella aie tai suunnitelma kyseisten ihmisten avustamiseksi Suomeen? Kun asiasta alkoi tihkua tietoja julkisuuteen, ne tyrmättiin ministeriön suunnalta perättömiksi huhuiksi ja disinformaatioksi. Sittemmin on tullut esiin vastaansanomattomia todisteita siitä, että ulkoministeriön johdolla on laadittu varsin yksityiskohtainen suunnitelma al-Holin leirillä olevien ihmisten kotiuttamiseksi. Tällaisen suunnitelman olemassaolosta voidaan päätellä, että hallituksella tai ainakin ulkoministerillä on ollut tahotila näiden ihmisten tuomiseksi Suomeen.

Kuten monet asiantuntijat ovat todenneet, tähän asiakysymykseen ei ole hyviä ratkaisuja, on vain ratkaisuja, joissa on hyviä ja huonoja puolia. Asiasta pitäisi käydä perusteellinen keskustelu, mutta keskusteleminen on vaikeaa, jos ministeri laatii suunnitelmia salassa eikä anna niistä edes kysyttäessä tietoa eduskunnalle, medialle tai yleisölle.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Perustuslain mukaan Suomen kansalaisilla on oikeus palata maahan. Kuten ulkoministeri aivan oikein sanoi, lapset ovat joka tapauksessa syyttömiä siihen, mitä heidän vanhempansa ovat tehneet. Toisaalta maalaisjärki sanoo, että nämä naiset ovat vapaaehtoisesti matkustaneet palvelemaan terrorismia ja hirmuhallintoa. He ovat olleet täysin tietoisia Isisjärjestön ja kalifaatin luonteesta. Yleisellä tasolla tiedetään, että naisilla on ollut aktiivinen rooli esimerkiksi kalifaatin propagandassa ja viestinnässä, uusien jäsenten rekrytoinnissa ja jesidivähemmistöön kuuluvien naisten ja lasten orjuuttamisessa. Me emme siis puhu pelkästään terroristien ja taistelijoiden puolisoista vaan ihmisistä, jotka itse ovat fanaattisen, väkivaltaisen ideologian kannattajia. Äärimmäiset näkemykset ovat tulleet esiin myös leirillä olevien naisten viime päivinä julkaistuissa haastatteluissa. Myös suojelupoliisi arvioi, että Suomeen päästyään nämä naiset todennäköisesti jatkavat terroristiseen toimintaan osallistumista ja sen tukemista ja vahvistavat täällä jo olevaa jihadistista liikehdintää.

On selvää, että Isis-naisten muodostamaa turvallisuusuhkaa ei pystytä eliminoimaan viranomaisvalvonnalla tai ääriajattelusta vieroittavilla vapaaehtoisohjelmilla. Suojelupoliisilla on jo nyt lähes 400 seurattavaa kohdehenkilöä. Yhtä selvää on, että vaikka naiset olisivat osallistuneet suoranaisiin rikoksiin, heidän saamisensa oikeudelliseen vastuuseen Suomessa on hyvin epätodennäköistä. Toisin kuin muut Pohjoismaat, Suomi ei ole saanut edes varsinaisia taistelijoita tuomittua. Suomeen päästyään naiset siis suurella todennäköisyydellä voivat jatkaa vapaalla jalalla myrkyllisen ideologiansa juurruttamista paitsi omiin lapsiinsa myös muihin vaikutuspiirissään oleviin ihmisiin. Lasten turvallisuuden takaamisesta puhutaan paljon, mutta liian vähän puhutaan siitä, että nämä äidit ovat uhka lastensa turvallisuudelle ja hyvinvoinnille. [Anne Kalmari: Siksi huostaanottoja!] Lastenkaan muodostamaa uhkaa ei pidä väheksyä. Lapset ovat altistuneet vuosia kestäväälle aivopesulle, ja Isisin tiedetään käyttäneen pieniäkin lapsia teloitusten ja muiden rikosten tekemiseen. Osa leirillä olevista lapsista on tietävästi täysi-ikäisiä tai lähellä täysi-ikäisyyttä, ja he ovat saattaneet osallistua taistelutoimintaan. [Ilkka Kanerva: Ja -koulutukseen!]

Parikymmentä ihmistä ei ole suuri määrä edes suhteutettuna Suomessa jo nyt oleviin islamisteihin ja Isisin kannattajiin. Tapauksella on kuitenkin suuri periaatteellinen merkitys ja kauaskantoisia seurauksia. Isis ei ole ensimmäinen eikä viimeinen kansainvälinen terroristijärjestö. Suomi ei voi viestittää olevansa turvasatama, josta voi lähteä ulkomaille tekemään silmittömiä rikoksia ja jonne voi muina miehinä ja naisina palata jäähdyttelemään, kun olot konfliktialueilla käyvät epämukaviksi. Seurausten on oltava sellaisia, että jatkossa terroristien sympatisoijat pohtivat lähtemistään kahteen kertaan.

Arvoisa puhemies! Välikysymyksen ytimessä eivät kuitenkaan ole Isis-naiset vaan tapa, jolla ulkoministeri Haavisto on toiminut. Hän on pyrkinyt toimimaan salassa paitsi julkisuudelta myös eduskunnalta, jonka luottamusta hallituksen tulee nauttia. Hän on pyrkinyt painostamaan virkamiehiä tekemään al-Holin leirillä olevien Suomen kansalaisten palauttamista koskevat päätökset ja henkilökohtaisen vastuunsa välttämiseksi piiloutumaan virkamiesten selän taakse. Tämän osoittaa jo se, että monet muut maat, mukaan lukien muut Pohjoismaat, ovat tehneet poliittisen ja julkisen päätöksen olla auttamatta aikuisia Isisin kannattajia palaamaan. Ulkoministeri Haavisto on antanut ymmärtää, että hallitus ei voisi tehdä sellaista poliittista päätöstä, joka sivuuttaisi perustuslain ja kansainvälisten sopimusten asettamat toimintavaatimukset. Kuitenkin myös muilla Pohjoismailla on perustuslaki, ja ne ovat tismalleen samojen kansainvälisten sopimusten osapuolia. Suomi ei voi olla kansainvälisoikeudellinen erityistapaus, eikä Suomi voi näin tärkeässä ja periaatteellisessa kysymyksessä omaksua väljempää toimintalinjaa kuin verrokkimaat.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

On poikkeuksellista, että ministeriön virkamies nousee julkisesti vastarintaan ministeriä vastaan. On poikkeuksellista, että salassa pidettävää materiaalia vuodetaan julkisuuteen siinä mitassa kuin viimeisinä viikkoina on tapahtunut. Mistä tämä kertoo? Siitä, että ulkoministeri Haaviston toiminta on poikkeuksellista. Virkakoneisto joutuu suojelemaan integriteettiään näin poikkeavilla keinoilla.

Ulkoministeri Haavisto on useissa kohdin antanut eduskunnalle tai sen valiokunnille harhaanjohtavaa tietoa päätöksentekoprosessista, päätösten sisällöstä, niiden oikeudellisesta perustasta, operaatiosuunnitelman olemassaolosta ja sen yksityiskohdista. Tätä salailua ja harhaan johtamista ei voida perustella operatiivisilla seikoilla tai henkilöstön tai leirillä olevien turvallisuudella. Pikemminkin sillä on haluttu välttää poliittisen vastuun kantaminen päätöksistä. Jopa osa hallituspuolueista näyttää olleen tietämättömiä ulkoministerin suunnitelmista. Myöhemmin asia on toki niille myyty, ja ulkoministeri Haavisto onkin toimittanut hallituskumppaneilleen sähköpostilla ohjeet, miten mihinkin kysymykseen tulee vastata.

Perustuslaki ja kansainväliset sopimukset eivät velvoita Suomea toimimaan asiassa tietyllä tavalla. Oikeuskanslerin lausunto ei ole hallituspuolueiden edustajien väittämällä tavalla päätös, joka velvoittaisi hallitusta toimimaan tietyllä tavalla, ja tämän on oikeuskansleri itsekin todennut. [Eva Biaudet: Aika painava tulkinta laista!]

Arvoisa puhemies! Eduskunta ei voi hoitaa keskeistä tehtäväänsä eli hallituksen toimien parlamentaarista valvontaa, jos se ei saa asianmukaista tietoa hallituksen tekemisistä. Jos jotakin tietoa ei perustellusta syystä voida eduskunnalle antaa, tämäkin on pystyttävä sanomaan suoraan. Sen sijaan se, että ministeri tai ministerin alaisuudessa toimiva virkamies antaa kansanedustajien kysymyksiin totuudenvastaisia vastauksia tai pyrkii ovelilla ja monitulkintaisilla sanavalinnoilla tai tahallisella väärinymmärtämisellä johtamaan edustajia harhaan, [Paavo Arhinmäki: Ammatilainen puhuu tällä hetkellä!] on sietämätöntä eduskunnan arvovallan ja poliittisen järjestelmän uskottavuuden kannalta. [Satu Hassi: Asiantuntija puhuu!]

Arvoisa puhemies! Tästä johtuen teen seuraavan esityksen: Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta toteaa, että ulkoministeri Haavisto ei ole antanut eduskunnalle totuudenmukaista tai riittävää tietoa toiminnastaan al-Holin leirillä olevien henkilöiden Suomeen palautukseen liittyviä suunnitelmia koskien. Näillä perusteilla eduskunta toteaa, että ulkoministeri Haavisto ei nauti eduskunnan luottamusta. — Kiitos.

14.20 Erkki Tuomioja sd (ryhmäpuheenvuoro): Herra puhemies! Sotatoimet terroristijärjestö Isisiä vastaan ovat päättyneet menestyksellisesti. Suurin ansio tästä lankeaa Irakin ja Syyrian kurdeille. Heidän toimintaansa kansainvälinen yhteisö, myös Suomi kurdien kouluttajana, on tukenut.

Avointen sotatoimien päättyminen ei ole tilannetta vielä ratkaissut. Syyriaan, al-Holin vankileirille on päätynyt melkein 70 000 Isisin riveissä toiminutta ihmistä, heistä 90 prosenttia naisia ja lapsia. Kansainvälisen yhteisön on osallistuttava tilanteen selvittämiseen. Tärkeintä on kaikkien sotarikoksiin syyllistyneiden saattaminen oikeudelliseen vastuuseen teoistaan, [Mika Niikko: Siellä missä rikokset on tehty!] sekä leirillä olevien lasten ja muiden syyttömien saattaminen turvaan heidän terveyttään ja elämäänsä uhkaavista olosuhteista.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Ett sätt skulle vara att alla länder i världen skulle ta emot sina medborgare i lägret och se till att deras brott skulle undersökas och att de skulle ställas inför rätta. Ett gemensamt förfarande skulle betydligt underlätta insamling av bevismaterial och rättsprocessens genomförande.

Olisi toki hyvä, että oikeudenkäynnit toteutettaisiin siellä missä rikoksetkin on tehty. On kuitenkin vaikea uskoa, että kurdihallinto ilman kansainvälisen yhteisön tunnustusta tai vakavista rikkomuksista epäilty Syyrian hallitukseen olisivat tällaiseen oikeusvaltion kriteerit täyttävään prosessiin kykeneviä.

Yhteisen kansainvälisen tai edes pohjoismaisen toimintalinjan puuttuessa ovat kaikki maat joutuneet tekemään omia ratkaisujaan. Suomikin, jonka kansalaisia on leirillä nelisenkymmentä — suurin osa lapsia — joutuu näin tekemään. Tätä on valmisteltu jo edellisten hallitusten aikana eikä ratkaisuja voi viivyttää. Leiriltä on jo karannut kymmeniä todellisen turvallisuusuhan muodostavia Isis-taistelijoita.

Tällaisten asioiden valmistelu ei voi tapahtua julkisuudessa. Kyse on virkavastuulla tapahtuvasta päätöksenteosta, josta tietojen vuodattaminen on vakava operaatioiden onnistumista ja ihmisten turvallisuutta vaarantava rikkomus. [Ben Zyskowiezin välihuuto] Samalla on selvää, että erillisillä viranomaispäätöksillä toteutettava toimintalinja on asia, josta koko hallituksen on tehtävä päätös ja kannettava siitä seuraava poliittinen vastuu. Jos tästä on ollut epäselvyyttä, niin Marinin hallitus on nyt välikysymysvastauksessaan sen tehnyt. [Leena Meren ja Sari Sarkomaan välihuudot] Vähempää, mutta emme myöskään enempää, voi eduskunnassa hallitukselta edellyttää. Eduskunta ei ole paikka jossa yksittäisten ihmisten turvallisuutta ja elämää koskevia asioita voidaan ratkaista, [Leena Meren välihuuto] yhtä vähän kuin sosiaalisessa mediassa.

Kaikkiin kysymyksiin ei vielä vastauksia ole, tai niitä ei voida antaa. Varmasti tulee osoittautumaan, että hallintojen käytäntöihin, tiedonkulkuun ja vastuusuhteisiin täytyy tehdä parannuksia, ulkoministeriössä ja muuallakin. Oikeuskanslerin ja laillisuusvalvonnan tehtävä on varmistaa, että ratkaisut tehdään lakisääteisessä järjestyksessä ja että ne ovat lakien ja Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten mukaisia.

Eduskunnan poliittinen valvonta koskee sitä, arvioimmeko hallituksen toimet ja linjaukset sellaiseksi, että voimme antaa hallitukselle luottamuksen. Tähän sosiaalidemokraattinen ryhmä on valmis. Se kattaa myös tähänastisen valmistelun ja vaihtoehtoisten toimintalinjausten selvittämisen, joidenka tekemättä jättäminen olisi ollut vastuutonta.

Herra puhemies! Välikysymys kuuluu parlamentaariseen demokratiaan, eikä sen käyttöä tule moittia. Sen sijaan kaikki muu mitä tämän salin ulkopuolella on tässä asiassa puhuttu, on suhteettomuudessaan ja epäinhimillisyydessään surullista seurattavaa. Suomalaisen turvallisuus on tietenkin keskeinen asia. Mutta turvallisuuttamme vaarantaa vakavammin se kiihkeä solvaaminen, syyttely, uhkaaminen, valheiden levittäminen ja pelkojen lietsonta, joka somessa [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] ja muussa mediassa on valloillaan. Salissammekin [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] on edustajia, jotka ovat tähän osallistuneet, ja vielä enemmän heitä, jotka sitä rohkaisevat ja pyrkivät käyttämään eripuraisuuden ja epäluulon kylvämiseen ja omien [Puhemies koputtaa] poliittisten tarkoituksiensa edistämiseen. [Sebastian Tynkkynen: Nyt on paksua!]

Vetoankin kaikkiin, [Puhemies koputtaa] että pysymme asiallisessa ja sivistyneessä kielikäytössä emmekä edes vaikenemalla anna hyväksyntää, vihapuheille tai valeutisille miltään taholta. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja minä vetoan siihen, että pysytään ryhmäpuheen-vuoroissa tässä 5 minuutissa. Perussuomalaisten edustaja Ville Tavio näyttää esimerkkiä.

14.26 Ville Tavio ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mediassa on uutisoitu, että ministeri Haavisto on johtanut ulkoministeriötä pelon ilmapiirillä, jossa virkamiehet ovat saaneet kertoa vain asioita, jotka edistävät Haaviston poliittisia näkemyksiä. [Sanna Antikainen: Törkeää!] Median uutisoinnin mukaan Haavisto on painostanut ulkoministeriön konsulipäällikkö Pasi Tuomista järjestämään Syyrian al-Holin pakolaisleirin lapset Suomeen konsulikyödyillä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] Lapsen oikeuksien yleissopimuksen perusteella lasta ei kuitenkaan saa erottaa vanhemmistaan ilman lainmukaista huostaanottomenettelyä. Tällaisiin toimenpiteisiin on mahdollista ryhtyä vasta Suomen viranomaisten lastensuojelulain mukaisen menettelyn jälkeen. Selvä on, että ulkoministeriön virkamiehellä ei ole toimivaltaa ottaa lapsia viranomaisen huostaan. Tämä toimivalta on vain ja ainoastaan lastensuojeluviranomaisilla. Lasten ottamisesta viranomaisen huostaan ilman lainmukaista päätöstä voisi seurata tuomio vapaudenriistosta.

Konsulipäällikkö Tuominen itse toteaa julkisuudessa olleessa sähköpostissa nimenomaisesti pitävänsä ongelmallisena pelkästään leirillä olevien lasten avustamista. Konsulipäällikkö toteaa niin ikään tällaisen päätöksen olevan sellainen, että sen tekijän on syytä varautua pitkään vankeustuomioon. Mediassa on kerrottu, että sen jälkeen, kun konsulipäällikkö totesi hankkeen lasten tuomiseksi Suomeen olevan lainvastainen ja kieltäytyi taipumasta ministerin painostukseen, on ulkoministeri syrjäyttänyt konsulipäällikön tehtävästään. Ministeri Haavisto kiisti tämän heti ja väitti, ettei Tuomisen siirto liittynyt al-Holin kysymykseen vaan ministeriön tehtävien normaaliin kiertoon. Toistan tämän: ministeri Haaviston vastaus oli aluksi, että konsulipäällikkö Tuomisen siirto ei liittynyt al-Holin kysymykseen lainkaan vaan ministeriön tehtävien normaaliin kiertoon. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!]

Sittemmin, ministeri Haavisto, olette ollut asiasta kovin vaitonainen. Kun Ulkoasiainhallinnon virkailijajyhdistys kysyi teiltä asiaa kirjallisesti, ette kirjallisessa vastauksessanne enää kertaakaan sanonut, että kyse oli normaalista kierrosta. Sen sijaan vetositte vain siihen, että teillä oli oikeus siirtää nuo tehtävät pois virkamieheltä. Näyttää siltä, että useimmiten olette vain väistellyt kysymyksiä ja ollut vastaamatta. Silloin, kun olette vastailut, on tarina vaihtunut toistuvasti.

Mietitäänpä nyt: Virkamies on kertonut kaikille ministerin painostuksesta ja erimielisyyksistä liittyen al-Holin tilanteeseen, [Sheikki Laakso: Rohkea mies!] ja sitten te, ministeri Haavisto, siirsitte tämän tehtävän häneltä pois ihan vain sattumalta osana normaalia kiertoa. Sattuipa sopivasti.

Mikäli Haavisto on kohdistanut virkamieheen painostusta tai seuraamuksia siksi, että virkamies on kieltäytynyt toteuttamasta selvästi lainvastaista ministerin määräystä tai pyyntöä, on ministerin toimintaa arvioitava virkarikoksena. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ehdottomasti!] Näyttää siltä, että asiassa ei ole myöskään noudatettu valtion yhteistoimintalakia, jonka perusteella olennaisista muutoksista työtehtävissä tai työjärjestelyissä on neuvoteltava niiden virkamiesten ja työntekijöiden kanssa, joita päätös koskee. Lisäksi on erityisen raskauttavaa, että virkamies on itse todennut pitävänsä Haaviston päätöstä lainvastaisena. Miettikää: ulkoministeriön johtavassa asemassa oleva virkamies on ottanut aika ison henkilökohtaisen riskin ja tuonut julkisuuteen tiedon, että ministerin päätös on

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

hänen mielestään laiton. [Sheikki Laakso: Rohkea mies! — Oikealta: Tätäkö keskusta tukee?]

Te, ministeri Haavisto, olette pyytännyt virkamieheltä anteeksi ja olette tuonut tuon anteeksipyynnön myös julkisuuteen. Kysyn nyt teiltä: miksi te ette pyydä toimintaanne anteeksi Suomen kansalta? [Sanna Antikainen: Niinpä!]

Arvoisa puhemies! Julkisuudessa olleiden tietojen perusteella ministeri Haavisto on yrittänyt taivutella virkamiestä menettelemään lainvastaisesti ja siirtänyt virkamiehen toisiin tehtäviin siksi, ettei tämä ole totellut ministeriä. Perussuomalainen eduskuntaryhmä katsoo, että ministeri Haaviston johtamistapa on ollut täysin epäammattimainen ja ministerille sopimaton.

Kannatan edustaja Halla-ahon tekemää epäluottamuslausetta.

14.31 Paula Risikko kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutama viikko sitten jätimme kokoomuksen johdolla hallitukselle välikysymyksen, kun Rinteen hallitus sekoili Postin kanssa. Välikysymys pakotti hallituksen totuuteen. Rinteen hallitus menetti luottamuksen ja kaatui. Nyt oppositio jätti välikysymyksen hallitukselle, joka on jatkanut Rinteen hallituksen sotkua al-Holin leirillä olevien Suomen kansalaisten tai Suomesta sinne päätyneiden Isis-perheiden kotiuttamisesta. Kokoomus on tekemässä välikysymystä, koska hallituksen toiminta on vakavassa asiassa ollut sekavaa ja hallituksen linja on ollut epäselvä. Välikysymyksellä edellyttämme, että hallitus selvittää aikaansaamaansa tilanteen ja kantaa sille kuuluvan vastuun.

Arvoisa puhemies! Tilanne al-Holin leirillä on vakava ja on ollut jo kauan. Kokoomus on pitkään vaatinut hallitukselta selkeää linjaa asian ratkaisemiseksi. Hallituksen toiminta ei ole herättänyt luottamusta, päinvastoin. [Outi Alanko-Kahiluoto: Entäs viime vaaleissa?] Syksyn mittaan on ollut vuodettuja suunnitelmia, lausuntoja ja tiedotustilaisuuksia. Aina uuden tiedon myötä tarina on muuttunut, ja edelliset väitteet paljastuneet jopa epätoetuksiksi. [Jussi Saramon välihuuto] Olette vedonneet iltakoulussa käytyyn keskusteluun ja hiljaisen hyväksynnän antamiseen ministeri Haaviston linjauksille. Kun on kysytty, mitkä ne linjaukset ovat, ei kukaan teistä ole osannut sitä kertoa. [Sanna Antikaisen välihuuto] Hallituksen poliittisesta linjasta ei todella ole saanut mitään selkoa. Kaiken huippu on, että näin vakavassa ja herkässä aiheessa vastuu on yritetty säilyttää yksittäiselle virkamiehelle. On näyttänyt siltä, että vastuuta ei halua kukaan ottaa.

Arvoisa puhemies! Eilen hallitus sitten viimeinkin linjasi asiasta. Nämä linjaukset ovat kuitenkin edelleen aika epäselviä — myös näköjään hallituspuolueiden jäsenille. Hallituspuolueiden kansanedustajat ovat nimittäin täysin eri mieltä siitä, mitä eilen on linjattu. [Paula Werningin välihuuto] Keskustan edustajien mukaan aikuisia ei Suomeen tuoda. Vihreiden ja vasemmistoliiton kansanedustajien mukaan aikuisia tuodaan. Kyllä nyt näyttää siltä, että olette päätyneet siihen, että myös palaamaan halukkaita aikuisia tuodaan Suomeen valtion toimesta. [Vihreiden ryhmästä: Mitäs mieltä kokoomus on?]

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen kanta on selvä: Suomella on velvollisuus tehdä kaikkensa suomalaisten lasten auttamiseksi. Lapset eivät ole itse valinneet kohtaloaan tai olosuhteitaan. Lapsia tulee aina suojella. [Paavo Arhinmäki: Entä jos ne tulee yksin?] Aikuisia ei sen sijaan tule auttaa palaamaan. He ovat omalla päätöksellään päättäneet lähteä tukemaan järjestöä, joka on syyllistynyt syyttömien ja viattomien siviilien murhiin ja muihin julmiin tekoihin. Suojelupoliisin mukaan Irakin ja Syyrian konfliktialueelta palaavat henkilöt lisäävät Suomeen kohdistuvaa terrorismin uhkaa, koska he todennäköisesti jatkaisi-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

vat terroristista toimintaa. Oikeuskansleri Pöystikin on todennut, että viranomaisten velvollisuuksiin kuuluu menetellä toimitessaan niin, että Suomessa asuvien ja oleskelevien turvallisuus ei vaarannu.

Arvoisa puhemies! Sipilän hallituksen linja oli selkeä: lapsia autetaan, aikuisia ei auteta. [Välihuuto keskeltä] Jos olisitte alusta lähtien toimineet tämän linjauksen mukaisesti, olisimme jo voineet saada lapsia pelastettua. [Eva Biaudet: Montako lasta autettiin pois Sipilän hallituksen aikana?] Sen sijaan hallituksen kyvyttömyys tehdä poliittisia päätöksiä on johtanut kansalaisten poliittista päätöksentekoa kohtaan tuntemaan epäluottamukseen ja mahdollisesti al-Holin leirillä olevien lasten pitkittyneeseen kärsimykseen. [Välihuuto keskeltä] Kokoomuksen mielestä Suomen on jatkettava neuvotteluja kurdiviranomaisten kanssa, jotta lapset voidaan tuoda turvallisesti Suomeen. Viranomaisten on myös edelleen monin tavoin varauduttava siihen, että leiriltä saavutaan omatoimisesti Suomeen — paluuseen nimittäin on ihan lain suoma oikeus. Siksikin myös terrorismin vastaisen lainsäädännön kiristäminen on ajankohtaista. Muun muassa kokoomusministereiden käynnistämät ja nykyhallituksen torppaamat lakihankkeet on saatava heti takaisin valmisteluun.

Arvoisa puhemies! Kokoomus edellyttää hallitukselta suoraselkäistä vastuun kantamista eli punnittuja ja selkeitä päätöksiä, avoimuutta tehdyistä päätöksistä sekä ryhdikkyyttä päätösten toteuttamisessa. Tämä on hallituksen tehtävä, oli kyseessä kuinka vaikea asia tahansa.

Esitänkin seuraavaa epäluottamuslausetta: Eduskunta toteaa, että ulkoministeri Haaviston toiminta on al-Holin leirillä olevien suomalaisten suhteen ollut salailevaa, ristiriitaista ja sekavaa. Ulkoministeri on myös toiminut ilman valtioneuvoston varsinaista päätöstä. Hallitus on salailullaan ja haluttomuudellaan linjata asiaa horjuttanut suomalaisten turvallisuuden tunnetta sekä tuhlanut arvokasta aikaa löytää keinot suomalaisten lasten pelastamiseksi. Edellä mainittujen seikkojen vuoksi ulkoministeri ei nauti eduskunnan luottamusta. — Kiitos.

14.36 Mikko Savola kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtiovallan tärkein tehtävä on Suomen ja suomalaisten turvallisuuden takaaminen. [Sebastian Tynkkynen: Ei näytä siltä!] Suomi on osallistunut kansainväliseen Isisin vastaiseen koalitioon vuodesta 2014 lähtien. Kansainvälinen yhteistyö on tuottanut tulosta. Isis on Syyriassa menettänyt alueensa. Kalifaatti on kukistettu, mutta Isis muodostaa edelleen vakavan turvallisuusuhan, joka on otettava vakavasti. Konfliktialueilta palaavat terroristijärjestön riveissä taistelleet henkilöt ja heidän perheenjäsenensä nostavat terrorismin uhkaa koko Euroopassa. Terrorismin torjumiseksi ja sen leviämisen estämiseksi on toimittava päättäväisesti ja johdonmukaisesti.

Edellisellä eduskuntakaudella kriminalisoitiin matkustaminen terroristisessa tarkoituksessa ja hyväksyttiin tiedustelulainsäädäntö, joka antaa viranomaisille uusia työkaluja terrorismin torjumiseksi. Tätä työtä on jatkettava. Keskustan eduskuntaryhmä katsoo, että tällä vaalikaudella on laadittava lainsäädäntö, jonka mukaan terroristijärjestöön kuuluminen, sen avustaminen tai ihmisten rekrytoiminen siihen, ovat rikoksia. Ruotsissa vastaavanlainen lainsäädäntö on jo laadittu.

Arvoisa puhemies! Kysymys al-Holin leirillä olevien suomalaisten kotiuttamisesta on olosuhteet huomioiden vaikea ja oikeudellisesti monitahoinen. On ollut perusteltua varautua kaikkiin mahdollisiin kehityskulkuihin. Suomen perustuslaki ja kansainväliset sopimukset velvoittavat viranomaisia turvaamaan hengenvaarassa ja hädässä olevan lapsen pe-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

rusoikeudet. Viranomaisten vastuulla on ollut selvittää se, miten leirillä olevia suomalaislapsia voitaisiin auttaa. On selvää, että näin herkässä kysymyksessä yksityiskohdat eivät voi olla julkisia. Julkisuudessa esiintyneet, monin paikoin väärätkin tiedot ja huhut ovat osaltaan vaikeuttaneet tämän vaikean asian käsittelyä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Salailua! — Timo Heinonen: Myös hallituksen puolelta! — Mika Niikko: Myös ministerien!] Päätökset on tehtävä olemassa olevien tosiasioiden pohjalta.

Meidän päättäjien vastuulla on luottaa lakiin, viranomaisten toimintaan ja antaa oikeaa tietoa. Vetoan kyllä syvästi, että emme politikoidisi näin vakavalla asialla, [Jukka Gustafsson: Oikein!] ja tästä meillä jokaisella tässä salissa on vastuu. [Paavo Arhinmäki: Se koira älähtää, johon kalikka kalahtaa! — Timo Heinosen välihuuto] — Koskee myös teitä, edustaja Heinonen. — Peiliinkin on katsottava. Viestinnässä ja tiedonkulussa on ollut prosessin aikana parannettavaa, ja myönnän, että asia on näyttänyt sekavalta ulospäin. On hyvä, että eduskunta käy tässä salissa asiasta nyt perusteellisen keskustelun.

Arvoisa puhemies! Poliittisesti vastuulliselta hallitukselta on odotettava turvallisuusnäkökohdat huomioivaa selkeää ja yhtenäistä toimintaa, joka perustuu kansainvälisiin sopimuksiin ja vallitsevaan lainsäädäntöön. Tämä antaa mahdollisuuden selkeyttää Suomen toimintalinja ja luo edellytykset antaa viranomaisille poliittinen tuki lakisääteisissä tehtävissään. [Ben Zyskowitz: Sitä odotellessa!]

Hallituksen periaatepäätöksen linja on selkeä: tahtotila on auttaa lapsia. He ovat joutuneet leirille ilman omaa syytään. Ratkaisuja tehtäessä tehdään saumatonta yhteistyötä lastensuojeluviranomaisten kanssa. Tämä on linjassa keskustan periaateohjelman kanssa. Siinä todetaan: ”Lapsella on omat vahvat oikeutensa. Niistä suurin on oikeus turvalliseen elämään ja leikkiin.”

Viranomaiset pyrkivät kaikin käytössä olevin tiedoin ja toimin huolehtimaan Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta. Tässä suojelupoliisin arvio on kriittisen tärkeä. Toistan: suojelupoliisin arvio on kriittisen tärkeä. [Toimi Kankaanniemi: Mitäs se on arvioinut?] Tavoite on turvata kaikissa tilanteissa lapsen etu. Myös muut Pohjoismaat ovat onnistuneet kotiuttamaan ainoastaan lapsia tältä leiriltä. Miksi ei sitten Suomi? Isis-vanhemmat ovat tietoisesti vaarantaneet lastensa elämän ja tulevaisuuden menemällä tukemaan ideologiaa, joka on brutaaliudessaan ja karuudessaan kuin toisesta maailmasta. Se ideologia ei kunnioita kenenkään perus- ja ihmisoikeuksia. Keskustan eduskuntaryhmä tähdentää, että Suomella ei ole velvoitteita palauttaa ja hakea tällaisia henkilöitä maahamme.

Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä antaa tukensa hallituksen toimintalinjalle ja viranomaisten tärkeälle työlle turvata niin suomalaisten turvallisuus kuin lasten oikeudet. Yhteispohjoismainen linja on kestävä linja.

14.42 **Saara Hyrkkö vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Lapset sairastelevat koko ajan. Flunssaa, kuumetta, oksentelua, ripulia. Muutama päivä sitten tytär sai kohtauksen. Hän meni siniseksi ja lakkasi hengittämästä.” [Mauri Peltokankaan välihuuto] Tämä on sitaatti Helsingin Sanomien artikkelista viime viikolta. Siinä kerrotaan pienestä suomalaisesta lapsesta, joka elää tällä hetkellä al-Holin leirillä. [Ilkka Kanerva: Sellaisia on Suomessakin!] Syyriassa vankileirillä olevien suomalaislasten ympärillä kuohuu. Se on valitettavaa, sillä nämä lapset eivät ole valinneet osaansa.

Arvoisa puhemies! Suomi on sitoutunut lapsen oikeuksien sopimukseen ja turvaamaan muun muassa lapsen oikeuden elää. Voiko mikään vastuu olla sitä suurempi? Juuri vaikeissa paikoissa tämä sitoutuminen ja oikeusvaltiomme kestävyys testataan. [Ben Zyskowitz:

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Ruotsi ei ole oikeusvaltio!] Lapsella on oikeus jäädä henkiin silloinkin, kun hänen vanhempansa ovat tehneet jotain hirveää. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Syyrian al-Holissa on vankileirillä suomalaisia lapsia, joiden elämää ja terveyttä leirin olosuhteet uhkaavat. Valtaosa näistä lapsista on alle viisivuotiaita. He ovat ennen kaikkea lapsia ja sodan uhreja. Viime viikot ja tämä opposition välikysymys ovat osoittaneet, että järkyttävän moni kansanedustajakin tuntuu olevan valmis jättämään lapset leirille, pahimmillaan kuolemaan.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta on saanut kesästä asti lukuisia katsauksia Syyrian ja al-Holin tilanteesta. [Toimi Kankaanniemen välihuuto] On ollut jo pitkään selvää, että tilanne on huomattavan monimutkainen mutta että lasten auttamiseksi tehdään ulkoministerin johdolla kaikki voitava. Viimeksi joulukuun alussa ulkoministerin ja oikeuskanslerin kuulemisen jälkeen valiokunta katsoi valitun toimintalinjan asianmukaiseksi. Sittenkin kuuhunta on kuitenkin jatkunut. Liikkeellä on ollut paljon spekulatioita ja virheellistäkin tietoa. [Sebastian Tynkkynen: Hallituksen riveistä!] Oppositio ei ole kaihtanut keinoja hämmentäessään tilannetta entisestään. [Oikealta: Eikä hallitus!] Selvää on kuitenkin tämä: lapset on saatava tavalla tai toisella turvaan. [Sebastian Tynkkynen: Puhumme nyt Isis-äideistä! — Hälinää — Puhemies koputtaa] Jo kesästä asti on ollut tiedossa, että leiriä ylläpitävä kurdihallinto ei suhtaudu suopeasti äitien ja lasten erottamiseen. [Sanni Grahn-Laasosen välihuuto] Nämä näennäisen hyväntahtoiset avaukset vain lasten auttamisesta eivät siis todennäköisesti kestä syvempää tai oikeudellista tarkastelua. [Ben Zyskovicz: Kuuliko keskusta?] Perussuomalaiset ja kristillisdemokraatit ovat tehneet oman linjansa selväksi: lapset siis jääkööt leirille. Mutta kokoomuksen linja on vielä hämärän peitossa. [Välihuutoja] Hyppy perussuomalaisten välikysymyksen kyytiin kävi niin vikkellästi, että lasten oikeudet ja oikeusvaltioperiaate taisivat unohtua asemalle. [Mauri Peltokangas: Ministeri Haavisto ei ole lapsi! — Hälinää — Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Voi tuntua — ja tuntuukin — monien oikeustajun vastaiselta, että auttaessamme lapsia saatamme tulla auttaneeksi myös jotakuta, joka on voinut syyllistyä rikokseen. Tätä varten oikeusvaltio on olemassa, ja juuri tällaisissa hetkissä se punnitaan. Jos oikeusvaltion periaatteista luovutaan nyt, niistä voidaan luopua toistekin. Jos leirillä olevilta riistetään ihmisoikeudet, ne voidaan riistää muiltakin. Sille tielle tämä hallitus ei lähde. [Ben Zyskovicz: Ruotsi ei ole oikeusvaltio ilmeisestikään!] Me lähdemme siitä, että jos henkilö on syyllistynyt rikokseen, hänet saatetaan teoistaan vastuuseen. Oikeusvaltiossa siitä huolehtivat poliisi, syyttäjä ja tuomioistuimet. Tuomiot eivät ole poliittisia päätöksiä, eikä niiden kuulukaan olla. [Toimi Kankaanniemi: Mistä todisteet, millä näytöllä?] Me lähdemme siitä, että Suomessa on hyvät turvallisuusviranomaiset, joiden kykyyn pitää huolta suomalaisten turvallisuudesta meidän on voitava luottaa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Miksi ette luota supoon?] Terrorismiin perehtynyt tutkija Leena Malkki on todennut viisaasti, että nollariskin ratkaisuja ei tässä tilanteessa ole. Silmien ummistaminen ei poista ongelmaa. Lasten kohdalla tämä voi olla ainoa tilaisuutemme tarjota uutta mahdollisuutta, uutta alkua elämälle.

Arvoisa puhemies! Asia on yhtä aikaa monimutkainen ja yksinkertainen. Monimutkainen, koska tilanne edellyttää lukuisten eri säädösten, uhkien, oikeuksien ja velvoitteiden yhteensovittamista poikkeuksellisen vaikeissa olosuhteissa kriisialueella. Mutta yksinkertainen siksi, että viime kädessä kyse on noin kolmestakymmenestä lapsesta, jotka eivät ole valinneet osaansa ja joiden lapsuus hupenee tällä hetkellä epäinhimillisissä oloissa vankileirillä. Niiden lasten vuoksi meidän on tehtävä kaikkemme. Vihreä eduskuntaryhmä antaa

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

täyden tukensa Marinin hallitukselle, valitulle toimintalinjalle ja ulkoministeri Haaviston tinkimättömälle työlle lasten oikeuksien puolesta. [Sebastian Tynkkynen: Salailulle!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vasemmistoliitto, edustaja Honkasalo. [Hälinää] — Ja nyt, arvoisat edustajat, koetetaan muistaa se vakaa ja arvokas käytös. Kun täällä puhutaan, niin ei mölistä päälle. Välihuudot ovat sallittuja, mutta se ei ole sama asia kuin päälle huutaminen.

14.47 **Veronika Honkasalo vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Raakalaismainen Isis-järjestö on terrorisoinut Lähi-itää pitkään, ja vuosina 2014—2019 se hallitsi Irakin ja Syyrian alueilla niin sanottua kalifaattiaan. Vuoden alussa kurdijoukot valtasivat viimeiset Isisin alueet. Al-Holin leirille koottiin tuolloin yli 70 000 ihmistä, lähinnä naisia ja lapsia. Leirillä on myös noin kymmenen suomalaista naista ja heidän noin 30 lastaan, valtaosa alle kouluikäisiä pikkulapsia.

Al-Holin tilannetta on pyritty selvittämään jo ennen Antti Rinteen hallitusta. Kysymys on ennen kaikkea oikeudellinen, ei poliittinen. Suomen valtion ja viranomaisten on toimitettava lain, perustuslain ja kansainvälisten sopimusten mukaan. Tämä ei ole valintakysymys. Tämä ei ole poliittisista suhdanteista tai päätöksistä riippuvaista tai asia, josta voitaisiin poliittisin päätöksin poiketa.

Al-Holin kysymys kiinnostaa kansalaisia ja mediaa. Selvää on myös se, että lasten turvallisuus on asetettava etusijalle. Kaikkea prosessiin liittyvää ei voida eikä tule riepotella julkisuudessa. Huutoäänestykset eivät voi määritellä, keille ihmisoikeudet kuuluvat ja keille eivät. Ihmisoikeudet eivät ole mielipidekysymys.

Arvoisa puhemies! Perustuslaki ja kansainväliset ihmisoikeussopimukset turvaavat ehdottomina ja rajoittamattomina oikeuden elämään sekä epäinhimillisen kohtelun kiellon. Perustuslaki ja ihmisoikeussopimukset edellyttävät valtion aktiivisesti turvaavan ja edistävän perus- ja ihmisoikeuksia.

Lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa takaamaan samat oikeudet kaikille lapsille ilman mitään lapseen tai hänen vanhempiinsa liittyvää erottelua. Sopimus kieltää lapsen rankaisemisen vanhempien toiminnan, mielipiteiden tai vakaumuksen vuoksi. Kaikissa julkisen vallan toimissa on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.

Lapsen oikeuksien sopimus ja lastensuojelulaki asettavat vaatimuksia myös lapsen ja vanhemman erottamista koskevalle päätöksenteolle. Näyttää selvältä, ettei ole mahdollista päättää esimerkiksi leirillä olevien suomalaisten lasten huostaanotosta Suomesta käsin ennen tuloa Suomeen. Myöskään al-Holin leiriä hallinnoivat kurdiviranomaiset eivät salli lasten erottamista äideistään. Siksi on mielekästä keskustella ratkaisuihin, jotka tässä tilanteessa ovat mahdollisia.

Se, mitä sen jälkeen tapahtuu, on osaavien viranomaistemme käsissä. Me luotamme suomalaisiin viranomaisiin. Luotamme myös suojelupoliisiin, jonka resurssija ja henkilöstöä on lähivuosina merkittävästi lisätty [Leena Meren välihuuto] ja jolle on säädetty uudet, laajamittaiset toimivaltuudet kansallisen turvallisuuden uhkien ja yksilöiden valvontaan. Ihmisoikeuskysymys on sekin, että vakaviin rikoksiin syyllistyneet saatetaan vastuuseen. Lasten osalta olennaista on pääsy tuen, turvan ja hoivan piiriin. Meidän on autettava näitä lapsia ja ehkäistävä radikalisoitumista.

Asiat on laitettava mittasuhteisiin. Al-Holissa on noin kymmenen suomalaista naista. Emme tiedä, kuinka moni heistä haluaa palata Suomeen. Enintään kymmenen tarkoin vi-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

ranomaistemme tiedossa ja seurannassa olevaa naista ei murena suomalaisten turvallisuutta. [Leena Meri: Vai niin!]

Arvoisa puhemies! Talvi on saapunut Syyriaan. Majoitusolot al-Holissa ovat täysin riittämättömät siellä pidettäville pienille lapsille. YK:n mukaan leirillä on kuollut satoja lapsia. Vasemmistoliitto ei hyväksy yhdenkään suomalaisen lapsen jättämistä tietoisesti kuolemanvaaraan talviselle vankileirille. [Eduskunnasta: Entäs muunmaalaisten?]

Arvoisa puhemies! Vakavaa huolta herättää tapa, jolla julkisessa keskustelussa ja tässä salissa epäinhimillistetään ihmisiä. Tämän on loputtava. Toisten ihmisyyden ja ihmisarvon kieltämällä on syyllistytty järkyttäviin hirmutekoihin ja vihollisina pidettyjen epäinhimilliseen kohteluun. Ihmismieli pystyy sanoin kuvaamattomaan julmuuteen silloin, kun toiselta riistetään ihmisyyys.

Arvoisa puhemies! Suomi on ihmisoikeuksiin sitoutunut oikeusvaltio vain niin kauan kuin toimimme niiden ihmisoikeussopimusten mukaan, joihin olemme sitoutuneet. Vaikka tätä kutsutaan poliittisessa keskustelussa monimutkaiseksi, on se juridisesti yksinkertaista: lapsen edun on tultava ensin.

Pääministeri Marinin hallituksella ja ulkoministeri Haavistolla on puheena olevan asian käsittelyssä [Puhemies koputtaa] vasemmistoliiton eduskuntaryhmän täysi tuki.

14.52 **Eva Biaudet r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman! När vi diskuterar de cirka 30 barnen och tio kvinnorna från Finland som hålls i Isis-lägret i al-Hol i Syrien måste vi utgå från vår grundlag och FN:s konvention om barnens rättigheter. Det finns ingen annan hållbar grund att utgå ifrån. Frågan är naturligtvis komplicerad, men inte människorättsligt eller juridiskt.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti al-Holin lapsista on tullut sisäpoliittinen kysymys. Tämä välikysymys on osoitus siitä. Meidän ei tulisi tehdä puoluepolitiikkaa asialla, jossa on kyse elämästä ja kuolemasta. Ruotsalainen eduskuntaryhmä haluaa tuoda esiin muutamia olennaisia seikkoja.

On tärkeää, että me luotamme oikeusjärjestelmäämme ja tukeudumme oikeusvaltioperiaatteeseen. Oikeusvaltioperiaatteen lähtökohtana on, että kaiken julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. [Ville Vähämäki: Ja avoimuuteen!] Se ei ole mielipide- tai edes moraalikysymys. Siksi on tärkeää, että hallitus nojautuu oikeuskansleri Tuomas Pöystin erittäin selkeään lausuntoon Suomen velvollisuuksista: "Oikeudellisesti selkeä toimintatapa on pyrkiä kotiuttamaan sekä lapset että heidän huoltajansa ja kotiuttamisen jälkeen ryhtyä Suomen lainsäädännön mahdollisesti edellyttämiin toimenpiteisiin." Tätä lausuntoa tukevat myös muut oikeusoppineet. [Heikki Vestman: Valikoivasti siteerattu!] YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus on sitova. Suomen on noudatettava kansainvälisiä velvoitteitaan, ja lähtökohtana tulee kaikissa tilanteissa olla lapsen etu. Muille tulkinnoille ei ole pelivaraa.

Olen iloinen siitä, että Suomessa kuitenkin vallitsee melko laaja yksimielisyys lasten kotiuttamisesta. Meidän on ajateltava lapsen etua, kun täytämme velvollisuutemme auttaa heitä. Päätöksen siitä, erotetaanko lapsi äidistään, tekisi jokaisessa yksittäisessä tapauksessa lastensuojeluviranomainen lapsen edun arvioinnin perusteella.

Ärade talman! När vi bedömer vilka åtgärder som är nödvändiga med tanke på lägret i al-Hol är givetvis säkerhetsaspekten av stor betydelse. Enligt grundlagen är det myndighetersnas skyldighet att även agera så att tryggheten för dem som lever i Finland inte äventyras.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Svenska folkpartiet litar på att vårt rättssystem kan hantera ärendet och att de som har begått brott också ställs till svars.

Rättsstatens grundprinciper är särskilt viktiga när en människas inre moralkompass sviker. Det är viktigt att hålla i sinnet att alla, även brottslingar, är berättigade till en mänsklig behandling och att en person enbart kan dömas för de handlingar man visats vara skyldig till.

Utrikesministern för Kurdistans områdesförvaltning efterlyser internationellt samarbete för att bryta upp Isis-lägret i al-Hol. Enligt honom stiger säkerhetsrisken om finländare och andra länders medborgare lämnas kvar för att radikaliserar i lägren.

Haluan tässä myös erityisesti nostaa esille Psykologiliiton lausunnon, jonka mukaan ”vanhemmista erottaminen herättää lapsessa epäluottamuksen sitä järjestelmää kohtaan, joka poistaa hänen elämästään ehkä sen ainoan ihmisen, joka on tuonut hänelle epävakaisissa oloissa turvaa”. [Välihuutoja oikealta] Vanhemmasta erottaminen on lapselle traumaattinen kokemus, aina.

Arvoisa puhemies! Julkinen keskustelu ei saa vaikeuttaa viranomaisten toimintamahdollisuuksia. Jokaisen meistä pitää ymmärtää, että sota-alueen vaikeat olosuhteet saattavat edellyttää tiettyjen asiakirjojen salassapitoa. Salassa pidettävien asiakirjojen vuotaminen ulkoasiainministeriöstä ja muilta tahoilta, joita koskevat tiukat turvallisuusjärjestelyt, on hyvin huolestuttavaa. Ylipäätään luottamus politiikkaan heikkenee, kun julkinen keskustelu saa uutta potkua vuodoista ja erilaisista huhuista. [Arja Juvonen: Pitäähän kansan tietää!] Tällaisissa tilanteissa myös toimittajien tulee kantaa vastuunsa ja tietenkin aina harjoittaa lähdekritiikkiä. [Sebastian Tynkkynen: Nyt painostetaan jo mediaa! — Puhemies koputtaa]

Ruotsalainen eduskuntaryhmä yhtyy hallituksen vastaukseen välikysymykseen. Ministeri Haavisto nauttii eduskuntaryhmän täyttä luottamusta. Hän on myös luvannut selvittää ulkoministeriön työilmapiiriä koskevat ongelmat.

Det behövs nu målmedvetet arbete från regeringens och myndigheternas sida så att Finland kan uppfylla sina förpliktelser och ta hand om sina medborgare, i synnerhet de barn som nu [Puhemies koputtaa] oskyldigt lider i al-Hol-lägret. Det börjar bli bråttom.

14.58 **Sari Essayah kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Julkisuuteen kantautuneet tiedot hallituksella ja ulkoministerillä olleesta salaisesta suunnitelmasta Isis-taistelijoiden perheiden kotiuttamisesta al-Holin leiriltä näyttäytyvät päivä päivältä huolestuttavammilta. Suurin osa nykyisestä hallituskokoonpanosta oli läsnä viime kesäkuussa, kun eduskunnalle vakuutettiin, ettei taistelijoiden perheitä haeta Suomeen eikä konsulilainsäädännön evakuointitoimenpiteitä käytetä. Nyt kuitenkin on käynyt ilmi, ettei hallituksen toiminta jäänyt vain kartoituksen tasolle vaan se oli valmistellut aikataulutusta myöden al-Holin leiriläisten palautuksen ilman selkeää valtioneuvoston poliittista päätöstä ja eduskunnan informointia.

Hallituksen vastuuministerien tarina vaihtui kerta toisensa jälkeen. Ulkoministeri Haaviston selvitykset niin hallituksen aikeista Isis-perheiden kotiuttamiseksi kuin ulkoministeriön johtamiseen ja henkilöstöasioihin liittyvistä epäkohdista ovat osoittautuneet olevan vakavassa ristiriidassa uutisoitujen tietojen kanssa. Tästä johtuen kristillisdemokraatit te-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

kivät ensimmäisenä kirjallisen kysymyksen saadakseen selvää ulkoministerin ja hallituksen toiminnasta.

Tilanteesta, jossa leirin suomalaisia ei ollut alun perin tarkoitus aktiivisesti hakea, olemme tulleet tilanteeseen, jossa hallituksen pöydällä on ollut suunnitelma kaikkien halukkaiden kotiuttamiseksi Suomeen. Ulkoministeri perusteli muuttunutta toimintalinjaa oikeuskanslerin 10.10. antamalla päätöksellä. Sen sijaan, että oikeuskansleri velvoittaisi toimimaan tietyllä tavalla, hän painottaa, ettei hänen toimivaltaansa tai tehtäviinsä kuulu määrätä viranomaisia ryhtymään mihinkään tiettyihin toimenpiteisiin. Onko siis pikemminkin niin, että ulkoministeri yksioikoisesti tulkitsee oikeuskanslerin vastauksen antavan mandaatin toimia omavaltaisesti vyöryttäen vastuun yksittäisille virkamiehille?

Kun sisäministeri Ohisalolta kysyttiin 12.12. Ylen suorassa lähetyksessä hallituksen silloisen suunnitelman sisällöstä, hän vastasi, että virkahenkilöt ovat lähteneet valmistelemaan erilaisia vaihtoehtoja. Sama vastaus kuului vieressä istuvalta opetusministeri Anderssonilta, jonka mukaan iltakoulukeskustelujen pohjalta on lähdetty kartoittamaan vaihtoehtoja ja erilaisia ratkaisumalleja. Myös nämä lausunnot ovat ristiriidassa julkisuuteen tulleiden asiakirjojen kanssa.

Viime viikon kyselytunnilla valtiovarainministeri Kulmunilla ja ulkoministeri Haavistolla oli tyystin erilaiset näkemykset siitä, mitä valtioneuvoston iltakoulussa oli linjattu niin sanotulla hiljaisella hyväksynnällä. Valtiovarainministeri Kulmunin mukaan ”toimintalinja on ollut siis se, että erityisedustaja sinne lähetetään ja hän selvittää virkavastuulla viranomaistoimin sitä, kuinka voidaan lapsia näissä epäinhimillisissä olosuhteissa auttaa”. Ulkoministeri Haavisto puolestaan kertoi, että iltakoulun yhteydessä oli käsitelty linjaa, jossa ”harkitaan, keitä tuodaan, näiden yksilöllisten tietojen pohjalta”.

Hallituksen iltakoulun hiljaisella hyväksynnällä siis edettiin toteuttamista vaille olevaan, ylimmän poliisijohdon hyväksymään Korpi-suunnitelmaan kotouttaa kaikki halukkaat al-Holin leiriltä. Jos asia ei olisi vuotanut, nämä naiset olisi jo hiljaisella hyväksynnällä tuotu Suomeen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen ja ulkoministeri Haaviston toiminta murentaa vakavalla tavalla kansalaisten kokemaa luottamusta vastata Suomen turvallisuudesta. Suojelupoliisi on varoittanut, että Isis-kalifaattiin lähteneet naiset muodostavat uhan Suomeen palattuaan verkostoillaan ja jatkamalla terroristista toimintaa. Kyseessä on kansallisen turvallisuuden kannalta merkittävä ulostulo.

Eilen illalla hallitus sopi toimintalinjasta, jossa viranomaisten tapauskohtaisella harkinnalla myös Isis-naisten hakeminen Suomeen mahdollistetaan. Nytkin tehdyssä päätöksessä mennään virkamiehen selän taakse. Kumpaa kuunnellaan enemmän, turvallisuus- vai lastensuojeluasiantuntijoita, jos niiden arviot menevät ristiin? Miksi ei tehdä selkeää päätöstä, että aikuisia jihadisteja ei auteta Suomeen?

Yksikään muu Pohjoismaa ei ole halunnut kotiuttaa terrorismiin ja sen tukemiseen osallistuneita aikuisia — orpolapsia ja vanhemman luvalla palautettuja lapsia on autettu. [Outi Alanko-Kahiluoto: Pitääkö lapset jättää kuolemaan?] Tätä linjaa KD on tukenut — toisin kuin vihreät täällä väittävät. Suomen ei olisi pitänyt linjata turvallisuusriskien kannalta yhtään löysemmin. Lisäksi terrorismirikoksia koskeva lainsäädäntö tulee päivittää, jotta erilaiset osallistumismuodot voidaan kriminalisoida.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Inget annat nordiskt land har tagit hem vuxna som haft samröre med eller stött terrorister. Man har enbart hjälpt föräldralösa barn eller barn som får föräldrarnas lov att återvända. Finlands regering borde med beaktande av säkerhetsriskerna ha följt samma linje.

Arvoisa puhemies! Hallituksen viestintästrategiassa asetetaan viestinnän arvoiksi avoimuus, luotettavuus ja ymmärrettävyys. Hallituksen viestintää voi kuvailla lähinnä sekasortoiseksi, ja totuus pohja näyttää uupuvan.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä peräänkuuluttaa hallitukselta viime viikkojen epäselvyyksien selventämistä sekä avoimuutta ja vastuullista johtajuutta. Tästä syystä eduskuntaryhmämme kannattaa edustaja Halla-ahon esittämää epäluottamuslausetta. [Pavo Arhinmäki: Mitä on jäljellä kristillisestä rakkaudesta?]

15.03 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa Puhemies! Ärade talman! Liike Nyt on lähtenyt mukaan tähän välikysymykseen, koska koemme, että al-Holin leiriläisten palautusten osalta hallitus ja vastaava ministeri ovat antaneet ristiriitaista tietoa, pyrkineet salaamaan asioita ja paenneet vastuutaan. Hallitus ja asiasta vastaava ministeri ovat päätyneet asiassa pelaamaan avoimeen demokratiaan kuulumatonta salamyhkäistä poliittista peliä. Tällä välikysymyksellä haluttiin viheltää tämä peli poikki.

Monesta voi tuntua, että keskustelu 40 ihmisen palautuksesta heidän kotimaahansa on saanut suhteettomat mittasuhteet. Kyse on kuitenkin erittäin merkittävästä periaatteellisesta kysymyksestä ei ainoastaan siitä syystä, että Suomeen ollaan palauttamassa länsimaita ja Suomea vastaan taistelevan terroristijärjestön jäseniä, vaan myös siitä syystä, että poliittisen päätöksenteon avoimuus on demokratian kannalta erityisen tärkeä ja merkittävä asia.

Hallituksen viimein eilen julkistamaa linjausta voidaan tulkita niin, että lapsen etu otetaan huomioon ensisijaisesti ohi kansallisen turvallisuuden. Hallituksen linjaus tarkoittaa käytännössä, että kun oikeuskanslerin mukaan kaikkien al-Holin leirillä olevien lasten etu on palata Suomeen, niin tilanteessa, jossa lasten äidit eivät anna suostumustaan lapsen palautukselle, lapsen edun ollessa ensisijainen tekijä lapset palautetaan Suomeen yhdessä äitiensä kanssa. [Toimi Kankaanniemi: Hiljaista hyväksyntää! — Välihuutoja]

Vaikka hallitus linjasi, mitä viranomaisten tulee ottaa ensisijaisesti päätöstä tehdessään huomioon, se painotti silti, että päätös jää viranomaisten tapauskohtaiseksi harkinnaksi. Hallituksen esittämä tapauskohtainen arviointi ei tarkoita varsinaisesti juuri mitään, koska Suomessa kenelläkään viranomaisella on tuskin yksilöllistä tietoa esimerkiksi siitä, minkälaisiin rikoksiin äidit ovat Isisin toiminnassa syyllistyneet. Suojelupoliisin päällikkö Antti Pelttarin mukaan Suomeen palatessaan naiset ja heidän teini-ikäiset lapsensa muodostaisivat todennäköisesti suuremman uhan kuin al-Holin leirille jäädessään. Hallitus siis jatkaa vastuun pakoilua menemällä viranomaisten selän taakse. Hallituksen linjaus ja pääministeri olisivat voineet olla selväsanaisempia ja reilusti sanoa, että äidit palautetaan yhdessä lasten kanssa.

Muut Pohjoismaat ovat onnistuneet palauttamaan orpoja ja vakavasti sairaita lapsia. Tämä on muodostunut heidän käytännön linjakseen. Kysymys kuuluukin: miksi Suomi toimii tässä asiassa toisin? Kansalaiset ovat oikeutettuja saamaan tämän tiedon.

Liike Nytin linja palautusten osalta on, että leiriltä ei palauteta Suomeen täysi-ikäisiä nykyisiä tai entisiä terroristijärjestön jäseniä. Mikäli he pääsevät leiriltä omin avuin Suomeen, niin heillä on tietysti oikeus tulla maahamme. Mitä tulee leirillä oleviin alaikäisiin Suomen kansalaisiin, on heidän kansalaisuutensa ensinnäkin varmistettava DNA-testillä,

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

jonka jälkeen mahdolliset orvot ja vakavasti sairaat tulee palauttaa ensisijaisesti. Muut lapset tulee myös pyrkiä palauttamaan mahdollisuuksien mukaan.

Lisäksi Liike Nyt pitää tärkeänä selvittää, ovatko nykyisen lainsäädännön rangaistukset terroristijärjestöön kuulumisesta ajantasaiset. Olisiko syytä esimerkiksi Tanskan tavalla säätää laki, jonka myötä kaksoiskansalaisilta voitaisiin poistaa kansalaisuus, jos he liittyvät terroristijärjestöön? Lainsäädännön tulee olla oikeudentajun mukaista ja yhtäläinen Suomelle läheisten verokkimaiden kanssa.

Vastaava ministeri Haavisto on puhunut epämääräisesti tärkeissä asioissa ja pakoillut vastuuta vyöryttämällä sitä virkamiesten harteille. Vaikka hallitus jatkoikin samalla linjalla, minkä se jo aikaisemmin oli salannut, ei ministeri Haaviston toimintaa ministerinä voida pitää hyväksyttävänä tai luottamusta herättävänä. Hallituksen on nyt ruvettava ottamaan vastuuta ja lisäämään avoimuutta.

Kannatan edustaja Halla-ahon tekemää epäluottamuslausetta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Haavisto, 5 minuuttia.

15.08 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Kiitos puheenvuoroista ja kiitos niissä esitetyistä kysymyksistä.

Ehkä vielä tästä kokonaistilanteesta. Useampi puhuja kiinnitti huomiota siihen, miksi hallitus toimii vasta nyt. Kun edellinen hallitus aloitti kesällä toimintansa, meillä ei ollut minkäänlaista neuvotteluhdetta kurdihallintoon, sinne ei ollut otettu yhteyttä, ja myöskin minun johtamassani ministeriössä herätti kovasti keskustelua, onko tällainen kontakti tarpeen. Nyt kun täällä viitattiin siihen, että Ruotsi oli palauttanut orpoja jo toukokuussa ja muut maat ovat toimineet — itse asiassa meillä on 13 länsimaata, jotka ovat näissä asioissa toimineet — ja tuoneet sieltä kansalaisia: jotkut ovat julkista tietoa, jotkut eivät ole sitä julkistaneet. Suomi on tässä ollut jälkijunassa. Se on johtunut siitä, että tätä työtä ei ole asianmukaisesti järjestetty. Ministerinä totta kai kannan vastuun siitä, että työ järjestetään ministeriössä, ja se on järjestetty sillä tavalla, että 23.10. on nimetty erityisedustaja ja hänen mandaattinsa on esitelty sitten koko hallituksen piirissä 31.10. Nyt on ollut sellainen reilu kuukausi sitten aikaa tällä henkilöllä toimia. Nyt meillä on keskusteluhde ja yhteys kurdihallintoon.

Muun muassa edustaja Risikko omassa puheenvuorossaan kannatti sitä, että näitä neuvotteluja jatketaan ja tätä toimintaa jatketaan — ja varustaudutaan myöskin siihen tilanteeseen, joka on aivan mahdollinen, että tänne spontaanisti hakeutuu ihmisiä. Näin on tapahtunut esimerkiksi Hollannin osalta ja näin pois päin. Tämä on sitä työtä, jota ulkoministeriössä normaalisti teemme, eikä ole aivan oikein sanoa, että piilotaudutaan virkamiesten selän taakse, koska ainoa, mitä virkamiehet toivovat, on tietenkin selkeä mandaatti hallitukselta. Nyt Marinin hallitus on sen tehnyt, ja se antaa heille selkänöjan, jossa he voivat toimia ja tehdä sitä viranomaisyhteistyötä, jota tällaisessa aina tarvitaan.

On tullut myös esille ajatuksia, että on olemassa joku suuri, valmis suunnitelma. Olen itseltäni kysynyt, miten se voisi olla, kun tämä neuvotteluhdekin on vielä aivan tuore. Varmasti viranomaisilla on erilaisia varautumissuunnitelmia, niitä on tietojeni mukaan ollut jo aikaisemmin: jos Suomeen tulee, hakeutuu, taistelukentältä tulevia ihmisiä, mitä tehdään, tai jos tulee spontaani leirin purkautuminen, että kaikki istuvat tuolla mudassa ja hiekassa Irakin rajalla ja ovat Suomen kansalaisia, ja jotain pitää tehdä. Tällaisia suunnitelmia varmasti on. Mutta sellainen yksityiskohtainen suunnitelma, jossa sitten sanotaan neuvottelu-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

tuloksen perusteella, että saataisiin näitä lapsia tai muuta tänä ja tänä päivänä, sehän voi syntyä vasta sitten, kun sellainen neuvottelutulos on olemassa. Ja olen eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajalle myöskin kertonut, että jos tällainen neuvottelutulos syntyy ja sieltä lapsia saadaan ulos, eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa informoidaan tästä asianmukaisesti. Tämä kaikki on valmistelemaa työtä tällaisen tavoitteen tekemiseksi.

Tässä on tullut myöskin esille, miten lastensuojeluviranomaiset voivat lastensuojelumandaattia ja omaa valtaansa käyttää, ja puheenvuoroissa on hyvin tuotu esiin se, että vaikka meidän lastensuojeluviranomaisilla olisi jotain tiettyjä käsityksiä tai tietoja näistä perheistä tai näistä lapsista, siellä Koillis-Syyriassa kurdihallinnon alla ei ole sellaista lastensuojeluviranomaista tai muuta viranomaista, jolta voisimme pyytää virka-apua, ja silloin ne suomalaisten viranomaisten toimet, joita tällaisessa yhteydessä tarvitaan, tapahtuvat pääosin tai kokonaan Suomessa, ja tämä on näiden lastensuojelutoimien hankaluus.

Täällä on myöskin nyt puhuttu, että onko johdettu hyvin vai huonosti tätä asiaa, onko ministeriössä toimittu niin tai näin. Nämä oikeudelliset kysymykset ovat kaikki oikeuskanslerin pöydällä erilaisina kanteluina ja valituksina. Oma virkamiesjohtoni on sanonut, että kaikki on tapahtunut lain ja pykälien mukaan. Tietysti luotan tässä vaiheessa siihen, mutta oikeuskansleri varmasti tulee tutkimaan kaikki ne asiat, joita tähän liittyy. Mutta tärkeintä mielestäni on, että pääsisimme eteenpäin siinä, että tämä lasten auttaminen konkreettisesti, ja tätä työtä on tehty vasta silloin 31.10. linjauksen pohjalta, joka hallituksella on.

Nyt kysytään vielä, että miksi se on sitten salainen. Meiltä lähtee henkilö sotatoimialueelle, kriisialueelle, jossa on vielä Isis-sympatisoijia ja mahdollisesti Isis-toimijoita. Meillä lähtee suomalaisia virkahenkilöitä mahdollisesti tällaisille alueille. Mieltikää, miksi on luottamuksellista tietoa, että tällaiset henkilöt ovat liikkeellä. [Vasemmalta: Kuuleeko kokoomus? — Välihuutoja] Heihin kohdistuu suoria uhkia sotatoimialueella. On erittäin tärkeää, että suojaamme näitä virkamiehiä ja annamme heille täyden tuen. — Kiitos. [Jukka Gustafsson: Erinomainen taustoitus! Hallitus tekee, oppositio kurmottaa!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Marin, ilmeisesti myös 5 minuuttia?

15.13 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Minusta on hyvä, että eduskunta käy tämän keskustelun. Se tuo kristallinkirkkaasti esiin hallituspuolueiden ja opposition eron. [Ben Zyskowicz: Ristiriidat!] Hallitus haluaa, että Suomi on tulevaisuudessakin oikeusvaltio. [Oikealta: Ruotsiko ei?] Hallitus tekee ratkaisuja ja linjauksia oman toimivaltansa puitteissa. Viranomaiset vastaavat oman toimivaltansa puitteissa niistä tehtävistä, jotka viranomaiselle kuuluvat. Viranomaisen toiminta perustuu perustuslakiin, Suomen muuhun lainsäädäntöön ja kansainväliseen oikeuteen.

Hallitus nimettiin viime viikon tiistaina. Taisi olla sama päivä, kun sanoin, että tämä asia käydään perinpohjaisesti läpi, ja alle viikko siitä, kun hallitus on istunut, hallitus on myös tehnyt linjauksen tästä asiasta. [Antti Kurvinen: Oikein! Hyvä!] Hallitus haluaa, että suomalaiset lapset pyritään kotiuttamaan tältä alueelta, näistä järkyttävistä olosuhteista, niin pian kuin mahdollista. [Anne Kalmari: Se on hyvä!] Velvoitetta aikuisten auttamiseen ei ole. Kotiuttamispäätökset tehdään viranomaisen toimesta. Toimivaltainen viranomainen on ulkoministeriö ja ulkoministerin nimeämä erityisedustaja. Hallitus ei tee poliittista päätöstä, ei käytä poliittista harkintaa yksilöistä. Suomi on oikeusvaltio. [Jussi Halla-aho: Ainoa Euroopassa!]

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Viranomaistoiminnan tavoite on turvata kaikissa tilanteissa lapsen etu. Hallituksen läheto kohta on auttaa lapsia. Valtaosa heistä on hyvin nuoria, alle viisivuotiaita — vauvoja, taaperoitu ja päiväkotii-ikäisiä. Lapsen etu on ratkaiseva.

Hallitus on käynyt myös keskustelun ja linjannut turvallisuuskysymyksistä asian yhteydessä. Osana tapauskohtaista, yksilöllistä harkintaansa toimivaltainen viranomaisen pyrkii kaikkiin käytössä oleviin tietoiin ja toimin varmistamaan, ettei kotiutettavista henkilöistä koidu turvallisuusuhkaa Suomessa asuville henkilöille. Viranomaisten velvollisuuksiin kuuluu perustuslain mukaisesti myös menetellä niin, että Suomessa olevien turvallisuus ei vaarannu. Perustuslaissa on turvattu jokaisen henkilökohtainen vapaus, koskemattomuus ja turvallisuus. Suomalaisviranomaiset antavat tarvittavan tuen ja tiedon harkintaa varten.

Olemme käyneet myös keskustelun siitä, että meidän on tarkasteltava omaa lainsäädäntöämme, sitä, onko se ajantasainen ja riittävä. Arvioimme tarpeet lainsäädännön muutokseen liittyen terroristiseen toimintaan ja teemme tarvittavat korjaukset lainsäädäntöön. [Mikko Savola: Se on ensiarvoisen tärkeää!]

Suomi on oikeusvaltio. Minun hallitukseni tulee siitä pitämään kiinni, ja tämän todettua ni katson erityisesti opposition suuntaan, erityisesti kokoomuksen suuntaan ja kysyn: eikö teitä hävetä? [Välihuutoja — Oikealta: Terroristeja olette tuomassa tänne! — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tämä puheenvuoro herätti halun käydä debattia. Siirrytään siihen.

15.17 **Jussi Halla-aho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus julkisti eilen kauan kaivatun poliittisen linjauksen siitä, miten Syyriassa olevien jihahdistiperheiden suhteen aiotaan menetellä. [Oikealta: Pääministerin uskottavuus meni kerralla!] Linjauksesta käy selvästi ilmi, että lapset aiotaan tuoda Suomeen mahdollisimman pian. Äitien osalta asia jäi kuitenkin valitettavan epäselväksi. Hallituspuolueiden edustajat esittivätkin eilen hyvin erilaisia tulkintoja sosiaalisessa mediassa. Keskustan edustaja Kärnä selvensi meille opposition edustajille, että äideistä pääsevät Suomeen vain ne, jotka saavat supolta puhtaat paperit. En löytänyt hallituksen linjauksesta tällaista kohtaa. Voisiko pääministeri selventää, mitä näillä ”puhtailla papereilla” tarkoitetaan, ja mikä on se prosessi, jolla niitä myönnetään? Ja onko niin, että ilman supon antamia ”puhtaita papereita”, ei ketään Suomeen tuoda?

15.18 **Paula Risikko kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan nyt teiltä ensiksi kysyä ihan oikeasti sitä, mikä esimerkiksi, ministeri Kulmuni, on keskustan kanta tässä asiassa? [Eduskunnasta: Hallituksen!] Onko kysymyksessä myös aikuisten tuonti?

Mutta sitten toiseen kysymykseen. Suomesta on matkustanut Syyrian ja Irakin taistelualueelle vuodesta 2012 noin 80 aikuista, ja myöskin lapsia on viety noin 30. Lisäksi siellä on syntynyt lapsia. Me jokainen tiedämme, että sieltä tulee jatkuvasti, myöskin palaa takaisin. Ja varmasti sitten, kun leiri jossain vaiheessa purkautuu, niin varmasti tulee ja tähänkin mennessä on tullut, koska silloinkin, kun olin sisäministerinä, tuli.

Nyt kysyn: mikä on se suunnitelma, millä te vastaanotatte näitä perheitä? Siitäkin on ollut monenlaista tietoa, jos nyt saisimme täällä sen tietää. Sitten kysyisin näistä lakiehdotuksista, joita kokoomusministerit ovat tehneet ollessaan ministereinä, liittyen maahantu-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

lokieltoon, maasta poistamiseen, [Puhemies koputtaa] kansalaisuuden menettämiseen ja niin edelleen: miksi ne on torpattu?

15.20 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Se hallituksen peruslinja, joka on täällä esitelty ja kuultu, on oikea ja ansaitsee luottamuksen, mutta ymmärrän hyvin, että siitä voi ja saa olla eri mieltä. Silloin kun tätä erimielisyyttä käsitellään tässä salissa, puhemies valvoo, että se tapahtuu arvokkaasti ja kunnioittavalla tavalla. Mutta kun se tapahtuu tässä asiassa salin ulkopuolella, niin monet meistäkin ovat osallisia sellaiseen kielenkäyttöön, jota minä pidän vaarallisena meidän turvallisuudellemme — siis sellainen uhkailu, pelottelu ja lietsonta, mitä tapahtuu tuolla somessa, sellaista ei ole varmaan Suomessa yli 100 vuoteen nähty. Sitä oli viimeksi ennen sisällissotaa [Välihuutoja oikealta], ja minä en halua, että me enää koskaan toistuisimme sellaisessa tilanteessa, jossa silloin oltiin ja mihin ajaututtiin. Minusta tämä on sellainen asia, josta meidän jokaisen täytyy kantaa vastuuta. Me saamme olla ja voimme olla tästä asiasta eri mieltä, mutta tämä kielenkäyttö ja toisten syyttäminen [Puhemies koputtaa] erilaisista rikoksista, niin tästä ei hyvää seuraa.

15.21 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Haavisto, ette vastannut lainkaan näihin kansliapäällikkö Tuomisen tehtäväsiirtoa koskeviin kysymyksiin. Sen takia pyydän vielä uudelleen, että vastaisitte siihen, että oletteko yhä sitä kantaa, että tämä Tuomisen siirto ei liittynyt lainkaan al-Holiin, vaan kyseessä oli normaali kierto tehtävissä. Nimittäin teidän oma alivaltiosihteeri Puustinen on kyllä tuolla haastattelussa kertonut, että tässä oli taustalla vakava näkemys ero al-Hol-kysymyksestä. [Oikealta: Oh-hoh!] Kumpi teistä siis nyt tässä kysymyksessä puhuu totta? Ihmettelen vain sitä, että mikäli tuo teidän painostuksenne, mikä tässä Tuomisen vihjailussa on käynyt ilmi, ei ole totta, niin eikö Tuominen olisi tässä ollut se anteeksipyyttävä osapuoli? Vai minkä takia te olitte se, joka pyysi anteeksi?

15.22 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskusta kantaa huolta näistä orvoista lapsista, pienistä lapsista, sairaista lapsista, mitä siellä leirillä on, ja tässä lasten auttamisessa ja tässä koko prosessissa kaikkein tärkeintä on se, että suomalaisten turvallisuudesta pystytään huolehtimaan. [Oikealta: Senhän te uhraatte!] Sen takia viranomaisten näkemyksiä, kuten tässä vastauksessa on painotettu, tulee kuulla erittäin herkällä korvalla. Erityisesti painotan sitä, mitä suojelupoliisi arvioitaan tässä meille antaa.

Terrorismilainsäädäntö on meillä jälkeenjäänyt, ja se on uudistettava nopeasti. Terroristijärjestykseen kuulumisen, sen avustaminen ja järjestöjen rekrytointi ovat niitä, mitkä pitää meidän saada tällä vaalikaudella kuntoon, ja kysynkin oikeusministeri Henrikssonilta: kun eilen hallitus linjasi, että näihin toimiin ryhdytään ja lainsäädäntöä ruvetaan laittamaan kuntoon, niin kuinka tämä prosessi tulee käytännössä nyt menemään eteenpäin?

15.23 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En varsinaisesti yllättynyt tästä perussuomalaisten välikysymyksestä — populistipuolueillahan on tyypillistä se, että monimutkaisiin ongelmiin tarjotaan yksinkertaisia ratkaisuja, vaikka ne olisivatkin toteuttamiskelvottomia — mutta se minut kyllä yllätti, että entinen sivistyspuolue kokoomus lähti mukaan tähän pelkojen lietsontaan ja asioiden hämmäntämiseen. En varmasti ole ainoa, jolle tämä oli pettymys.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Erityisen kummallista tässä on se, että ulkoasiainvaliokunnassa myös kokoomus katsoi ulkoministerin antaman selvityksen riittäväksi ja valitun toimintalinjan asianmukaiseksi. Nyt kokoomus sanoo, että tässä on taustalla puhdas tiedonjano, halu saada vastauksia epäselvään asiaan, mutta jos kokoomus olisi halunnut tietoa, kokoomus olisi varmasti tarttunut ulkoministerin esittämään tarjoukseen tulla kokoomuksen eduskuntaryhmälle vastaamaan kaikkiin kysymyksiin ja selvittämään asiaa. [Välihuutoja oikealta] Tämä tarjous esitettiin jo ennen kokoomuksen jättämää kirjallista kysymystä ja kauan ennen tämän välikysymyksen jättämistä. Se, että jokin asia on monimutkainen, ei vielä oikeuta syyttämään ministeriä epämääräisyyksistä, jos on itse sulkenut korvansa, kun sitä tietoa olisi ollut tarjolla. [Välihuutoja — Kimmo Kiljunen: Eikö hävetä?]

15.24 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On erittäin hyvä, että hallitus teki päätöksen siitä, että lapsia autetaan. Se on tärkeää. Tässä vaikeassa kysymyksessä, jossa todellakin vaakakupeissa ovat lapsen oikeudet, kansainväliset sopimukset sekä myöskin suomalaisten ja Suomen turvallisuus, tämä päätös olisi ollut järkevää tehdä jo ajat sitten. Tämä päätös on edelleen epäselvä. Me olemme täällä huomanneet, että hallituspuolueet ovat keskenään aivan eri mieltä siitä, miten sitä nimenomaan äitien osalta tulkitaan, eli se jäi vieläkin vajavaiseksi, ja tämä välikysymys on siltä osin meiltä voimassa, koska me olemme saaneet tietoa tiipoittain. Ei oppositiopuolueen tehtävänä ole käydä anelemassa tietoa, vaan hallituksen avoimuuden nimissä kannattaisi antaa tietoa. [Välihuutoja vasemmalta — Paavo Arhinmäki: Kyllä voi ottaa vastaan, kun sitä tarjotaan!] Me emme tänä päivänä esimerkiksi vielä tiedä, mitä hallituksen iltakoulussa on päätetty, mitä on linjattu. Se on aivan oleellinen kysymys, ja monia muita kysymyksiä on avoimena. Ei ulkoasiainvaliokunnalle ole annettu sellaista tietoa [Puhemies koputtaa] kuin täällä annetaan ymmärtää, vaan ne ovat tulleet paloittain muualta.

15.25 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ongelmallista asettaa turvallisuus ja ihmisoikeudet vastakkain tässä kysymyksessä, [Jussi Halla-aho: Ei ole! Eikö turvallisuus ole ihmisoikeus?] kun näiden kahden kysymyksen välillä ei sitä valintaa tulisi tehdä. Supon resursseja on tosiaan nostettu ja toimintavaltuuksia on laajennettu. Se, että paluu halutaan estää vedoten turvallisuusuhkaan, ei ole millään tavalla kestävällä pohjalla. Myös se, että lapset jätetään leirille, sisältää riskejä ennen kaikkea lasten hengen näkökulmasta. Kysyisinkin hallitukselta: kuka kantaa vastuun, jos suomalaislapsi kuolee leirillä? [Välihuutoja oikealta] Ajatellaanko tosiaan, että mitä kauemmin odotetaan, asia vain häviäisi pois itsestään? Eikö leirille jättäminen sisällä vakavia radikalisoitumiseen liittyviä riskejä, kun juuri näihin päästäisiin puuttumaan Suomessa kaikkein parhaiten?

15.26 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä keskustellaan tosi paljon näitten äitien asemasta, niin lasten oikeuksien mukaan äitien asemakin arvioidaan nimenomaan lasten edun kautta. [Hälinää] Ja on mielenkiintoista, että muissa maissa, joissa poliitikoilla on ollut hankalaa ottaa kantaa tähän, tuomioistuin on tulkinnut tämän ihan selkeästi. Esimerkiksi Saksassa tuomioistuin katsoo, että äitejä ei voida erottaa lapsistaan, ja perusteli sitä näin: Ensinnäkin, kurdit eivät halua erottaa, ja sen takia käytännössä se on mahdotonta. Toiseksi, tämä ei kumoudu sen takia, että on ollut muitakin yksittäistapauksia, jotka on ratkaistu eri tavalla. Ja sitten kolmanneksi, mahdollisesti vanhemman ai-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

heuttama vaara ei ole peruste, jolla lasten oikeuksista voitaisiin poiketa. Myöskin Belgiasa tuomioistuim on tehnyt samanlaisen ratkaisun, ja Ranskassakin ihmisoikeusvaltuuskunta on tehnyt samalla lailla. Tämä on hyvä ohje siitä, mikä on se tulkintatapa lasten oikeuksista.

15.27 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä oppositiota on syytetty pelkojen lietsomisesta. Suojelupoliisin johtaja Antti Pelttari on juuri äsken uudistanut arvionsa siitä, että osa näistä Isis-äideistä on suurempi turvallisuusriski Suomessa kuin tuolla al-Holin leirillä. Oletteko sitä mieltä, että supo on tässä nyt lietsomassa pelkoja?

Kristillisdemokraatit jo viime viikolla vetosivat siihen, että Suomessa tulisi noudattaa muitten Pohjoismaitten linjaa, ei kotiuttaa terroristeja eikä myöskään sen tukemiseen osallistuneita aikuisia. Orpolapsia ja vanhempien luvalla palautettuja lapsia on autettu, ja tämä olisi oikea toimintalinja.

Eilisliltainen hallituksen päätös jättää edelleenkin kaiken vastuun virkamiehille, menään edelleenkin virkamiesten selän taakse. Kysymys kuuluukin, kenen arviota sellaisessa tilanteessa, jossa esimerkiksi suojelupoliisin ja lastensuojeluviranomaisten arviot menevät ristiin, sitten noudatetaan. Mikä on hallituksen vastuu siitä, että Suomessa [Puhemies koputtaa] kansallinen turvallisuus asetetaan etusijalle?

15.28 Harry Harkimo liik (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Pitää antaa tunnustus ulkoministeri Haavistolle. Hän on mestari puhumaan asiasta kuin asiasta antamatta kunnan vastausta oikein mihinkään. [Perussuomalaisten ryhmästä: Juuri näin!] Tämä välikysymys tehtiin, että me saisimme vastauksen näihin tietoihin, eikä paljoa vastauksia tullut. Mutta nyt kysyn ulkoministeri Haavistolta yhtä asiaa: Poliisiylijohtaja Kolehmaisesta on tehty rikosilmoitus siitä, että hän on antanut harhaanjohtavaa tietoa, jopa ehkä puhunut epätotuutta valiokunnassa. Voisitteko kertoa, pitääkö tämä paikkansa?

15.29 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Välikysymyksessä ei ole kyse siitä, että oppositio olisi pahansuopainen hallitusta kohtaan tai edes yksittäistä ministeriä kohtaan. Kyse ei ole ensisijaisesti edes siitä, keitä al-Holin leiriltä pitää tai ei pidä noutaa Suomeen. Kyse on ennen kaikkea luottamuksesta: voiko ministerin puheisiin luottaa, [Oikealta: Ei voi!] kun hän informoi eduskuntaa ja valiokuntaa toimistaan. Vaikka ulkoasiainvaliokunta on 3.12. katsonut äänestämisen jälkeen saaneensa riittävästi tietoa valtioneuvoston linjauksista ja toimista, on meille kuitenkin, ministeri Haavisto, jäänyt yksi asia epäselväksi: Miksi tarina on muuttunut niin useasti? Voimmeko me luottaa sinuun?

15.30 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomuksen ryhmäpuhujaja Risikko täällä totesi, että Sipilän hallitus linjasi siten, että lapsia autetaan, vanhempia ei auteta. Arvoisa edustaja Risikko, autettiinko lapsia? [Välihuuto] Nyt meillä on hallitus, joka on tarttunut tähän asiaan ja [Ben Zyskowicz: Prosessi kesken!] linjaa selkeästi: lapsia autetaan ja ei ole velvoitetta auttaa vanhempia. [Sari Sarkomaa: Onko autettu lapsia?]

Tärkeää on huomioida myöskin se, minkä pääministeri tässä toi esille, ja ministeri Ohi-salo on tuonut sen aikaisemmin, että hallitus pyrkii myöskin kartoittamaan niitä lainmuutostarpeita, joita mahdollisesti tällaisissa vastaavissa tilanteissa on, [Antti Kurvinen: Kyllä! Juuri näin!] kun vierastaistelijoita kotiutetaan Suomeen. Me puhumme nyt näistä jiha-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

disteista, mutta meillä on vierastaistelijoina muitakin. Suomalaisia sotilaita on ollut muukalaislegioonassa, kansainvälisissä rikollisjärjestöissä ja myöskin sotarikoksiin syyllistyneissä ammattiarmeijoissa. Meidän on syytä katsoa tätä tilannetta kokonaisuudessaan, eikä vain kiinnittää tähän, tietenkin vakavaan asiaan, pelkästään huomiota.

15.31 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Haavisto sanoi tuossa esittelypuheessaan, että ihmiskauppaa Suomi ei hyväksy missään tilanteessa. Kulttuurit ovat erilaisia, ja kauppatavat ovat myös erilaisia. Tämä tilanne on erittäin monimutkainen. Al-Holin leiri on Syyrian alueella, mutta se on kurdien hallitsema osa Syyriaa. Sitä hallintoa ei kansainvälisesti ole hyväksytty sinänsä. Ja nyt tämä suunnitelma, mikä tietävästi on olemassa tai jota ehkä valmistellaan tai tullaan valmistelemaan, lähtee siitä, että lapset — tai keitä nyt sitten päätättekin tuoda — tuodaan Irakin kautta, eli toimijoita ovat Syyrian hallinto, Irakin hallinto ja kurdit, mahdollisesti muitakin. Kysymykseni kuuluu: Voimmeko luottaa siihen, että suomalaista rahaa ei käytetä ihmiskauppaan? Ei makseta korruptoituneille hallinnoille kehitysapua, jälleenrakennusrahaa tai jotain suoraa korruptiivista rahaa, vaan toimitaan niiden länsimaisten periaatteiden mukaan, mihin Suomi on sitoutunut.

15.32 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen ja keskustan linja tässä asiassa on se, että maata on lailla rakennettava. Maata on lailla rakennettava Suomen lainsäädäntöön pohjaten, ja jos lainsäädännössä on kehittämistarpeita, kuten terrorismilainsäädännössä on, niin sitten niitä toimenpiteitä viedään eteenpäin — aivan kuten pääministeri Marin äsken todella selväsanaisessa puheenvuorossaan meille totesi. Ei pitäisi olla mitään epäselvää tässä linjassa. [Ben Zyskowiez: Ei pitäisi olla!]

Mutta täytyy sanoa, että olen kyllä todella hämmentynyt tästä kokoomuksen linjasta. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Kaikki ovat hämmentyneitä!] Kysymys: mikä erottaa kokoomuksen linjan ja hallituksen linjan? Voisitteko, arvoisa kokoomus, tämän meille selventää. Itse en nimittäin pysty tiedostamaan, mikä tämän teidän linjanne ero tässä on. Vaikuttaa siltä, että oikeisto-oppositio on hitsautunut niin paljon yhteen, että kokoomuksen on pitänyt ikään kuin velvollisuudentunnosta pönkätä ja tukea perussuomalaisia tässä välikysymyksessä. Onko kokoomuksesta tullut perussuomalaisten pönkkäpuolue [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Perussuomalaisten juoksupoikia!] siellä oppositiossa, [Puhemies koputtaa] vaikka muuten vaikutatte olevan, niin kuin Risikon puheenvuorosta kävi ilmi, [Puhemies koputtaa] aika tavalla hallituksen linjoilla? [Sanna Antikainen: Te olette vihervasemmiston takuupuolue!]

15.33 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tämä välikysymys on nyt johtanut tilanteeseen, jossa hallitus keskittyy lapsiin, tarkistaa terrorismilainsäädäntöä aidosti tiukemmaksi ja tekee asiat laillisuuden ja vastuunoton pohjalla eli valtioneuvosto yleisistunnon periaatepäätöksillä, niin tämä välikysymys on jo kannattanut. [Välihuuto vihreiden ryhmästä]

Se, mitä tulee epäselvyyksien selvittämiseen tapahtuman kulusta esitettyjen selitysten ja juridisen pohjan mahdollisen vääristelyn osalta, niin ne täytyy pystyä käymään julkisesti, ei pelkästään suljetuissa ryhmäkokouksissa. Ja välikysymyksen ydin on tässä valitettavasti edelleen ilmassa, erityisesti se, millä tavalla ja miksi ulkoministeri Haavisto 2. joulukuuta sanoi niin, että oikeuskanslerin linjaus 10.10. on se juridinen pohja ja ”ei olisi sellaista po-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

liittista päätöstä, joka voisi tämän ylittää tai sivuuttaa tai mitätöidä”, ja kuitenkin myöhemmin olette viitanneet, että se oli hallituksen iltakoulu, [Puhemies koputtaa] joka antoi siunauksensa. Miksi annoitte väärän kuvan? Ja ketkä siellä iltakoulussa, joka on muodostunut oleelliseksi, [Puhemies: Aika on täynnä!] olivat läsnä, niin viranomaisista kuin hallitukselta? [Puhemies koputtaa] Tiedämme, miten on toimittu. Tästä on syntynyt epäselvyys, ja se on legitiimiä selvittää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mykkänen, aika on täynnä.

15.35 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En edelleenkään ymmärrä, miten hallitus voi linjata suhtautumisestaan operaatioon viikkoja sen jälkeen, kun suunnitelmat ovat valmistuneet ja niitä on edistetty. Hallituksen niin sanotun linjauksen mukaan nimenomaan Isis-aikuiset tulevat maahan. Heidän piti tulla jo viime viikolla. He tulevat ehkä ylihuomenna. [Vasemmalla: Miten niin?] Ministeri Haavisto väitti, että tämä on tavallista varautumista ja mitään virallista suunnitelmaa ei ole. Tämä ei pidä paikkaansa. Nimenomaan medialle vuodettujen dokumenttien mukaan kyse oli aikatauluista ja ne tulevat esille näistä dokumenteista. Älkää väittäkö, että viranomaiset laatisivat tällaisia suunnitelmia itsenäisesti. Eivät laadi. Kysyn: Kuka antoi käskyn operaatioon? Kuka on salaamisen takana? Kuka on käskenyt korkeiden virkamiesten puhua epätotta?

15.36 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on mielestäni tehnyt tässä viisaan ja harkitun päätöksen. Lasten etu laitetaan etusijalle ja myöskin suomalaisten, täällä kotimaassa asuvien ihmisten turvallisuus on korkealla sijalla. Tämän lisäksi hallitus on kertonut, että terrorismilainsäädäntöä tarkistetaan ja tehdään tarvittavat korjaukset. [Oikealta: Koska?]

Arvoisa puhemies! Nyt toivoisin, että keskittyisimme siihen kiireelliseen asiaan eli miten saamme lapset turvaan Suomeen. Nyt ei ole politikoinnin aika. [Perussuomalaisten ryhmästä: Milloin sen aika sitten on?] Hyvät edustajat, mielestäni eduskunta osoittaisi suurta viisautta, jos nyt kykenisi miettimään lapsen etua — [Jussi Halla-aho: Olisiko rehellisyyden aika?] lapsen etua ja niiden lasten kohdalla, jotka ovat jo kärsineet tarpeeksi.

15.37 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä al-Holin kysymyksessä on kysymys erittäin vaikeasta eettisjuridisesta solmusta. Keskustan mielestä tärkeintä tässä itse pääkysymyksessä on kaksi asiaa: lapsen etu ja kansallinen turvallisuus. Painotan, puhemies, että keskusta ei tule hyväksymään hallituksessa mitään sellaisia toimenpiteitä, jotka merkittävästi heikentäisivät suomalaisten turvallisuutta. Kaikki ratkaisut, mitä tullaan tekemään tässä asiassa, [Välihuutoja oikealta — Puhemies koputtaa] tehdään yhteistyössä suojelupoliisin ja muiden turvallisuusviranomaisten kanssa. [Ben Zyskowitz: Keskusta on jo hyväksynyt!]

Mutta, puhemies, yllättävintä tässä keskustelussa on ollut kokoomuksen asemointi. Tässä keskustelussa he vaativat terrorismilainsäädännön kiristämistä. Kun he itse olivat vahtivuorossa oikeusministeriössä, oikeusministerinä ollut Antti Häkkänen vastusti huhtikuussa 2018 terroristiryhmään kuulumisen kriminalisointia. Se oli liian vaikeaa. Kysynkin nyt: Kumpi on kokoomuksen linja, Risikon linja vai Häkkäsen linja? Tiukka linja vai löysä linja terrorismiin? [Puhemies koputtaa] Kokoomus, teistä on tullut peluri ja [Puhemies: Mi-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

nuutti on täynnä!] takinkääntäjäpuolue turvallisuuskysymyksissä. [Välihuutoja oikealta — Puhemies: Edustaja Kurvinen, minuutti on täynnä!] Missä laillisuus, missä vastuullisuus?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Annetaan edustaja Häkkäselle. Nimi mainittiin, niin hän vastaa.

15.38 **Antti Häkkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei ole piiruakaan epäilystä siitä, etteikö viime hallitus kokoomuksen ja keskustan yhteistyöllä tehnyt kaikkensa, että terrorismin sääntelyä kiristettiin. [Antti Kurvisen välihuuto] Sitä pitää kiristää vielä edelleen. Keskusta oli mukana hyväksymässä sen analyysin, että on perustuslain kannalta ongelmallista tehdä kuulumiseen liittyvää rikoslain pykälää. Kysykään Berneriltä tai kysykää teidän oikeusministeri Henrikssonilta, joka on juuri linjannut, että tämä hallitus ei tule viemään eteenpäin tuota hanketta. [Antti Kurvinen: Miten niin?] Oletteko te siellä hallituksessa vai ette?

Nyt on kyse siitä, kykeneekö tämä hallitus ilmoittamaan, mikä on se turvallisuusarvion taso, joka näistä aikuisista tehdään ennen kotiinpaluuta. Siinä teidän paperissanne lukee, että vasta kotiinpaluun jälkeen tehdään turvallisuusarvio.

Keskusta puhuu täällä nyt edelleen aivan eri linjalla kuin muu hallitus. Li Andersson sanoi, että äitejä otetaan tarvittaessa kotiin, [Puhemies koputtaa] ja nyt keskusta linjaa täällä, että ei. Välikysymyksen tehtävä on saada selväksi tämä, [Puhemies: Aika on täynnä!] mikä on edelleen auki. [Toimi Kankaanniemi: Kärnä tietää!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Otetaan muitakin puolueita mukaan debattiin.

15.39 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Useampi ministeri ja useamman hallituksen edustaja on sanonut olevansa tyytyväinen siitä, että me käymme tätä keskustelua nyt. Tätä keskustelua emme todennäköisesti kävisi ilman välikysymystä. [Oikealta: Näin on!] Eikö näin? [Eduskunnasta: Kyllä!] Enkä ole edes varma, olisiko ilman tätä välikysymystä syntynyt sitä hallituksen linjausta, mikä eilen syntyi. [Oikealta: Ei! — Juuri näin!] Tässä on myöskin pahoiteltu sitä kielenkäyttöä ja vihan lietsontaa, mitä on ollut tämän asian ympärillä. Kokenut edustaja Tuomioja vetosi meihin.

Arvoisa pääministeri! Te piditte erittäin selkeän puheenvuoron. Pääministeri, kuuluuko sinne asti? Olisin toivonut, kun te olette koko maan pääministeri, että olisitte jättäneet lausumatta sen viimeisen lauseen. [Oikealta: Juuri näin!]

15.41 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Marinille voin todeta, että ei hävetä. Me emme ole salailleet, me emme ole suhmuroineet. Me olemme kysyneet teiltä tietoa tästä asiasta, jonka te olette salanneet ensin kesästä lähtien, tuli kyselytunnilla esiin, ja sen jälkeen sieltä hallituksen iltakoulusta lähtien.

Mutta nyt se olennainen kysymys on tässä se, että keskustalla oli vielä viime viikolla hyvin selkeä kanta, että naiset eivät tule Suomeen, aikuisia ei tuoda Suomeen, [Sanna Antikainen: Nyt se on muuttunut!] mutta nyt eilen sitten tämä hallituksen linjaus linjaa, että lapsen etu on edellä, ja kuten täällä on monesta puheenvuorosta kuultu, tarkoittaa se tässä kontekstissa myös näiden aikuisten tuontia Suomeen. Supon päällikkö on juuri linjannut, että nämä naiset ja teini-ikäiset lapset voivat aiheuttaa Suomessa suuremman uhkan kuin siellä leirillä. Miten te olette päätyneet tähän? Siis tulevatko ne naiset vai eivät, ja seisooko to-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

della keskusta tällaisen kansallisen turvallisuuden uhkan takana? [Oikealta: Mikä erottaa keskustan vihervasemmistosta?]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kurvinen vastaa keskustan ryhmän puolesta.

15.42 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan nyt ensin tuohon edustaja Häkkäsen puheeseen. Hän on 5.4.2018 kertonut, että on liian vaikeaa ryhtyä kriminalisoimaan terroristijärjestöön kuulumisen. Nyt ilmeisesti edustaja Risikolla on sitten vuotta myöhemmin parempaa tietoa tästä asiasta. Lisäksi tuossa sain tiedon, että yhdeksän — vai kymmenen? — kokoomuksen kansanedustajaa ei ole edes allekirjoittanut tätä välikysymystä. [Eduskunnasta: Ohoh!] Jos tämä tieto pitää paikkansa, niin ilmeisesti myös edustaja Orpo, joka on puolueen puheenjohtaja, ei olisi allekirjoittanut tätä. En tiedä, pitääkö tämä tieto paikkaansa. [Välihuutoja]

Mutta nyt on, puhemies, kaikista tärkeintä se, että autamme näitä lapsia, jotka ovat Suomen kansalaisia, että he eivät kuole siellä sinne aavikolle talven aikana. Ja on erittäin tärkeää, että nämä Isis-naiset saatetaan rikosvastuuseen, mieluiten siellä Syyriassa tai sitten Suomessa. [Välihuutoja] Hallitus, jossa keskusta on mukana, tekee kaikkensa, että kaikki Isis-ihmiset saatetaan rikosvastuuseen — ovat he miehiä tai naisia.

15.43 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vallan kolmijako-oppi on perusta länsimaisten demokratioiden hallintomuodolle. Meidän kansanedustajien tehtävä on säätää lakeja, lakien toteuttaminen on viranomaisten ja tuomiolaitosten tehtävä. Suomi on oikeusvaltio. Oikeusvaltion hallitus ei voisi toimia lakeja, perustuslakia tai kansainvälisiä sopimuksia vastaan. Lapsen etu pitää asettaa aina etusijalle. [Sebastian Tynkkynen: Isis-äiti ei ole lapsen etu!] Sen vuoksi ihmettelenkin, missä ovat tämän päivän perustuslailliset sivistysporvarit. Onko niitä enää ne yhdeksän, jotka jättivät allekirjoittamatta perussuomalaisten välikysymyksen? Kun kokoomus nyt täällä sanoo, että lapsia pitää auttaa mutta missään olosuhteissa ei saa aikuisia tuoda, voi vain todeta, että kokoomus on myös hylännyt kokoomuslaisen presidentin, J. K. Paasikiven, käyttämän lainauksen: ”Tosiasioden tunnustaminen on kaiken viisauden alku.” [Toimi Kankaanniemi: Se sopisi hyvin Haavistollekin!]

15.44 **Hanna Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on oikeusvaltio. Lasten etu ja oikeus elämään menee kaiken muun edelle. Suomalaisia lapsia ei jätetä kuolemaan. Kiitos hallitukselle tästä linjauksesta ja hyvistä vastauksista opposition välikysymykseen. Olisi terroristien toiveiden täyttymys, jos me tässä tilanteessa kääntäisimme selkämme näille lapsille, sillä samalla kääntäisimme selkämme myös oikeusvaltioperiaatteelle, ihmisoikeuksille ja inhimillisyydelle. Se olisi suurin voitto, minkä yksikään terroristijärjestö voisi koskaan millään operaatiollaan saavuttaa. Hallituksen linja on selkeä ja oikea: tässä ei ole kysymys mielipiteestä vaan lainsäädännön noudattamisesta. On häpeällistä, kuinka härskisti oppositio politikoi tällä asialla ja lasten hädällä.

15.45 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että hallitus on nyt selkeän poliittisen linjauksen tehnyt ja selkeyttänyt tätä tilannetta, ja, arvoisa puhemies, sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä antaa täyden tukensa tälle pääministeri

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Marinin johdolla tehdyille linjaukselle, jossa asetetaan lapsen etu edelle. Nyt kysymys tässä välikysymyksessä kuuluu niin kuin tässä otsikossakin sanotaan, että tämä välikysymys koskee al-Holin leirillä olevien Suomen kansalaisten tai Suomesta sinne päätyneiden perheiden kotiuttamista. Siitähän tässä on kysymys, ja nyt kysymys on, mikä on eduskunnan kanta. Antaako eduskunta tukensa sille, että lapsia pyritään auttamaan? [Oikealta: Eihän siitä ole kukaan eri mieltä!]

Arvoisa puhemies! Tämä aihe on erittäin herkkä, ja tätä on varmasti helppo kärjistä. Tätä keskustelua on helppo kärjistä, jos haluaa, mutta, arvoisa puhemies, nyt olisi tärkeää, että lasten etu ei jäisi poliittisen keskustelun ja kiihkoilun jalkoihin, ja siinä mielessä kyllä yhdyin heihin, jotka hämmästelevät sitä — ja olen vähän pettynyt siihen — että kokoomus lähti mukaan omalla arvovallallaan kärjistämään tätä keskustelua [Puhemies koputtaa] lähtemällä mukaan tähän perussuomalaisten välikysymykseen. Nostan hattua niille kokoomuksen edustajille, jotka eivät tähän mukaan lähteneet. [Välihuutoja]

15.46 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän tietysti hyvin sen, että tämä on hallitukselle ja sen ulkoministerille tiukka paikka, koska nyt kysytään sitä, onko ulkoministeri toiminut oikein ja onko hallitus sellainen hallitus, johon suomalaiset voivat luottaa, ja näistä hallituspuolueiden puheenvuoroista sen hädän kuulee. Uskon, että suomalaisilla olisi ollut paljonkin ymmärrystä hallitusta kohtaan, jos se olisi alusta saakka toiminut avoimesti, kantanut vastuunsa ja perustellut päätöksensä. Kun näin ei ole, on syntynyt epäluottamusta, joka horjuttaa suomalaisten turvallisuudentunnetta ja luottamusta siihen, miten tämä hallitus toimii. Tarvitaanko aina välikysymys, jotta hallitus kykenee kantamaan sille kuuluvaa vastuuta? [Oikealta: Näköjään!] Ja on kysyttävä sekin kysymys, että jos hallitus olisi kantanut vastuunsa ajoissa, olisiko näitä lapsia jo pystytty auttamaan.

15.47 Tom Packalén ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on nyt niin paljon valhetta, no, muunnettua totuutta ja kähmintää ja kaikkea, että haluan puuttua vain yhteen pieneen sivukysymykseen. [Paavo Arhinmäki: Puhuuko edustaja Packalén omasta ryhmästään?] Kuinka monta näistä lapsista oikeasti on Suomen kansalaisia, ja onko ulkoministeriö mahdollisesti tehnyt jotain sen eteen, että he ovat Suomen kansalaisia? Onko nämä lapset ilmoitettu Väestörekisterikeskukseen silloin kun he ovat syntyneet, tai ovatko he hakeneet Suomen kansalaisuutta? Eli kuinka monta näistä kalifaatissa syntyneistä lapsista on Suomen kansalaisia? — Kiitos.

15.48 Hussein al-Tae sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin sanoa pääministeri Marinille kiitoksen siitä, että te ette väistänyt vastuuta. Kiitos myös ulkoministeri Haavisto — te ette väistänyt vastuuta. Lähditte heti edistämään tätä asiaa oikeaoppisesti ja lain mukaisesti. [Kokoomuksen ryhmästä: Kiitos välikysymyksen!]

Olen tehnyt hieman itsenäistä selvitystyötä. Viime hallituksessa valitettavasti eräät puolueet jättivät tätä asiaa edistämättä, vaikka al-Hol-leiri leirinä on ollut pystyssä jo puolisen vuotta, vähän päälle, ja Suomen hallitus on tiennyt, että siellä on suomalaisia lapsia, jo reilusti yli vuoden. Mutta käsky kävi: mitään ei tehdä näiden ihmisten auttamiseksi. Mitään poliittista järkevää tekoa ei tehty näiden ihmisten auttamiseksi, näiden lasten auttamiseksi. Nyt pitäisi tehdä välikysymys oppositiolle. [Naurua — Välihuutoja] Miten on näin

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

häpeällisesti toimittu, [Puhemies koputtaa] että lasten etua ei ole lähdetty edistämään niin kuin olisi pitänyt jo vuosi sitten?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ovat ministerit Haavisto, Henriksson ja Ohisalo pyytäneet vastauspuheenvuoron.

15.49 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Hyvää keskustelua, mutta on tullut joitakin kysymyksiä, ja koetan niitä täsmentää.

Ensinnäkin miten ulkoministeriössä virkatehtävät on tällä hetkellä jaettu: Siellä ei ole mitään muuta muutosta kuin että on erityisedustaja, joka huolehtii nyt kokopäiväisesti tästä al-Hol-kysymyksestä, sen olen kertonut. Konsulipäällikkö jatkaa normaalissa toiminnassaan niin kuin on tähänkin asti tehnyt.

Toinen kysymys: edustaja Honkasalo kysyi, kenen on vastuu, jos lapsia kuolee leirille. Tämä on tietysti sellainen asia, joka painaa meitä hallituksessa ja painaa meidän virkamiehiämme, että pääsisimme toimimaan ja tekemään kaikemme näiden lasten eteen.

Edustaja Essayahilla oli hyvä kysymys tästä kokonaisharkinnasta, johon hallituskin viittaa: miten turvallisuuskysymykset ja lapsen etu kokonaisharkinnassa menee? Minulla on se käsitys, en tätä kokonaisharkintaa itse tee, mutta että painavat turvallisuussyyt voivat joissakin tapauksissa mennä edelle näissä kysymyksissä, ja tämä on sellainen asia, josta meidän viranomaisemme tietenkin kantavat vastuun tässä viranomaisyhteistyössä.

Edustaja Niikko kysyi ulkoasiainvaliokunnan tiedonsaannista. Mielelläni todella annan kaiken mahdollisen tiedon. Teillä oli myöskin tämä ulkoministerin erityisedustaja kuultavana. Jos ja kun asiat menevät eteenpäin, hän on myöskin oikea henkilö kuvaamaan tätä neuvottelutilannetta, jota en itse päivittäin sillä tavalla seuraa. Mutta tarkoitus ei ole ollut pitää millään tavalla pimennossa, ja jos on sitten lisätiedon tarvetta, toisin kuin valiokunta viimeksi sanoi, niin sitä ilman muuta järjestetään.

Edustaja Pauli Kiuru kysyi ihmiskaupasta: onko rahalla tekemistä? Minun tietojeni mukaan ei. Minkään valtion toimissa ei ole ollut, mutta siellä on yksityisiä toimijoita, jotka pyrkivät mahdollisesti — jopa Isis itse pyrkii — ostamaan joitakin kannattajiaan pois leiriltä, ja tämä on huolestuttavaa, koska he menevät sitten uusille Isis-alueille ja lasten kohdalo on kaikkein pahin tällaisessa ketjussa.

Edustaja Kai Mykkänen kysyi vielä tätä juridista puolta. Olemme sen koettaneet kertoa. Toimintalinjaus on esitelty iltakoulussa, oikeuskansleri on ollut läsnä, ja se työ ja suunnitelma, joka ulkoministeriöllä on ollut, on merkitty siellä pöytäkirjaan.

Edustaja Purra kysyi vielä näistä suunnitelmista, ja siitä, kuka on johtovastuussa tästä kaikesta. Silloin kun tämä ulkoministerin erityisedustaja nimettiin, katsottiin, että ulkoministeriöllä on tässä toiminnassa johtovastuu ja ulkoministerin erityisedustajan johdolla sitten muut viranomaiset tarvittaessa auttavat. Tehdään tämä verkosto, jossa on poliisi, suojelupoliisi, lastensuojelu ja muut, ja tätä työtä on tehty.

15.52 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Tässä muun muassa edustajat Risikko ja Savola ovat kysyneet tästä terrorismirikoslainsäädännöstä. Totean, että hallitushan eilen linjasi, että hallitus arvioi tarpeet lainsäädännön muutoksiin liittyen terroristiseen toimintaan sekä tekee tarvittavat korjaukset lainsäädäntöön.

Tässä viime vuonna, kun terrorismirikoksia koskevaa direktiiviä pantiin täytäntöön, arvioitiin hallituksen esityksessä myös sitä, onko perusteltua säätää erikseen rangaistavaksi

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

terroristiryhmään tai -järjestöön kuulumisen, ja tuolloin kokoomuksen ollessa hallituksessa päädyttiin useastakin syystä kielteiseen lopputulokseen. [Antti Kurvinen: Häkkäsen johdolla!] No, nyt olen äsken kirjallisen kysymyksen nojalla vastannut, että oikeusministeriössä meillä on valmius edelleen katsoa tätä tilannetta, mutta se on erittäin hankala kysymys juridis-teknisestä näkökulmasta.

Tulemme arvioimaan nämä muutostarpeet, ja tällä hetkellä, muutenkin siis, me tulemme katsomaan, minkälaisia aukkoja meillä mahdollisesti on, mitä pitäisi tehdä. Tällä hetkellä on ministeriössä myös valmistelussa esitys, joka koskee yksittäisen terroristin rahoittamisen säätämistä rangaistavaksi, ja tämä on tulossa myös eduskuntaan varmasti ensi vuoden puolella. Ylipäänsä lähdetään liikkeelle nyt sitten siitä, että oikeusministeriössä virkamiesvetoisesti käydään läpi nykyinen terrorismilainsäädäntö. Sehän on tällä hetkellä lainsäädäntö, jota on uudistettu tässä vuosien varrella. Myös edellisen hallituksen aikana tehtiin useita muutoksia, ja se on myös sopusoinnussa EU-direktiivien kanssa aika pitkälle, ja olennaisia eroavuuksia Pohjoismaitten välillä ei ole. Mutta katsotaan tarkasti ja palataan sitten tähän asiaan ensi vuoden puolella. [Ben Zyskowitz: Katsotaan ja tiukennetaan!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä ministeri Ohisalo, ja sitten jatketaan debattia.

15.54 Sisäministeri Maria Ohisalo: Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat, kiitos tästä hyvästä keskustelusta. On esitetty kysymyksiä siitä, millaisia suunnitelmia on ollut vai eikö ole ollut. On ehkä hyvä tarkentaa tässä muun muassa se, että Suomen poliisi toimii Suomen rajojen sisäpuolella.

Entisille sisäministereille lienee varsinkin selvää se, että erilaista viranomaisvarautumista erilaisiin skenaarioihin tehdään aina. Se on viranomaistyötä. Tällaista valmistautumista on tehty siihen, kuten täällä on hyvin käynyt ilmi, että taistelualueilta on jo tähän mennessä palannut ihmisiä Suomeen. Jo pääministeri Sipilän hallituksen aikana, kokoomuslaisten sisäministerien aikana, on hyväksytty tällainen palaajamalli yhdessä salissa, jopa välikysymykseen osallistuneet edustajat ovat olleet siitä keskustelemassa. On ollut yhteistä varautumista, koska Suomen kansalaiset saavat palata Suomeen. [Kokoomuksen ryhmästä: Totta kai!] Tässä on kyse suunnitelmasta, joka tapahtuu Suomen rajojen sisäpuolella. Erikseen on se suunnitelma, mitä tapahtuu rajojen ulkopuolella. Siitä vastaa ulkoministeriö, ja sitä työtä ulkoministeriössä on tehty: [Sari Sarkomaa: Hallitus poliittisella päätöksellään!] kuinka auttaa lapsia, kuinka toteuttaa lapsen oikeuksien sopimusta. Tästä on keskeisesti kyse.

Ehkä lisäksi vielä: Kuten oikeusministeri hyvin mainitsee, hallituksen yhteinen tahtotila on totta kai käydä läpi kaikki terrorismilainsäädäntö, mitä voimme yhdessä tehdä. Odotamme toki myös opposition tulevan mukaan siihen keskusteluun. Kaikki hyvät ideat otetaan vastaan, ja niitä kehittämispaikkoja kyllä on. Viimeksi tänään olen keskustellut supon johtajan Pelttarin kanssa siitä, että oikeusministeriövetoisesti sisäministeriö ja supo yhteistyössä lähtevät selvittämään niitä paikkoja, kuinka kansallista turvallisuutta vahvistetaan, kuinka terrorismia torjutaan entistä paremmin.

15.56 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä välikysymyksessä keskitytään ulkoministeriön. Mutta itse asiassa eräs vakavimmista kysymyksistä, mikä tähän liittyy, koskee sisäministeriötä. Sisäministeriö juuri väisti sen kysymyksen, nimittäin kysymyksen siitä, että julkisuudessa olleiden tietojen mukaan poliisiylijohtaja Seppo Ko-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

lehmäinen olisi ensin kiistänyt nähneensä suunnitelmaa leiriläisten Suomeen siirtämisestä ja olisi sen jälkeen itse allekirjoittanut kyseisen kaltaisen suunnitelman, eli olisi puhunut muunneltua totuutta. Ymmärtääkö hallitus, että tämä toiminta rapauttaa kansalaisten luottamusta viranomaistoimintaan? Epäluottettavan hallituksen ohella kansalaiset ovat tottuneet luottamaan viranomaisiin — nyt tämä luottamus vaarannetaan. Vastatkaa sisäministeri Ohisalo: Kuinka on mahdollista, että poliisiylijohtaja puhuu muunneltua totuutta julkisuudessa tai jopa eduskunnan valiokunnan edessä? Oletteko tiennyt tästä? Oletteko hyväksynyt sen, ja oletteko peräti painostanut poliisiylijohtajan tähän?

15.57 **Ben Zyskowitz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä keskustelussa pääministeri Marin ja muun muassa keskustan kansanedustajat ovat arvostelleet ankarasti kokoomuksen kantaa, jonka mukaan lapset pelastetaan mutta näitä Isis-aikuisia ei pelasteta. [Välihuutoja keskustasta] Tämä arvostelu on yllättävää varsinkin sieltä edustaja Kurvisen ja kumppaneiden toimesta, sillä vielä eilen noin 16:een saakka puheenjohtaja Kulmuni oli meidän kanssamme täysin samaa mieltä, ja ymmärsin, että tämä oli keskustan kanta. [Keskustan ryhmästä: On edelleen!] Nyt keskusta on heittäytynyt räähmäleen vihervasemmiston edessä tässä asiassa. Surullista katsottavaa. [Sanna Antikainen: Keskustasta on tullut vihervasemmiston takuupuolue! — Paavo Arhinmäki: Surullista katsoa, miten kokoomus on luisunut perussuomalaiseksi!]

Ministeri Henriksson, juridiikasta. Täällä moni on korostanut, että ihmisoikeussopimukset, kansainvälinen oikeus velvoittaa meidät myös tarvittaessa aikuisten tuomiseen. Mikä on se sopimus, johon Suomi on sitoutunut mutta Ruotsi ja muut Pohjoismaat eivät ole? Mikä on se sopimus? Koska siellä ei ole tehty vastaavia johtopäätöksiä kuin nyt tässä. [Paavo Arhinmäki: Mikä enää erottaa kokoomusta ja perussuomalaisia? — Keskustan ryhmästä: Rautakanki!]

15.58 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime viikot ilma on ollut aika sakeana uhkia ja vääriä tietoja ja monenlaista lietsontaa, kuten edustaja Tuomioja täällä minusta aika hyvin puheenvuorossaan totesi. [Oikealta: Puhutko Kärnästä?] Silloin kun puhutaan kansalaisten turvallisuudesta, jopa puhutaan lasten oikeuksista, puhutaan äärimmäisen vakavista ja tärkeistä asioista. Mutta silti rohkenen kysyä, onko tilanne niin paha kuin tämä julkinen kohu antaa ymmärtää. Onko meillä niin vakavasti kansallinen turvallisuus uhattuna? [Oikealta: Kyllä! — Oikeudenmukaisuus!] Ja rohkenen väittää, että kun meidän oikeusjärjestelmämme, meidän viranomaiskoneistomme, on arvioitu maailman tehokkaimmaksi ja Suomi on arvioitu maailman turvallisimmaksi maaksi, [Oikealta: Niin, toistaiseksi — Ruotsikin oli joskus!] niin me kykenemme tämän asian ratkomaan kaikissa tilanteissa, niissäkin tilanteissa, että nämä 11 aikuista ja 30 lasta tulisivat omatoimisesti Suomen rajalle. Kaikissa tilanteissa minä luotan suomalaiseen oikeusjärjestelmään [Puhemies koputtaa] ja suomalaisiin viranomaisiin. [Eduskunnasta: Terrorismi ei ole leikkiä! — Välihuutoja]

15.59 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Ensinnäkin tämä välikysymyshän syntyi siitä, että epäiltiin, että oli suunnitelma — ei suinkaan huolesta lapsista. Hallitus on nyt linjannut viisaasti, ja tätä asiaa ei tule politisoida. Tämä ei ole poliittinen kysymys, vaikka konservatiivi-oppositio sellaiseksi yrittää sen leipoa. Tässä tarkastellaan lakia, ihmisoikeuksia, lapsen parasta ja turvallisuusnäkökulmia, ja turvallisuusnäkökulmia

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

nimenomaan kaikista suunnista. Ja on oikein, että päätöksen tekee viranomainen, niin kuin oikeusvaltiossa kuuluu ollakin, [Ben Zyskowicz: Ruotsi ei ole oikeusvaltio!] koska tämä ei ole poliittinen peli, edustaja Zyskowicz. Oikeusvaltio ja ihmisoikeudet ovat kimurantteja käsitteitä. Joskus ne pakottavat meitä tekemään päätöksiä, jotka ehkä särähtävät, koska me tiedämme, että vaihtoehtoa ei ole. [Oikealta: On!] Jos me rupeamme suhteellistamaan oikeuksia, subjektiivisesti arvottamaan ihmisiä ja ajattelemaan, että oikeusvaltio on asia, jota sovelletaan jotenkin valikoiden, niin silloin murtuu koko se perusta, jonka päälle [Puhemies koputtaa] tämä maa on rakennettu. Ja se, arvoisa puhemies, hyvät kollegat, ei ole isänmaallista. [Eduskunnasta: Juuri näin!]

16.00 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän poliittisen metelin keskellä on selvästi jäänyt varjoon se, että meillä on virkamiehillä erittäin suuret valtuudet toimia näissä kysymyksissä. Olen itse pitkän virkamiesurani aikana ollut mukana kuudessa kriisissä, joissa on kysymys ollut hengestä ja elämästä, ehkä Estonia niistä merkittävimpana, jossa olin johtoryhmän jäsenenä. Tässä asiassa hallitus linjasi aivan erinomaisella tavalla: hallituksen linjauksen kohta 3 ja kohta 4 asettaa selvästi virkamiesvastuun näissä asioissa, ja hallitus kohdassa 10 toteaa itse, että linjaus ei ole juridisesti sitova, vaan se on linjaava ohje. Meillä on lastensuojelulain 13 §, 38 § ja 40 §, joiden pohjalta toimien tämä asia voitaisiin aivan täysin hoitaa. Sen sanon, että helppoa se ei tule olemaan — syistä, jotka täällä on kerrottu, esimerkiksi kansallisuuden toteamisen suhteen, lapsien löytämisen suhteen leiriltä — mutta juridiikka [Puhemies koputtaa] tässä on ihan selvä. Ja juridiikan ja politiikan välinen tasapaino on erinomaisesti hallituksen linjauksessa.

16.02 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan jäsenenä haluan todeta, että olemme kesäkuusta lähtien saaneet ministeriöltä ja ministeriltä tiiviisti tietoa niin muistioin kuin tapaamisten yhteydessä. Valiokunta totesi tämän asianmukaisen toiminnan myös päätöksessään. Ja kun Niikko täällä puhui, niin ilmeisesti puhui oman ryhmänsä nimissä, ei valiokunnan nimissä.

Kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun järjestössä toimineena tunnen turvallisuusmääräykset, jotka alueella liikkumista koskevat. Tällaiset operatiiviset tiedot julkisuudessa eivät lisää kenenkään turvallisuutta. Sen sijaan minulle on ollut tärkeää jo alusta lähtien kyselytunneillakin vastattu linja siitä, että lapsia pyritään auttamaan. [Kokoomuksen ryhmästä: Entäs aikuisia?] Myös tieto siitä, että Suomessa viranomaiset valmistautuvat lasten vastaanottoon tai leirillä olevien spontaaniin paluuseen, on luonut luottamusta järjestelmämme toimivuuteen, vaikka konkreettisen avun antaminen al-Holin leirillä ja lapsien saaminen [Puhemies koputtaa] turvaan on vaikuttanut tuskallisen vaikealta ja hitaalta, mitä se valitettavasti on yhä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Niikko, teidät mainittiin.

16.03 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta on, että ulkoasiainvaliokunnan virallinen kanta päätettiin 3.12.: valiokunta on saanut riittävästi tietoa ja on tyytyväinen valtioneuvoston linjaan. [Kimmo Kiljunen: Siinä vaiheessa!] No, mitä sen jälkeen on tapahtunut? Aika paljon, koska ollaan näin pitkälle menty.

Arvoisa puhemies! Arvoisa ulkoministeri, olen pitänyt teitä mutkattomana ja tämmöisenä välittömänä ja avoimena henkilönä, ja teidän kanssanne on erittäin helppo ja hyvä toi-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

mia. Mutta tämä on luonut ison kolhun tähän luottamussuhteeseen, koska kyllä kaikkein tärkeintä on avoimuus ja luottamus, ja toivon, että ymmärrätte tämän viestin jälkeen sen, millä tavalla pitää toimia eduskunnan kanssa näin herkissä kysymyksissä.

Mutta kaikkein oleellisin kysymys on se, että missä on oikeudenmukaisuus niitä uhreja ja heidän omaisiaan kohtaan, joita on surmattu, raa'asti raiskattu, pahoinpidelty ja orjuutettu. [Antti Kurvisen välihuuto] Missä oikeudenmukaisuus on, jos ne naiset, jotka ovat edistäneet tätä julmuutta, pääsevät tänne Suomeen pakoon sitä tuomiota, mikä heille kuuluu siinä maassa, kun heidät aikanaan tuomitaan? [Välihuutoja] Älkää päästäkö [Puhemies koputtaa] heitä pakenemaan sitä tuomiota, mikä heille kuuluu [Puhemies: Edustaja Niikko, aika on täynnä!] ja minkä he ansaitsevat.

16.04 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa pääministeri, te eilen viimeksi tarjositte oppositiolle yhteistyön kättä, että me rakentavasti viemme näitä asioita yhdessä eteenpäin. Ja nyt te aloitatte tämän välikysymyskeskustelun sanomalla erityisesti kokoomukselle, että ”eikö teitä hävetä”. [Kimmo Kiljunen: No, eikö teitä hävetä?] No, en tiedä, hävettääkö vai ei, mutta ilman tätä välikysymystä te ette olisi vieläkään hallituksena tehneet minkäänäköistä linjausta. Tosin siitä linjauksesta ei vieläkään saa mitään selvää. [Vasemmalta: Saa!]

Ja miksi me teimme välikysymyksen? Teidän juttunne muuttuivat viikoittain. Ja kun aikanaan pääministeri Rinne antoi meille lupauksen, että mihinkään toimiin ei ryhdytä, niin sitä lupausta ei ole pidetty. Se on annettu eduskunnan edessä, ja nyt teillä on hyvä hallintotapa jatkuvasti hukassa. Sen takia me olemme tehneet välikysymyksen.

Mutta nyt minä kysyn sisäministeri Ohisalolta, että millä todennäköisyydellä lasten perässä tai mukana tulee terroristeja, olivatpa he miehiä [Puhemies koputtaa] tai naisia?

16.05 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen erittäin huolissani, jos ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja alkaa jakaa tuomioita tässä istuntosalissa. [Hälinää] Tämä juuri kertoo sen, että on viranomaisten tehtäviä ja on poliitikkojen tehtäviä.

Edustaja Mäkelä puhui täällä luottamuksesta viranomaiseen. Haluaisin kysyä edustaja Halla-aholta, oliko mielestänne vastuullista pelotella suomalaisia tullin, poliisin, THL:n ja muiden yhteisharjoituksella Helsinki—Vantaalla. [Hälinää] Heräsikö itsellänne epäily, vai halusitteko vain ja ainoastaan herättää epäilyksen siemenen tuhansissa suomalaisissa omien poliittisten tarkoituksienne ajamiseksi?

Nämä ovat sellaisia asioita, joissa pitää säilyttää maltti ja arvioida jokainen tapaus erikseen. Me olemme lähteneet siitä, että arvioidaan ja katsotaan lasten etu ja lasten tilanne, ja sen jälkeen arvioidaan, mikä on heidän vanhempiensa tilanne. Nyt toivoisin hiukan malttia tähän keskusteluun, koska jatkossa tätä asiaa ei ratkaista tällä välikysymyksellä. Tässä on kansainvälinen kriisi, johon haetaan laajempia hartioita ja ratkaisuja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt mainittiin kolme perussuomalaista nimeltä, otetaan edustaja Halla-Aho.

16.06 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Minä tosiaan sanoin julkisuuteen tässä jokin aika sitten, että minun saamieni tietojen mukaan al-Holista ollaan lennättämässä tilauslennolla viikolla 50 ihmisiä Suomeen. Ulkoministeriön virkamiehet jyrähtivät, että tämä ei pidä paikkaansa, mitään suunnitelmaa ei ole, tämä on

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

disinformaatiota. Seuraavana päivänä Yleisradio ja Helsingin Sanomat viittasivat poliisilyijohtaja Kolehmainen allekirjoittamaan suunnitelmaan, jossa kerrottiin, että oli tarkoitus lennättää al-Holin reitiltä kaikki halukkaat viikolla 50 charter-koneella Erbilistä Helsinkiin, kappas vain. [Eduskunnasta: Ohhoh! — Sanna Antikainen: Kiinni jätite!]

Minä haluaisin tietää, ulkoministeri Haavisto, kun te jatkuvasti vetoatte siihen, että ulkoministeriö ja virkakoneisto tietenkin varautuvat kaikkiin skenaarioihin: Me puhumme nyt hyvin yksityiskohtaisesta suunnitelmasta, jossa on reitti ja päivämäärä ilmoitettu. Ei tämä ole yleistä varautumista kaikkiin skenaarioihin. [Puhemies koputtaa] Ja yhdyn tähän edustaja Mäkelän kysymykseen sisäministeri Ohisalolle: olitteko te tietoinen siitä, että poliisilyijohtaja Kolehmainen [Puhemies koputtaa] puhuu muunneltua totuutta hallintovaliokunnalle, [Puhemies: Aika!] ja olitteko te painostaneet [Vasemmalta: Aika!] häntä siihen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Halla-aho ja kaikki muutkin ovat tietoisia siitä, että minuutti on se aika. Edustaja Vikman näyttää esimerkkiä.

16.08 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Marin, sen sijaan, että te täällä lauotte kokoomukselle kysymyksiä häpeästä, saattaisi olla paikallaan asettua kysymään tämä kysymys itseltänne peilin edessä. [Eduskunnasta: Juuri näin!] Nimittäin hallitus pakenee edelleen vastuutaan.

Hallituksen mukaan ilmeisen mahdollinen aikuisten hakeminen al-Holin leiriltä on poliittinen päätös. Juridista velvoitetta ei ole, ja asiaan liittyy merkittäviä turvallisuuskysymyksiä. Eripurainen hallitus ei pystynyt tekemään selkeää linjausta ja sysää kaiken vastuun virkamiehille. Nyt tarvittaisiin hallitukselta suoraselkäisyyttä ja poliittista vastuunkantoa. Sen sijaan hallituksen edustajat ovat täällä aivan erimielisiä siitä, mitä oikeastaan on edes päätetty. Eduskunnan ja Suomen kansan [Puhemies koputtaa] on saatava tietää totuus ulkoministeri Haaviston toimista. Haaviston puheet ja julkitulleet tiedot [Puhemies: Minuutti on täynnä myös teillä!] ovat ristiriidassa. Kysyn: Miten hallitus suhtautuu ministeri Haaviston lausuntojen ristiriitaisuuteen? [Puhemies: Nyt on minuutti täynnä!] Erityisesti, miten keskusta suhtautuu?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Sama minuutti kaikille.

16.09 **Emma Kari vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lopulta tässä on kyse siitä, että meillä on noin 30 suomalaista lasta syyrialaisella vankileirillä, ja talvi on tulossa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ja kymmenen äitiä!] Nämä lähes 30 lasta eivät ole orpoja — he eivät ole orpoja, joten orvoista on turha tässä puhua. [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] Suurin osa heistä on hyvin pieniä, alle 3-vuotiaita. He ovat leirillä, jossa yli 300 lasta on jo kuollut. On vain ajan kysymys, koska kyse on suomalaisen lapsen hengestä — vain ajan kysymys. [Ben Zyskowiczin välihuuto]

Perussuomalaiset ovat suoraan myöntäneet sen, että heidän linjansa on se, että he ovat valmiita jättämään nämä lapset leirille. Totuus on se, että myös se linja, jota kokoomus täällä tuntuu edustavan, johtaisi samaan. [Perussuomalaisten ryhmästä: Tekö haluatte kurkunleikkaajia Suomeen?] Vaikuttaa siltä, että myös te olisitte valmiita jättämään nämä lapset leirille, vaikka kyse on heidän hengestään.

Sivistysvaltion ja oikeastaan oikeusvaltion ystävillä on syytä olla ylpeitä siitä, että toisten kerätessä irtopisteitä lasten hädällä, meillä on ollut ulkoministeri, [Puhemies koputtaa]

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

joka on seisonut läpi tämän prosessin lasten oikeuksien puolella, ja hallitus, joka on kantanut vastuuta.

16.10 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ainoa puolue, jonka olen täällä maininnut, on oma puolueeni, jonka puolesta esiinnyin. Voisin kyllä todeta myöskin ulkoasiainvaliokunnan enemmistön puolesta, [Eva Biaudet: Kyllä!] että meillä ei ole mitään ongelmaa ollut hallituksen kanssa työskentelyssä tässä asiassa. [Eduskunnasta: Juuri näin!]

Mutta, kun esitin kysymyksen ja huoleni siitä, että tämän salin ulkopuolella myös edustajat sekä pidättäytyisivät että irtisanoutuisivat tähän asiaan liittyen vihan kylvöstä, pelkojen lietsonnasta, uhkailusta ja muusta tällaisesta asiattomuudesta, niin uskon, että hallituspuolueiden osalta asia on hyvin selvä. [Toimi Kankaanniemi: Nimiä esiin!] Mutta mielelläni kuulisin nyt teitä oppositiopuolueita. Näettekö te tässä mitään ongelmaa ja vaaraa? Edustaja Östman, jonka nimen mainitsin, voisi vastata. [Vilhelm Junnila: Ahdistaako fakta?]

16.11 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Tuomiojalle, että hän esitti sen kysymyksen. Näen isoja vaaroja. Olen seurannut tätä työtä ja työskentelyä tässä eduskunnassa viimeisien vuosien aikana ja näen, että puolin ja toisin lietsotaan vihaa. Lietsotaan vihaa, ja se johtaa yleensä huonoon lopputulemaan. [Antti Kurvinen: Helpottaako tämä välikysymys?] — Välikysymys sinällään on parlamentaarinen työkalu. Silloin, kun keskusta on ollut oppositiossa, te olette kanssa käyttäneet tätä työkalua. [Eduskunnasta: Harvemmin! — Antti Kurvinen: Missä asiassa?] Ja edelleen on vastaamatta muutamiin kysymyksiin. [Välihuuto]

Haluaisin kysyä — jos saan puhua rauhassa ja loppuun — [Puhemies koputtaa] ulkoministeri Haavistolta: Viime torstaina sanoitte kyselytunnilla, että te olette hallituksen ilta-koulussa päättäneet toimintalinjauksista, seuraavalla vastauksella sanoitte, että tehtiin selvityksiä. Näettekö itse mitään eroa toimintalinjauksen päättämisestä ja selvityksen tekemisestä?

16.12 **Merja Kyllönen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Uskon vahvasti, että Suomen viranomaisilla on täysi toimintakyky ottaen huomioon sen, että viime kaudella ajettiin läpi laajamittaiset tiedustelutoimivaltuudet ja supon resurssit ja henkilöstö vietiin muutaman vuoden sisällä jopa tuplaan entisestään. Nyt noin 10 naista lapsineen tuntuvat aiheuttavan mittavan ongelman Suomenmaassa niin, että koko varautumisjärjestelmä näyttää olevan ainakin opposition suunnalta kaatumassa. Mihinköhän me tarvitsemme niitä mittavia valtuuksia tai Tullin, rajavalvonnan, poliisin resursseja, jos me emme kykene tekemään asioissa yhtään mitään. Tai, jos me emme saisi valmistautua asioihin ilman julkista poliittista päätöstä, niin miten esimerkiksi ministeri Kaikkosen johtama puolustusministeriö valmistautuu yhtään mihinkään, jos jatkossa tarvitaan kaikessa julkinen poliittinen päätös ennen kuin voidaan valmistautua yhtään mihinkään.

16.14 **Mauri Peltokangas ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä heräsi hyvän keskustelun aikana kysymys: jos on syyrialainen isä, lapsi syntyy Syyriassa, äiti on maahanmuuttajataustainen Suomen kansalainen, joka on hylännyt maansa ja lähtenyt terroristijärjestön mukaan rakentamaan unelmiensa kalifaattia, niin voimmeko olla varmoja,

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

että tämä lapsi on nyt sitten rekisteröity Suomen kansalainen? Tähän kysymykseen haluaisin ulkoministeriltä vastauksen, sillä jos on tehty suunnitelma, että lähdemme suomalaisia lapsia hakemaan Syyriasta, niin meillä varmasti on silloin tieto — huom. tieto — että siellä on suomalaisia lapsia. Näkisin kuitenkin, että tämä keskustelu on nyt verhottu lasten oikeuksien keskusteluksi, mikä on hyvä — me kaikki varmastikin olemme hyvin huolissamme kaikista maailman lapsista — mutta minä haluaisin nyt vastauksia ulkoministeri Haavistolta, koska tämä välikysymys on nimenomaan ulkoministeri Haavistolle. Vastatkaa niihin kysymyksiin, [Puhemies koputtaa] mitä teille on esitetty. Kansa odottaa vastauksia. — Kiitos.

16.15 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kokoomuksen linja on ollut selvä. Siinä ei, pääministeri Marin, ole mitään hävettävää. Pieniä lapsia on kokoomuksen mielestä pitänyt auttaa, ja sitä valmistelua on tehty. Keskusta oli vielä eilen kokoomuksen kanssa samaa mieltä. Pieniä lapsia olisi pitänyt jo auttaa, ja kysymys kuuluu, miksi ette ole auttaneet. [Välihuutoja]

Ulkoministeri Haavisto, tuletteko te tiedottamaan suomalaisia avoimesti, kun paluulentoja Suomeen tulee, ei siis tietenkään nimiä, vaan siitä, kuinka monta on Suomeen tullut? Ja vielä kysyisin... [Eva Biaudet'n välihuuto] — Jos saan puhua rauhassa, edustaja Biaudet. Saanko puhua rauhassa, edustaja Biaudet? — Niin, arvoisa puhemies, oikeuskanslerin lausunnosta te, arvoisa ulkoministeri, sanoitte 2. joulukuuta, että oikeuskanslerin ratkaisu on velvoittava, ja katsoitte, että viranomaisia tämä ratkaisu edellyttää toimimaan kaikilla mahdollisilla keinoilla. Tänään te totesitte, että oikeuskanslerin ratkaisu [Puhemies koputtaa] ei itsessään velvoita viranomaisia toimimaan. Kumpi näistä on nyt oikea ja todellinen linjaus tästä oikeuskanslerin ratkaisusta? [Ben Zyskowicz: Kumpi on mielipiteenne kello 16.15?]

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Haavisto, ja sen jälkeen siirrytään puhujalistaan.

16.16 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Oikeuskansleri tietysti vastaa itse omasta lausunnostaan, joka päättyy näin, että ”oikeudellinen arvioni on, että perus- ja ihmisoikeudet, erityisesti perustuslain 7 §, lapsen oikeuksien yleissopimuksen 3 artiklan ensimmäinen kappale, 6 artikla ja niiden perustuslain 22 §:ssä säädetty turvaamisvelvoite puoltavat sitä, että valtioneuvosto pyrkii kansainvälisen oikeuden mukaisesti ja konsulipalvelulain mukaisten toimivaltuuksiensa nojalla ja puitteissa kotiuttamaan ainakin suomalaiset ja heihin rinnastuvat lapset.” Ja tässä oikeuskansleri otti tämän konsulipalvelulain välineeksi, ja se on se väline, jota ulkoministeri on tässä käyttänyt.

Sitten muutamaan muuhun kysymykseen. Edustaja Halla-aho kysyi tästä poliisidokumentista. Nyt täytyy sanoa, että ministeri, joka ei ole siellä viranomaisverkossa ja viranomaisyhteistyössä, ei tiedä kaikkia eri dokumentteja — en tiedä poliisin, en tiedä lastensuojelun ja muiden dokumentaatiota — mutta sen tiedän, että siinä neuvotteluprosessissa, joka voisi joitain lapsia sieltä alueelta tuoda, ei oltu niinä päivinä sellaisessa vaiheessa, että olisi ollut mitään tietoa. Olen tämän eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Niikolle sanonut — jos tietäisimme, että sieltä lapsia tulee, siitä myöskin eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa informoitaisiin. Muuten en ota muiden viranomaisten dokumentteihin kantaa.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Edustaja Östman kysyi vielä tästä toimintalinjauksen sisällöstä ja siitä, millä tavalla sitä kutsuttaisiin. Se oli ulkoministeriössä virkavastuulla, virkamiestyönä valmistunut toimintalinjaus, joka esitettiin iltakoulun yhteydessä, jossa oikeuskansleri oli läsnä — kirjattiin ylös, että se on esitelty. Tämä erityisedustaja oli paikalla, ja se antoi hänelle sen toimintamandaatin lähteä näihin neuvotteluihin, joita tässä kuvasin ja jotka ovat, niin kuin tiedämme julkisuudestakin, kesken tällä hetkellä.

Ja edustaja Heinosenle siinä, tulemmeko tiedottamaan avoimesti näistä kysymyksistä: Totta kai näitä yksilöllisyyden rajoja kunnioittaen tiedotamme — niin kuin kerroin, ulkoasiainvaliokuntaa informoidaan, ja julkisuutta informoidaan — siitä, miten tässä työssä edistytään. [Oikealta: Hyvä, kiitos!]

16.18 Sisäministeri Maria Ohisalo: Arvoisa puhemies! Kiitokset edustaja Eestilälle kysymyksestä. Ajattelen, että — hän ei taida nyt olla paikalla, mutta ehkä välitätte tiedon hänelle — ulkoministeriön erityisedustaja tekee näissä asioissa ne ratkaisut, kuinka lapsen oikeudet parhaalla tavalla toteutuvat. Ei ole meidän poliitikkojen tehtävä linjata siitä, kuinka tämä lopulta tapahtuu.

Kuten aiemmin mainitsin puheenvuorossani, edustaja Halla-aholle muun muassa, Suomen poliisi on varautunut erilaisiin tilanteisiin. Sisäministeriö laajalti on varautumisen ministeriö. Tässä on ollut kyseessä yhteinen viranomaisyhteistyö. Eri viranomaisilla on tiedossa se, että jos rajan yli joku tänne palaa, kukin viranomainen tietää, mikä on oma vastuu ja kuinka toimitaan.

Mitä tulee poliisiylijohtajaan, hänen alaisillaan on tuhansia erilaisia vastuita, tuhansia erilaisia detaljeja ja päivämääriä. Ei poliisiylijohtaja voi yksin olla vastuussa joka ikisestä detaljista. Ehkä ennen kaikkea tässä huolestuttaa nyt se, [Jussi Halla-ahon välihuuto] että on pelottava väite, että minä poliitikkona painostaisin poliisin ylintä johtoa. Se ei kuulu minun toimintatapoihini. En tiedä, kuuluuko jonkun muun toimintatapoihin. [Välihuutoja oikealta — Hälinää — Puhemies koputtaa]

Kysymys edustaja Halla-aholle: Viittaatte täällä luottamuksellisiin, hallintovaliokunnalle annettuihin tietoihin, yhdessä käytyihin keskusteluihin. Eikö tämä ole aika vakava asia? [Jussi Halla-aho: Ne ovat lehdessä!] — Miten ne ovat päättyneet sinne lehteen? — [Hälinää — Puhemies koputtaa] Miten voi olla mahdollista, että hallintovaliokunnan sisällä käytyjä keskusteluja levitellään ympäri tätä yhteiskuntaa? [Leena Meren välihuuto] Miten voimme luottaa sisäisen turvallisuuden näkökulmasta siihen, että tämä yhteiskunta on kriisisietokykyinen, että me selviämme asioista, jos tässä kohtaa jo tapahtuu tällaista vuotoa, mitä tahansa epäluottamusta? [Jussi Halla-aho: Vihjaatteko te jotakin?]

16.20 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! On hyvä, että koomuksen suunnalta tulee myös viestiä, että pieniä lapsia pitäisi auttaa. Minulla olisi koomukselle jatkokysymys: mitä vikaa sitten hallituksen linjauksessa on? [Eduskunnasta: Hyvä kysymys!] Hallitus lähtee nimittäin siitä, että kotiutetaan lapset niin pian kuin mahdollista, [Ben Zyskowitz: Ja äidit!] lähdetään siitä, että viranomaistoiminta pyrkii aktiivisesti kaikissa tilanteissa turvaamaan, että noudatetaan oikeusvaltioperiaatetta, perustuslakia ja Suomen muuta lainsäädäntöä ja kansainvälisiä sopimuksia. Mitä näistä meidän pitäisi olla noudattamatta? [Ben Zyskowitz: Mikä on teidän vastaus minulle? Mikä on se sopimus?] Kysymys on se, että toimitaanko meidän lainsäädännön mukaisesti, luotammeko siihen, että meillä on oikeusvaltio, joka toimii niin, että tässä salissa säädetään lait, viran-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

omaiset päättävät yksittäisissä tapauksissa, miten lakia sovelletaan, ja jos on kyse rikoksisista, niin tuomioistuimet tuomitsevat. Luotammeko tähän? Minä ainakin luotan siihen, [Antti Kurvinen: Luottaako kokoomus?] ja sen takia on erittäin tärkeätä, että me myös pystymme sanomaan suoraan, että ei ole tämän talon asia ratkaista yksittäisen henkilön tänne tuloa. [Ben Zyskowicz: Mikä oli teidän vastaus kysymykseen?]

16.22 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tästä keskustelusta olemme jo havainneet sen, että asia on erittäin vakava ja myöskin vaikea monella tavalla. Se, mikä tässä julkisessa keskustelussa on ollut ongelmana, on se, että on asetettu vastakkain kaksi asiaa, jotka eivät tosiasiallisesti ole vastakkaisia. [Hälinää] — Ääni kuuluu huonosti, vaikka Kiljunen on sukunimi. Johtuu varmaan hälystä tässä salissa, mutta yritetäänkö uudestaan. — Eli vastakkain on asetettu kaksi asiaa, jotka eivät tosiasiallisesti ole vastakkain: lasten oikeudet ja tietenkin kaikkien suomalaisten oikeus turvalliseen elämään ja turvallisuuteen. Minusta täällä oli aivan erinomaisia puheenvuoroja. Muun muassa edustajat Savola ja Biaudet ryhmäpuheenvuoroissa totesivat, että tästä asiasta ei pitäisi politikoida, ja on ollut nyt vähän häkellyttävä politikoinnin sävy tässä keskustelussa, jota tästä tänään on käyty, koska meidän pitäisi ottaa tämä asia asiana.

Suomalaisten turvallisuusnäkökohdat on aina huomioitava kaikissa tilanteissa, ja lasten oikeudet on myöskin turvattava kaikissa tilanteissa. Se käy kaiken edelle. Al-Holin leirillä on 30 suomalaista lasta. Näistä 19 on alle viisivuotiaita. Me todella puhumme pienistä lapsista. Nyt tässä on se tilanne, että vierastaistelijoiden lapsia ei voida syrjiä vanhempiensa tekojen vuoksi, ja tämä keskustelu on muuttunut kummalliseksi — vähintään julkinen keskustelu ja osittain tässä salissakin — niin että me emme puhukaan lapsista ja lasten oikeuksista vaan vanhemmista, eli tämä kiepahtaa toiseen suuntaan. Lasta tulee kohdella YK:n lasten oikeuksien sopimuksen mukaisesti lapsena. Se on se peruslähdekohta koko tässä jutussa.

No lastensuojelulaki määrittää meille tilanteen, jossa valtio voi tukea lasten kasvatusta tilanteessa, jossa vanhempi siihen ei kykene. Näitäkin tilanteita on, ja meillä huostaanotto päätöksiä Suomessa tehdään useita tuhansia vuosittain — 4 400 taitaisi olla viime vuonna huostaanotto päätöksiä — eli vanhempi erotetaan lapsesta. Tässä al-Holin tilanteessa on selvää, että jos vanhemmat ovat syyllistyneet terroritekoihin, tämä lastensuojelun äärimmäisin keino on myöskin periaatteessa käytettävissä, ja tähän on muun muassa lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen viitannut, että tässä tilanteessa on myöskin mahdollista harkita tätä puolta, ja itse asiassa lastensuojelulla on mahdollisuus myöskin toimia tässä asiassa ulkomailla. Luonnollisesti, kuten hallitus on moneen kertaan joutunut toteamaan, tämä joudutaan aina toteamaan paikallisen viranomaisen kanssa, ja se on tietysti lähtökohta siinä. Mutta peruslinjaus on se, että meillä on mahdollisuus ja meillä on velvollisuus auttaa näitä lapsia, ja tämän linjauksenhan hallitus on nyt selkeästi tehnyt, tämä Marinin hallitus, joka on vasta istunut vajaan viikon. Eli hyvin nopeasti tässä on nykyhallitus toiminut ja tämä asia on linjattu.

Sen sijaan mikä on epäselvää: Tämä ongelma on ollut jo puolitoista vuotta olemassa, ja edustaja Risikkohan täällä käytti kokoomuksen puheenvuoron jo aikaisemmin ja totesi, että edellinen hallitus kyllä teki ratkaisun, että lapsia on syytä auttaa ja heitä voidaan auttaa mutta ei vanhempia. Ei oteta nyt kantaa siihen ei vanhempia -kysymykseen, vaan mitkä olivat sitten Sipilän hallituksen konkreettiset toimet, joihin tartuttiin, jotta näitä lapsia autettiin? Tehtiinkö mitään, vai oliko se vain tämmöinen ratkaisu, joka jätettiin ilmaan? Nyt

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

me olemme sen asian kanssa tekemisissä jatkuvasti, ja nyt uusi hallitus, tämä nykyinen hallitus, on tähän asiaan vakavasti tarttunut, ja sehän on mitä arvokkain asia tässä asiassa.

Minä vielä toistan sen, minkä tässä jo aikaisemmin yhdessä puheenvuorossani toin esille, että tässä on paisunut tämä yksi ilmiö nyt elämään suuremmaksi siinä mielessä, että kymmenen naista ikään kuin muodostaisi Suomelle merkittävän turvallisuusriskin. Minun täytyy luottaa suomalaisiin turvallisuusviranomaisiin, kun vastaavantyypisiä riskitilanteita meillä on paljon tässä yhteiskunnassa. Meidän täytyy luottaa siihen, että me pystymme seuraamaan, että tällaiset jihadistitaistelijoina olleet ihmiset, jotka mahdollisesti myöskin ovat valmiita muuttamaan asennoitumisensa, eivät muodostaisi turvallisuusriskiä Suomelle. Meillä on paljon muita. Meillä on järjestäytyneitä rikollisuutta. Sitä leviää ulkomailta Suomeen. Meillä on, niin kuin viittasin, muukalaislegioonissa taistelleita suomalaisia. Kansainvälisiin sotarikoksiin syyllistyneitä suomalaisia on taistellut ulkomaisissa ammatinharjoittajissa. Nämä ovat kaikki turvallisuusriskitekijöitä Suomessa, ja meidän täytyy pystyä tämä kokonaisuus katsomaan eikä pelkästään näihin jihadistitaistelijoihin kiinnittää huomiota — joka sinänsä on tärkeä asia, että heihin kiinnitetään huomiota. Eli tämä kokonaisuus täytyisi pystyä hahmottamaan.

16.27 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Hallitus teki eilen linjauksensa al-Holin leirillä olevien lasten osalta, mutta kokonaisuus on edelleen selvittämättä. Pääministeri Marinin lausunto jätti myös paljon tulkinnan varaa. Edes hallituspuolueiden edustajat eivät pysty olemaan samaa mieltä pääministeri Marinin lausunnosta. [Kimmo Kiljunen: Pystytään olemaan!]

Hallitus on päätenyt linjaukseen, joka mahdollistaa al-Holin leiriltä myös Isis-naisten kotiuttamisen. Muista Pohjoismaista poiketen Suomen hallitus ei uskalla kieltäytyä auttamasta terroristijärjestöön liittyneitä aikuisia. Nyt hallitus on käytännössä päättänyt sysätä poliittisen ongelman ratkaisemismvastuun virkamiehille vetoamalla tapauskohtaiseen harkintaan. Perheoikeuden tutkijatohtori Sanna Mustasaaren mukaan lastensuojelutoimenpiteet kuuluisi toteuttaa lievemmän puuttumisen periaatteella, mutta nyt koko kansan turvallisuutta koskevat päätökset vryötetään heidän vastuulleen.

Nyt odotamme hallitukselta selkeää linjausta ja avointa keskustelua siitä, tuodaanko Isis-naisia Suomeen vai ei. Kyseessä on turvallisuus- ja ulkopoliittisesti hyvin olennainen asia. Vaikka nämä naiset ovat myös äitejä, he ovat ensisijaisesti osa jihadistista Isis-järjestöä. Nämä naiset lähtivät vapaaehtoisesti luomaan tappamisella ja terrorilla hallittua kalifaattia. Kalifaatin kaaduttua joillekin naisille on tullut hätä päästä takaisin Suomeen. Kotikävä ei ole kuitenkaan syy hakea valtion rahalla naisia takaisin Suomeen.

Eri asia on toki pienet lapset. Lapset ovat syyttömiä vanhempiensa synteihin. Heitä tulee auttaa, mutta heidän auttamisessa tulee toimia jämäkästi ja jättää vanhemmat silloin huomioimatta, kun heitä kotiin tuodaan.

Al-Holin leirillä naiset ovat eläneet ympäristössä, jossa noudatetaan šarialakia. Isis on vastuussa tuhansien ihmisten murhaamisesta, raiskauksista ja muista raakuuksista. Viimeaikaisten raporttien mukaan myös leirillä olevat naiset ovat syyllistyneet toisten vankien tappamiseen, koska nämä eivät ole olleet tarpeeksi uskollisia Isisille eivätkä ole noudattaneet šarialakia tarpeeksi orjallisesti. Haluaako hallitus todella tuoda edellä mainittuihin tekoihin mahdollisesti osallistuneita tai syyllistyneitä ja samoihin periaatteisiin nojaavia henkilöitä Suomeen?

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Kurdistanin autonomisen alueen entinen ulkoministeri Falah Mustafa Bakir on pyytänyt apua kansainvälisen tuomioistuimen perustamiseen alueelle. Hän on todennut, että kansainvälisen lain mukaan kaikki Isis-taistelijat on tuomittava siellä. Hän muistuttaa, että nämä ihmiset ovat syyllistyneet rikoksiin ihmisyyttä vastaan. Haluan myös muistuttaa, että Suomessa on erittäin vaikea selvittää, mitä naiset ovat tehneet ja täyttävätkö heidän tekonsa terroristisen tai muiden rikosten tunnusmerkit. Suomessa terroristiryhmään kuulumista ei ole vielä esitetty kriminalisoitavaksi.

Myös suojelupoliisi on kertonut yksiselitteisen kantansa siihen, että leirillä olleet saattavat muodostaa uhan kansalliselle turvallisuudelle. Leireille tulleiden ihmisten todellisen henkilöllisyyden ja kansalaisuuden varmistaminen on myös haastavaa. Saapuessaan Syyriaan ja Irakiin ulkomaalaiset ovat voineet tuhota henkilötodistuksensa ja esiintyä väärillä nimillä. Leirillä syntyneillä lapsilla ei ole edes syntymätodistuksia, ja kukaan ei pysty todistamaan, ovatko nämä edes heidän lapsiaan.

Arvoisa puhemies! Ulkoministeri Pekka Haaviston toiminta on ollut todella huolestuttavaa liittyen sekä al-Holin leirillä olevien Suomen kansalaisten suunniteltuun kotiuttamiseen että ulkoministeriön sisäiseen tehtäväjakoon. Lisäksi Haavisto on unohtanut kokonaan sen, että hänellä on ollut velvollisuus pitää eduskunta ja ulkoasiainvaliokunta ajan tasalla yhteiskunnallisesti näin merkittävässä asiassa. Kyseessä on juridisesta näkökulmasta poikkeuksellinen toimi, ja hallituksen on otettava siitä vastuu.

Ministeri on käynyt valiokunnassa kuultavana kolmesti. Lisäksi hän on toimittanut syyskuussa lausunnon senhetkisestä tilanteesta. Valiokunnan enemmistön mielestä Haaviston antama selvitys oli riittävä ja valtioneuvoston toimintalinja hyväksyttävä. Valiokunta ei kuitenkaan ollut yksimielinen, ja osaltani myös itse katson, että ministeri ei ole toimitannut valiokunnalle oikeaa tietoa. Luottamus Haavistoa kohtaan on näin ollen horjunut. Tämän osoittavat koko opposition yhteinen välikysymys ja hallituksen esittämät toisistaan eroavat lausunnot al-Holin leirillä olevien Suomen kansalaisten auttamiseksi.

Lopuksi, arvoisa puhemies, ottaen huomioon edellä mainitut seikat ministeri Haaviston toimintaa arvioidaan nyt sitä taustaa vasten, onko asiasta annettu oikeaa vai väärää tietoa ja onko ulkoasiainvaliokuntaa tai eduskuntaa johdettu tahallisesti harhaan. Viime kädessä sitä on arvioitava ministerivastuun osalta.

16.33 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Haluan vielä debattiin liittyen tuoda esiin sen, että kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtajan Kai Mykkäsen mukaan tässä välikysymyksessä kokoomuksen yhdeksästä ei-allekirjoittaneesta yhdessäkään tapauksessa ei ole kyse siitä, että välikysymystä ei olisi haluttu allekirjoittaa, vaan taustalla on teknisiä syitä, kuten matkoja. Eli tältäkään osin opposition puheissa ei ole villoja. [Kimmo Kiljunen: Harmi!]

Arvoisa puhemies! Eduskunnan ja Suomen kansan on saatava tietää totuus ulkoministeri Haaviston toimista. Haaviston puheet ja julki tulleet tiedot ovat edelleen ristiriidassa. Emme ole saaneet täällä selkeää vastausta siihen, miten hallitus suhtautuu ministeri Haaviston lausuntojen ristiriitaisuuteen. Oikeusvaltiossa tarkoitus ei voi pyhittää keinoja.

Arvoisa puhemies! Hallitus pakenee edelleen vastuutaan. Hallituksen mukaan ilmeisen mahdollinen aikuisten hakeminen al-Holin leiriltä on poliittinen päätös. Juridista velvoitetta ei ole, ja asiaan liittyy merkittäviä turvallisuuskysymyksiä. Eripurainen hallitus ei pystynyt tekemään selkeää linjausta ja sysää kaiken vastuun virkamiehille. Nyt tarvittaisiin hallitukselta suoraselkäisyyttä ja poliittista vastuunkantoa. Sen sijaan hallituspuolueiden

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

edustajat ovat keskenäänkin erimielisiä siitä, mitä oikeastaan on päätetty ja miten päätöstä aikuisten osalta pitäisi tulkita.

Oma kantani ja kokoomuksen kanta on ollut selvä jo pidemmän aikaa. Lapsia on autettava. Vapaaehtoisesti lähteneitä aikuisia tai terroristiseen toimintaan omaehtoisesti osallistuneita ei pidä hakea Suomeen. Suojelupoliisin julkisen arvion mukaan palaajat ovat uhka Suomen turvallisuudelle. Tätä emme voi arvioissa ohittaa. Aikuiset ovat päättäneet lähteä tukemaan järjestöä, joka on syyllistynyt viattomien siviilien murhiin ja hirmutekoihin. Nyt tarvitaan hallitukselta avoimuutta ja selkeää poliittista linjausta. Vastuun pakoilu ja virkamiesten selän taa piiloutuminen horjuttavat suomalaisten luottamusta asioiden vastuulliseen hoitamiseen.

Ennen välikysymystä on ollut täysin epäselvää, mikä on hallituksen linja ja onko ollut koko hallituksen hyväksyntä sille, että kaikki halukkaat aikuiset on aiottu noutaa Suomeen. Opposition tekemän välikysymyksen johdosta hallitus on yrittänyt muodostaa kantaa asiaan. On toki erikoista, että näin merkittävässä asiassa hallituksen linjaa joudutaan peräämään opposition välikysymyksen kautta. Aikuisten kotiuttamisessa kyseessä on, kuten sanottu, iso poliittinen linjaus, jota ei voida säilyttää yksittäisten virkamiesten tapauskohtaiseen harkintaan. Näyttää siltä, että hallitus ei ole päässyt asiassa kovinkaan selkeään poliittiseen yhteisymmärrykseen ja linjaukseen aikuisten osalta vaan yrittää edelleen edetä virkamiespäätöksin vedoten yksilölliseen harkintaan. [Outi Alanko-Kahiluoto: Eli lakiin!]

Mielestäni yhtään jihadistia ei pidä erikseen hakea Suomeen. On etsittävä keinoja auttaa lapsia. Muut Pohjoismaat ovat toistaiseksi noutaneet orpoja ja sairaan lapsen pois leiriltä, mutta samalla niiltä on kuultu tiukkoja vastustavia kantoja muiden leirillä olevien auttamisesta. [Ben Zyskowicz: Ne ei olekaan oikeusvaltioita!] — Näin opposition mukaan ne eivät sitten ilmeisesti ole oikeusvaltioita. [Ben Zyskowicz: Siis hallituksen mukaan!] — Korjaan, hallituksen mukaan ne eivät ilmeisesti ole oikeusvaltioita. [Kimmo Kiljunen: Mites se nyt sitten on?]

Lapsen oikeuksien lisäksi turvallisuus on oleellinen näkökulma. Monien Pohjoismaiden turvallisuutta lisäävät lait ovat Suomea edellä. Tasavallan presidentti Niinistö muistuttikin aiheellisesti, että Suomi ei saa päätyä tilanteeseen, jossa turvallisuusriskien kohtelu on lievempää ja lainsäädäntömme väljempää kuin verrokkimaissa. On edelleen jatkettava edellisen hallituksen työtä turvallisuutta parantavan lainsäädäntömme parantamiseksi. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean vielä, että kannatan edustaja Risikon esittämää epäluottamuslausetta.

16.38 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Jokainen lapsi ansaitsee turvaa. Pienten silmien vilpitiön katse, syliin kurkottavat kädet, sanaton pyyntö ”pidäthän minusta huolta, sillä itse en voi”. Pyyntö, johon myöntävästi vastaaminen on meidän jokaisen aikuisen vastuulla. Pyyntö, jonka meistä jokainen on esittänyt ollessaan lapsi ja johon meistä jokainen on saanut myöntävän vastauksen joko vanhemmiltaan tai yhteiskunnaltamme, jotta voimme tänään istua täällä. Pyyntö, johon itse vastaan päivittäin pienelle lapselleni mutta johon olen myös vastannut jokaiselle lapselle lastensuojelussa, niille lapsille, joiden vanhemmat eivät sitä turvaa ole antaneet. Pyyntö, johon hallitus vastaa auttaessaan näitä lapsia, jotka elävät vankileirimäisissä olosuhteissa. Tuo pieni hento pyyntö kuului nyt tilanteessa, jossa nämä lapset ovat hengenvaarassa.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Meillä aikuisilla tulee olla rohkeutta puolustaa jokaista lasta. Meillä tulee olla rohkeutta tehdä päätöksiä lasten etu edellä silloinkin, kun se on vaikeaa tai se ei miellytä kaikkia. Meillä tulee olla tahtoa inhimillisyyteen ja jokaisen ihmisoikeuksien puolustamiseen — aivan kuten hallituksellamme nyt on, hallituksella, joka on linjannut, että al-Holin leirillä olevat lapset pyritään kotiuttamaan mahdollisimman pian, [Ben Zyskovicz: Entä aikuiset?] ja aivan kuten ulkoministerillämme Haavistolla on ollut koko ajan, kun hän on puolustanut näitä lapsia, joiden oikeudet eivät edes kaikkia tässä salissa istuvia kiinnosta. Hän on tehnyt työtä kunnianhimoisesti, määrätietoisesti, rauhassa ja lakeja kunnioittaen, lapsen oikeuksista tinkimättä. Hallituksen linjaus on ainoa oikea linjaus, sillä meidän aikuisten tärkein tehtävä on puolustaa lapsuutta ja lapsuus ei noissa olosuhteissa toteudu. Lapsen edun on tultava aina ensin. Lasten oikeuksien toteutumisen on oltava kaiken perusta.

Arvoisa puhemies! Se, miten me päättäjät puhumme, minkälaista viestiä välitämme, ei ole yhdentekevää. Lastensuojelussa erittäin vaikeista oloista tulevien lasten kanssa työskennelleenä olen seurannut tätä viime aikojen keskustelua syvästi järkyttyneenä, keskustelua, jossa osa oppositiosta ja heidän kannattajistaan tuntuu nyt unohtavan, että puhumme lapsista — lapsista, jotka ovat oikeasti olemassa, jotka oikeasti elävät nyt niissä oloissa ja joiden henki on vaarassa, lapsista, jotka eivät ole syyllisiä vanhempiansa valintoihin. On törkeää antaa ymmärtää, että lapsi olisi turvallisuusuhka. On törkeää antaa ymmärtää, että aikuisten lietsoma pelko olisi syy jättää auttamatta lapsia. Lapsi ei koskaan ole uhka, eivätkä lasten oikeudet ole koskaan aikuisten käymän valtapelin väline. Sen sijaan, arvonestajat, aikuisten välinpitämättömyys luo turvattomuutta. Aikuisten, vallassa olevien henkilöiden toimesta valheellisen tiedon levittäminen rikkoo yhteiskuntaa — eivät lapset.

Kestämätöntä on, jos tässä salissa istuu ihmisiä, jotka ovat valmiita jättämään lapset kuolemaan. Siinä tapauksessa kylmä ja epäinhimillinen arvomaailma on turvallisuusuhka, johon tulee puuttua. [Arja Juvonen: Miksei äidit?] Onneksi samaan aikaan tässä maassa on yhä enemmän välittämistä, yhä enemmän tietoon pohjaavaa päätöksentekoa, yhä enemmän inhimillisyyttä ja ihmisoikeuksien kunnioittamista. Onneksi hädässä olevien auttaminen voi yhdistää erottamisen sijaan, ja viime kädessä se välittämisen voima on aina vahvempi kuin tuosta pahasta olostä kumpuavan kylmän suhtautumistavan ja valheiden epätoivoinen levittäminen.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä lopuksi kiittää jokaisesta tässä salissa pidetystä lasten oikeuksia puolustavasta puheenvuorosta. Haluan kiittää ulkoministeriämme, haluan kiittää hallitusta. On aivan turha väittää, ettei tähän välikysymyskeskusteluun kuuluisi tämä keskustelu lapsista ja heidän oikeuksistaan. Välikysymyksessä, jossa kysytään samassa lauseessa kansallisesta turvallisuudesta, al-Holin leirillä olevista henkilöistä ja kotiuttamisesta, puhutaan silloin myös lapsista. On turha väittää, että lasten pelastaminen lasten edun mukaisesti olisi tässä salissa istuville ensimmäinen prioriteetti. Se ei ole sitä jokaiselle, vaikka sen tulisi olla, sillä joka minuutti, joka tunti ja joka vuorokausi, kun me käymme tätä keskustelua täällä salissa, nuo lapset elävät sen hädän keskellä.

Se miten, millä tavalla tai millä kokoonpanolla nämä lapset pelastetaan, tuodaan turvaan ja kotiin, ei ole mielipidekysymys. Kotiuttaminen tapahtuu viranomaisten tekemän tapauskohtaisen harkinnan perusteella kunnioittaen lainsäädäntöämme ja kansainvälistä oikeutta. Lapsen etu on ensisijainen harkintaa tehtäessä. Lasten kotiin tuomisen tärkeän ja akuutin työn tekemiseen turvallisesti tulee nyt antaa rauha, jotta tärkein, eli lasten oikeus elää, toteutuu, sillä jokaisella lapsella on oikeus elää, jokaisella lapsella on oikeus suoje-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

luun, rakkauteen ja huolenpitoon. Ja, arvon oppositio, ei ole Isis-lapsia, on vain lapsia. — Kiitos. [Ben Zyskowitz: Onko Isis-aikuisia?]

16.43 Merja Kyllönen vas: Arvoisa herra puhemies! Jos oppositio ei onnistu asiaperustein kaatamaan hallitusta, niin sitten yritetään vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen julkisuuden kautta keinolla millä hyvänsä, turvautumalla myös disinformaatioon, kuten olemme saaneet huomata tässä aivan lähiaikoina tullijärjestelmän viranomaisharjoituksen yhteydessä. Erityisesti lain, sivistyksen, tiedon ja oikeuden puolesta täällä useimmiten puhuvia kokoomuskollegoja katson kysyvästi, sillä te ette urheilutermein tasavallan presidentin kasvattajaseurana halunneet noudattaa hänen kehotustaan antaa uudelle Marinin hallitustiimille työrauhaa, kun päätitte lähteä mukaan perussuomalaisten välikysymykseen peräämään tietoa siitä, noudattaako Suomi lakia ja onko Suomi oikeusvaltio vai ei. [Ben Zyskowitz: Ja Ruotsi ei ole!] Mitä tulee tähän välikysymykseen, niin siihen on haettu pontta paitisi Ilta-Sanomista myös poimimalla oikeuskanslerin ratkaisusta kanteluihin Syyriassa leirillä olevien kotiuttamiseksi juuri ne kohdat, joista on voitu tehdä sellaisia tulkintoja, jotka saavat uutisvirrassa suurimmat ja raflaavimmat otsikot aikaiseksi. Siinä vauhdissa jalkoihin jäävät vain perustuslaki, lapsen oikeuksien sopimus, oikeusvaltioperiaate ja lastensuojelulaki. Elämme siis aikaa, jossa kaikki on kaupan, kun kannatuksesta taistellaan.

Muistuttaisin, että oikeuskansleri toteaa päätöksessään välikysymyksessä kirjatun lisäksi, että kysymys on kiperästä perus- ja ihmisoikeuksien punninnasta, johon ei voida ottaa kantaa pelkästään laillisuusvalvonnan keinoin. Mikäli palautuksiin lähdetäisiin, kyse on joka tapauksessa leirillä olevien ihmis- ja perusoikeuksista. Oikeuskansleri päätyy oikeudellisia seikkoja pohtiessaan muun muassa siihen, että oikeudellisesti selkeä toimintatapa olisi pyrkiä kotiuttamaan sekä lapset että heidän huoltajansa. Kotiuttamisen jälkeen ryhdyttäisiin Suomen lainsäädännön mahdollisesti edellyttämiin toimenpiteisiin, kuten huostaanottoihin, mikäli tilanne sitä vaatisi. On selvää, että oikeuskanslerin tehtäviin tai toimivaltaan ei kuulu määrätä viranomaisia ryhtymään mihinkään tiettyihin toimenpiteisiin, eikä hän sitä siksi teekään. Kysymyksessähän on sen verran ainutlaatuinen tilanne, johon liittyy monia kulumia pohdittavaksi, ja myös oikeuskansleri on nähdäkseni pyrkinyt niitä avaamaan.

Kun tässä maailmantilanteessa on hyvinkin mahdollista, että tämä ei todellakaan ole viimeinen kerta lajiaan, niin mielestäni on tärkeää, että ulkoministeriössäkkin on asiaa ryhdytty selvittämään ajoissa. Tilanteen muuttuessa koko ajan on elintärkeää, että sen eskaloituessa, mahdollisiin kotiuttamisiin ryhdyttäessä myös toimiin osallistuvien viranomaisten turvallisuus on mahdollisimman hyvin hallinnassa ja kotiutettavien henkilöllisyys ja tausta selvitetty niin perusteellisesti kuin se niissä olosuhteissa on mahdollista. Minä uskon Suomen viranomaisiin ja heidän valmiuksiinsa toimia tänä päivänä, jolloin tiedustelulait ja uudet laajamittaiset tiedustelutoiminnan valtuudet ja supon resurssit ovat vahvistettuja. Minä en kyseenalaista ruotsalaisten toimintaa, mutta he toimivat omien pelisääntöjensä mukaisesti — ja edustaja Zyskowitz, me emme elä enää Ruotsin vallan alla.

Kun mietitään tätä tilannetta, missä kymmenen naista pienine lapsineen ovat aiheuttaneet tämän mittavan rähinän, se synnyttää vaikutelman, että koko suomalainen varautumis- ja valmistautumiskokonaisuus olisi täysin hakoteillä. Voikin kysyä: Mihin niitä lisävalmiuksia, laajoja oikeuksia, niin poliisiin, Tullin kuin rajavartiolaitoksenkin resursseja on tarkoitettu, jos tämä maa on kädettömänä kymmenen äidin ja heidän lastensa edessä? Ja jos sitä valmistautumista ei ulkoministeriössä olisi saanut olla, niin miten Suomi voi ikinä val-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

mistautua missään ministeriössä ilman julkista poliittista päätöstä mihinkään, edes niihin asioihin, jotka vaatisivat salassa pidettäviä asiakirjoja ja asiallista ratkaisua? Toiseksi voi kysyä: Miksei sitten turvallisuushkaa muodosta tilanne, jossa lapset jäisivät edelleen leirille, radikalisoituisivat siellä, mikäli säilyisivät hengissä, ja sitten myöhemmin palaisivat kotimaahan — maahan, joka on heidät hylännyt? Eikö se ole minkäänlainen riski?

Lopuksi vielä sananen ulkoministeri Haaviston puolustamiseksi. Meillä on ulkoministeriön johdossa henkilö, jolle ihmisoikeudet, ihmisyyys ja rauha ovat olleet työnteon punainen lanka, hänen uransa, ja hän on saanut siitä myös kansainvälistä tunnustusta. Minun nähdäkseni hän toteuttaa tehtävänsä nyt ulkoministerinä tavalla, joka on niin Suomen kuin myös EU:n perusarvojen mukaista. Ulkoministeriön johtamisen haasteet ja sisäiset ongelmat eivät valitettavasti ole tässäkin talossa mikään uusi asia, mutta niitä nyt yritetään Haaviston johdolla ratkaista. Se ei ole helppoa eikä varmasti miellytä kaikkia. On kuitenkin äärimmäisen tärkeää, että ministeri Haavistolle annetaan hänen tehtävässään kaikki tuki [Puhemies koputtaa] ja työrauha. Muutama kuukausi EU:n puheenjohtajamaan vastuiden keskellä ei riitä rauhoittamaan tilannetta työyhteisössä, jossa erinäisiä ongelmia on yritetty ratkoa jo useamman vuoden ajan, eikä niitä myöskään pidä sälyttää yksin ministeri Haaviston harteille.

16.49 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies, värderade talman! Jag är fortfarande också litet överraskad över regeringspartiernas uttalanden som låter förstå att en majoritet av oppositionen skulle vara emot det att vi ska hjälpa barnen. Jag har tolkat dagens diskussion här i salen på det sättet att en överväldigande majoritet av riksdagsledamöterna, oberoende om det är regeringspartier eller opposition, anser att vi ska göra allt för att hjälpa barnen.

Arvoisa puhemies! Me kaikki ymmärrämme, että asiaan ei löydy helppoja ratkaisuja, koska kyse on myös, niin kuin äsken sanoin, viattomista lapsista. En kuitenkaan ymmärtänyt äskeisessä debatissa, kun hallituspuolueet yrittivät lietsoa sellaista käsitystä, etteivät oppositiopuolueet haluaisi auttaa hätää kärsiviä orpoja ja sairaita lapsia. Eli minun kokonaiskuvaani kuuluu, että tällä hetkellä on aika selvää, että lapsia tulee auttaa Suomeen.

Miksi olemme tässä tilanteessa, ja miksi ylipäätään joudumme käymään tätä keskustelua? Ääri-islamilaisten terrorin pääkohteena ovat länsimaat ja erityisesti Yhdysvallat. Eurooppa on sekä kohde että rekrytointi-, kauttakulku- ja tukeutumisalue. Kyetäksemme selvittämään, mitkä tekijät ovat johtaneet siihen, että ääri-islamilaisten terrorismi on nykypäivänä niin mittava maailmanlaajuinen turvallisuushkaa, täytyy tutkia ääri-islamilaista maailmankatsomusta. Ihmisen maailmankatsomukseen ja sen syntyyn vaikuttaa olennaisesti ihmisen arvopohja. Yksilön arvopohjan syntymiseen taas suurelta osin vaikuttavat sen ihmisryhmittymän, mihin yksilö tuntee kuuluvansa, historia ja taustat. Meidän länsimaiseen kulttuuriin tottuneena olisi vaikea ymmärtää ääri-islamilaisten terrorismin motiiveja, jos me emme paneutuisi sen alueen historiaan, missä ääri-islamilaisten terrorismin ideologia on kehittynyt. Itse aloin kiinnostumaan tästä aiheesta muutama vuosi sitten, kun olin Brysselin lentokentällä juuri siinä lähtöselvitystiskin edessä, missä se pommi räjähti 37 minuuttia sen jälkeen, kun olin itse seissyt siinä ja tehnyt lähtöselvityksen.

Arvoisa puhemies! Ruotsalainen maanpuolustuskorkeakoulun terrorismitutkija Magnus Ranstorp on perehtynyt tarkkaan Syrian sodan jälkeen nousseeseen keskusteluun pohjoismaisten Isis-taistelijoiden ja heidän perheidensä paluusta. Tutkija Ranstorp on varoittanut pohjoismaisia poliitikkoja olemasta liian naiiveja Isisin hallitsemilla alueilla elä-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

neiden ja järjestön puolesta taistelleiden suhteen. Hän muistuttaa, että kaksi ruotsalaista paluumuuttajaa oli mukana Pariisin ja Brysselin iskuissa.

Ruotsissa vuonna 16 hyväksytty laki teki rangaistavaksi matkat, joiden tarkoituksena on valmistella tai tehdä terroristirikoksia. Terrorijärjestön jäsenyyden tai yhteistyön sen kanssa kieltävä laki tulee voimaan vasta elokuun alusta. Lainsäädännöllisesti olemme täällä Suomessa jälkijunassa. Me tarvitsemme Pohjoismaissa terrorismia koskevan lainsäädännön yhdenmukaistamista.

16.53 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Käytän puheenvuoron paikaltani, mikä mahdollistanee sen, että edustaja Juvonenkin ehtii vielä — tosin sehän on tietenkin puhemiehen asia ratkaista.

Viittasin debattipuheenvuorossani eräisiin suuriin operaatioihin, joita on hoidettu Suomessa onnistuneesti. Esimerkiksi Estonia, tsunami, SARS-pandemia, Myyrmanni, Malaga, Konginkangas ja niin edelleen on hoidettu virkamiestyönä meidän hälytys-, valmius- ja hätäorganisaatioiden toimesta. Poliisi, terveydenhuolto, sosiaalihuolto, kaikki, ovat siinä pelanneet hyvin yhteen. Niistä muutamissa on ollut mukana selvästi myös poliittista päätöksentekoa esimerkiksi silloin, kun on tarvittu lisäresursseja, niin kuin varustettaessa lentokone hakemaan tsunamin uhreja tai järjestettäessä tiettyjä lisärahoituksia valtion budjettiin. Mutta pääasiassa se on tapahtunut eduskunnan säätämien lakien pohjalta niillä viranomaisvaltuuksilla, jotka meidän viranomaisillamme ovat. Minusta tämä perusmalli on tässä erinomainen, vaikka kysymys tietysti on nyt erilaisesta tapauksesta tässä al-Hol-leirisä, ja nämä tapauksethan ovat kaikki aina uniikkeja eli eroavat toisistaan.

Hallituksen eilisessä linjauksessa kohta 3, jonka tässä luen, kuuluu seuraavasti: ”Ratkaisut, joita toimivaltaisen viranomaisen on tehtävä kunkin henkilön kotiuttamiseksi, perustuvat tapauskohtaiseen yksilölliseen harkintaan ja sitä toteuttaviin viranomaisarviointeihin ja päätöksiin.” Ja neloskohta: ”Viranomaistoiminnan tavoite on turvata kaikissa tilanteissa lapsen etu. Tämän takaamiseksi asiassa tehdään saumatonta yhteistyötä lastensuojeluviranomaisten kanssa lastensuojelulain nojalla.” Lastensuojelulain 13, 38 ja 40 § sisältävät ne ydinasiat, jotka tässä ovat tärkeitä.

Totean vielä lopuksi, että tämä ei tietenkään tule käytännössä olemaan helppoa. En voi mitenkään itse ajatella, että missään olosuhteissa olisi joku charterkone, joka tuo ikään kuin ryhmälentona lapsia tai sitten joissakin tapauksissa mahdollisesti lapsen mukana huoltajan, vaan kysymys on yksilöllisestä toiminnasta. Kenties kaikkia lapsia ei löydetä, heidän identifiointiinsa voi liittyä ongelmia, heidän kansallisuutensa todistamiseen ja niin edelleen. Tämä on nimenomaan yksilöllistä, huolellista, tarkkaa virkamiestyötä, joka tehdään meidän lakiemme pohjalta, jotka tämä eduskunta on säätänyt. Ja minusta hallituksen eilinen linjaus asetti nämä — poliittisen linjauksen ja viranomaisvastuut — erittäin hyvin kokonaisuutena kohdalleen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juvonen. — Sen jälkeen siirrytään budjetin käsitteilyyn.

16.56 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitos vielä puheenvuorosta ja kiitos edustaja Lindénille kohteliaisuudesta ja huomaavaisuudesta. [Kimmo Kiljunen: Hän on aina huomaavainen!]

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Käsitlemme täällä välikysymystä al-Holista. Perussuomalaisten aloitteesta se on laitettu täällä alulle, ja hienoa, että koko oppositio on siinä myös mukana.

Meiltä kysyttiin tuossa pääministerin suulla, että eikö teitä hävetä. Se, miksi me olemme tehneet välikysymyksen, on, että kansa haluaa tietää, mitä eduskunnassa tapahtuu. Ja se, millä tavalla hallitus on näistä asioista tiedottanut, on ollut salamyhkäistä, ja siinä on ollut kuin piilottamisen makua. Hienoa: olemme tehneet välikysymyksen ja nyt saamme vastauksia, ja se on erittäin tärkeää.

Täällä vihreiden edustaja puheenvuorossaan nosti esille lasten tilanteen leirillä. Hän sanoi, että lapset ovat sairastelleet koko ajan: on flunssaa, kuumetta, oksentelua ja ripulia. Tämän äidin haastattelu oli Helsingin Sanomissa 16.12. tänä vuonna. Kun häneltä kysyttiin, että annatko lapsen Suomeen, hän ilmoitti, että en — en suostu lähettämään vain lapsia. Kysyisinkin hallitukselta, mitä tehdään tässä tilanteessa, jos äidit eivät halua lähettää niitä lapsia tänne Suomeen turvaan. Vastuullinen vanhempi kyllä ymmärtää, mikä on lapsen etu, ja luopuu lapsestaan, jos pystyy sillä tavalla turvaamaan lapselle myös elämän.

Arvoisa herra puhemies! Supon päällikkö on linjannut, että Isis-äidit olisivat Suomessa suurempi uhka kuin Syyrian leireillä, ja on erittäin tärkeää, että me tiedämme henkilöiden taustat. On huolestuttavaa, että hallituksen periaatepäätös kotiuttaa suomalaiset lapset niin pian kuin mahdollista mahdollistaa myös sen, että äitejä ollaan palauttamassa. Millä tavalla selvitätte sen, millaiset ovat näiden äitien taustat?

Arvoisa herra puhemies! Naiset ovat menneet Isiksen joukkoon, kalifaattiin, omasta vapaasta tahdostaan, ja näillä naisilla on aktiivinen rooli.

Arvoisa herra puhemies! Vielä muutama sana tästä Korpi-operaatiosta, jossa myös sosiaali- ja terveysministeriö on ollut mukana. Täällä ei tänään keskustelussa ole vielä sosiaali- ja terveysministeriön osuutta nostettu esille, mutta minä kysyisin: Millä tavalla ja mihin toimiin siellä ministeriössä on ryhdytty tässä Korpi-operaatiossa? Onko siellä jo mahdollisesti tehty jonkunlaisia toimenpiteitä, muun muassa terapiapalveluihin, lastensuojelupalveluihin? Olemme kuulleet, että pääkaupunkiseudulla Vantaa, Espoo ja Helsinki ovat valmistautuneet jo liittyen lastensuojelullisiin toimiin.

Kysyn myös tulevaisuuden rahoituksesta, vaikka kyse onkin vain kymmenestä äidistä ja 33 lastako heitä on. Tietysti toivomme, että näitä äitejä ei tietenkään sieltä kotiuteta, vaan vain lapsia, ja totta kai me tarvitsemme resursseja muun muassa terapiapalveluihin. Muun muassa terapiatakuusta täällä on puhuttu. On erittäin tärkeää, että terapiatakuun myötä psyykinen tuki niin suomalaisille nuorille ja ihmisille täällä kuin myös sitten näille lapsille olisi turvattu. Millaisia resursseja tulee, tuleeko lisäbudjettia mahdollisesti tähän asiaan liittyen?

Kannatan edustaja Halla-ahon tekemää epäluottamuslausetta.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään.

Keskustelu keskeytettiin kello 16.59.

Keskustelua jatkettiin kello 00.20.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä välikysymyskeskustelua.

0.20 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! Päivän keskustelussa tuli hallituksen linja hyvinkin selväksi, ja siihen en oikeastaan sen enempää palaa kuin vain toteamalla, että meillä on laki ja kansainväliset sopimukset ja näihin liittyen meidän vastuuntuntoiset viranomaisemme ja että heidän toimintaansa luottaen heidän tehtävänsä on ottaa huomioon myöskin se sisäinen turvallisuus, mistä puhuttiin paljon. Uskon, että esimerkiksi viime vaalikaudella säädetty tiedustelulaki antaa viranomaisille hyvät työkalut toimia myöskin sitten täällä.

Olemme tänään puhuneet myös siitä, että kriminalisoitaisiin terroristijärjestötoimintaan osallistuminen. Katsotaan, miten sen kanssa pystyttäisiin etenemään. Viimeksi kokoomuslainen oikeusministeri ei siihen kyennyt.

Kuten aikaisemminkin on sanottu, tapauskohtaisesti arvioidaan ja katsotaan lapsen etu edellä, aivan kuten esimerkiksi kokoomuksen edustaja Vartiainen on Twitterissä todennut. Me tarvitsemme hyvinkin vahvaa kansainvälistä yhteisöä, joka tuolla alueella toimii. Ja totta kai tässä eduskunnassa ja laajemminkin toivottaisiin laajaa kansainvälistä ratkaisua, jossa rikolliset saatettaisiin oikeuden eteen, mutta tämän toteutumisesta ei ole varmuutta. Toki meillä pitää olla varmuus myös näistä ihmisistä ja ennen kaikkea heidän taustoistaan, siitä, millaisia he ovat, mitä he ovat tehneet, koska muuten saattaisi tulla eteen tilanne, että meillä on Suomen rajalla passiensa kanssa ihmisiä, jotka tulevat tänne, ja meillä ei ole mitään tietoa, mistä he ovat tulleet, kuinka he ovat tulleet ja mitä heillä on taustalla. Tältä osinkin tarvitsemme erityisen tarkkoja viranomaistoimia.

Mutta kysyisin kyllä kokoomuksen linjasta — niin kuin päivällä moneen otteeseen täällä salissa on kyselty kokoomuksen linjasta. Kun luin puheenjohtaja Orpon haastattelun — taisi olla, kun itse asiassa vuorokausi on vaihtunut, eiliseltä — niin moneen otteeseen siinä puhuttiin lapsen edusta ja siitä, että toivottavasti löydetään ratkaisu, mutta sitten myöskin todetaan se, että kokoomuksen linja on, että ei pidä auttaa näitä aikuisia, jos siihen tilanteeseen tullaan. Mutta mietin vain sitä lapsen etua, että onko niin, että kokoomus katsoo, että lapsen etu mahdollisesti on sitten jäädä äitinsä kanssa vieraan maan terrori- ja sisällissodan rintamalle tai vastapuolen vangiksi. Tai voisiko lapsen etu olla tulla esimerkiksi äidin kanssa Suomeen tutkintavankeuteen tai vankilaan äidin rinnalla? Tai entä tuoda Suomeen ja sijoittaa huostaan otettuna esimerkiksi isovanhempien lämpöön, tukeen ja kasvatukseen? Nämä kaikki asiat meillä tulee olemaan käsillä, ja sen takia meidän pitäisi nyt vastuuntuntoisesti ja tarkkaan harkita, millä tavalla oikeasti lasten edusta huolehditaan. Hallitus on nyt linjansa antanut ja sanonut, ja sillä toivottavasti myöskin edetään ja aamulla ulkoministerille luottamus tässä eduskunnassa annetaan.

0.23 Noora Koponen vihr: Arvoisa puhemies! Yksikään lapsi ei ole väärä eikä yksikään lapsi saa olla uhrina sille, että joidenkin aikuisten pelot ja ennakkoluulot sanelevat sen, kenen lapsen koti Suomi on. Kysyn vuorostani nyt teiltä, hyvä oppositio ja erityisesti perussuomalaiset: olisiko teidän syytä pyytää anteeksi näiltä al-Holin suomalaisilta lapsilta sitä, että olisitte valmiita jättämään heidät yksin [Perussuomalaisten ryhmästä: Kuka niin on sanonut?] tai valmiita siihen, että päätökset heidän tulevaisuudestaan tehtäisiin polkemalla heidän oikeuksiaan? Keskustelu siitä, ovatko al-Holin leirillä olevat lapset oikeutettuja heille kuuluviin ihmisoikeuksiin, on kylmäävää. Kun te, hyvä oppositio, puhutte täällä

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

toistuvasti al-Holin aikuisista ja huudatte heidän peräänsä, niin me puhumme al-Holin lapsista ja huudamme heidän peräänsä. Me muistamme nämä pienet ihmiset, suomalaiset lapset.

Lapsen oikeuksien noudattamisen tulisi olla yhtä selvää kuin se, että heillä on oikeus elämään, ja silti se ei tunnu sitä olevan. Me puhumme ihmisoikeuskysymyksistä — Suomessa. Ymmärrätekö te varmasti sen? [Mauri Peltokangas: Välikysymys ulkoministerille!] Kun vaikeissa ja epäinhimillisissä tilanteissa halutaan onnistua mahdollisimman hyvin tai epäonnistua mahdollisimman vähän, meidän tulee toimia paitsi takaamalla yksilönsuoja myös tuntemalla ennen kaikkea ihminen, ihmisen mieli ja se, miten hän voi ja saa kokea kuuluvansa yhteiskuntaan. Jos nälissään ja kylmissään paleleva lapsi kokee, että hänen kotimaansa ei välittänyt hänestä, hän murtuu. Jos sortuvassa teltassa nukkuva suomalainen lapsi kokee, ettei hänen kotimaansa halua suojella häntä, hän murtuu, ja jos likaista vettä juodessaan ja väsymystä kavahtaessaan hän kokee, että hänelle ei haluta tarjota turvallista tulevaisuutta, hän murtuu. Mikään muu ei ole omiaan aiheuttamaan katkeruutta ja vihaa kuin se, että joku hylkää sinut, hylkää siksi, että joku muu on tehnyt vääriä ratkaisuja aiemmin. Todellinen riski on se, että apua tarvitsevat lapset suljetaan yhteiskunnan ulkopuolelle, vankioloihin seuraamaan kurjuutta ja väkivaltaa, seuraamaan kuolemaa. Ei ole oikein elää lapsuutta, jossa elämä ympärilläsi on pelottavaa, julmaa ja tappavaa. Lapsen edun ja sen toteuttamisen tulee olla kaiken keskiössä. Me emme voi olla vastuussa siitä, että nämä lapset murtuvat. Me emme halua sulkea näiltä lapsilta silmiämme, mutta me haluamme antaa heille suojan ja rauhan, jossa he saavat sulkea silmänsä turvassa kylmältä ja pimeältä. Näitä lapsia pitää auttaa, ja heillä on oikeus siihen. Heillä on oikeus siihen, että heitä suojellaan, ja heillä on oikeus siihen, että viranomaiset arvioivat sen, mikä on juuri heidän yksilöllinen etunsa. Nämä lapset eivät ole vastuussa vanhempiensa teoista.

Olen äärimmäisen ylpeä ja kiitollinen siitä, että meillä on ulkoministeri, joka ei suostu luovuttamaan ihmisoikeuksien edessä, ei edes silloin, kun tilanne vaikuttaa mahdottomalta. Sellainen hallitus ja ulkoministeri on suomalaisille etuoikeus.

Arvoisa puhemies! Viikonloppuna nuorempi lapseni kysyi minulta uutisia katsottuaan, mitä tarkoittaa Isis-lapsi. Hän ei ymmärtänyt tätä termiä. Selitin, että jotkut käyttävät tätä termiä niistä lapsista, jotka joutuvat olemaan terrorismin seurauksena suljetuilla leireillä. Lapseni katsoi minua kysyvästi ja sanoi: ”En ymmärrä siltikään, mitä se tarkoittaa, nehen ovat suomalaisia lapsia.” Ei voi olla niin, että me emme ymmärrä tämän asian ydintä, kun 12-vuotias nuorikin sen ymmärtää. Sillä asia on täsmälleen niin: he ovat lapsia, ja heidän kuuluu päästä kotiin.

0.28 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Al-Hol-leirillä olevien suomalaisten tilanteesta on käyty tänään tähän mennessä hyvin poikkeuksellista välikysymyskeskustelua. Pääministeri on puheessaan kehottanut kokoomusta häpeämään. Voi sanoa: luokaton suoritus kerta kaikkiaan. Kokoomuksen ei tarvitse hävetä sitä, että me olemme huolissamme Suomen kansallisesta turvallisuudesta. Ministerit ovat esittäneet aitiostaan kysymyksiä kansanedustajille. Mitä ihmettä? Tehkää nyt, ministerit, työtänne ja vastatkaa te tehtyihin kysymyksiin. Teillä on valta ja vastuu. Joku hallituksen suunnalta on esittänyt välikysymystä oppositiolle. Arvoisa hallitus, te taidatte olla nyt syvässä suossa, ja Suomen linja asiassa on heiveröinen.

Keskustelun aikana on tuotu esille lasten oikeuksia ja yleistä turvallisuutta. Lapsillehan tämä on inhimillinen katastrofi, se on selvä, ja lapsia pitää auttaa, ei kahta sanaa. Hallituk-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

sen viesti on kuitenkin tänään ollut myös, että kansallisesta turvallisuudesta voidaan tinkiä, kunhan vain saadaan kalifaatista väkeä Suomeen. Nyt puhutaan asioista, jotka ovat meille Suomessa hyvin tuntemattomia ja joiden kehityskulut meille outoja.

Arvoisa puhemies! Hallitus on pyrkinyt ovelasti kääntämään tätä keskustelua kokoomuksen suuntaan ja puhunut, että ei saa politikoida. Mitä höpinää tämä on? Eduskuntatalo on politiikkaa. Al-Hol on mitä suurimmassa määrin iso kansainvälinen poliittinen kysymys, joka puhuttaa Suomen lisäksi Pohjoismaissa, Euroopassa ja myös laajemmin. [Juha Mäenpää: Hyvä!] Miksi kokoomus on mukana? Kokoomus on mukana välikysymyksessä sen takia, että ulkoministerin toiminta on ollut Isis-perheiden osalta kyseenalaista ja salaillevaa. Mitä ihmettä siellä ulkoministeriössä oikein tapahtuu? Tämä luo oikeasti epävarmuutta suomalaisten keskuuteen. On käsittämätöntä, että opposition oikeutta tehdä välikysymys kyseenalaistetaan. [Vihreiden ryhmästä: Ei kukaan ole sitä kyseenalaistanut!]

Marinin hallituksen uudet linjaukset sen osalta, ketä voidaan Syyriasta kotiuttaa, eivät ole selkeytyneet tämän päivän aikana. Hallituspuolueilla on edelleen erilaisia tulkintoja siitä, pyritäänkö Suomeen tuomaan lapsia vai tuodaanko myös terroristeihin lähteneitä äitejä.

Arvoisa puhemies! Hallitus kurkkii siis edelleen ulkoministerin höykyttämän konsuli-päällikkö Tuomisen olan takaa ja jänistää vastuutaan. Täällä on kysely, kenen on vastuu, jos kalifaattiin menneille tapahtuu jotain. Se on tärkeä kysymys. Minä kysyn: kuka on vastuussa, jos ja kun heitä nyt ollaan tuomassa takaisin Suomeen ja Suomessa tapahtuu jotain?

0.32 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa herra puhemies! Haluaisin aluksi esittää arvoituksen: mitä se on, kun vaatii, että ulkomailta tänne tulleet ja rikoksiin syyllistyneet tulee pikaisesti palauttaa kotimaahansa, mutta täältä kotimaasta ulkomaille lähteneitä ja siellä rikoksiin syyllistyneitä ei pidäkään palauttaa kotimaahansa?

Arvoisa puhemies! Tähän arvoitukseen minut innoitti eräs nuori opiskelija, jonka tapasin tänään istuntopäivän lomassa ja joka kertoi kiinnittäneensä huomiota tähän ristiriitaan. Tämä arvoitus kuvastaa sitä, miten monitahoisen eettisen ja oikeudellisen kysymyksen eteen al-Holin leirillä olevat suomalaiset lapset ja naiset ovat meidät asettaneet.

Arvoisa puhemies! Hallitus osoitti toimintakykynsä, kun se eilen julkisti al-Holin leiriä koskevan linjauksensa. Samalla hallitus osoitti arvonsa: me olemme ihmisen puolella. Julkisuudessa leirin tilanteesta on ollut esillä mitä erilaisimpia näkemyksiä. On tärkeää, että hallitus teki linjauksensa sekä ripeästi että harkiten. Voi sanoa, että hallitus teki Salomonin tuomion, ratkaisun, joka on sekä viisas että oikeudenmukainen ja kestävä. Hallitus haluaa lapset turvaan ja toimii sen eteen. Samalla hallitus haluaa taata suomalaisten turvallisuuden. Hallituksen linjaus on samalla sekä inhimillinen että turvallisuutta rakentava. Me haluamme auttaa lapsia, eikä meillä ole velvoitetta lähteä tekemään mitään leirillä olevien naisten takia. He ovat omin tahdoin lähteneet tukemaan hirmuhallintoa. Mutta ihmisyyden tähden ja kansainvälisten sopimusten tähden me emme voi olla auttamatta leirin lapsia. Kyse on oikeusvaltion perustasta ja ihmisistä.

Arvoisa puhemies! Miksi al-Holin tilanne on aiheuttanut niin paljon keskustelua? Kyse lienee ennen kaikkea huolesta ja pelosta. Me suomalaiset olemme laajasti huolissamme sekä leirin lasten tilanteesta että kansakuntamme turvallisuudesta. On huomattava, että leirillä olevista 30 suomalaisesta lapsesta suurin osa on alle viisivuotiaita. Maailman terveysjärjestön mukaan 313 alle viisivuotiaasta lasta on kuollut al-Holin leirillä joulukuun 2018 ja tämän vuoden elokuun välisenä aikana. Tilanne leirillä heikkenee koko ajan.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Arvoisa puhemies! Kun me ajattelemme noita leirin lapsia, me voimme ajatella omia lapsiamme. Lapsi on samanlainen niin täällä Suomessa kuin Syyriassa tai missä tahansa. Kun minä henkilökohtaisesti ajattelen omaa neljävuotiasta poikaani ja kolmevuotiasta tyttöäni, voin ajatella samalla noita al-Holin leirillä olevia leikki-ikäisiä lapsia. Jokaisella lapsella tulee olla yhtäläiset oikeudet turvaan ja suojaan riippumatta siitä, millaista kasvatusta ja opetusta hänelle on annettu, riippumatta hänen vanhempiansa teoista tai tekemättä jättämisistä — jokaisella lapsella. Lapsi on syytön vanhempiansa synteihin, vaikka ne olisivat verenpunaiset. Leirin suomalaiset lapset ovat meidän lapsiamme, koska he ovat suomalaisia. Kaikkia leirin lapsia me emme voi nyt auttaa. Siksi Suomi ensin -periaate toteutuu tässä hallituksen linjauksessa. Me haluamme auttaa suomalaiset lapset turvaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen linjaus on linjassa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen ja perustuslakimme kanssa. Voidaan sanoa, että aiheesta käyty julkinen keskustelu oli paikallaan ja että lopputuloksena syntynyt hallituksen linjaus on lakiemme mukainen. On tärkeää, että hallitus toteuttaa linjauksessaan mainitsemansa terroristista toimintaa koskevan lainsäädännön uudistamisen, niin että se vastaa kansamme oikeustajua ja vahvistaa turvallisuuttamme.

Arvoisa puhemies! Hallitus otti linjan, jonka takana voi seisoa, ja kun illalla painaa päänsä tyynyyn, voi nukkua hyvällä omallatunnolla.

0.38 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa herra puhemies! Viime päivinä olen surukseni huomannut, että oikeusvaltion käsite on jopa monelle tässä salissa olevalle edustajalle vieras. Syyrian al-Holin leirillä olevien lasten ja heidän äitiensä tapauksessa moni on ollut valmis sivuuttamaan oikeusvaltion keskeisimmät periaatteet, kuten perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten noudattamisen. Kysymyksestä, jonka tulisi ensisijaisesti olla juridinen, on tullut poliittinen. Osa tästäkin salista on lähtenyt aiheen tiimoilta mukaan sosiaalisessa mediassa tapahtuviin huutoäänestyksiin. Meidän pitää kuitenkin muistaa ja ymmärtää, että ihmisoikeuksien toteutuminen ei ole mielipidekysymys.

Arvoisa puhemies! Olen enemmän kuin tyytyväinen hallituksen linjauksesta kotiuttaa lapset niin pian kuin mahdollista. Olen erityisen iloinen siitä ja tyytyväinen siihen, että viranomaiset harkitsevat jokaisen henkilön kotiuttamista tapauskohtaisesti. Se on ainut keino varmistaa, että lasten oikeudet toteutuvat mahdollisimman hyvin.

On täysin selvää, että ihmisoikeussopimusten ja perustuslain perusteella lapset ovat juridisesti erityinen ryhmä. Lapsen oikeuksien sopimus perustuu yhdessä sovittuihin moraalisiin näkemyksiin, mutta ennen kaikkea se velvoittaa meitä juridisesti. Meidän tulee auttaa al-Holin leirillä olevia suomalaisia lapsia. Valtaosa näistä lapsista on alle viisivuotiaita. He ovat syyttömiä omaan tilanteeseensa. Avulla on kiire. Al-Holissa on nyt talvi, ja tiedettävästi osa lapsista on sairastellut leirin olosuhteista. Lapsen edun ensisijaisuus on kaikkien lapsiin kohdistuvien päätösten ydin. Siksi lapsen oikeudet on asetettava harkinnan lähtökohdaksi silloin, kun tehdään päätöksiä lasten äideistä. Nämä päätökset heijastuvat väistämättä lapsen oikeudelliseen asemaan. Tämä on ollut asiantuntijoiden selkeä näkemys.

Arvoisa herra puhemies! Ihmettelen kovasti kokonaisuudessaan tätä opposition välikysymystä ja varsinkin kokoomuksen lähtemistä siihen mukaan. Kokoomuksen puheenjohtaja Petteri Orpo vahvisti tänään Demokraatille ryhmänsä kannan: kokoomus ei toisi lapsia Suomeen, mikäli tämä vaatisi myös äitien auttamista. Kokoomus siis ei olisi valmis puolustamaan lasten oikeuksia ensisijaisesti, vaan te olisitte valmiita rankaisemaan lapsia hei-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

dän äitiensä rikoksista. Tämä on aidosti kylmä linja, jota osasin odottaa kyllä perussuomalaisilta mutta en kyllä teiltä, kokoomus.

Arvoisa puhemies! Suomi on sitoutunut lapsen oikeuksien sopimukseen ja turvaamaan muun muassa lapsen oikeuden elää — kyllä, oikeuden elää. Elämän suojeleminen ja sen perusedellytysten turvaaminen ja ihmisarvoisen elämän takaaminen on kaikkein tärkeintä. Ilman oikeutta elämään muut oikeudet menettävät merkityksensä.

Arvoisa herra puhemies! Jos aiomme jatkossakin pysyä oikeusvaltiona, meidän on katsottava itseämme peiliin. Oikeusvaltiossa ihmisoikeudet koskevat kaikkia, myös niitä, jotka ovat toimineet väärin, tai niitä, joita kohtaan tunnemme jopa vihaa. Tämä meidän tulee muistaa, kun keskustelemme paitsi al-Holin leirillä olevista lapsista myös heidän äideistään.

Kansainvälisten sopimusten mukaan kaikilla ihmisillä on oltava oikeus kansalaisuuteen. Tästä huolimatta täältä löytyy useita edustajia, jotka haluaisivat vastoin kansainvälisiä sopimuksia ja Suomen perustuslakia poistaa Suomen kansalaisuuden ja asettaa elinikäisen maahantulokiellon Syyrian alueelle lähteneille. Oikeusvaltiossa ei ole mitään perusteita tuomita ihmisiä al-Holin vankileirin kaltaisiin olosuhteisiin huutoäänestyksellä tai galupien nousun toivossa.

Tämä ei tarkoita sitä, etteikö terrorismiin osallistuminen ja terroristijärjestöön kuulumisen olisi tuomittavaa. Se on yksinkertaisesti väärin ja rikkoo monin tavoin niitä arvoja, joihin Suomen valtio perustuu. Jos Suomeen tulee Syyriasta ihmisiä, jotka ovat osallistuneet terroristiseen toimintaan, heidän tilanteensa käsittelevät toimivaltaiset viranomaiset, kuten poliisi ja oikeuslaitos, aivan kuten muidenkin kohdalla, jotka ovat rikkoneet lakeja ja kansainvälisiä sopimuksia.

Arvoisa puhemies! Juuri tällaisia hetkiä arvioidaan vuosikymmenien päästä, myöhemmin historiankirjoissamme — pystyimmeko tekemään moraalisesti oikean ratkaisun? Lasten oikeudet on turvattava silloinkin, kun se on vaikeaa ja mahdollisesti epäsuosittua. Se on oikeusvaltiossa välttämätöntä ja moraalisesti kestäväntä. [Puhemies koputtaa] Meidän tuleekin viimeiseen asti puolustaa oikeusvaltiota ja toimia sen periaatteiden mukaisesti. Tähän työhön toivoisin myös koko oppositioryhmän ja varsinkin sivistysporvareiden tulevan, jos teitä vielä on jäljellä.

0.43 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Al-Holin tilanne on puhuttanut kansalaisia paljon ympäri Suomen ja itse asiassa ympäri maailman. Huoli on ollut aito. Asia ei ole helppo ja asia ei ole yksinkertainen. Kuten tiedetään, leirillä on kymmeniätuhansia ihmisiä, tässä joukossa on suomalaisia ja, kuten täällä on monta kertaa todettu jo eilisen ja tämän päivän aikana, naisia heistä on noin kymmenen ja heillä on kolmisenkymmentä lasta. Lapsista yli puolet on alle kuusivuotiaita, ja heidän joukossaan on ilmeisesti myös orpolapsia. Näitä lapsia meidän on autettava, ja näin hallitus on myös linjannut.

Meillä on siis tilanne, jossa Suomen aikuisia kansalaisia, joukossa myös perheitä, on lähtenyt vapaaehtoisesti tukemaan hirmuhallintoa ja raakuuksia toisiin maihin sekä rakentamaan täysin epäinhimillistä kulttiyhteisöä. Nämä aikuiset pitää saattaa tuomiolle teoistaan. Toivottavasti asiaan saadaan tuomioistuin kansainvälisellä tuella ja myös kansainvälisellä tasolla puhutaan tästä ongelmasta aidosti.

Al-Hol-päätöksissä pitää ottaa huomioon suomalaisten turvallisuus, ja päätökset pitää tehdä tapauskohtaisesti. On selvää, että kaikki leirillä olevat aikuiset voivat olla syyllisiä

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

julmiin tekoihin, ja tämän on oltava myös odotusarvo tässä asiassa. Heidän taustansa tulee tutkia huolella, jos he päätyvät tänne Suomeen.

Hallituksen al-Hol-päätös nojaa tiettyihin asioihin. Se nojaa meidän omaan perustuslakiimme, lastensuojelulakiin, konsulilakiin sekä useisiin kansainvälisiin sopimuksiin. Suomi tekee päätöksensä juuri siten kuin oikeusvaltiossa tehdään. Ne tehdään täällä lakien mukaan. Mitenkään muuten näitä päätöksiä ei voida tehdä. Kysymys kuuluukin: pitäisikö maamme lakeja muuttaa terrorilainsäädännön osalta?

Olen itse lakivaliokunnan jäsen, ja me kävimme lakivaliokunnan kanssa tänä syksynä tutustumismatkalla Norjassa, ja myös minä jäsenenä olin vierailmassa siellä, ja tutustuimme siellä paikalliseen lainsäädäntöön. Tulin henkilökohtaisesti siihen tulokseen, että meillä laahaa lainsäädäntö jäljessä muita Pohjoismaita nimenomaan myös terrorismilainsäädännössä. Toisin kuin esimerkiksi Ruotsissa, Suomessa ei ole kriminalisoitu terrorijärjestyksen liittymistä ja siinä olemista, elämistä, siihen kuulumista. Se piti tehdä viime vaalikaudella, mutta niin kuin ollaan jo kuultu täällä, silloinen oikeusministeri ei asiaa edistänyt. Yhtenä syynä oli muun muassa se, että direktiivi ei sitä edellyttänyt. Lainsäädäntö tulee vihdoin päivittää tähän päivään. Uhka ei ole hävinnyt minnekään, ja on mahdollista, että nämä tilanteet tulevat toistumaan myös tulevaisuudessa. Tähän meidän on varauduttava.

Arvoisa puhemies! Supo tulee tekemään omat turvallisuusarvionsa, ja on tärkeää, että ne tullaan ottamaan vakavasti huomioon tässä päätöksenteossa. Kyse on suomalaisten turvallisuudesta, mutta muistakaamme, että kyse on myös inhimillisyydestä.

0.47 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Hyvä päätöksenteko perustuu siihen, että asioita käsitellään avoimesti ja kansalaisia ei johdeta harhaan. Arvoa on myös sillä, että me päättäjät voimme ihmisiä toreilla tavatessamme katsoa heitä suoraan silmiin tekemiemme päätösten jälkeen.

Haluan siteerata tässä keskustelussa vihreiden verkkosivuilta löytyvää mainiota vihreän ministerin eettistä ohjetta: ”1) Avoimuus ja osallistaminen: Ministeri edistää avoimuutta ja kansalaisten osallistamista kaikessa toiminnassa. Ministeri pyrkii tiedottamaan ja käymään dialogia myös ja erityisesti keskeneräisistä asioista.”

Arvoisa puhemies! Tässä al-Hol-jupakassa sekä sen julkisessa käsittelyssä nämä ylevät ihanteet on sivuutettu täysin. Me poliittiset päätöksentekijät olimme jatkuvasti mediatietojen varassa eri vaiheissa kohua, jota on värittänyt salamyhkäisyys. Mediaan tihkui jatkuvasti vuodettuja tietoja yksityiskohtaisista palautussuunnitelmista, jotka julkisuudessa kiistettiin. Olemme myös kohdanneet ennenkuulumattoman tilanteen, jossa suomalaiset tunnolliset virkamiehet ovat koko tulevaisuutensa ja uransa kariutumisenkin uhalla esittäneet julkisen hätähuutonsa ulkoministerin epäonnistuneesta johtamisesta ja mahdollisista väärinkäytöksistä.

Arvoisa puhemies! Miksi hallituksen ainoa säästökohde on ollut totuus? Aluksi ministeri Haavisto vetosi siihen, että oikeuskanslerin lausunto velvoittaa Suomen järjestämään evakuinteja kotimaahan konsulipalvelulain nojalla. Sittemmin kävi ilmi, ettei tätä lausuntoa voida näin tulkita velvoittavana. Ministeri Haavisto myös kiisti painostaneensa konsulipäällikkö Pasi Tuomista. Tuominen kuitenkin vahvisti, että häntä painostettiin. Niin ikään ministeri Haavisto on kertonut, että hän informoi asianmukaisesti al-Hol-toimenpiteistään tasavallan presidenttiä. Presidentti Niinistö kuitenkin kiisti saaneensa tiedot etukäteen. Ulkoministeriön virkailijajhdistyksen Juha Parikka kommentoi Helsingin Sanomis-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

sa 9. päivä joulukuuta Haavistoon kohdistuvaa epäluottamusta kuvaten häntä muunnellun totuuden puhujaksi — aika vakavia syytöksiä henkilöstön edustajalta.

Arvoisa puhemies! Näyttää kiistattomalta, että valtioneuvoston jäsen, ministeri Pekka Haavisto on puhunut eduskunnalle ja Suomen kansalle muunneltua totuutta. Hän on toiminnallaan luonut ulkoministeriöön pelon ilmapiiriä. Virkamiehen painostaminen kantamaan poliitikolle kuuluvaa vastuuta, ristiriitaiset kuvaukset tapahtumista ja poliittisen vastuun väistely eivät kuulu suomalaiseen hyvään hallintoon. Vileimmissä huhupuheissa mediassa puhuttiin jopa siitä, että al-Holin leiriltä oltiin tuomassa pienissä ryhmissä Suomeen ihmisiä, jotta poliittista päätöstä asiassa ei tarvitsisi tehdä.

Arvoisa puhemies! Nyt kun hallituksella on viimein opposition sekä jopa tasavallan presidentin luoma paine poliittisesti vahvistaa toimintalinjansa, olisi kohtuullista odottaa, että se olisi luonteeltaan looginen ja yksiselitteinen eikä näin monitulkintainen. Hallituksen uskottavuus on koetuksella, kun vasemmiston, vihreiden ja keskustan edustajat kommentoivat linjausta ristiriitaisesti julkisuudessa ja sosiaalisessa mediassa. Tuodaanko jihadistinaiasia tosiasiallisesti Suomeen vai ei? Itse pahoin pelkään, että kirjaukseen auki jäävä takaportti saa tosiasiallisesti aikaan tilanteen, jossa käytännössä kaikki jihadistit pääsevät Suomeen syyttömiä lapsia keppihevosenaan käyttäen.

0.52 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Keskustalle ovat tärkeitä sekä lasten oikeudet että suomalaisten kansalaisten turvallisuus. Tämä on oikeudellinen ja eettinen mutta myös inhimillinen kysymys. Talvi tulee, lapset ovat hengenvaarassa.

On hyvä, että eduskunta on tänään keskustellut, koska keskustelu tuo esille sen, millainen ihmiskuva meillä on. Olen huolissani koventuneesta suhtautumisesta lähimmäiseen. Kysyn tänään, missä on ihmisen arvo. Edustaja Tuomioja puhui aivan aiheesta meille tänään sivistyneestä puhumisesta. Kiitos siitä. Mitä suu tuottaa, sitä sydän on täynnä.

Kristillisistä arvoista nousee toista arvostavan puheen lisäksi myös toisista huolehtiminen, lähimmäisenrakkaus ja jokaisen ihmisen mittaamaton arvo, jota ei ansaita vaan joka on pysyvä. Jokainen ihminen on arvokas.

On syytä muistaa, että lapsi ei ole syyllinen vanhempiensa väriin tekoihin. Näin on myös terroristien lasten kohdalla. Tämän ajan henkisessä ilmapiirissä ei ole aivan helppo sanoa, että myös virheitä, vääriä valintoja, jopa hirvittäviä rikoksia tehneellä ihmisellä on ihmisarvo. Hänellä on ihmisarvo, vaikka emme hyväksy hänen vääriä tekojaan. Siksi toivon, että kaikista ihmisistä puhutaan ihmismäisesti. Rikoksen tehneet tulee saattaa rikoksistaan vastuuseen, oikeuteen, mieluiten kohdemaassa mutta tarpeen mukaan myös Suomessa, saamaan oikeudenmukainen tuomio, kärsimään ansaitsemansa rangaistus ja sovitamaan tekonsa.

Uusea somen vihapuheen haavoittama ihminen on ottanut puheeksi sen, että jos oma tyttäresi olisi lapsellisuuksissaan lähtenyt miehen perässä sota-alueelle ja olisi havahtunut todellisuuteen vasta perillä, katuisi vääriä valintojaan ja tekojaan ja haluaisi takaisin kotiin, hylkäisitkö hänet vai toivoisitko hänelle uuden mahdollisuuden. Myös sota-alueelle lähteneet naiset ovat jonkun täysi-ikäisiä lapsia, ja siellä olevat lapset ovat jonkun lastenlapsia.

Nämä puheeksiottajat eivät tarkoita sitä, että pitäisi olla sinisilmäinen. He ymmärtävät suojelupoliisin tavoin, että kaikki äidit eivät ole välttämättä turvallisuusuhkia. He ymmärtävät, että jotkut lähteneet eivät halua missään tapauksessa palata Suomeen. He ymmärtävät, että terroristisiin ryhmiin liittyneet voivat olla vahingollisia Suomelle myös muualta käsin.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Hallituksen lähtökohta on auttaa lapsia. Jokainen tapaus selvitetään yksityiskohtaisesti. Tarvitaan myös talven tullen laajemmin humanitaarista apua. Haluan painottaa, että lapsia on autettava niin, että maamme turvallisuus säilyy, että suomalaiset ovat turvassa. Suomi on demokraattinen oikeusvaltio, jossa on ihmisen perusoikeudet turvaava perustuslaki ja jossa toteutetaan ihmisoikeuksia, jossa jokainen ihminen on arvokas.

Al-Holin monimutkaisessa tilanteessa on kysymys sekä juridisesta että eettisestä kysymyksestä. Se on osa suurempaa kansainvälistä kriisiä. Emme ole erillinen saareke myöskään maailmamme laajemmista tapahtumista. On tärkeää, että emme murena oikeusvaltiomme perusteita. Yhdistyneiden kansakuntien lasten oikeuksien sopimus on ollut voimassa jo kolme vuosikymmentä. Oikeuskansleri on linjannut, että lapsia tulee pyrkiä autamaan kaikin tavoin. Muistetaan joka tilanteessa, että jokainen ihminen on arvokas.

0.58 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Ulkoministerin ja hallituksen toiminta al-Holin kysymyksessä on ollut ja on selkärangatonta, suhmuroivaa ja salailevaa. Siitä tässä välikysymyksessä on kysymys: salailuhallituksen vastuunpakoilusta ja ulkoministerin ilmaisen omavaltaisilta näyttävistä toimista.

Ulkoministeri Haavisto, teidän selityksenne ovat olleet ristiriitaisia. Totuudessa on säästetty kroonisestikin. Eduskunta on tämän välikysymyskeskustelunkin jälkeen yhä vailla vastauksia. Vastuu jopa jihadistien kotiuttamisesta on säilytetty ja säilytetään edelleen yksittäiselle virkamiehelle — vastuu, joka kuuluu maan hallitukselle, vastuu, jonka muissa Pohjoismaissa on kantanut yksiselitteisesti maan hallitus. Suomessa kuulemma oikeusvaltio vaatii, että viranomainen kantaa poliittisenkin vastuun.

Julkisuuden tietojen mukaan ulkoministeriön virkamiehen kieltäytyttyä toimimasta lainvastaiseksi katsomallaan tavalla hänet on siirretty syrjään tehtävästään. Tätä, ulkoministeri, te olette nyt väittänyt normaaliksi virkakierroksi. Vakavin kysymys onkin: oletteko te, ulkoministeri, toiminut jopa lainvastaisesti edistääksenne itsellenne mieluista poliittista lopputulosta eli Isis-leiriläisten kускаamista Suomeen?

Arvoisa puhemies! Näiden painavien kysymysten jälkeen pääministeri Marin kysyi tänään kokoukselta täällä salissa, että eikö meitä hävetä. Hyvä hallitus, ei, meitä ei hävetä. Meitä ei hävetä kyseenalaistaa näitä ulkoministerin omavaltaisilta näyttäviä toimia. Meitä ei hävetä vaatia ulkoministeriä toimimaan oikeusvaltion menettelysääntöjen mukaan. Meitä ei hävetä noudattaa parlamentarismia ja vaatia vastauksia Suomen eduskunnalle. Eikö pääministeriä hävetä kyseenalaistaa parlamentarismi ja eduskunnan oikeus kysyä?

Arvoisa puhemies! Julkisuuteen vuodetun asiakirjan mukaan kaikki halukkaat eli myös Isis-terroristijärjestön toimintaan osallistuneet henkilöt piti tuoda Suomeen viime viikolla — salaa — Marinin hallituksen ensin hiljaisesti hyväksyen ja sitten lehdistä jälkikäteen asiasta lukien. Yhä vastaamaton kysymys onkin, kenen ja millä mandaatilla halukkaiden Isis-perheiden lennättäminen charterlennolla suunniteltiin.

Ulkoministeri, teidän keskeinen totuudenvastainen väittämänne on ollut, että oikeuskanslerin al-Hol-ratkaisu velvoittaisi toimiin Isis-perheiden kotiuttamiseksi. Väititte Suomen kansalle 2. joulukuuta: ”Jos toimitaan konsulipalvelulain mukaan, se tehdään virkavastuulla ja se tehdään tämän oikeuskanslerin 10.10. tekemän päätöksen pohjalta, joka on viranomaisia ja myöskin ministeriä velvoittava päätös.” Näin ei todella ole. Oikeuskanslerin ratkaisun mukaan oikeuskanslerin toimivaltaan ei nimenomaan kuulu määrätä viran-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

omaisia ryhtymään mihinkään toimenpiteisiin. Se ei ole edes ohjeistus valtioneuvostolle, kuten oikeuskansleri itsekin on selkeästi todennut.

Kun te, ulkoministeri, jätte kiinni siitä, ettei oikeuskanslerin ratkaisu olekaan velvoite, te ja hallituskumppaninne vaihdoitte kertomusta, että iltakoulussa on hyväksytty toimintalinja, jonka mukaan olisi toimittu — tosin emme vieläkään tiedä, mikä tämä toimintalinja oli ja antoiko se jonkin mandaatin toimia. Lisäksi täällä on väitetty, että velvoite toimiiin kaikkien kotiuttamiseksi al-Holista onkin oikeusvaltio ja ihmisoikeudet, mutta oikeuskansleri Pöystin ratkaisu ei sisällöltäänkään ole sellainen, että siitä voisi lukea velvoitteen tuoda kaikki Isis-perheet Suomeen.

Erityisesti RKP, vihreät ja vasemmistoliitto ovat esittäneet omaperäistä keittiöpöytäjuridiikkaansa, joka on ristiriidassa oikeuskanslerin ratkaisun kanssa. Sen mukaan myös jihadistiset Isis-naiset olisi haettava, koska ihmisoikeudet. Muut Pohjoismaat eivät ole hakeneet al-Holista jihadistisia Isis-naisia. Itse asiassa muut Pohjoismaat eivät ole hakeneet kuin orpolapsia. Edustaja Zyskovicz esitti tänään oikeusministeri Henrikssonille selkeän kysymyksen: mikä on se sopimus, joka velvoittaa Suomen tuomaan tarvittaessa myös Isis-naiset leiriltä, jos lapsen etu niin vaatii, mutta ei muita Pohjoismaita? Onko siis niin, että hallituksen mielestä muut Pohjoismaat eivät ole oikeusvaltioita ja ne eivät noudata ihmisoikeuksia? Pyydän, että te, arvoisa ulkoministeri, nyt vastaatte tähän selkeään kysymykseen.

1.03 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Olemme eilen ja tänään huomanneet, että hallituksen edustajat vievät keskustelua koko ajan pois välikysymyksen ytimestä eli ministeri Haaviston toimista. Hallituksen edustajat yrittävät suojella sillä tavoin häntä.

Arvoisa puhemies! Jos tarkoitus oli, että pääministeriä vaihtamalla palautetaan luottamus hallituksen toimintaan, niin toisin on käymässä. Toistamatta nyt jokaista vaihetta käteen jää tästä prosessista, että kansanedustajille ja suurelle yleisölle on puhuttu yhtä, kun samaan aikaan on erityisesti ulkoministeri Haaviston toimesta aktiivisesti etsitty keinoja tehdä toista. Ulkoministeri Haavisto on julkisuudessa viitannut pääministeri Rinteen syyskuiseen ohjeistukseen, kun oli ensin itse kesästä asti kättänyt Rinteeltä, mitä Suomi voisi tehdä.

Pääministeri Marinin hallituksen maanantaisen linjauksen jälkeen al-Holin leirillä olevien kotiuttamissuunnitelmien todellinen tarkoitus on, jos mahdollista, vielä aikaisempaaikin epäselvemmin ilmaistu. Se ei ole sattumaa. Hallitus toteaa toimivaltaisen viranomaisen asiassa olevan ulkoministeriö ja sen nimeämä erityisedustaja, joka tekee kotiuttamisratkaisut Suomen lainsäädännön nojalla. Tarkalleen millä ratkaisuvallalla ja minkä lakien perusteella erityisedustaja tekisi varsinaiset kotiuttamispäätökset ja erityisesti päätökset lapsen erottamisesta äidistään, minkä hallituksen linjauksen kohta 6 aikuisten kielteisestä avustusvelvollisuudesta yrittää antaa ymmärtää olevan mahdollista? Konsulipalvelulainko? Kysymys on oleellinen, koska julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin eikä hallituksen yleiseen ohjeistukseen. Kesäkuussa pääministeri Rinne vakuutti, ettei konsulipalvelulaki sovellu laisinkaan al-Holin leirillä olijoihin, ja Haaviston 5.12. antaman lausunnon mukaan erityisedustaja nimitettiin lokakuussa ainoastaan hankkimaan tietoja alueelta. Oikeuskansleri oli 9.10. antamassaan vastauksessa tarkoituksella ottamatta kantaa siihen, ovatko leirillä olijat konsulipalvelulain henkilölliseen soveltamisalaan kuuluvia. Epäselväksi jää myös se, miten erityisedustaja kykenee todentamaan kotiutettavien henkilöiden henkilöllisyyden ja tosiasiallisen biologisen äiti—lapsi-suhteen leiriolosuhteissa.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Arvoisa puhemies! Tosiasiassa pääministeri Marinin hallitus heittää ulkoministeriön erityisedustajan tässä kolmen bussin alle: Hän joutuu ensiksi soveltamaan konsulilakia henkilöihin, joihin sen soveltaminen on erittäin kyseenalaista, tai hän joutuu tekemään itse päätöksen, ettei kotiutusta tehdä. Toiseksi hän joutuu ottamaan kotiuttamiskustannukset tosiasiallisesti valtion piikkiin, kun ne konsulilain mukaan kuuluvat avustettavien maksettaviksi. Kolmas ja suurin bussi on se, ettei ulkoministeriön erityisedustajalla ole lakien, saati hallituksen ohjeistuksen perusteella mitään mahdollisuutta tehdä virkavastuunsa puitteissa päätöstä, jolla lapsi erotettaisiin äidistä. Erityisedustajan päätöstä kotiuttaa vain lapsi tulisi edeltää joko äidin suostumus tai lastensuojeluviranomaisten päätös lapsen kiireellisestä sijoittamisesta. Tämä ei ole Suomen viranomaisille käytännössä mahdollista siinäkään tapauksessa, että leiristä vastaavat tahot siihen suostuisivat.

Arvoisa puhemies! Lopputulema siis on, että hallitus yrittää tässä istua kahdella jakkoralla, kun tosiasiassa sen linjaus tarkoittaa, että orpoja lukuun ottamatta jokaista kotiutettavaa lasta seuraa myös hänen äitinsä. Näin pääministeri Marinin hallitus jatkaa sitä hallituspohjalleen ominaista poliittisen pelkuruuden linjaa. Ei uskalleta suoraan ja kiertelemättä kertoa, mitä halutaan tapahtuvaksi, ja kantaa siitä sitten vastuuta. Tarina muuttuu, ristiriitaisuudet ja salailu jatkuvat. Ulkoministeri ei ole toistaiseksi vastannut yhteenkään ministerin toimintaa kyseenalaistaneeseen kysymykseen. Ulkoministeri Haavisto ei nauti eduskunnan luottamusta.

1.08 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Ei ainoatakaan terroristia tähän maahan.

Ministeri Haavisto, kiitos, että olette paikalla kuulemassa tätä vielä tähän aikaan yöstä, se on miehekästä.

Arvoisa puhemies! Suomen kansa ansaitsee parempaa, paljon parempaa, mitä nykyinen farssihallitus antaa. Kansa ansaitsee toimivan, absoluuttisessa totuudessa pysyvän hallituksen ja ministerit. Viimeaikaiset tapahtumat ovat osoitus siitä, ettei tämän uudenkaan hallituksen osalta totuus ole itsestäänselvä asia, enkä ihmettele, sillä mikään ei muuttunut. Ylimalkainen ja ylimielinen tapa selittää asioita on ajanut hallituksen syvälle epäluottamuksen syövereihin. Tällainen toiminta ei kuulu oikeusvaltioperiaatteeseen eikä varsinkaan länsimaiseen demokratiaan. Kansa veronmaksajana ja hallituksen toimenpiteiden kohteena on oikeutettu tämän salin ohella saamaan totuudenmukaista informaatiota meneillään olevista asioista, olkoonkin, että se informaatio on epämiellyttävää ja syö mahdollisesti hallituspuolueiden nauttimaa minimaalista kannatusta.

Suomea ei viedä eteenpäin muunnellulla totuudella eikä selittelemällä vaan määrätietoisella ja johdonmukaisella otteella, johon ei itsekäs käytös eikä terroristien maahan tuonti kuulu. Te, uusi hallitus, olette moneen kertaan tuoneet julkisuudessa esiin, että luottamus hallituspuolueiden ja eduskunnan kesken pitää saada takaisin ja että ainoa keino sen toteuttamiseen on keskinäinen keskustelu. Näiden farssien jälkeen keskustelu ei enää auta, te tiedätte sen itsekin. Kaikki ovat nyt nähneet, mitä teidän niin sanotut iltakoulukeskustelunne ovat saaneet aikaan. Olette antaneet ministeri Haavistolle vapauden toteuttaa erikoista omaa agendaansa siihen ajoissa puuttumatta ja olette nyt joutuneet omalta osaltanne selittämään julkisuudessakin epämääräistä ja hämää toimintaanne puolustaessanne ulkoministerin härskiä toimintaa.

Entä Suomen kansa — ne ihmiset, jotka ovat teidät tuohon asemaan äänestäneet? Ettekö te ole vastuussa heille lainkaan? Eikö teiltä todellakaan löydy mitään intressiä heidän luottamuksensa takaisin saamiseen? Olen varma, että kansan syvät rivit ovat pettyneitä siihen,

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

että ministeritason toimijat eivät vastaa esitettyihin suoriin kysymyksiin eivätkä tee asioiden vakavuuden valossa tarvittavia poliittisia toimenpiteitä vaan lähtevät leikkimään kissa ja hiiri -leikkejä kiinni jäädessään, ja, mikä pahinta, vastuu vieritetään virkamieskunnan harteille. Tuollaiset temput kuuluvat hiekkalaatikolle, eivät eduskuntaan. Kansa ei todellakaan ole ansainnut tällaista hallitusta.

Arvoisa puhemies! Minua suorastaan hävettää, millaisen kuvan kokoaan suurempi Suomi on näillä toimillaan antamassa maailmalle. Oma ego ja valta eivät voi eivätkä saa olla se motiivi, jolla tätä maata johdetaan ja viedään eteenpäin. Ikävä kyllä tilanne ulospäin näyttää tällä hetkellä juuri siltä, että hallitusta ei voisi vähempää kiinnostaa oman kansan hyvinvointi, vaan pelkästään omat intressit etunenässä tehdään salaisia suunnitelmia ja päätöksiä [Inka Hopsun välihuuto] — juuri niistä johtuvaa epäluottamusta ja tulosta ollaan täällä tänään käsittelemässä keskellä yötä. Luottamus pitää ansaita, vaikka hallitusohjelma on yhtä utopistinen kuin sen toimeenpaneva koalitio tällä hetkellä toimissaan. Uskon, että oikeilla johtopäätöksillä ja valinnoilla voidaan tämä maa vielä jaloilleen tästä epärehellisyiden suosta nostaa, mutta se vaatii kovaa työtä ja uudet vaalit.

Hyvät keskustalaiset, te taidatte olla se porukka, jonka päätös ratkaisee. Tehkää oikein, jos meinaatte vielä tulevaisuudessa varteenotettavana puolueena kansan silmissä toimia.

Arvoisa puhemies! Koska hallitus ei kykene suoriutumaan tehtävästään ilman näitä jatkuvia esiin tulevia ongelmia, en näe tässä tilanteessa mitään muuta mahdollista ratkaisua kuin sen, että tämä sali antaa epäluottamuksen ulkoministerille tai uusi hallitus nostaa kytkintä ja antaa tilaa niille, joiden prioriteettina on ensisijaisesti Suomen ja Suomen kansan etujen ajaminen. Ehkä tällä keinolla kansan luottamus politiikkaan ja poliitikkoihin ja yhteiskuntaamme ansaitaan takaisin. Kansan syvien rivien toive on varmasti se, [Puhemies koputtaa] että ei ainoatakaan terroristia tähän maahan. — Kiitos.

1.13 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Al-Holin leirin Suomen kansalaisten tilanne on saanut osakseen poikkeuksellisen laajaa medianäkyvyyttä. Kysymys siitä, pitäisikö lapset tai lapset ja naiset hakea takaisin Suomeen, on herättänyt valtavasti tunnetta niin puolesta kuin vastaan.

Naisten kohdalla kantani on vesiselvä. Moisiin julmuuksiin osallistuneita henkilöitä ei missään tilanteessa tule hakea Suomeen. He ovat menneet sinne vapaaehtoisesti Isisin piiriin. Tilanne on verrattavissa tikittävän aikapommin lennättämiseen rajojemme sisäpuolelle. Luotan supon ammattilaisten arvioon siitä, että naiset olisivat palatessaan vakava turvallisuusuhka ja he todennäköisimmin hakeutuisivat mukaan jihadistitoimintaan täällä Suomessa. Tällaiselle ideologialle ei saa antaa enää yhtään jalansijaa maassamme.

Lasten tilanne onkin pykälää haasteellisempi. Vastoin omaa tahtoaan vieraaseen maahan vietyä lasta on hankala syyttää vanhempiansa virheistä. Kuinka kukaan voi viedä lapsensa todistamaan kalifaatin hirveyksiä? Suoraan sanottuna todella sairasta ja vastuutonta touhua, jolle ei heru minkäänlaista hyväksyntää. Ei ole vastuullista yli viittä miljoonaa suomalaista kohtaan tuoda Isis-naisten kaltaista uhkaa kotimaahamme. Kuka ottaa vastuun, jos he tekevät verisen terrori-iskun täällä Suomessa? Mitä te hallituksen vallankäyttäjät tulisitte sanomaan silloin uhrien omaisille? Ainoastaan pienten lasten auttamiseksi tulee miettiä keinoja.

Arvoisa puhemies! Pidän mahdottomana ajatusta, että pyhän sodan länsimaita vastaan julistaneeseen kalifaattiin omasta tahdostaan lähteneitä naisia saataisiin integroitua enää kunnolla osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Turvallisuusriskit nousisivat heidän myötäan

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

väistämättä. Oppositiota syytetään hysterian lietsomisesta, mutta me otamme supon arviot vakavasti. Siihen viitaten kyse on suomalaisten turvallisuudesta huolehtimisesta eikä lietsomisesta.

Sitten hallituksen toimintaan ja luottamukseen. Ei ole viikkoa kulunut hallituksen uudelleen kokoon kasaamisesta, kun sen liitokset paukkuvat jälleen. Rinteen hallituksen kaataneessa Posti-gatessa kyse oli omistajaohjauksen lisäksi luottamuksesta, avoimuudesta ja viestinnästä, mutta pieleen meni. Suomalaisten usko hallituksen toimintakykyyn on jälleen kovalla koetuksella, vaikka pääministerin eron olisi voinut kuvitella puhdistavan ilmatilaa. Tuore pääministeri Marin puolestaan on varovainen lausunnoissaan ja korostaa lasten etua. Mutta avaako lapsen etu takaportin tuoda terroristiäitejä Suomeen? Tähän kysymykseen Suomen kansa ansaitsee vastauksen.

Peittelyn ja salailun pitää loppua tähän paikkaan, muuten menevät viimeisetkin luottamuksen rippeet politiikkoihin. Tarvitaan määrätietoista poliittista johtajuutta sekä ennen kaikkea avoimuutta ja rehellisyyttä. Tässä tulee tosiaan väkisinkin sellainen olo, että onko jotain salattu. Se ei tee hyvää demokratialle. Välikysymys on erittäin paikallaan. Sillä saatiin ainakin vihdoon puristettua jonkinlainen poliittinen linjaus hallituksen taholta.

Arvoisa puhemies! Al-Holin leirillä olevia Suomen kansalaisia koskeva päätöksenteko antaa hallituksen toimintakyvystä erikoisen kuvan. Tämä on ollut vähintäänkin hämmentävää toimintaa. Nyt meillä sitten on asiasta niin sanottu poliittinen päätös, joka kuitenkin rajautuu vain lapsiin, ja aikuisten kohdalla vastuu taitaa olla virkamiesten harteilla. Onneksi tosiaan asiasta tehtiin välikysymys, ettei tämä touhu mennyt hyssyttelyllä läpi.

Hallituksen kanta on, että lapset pitää tuoda Suomeen. Nyt kun ministeri Haavisto on paikalla — mistä kiitos hänelle, täällä yön tunteina tosiaankin hän on paikalla, se on hieno asia — niin tukeeko hallitus myös äitien tuomista Suomeen vai ei? Millaisin kriteerein olette kuittaamassa myös aikuisten tuomisen Suomeen? Suomalaiset ansaitsevat selkokielisen, yksiselitteisen vastauksen, ei ympärilyöreitä selityksiä.

Ja vielä lopuksi: edustaja Koponen vihreistä esitti hyvin vetoavan, tunnerikkaan puheen lapsista ja äideistä, mutta nyt on kysymys siitä, että nämä äidit eivät ole pullantuoksuisia, perinteisiä äitejä vaan aivan muuta. — Kiitos.

1.18 Jukka Mäkynen ps: Arvoisa puhemies! Suomen kansa sai maanantaina tiedon siitä, että hallitus aikoo tuoda Isis-äitien lapset Suomeen. Pääministerimme myös linjasi tiedotustilaisuudessaan, että Isis-äitien Suomeen tulon tulevat arvioimaan viranomaiset tapauskohtaisesti. Eli hallitus tekee päätöksellään mahdolliseksi sen, että myös Isis-äitejä saattaa tulla Suomeen.

Mielestäni lapset voidaan tuoda, kunhan kansalaisuus todetaan, mutta henkilökohtaisen valinnan tehneiden, taistelualueille vapaaehtoisesti lähteneiden radikalisoituneiden Isis-äitien maahantulo Suomeen tulee estää. Eikä voi olla niin, että hallitus ulkoistaa poliittisen päätöksenteon ja poliittisen vastuun viranomaisille. Vastuu ja vastuunkanto ovat vain ja ainoastaan hallituksella. Hallitus tekee tässä ison virheen ja asettaa suomalaisten hengen ja terveyden vaaraan. Pitäisi olla itsestäänselvä asia, että jos henkilö lähtee sotatoimialueelle äärijärjestöjen toimintaan mukaan, paluuta Suomeen ei enää ole.

Viattomat lapset ovat joutuneet todella ikävään välikäteen, ja kun heidät nyt ollaan tuomassa Suomeen, on kuitenkin pidettävä mielessä, että he saattavat jo muutaman kuukauden tai vuoden kuluessa, riippuen heidän iästään, muodostaa turvallisuusuhan maamme viattomille lapsille ja aikuisille. Lapset ovat pahasti aivopestyjä radikaaliin ideologiaan.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

On hyvä tiedostaa, että maailmalla on tapauksia, joissa varhaisteini-ikäisiä on värvätty mukaan muun muassa Isiksen toimintaan. Ja mikä mahtaa olla se rahan määrä, jolla hallitus aikoo varautua näiden henkilöiden valvontaan, kun esimerkiksi Saksassa on tullut isoja kustannuksia radikalisoituneiden henkilöiden valvonnasta? Suomessa on jo valmiiksi vähiten poliiseja Euroopassa asukasluvuun suhteutettuna, joten tehtävä ei tule olemaan helppo.

Arvoisa puhemies! Edellisen ja nykyisen hallituksen toimintatapoihin on nyt todistettavasti pesiytynyt systemaattisen salailun kulttuuri, ja muunneltua totuutta on puhunut yksi jos toinenkin ministeri. Vakavin epäluottamuksen varjo on langennut edelleenkin istuvan ulkoministerin Pekka Haaviston ylle. Kun salailut ovat tulleet päivänvaloon, hallitus on istunut muutaman tunnin iltakoulussa, jossa on mietitty uusi selitys ja uudet vastuunkantajat. Kysynkin: Jos hallitus saa taas luottamuksen epärehellisestä toiminnastaan huolimatta, tuleeko tästä nyt pysyvä toimintatapa suomalaiseen politiikkaan? Onko siis niin, että myös tulevat hallitukset voivat tehdä ihan mitä vain sekä jäädä useita kertoja kiinni epärehellisydestään ja hallitus voi jatkaa samaa menoa niin kuin mitään ei olisi tapahtunut?

Arvoisa puhemies! Todellisuus on taruakin ihmeellisempää. Kun kaikesta selviää selitelyllä, ministerikierrätyksellä ja iltakouluilla, ehkä tulevaisuudessa maamme asiatkin voidaan päättää siellä iltakouluissa.

Ministereidemme Posti-sekoilut ja salailun kulttuuri hallituksessa ovat vaarantaneet koko suomalaisen demokraattisen järjestelmän, kun asioista ei enää oteta vastuuta ja valankahvassa roikutaan hinnalla millä hyvänsä. Keskusta näyttää kulkevan toimillaan kohti pienpuolueen asemaa. Entinen mahtipuolue on pudonnut politiikan raskaasta sarjasta höyhensarjaan toimimalla vihervasemmiston aisankannattajana. Hallituksella ei ole luottamustani.

Muistutan vielä, että Suomen laki ei päde Syyriassa, ja siellä lapsen kansalaisuus määräytyy isän mukaan, kuten islamistisissa maissa on tapana. Kaikilla lapsilla on ulkomaalainen isä.

Arvoisat edustajat, jos äänestätte hallituksen luottamuksen puolesta, miettikää hetki, oletteko tosissanne valmiita tukemaan ja ottamaan vastuun nykyisen hallituksen toimista, jotka irvailevat kansanvallalle ja poliittiselle vastuulle. — Kiitos.

1.24 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Ihan alkuun kiitokset ulkoministeri Haavistolle siitä, että yön tunteina on täällä keskustelua kuuntelemassa. Tietenkin toivoisi, että ministeriaitiossa voisi olla kenties joku muukin ministeri Haaviston lisäksi, koska vaikka tämä käsittelee ulkoministerin toimintaa, kysymyksiä on kuitenkin hallitukselle välikäysymyksessä osoitettu.

Arvoisa puhemies! Vähintä, mitä kansalaiset tässä tilanteessa ansaitsevat ja odottavat, on avoimuus ja selkeä poliittinen linjaus ja vastuunkanto näistä tähänastisista, julkisuuden kautta tulleista ristiriidoista. Sen takia me kokoomuksessakin päädyimme siihen, että tehtiin todella pitkä lista kysymyksiä. Välikäysymys on kuitenkin opposition keino saada selvyttä näihin asioihin.

Teimme pitkän listan, melkein kaksi sivua kysymyksiä kansallisesta turvallisuudesta, siitä, onko hallitus tehnyt linjauksia ja päätöksiä, joissa hyväksytään tarvittaessa tapauskohtaisesti myös aikuisten paluun auttaminen. Koska asiaa on käsitelty ja millä kokoonpanolla hallituksen iltakoulussa? Mikä on hallituksen Haavistolle antama mandaatti toimia asiassa, ja mitä virallisia päätöksiä on tehty? Kysyimme myöskin, eroaako Marinin hallituksen linja asiassa Rinteen hallituksen aikana tehdyistä päätöksistä ja toimenpiteistä, ja

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

jos eroaa, miltä osin. Onko hallitus ymmärtänyt, millainen kansallinen turvallisuusriski al-Holin leirillä olevien henkilöiden kotiuttaminen on, ja huomioiko hallitus suojelupoliisiin riskiarvioita? Onko hallitus ollut tietoinen ulkoministerin toimista ja yksimielisesti hyväksynyt toimet? Miten hallitus suhtautuu ministeri Haaviston lausuntojen ristiriitaisuuteen? Ja niin edelleen ja niin edelleen.

Hallitus vastauksessaan, joka aikaisemmin tänään, tai eilen, tässä salissa käsiteltiin, kirjoitti, että välikysymyksessä on lukuisia kysymyksiä, joten hallituksen vastauksessa keskitytään niistä keskeisimpiin. On valitettavaa, että hallitus ei näe tärkeäksi vastata kaikkiin opposition välikysymyksessä asettamiin kysymyksiin, koska tästä sitten jo seuraa se, että kun kaikkiin kysymyksiin ei vastata, niin tulee uusia kysymyksiä. Ja uusi kysymys tuli hallituksen ja ulkoministeri Haaviston vastauksesta tänään päivällä, kun viittasitte siihen, että tästä hallituksen iltakoulusta, ministeri Rinteen hallituksen aikaisesta iltakoulusta, on tehty pöytäkirjamerkintä — siis siitä iltakoulusta, jossa oikeuskansleri on ollut paikalla. Kysynkin: mikä oli se pöytäkirjamerkintä, johon ministeri Haavisto tänään aikaisemmassa välikysymyskeskustelussa viittasi? Kun kerroitte, että paikalla oli oikeuskansleri, niin väistämättä tulee myöskin mieleen, kun puhutaan kansalliseen turvallisuuteen liittyvistä tärkeistä asioista, että oliko paikalla myös supon tai keskusrikospoliisin johtoa.

Toivoisin tosiaan, että näihin loppuihinkin kysymyksiin, sekä näihin kirjallisiin kysymyksiin että uusiin kysymyksiin tässä välikysymyskeskustelussa, vastaukset saataisiin.

Pidän valitettavana myöskin sitä, että syksyn ajan... Kun muistetaan, että ehkä heinäkuun kesähelteillä olivat ensimmäiset kysymykset — tai taisivat olla jopa heinäkuun alussa — Rinteen hallitukselle, ja ennen kuin kesätauolle lähdettiin, tuli selvä linjaus pääministerin suulla, että tässä ei aktiivisia toimia tehdä, niin on valitettavaa, että nyt tässä monen kuukauden kykenemättömyys tai haluttomuus — en jaksa uskoa siihen, että se on ollut haluttomuutta, koska tässä salissa on käsittääkseni ollut halu ratkaista tätä asiaa, mutta kykenemättömyys — tehdä asiasta selkeää poliittista päätöstä on myöskin saattanut johtaa, ainakin julkisuuden tietojen mukaan, siihen, että meidän virkamiehet ovat joutuneet vaikeaan asemaan tämän asian käsittelyssä. — Kiitos.

1.29 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Kaksi vuotta sitten juhlimme sitä, että Suomen itsenäisyys täytti 100 vuotta. Tilastokeskus julkaisi listan niistä kansainvälisistä vertailuista, joissa Suomi sijoittuu kärkeen tai lähelle kärkeä. Lista sisälsi muun muassa sen, että Suomi on maailman vakain valtio, maailman vapain maa Norjan ja Ruotsin ohella, maailman turvallisin maa, Suomessa on maailman paras hallinto, Suomi on maailman onnellisin maa, maailman kolmanneksi tasa-arvoisin maa ja Suomessa hengitetään maailman puhainta ilmaa.

Nämä asiat eivät ole tulleet itsestään. Aivan kuten edustaja Adlercreutz aikaisemmin tänään päivällä totesi, suomalaisen yhteiskunnan kivijalka on oikeusvaltio. Se, että Suomi on oikeusvaltio — ja se on luonut perustan kaikelle sille hyvälle yhteiskuntakehitykselle, josta me jokainen olemme omassa elämässämme saaneet nauttia — ei suinkaan ole aina ollut itsestäänselvyys. Me tiedämme, että reilu kuukausi itsenäisyysjulistuksen jälkeen syttyi sisällissota, ja siinä tapahtuneet asiat ovat erittäin kaukana oikeusvaltioperiaatteista. Opiskeluaikanani tutustuin silloin jo eläkeikäiseen mieheen, joka oli sisällissodan aikaan ollut kymmenvuotias, ja hän kertoi, että kun sodan jälkeen oli vakava elintarvikepula ja hänkin sitten köyhänä lapsena oli joutunut kulkemaan kerjäämässä ruokaa, niin monissa taloissa suhtauduttiin erittäin tylästi sillä perusteella, että hän oli punikin pentu. Jossain jopa syl-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

jettiin päälle. Onneksi kuitenkin puolitoista vuotta sisällissodan jälkeen Suomessa hyväksyttiin perustuslaki, joka perustuu demokratialle ja kansalaisten osallistumiselle, ja tästä oikeusvaltiokehitys lähti käyntiin ja loi todella sen hyvinvoinnin perustan, mistä nyt nautimme.

Mutta me tiedämme myöskin kansainvälisestä kehityksestä, että oikeusvaltion periaatteiden pysyminen ei ole itsestäänselvyys. Oikeusvaltion puolustaminen on Suomen vielä jatkuvan EU-puheenjohtajakauden keskeisiä teemoja. Suomi on pyrkinyt saamaan aikaan järjestelmän, jossa taloudellisesti sanktioidaan sitä, mikäli EU-maat lipsuvat oikeusvaltioperiaatteista. Oikeusvaltio suhtautuu kansalaisiin kansalaisina, lapsiin lapsina. Se ei arvota ihmisiä sen mukaan, mitä mieltä nämä ovat, eikä suhtaudu lapsiin sen perusteella, mitä näiden lasten vanhemmat ovat tehneet, ja siitähän tässä välikysymyskeskustelussa on kysymys.

Opposition puolelta on tuotu esille sitä, että ei olisi hallitus vastannut kysymyksiin. Kun luin tätä välikysymystekstin pitkää kysymyslistaa, mielestäni suurimpaan osaan niistä kysymyksistä vastataan hallituksen eilen tekemässä linjauksessa. Ehkä lukuun ottamatta sitä, ketkä olivat paikalla aikoinaan iltakoulussa, mielestäni kaikkiin muihin kysymyksiin on tullut vastaus. Hallituksen eilen linjaama toimintalinja on myöskin aivan sama kuin mitä ulkoministeri Haavisto viime torstaina eduskunnan kyselytunnilla eduskunnalle selosti. Turvallisuushuoliin on toki syytä suhtautua vakavasti, mutta aivan kuten terrorismitutkija Leena Malkki on muistuttanut, riskitöntä vaihtoehtoa ei ole. Muistutan, että eduskunta viime kaudella sääti tiedustelulait, jotka antavat työkaluja uhkiin varautumiseen ja niistä selviytymiseen.

Lopuksi, puhemies, nostaisin esille vielä sen, että supo 10. päivä joulukuuta varoitti nimenomaan oikeistoradikaaleista ryhmistä ja totesi: ”Äärioikeistolaisissa ja maahanmuutovastaisissa piireissä ilmenee yhä enemmän vainoamista ja vihakampanjointia, jonka kohteina ovat muun muassa viranomaiset, toimittajat ja tutkijat. Yleistyessään laajamittainen vihamielinen vaikuttaminen voi heikentää yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja.”

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Vaikka tämä 5 minuuttia on suositus, pyydän tähän aikaan yöstä noudattamaan sitä.

1.35 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Arvoisa ulkoministeri, on aika ryhdikästä, että olette paikalla, vaikka aionkin teitä aika lailla potkia nilkoille. [Mari-Leena Talvitie: Puheen tasolla kuitenkin!]

Arvoisa puhemies! Välikysymyksen avainkysymys on seuraava: nauttiiko ulkoministeri Pekka Haavisto eduskunnan luottamusta? Katu- ja käytävägallupin mukaan ei. Hallituspuolueet piiloutuivat virkamiespäätösten ja lasten oikeuksien taakse ja sitten syyttivät, että oppositio tekee politiikkaa näiden lasten hädällä. Ei. Me teimme välikysymyksen ulkoministeri Haaviston luottamuksesta. Tämä on eduskunta, ja oppositio tekee täällä politiikkaa, aivan kuten hallituskin. Mutta kun aloitte puhumaan lapsista, niin puhutaan sitten.

Julkisuuteen on median kautta vuotanut tietoja, jotka antavat suuren epäilyksen sille, onko ulkoministeri Haavisto pysynyt totuudessa antaessaan eduskunnalle tietoa al-Holin leirillä olevien lasten ja naisten tuomisesta Suomeen. Mutta ovatko he suomalaisia? Ovatko he Suomen kansalaisia? Tähän ei ole saatu vastausta. Jos leirillä on, kuten tänään on keskusteluissa hallituspuolueiden jäsenten puheenvuoroissa noussut esiin, pieniä lapsia,

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

jopa alle kolmen vuoden ikäisiä, niin kysyn: millä perustein he ovat suomalaisia tai Suomen kansalaisia?

Jokainen Isis-vaimo on Daeshin eli kalifaatin eli Islamilaisen valtion jäsen. Daesh eli Isis on terroristijärjestö. Terroristijärjestön jäsenyys on rikos kansainvälisten sopimusten mukaan. On perin kummallista, jos Suomesta terroristijärjestöön lähteneet naiset tuodaan hallituksen poliittisella siunauksella takaisin Suomeen. Tällainen hallituksen linja on erittäin vaarallinen, Suomen kokonaisturvallisuutta alentava ja suorastaan pelottava ennakkopäätös.

Ilta-lehdessä 12.12.2019: ”Toimitus otti seuraavaksi yhteyttä suojelupoliisiin. Supo vastasi joihinkin kysymyksiin sähköpostitse ja ehdotti puolestaan, että aiheesta kysytään sisäministeriöltä. Viestintäasiantuntija Minna Passi kertoo supon pitävän todennäköisenä, että Isis-äitien paluu lisäisi Suomeen kohdistuvaa terrorismin uhkaa. Äidit saattavat jatkaa terroristista toimintaa ja verkostoitua keskenään toimiakseen Suomen jihadistisissa piireissä. Supon mukaan naisten kotiinpaluutoiveet eivät perustu aitoon vapaachtoisuuteen vaan siihen, että Isis on menettänyt voimansa ja naiset ovat joutuneet al-Holin leirille. Naiset ovat viettäneet konfliktialueella pitkän ajan. He ovat matkustaneet alueelle vapaaehtoisesti tarkoituksenaan oleskella alueella pysyvästi. He ovat matkustaneet alueelle tietoisina Isil-järjestön toiminnan luonteesta, ja osa on ilmaissut myös medialle antamissaan haastatteluissa hyväksyvänsä šariatuumioistuinten langettamat julmat tuomiot.”

Seuraavan tekstin olen lainannut mukaillen tämän päivän 17.12.2019 Ilta-Sanomia: Maanpuolustuskorkeakoulun strategian pääopettaja, komentaja Jaakko Jäntti on tänään tiistaina arvioinut MTS:n seminaarissa, ettei Isis-järjestöä ole vielä lyöty. Isis 2.0 on mahdollinen, varoittaa Jäntti. Pelkona on, että Isis nousee uudelleen ja vapauttaa kurdien vartioimat vangit al-Holista ja alueen muista vankiloista. Isis-järjestöllä on yhä 15 000 taistelijaa, joista osa on liittynyt muihin Syyrian islamistisiin kapinallisjärjestöihin ja osa piileskelee siviiliväestön seassa niin sanottuina nukkuvina soluina. Kaikki juurisyyt Isisin syntymälle uudelleen ovat edelleen voimassa, osin entistä voimakkaampina. Isisin etuna on Jäntin mukaan se, ettei sillä ole kiire. Isis pystyy toimimaan kärsivällisesti, ja sen strategia ulottuu sukupolvesta toiseen. Al-Holin leirille on muodostunut sosiaalisia rakenteita, joissa väkivaltaa ja pelkoa käytetään myöskin kalifaatin omaisesti siellä leirin sisällä. Nämä tekijät huomioiden kaikki mittarit menevät kohti punaista siinä mielessä, että turvallisuustilanne muodostuu yhä huolestuttavammaksi ja huolestuttavammaksi. Al-Holissa on Jäntin mukaan tietävästi 11 suomalaista naista, joista osa on kantasuomalaisia ja osa maahanmuuttajataustaisia. Suomalaisnaisilla on kolmisenkymmentä lasta. Hallitus linjasi maanantaina, että Suomi yrittää pelastaa suomalaiset mahdollisimman pian. — Jatkan uudestaan pian.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäenpää, haluan sen verran todeta teille, että ymmärrän kyllä kielikuvat, mutta tässä salissa ei kyllä voi sellaista kieltä käyttää, joka voidaan tulkita uhkaukseksi.

1.40 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! On hyvä, että julkisuudessa ja tässä salissakin velloneen epäselvyyden vuoksi hallitus eilen vahvisti linjansa. Hallitus pyrkii kotiuttamaan suomalaislapset al-Holin leiriltä Syyriasta niin pian kuin mahdollista. Kotiutuspäätökset perustuvat tapauskohtaiseen viranomaisten harkintaan — viranomaisten, koska heillä on paras tieto ja koska heillä on lain suoma harkintavalta.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Meillä Suomessa noudatamme oikeusvaltioperiaatetta. Lait ja kansainväliset sopimukset pitävät. Hallitusohjelman kiitely ihmisoikeusperustainen ulkopolitiikka ei ole vain kuollut kirjain, vaan se punnitaan käytännössä, juuri nytkin. Lapsen oikeudet ovat ensisijaiset, kuten oikeuskanslerikin on todennut. Puoluepolitiikan teko, pelottelu ja kilpahuuto yksittäisten kansalaisten kohtalosta eivät lisää luottamusta yhteiskunnassamme — luottamusta, mikä aiemmin on ollut Suomen vahvuus.

Yksinkertaisten ratkaisujen esittäminen monimutkaisessa tilanteessa ei aina ole rehellistä. Joskus taustalla voi toki olla tiedon puute. Tietoa on ollut saatavissa kaikille halukkaille myös lehtitietojen ulkopuolella. On tarjottu ryhmävierailuja ministerin taholta, valiokunta on pidetty tietoisena.

Jos lasten kotiuttaminen al-Holista edellyttää myös äitien tuomista Suomeen, niin näin toimitaan huomioiden tapauskohtainen harkinta. Jos tulijat — jotka siis, jokainen, saavat myös omin neuvoin saapua Suomeen niin toivoessaan ja jos tilanne leirissä sen mahdollista — aiheuttavat riskiä omalle tai toisten turvallisuudelle Suomessa, on turvallisuudesta vastaavien viranomaisten kyettävä tähän puuttumaan. Haluan uskoa, että suomalainen yhteiskunta on varautunut yksittäisten henkilöiden tuomaan radikalisoitumisen ja terrorismin riskiin. Tuen tässä edustaja Lohen aiemmin esittämää näkemystä, että Suomi on hallinnoltaan yksi maailman vahvimmista maista ja kykenee tämän riskin tarvittaessa kantamaan. Supon esittämät näkökulmat ovat tiukkoja, muttei sieltäkään ole yksiselitteisesti otettu kantaa, että jokainen yksittäinen äiti olisi vaarallinen ja riski Suomeen saapuessaan. Viranomaisharkinta on siis osa heidänkin näkemystään.

Toimivan ja luotettavan hallinnon kannalta on myös oleellista, että nyt tapahtuneet vuodot selvitetään.

Huomioon on rehellisyyden nimissä otettava myös se, ettei Isis-taistelijoiden tai heidän perheidensä valvonta voi loputtomasti olla jo paljon länsimaidenkin eteen tehneiden kurdien vastuulla. Tilanne alueella on levoton, ja leiri voi purkautua milloin hyvänsä. Tällöin lasten turvallisuuden takaaminen sekä rikollisten tuomiolle saaminen olisivat entistä vaikeammin toteutettavissa. Toiminta on parempi kuin viivyttely ja silmien ummistaminen.

Lainsäädännön muutostarpeita terroristisen toiminnan ja siihen liittyvien uhkien vuoksi on hyvä tarkastella meillä Suomessakin. On tärkeää, että rikoksista kyetään myös tuomitsemaan — ei ennalta, kuten osa täällä tuntuu tehneen, vaan todisteiden ja oikeusprosessin perusteella. Osa mahdollisista laeista oli jo viime hallituksen valmistelussa, ja edustaja Häkkänen, tuolloinen oikeusministeri, nosti esiin haasteet, joita muun muassa lainsäädäntö terroristiseen järjestöön kuulumisen laittomuudesta sisälsi. Haasteista huolimatta toimivia lainsäädännön keinoja on etsittävä.

Maaillalla eivät konfliktit valitettavasti lopu. Ilmastonmuutoksen tuomat muutokset, sodat ja köyhyys aiheuttavat jatkossakin tilanteita, joissa Suomen kansalaisia on maailmalla pulassa, aikuisia ehkä omaa tyhmyyttään, lapsia aikuisten päätösten vuoksi. Lainsäädäntömme ja oikeusperiaatteiden on toimittava näissä tilanteissa. Ihmisoikeuksien ja lapsen oikeuksien toteutuminen on turvattava.

1.46 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Ensimmäiseksi haluan kiittää ministeri Haavistoa, että olette kuuntelemassa ja vastaamassa kysymyksiin. Se herättää luottamusta ja avoimuutta.

Niin kuin tässä jo aiemmin on tuotu esille, tämä asiahan on monimutkainen, mutta myös yksinkertainen sen suhteen, että lapsia pitää auttaa. Lapsia pitää auttaa aina, ja hallituksen

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

lähtökohtanahan on auttaa lapsia. Ja niin kuin pääministeri Marin jo aikaisemmin on keskusteluissa sanonut, velvoitetta vapaaehtoisesti alueelle menneiden aikuisten avustamiseen ei ole.

Hyvät oppositioedustajat, niin kuin kuulitte, hallitus on arvioinut tarpeet lainsäädännön muutoksiin liittyen terroristiseen toimintaan sekä tekee tarvittavat korjaukset lainsäädäntöön.

Arvoisa puhemies! Nämä al-Holin leirin lapset ovat Isis-taistelijoiden lapsia, joten kysynkin ministeri Haavistolta: Onko tehty arvioita tai suunniteltu toimintalinjauksia sen suhteen, että nämä sortovallan taistelijat, Isiksen äidit tai isät, lähtisivät hakemaan lapsiaan Suomesta takaisin? Onko tämänsuuntaisiin toimiin varauduttu Suomen viranomaisten toimesta?

1.47 Ano Turtiainen ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen ja ulkoministeri Haaviston venkoilu al-Holin jihadistien suhteen on ollut käsittämätöntä seurattavaa. Hallituksen linjaa olisi helpompi kommentoida, jos sen linja olisi selvä. Keskustan edustajat puhuvat toista ja punavihreät edustajat toista. Silti keskusta venkoilee muiden hallituspuolueiden mukana. Tulee mieleen vain sanonta ”kepu pettää aina”.

Ei tarvitse ihmetellä, kun kansan luottamus poliitikkoihin jatkaa laskemistaan. On ollut surkeaa katsella, miten poliitikot ovat koettaneet piiloutua virkamiesten selän taakse halutessaan tuoda terroristeja Suomeen. Samoin piiloutuminen lasten oikeuksien taakse on häpeällistä, koska todellisuudessa ongelma ovat äidit ja nuorukaiset, jotka ehkä teknisesti ovat lapsia mutta todellisuudessa Isisin aivopesemiä tappajia.

Haittamaahanmuutosta ja ulkomaalaisasioista puhuttaessa lasten määritelmä on ollut muutenkin yhtä venkoilevaa kuin hallituksen toiminta tänä vuonna. Esimerkiksi vuonna 2015 pahimman turvapaikkahakija-aallon aikana media ja valtaosa poliitikoista puhuivat tänne tulevista pakolaislapsista sekä -naisista. Todellisuudessa nämä lapset olivat monesti lähellä 30 ikävuotta olevia miehiä, joista yksi lopulta toteutti maassamme ensimmäisen islamistisen terrori-iskun Turussa kesällä 2017. On täysi kysymysmerkki, mitä al-Holin leirillä olevat lapset ovat. Mustaa Pekkaa pelaaminen tällä asialla on enemmän kuin typerää.

Isisin mukaan lähteneet äidit eivät myöskään ole mitään viattomia uhreja vaan vahvoja ja itsenäisiä naisia, jotka ovat itse valintansa tehneet. Ei voi olla niin, että Suomen valtio tulee aina pelastamaan, kun tehdään omia huonoja valintoja, etenkin kun kyseisten valintojen tarkoitus on kaataa koko länsimainen yhteiskuntajärjestys. Yksilöllä on oltava jokin vastuu huonoista valinnoistaan, varsinkin silkkää pahuutta edustavista valinnoista.

Arvoisa puhemies! Suojelupoliisin päällikkö Antti Pelttari on tänään todennut, että Isis-äidit olisivat suurempi turvallisuusuhka Suomessa kuin leirillä. Tämä huomiona niille, jotka väittävät naisten ja lasten leirille jättämisen olevan suurempi riski kuin tänne tuominen. Suomessa on jo nyt satoja ihmisiä suojelupoliisin valvonnassa kohonneen terroriuhan takia. Tätä määrää ei ole syytä kasvattaa yhtään, vaan kaikki jo olevat terroriuhkaa kohottavat ei-suomalaiset henkilöt on toimitettava ulos maasta.

On selvää, että kansalaisuuslakia on muutettava niin, että kansalaisuus voidaan tarvittaessa ottaa pois. Terroristijärjestön toimintaan lähteminen on sellainen teko, jonka pitäisi täyttää kansalaisuuden poistamisen tunnusmerkit. Esimerkiksi Tanska on tehnyt lakimuutoksen, jonka perusteella kansalaisuus on otettu pois Isis-toimintaan lähteneiltä henkilöiltä. Vastaava lakimuutos voidaan varmasti tehdä myös Suomessa, kunhan poliittista tahtoa löytyy.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Arvoisa puhemies! Julkisuudessa olleiden tietojen perusteella ministeri Haavisto on yrittänyt taivutella virkamiestä menettelemään lainvastaisesti ja siirtänyt virkamiehen toisiin tehtäviin siksi, ettei tämä ole totellut ministeriä. Näin ollen ministeri Haaviston johtamistapa on ollut täysin epäammattimaista ja ministerille sopimatonta. Ottakaa nyt hyvä hallitus itseänne niskasta kiinni, vaihtakaa ulkoministeri Haaviston tilalle rehellisempi henkilö ja lopettakaa suomalaisten turvallisuutta heikentävä toiminta. Suomessa on jo riittävästi epäkohtia ja ongelmia, eikä niitä tarvita yhtään lisää — kymmenistä puhumattakaan.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Halla-ahon esittämää epäluottamuslausetta. — Kiitos.

1.52 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Kiitos ulkoministeri Haavistolle, että olette paikalla täällä tänään, näin keskellä yötä.

Al-Holin leirin tilanne on vaikea, ja sitä se on ollut jo pitkään. Kukaan ei varmasti ole väittänyt, että tilanne olisi yksinkertainen tai helposti ratkaistavissa. Moni Pohjoismaa on jo paljon meitä ennen päätenyt ratkaisuun ja hakenut leiriltä orpolapsia ja sairaita lapsia vanhempien suostumuksella. Leirillä olevista suurin osa on lapsia, myös suomalaisia lapsia on joukossa. Lapsia tulee auttaa. Nyt vihdoinkin opposition välikysymyspaineen alla hallitus on kyennyt kertomaan sen, minkä moni kansanedustaja ja moni muu on jo aiemmin toistanut: lapsia autetaan, ja lapsia tulisi auttaa.

Toisin kuin moni täällä on väittänyt, tässä välikysymyksessä ei kuitenkaan ole kysymys siitä, keitä al-Holin leiriltä mahdollisesti tuodaan. Sitä päätöstä ei voida tehdä huutoäänestyksellä lehtitietojen varassa. Valtioneuvosto on se taho, jolla on kaikki tieto käytössään leirillä olevista lapsista ja aikuisista, turvallisuusriskeistä, joita heidän tuomisensa Suomeen aiheuttaa, sekä niistä turvallisuusriskeistä, mitä myös leirillä oleminen aiheuttaa, ja myös neuvottelutilanteesta kurdihallinnon kanssa. Siksi onkin hyvin erikoista, että valtioneuvosto oli myös lähes ainoa taho, joka vasta eilen opposition välikysymyspaineen alla kykeni kommunikoidaan tahtotilansa ääneen.

Arvoisa puhemies! Tämä välikysymys lähti siitä, onko ulkoministeri Haavistolla ollut toimilleen hallituksen hyväksyntä ja virallinen päätös ja onko hän antanut asiasta riittävät ja oikeat tiedot. Välikysymyksen esittämisen jälkeen on tullut ilmi, että ministeri Haavistolla oli iltakoulussa saatu hallituksen hiljainen hyväksyntä toimilleen. Edelleen on kuitenkin epäselvää, mikä tämä hallituksen hiljaisesti hyväksymä toimintalinja oli. Toisekseen on epäselvää, oliko toimintalinja sama, joka nyt eilen vahvistettiin ja jonka perusteella tehdään valtioneuvoston periaatepäätös myöhemmin.

Oikeuskanslerin päätös tarkasteli aikaisempia hallituksen toimia ja otti kantaa myös mahdollisuuksiin tulevista toimista. Erikseen päätöksessä kuitenkin todettiin, että päätös ei ole edellytys toimia tietyllä tavoin eikä myöskään edellytä viranomaisilta joitakin tiettyjä toimia. Tätä oikeuskanslerin linjausta ulkoministeri Haavisto kuitenkin käytti perusteena toimien valmistelemiseksi.

Lehdistä olemme saaneet myös lukea niin ulkoministeriön virkamies Tuomisen kuin johtavan virkamiehen, sosiaali- ja terveysministeriön kansliapäällikön Kirsi Varhilan selkeän kannan, joiden mukaan lapsia vanhempineen ei voi tuoda Suomeen ilman valtioneuvoston päätöstä. Vastuu operaatiosta on yksittäiselle virkamiehelle virkavastuulla aivan liian suuri heidän mukaansa.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Pääministeri Marin kertoi eilen tiedotustilaisuudessa hallituksen valmistelevan nyt periaatepäätöstä eilen julkistettujen linjausten mukaan. Koska edelleen on epäselvää, kysyn: Onko nyt siis tulkittava, että valmisteltava valtioneuvoston tuleva periaatepäätös mahdollistaa operaatiot eli lasten ja tarvittaessa aikuisten hakemisen Suomeen? Tutkitaanko turvallisuusriskit Suomessa vai ennen kuin päätös aikuisten tuomisesta Suomeen tehdään?

Arvoisa puhemies! Miksi hallitus ei voinut jo aiemmin kertoa, että tavoitteena on lasten hakeminen Suomeen? Tarkennan vielä: Kysymys ei ole siis siitä, että olisi pitänyt julkisuuteen kertoa kaikki valmistelujen yksityiskohdat. Virkamiesten ja viranomaisten toimintaedellytykset ja turvallisuus on tietysti turvattava. Hallituksen kyvyttömyys kommunikoida tahtotilaansa on se, jota tässä on ihmeteltävä. Viranomaisten toiminnan ja virkamiesten päätösten on perustuttava lakeihin, tavoitteen linjaaminen on kuitenkin valtioneuvoston tehtävä. Vastaus tähän viimeiseen kysymykseen taitaa olla valitettavasti selvä. Hallitus pyrki iltakoulussaan hiljaisella hyväksynnällään mahdollistamaan operaatioiden valmistelut ja ehkä myös päätökset operaatioista ulkoministeri Haaviston johdolla mahdollisimman pitkälle ennen kuin hallitus ottaa vastuun linjausten tekemisestä. Ja miksi näin? Koska hallituspuolueiden näkemyksissä oli niin suuri ero ja se oli julkisuudessa ääneen kommunikoitu. Tämän jälkeen sellaisen valtioneuvoston kannan muodostaminen, joka mahdollistaisi sekä keskustan että muiden puolueiden tulkinnat, oli erittäin vaikeaa.

Arvoisa puhemies! On aivan selvää, että al-Holin leirin tilanne ei ole pysyvä. Sen vuoksi Suomen tulisi yhdessä etsiä muiden maiden kanssa [Puhemies koputtaa] kansainvälistä ratkaisua tuomioistuimen perustamiseksi leirin lähialueelle. Kiireellistä on myös Suomen lainsäädännön osalta [Puhemies koputtaa] terroristilainsäädännön kiristäminen viipymättä. Tälle löytyy varmasti eduskunnasta laaja tuki.

1.58 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Täällä salissa tuntuu olevan monta kansanedustajaa, jotka haluavat toimia eräänlaisina tuomareina. He sanovat, että kun huhupuheet sanovat yhtä ja ministeri toista, niin se ikään kuin automaattisesti tarkoittaisi, että ministeri puhuisi muunneltua totuutta, että kun julkisuuteen vuodetussa poliisin suunnitelmaluonnoksessa mainitaan jokin viikko, niin se automaattisesti tarkoittaisi, että tällöin todella tapahtuu jotain — näin siis, vaikka sekä ministeri että media ovat raportoineet, että neuvotteluissa kurdien kanssa ei ole edetty. He heittelevät ilmoille syytöksiä laittomuuksista ilman rahtuakaan näyttöä. He eivät tunnu aina ymmärtävän, että Suomessa viranomaiset toimivat Suomen lakien, eivät muiden Pohjoismaiden lakien mukaisesti.

Hyvä oppositio, oikeuskansleri on se, joka ministerin toimien laillisuuden tutkii — näin on ministeri itsekkin todennut — ja tuomiovalta tässä maassa kuuluu jonnekin muualle kuin tähän saliin.

Ulkoministeri on myöskin useasti todennut, että tähän asiaan liittyvät päätökset ja toimet on valmisteltu huolellisesti yhdessä ministeriön ylimmän virkajohdon kanssa ja oikeuskansleria konsultoiden. Mikäli virkajohto olisi havainnut mitään merkkejä toimien laillisista ongelmista, he olisivat varmasti tuoneet ne ilmi. Tällaista huomautettavaa ei ole ilmennyt. On selvää, että kaikkien toimien oikeudellinen pohja arvioidaan varmasti myös jälkikäteen.

Oikeuskansleri ei anna virkakäskeyä, mutta kuten on useaan kertaan todettu, oikeuskanslerin lokakuun ratkaisussa on kuvattu se oikeusperusta, joka suomalaisia viranomaisia ja poliitikkojakin velvoittaa. Mikään poliittinen päätös ei muuta sitä tosiasiaa, että perustuslakia ja lapsen oikeuksien sopimusta on noudatettava niin poliitikkojen kuin viranomais-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

tenkin. Jokaiselta, joka kannattaa toisenlaista linjaa, tulisikin kysyä: Mitä kaikkia perustuslain pykäläiä haluatte muuttaa? Mistä kaikista kansainvälisistä sopimuksista haluatte irtautua? Mistä kaikista oikeusvaltion periaatteista olette valmiita luopumaan nyt, entä myöhemmin? Kenelle kaikille ihmisoikeudet kuuluvat? Lapsen edun toteutumisen ei pitäisi koskaan riippua poliittisesta harkinnasta.

Arvoisa puhemies! Isis on raakalaismainen terroristijärjestö, jonka kansainvälinen yhteisö on onneksi saanut kukistettua. Tämän kamppailun eturintamassa taistelivat kurdit, jotka nyt painivat myös jälkien siivoamisen kanssa. Syyrian leireillä on edelleen tuhansia ulkomaalaisia lapsia. He ovat ennen kaikkea lapsia ja sodan uhreja, ja Suomen velvollisuus on huolehtia suomalaisista lapsista, ei jättää heitä alueen muutenkin vaikeassa tilanteessa olevan hallinnon huoleksi.

Tämän päivän aikana on edustaja Orpon antaman haastattelun myötä kirkastunut, että valitettavasti myös kokoomus toden totta on valmis jättämään nämä lapset leirille, jos tilanne tulee sellaiseksi.

Muutama sana turvallisuudesta ja suojelupoliisista. On selvää, että tämänkaltaisen vankeileirin olosuhteet eivät varmasti ole kenellekään hyväksi, fyysisesti tai henkisesti, mutta täytyy muistaa, että me emme tiedä, miten kauan tämä leiri on ylipäätään olemassa. Esimerkiksi leirin purkautuminen voi saattaa nämä suomalaiset lapset entistä suurempaan vaaraan tai johtaa siihen, että osa näistä ihmisistä joka tapauksessa palaa Suomeen. Minusta on erittäin hyvä, että viranomaiset ovat erilaisiin tilanteisiin yhdessä valmistautuneita, vaikka nämä erilaiset varautumissuunnitelmatkin ovat kohahduttaneet oppositiossa.

Tässä salissa on useasti viitattu suojelupoliisin uhka-arvioihin ja tuoreisiin kannanottoihin. Turvallisuusuhkia tippaakaan vähättelemättä pidän tärkeänä täsmentää, mitä supo on itse asiassa lausunut julkisuuteen. Suojelupoliisi on sanonut, että uhan muodostavat ihmiset ovat tosiaan suurempi uhka, jos he ovat Suomessa kuin jos he ovat Syyriassa, [Petri Huru: Luonnollisesti!] ja on todennut myös, että tämä ei tarkoita, että jokainen yksilö muodostaisi uhan. Suojelupoliisi on korostanut, että tapauskohtaista arviointia tarvitaan. Tapauskohtainen arviointi kuulostaa jossain määrin tutulta. Ikään kuin se olisi osa tätä hallituksen linjaa.

Arvoisa puhemies! Suomalaisten lasten tilanne Syyriassa on erittäin vaikea ja monimutkainen. Ulkoministeri on kattavasti avannut tilannetta ja tehtyä valmistelua sekä ulkoasiainvaliokunnalle että myöskin julkisuudessa. Valitettavaa on se, että tämän asian pitkittynyt julkinen käsittely voi hidastaa tai pahimmillaan hankaloittaa lasten auttamista ja viranomaisten toimintaa erittäin vaikeissa olosuhteissa. [Puhemies koputtaa] Toivottavasti tästä päästään mahdollisimman pian eteenpäin.

2.03 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Jatkan hieman siitä, mihin edellisessä puheenvuorossani jäin.

Minua on häirinnyt täällä tämän päivän keskustelussa se, että tätä oikeuskanslerin lokausta al-Hol-ratkaisua on jopa väkivaltaisella tavalla pyritty yksinkertaistamaan. Tämä oikeuskanslerin ratkaisu kuvaa sitä aika monimutkaista juridista kehikkoa, joka tähän asiaan liittyy, ja myöskin sitä perusoikeuksien punnintaa, jota — jos tätä asiaa tarkastellaan puhtaasti juridisesti — tässä asiassa täytyy välttämättä tehdä.

Ulkoministeri, viittasitte päivällä oikeuskanslerin lopputulemaan tässä ratkaisussa, siihen, että perustuslaki ja ihmisoikeusvelvoitteet puoltavat sitä, että ainakin lapset on pyrittävä kotiuttamaan. Referoitte tätä ratkaisua kuitenkin siinä mielessä valikoivasti, että oi-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

keuskansleri jatkaa tätä lopputulemaa: ”Oikeudellisella arviolla on nyt esillä olevassa tilanteessa rajallinen merkitys sen vuoksi, että viranomaisten tosiasialliset mahdollisuudet ja edellytykset toimia poikkeavat edellä esitetyin tavoin siitä, mitä ne olisivat, jos kysymys olisi maan sisäisestä tilanteesta.” Oikeuskanslerin ratkaisun mukaan ainakaan konsulipalvelulaista ei johdu yleistä velvoitetta Suomelle hakea Isis-leiriläisiä. Oikeuskansleri viittasi ratkaisussaan myös tähän lainkäyttövaltaan, joka pätee lähtökohtaisesti vain valtion omalla alueella. Tämähän tarkoittaa siis sitä, että kansainväliset sopimukset, kuten lasten oikeuksien sopimus, velvoittavat toteuttamaan lasten oikeudet nimenomaan täällä Suomessa.

Edelleen tässä ratkaisussa on tarkasteltu perustuslaissa julkiselle vallalle säädettyä velvoitetta turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Tältä osin oikeuskansleri on viitannut oikeuskirjallisuuteen: Perustuslain säännös tältä osin — siis julkiselle vallalle säädetty velvoite turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen — on yleisluonteinen, ja Suomessa legaliteettiperiaate on tiukka. Tällöin laillisuusvalvojat eivät voi käyttää pelkkää viittausta perustuslain pykälään omien sanktioidensa perusteena. Näin on todettu oikeuskanslerin ratkaisussa.

No, oikeusvaltiohan, johon täällä on toistuvasti viitattu, siis tarkoittaa sitä, että julkisen vallankäytön tulee perustua lakiin. Nyt kysynkin teiltä, ulkoministeri: Mihin säännökseen tarkalleen ottaen perustuu tämä vihreiden edustajien väittämä selkeä velvoite noutaa al-Holin leiriltä kaikki, myös mahdollisesti jihadistiseen toimintaan syyllistyneet naiset, tänne Suomeen? Mihin säännökseen perustuu tällainen, kuten täällä on todettu, selkeä velvoite noutaa lopulta kaikki al-Holin leiriltä? [Inka Hopsu: Lapset!]

Myös oikeuskanslerin ratkaisun perusoikeuspunninta on tosiaan jäänyt täällä lähes huomiotta. Jälleen kerran suora sitaatti: ”Varsinkin myös aikuisten kotiuttaminen voi saamiene tietojen perusteella johtaa muiden Suomessa oleskelevien perus- ja ihmisoikeuksien vaarantumiseen.” Oikeuskansleri on viitannut siis perustuslain 7 §:ään ja siinä turvattuun jokaisen suomalaisen oikeuteen turvallisuuteen. No, suojelupoliisin vakavan arvion mukaan Isis-naiset Suomeen palatessaan todennäköisesti jatkaisivat terroristista toimintaansa ja verkostoituisivat kotimaisten jihadististen verkostojen kanssa. Tuoreen supon lausunnon mukaan Suomeen palatessaan Isis-naiset ja heidän teini-ikäiset lapsensa muodostaisivat todennäköisesti suuremman uhan kuin al-Holin leirille jäädessään.

Nyt kysynkin lisäksi vielä, ulkoministeri, teiltä: Miten tämä supon vakava turvallisuusarvio otetaan hallituksen tuoreen linjauksen mukaan tarkalleen ottaen huomioon? Osaatteko vastata tähän? Ainakaan hallituspuolueiden edustajat eivät osaa. Kumpi on oikeassa, edustaja Kärnä, joka sanoo, että jotta Isis-naisia voidaan kotiuttaa, vaaditaan suojelupoliisilta niin sanotut puhtaat paperit, vai onko oikeassa ministeri Andersson, joka sanoo, että lasten etu on aina määräävä? Tämä turvallisuusarvio olisi jollain tavalla ilmeisesti sitten toissijainen hänen mukaansa. [Janne Heikkinen: Sekava linja!] — Tämä on sekava linja. — Toivon, että te osaatte nyt selventää, mikä nimenomaan tämän lapsen edun ja sitten näiden turvallisuusarvioiden välinen suhde tarkalleen ottaen on.

2.08 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Jatkan nyt puheenvuoroni loppuun, että syntyy luonteva kokonaisuus.

Suomi on oikeusvaltio, jossa meidän tulee toimia perustuslain, muiden Suomen lakien ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten mukaisesti. Perustuslaki turvaa jokaisen ihmisen vapauden, koskemattomuuden ja turvallisuuden. Konsulipalvelulaki määrittelee, miten

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Suomi auttaa vaikeuksiin joutuvia kansalaisiaan. Lastensuojelulaki määrittelee, miten autamme lapsia. Ratkaisevaa on lapsen etu. Tekemättä jättäminen olisi vastuutonta, lapsia tulee aina suojella.

Yli puolet al-Holin suomalaislapsista on aivan pieniä, alle kouluikäisiä. Mitä nuoremasta lapsesta on kysymys, sitä suuremmat mahdollisuudet lapsella on selvittää hankalista ja manipuloivista oloista. Jos nämä lapset, joilla on oikeus palata Suomeen, palaavat tänne vasta kymmenien vuosien kuluttua, tilanne voi olla aivan toinen. Tämän kaiken pohjalta valtioneuvosto antoi linjauksensa viranomaistyön tueksi.

Hallituksen lähtökohta on auttaa lapsia ja ottaa suomalaisten turvallisuus huomioon. Lapsia ei jätetä vaaraan. Hallituksella on samanlainen kanta kuin tasavaltamme presidentillä. Linja on samankaltainen kuin muilla Pohjoismailla. Se on eduskunnan hallintovaliokunnan mietinnön mukainen. Viranomaiset tekevät tapauskohtaiset, yksilölliset päätökset kokonaisharkinnan perusteella. Luotan suomalaisten — maailman luotettavimpien — viranomaisten toimintaan.

Velvoitetta vapaaehtoisesti sota-alueelle menneiden aikuisten avustamiseen ei ole. On syytä muistaa, että Suomen kansalaisilla on joka tapauksessa oikeus palata tänne Suomeen. Tähän on varauduttu. Suomessa toimivat viranomaiset tutkivat ja arvioivat tulijoiden mahdolliset rikosoikeudelliset vastuut niin kuin tähänkin saakka. Viranomaisten tehtävä on varmistaa, että tänne tulevista henkilöistä ei koidu turvallisuusuhkaa Suomelle. Tämä edellyttää viranomaisten tiivistä yhteistyötä. Suomessa oleskelevien turvallisuus ei saa vaarantua. Tämä on perustuslakimme mukaista.

Terrorismiin liittyvä lainsäädäntö vaatii uudistamista, vaikka asiassa edettiinkin jo viime kaudella. Pidän tärkeänä sitä, että hallitus arvioi tarpeet lainsäädännön muutoksiin liittyen terroristiseen toimintaan ja tekee tarvittavat korjaukset lainsäädäntöön. Voimme ottaa esimerkiksi Ruotsista ja Norjasta. Terroristiryhmään kuuluminen on Norjassa rikos. Myös rekrytoinnista terroristiseen toimintaan tulee tehdä rikollista. Lainmuutoksiin on selkeä tarve maamme turvallisuuden takaamiseksi.

On tarve kehittää myös viranomaisviestintää ja oppia tästä tapahtumasarjasta, jotta kansalaisille välittyy selkeä kuva siitä, miten viranomaiset toimivat.

2.13 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Täällä salissa äskettäin edustaja Hyrkkö kertoi niin hyvän tarinan, että on se ikävä tässä kohtaa totuudella pilata. Hyrkkö antoi ymmärtää, että kokoomus jättäisi lapset al-Holin leirille. Näinhän tilanne kuitenkin ei ole, vaan kokoomus on valmis tuomaan lapset takaisin Suomeen, jos heidän vanhempansa lapset ehdoitta tänne luovuttavat. Ikävä kyllä näin ei välttämättä hirveän joutuisasti tapahdu, koska leirille jääneet vanhemmat ovat olleet uskossaan kaikista puhtaimpia jihadisteja, ovat halunneet siellä viimeiseen saakka kalifaattia tukea ja rakentaa omaa islamilaista valtiotaan. Näin ollen on syytä tässä sen aikaa odotella, että äidit tulevat riittävästi katuma-päälle siitä, että lapsen etu todellakin toteutuu paremmin Suomessa [Inka Hopsun välihuuto] kuin al-Holin leirillä.

2.14 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Jatkan tuosta, mihin edellisessä puheenvuorossani jäin:

Keitä nämä Jäntin mainitsemat vangit ovat, entä nämä 15 000 taistelijaa? Onko heidän joukossaan näiden Isis-naisten puolisoja? Tuodaanko heidät myöhemmin Suomeen perheenyhdistämisen perusteella? Meidän kansanedustajien tulisi kyllä saada tietää, ovatko

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

nämä Isis-vaimot, joilla on joitain mahdollisia siteitä Suomeen, todellakin Suomen kansalaisia ja onko heidän lapsillaan Suomen kansalaisuus vai ovatko nämä naiset vain oleskelleet Suomessa ja ovat siten vain lähteneet Suomesta.

Lainaan mukaillen Ylen uutista 8.3.2016:

”Brittiläisen asiantuntijaryhmä Quilliamin julkaiseman raportin mukaan Isis käyttää laajasti lapsia terroritoiminnassaan. Raportti on ensimmäinen, joka perehtyy siihen, miten Isis käyttää hyväkseen ja pahoinpitelee lapsia turvatakseen liikkeen tulevaisuuden.

Quilliamin raportin mukaan Isis panostaa paljon ideologiansa juurruttamiseen lapsiin ääri-islamistisen koulutuksen avulla, jotta heistä muovautuisi tulevia terroristeja.

’Tarkoituksena on luoda uusi toinen sukupolvi ja vahvempi sukupolvi taistelijoita, jotka on ehdollistettu ja opetettu toimimaan Isisin tulevina jäseninä. Suurin huoli on, että Isis valmistelee armeijansa totuttamalla nuoria lapsia väkivaltaan ja juurruttamalla heihin ideologiaansa kouluissa’, raportissa todetaan.

Lapsille opetetaan myös taistelutaitoja, joiden avulla he esimerkiksi palvelevat etulinjassa tai vartiopaikoilla tai tarkka-ampujina, tai sitten he valmistavat räjähteitä. Heitä myös koulutetaan toimimaan itsemurhapommittajina.

Raportin mukaan Isis juurruttaa ideologiaansa lapsiin pienestä pitäen. Isisin ylläpitämässä kouluissa lapsia pyritään totuttamaan väkivaltaan näyttämällä heille Isisin propaganda-videoita, viemällä heitä katsomaan julkisia teloituksia ja antamalla heille leikkiaseita leluiksi.

Suurin osa opiskelusta kouluissa keskittyy raportin mukaan Isisin oikeana pitämän islamin tulkinnan opetukseen.

Teini-ikäiset nuoret opiskelevat koulutusleireillä taistelutaitoja. Heille opetetaan taistelulajeja, asetekniikkaa ja vankien kanssa toimimista.

Raportin mukaan äideille annetaan oppaita, joissa kerrotaan, miten heidän tulee kasvatata lapsiaan. Heidän pitää muun muassa kertoa iltasatuina tarinoita marttyyreista ja näyttää lapsille väkivaltaisia videoita ääri-islamistisilta verkkosivuilta.

Quilliam toteaa, että lasten pitkäkestoinen altistuminen väkivallalle vahingoittaa heitä sekä fyysisesti että henkisesti sekä välittömästi että pidemmällä aikavälillä.

’Tämä on yksi vakavimmista tilanteista maailmassa. Isisin harjoittama indoktrinaatio alkaa jo syntymästä ja lisääntyy kouluissa ja koulutusleireillä’, Quilliamin johtaja Noman Benotman sanoi.”

Seuraavaksi mukaillen lainaan Iltalehden uutista 1.5.2016: ”Muslimiväestöön suhteutettuna Suomesta on liittynyt eniten ihmisiä Isisiin. Koko väestöön suhteutettuna Suomi on lähtömaana sijalla 28. Suomessa asuva muslimi lähtee kaikista maailman maista todennäköisimmin taistelemaan äärijärjestö Isisin riveihin, kertoo Jerusalemin yliopistossa tehty tutkimus. Miksi juuri Suomesta? Tutkimuksessa pohditaan sitä, miksi juuri Suomesta päädytään lähtemään väkivaltaisille taistelulentille. Syyt löytyvät lähtömaiden piirteistä: maista, jotka ovat etnisesti ja kielellisesti hyvin homogeenisiä — kuten Suomi — liitytään Isisiin eniten. ’Mitä homogeenisempi isäntämaa on, sitä suuremmat vaikeudet maahanmuuttajilla, kuten Lähi-idän muslimeilla, on sulautua väestöön. Kuten aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, eristäytyminen saa aikaan sen, että jotkut heistä radikalisoituvat’, tutkimuksessa todetaan.”

Euroopasta Isisin riveihin on matkustanut noin 6 000 ihmistä. Heistä noin kolmannes on kuollut ja toinen kolmannes on vangittuna alueella tai paennut muualle. Arviolta 2 000 entistä Isis-taistelijaa on raportin mukaan palannut Eurooppaan. Ovatko näiden Isis-vaimo-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

jen aviomiehet kuolleita, vankeina vai jo Euroopassa? Syntykö suomalaisen naisen aviomiehen muillekin vaimoille perheside Suomeen?

Arvoisa puhemies, seuraavassa jatketaan.

2.19 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Minä sanon nyt kerralla sanottavani.

Arvoisa puhemies! Presidentti Kekkonen on aikoinaan sanonut, että isänmaataan voi palvella myös oppositiossa. Viisaasti sanottu, se on jälleen nähty. Välikysymyksen kautta oppositio halusi sitä, että hallitus tekisi linjauksensa ja päästäisiin tästä vakavasta ja hyvin monimutkaisesta tilanteesta eteenpäin.

Kyllä minä, arvoisa ministeri... — Voin sanoa, että on hienoa, että ministeri Haavisto on täällä paikalla. Näin juuri pitäisikin olla. Muistan, kun olen itse ollut seitsemässä välikysymyksessä, että istua nökötin siellä kyllä ihan loppuun asti ja se oli aika hedelmällistä siellä yömyöhään kuunnella — toivottavasti myös teille. — Sanon vain sen, että kyllä minä ymmärrän sen, että ministerin tehtävissä kaikki eivät ole helppoja ratkaisuja. Kun on itse ollut monesti samantyyppisessä tilanteessa, niin tietää, että joskus tuntuu, että se seinä on siinä vastassa, kun ei niitä faktoja ole, ei pysty ennustamaan, mitä tapahtuu. Mutta silloin, kun ei pysty ennustamaan ihan varmasti, pitää ottaa tietoa siitä, mikä on se tämänhetkinen tilanne ja mitä arvioidaan, mitä sanovat muut asiantuntijat. Kun hallituksella ja valtionhallinnolla ja valtion päämiehillä on nimenomaan ne mahdollisuudet saada sitä kaikkein ajankohtaisinta ja juridisesti punnittua tietoa kaikkein parhaiten tässä yhteiskunnassa, niin siksi kannattaa sitä käyttää.

Kun tällaisia päätöksentekotarpeita sitten tulee vastaan, niin kannattaa olla mahdollisimman avoin ja kannattaa nimenomaan katsoa ne kolikon kaikki viisi puolta. Ja se kyllä kannattaa tehdä, että vie ne sinne hallituksen päätettäväksi, yhteisesti päätettäväksi. Sitä varten on ministeriryhmiä, jotka niitä valmistelevat, ja sitä varten on se valtioneuvoston istunto. Nyt näyttää siltä, että näin ei ole tapahtunut. Yleensä tällaisissa tilanteissa, kun on tämäntyyppinen tapaus käsillä, ei kannata tehdä mitään tapauskohtaista harkintaa vaan nimenomaan lähteä siitä, että ne viedään mahdollisimman matalalla kynnyksellä valtioneuvoston päätettäväksi ja sillä tavalla kollegiaalisesti saadaan päätöstä.

Se tässä henkilökohtaisesti hieman mietityttää, että kun ministeri Haavisto on kokenut ministeri ja hyvin maltillinen ministeri ja pitkään tosiaan ollut ministerin tehtävissä jo aikaisemmin ja tietää, että nämä ovat monimutkaisia asioita, niin miksi tätä ei viety valtioneuvoston istuntoon, jossa olisi saatu ne päätökset ja linjaukset jo aikaisemmin, jolloinka tähän tilanteeseen ei olisi jouduttu. No, oikeastaan vastaus tähän varmasti ovat poliittiset syyt, eli hallituspuolueilla ei ollut yhteistä kantaa. Mutta se, että hallituspuolueilla ei ole yhteistä kantaa, ei saa pitkittää päätöksiä, koska se monta kertaa on kansalaisten kannalta hankala juttu. Olen ollut ministerinä hallituksessa, jossa oli viisi eri puoluetta, ja siinä oli sitten aina vähän samanlaisia tilanteita. Mutta se ei voi pitkittää.

No, tämän päivän keskusteluista on vedettävissä sellainen johtopäätös, että olette päätyneet siihen, että palaamaan halukkaita aikuisia tuodaan Suomeen valtion toimesta, eikö niin? Ja tälle oli jo suunnitelma, eikö niin? Näihin me nyt haluaisimme täällä vastauksen, ja me olemme nyt sopineet — täällä on meitä viisi kokoomuslaista — että me puhumme näitä puheita niin kauan tänä iltana, että me saamme ne vastaukset. Me olemme nyt niin sitkeitä, että me odotamme.

Ja sitten kysymys kuuluu myöskin, onko tämä nyt aivan varmasti kaikille hallituspuolueille täysin selvä. No, vastaus on jo heti, että ei ole. Keskustapuolueella on ainakin muuta-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

mia kansanedustajia, jotka eivät ole sisäistäneet tätä, mitä te olette eilen päättäneet. Minun mielestäni keskustapuolueen pitäisi nyt todeta, niin kuin edustaja Tölli aikoinaan sanoi, että siitä on lähdettävä, että tähän on tultu, ja sitten vain lähteä eteenpäin, mutta tunnustaa se, että nyt ollaan eri mieltä, ja tunnustaa se, mitä on tullut eilen sovittua. Joskushan sitä tulee sovittua sellaista, mitä sitten seuraavana päivänä katuu, mutta sitä ei voi sitten kyllä peitellä, koska me odotamme täällä sitä vastausta.

Mutta toivon tietysti nyt, että lähdetään liikkeelle, kuten Tuomioja toivoi, sivistyneesti ja saamme ne vastaukset.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten vielä edustaja Huru ja sen jälkeen ministeri Haavisto.

2.24 Petri Huru ps: Arvoisa herra puhemies! Aluksi kiitokset ministerille, että olette täällä vielä kuuntelemassa. Toimienne asianmukaisuuden ja luottamuksenne sijaan otan kantaa mahdolliseen suomalaisten Isis-perheiden kotiuttamiseen. Aikaisemmat sotarikokset ja kansanmurhatutkimukset Suomessa ovat osoittaneet niiden haasteellisuuden sekä korkeiksi kohoavat kustannukset. Ruandalaisen joukkomurhaajan oikeudenkäynti ja rankaiseminen sekä joukkomurhasta epäiltyjen irakilaiskaksosten sotarikostutkiminta ovat tulleet maksamaan jopa yli 6 miljoonaa euroa vuosia kestäneiden oikeudenkäyntien jälkeen.

Tässä salissa on myös useasti mainittu eri yhteyksissä paikan päällä auttaminen. Itse monessa rauhanturvaoperaatiossa olleena kysyisinkin teiltä, arvoisa ministeri: Olisiko ensisijaisesti syytä viedä avustusjärjestöjen kautta apua leirillä oleville suomalaisille mahdolliseen välittömään hätään sen sijaan, että hallitus lähtee kiireellisesti tuomaan Isis-henkilöitä Suomeen? Näin hallitus antaisi viranomaisillemme aikaa tutkia Isis-perheiden taustat ja riskit kurdihallinnon kanssa yhteistyössä tapauskohtaisesti sekä selvittää mahdollisesti Suomeen tuotavat lapset.

2.26 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Kiitos ensinnäkin edustajille, jotka ovat vielä paikalla, ja käytetyistä puheenvuoroista. Oma ajatukseni oli, että kun kierros on käyty, niin vastaan lopuksi, mutta nyt ymmärsin kansanedustaja Risikon puheenvuorosta, että kierros ei lopu — että oliko muna vai kana ensin. Mutta tehdään se näin päin, ja jos tämä herättää sitten keskustelua, niin pyrin vastaamaan.

Ensinnäkin tässä on kysytty nyt vielä hallituksen periaatepäätöksen luonteesta: mitä tämä kokonaisharkinta merkitsee, ja missä se tapahtuu? Se kokonaisharkinta tapahtuu viranomaisharkintana. Siinä ovat kaikki mukana, myöskin turvallisuusviranomaiset. Siinä ovat varmasti lastensuojeluviranomaiset mukana. Siinä on ulkoministerin erityisedustaja mukana. Se tietenkin tapahtuu ennen mitään päätöksiä, koska silloin joudutaan katsomaan sitä lasten etua, mutta joudutaan katsomaan myöskin näitä turvallisuuskysymyksiä. Vastasin täällä tänään päivällä tähän samaan kysymykseen — edustaja Essayah otti sen esille — että voiko olla sellaisia turvallisuuteen liittyviä asioita, jotka estävät auttamasta myös näitä lapsia. Voi olla. Tällaisia asioita voi olla, mutta en halua mennä niihin tarkemmin. Harkinta on yksilökohtainen, perheiden tilanteeseen liittyvä, ja siinä tehdään erittäin läheistä yhteistyötä turvallisuusviranomaisten kanssa.

Täällä on myöskin kysytty tästä prosessista, siitä iltakoulupäätöksestä. Olen sitä myöskin laajemmin kuvannut. Se liittyy juuri siihen, että oli tilanne, jossa oli saatava joitakin ratkaisuja aikaan ulkoministeriön osalta, että valmistellaan näiden lasten auttamista. Myös-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

kin siltä pohjalta, joka... Täällä on puhuttu oikeuskanslerin ratkaisusta aikaisempiin valituksiin. Ratkaisua ennen kerroimme, miksi se on vaikeaa, miksi se on hankalaa, mutta minun johtamani ulkoministeriö on kuitenkin vastuussa siitä, että jotakin toimintaa on lasten auttamiseksi. Tuli ratkaisu, jossa tuli erityisedustaja ja tuli tämä linjaus, joka käsiteltiin siinä iltakoulussa, jossa läsnä olivat ministerit ja oikeuskansleri ja tämä erityisedustaja, ja silloin tähän toimintalinjaukseen ei ollut huomautettavaa. Mutta se oli ulkoministeriön toimintalinjaus tässä asiassa. Mikä siinä on hyvää? Siinä on hyvää se, että tämä erityisedustaja pääsi liikkeelle ja viranomaisyhteistyö saatiin käyntiin. Tämä viranomaisyhteistyö on sen jälkeen jatkunut.

Kun kysytään, pannaanko sitten viranomaisten kontolle sellaista, mitä poliittisten päätöksentekijöiden pitäisi päättää, niin kyllä kai se erilaisissa tällaisissa tapauksissa on niin, että ei sinne valtioneuvoston pöydälle voi niitä perheiden ja lasten lastensuojeluasioita tai muuta tuoda. [Paula Risikko: Ei tietenkään!] Eli poliittinen päättäjä voi päättää ne linjaukset. Ne olivat aikaisemmin ulkoministeriön linjauksia, jotka oli käsitelty tai tällä tavalla esitelty iltakoulussa, nyt ne tulevat hallituksen periaatepäätöksen linjauksiksi. Täällä on myös kysytty, onko siinä eroa, niin tässä hallituksen päätöksessä todetaan, että uusitaan tämän erityisedustajan mandaatti ja toimintamahdollisuus. Nämä turvallisuuskysymykset ovat nyt entistä painotetummin esillä, ja se on hyvä, kun tähän liittyvät myöskin nämä terroristilainsäädännön uudistamistarpeet. Pidän sitä erinomaisen hyvänä.

Täällä on myöskin nostettu esiin, itse asiassa edustaja Multalalla oli hyvä lista kysymyksiä siitä, keitä sitten tuodaan ja kuka päättää. Todellakin tämä viranomaisverkosto, joka meillä on, voi kunkin lapsen tilannetta arvioida erikseen. Meillä on edelleen se tilanne, että tämä lähtee lapsista. Tämä on myöskin edustaja Vestmanille, kun sanoitte, että olisi joku päätös, että tuodaan kaikki — sellaista ei ole. Sellaista päätöstä ei ole, vaan lähdetään tästä lapsesta, lapsen edusta, ja lapsen etu edellä tässä kokonaisuudessa mennään. Tähän tämä valtioneuvoston periaatepäätös antaa nyt mahdollisuuden.

Tietysti täällä on myöskin tuotu esiin hyvissä puheenvuoroissa sitä, voivatko lapset sitten olla radikalisoituneita, minkä ikäisenä voivat olla, mitä riskejä heihin sisältyy ja muuta. Tämäkin kuuluu tähän arviointiin, joka henkilökohtaisesti ja yksilökohtaisesti pitää tehdä. Mutta tietysti lähtökohtaisesti pyritään näitä lapsia tässä auttamaan. Näemme myöskin hyvin huolestuttavana valtioneuvoston piirissä sellaisen kehityksen, että lapset olisivat leirilä viisi vuotta, ehkä kymmenen vuotta, muuttuisivat 5-vuotiaista jässiköistä 15-vuotiaiksi kavereiksi, jotka eivät ole nähneet mitään muuta kuin Isis-leiriä, ja he ovat suomalaisia — he ovat suomalaisia. He eivät ole ehkä käyneet mitään kouluja ja ovat sitten murrosiässä. Millainen turvallisuusriski tästä tulee, se on myöskin tässä kokonaisuudessa arvioitava. [Paula Risikko: Siksi me haluamme ne lapset pois sieltä!] Ja sen takia juuri lapsiin kohdistuvana tämä valtioneuvoston päätös ja periaatepäätös mielestäni antaa nyt ne toimintamahdollisuudet, mitä myöskin Suomen viranomaiset tarvitsevat. Viranomaisten oma viesti on ollut se, että eivät he koe, että heidän niskoilleen pannaan jotain, mitä he eivät voi kantaa, vaan että tässä täytyy olla selkeä tuki tämän valtioneuvoston päätöksen kautta sille, että he voivat tätä arviointia tehdä. Ja tällainen tuki on nyt järjestetty. — Kiitos. [Paula Risikko: Niihin mun kysymyksiin ei tullut vielä vastausta!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Otetaan saman tien 3 minuuttia paikalta.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

2.31 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Jos saan vielä jatkaa sen verran — anteeksi, en ehtinyt kaikkiin vastata — ensinnäkin tästä paikan päällä auttamisesta: Tämän käynnistimme jo kesällä. Siellä toimii kaksi kolme kansainvälistä järjestöä, joiden kautta olemme olleet koko ajan yhteydessä siitä, voidaanko suomalaisten tilannetta erityisesti turvata ja auttaa. Siihen on liittynyt se riski, että jos suomalainen perhe siellä saa joi-tain välineitä tai varusteita teltaansa, siellä varastellaan, siellä voi tulla turvallisuusriskejä, jos sinulla on parempaa tavaraa kuin naapuriteltassa ja muuta, mutta olemme pyrkineet toimimaan niin, että lapset ja perheet saavat siellä apua. Mutta tätäkin on jatkunut jo aika kauan, ja tilanne ei ole paranemassa siellä, ei turvallisuustilanne eikä lasten terveystilanne. En mene siihen tarkkaan, mutta olemme saaneet siitäkin totta kai koko ajan tietoja, mitä lasten terveystilanteelle siellä tapahtuu, eli tämä tässä painaa, mutta kiitos puheenvuorosta näiltä osin.

Edustaja Risikko, kuvasitte hyvin tätä ongelmallista tilannetta, missä ministeri ja päätöksentekijät ovat. Täällä on kysytty paljon tästä ulkoministeriön sisäisestä kysymyksestä, ja kun sitä myös oikeuskansleri valitusten pohjalta varmaan selvittää, niin en mene siihen niin yksityiskohtaisesti, mutta tietenkin on ollut sellainen tilanne, kun tämä hallitus on aloittanut, että on ollut hyvin vahva odotusarvo, että ulkoministeriö toimii pulaan joutuneiden suomalaisten auttamiseksi. Mehän toimimme, jos jossain, missä tahansa, 30 suomalaista lasta jää kiipeiliin tai tulee hätä, kyllähän me lähdemme liikkeelle samana päivänä. Me lähdemme samana päivänä liikkeelle ulkoministeriössä. Ei ole kysymystäkään siitä, ettemmekö lähtisi auttamaan suomalaisia lapsia, ja tässä mielessä on tullut myös sellainen tasaveroiskysymys, että ovatko nämä yhtä suomalaisia lapsia kuin jotkut muut suomalaiset lapset. Tätäkin on viranomaistoiminnassa mietittävä ja pyrittävä käynnistämään apua liikkeelle, ja olen tehnyt parhaani ministeriössä tällaisen toiminnan käynnistämiseksi. Nyt olen hyvin iloinen siitä, että tämän toiminnan tukena tulee olemaan valtioneuvoston periaatepäätös, koska se helpottaa paitsi meidän omien virkamiestemme työtä myös kaikkien näiden muiden virkamiesten työtä, joita siinä kokonaisuudessa kaiken kaikkiaan tarvitaan.

Spekuloitte, minkälainen poliittinen asetelma on ja kuka on mitään kannattanut — en ota siihen tässä kantaa, totean vain, että olen erittäin tyytyväinen siihen, että hallituksella on nyt yhtenäinen kanta ja yhtenäinen näkemys siitä, miten tästä eteenpäin toimitaan. [Paula Risikko: Mutta voidaan tuoda myös aikuisia?]

2.34 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Itse asiassa en tuossa aiemmassa puheenvuorossani kysellyt sitä, kuka tekee ne päätökset, vaan esitin muutaman kysymyksen, joihin en ihan vielä saanut vastausta.

Yksi niistä oli se, että oliko se aiemmin valtioneuvoston iltakoulussaan hyväksymä toimintalinjaus sama kuin nyt tämä päätös, joka eilen meille julkilausuttiin. Onko tämä nyt eilen muotoiltu kymmenen kohdan lista periaatepäätöksen valmistelemiseksi sellainen, että nyt tämän periaatepäätöksen nojalla voidaan suoraan ryhtyä operaatioihin lasten ja mahdollisesti aikuisten kotiuttamiseksi tämän tapauskohtaisen harkinnan perusteella? Tapauskohtainen harkinta ja ne varsinaiset päätökset siitä, keitä tuodaan — olen ymmärtänyt — kuuluvat tietysti sitten viranomaisille. Mutta mahdollistaako tämä valtioneuvoston valmistelema periaatepäätös suoraan operaatiot, eli ei tarvita enää erillistä päätöstä tässä välissä? Näihin kysymyksiin toivoisin vielä vastausta.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Esitin myös semmoisia kysymyksiä, joihin tosiaan ministeri ei halunnut ottaa ymmärrettävistä syistä kantaa. Ne ovat hankalia kysymyksiä. Miksi päätös tuli vasta nyt? Miksi ei osattu kommunikoida sitä kantaa, joka nyt tuntuisi olevan kohtuullisen helppo sanoa, että lapsia halutaan auttaa, aiotaan auttaa? Se on sanottu monen kansanedustajan toimesta, mutta aiemmin esimerkiksi pääministeri Rinne vielä johtaessaan hallitusta totesi, että ketään ei olla tuomassa.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin täällä on vedottu meihin kansanedustajiin, ja minä vetoan nyt sitten teihin muihin kansanedustajiin, että jos te toivotte, että lapsilla ei tehdä politiikkaa, älkää tehkö sitä itsekään. Tässä välikysymyksessä ei ollut kyse mistään muusta kuin valtioneuvoston ja ministeri Haaviston toimista. Toiminta- ja linjausvastuu on valtioneuvostolla. Jos valtioneuvosto olisi pystynyt kommunikoimaan tämän tahtotilansa ja sen perustelemaan aiemmin, olisi myös varmasti ulkoministeri Haavistolla ollut parempi selkänöjä ja myös julkinen hyväksyntä kaikille niille valmisteleville toimille, mitä tässä ajan mittaan on tehty.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Otetaan ministeri Haaviston vastaus tähän.

2.37 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Kiitos, etteivät mene mielestä kysymykset. Tässä on nyt vihko jo niin täynnä kommentteja ja kysymyksiä, etten itsekään niitä erota.

Ensinnäkin tämä, että onko eroa sillä toimintalinjauksella, jonka ulkoministeriö esitti, ja sitten tällä, mikä nyt tulee valtioneuvoston periaatepäätökseksi. Ei, siinä on sama rakenne, joka on tapauskohtainen harkinta ottaen huomioon turvallisuus- ja muut kysymykset, ja toimintaa johtaa ja toiminnasta vastaa ulkoministerin erityisedustaja. Toimintavastuu, koordinoituvastuu on ulkoministeriöllä. Mutta ero on nimenomaan siinä, että tämä on nyt valtioneuvostotasoinen ratkaisu, ja myöskin sitten tämä mandaatti uusitaan tämän ratkaisun pohjalta.

Sitten juuri tästä periaatepäätöksestä, että tarvitaanko periaatepäätöksen lisäksi sitten valtioneuvostotasolta esimerkiksi yksilökohtaista päätöstä, että perhettä autetaan. Ei tarvita, vaan tämä periaatepäätös mahdollistaa sen viranomaistoiminnan, sen viranomaisverkon toiminnan, joka viranomaisten yhteistyö on jo ollut olemassa ulkoministeriön linjauksen pohjalta. Eli minun käsittääkseni muuta valtioneuvostotason päätöstä ei tarvita, mutta totta kai on eri viranomaisten päätöksiä. Ajatellaan nyt vaikka lastensuojelua ja muuta, he tekevät omia ratkaisujaan.

Miksi tämä on kestänyt kauan? En siinäkään nyt halua vaivata teitä kaikilla yksityiskohdilla, mutta se tieto, voidaanko auttaa, se tieto, mitä kurdiviranomaiset ajattelevat, se kontaktin syntyminen — näissä olen joutunut tekemään ulkoministeriössä toimia, että saadaan se mielestäni aika normaali diplomaattinen kanava käyntiin, että kurdihallinnon kanssa keskustellaan näistä kysymyksistä. Se on saatu nyt erityisedustajan aikana toimimaan, ja hän käyttää siihen koko aikansa, eli meillä on täysipäiväinen ihminen tekemässä sitä. Se on nyt se ero, millä on saatu vuoden loppua kohti näitä asioita liikkeelle.

2.39 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Muutamia huomioita: Minusta on tärkeää täsmentää, että ulkoministerin viesti eduskunnalle on minun nähdäkseni ollut johdonmukaisesti jo kesästä asti se, että lasten auttamiseksi tehdään kaikki voitava. Me olemme ulkoasiainvaliokunnassa käsitelleet tätä Syyrian ja al-Holin tilannetta useamman kerran, ja

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

tämä on ollut aivan kirkkaasti se viesti, mikä on ollut. Toki se tilannekuva on elänyt nimenomaan sitä myöten, kun tätä työtä on pystytty eteenpäin tekemään.

No, minua kehuttiin täällä aikaisemmin tarinankerronnasta, joten lähdeviittaus lienee siis paikallaan. Puhun edustaja Orpon lausunnosta liittyen kokoomuksen linjan kirkastamiseen. [Heikki Vestman: Kirkastakaa nyt se oma linjanne, hyvänen aika!] Ehkä viitaten edustaja Multalan puheenvuoroon, kyllä minusta tämän päivän puheet ovat osoittaneet, että tässä keskustelussa on myös mitä suurimmassa määrin ollut kyse siitä, että keitä sieltä leiriltä autetaan pois ja keitä sieltä ei auteta pois. [Heikki Vestman: Mikä on teidän linjanne?] Siinä on selkeitä linjauksia tämän salin sisällä. [Mari-Leena Talvitie: Ketkä on hallituksessa?] Kysymys Demokraatti-lehdessä: ”Eli silloin myös lapset jäävät leirille, jos äiti näin sanoo?” Ja vastaus kuuluu: ”Tätä se käytännössä tarkoittaa.” No, se siitä.

Muutama huomio vielä tästä tänään käydystä keskustelusta. Monenlaista puhetta mahtuu maailmaan, mutta kaikki ei ole ehkä ihan yhtä — miten sen sanoisi — kunniallista. Minusta se tapa, jolla tässä salissa jaetaan herkästi tuomioita ihmisille ja jolla näistä lapsistakin puhutaan, on välillä tuntunut todella hankalalta ja epämiellyttävältä ja on myös osoittanut kristallinkirkkaasti sen, miksi tämän kaltaisissa tilanteissa lasten turvallisuuteen ja yksityisyyteen liittyvä sensitiivisyys ja luottamuksellisuus on ehdottoman tärkeää.

Harmillisia ovat olleet minusta myös ne väitteet, että se työ, jota lasten auttamiseksi ministeri Haaviston johdolla on tehty, olisi jotenkin hidastanut sitä lasten auttamista, kun ministeri on täällä nimenomaan kuvannut, kuinka olemattomalta pohjalta Rinteen hallituksen alkutaipaleella jouduttiin ikään kuin lähtemään rakentamaan tätä koneistoa, millä niitä lapsia ehkä voitaisiin jonain päivänä auttaa.

Haluan omalta osaltani kiittää ulkoministeri Haavistoa paitsi läsnäolosta tässä myöhäisillan keskustelussa myöskin väsymättömästä työstä lasten puolesta.

2.41 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Tämän asiakysymyksen käsittelyn aikana on kuultu useita kertoja, miten aikuisten jihadistien mukanaan tuomat riskitekijät ovat jo olemassa kotimaassamme. Vaikka asiantila varmaan voisikin olla näin, niin en voi ymmärtää sitä logiikkaa, että näitä järjestyviä ongelmia haalittaisiin omaehtoisesti vielä lisää tänne charterkoneilla. Johan sen ymmärtää terveellä maalaisjärjelläkin, että jos omakotitalossa käy jo valmiiksi veto, niin ei silloin kannata avata ikkunoitakin auki, vaan laittaa ovi kiinni.

Arvoisa puhemies! En voi lakata hämmästelemästä tätä sinisilmäisyyden määrää, joka Isis-terroristien tukijoiden kohteluun liittyy. Vielä vähemmän ymmärrän sitä keskustan osalta, joka nyt sitten ilmeisesti oli hiljaisella hyväksynnällään sallinut salaisen suunnitelman Isis-perheiden noutamisesta charterkoneella. Elleivät potentiaalista urakehitystään uhanneet virkamiehet, Timo Haapala ja muut rohkeat toimittajat, jotka ansaitsisivat korkeimman mahdollisen maanpuolustusmitalin toiminnastaan, sekä valpas oppositio olisi saaneet sitä omilla toimillaan selville, tätä suomalaisten turvallisuutta vaarantavaa suunnitelmaa oltaisiin edistetty. Siksi haluan kysyä teiltä tästä suunnitelmasta tarkemmin, ministeri Haavisto. Toivon, että vastaatte siihen. Pitääkö Ylen 11. joulukuuta uutisoima asiakirjavuoto paikkansa, että teillä hallituksessa oli vakaa aikomus tuoda kaikki halukkaat, myös aikuiset, Suomeen salaa eduskunnalta ja Suomen kansalta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Haavisto, 2 minuuttia.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

2.43 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen olen tänään jo kerran tässä keskustelussa kertonutkin, että työ- ja neuvotteluprosessi kurdiviranomaisen kanssa on lähtenyt hitaasti liikkeelle, ensin meistä johtuvista syistä, ja sitten kurdeillakin on omat syynsä tässä. Sellaista tilannetta, jossa meillä olisi ollut mitään valmista neuvottelutulosta, saati sitten tätä kokonaisharkintaa, joka tässä erityisedustajan mandaatissa on tehtynä näiden perheiden ja henkilöiden tai lasten osalta, ei ole ollut, joten en tiedä, mitä siellä koneessa olisi sitten kuljetettu.

2.44 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Ulkoministeri Haavisto, totesitte tuossa äskettäin, että tämän hallituksen linjauksen mukaan voi olla turvallisuuteen liittyviä seikkoja, jotka estävät auttamasta lapsia. Näin totesitte. Edustajat Hopsu ja Hyrkkö sanoivat tuossa aiemmin, että lapsen etu on aina ensisijainen. Olette todenneet täällä, teidän ryhmänne on todennut, että myös oikeuskanslerin ratkaisu velvoittaisi tähän tai sieltä voitaisiin lukea tällainen velvoite, että lapsen etu olisi aina ensisijainen. Myös edustaja Arhinmäki on todennut Twitterissä, tässä on tviitti: ”Jos lapsen oikeuksien turvaaminen vaatii aikuisten auttamista, on lapsen etu ensisijainen.” [Saara Hyrkkö: Ilmeisesti kokoomuksen mielestä ei sitten ole!]

Nyt kuitenkin, ulkoministeri Haavisto, sanoitte äsken tässä eduskunnalle, että turvallisuusarvio voi estää lapsien auttamisen. Pyydän vahvistamaan vielä tämän. Ja tarkoittaako tämä siis, ministeri Haavisto, että turvallisuusarvio voi ajaa lapsen edun yli käytännössä, jolloin sitten Isis-naistakaan ei tuoda Suomeen? Sitäkö tämä tarkoittaa? Tämä on ensimmäinen kysymys.

Toinen kysymys: Keskustan edustaja Savola totesi täällä tänään, että keskustan linja on Pohjoismaiden linja, ja Pohjoismaiden linjahan on ollut se, ettei Isis-naisia tuoda missään tilanteessa ja käytännössä vain orpolapsia [Saara Hyrkkön välihuuto] on autettu. Nyt toinen kysymys, ministeri Haavisto: Tarkoittaako hallituksen linjaus, että näitä omaehtoisesti konfliktialueelle kalifaattia palvelemaan lähteneitä naisia, Isis-naisia, voidaan tuoda tämän kokonaisharkinnan perusteella lasten mukana? Ja onko mahdollista, että nämä tuotavat naiset, aikuiset, voivat olla rikosoikeudellisen epäilyn kohteena, kun tässä hallituksen linjauksessa, kohta 7, todetaan, että Suomessa toimivaltaiset viranomaiset tutkivat ja arvioivat mahdolliset rikosoikeudelliset vastuut?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Haavisto, 3 minuuttia.

2.46 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Ensinnäkin lähden tästä kolmannelta asiasta liikkeelle. Voivat olla rikosoikeudellisen epäilyn alaisia siellä Syyrian kurdialueella, tähänhän ovat myöskin haastatteluissa Syyrian kurdiviranomaiset todenneet. Heillä voi olla omia vaateitaan tai hankkeitaan tai sellaisia, jotka voivat jopa estää sen, että ihmiset eivät sieltä pääse niidenkään vuoksi minnekään liikkumaan. Voi olla Suomessa rikosoikeudellisia hankkeita tällaisia vastaan. En ota yksittäisiin ihmisiin kantaa tässä, tätähän viranomaiset selvittävät. Totta kai se, minkälaisissa asioissa kukin henkilö on ollut, kuuluu osana tähän kokonaisharkintaan.

Sitten toinen, voisiko olla tilanne, jossa joku äiti tulisi sitten lapsen mukana: Meillä on lastensuojeluviranomaiset, jotka lastensuojelulain ja muun perusteella tekevät näitä omia arvioitaan osana tätä viranomaistyötä. En osaa lainkaan arvioida heidän puolestaan tätä asiaa, se on yksi viranomainen, joka tällaisiin ratkaisuihin voi totta kai vaikuttaa.

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

Ja kolmantena asiana tästä kokonaisharkinnasta: Sanon nyt kolmannen kerran täällä — sanoin sen siis edustaja Essayahille jo tuossa päivän keskustelussa — että kokonaisharkinnassa voi tulla esiin sellaisia tekijöitä, joissa turvallisuuskysymykset menevät yli näiden muiden asioiden, mutta sitäkin en tarkemmin halua tässä kuvata. Puhutaan pienestä määrästä henkilöitä, mutta joidenkin kohdalla voi olla sellainen tilanne, että turvallisuusasiat ovat sitten siinä kokonaisharkinnassa päällimmäisenä. Se on juuri se tapa, totta kai, niin kuin sanoin, että otetaan Suomen turvallisuusviranomaisten ja muu turvallisuustieto huomioon. Jokin suora uhka, joka saattaisi syntyä, joka olisi tiedossa ja yksilöitynä — kaikki nämä ovat sellaisia, joita viranomaiset joutuvat tässä harkitsemaan.

2.48 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Jatkan edellistä puheenvuoroani:

Tänään 17.12.2019 Ilta-Sanomissa Suomeen sotapakolaisena jo vauvana tullut, Irakissa nyt asuva nainen kertoi seuraavaa Isis-äideistä: ”He eivät ole enää äitejä minun silmissäni. Jos sä liityt maailman vaarallisimpaan terroristiryhmään, niin mitä se kertoo ihmisen persoonasta? Eivät nämä ole normaaleja suomalaisia äitejä. Suomalainen äiti on kiltti, rakastava ja välittävä. — Ei, ei mun mielestä, Suomella ei ole velvollisuutta ottaa heistä vastuuta. Toisaalta hän tuntee itse sotalapsena tuskaa suomalaisten Isis-lasten puolesta. Minulla oli tosi rankka lapsuus pakolaisena Suomessa. Myös näille Isis-lapsille tulee olemaan rankkaa. Heitä muistutettaisiin aina, että he ovat Isisin lapsia. Myöhemmin tämä lapsi saattaa ajatella, että ’aha, minun isäni on tapettu’, ja se saattaa kääntyä vastaan Suomelle. Huomenna, kun hän on tarpeeksi vahva ja vanha, niin ehkä hän saattaa tehdä jotain samanlaista tai jopa pahempaa.”

Myös suojelupoliisin päällikkö Pelttarin sanoma tänään Ilta-Sanomissa on uutisoitu seuraavasti: ”Isis-äidit olisivat Suomessa suurempi uhka kuin Syyrian leirillä. Osa heidän lapsistaan on myös jo niin isoja, että he todennäköisesti ovat altistuneet terroristijärjestön propagandalle. Suomeen palatessaan heistä saattaisi muodostua Isisin kiintopiste täällä. He voisivat inspiroida ja radikalisoida muita. Isisin organisaatiossa naisella on ollut myös keskeinen rooli. Heidän tehtävänä on ollut propagandan levittäminen ja seuraavien sukupolvien kasvattaminen. On myös mahdollista, että osa naisista on osallistunut aseelliseen toimintaan, Pelttari muistutti. Pienet lapset eivät tietenkään muodosta uhkaa, mutta teini-ikäiset ovat saattaneet jo radikalisoitua. Suojelupoliisin mukaan Suomesta on lähtenyt vuosien varrella Isisin palvelukseen yli 80 tunnistettua henkilöä, joista noin 20 on jo palannut takaisin omia aikojaan Suomeen, ja Syyriassa on kuollut noin 20 henkilöä.”

Arvoisa puhemies! Itse koen, että välikysymys koskee vain ulkoministeri Haaviston toimintaa. Hallitus kuitenkin on itse laajentanut tämän asian al-Holin lapsiin piiloutuen lasten oikeuksien taakse. Lasten oikeuksilla on turha selittää Haaviston harhaanjohtavia puheita asiasta. Hallituksen on myös turha yrittää piiloutua yksittäisten virkamiesten selän taakse.

Arvoisa puhemies! Tämän välikysymyskeskustelun suola on se, että tämä on ensimmäinen kerta, kun eduskunnassa puhutaan syvällisesti Isis-terroristijärjestöstä, ja koska välikysymys kiinnostaa kansalaisia, välittyä eduskunnasta myös kansalaisille näiden noin 40 henkilön kautta tietoa Isis-terroristijärjestöstä.

Arvoisa ulkoministeri, ovatko nämä kaikki lapset ja naiset Suomen kansalaisia? Itselläni herää kysymys — nyt puhutaan noin 40 henkilöstä, 2015 meille tuli noin 32 000 turva-paikanhakijaa, ja tämän jälkeen virta on jatkunut tasaisena — niin, se toinen kysymys: montako Isis-terroristijärjestön jäsentä on arviolta maassamme? Kolmas kysymys: montako tällaista epäilyä on supon seurannassa ja valvonnassa? Neljäs kysymys: mitä tämä

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

supon seuranta maksaa yhteiskunnallemme? Viides kysymys: miksi houkuttelette heitä tänne? Kuudes kysymys: miksi rajamme ovat edelleen auki? Seitsemäs kysymys: miksi kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita kulkee vapaana maassamme? Kahdeksas: Sanoitte äsken, että ei ollut suunnitelmaa, että kaikki olisi tuotu. Oliko teillä kuitenkin suunnitelma, että kaikki halukkaat olisi tuotu? Ja vielä viimeinen: onko mahdollista, että kalifaatti kokee, että Suomen hallitus riistää nämä lapset tältä Islamilaiselta valtiolta?

2.53 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Mäenpää kertoi juuri noista suojelupoliisin ajatuksista, ja vielä kerran korostan sitä, että lapsia pitää auttaa. Lapsat pitää saada pois tilanteesta, jossa he radikalisoituvat, heillä on mahdollisuus radikalisoitua ja jossa heidän terveytensä ja jopa henkensä saattaa olla uhattuna.

Miksi olen sitten sitä mieltä, että niitä aikuisia ei pidä sieltä valtion toimesta avustettuna Suomeen tuoda? Se johtuu isoksi osaksi siitä, että suojelupoliisin mukaan Irakin ja Syyrian konfliktialueelta palaavat henkilöt lisäisivät Suomeen kohdistuvaa terrorismin uhkaa. Supon mukaan alueelta mahdollisesti palaavat naiset todennäköisesti jatkavat terroristista toimintaa, verkostoituvat keskenään ja integroituvat jälleen kotimaisiin jihadistisiin verkostoihin. Tämä on se peruste, ja se, että — en tiedä, ajattelisiniko tällä tavalla, jos en olisi ollut puoltatoista vuotta sisäministerinä, mutta oli kova koulu olla sisäministerinä ja nähdä, mitä täällä tapahtuu, ja kun me tiesimme, että tänne tuli konfliktialueilta perheitä, ja piti tehdä aikamoisia operaatioita, että saadaan viestiä liikkeelle, miten pitää nämä asiat hoitaa — Suomi ei ole mikään lintukoto, ja sen tähden olen tätä mieltä. Mutta lapsia pitää auttaa.

Nyt vielä kerran kysyn nämä kaksi kysymystä:

Ymmärsinkö nyt oikein äskeisestä puheestanne, arvoisa ministeri, että periaatteessa tänne voi tulla — jos lastensuojeluviranomaiset ja muut, ne virkamiehet siellä, arvioivat — tässä teidän päätöksentekoprosessissanne myös aikuisia valtion avustamana?

Toinen kysymys kuuluu siihen suunnitelmaan, joka oli vuodettu lehdistölle. Siellä puhuttiin viikosta. Sitten poliisiylijohtaja on antanut lausunnonkin, että hän ei tiennyt päivää, hän ei tiennyt tarkkaa päivää, hän tiesi vain viikon. Minkä viikon hän tiesi? Jos se on siellä suunnitelmassa, niin mikä ihmeen viikko se on? Minä en voi ymmärtää tällaista tilannetta, että kaikki vain sanovat, että ei ole mitään päivää tiedossa. Minä uskon, minä luotan poliisiylijohtajaan kyllä ehdottomasti, että hän ei tiennyt muuta kuin sen viikon, jonka hän oli allekirjoittanut — mutta mikä viikko se oli?

2.56 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En voi vastata poliisin enkä poliisiylijohtajan mihinkään dokumentteihin, joita en itse edes tunne. Mutta tähän kysymykseen, että voiko olla tilanne, jossa lastensuojelu on esimerkiksi sitä mieltä, että imeväisikäistä lasta ei eroteta äidistään tai muuta — voi kai olla, en minä pysty sitä sanomaan, mutta se on tilanne, jossa se henkilöön liittyvä arvio on käyty läpi, [Paula Risikko: Juuri niin, se oli retorinen kysymys!] ja myöskin suojelupoliisin ja muiden poliisiviranomaisten tiedot näistä henkilöistä. Siis nämähän eivät ole kaikki samanlaisia, eivät he ole toistensa kopioita, vaan he ovat erilaisia, perheiden tilanne on erilainen, ja tätä arviointia täytyy tässä työssä tehdä. Mutta siihen kokonaisharkintaan kuuluvat, totta kai, kaikki nämä turvallisuusasiat, joista täällä on puhuttu.

2.56 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Pyydän nyt vielä ministeri Haavistoa tämentämään, mahdollistaako tämä hallituksen linjaus sen, että Isis-naisia voidaan tuoda las-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

ten mukana Suomeen, jos tämän viranomaisten kokonaisharkinnan perusteella, johon olette viitannut, viranomaiset tähän päätyvät. Siis sisältyykö se tämän hallituksen linjauksen kehykseen, että tällainen mahdollisuus on olemassa? Tämän pyydän täsmentämään.

Sitten minulla olisi teille pyyntö. Eli nyt kun te olette vahvistanut täällä kaksi kertaa, että turvallisuusarvio voi ajaa lapsen edun yli tässä kokonaisharkinnassa, niin te selventäisitte tämän asian vihreiden eduskuntaryhmälle ja vasemmistoliiton eduskuntaryhmälle niin, ettei tule enää ainuttakaan puheenvuoroa, ei enää ainuttakaan tviittiä, joka ei vastaa tätä teidän hallituksenne linjausta. Minun mielestäni on epäreilua politikointia, että täällä kansanedustajat väittävät toista kuin mikä hallituksen linjauksen sisältö on sitten käytännössä ollut. Tätä pyydän teiltä.

Sitten kysymys vielä, jos palataan vielä tähän hallituksen iltakoulun aiempaan toimintalinjaukseen: Kysyisin, mikä mandaatti erityisedustajalle tässä iltakoulussa tarkalleen ottaen annettiin. Sanoitte aiemmin, että se oli rakenteeltaan sama kuin hallituksen nyt hyväksymä linjaus. Eli annettiinko tässä iltakoulussa siunaus erityisedustajalle auttaa kaikkia hylkkeitä, myös Isis-naisia, tämän kokonaisarvion perusteella? Annettiinko silloin tällainen siunaus tai mandaatti erityisedustajalle? Ja oliko tämä julkisuuteen vuotanut suunnitelma tämän toimintalinjan mukainen, joka silloin on hyväksytty?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Arvoisat edustajat, kansanedustajilla on täysi oikeus kysyä niin pitkään ja puhua juuri niin kuin haluavat, mutta toivon, kun tässä nyt kysymykset toistuvat ja me olemme aika myöhään yöllä täällä, että nyt sitten päästäisiin jo eteenpäin. [Kokoomuksen ryhmästä: Heti kun tulee vastauksia!]

2.59 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää ministeri Haavistoa siitä, että olette vastannut opposition kysymyksiin selkeämmin kuin kertaakaan aikaisemmin. Haluan nyt kuitenkin vielä varmistaa, ymmärsinkö puheenne varmasti oikein. Onko siis nyt niin, että hallituksen tuore, maanantainen poliittinen päätös on toimintalinjaltaan tismalleen sama kuin minkä pohjalta toimittiin jo aikaisemmin hallituksen iltakoulun keskustelun jälkeen? Eli onko niin, että kaikki hallituksen iltakouluun osallistuneet ovat jo ennen tämän viikon maanantaita hiljaisesti hyväksyneet aikuisten jihadistien hakemisen tapauskohtaisesti pois al-Holin leiriltä?

3.00 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Täällä on kysytty, mikä on se erityisedustajan mandaatti, joka on tähän mennessä ollut voimassa ja minkä pohjalta valmistellaan tätä uutta. Erityisedustajan tehtävänä on varmistaa Syyriassa leireillä pidettyjen suomalaisten lasten henkilökohtaisen turvallisuuden ja perusoikeuksien toteutuminen perustuslain, Suomen ratifioimien kansainvälisten sopimusten, konsulipalvelulain ja muun soveltuvan lainsäädännön mukaisesti.

3.00 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Niin kuin keskustelussa on esiin tullut, on sanottu, että siellä on 11 Isis-äitiä tai -vaimoa ja noin 30 lasta. Onko heillä kaikilla, sekä lapsilla että näillä naisilla, Suomen kansalaisuus? Tähän ei ole saatu vastausta.

3.01 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Pyydän edelleen täsmennystä: Nyt kun te, ulkoministeri, luitte tämän mandaatin, joka erityisedustajalle on annettu, niin oliko tämä se mandaatti, jolle myös hallituksen iltakoulu antoi siunauksen juuri tässä muodossa? Siis se

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

toimintalinja, joka iltakoulussa hyväksyttiin — oliko se tämä erityisedustajan mandaatti? Se oli ensimmäinen kysymys. Toinen kysymys: sisältääkö tuo mandaatti sen, sisälsikö tuo hallituksen toimintalinja jo sen, että kaikkia halukkaita, myös Isis-naisia, voidaan erityisedustajan kokonaisarvion, tapauskohtaisen harkinnan perusteella tuoda Suomeen?

3.02 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Tähän edustajan kysymykseen: Autamme vain Suomen kansalaisia. Se on sitten meidän viranomaistemme tehtävä totta kai tarkistaa, varmistaa, selvittää, että henkilöiden identiteetit ja lasten identiteetit tunnetaan. Siihen meidän viranomaisillamme on kyllä keinot.

Kysymykseen erityisedustajan mandaatista: Sen mandaatin avainkysymys tämän pohjalta oli se, että tehdään tapauskohtaista, henkilökohtaista harkintaa. Ja tämä sama linjaus on nyt tässä periaatepäätöksessä, ja sen harkinnan puitteet on siinä aika hyvin kuvattu.

3.03 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti: Ainoastaan sitä kysyn — vähän niin kuin retorinenkin kysymys, ja tietysti toivotan onnea — miten te saatte nyt keskustapuolueen edustajat ymmärtämään tämän, koska kyllä me nyt täällä ymmärsimme, miten tässä voi käydä. Nämä minun kysymykseni olivat nyt vähän retorisia kysymyksiä, kun me tiedämme nuo linjaukset ja me pystymme arvioimaan sitä, mitä tapahtuu siinä prosessissa.

Mutta sitten minua kiinnostaa: Te totesitte tuossa äsken, arvoisa ministeri, että te ette voi tietää niistä poliisien suunnitelmista. Minä ymmärrän sen oikein hyvin, mutta kun se suunnitelma selvästikin on ja kun on haastatteluissa todettu, että viikko oli sovittu muttei varsinaisesti päivää, niin kuka olisi ulkoministeriössä se vastinpari, joka on ollut poliisilla? Minä taas tiedän sen entisenä sisäministerinä, että eivät poliisit lämpimiksensä tee tuollaisia suunnitelmia vaan siitä syystä, että pitää tehdä joku suunnitelma. On pakko olla joku vastinpari siellä ulkoministeriössä — kuka olisi se henkilö, keneltä voisın huomenna kysyä? Koska eduskunnallahan on tiedonsaantioikeus, ja minä tarvitsisin sen tiedon. Keneltä saan sen tietää, mitä varten tämä suunnitelma tehtiin, vai oliko tämä vain harjoittelu, tällainen ikään kuin kuivaharjoittelu?

3.04 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Arvoisa ulkoministeri Haavisto, on puhuttu, että siellä on useita pieniä lapsia. Oletettavaa on, että nämä äidit ovat menneet sinne vuoden 2015 aikoihin tai sitä ennen. Jos heillä on siellä alle kolmevuotiaita lapsia, he ovat olleet tämän islamilaisen kalifaatin jäseniä, he ovat siihen liittyneet. Oletettavaa on, että osa heistä ei ole kantasuomalaisia, tai se on tiedossa, ja ilmeisesti isät eivät ole kantasuomalaisia, ainakaan en oikein osaa kuvitella sellaista tilannetta. Miten näiden lasten kansalaisuus määräytyy? Onko heillä Suomen kansalaisuus, näillä pienimmillä lapsilla, jotka ovat siellä syntyneet? Ymmärrän sen, että täältä Suomesta sinne lähteneillä, ainakin osalla, varmaan on Suomen kansalaisuus, mutta entä nämä kalifaatissa syntyneet Daeshin kannattajat ja Islamilaisen valtion jäsenet? Eivätkö ne lapset olekaan sen jäseniä?

3.06 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Tässä saatan nyt mennä vähän semmoisille vesille, joissa en ole asiantuntija, mutta oma käsitykseni on se, että lasten kansalaisuus määräytyy äidin kansalaisuuden perusteella, vaikka äiti synnyttäisi lapsen Suomen ulkopuolella. Nyt kalifaatti ei ole esimerkiksi Suomen eikä kansainvälisen yhteisön tunnustama valtio. Me tunnustamme Syyrian valtion, me tunnustamme Irakin valtion,

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

mutta emme tunnusta tätä kalifaattia, ja sitten toisaalta on sellaiset kansainväliset säännöt, että ilman kansalaisuutta ei voi olla, tämä on kansainvälisten sopimusten mukainen järjestely. Eli kyllä suomalaisen äidin ulkomailla syntynyt lapsi lähtökohtaisesti on varmaan suomalainen.

3.06 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Palaan vielä tuohon kysymykseeni, kun en saanut siihen nyt edelleenkaan vastausta, ja tulen kysymään tämän niin monta kertaa ennen kuin siihen vastauksen saan, koska ajattelen, että tämän välikysymyksen perusteella eduskunnalla on oikeus saada tähän kysymykseen vastaus. Siis: Annettiinko tässä hallituksen iltakoulussa, jossa hyväksyttiin tämä toimintalinja — joka oli siis erityisedustajan mandaatti — siis siunaus? Mahdollistaako tämä mandaatti sen, että kaikkia halukkaita, myös Isis-naisia, voidaan erityisedustajan kokonaisarvion perusteella auttaa palaamaan Suomeen? Sisältääkö tämä mandaatti, mahdollistaako tämä mandaatti tällaisen tilanteen kokonaisarvion tai tapauskohtaisen harkinnan perusteella? Pyydän selvää vastausta, niin päästään eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Niin, Haavisto, nyt on tilaisuus lopettaa tämä keskustelu.

3.08 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Tässä ei ollut... [Paula Risikko: Ja sitten se, kuka teillä on siellä ulkoministeriössä vastinpari!] — Voin selvittää ulkoministeriöstä, onko joku, joka pystyy tähän kysymykseen vastaamaan. Minä en pysty siihen vastaamaan. [Paula Risikko: Kiitos, se riittää!]

Edustaja Vestmanin kysymyksen osalta tässä erityisedustajan tehtävässä, toimenkuvasa perustetaan viranomaisyhteistyö, jota ulkoministeriö johtaa. Tässä viranomaisyhteistyössä tehdään yksilökohtaisia arviointeja, tapauskohtaisia arviointeja ihmisten avuntarpeesta lasten etu huomioon ottaen. Lasten etuhan on tämän erityisedustajan mandaatin ykkösasia silloin, ja samanlaisia päätöksiä kuin valtioneuvoston periaatepäätöksen pohjalta totta kai lasten etu huomioon ottaen voidaan tehdä. Nyt valtioneuvosto vielä erikseen linjasi sen, että meillä ei ole mitään velvollisuutta auttaa näitä Isis-naisia. Se on hyvin selvä periaate myös tässä. Mikään meidän päätöksissämme ei lähde näiden naisten auttamisesta vaan lähtee lasten auttamisesta.

3.09 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Koen saaneeni edellisestä ministeri Haaviston vastauksesta vastauksen siihen kysymykseen, jonka jo aikaisemmin tässä esitin. Otan vapauden tulkita, jos ei ministeri sitä nyt tässä erikseen kiistä, että kaikki puolueet olivat hyväksyneet hallituksen iltakoulussa tällaisen toimintalinjan, että myös aikuisia voidaan auttaa, jos se lapsen etu sitä vaatii.

3.09 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Arvoisa ulkoministeri Haavisto, sanoitte äsken, että teillä ei ole ollut suunnitelmaa, että kaikki olisi tuotu. Onko teillä kuitenkin ollut suunnitelma, että kaikki halukkaat olisi tuotu?

3.10 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Kiitän ministeri Haavistoa vastauksesta ja pyydän vielä vahvistamaan nyt tämän tulkinnan kerran. Eli, tulkitsimmeko oikein tässä edustaja Heikkisen kanssa, että tämä hallituksen iltakoulun toimintalinja sisälsi sen, mah-

Pöytäkirja PTK 84/2019 vp

dollisti sen, että myös aikuisia voidaan tuoda tämän tapauskohtaisen harkinnan perusteella, jota erityisedustaja teki, lapsen etu edellä?

3.10 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Jos saisin tuohon äskeiseen kysymykseen vastauksen, niin jatkan sitten uudelleen.

3.10 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En nyt rupea toistamaan sanomaani, se olisi minusta vähän jopa sopimatonta. Olen sen sanonut tässä, kertonut kuvauksen. Sen pitäisi nyt riittää.

Edustaja Mäenpäälle: Kysymys siitä, onko ollut jotain valmistautumista sitä varten, että leiri purkautuu ja kaikki suomalaiset ihmiset esimerkiksi löydetään tuolta Syyrian ja Irakin väliseltä rajalta. Sitä vaihtoehtoa varmaan on mietitty, taikka sitä, että sieltä salakuljetaan ihmisiä ulos tai he tulevat joitakin muita reittejä pois. Tätä kaikkea ovat varmasti viranomaiset eri vaiheissa valmistelleet ja miettineet näitä vaihtoehtoja. En edes niitä kaikkia skenaarioita tiedä. Silloin kun Turkin hyökkäys Syyriaan alkoi, silloin pidettiin hyvin mahdollisena, että koko leirin huolto — lääkehuolto ja ruokahuolto — romahtaa ja tulee tällainen kansainvaelluksen tyyppinen tilanne kohti Irakin rajaa. Kaikkia tällaisia skenaarioita on varmasti viranomaisissa mietitty.

3.11 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Eli tästä voi tehdä sen johtopäätöksen, että teillä on ollut suunnitelma, että kaikki halukkaat olisi tuotu?

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 18.12.2019 klo 10.00. Täysistunto lopetettiin klo 03.54.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen